

NEFES

II

NEFES

II

Derleyen

Neslihan GÜRGAN

1. Baskı

Adres: Maksem Mah. Başçı Sok. No:17

Telefon: 0224 222 03 85

28 Mart 2015

- İman, kalp ile tasdik dil ile ikrardır.
- Çeşitli mezheplerin iman ile ilgili görüşleri
- Dil ile ikrar imanın rüknü müdür yoksa şartı mıdır?
- Amel imanın parçası mıdır?
- Sufiler zahir bilgi olmaksızın batın bir işaretle herhangi bir şeyi tasdik edebilirler ve bu kalbe gelen ilham tasdiki bilgiden daha önemlidir.
- İmanda bilgi ve ilmin rolü.
- İslam ve iman birbirinden ayrı mıdır?
- İmanda artma ve eksilme yoktur, iman kemale erer.
- İman yaratıldı mı?
- Allah ve Resulüne görüyormuşçasına iman edin.

25 Nisan 2015

- Velayet nedir?
- Veliliğe ulaşmanın en sağlam en kestirme en güvenli yolu nübüvvet yoludur.
- Velayetin zirvesindeki veliler Hakk'ın tecelliyatına ayandır, Hakk'ın tecelliyatını kendi nefslerinde de görürler. Allah dinini bunların üzerinden ayakta tutar.
- Fena ve beka halleri.
- Beka noktasına gelen bir veli dünyanın da ahiretinde velisidir.

2 Mayıs 2015

- İnsanın düşünce ve fiiliyat noktasındaki hürriyeti.
- Bütün hadisler, hadis-i kudsiler, ayet-i kelimeler birer haldir.
- Âmâ kavramı.
- “La ilahe illallah faili illallah” Allah'tan başka fail yoktur. Kul ister Allah yaratır.
- Sufiler bir şeyi düşünce planında ister. Sufinin Allah'a yakınlığı noktasında Cenâb-ı Hakk onu fiiliyata döndürür.
- İnsan kötülüğü iyilik noktasında veya küfrü iyilik noktasında ister ya da kötülüğü bilinçli ister. Bilmeden işledi cahil oldu, bilerek işledi zalim oldu.
- Kötülük ve küfür kökü olmayan ağaç gibidir, geçicidir ebedi değildir.
- Yaratmada benzeyiş, kör olanların aldandığı bir şeydir, sufiler için bir handikaptır.
- İnsan öyle şeyler talep eder, ister ki Allah'ın âmâdan, yokluktan varlığa coşmasını sağlar. Bu, matematiğin üzerindedir,
- “Şey” nedir?

16-30 Mayıs/6 Haziran 2015

- Taklit – Tahkik meselesi
- Cenâb-ı Hakk'ın tecelliyatları ve ilim yolları
- Allah'ın vücudu zorunlu olduğu gibi, vücudunu bilmesi de zorunludur.
- Eşyanın hakikatine vakıf olmak.
- La faili illallah. Bütün fiiliyatı yaratan ve tecelli ettiren Allah'tır.
- Hep O'dur, O'nunladır, O'ndadır ve O'nadır.
- Cenâb-ı Hakk'ın yolu birdir, tektir ve O'na giden nefes adedince yol vardır.
- Asıl sufilik odur ki herkes kendi mizacınca Hakk'ı bulsun.
- Arabî'ye göre vatanlar, duraklar Mertebe-i ervah, Mertebe-i misal, Alem-i berzah
- Allah'ın yarattığı ilk şey akıldır.
- “Âdem'i kendi suretimde yarattım, alemi de Âdem'in suretinde yarattım.”
- Varlığın dereceleri
- Allah'ın zat-ı uluhiyetinde bütün varlık saklıydı, gizliydi, içindeydi. Bilinirliğe geçerken mevcut oldular.
- Tecelli eden her şey hakikatteki Allah'ın var edişinin sıfatsal tezahürleridir, tecelliyatıdır.
- Yol güzel ahlak, hizmet etmek, Allah'ın sıfatlarıyla sıfatlanmaktır.
- Cenâb-ı Hakk'ın kendi nuruyla o kimsenin kalbinde tecelli edip ona hitap etmesi.
- Cenâb-ı Hakk'ın kendi nuruyla İbn Arabî hazrete hitap etmesi.

4-25 Temmuz 2015

- Taklidi iman, tahkiki iman.
- Katı akılcılık. Hiçbir esneme olmayan ayet ve hadisleri direkt lafzından ele alma.
- Din, akıl ve imanın iç içe girmesidir.
- Dini algılayacak ve yaşayacak olan akıldır.
- İslam kendi içerisinde eleştirel akılcılığı kabul eder.
- Allah her an bir şan üzerineyse senin de her an bir hayretin üzerinde olman gerekir.
- Zatullahın haricinde bir kimse düşünce noktasında istediği noktaya doğru gidebilir.
- “Ey iman edenler iman ediniz”

3 Ekim 2015

- Kur'an yorumlamada belli bir sınır tanımak Kur'an'ın ilahiliğine aykırı. O sınır Allah'ın zatullahıdır.
- İnsanlar hata yapar, tanrısallaştırma.
- İbadetle ilgili ayetlerin zahirsel ritüellerine dokunmadan, manasal anlamlarının üzerinde yenilenmesi gerekir.
- Dünya üzerindeki hümanizm sekülerizm ve demokrasi felsefeleri üçlü teslis inancıdır.

24 Ekim 2015

- Yaratma tekrardan ibaret değildir, O yaratırken her an yeniden, yeniden yaratır.
- Allah'ın zaman sıfatı
- Mana alemindeki suret ile zahire tecelli eden aynı değildir.
- Ben bu varlığın, varlık dışındaki bir yapının içerisinde var olduğuna inanıyorum.

28 Kasım 2015

- Bir kimsenin elinde silah var ise ve o silahı sivil bir kimseye doğrulttuysa o terör örgütüdür.
- Kur'an kendisini yenilerken Hazreti Muhammed-i Mustafa'nın hadis-i şerifleriyle yeniler.
- Allahu Ekber sözünü ve dini istismar edenler çoğaldıkça hep böyle savunmada geçiriyoruz ömrümüzü.
- "Müminler onlardır ki kafirlere karşı şiddetli müminlere karşı şefkatli ve merhametlidir."
- Savaşta sivilleri katletmek yoktur İslam'da.
- Biz Kur'an'ı anlatıyoruz yaşamıyoruz, biz Muhammed-i Mustafa'yı sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerini anlatıyoruz, yaşamıyoruz.

5 Aralık 2015

- "Âyan-ı sabitenin bütün ahvali bilkuvve tespit edilmiş olarak Hakk'ın malumudur."
- Allah kâinatta var olan her şeyi her an yeniden yaratır.
- Sufilik, Onun hoşuna gidecek olan şeylere koşturmadır.

2 Ocak 2016

- Her dinde mehdi algısı ve anlayışı vardır.
- Buhari ve Müslim’de mehdinin bütün özelliklerini anlatan hadis-i şerif mevcut.
- Mehdi meselesini reddetmiyorlar aslında gerçekte hadisleri reddediyorlar.
- Mehdi meselesi bir inanç meselesi değil.
- Mehdi kendi zamanında kıymetlidir, şimdi veliler kıymetlidir.
- Mehdinin zuhuruyla alakalı tarih verenlerin hiçbirinin de tarihine katılmıyorum.
- Biz Kur'an ve sünneti yaşama ve yaşatmak için emrolunduk, mehdi beklemek için değil.

9 Ocak 2016

- Metafizik tamamen semboller üzerine kuruludur.
- Hem var'ı hem var edileni birlemek demek meselenin en zirve noktası demek.
- Aklın bilgi aldığı yer zahir manada duyu organlarıdır, batın manada kalbidir, manadır.
- Her sıfatsal tecelliyat Zatı mıdır? Değildir. Her sıfatsal tecelliyatta Zat var mıdır? Vardır.
- Sufilik paradoksallık (tezatlık) yaşamaktır çünkü bugün gördüğün eskimiştir.
- Allah onu sevdi önce. Allah onu sevince o da Allah'ı sevdi. O sevdi mi, hesap bitmiştir.

16 Ocak 2016

- İnsan, âlem-i kebir büyük âlemdir.
- Her an her şeyi yenileyen bir Allah'ın kullarının tam anlamıyla kemâlâta ulaşması ütopyadır.
- Kişi Allah'a yakın olmaya gayret ettikçe cezbedici ve cemedici özelliği çalışmaya başlar.
- Bir mürşid-i kâmilin üzerinde Cenâb-ı Hakk'ın sıfatlarının sureten tecellilerini bulmak mümkündür.
- “Bilsinler ki bir şey bir başka şeye tahallül ederse, birinci şey ikinci şeyin içinde bulunur.”
- Tahallül hadiseleri ve Allah'ı rüyada görmek.

6 Şubat 2016

- Varlığın üzerinde Allah'ın bütün sıfatları sonsuz, sayısız bir şekilde tecelli eder ama varlık bütünüyle Allah değildir.
- Allah aranmaz. Allah sıfatlarıyla meydandadır gizli değildir.
- Yaratan ve yaratılanı kabul eden bir kimsenin yaratanla yaratılanı bir görmesi mümkün değildir.
- Allah'ın en iyi bilinme noktası keşf iledir.
- Allah'tan sonra Rahman ism-i şerifi sonra Rahim ism-i şerifi gelir.
- Akıl mı, sezgi mi hangisi bilgiye ulaşmada daha üstündür?
- Vahdet-i vücudla panteizm kıyaslanacak bir şey değildir.

5 Mart 2016

- Kişi hayalini kurgular mı?
- Hayal iki kısımdır: halktan Hakk'a, Hakk'tan halka.
- Maneviyat dediğimiz surete bürünmüş bu zatlar halden hale, suretten surete geçerler ve hiçbir zaman bir önceki gördüğünüz surette değildir.
- Bu hayal gözü yani sufilerin kalp gözü dediği şey uyanırken de çalışır.
- Hali kuvvetli olan bir kimse için zahir mi batın mı ayırt etmesi zor olur.
- Bir şeyh de kendi dervişlerinin sadece kendisini sevmesini ister.
- Dervişin 5.esmadaki hali.
- Allah'ın kurguladığı hayalde aynı alemde iki kişi aynı rüyayı görür mü?
- Sufiler için hayal zamanı ve kozmik zaman diye bir zamanlama söz konusu değildir.
- Hayalde özgürlüğümüz ne kadar?

12-19-26 Mart 2016

- Sufilik için bir temel gerekir.
- "Hayalin Hakk tarafından kopup gelen bir şey olduğunu bilmeyenlerin hiçbir şey hakkında da bilgileri yoktur"
- Hakk'a dönüş. "Gönüllü Dönüş" ihtiyari rücu - "Zorunlu Dönüş" mecburi rücu.
- Allah ile yaratılmışlar arasında her türlü benzerliği olumsuzlamak Kur'an ve sünnete vakıf olamamak, ona sırt dönmektir.

- Tarih boyunca Kur'an-ı Kerim'in bazı hükümlerine, bazı kurallarına, bazı ayetlerine karşı çıkanlar olmuştur.
- En büyük edepsizlik Cenâb-ı Hakk'ın kendisine atfettiği şeyleri kullarının inkâr etmesi.
- Allah'la huzura ulaşmak nefis terbiyesinden geçer.
- Alem-i ervahtan kopup gelen ruh, hiçbir zaman alem-i ervahtaki konumuna bürünemez.
- "Uyku ölümün kardeşidir."
- Sufi yolu iyilikten geçer, iyi olmaktan geçer.
- Siz Allah'tan korkar, haram işlemekten uzak durursanız Allah sizin bilmediklerinizi öğretir.
- Vasat sufiler, müminler amellerinin surete büründüğünü ölüm anlarında görürler. Bizim dergahımızdaki sufiler bu ibadetleri işlerlerken görecekle.
- Bir sufi beşinci makama geldiğinde pirlerden birisi onun mürebbisi olur. Eğer o sufinin yolu açıksa altıncı esmaya geçince ona peygamberlerden bir mürebbi verilir.
- Bir kimse bir salih amel işliyorsa ve o kimse salihse vefat ettiğinde, o salih ameli ile hemhal olan diğer salihler onu karşılarlar.
- Nefs ne amel işledi ise onunla bedenleşir.
- Doğru soru sormak, bir meselede mantığı doğru kullanmaktan geçer.
- Ruh bedenden sufilerde bilinçli değil ama gayri bilinç noktasında da ayrılır. Bu hal yakaza halidir.
- Bir kimsenin bir saat önce Allah'a yakınlık derecesi ile beş saat sonra yakınlık derecesi aynı olmayabilir. Bu çünkü duyguyla alakalı.
- Arabî dört ana adımı berzahın içine aldı: ruhların yaratılması, dünyaya gönderilmesi, kabir alemleri ve kıyametin kopması.
- Mana alemleri diyebileceğimiz bu alem dünya aleminden daha parlaktır, daha canlıdır, daha heyecanlıdır.
- Ehli fıkıh, bir kimsenin bu bedenle bir daha dirilmeyeceğini, ahirette olan yeniden dirilişin bu bedene benzer bir bedenle dirileceğini söyler.
- İlme'l yakın, ayne'l yakın, hakke'l yakın noktasında perdenin gözden kaldırılması.
- "İnsanlar uykudadır, öldükleri vakit uyanırlar."
- Kıyamet gününde Cenâb-ı Hakk'ın sufinin kalbin kalbine kendi nurundan bir nur vermesi, kişinin heva ve heveslerine uymayıp Kur'an ve sünnete uyduğu için üzerinde Cenâb-ı Hakk'ın sıfatlarının tecelli etmesi ve o kulun üzerinde Allah'ın sıfatları harici bir şeyin görünmemesi.

19 Mart 2016

- “Laiklik (Fransızca) Devlet yönetiminde herhangi bir dinin referans alınmamasını ve devletin dinler karşısında tarafsız olmasını savunan prensiptir.”
- Mümin laik olamaz.
- İslam hukukuna göre bir devlet kendi tebaasının kendi dini inanışlarında veya inançlarındaki bayramları, özel günleri göz önünde bulundurup onlara müsaade etmesi gerekir.
- Devlet isimlerinin İslam cumhuriyeti olmasına asla katılmıyorum.
- Kimlik kartlarındaki ‘Dini’ ibaresi konusunda serbest olması lazım herkesin.
- Nevruz Orta Asya’dan itibaren oradaki bütün kavimlerin kendilerince bir bahar bayramı.
- “Dergâhta neden Nevruz kutlaması yapılmıyor?”

11 Ekim 2016

- Üç yüz yıldan beri İslam dünyası her alanda pasifize edilmiş, her alanda o pasifize edilmişliği kabul etmiş İslam dünyası ve bu pasifize edilmişlikten bir türlü silkelenip kurtulamıyor.
- Siyasi güç: Hak ve hakikate dayanmayan bir siyasi güçtür, zalimdir. Bir siyasi gücün ayakta durabilmesi için iki tane ayağa ihtiyacı vardır. Bunun birisi paradır, birisi dindir.
- Kur'an'ı yeniden anlaşılır hale getirmek, yeniden içtihatlar çıkarmak müteşabihler üzerinde, mümkün ama hukukunu değiştirmeniz, hukukunu ortadan kaldırmanız mümkün değil.
- “O ne konuştuysa hevai hevesinden konuşmadı” önemli olan Peygamber’in hukukuna ve ahlakına bakmak.
- “Allah size kitabı ayrıntılı kılmış bir halde indirmişken Allah'ın dışında bir hüküm koyucu mu arayalım?”
- Otursun bütün İslam dünyası yeniden içtihat etsin.
- Allah Kur'an'ın kendi kendisini açıklayan bir kaynak olduğunu söyleyerek Kur'an'ı anlamak için başka hiçbir geleneksel kaynağa ihtiyacımız olmadığını belirtiyor.
- “Allah'a itaat et, resulüne itaat et, sizden olan emir sahiplerine itaat et.”
- “Dininizi iyi öğrenin yoksa yaşadığınızı din zannedersiniz” Din: Kur'an, sünnet, imamların içtihadıdır.
- Arabî, fıkha karşı hadisi savunur fıkhın özellikle kıyas yoluyla dini hayatı daralttığını düşünür.
- Resulullah hem kendisinden evvel insanların hem de kendisinden sonra gelecek olan insanların seyyidiydi.

- Allah Resulü “hevadadan konuşmayacağına” (Necm 53/3) göre Onun hükmü de Hükmullahtır. Allahtan nakleden ve Allah’ta gördüğünün tebliğcisidir.
- Kim Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerine uyarıya o da sırat-ı müstakimdedir.
- Eğer yaptığınız bir fiiliyat, yaptığınız bir iş Sünnet-i Resulullah’ın ölçüsünde değil ise sizi o Allah’a götürmez o ancak şeytanın yolu olur.
- İbn Arabî hadis ilmine çok önem verir. Rey ehline ve şahsi içtihatlarına karşı hadisi ve muhaddisleri üstün tutar.

19 – 26 Kasım 2016

- Bir dervişi hor hakir görme. Bir hak dostuna tepeden bakma.
- Arabî’ye göre varlık alemine sudûr eder her şey, var edilmez. Varmış görünen varlık aleminde sudûr etmiştir yani yokluktan tekrar yokluğa dönmüştür. Sudûr haktır.
- Hiçbir şey yok idi Allah var idi ve yokluk algısı Allah için söz konusu değildir.
- Varlığa sudûr eden, şahadet alemine düşen bir şey görünmezden evvel yok diyemeyiz.
- Yoktan yaratma kavramı sufilerde mutlak yoktan yaratma değil de izafi yoktan yaratma manasında anlaşılmaktadır.
- Bizim için hâl etmek demek, mevcutta var olana elbise giydirmek demektir ve bütün varlığa sudûr eden bütün her şeyin müstakil birer vücudu yoktur.
- Bu varlığın tamamı bir tarafı yokluğa bakar, gerçekte yoktur çünkü. Bir tarafı da Hakk’a bakar, mutlak varlığa bakar. Çünkü bu izafi vücud mutlak varlığa muhtaçtır.
- Mutlak vücud bir iken izafi vücud çok çeşitlidir. Bütün ilahi vücudun içerisinde var olan ilm-i ilahi o geçici vücudların üzerine tecelli eder.
- İnsan kendi kendisine Hakk’tan ayrı görür kendisini. Varlıkta böyle bir algı vardır ama her an ilme’l yakın noktasında biz Hakk’a bağımlıyız.
- “Bu dünya hayatı çölde yolculuğu çıkmış bir kimsenin bir ağacın gölgesinde gölgelenmesi kadardır”
- O her an sudûr halindedir sen Ona benzetirsin benzettiğin şeyi direkt ikinci bir ses senden onu tenzih eder. Çünkü O hiçbir şeye benzemez.
- Vücudun muhtelif mertebelerde görünüşünden yola çıkarak onu muhtelif taksimata tabi tutan Arabî bunu üçe ayırır “Bil ki eşya şu üç mertebe üzerindedir, bir dördüncüsü yoktur.”
- Bu alem mükemmel yaratılmış bir alemdir ve üzerinde Cenâb-ı Hakk’ın sıfatlarının tecelliyatı vardır.
- Arabî vücudun vücud mevcut olması veya vücudun batından zahire çıkması sürecini dörde ayırarak anlatır.

- Doğru bir tanedir. Hangi alemde olursan ol, hangi doğruyu tespit edersen et o doğru Allah'ın doğrusudur, hakikatidir.
- Varlığın veya vücudun bütün tezahürleri bütün hepsinde aslı Allah'a aittir. Müsebbibi Allah'tır. Yaratanı Allah'tır.
- İbnu'l-Arabî bir diğer açıdan başka isimler kullanarak bu defa da vücudu şu şekilde dörde ayırır: 1. Zâtu'l-vücûd. Safî, mahzâ, bi'z-zat vücud. 2. Ahadiyye. Sırf ahaddiyet, daha bir taayyün göstermemiş vücud. 3. Vâhidiyye. Bu mertebede vücud yavaş yavaş bâtını taayyünler göstermeye başlar (a'yân-ı sabite mertebesi). 4. Vücudun zahire çıkması.

ÖNSÖZ

Selamün aleyküm,

Hamd, alemlerin rabbi, merhamet eden, bağışlayan ve ceza gününün sahibi olan Allah'a mahsustur. Ancak Allah'a ibadet eder ve ancak Allah'dan yardım dileriz. Allah'ın hidayete erdirdiğini hiç kimse saptıramaz, O'nun saptırdığı kişiyi de hiç kimse hidayete erdiremez.

“Muhakkak Allah'ın Resulünde, sizin için, Allah'ın rahmetini ve âhiretin nimetlerini arzulayanlar ve Allah'ı çokça zikredenler için güzel örnekler vardır.” Ahzab-21
Buyruğunca habibine uyar yol olarak habibinin yolundan gideriz.

Salat selam Allah resülüne Ashabına ve Tüm iman edenlere olsun.

Bursa'da her cumartesi Mesnevi Okumaları ve soru-cevap sohbetleri yaparken dükkan komşum Hakan Özaraç kardeşimiz farklı sorularla cumartesileri gelince farklı sohbetler olmaya başladı.

Bu farklı sohbetleri Neslihan Gürgan hanım yazıya dökmeye başlayınca hiç aklımızda ve planımızda olmayan sohbetleri kitaplaştırma düşüncesi oluştu.

Bir hayli kalın, okumakta sıkıcı bir kitap olmasını istemedik, bu sebeple sohbetleri 1-2-3-4 kitap olarak planladık.

Muhakkak içeriğinde hata ve kusuru çok olması muhtemel bir kitabın hiç bir iddiası olamaz. Sufilik hayatımda en büyük pay sahibi Üstadım Nevşehirli Abdullah Gürbüz Efendi Hazretlerine, yol yürürken Büyük özveri ve fedakarlık örneği gösteren eş ve çocuklarıma, bugüne kadar beraber yol yürüdüğümüz, her türlü sıkıntıyı ve üzüntüyü beraber yaşadığımız tüm kardeşlerime, soruları büyük bir titizlikle hazırlayan Hakan Özaraç beye, sohbetleri yazıya döken Neslihan Gürgan hanıma, emeği geçenlere teşekkür ederim.

Mustafa ÖZBAĞ

İman kelimesi EMN kökünden türemiş esas manası korkunun zıttı olan emniyet ve güven demektir.

1- İmanın sadece kalp ile tasdik olduğunu söyleyenler, bu görüşü savunanlar Maturidi ve Eş'ari âlimleridir. Eş'arilere göre iman yalnızca kalple tasdik etmektir (Kemalettin b. Ebu Şerif El Müsamere sf. 285)'de İmanı Hz. Muhammed'in Allah'tan getirdiği zaruri olarak bilinen hükümlerde tasdik etmek, onun varlığını haber verdiği şeylerin mevcudiyetini kabul edip tam bir boyun eğişle teslim olmak diye tarif eder.

Buraya bir şerh de ben atayım. Maturidiler imanı kalp ile tasdik olarak söylerler İmam-ı Azam imanı kalp ile tasdik dil ile ikrar der. Ve Hanefilerin büyük bir çoğunluğu bu noktada durur. İmam-ı Muhammed, İmam-ı Yusuf, İmam-ı Züfer, Taftazani, Kastalani. Normalde Maturidi'nin kendisi de ve Nesefi de buna dâhil "İman kalp ile tasdik dil ile ikrar" der. Dil ile ikrar. Kalp ile tasdik kalbidir, içseldir. Dil ile ikrar zahirdir dışsaldır. İslam hukuku İslam hükmü noktasında, buraya bu şerhi düşmem lazım; siz iman ehli olduğunuzu söylerseniz canınız, malınız, namussuz emniyet altına girer. Harp hukuku içerisinde bir kimse dil ile ikrar etmezse canı, malı emniyet altına kalmaz. Çünkü İslam'ın içerisinde birde harp hukuk var. Harp hukuku noktasında dil ile ikrar şarttır. Buna bir örnek daha sahabelerin bir kısmı bir seriye esnasında bir kimsenin malına el koymak isterler. O kimse iman ettiğini söyler "Ben iman ehliyim" der. Onlarda, onun korkudan iman ettiklerini söyleyerekten onların koyunlarına el koyar anında ayet-i kerime gelir. Bunun yasaklanması ile alakalı. Bir kimse iman ettim der ise onun aleyhine hiç kimse yol arayamaz hadisle de sabittir ayetle de sabittir. Bu şerhi şu yüzen düştüm.

Şimdi insanlar farklı mezhepten, meşrepten diye camileri bombalayıp Müslümanları katlediyorlar, Müslüman'ı Müslüman'a katlettiriyorlar. Müslüman'ı Müslüman'a katlettiriyorlar ve İslam dünyasının içerisinde farklı fraksiyonlarda, farklı mezheplerde, farklı kliklerdeki Müslümanları terör örgütü kurdurarakten eline silah verdirerekten birbirlerini katlettiriyorlar. O yüzden dil ile ikrar bugünkü noktada çok önemli. Bir kimse iman ehli olduğunu söyledi "Eşhedü enla ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abduhu ve resuluhu" dedi. Veyahut da dedi ki "Ben Muhammediyim". Onu bir Müslümanın öldürmesi, bütün insanları öldürmüş gibi günaha girmesi. Burada bir parantezi bu yüzden açtım. Tekrar söylüyorum, bu noktada İmam-ı Maturidi için ve Hanefiler için Nesefi'ye de bakabilirsiniz bu noktada İmam Maturidi'nin eserlerine bakabilirsiniz, İmam-ı Azam hazretlerinin Fıkh-ı Ekber'ine bakabilirsiniz, Hanefilerin kitaplarına bakabilirsiniz. İman, kalp ile tasdik dil ile ikrardır.

İmanı Hz. Muhammed'in Allah'tan getirdiği zaruri olarak bilinen hükümlerde tasdik etmek, onun varlığını haber verdiği şeylerin mevcudiyetini kabul edip tam bir boyun eğişle teslim olmak diye tarif eder.

Hariciler ise Eş'arilerin bu tanımına taatleri yani amelleri de dâhil eder (İbnül Hümmam el-Müsayere) buna göre haricilerin iman anlayışı kalp ile tasdik dil ile ikrar ve organlarla amel etmekten oluşmuş bir bütündür.

Hariciler malumdur Hazreti Ali radiyallahu anh hazretlerinin zamanda zuhur etmiş, Kur'anı ve sünneti direk böyle zahirine göre hükmederler, işin batın tarafına akmazlar. Mesela Allah'ın eli değdiğinde Allah'ın eli var derler ona müteşabih olarak bakmazlar. Hazreti Ali radiyallahu anh hazretlerini şehit edenler de bunlardır. Hariciler de imanı dil ile ikrar kalp ile tasdik ve bütün organların amel etmesi olarak tanımlarlar.

Bunlardan birinin olmayışını illet olarak görür ve imanın gerçekleşmediğini söylerler.

Eğer bir kimse bunlardan eksik bir şey yaparsa mesela namazı terk ederse imanın eksik olduğunu, hatta küfrüne fetva verirler. Bir kimsenin namazı kasten terk etmesi küfür noktasıdır tabi buna benzer olgu Şâfiîlerde de vardır. Şâfiîler biraz Maturidi'ye değil Eş'ariye kaçktır.

Mutezile ise günahları büyük küçük diye ikiye ayırır. Büyük günah işlemek FİSKtır. Fısk ise ne mümin ne kâfir, iki menzile arasında bir menziledir. Haricilere göre amel farz olsun nafile olsun imandan bir cüzdür. Fakat Mutezile imamı da kendi aralarında ihtilafa düşer. Allaf ve Kadı Abdülcebbar'a göre farz olsun nafile olsun amellerin tamamı imandandır.

Mutezile böyle düşünür. Mutezile amellerin tamamı imandandır der, hariciler de amellerin tamamı imandandır der, aynı noktada Şâfiîler de amellerin tamamı imandandır der. Mesela Şâfiî'ye göre İmam-ı Şâfiî'ye göre bir kimse orucu terk etse küfür ehlidir. Hadis-i şerif vardır ya: Bir kimse iman üzerine zina edemez, iman üzerine namazı terk edemez, iman üzerine hırsızlık yapamaz diye hadisler var. Bu hadislerden yola çıkarak Şâfiîler normalde bir kimse namazı kasten terk ederse o kimsenin imanı gider. Çünkü amelleri imandan görürler. İmam-ı Azam ve İmam-ı Muhammed, İmam-ı Yusuf ve İmam-ı Maturidi ameli imandan görmez arasındaki fark bu.

Basra Mutezilelerine göre, nafileler imandan olmayıp sadece farzlar imandandır.

Bu da Mutezilenin ayrı bir kolu.

2- İmanın sadece dil ile ikrar olduğunu söyleyenler, bu görüşü de Mürcie ve Kerramiye savunur. Onlara göre iman sadece dilin ikrardır. Yani kelime-i şahadeti söylemektir, fakat bu iman anlayışı problemlidir, çünkü dil bir iletişim aracıdır, karar veremez.

Mürcie ve Kerramiye bu noktada, bir kimse sadece "La ilahe illallah Muhammeden Resulullah" dediği zaman o kimse iman etmiş sayılır, kalple tasdik, ona buna hiçbir şeye ihtiyaç yoktur. Zaten Mürcieyle Kerramiye bu noktada İslam dünyasında tartışmaya dahi gerek duymamışlardır. Hani birisine derler ya mürciemisin sen diye. Mürcieye göre, iman ettim dedi, lâ ilâhe illallah dedi bitti. Namaza, abdeste, oruca fazla böyle hukuka, hâkime fazla bir şeye gerek yok, yürüt. Böyle enteresan bir nokta onlar.

3- Kalp ile tasdik dil ile ikrar. Bunlar Ebu Hanife ve onun ashabının ünlülerinden el-Pezdevî Kemalettin el-Beyazi ve bazı Eş'ari âlimleridir. Ve bu iki rükünden biri olmayınca imanı geçersiz sayarlar.

Evet. İmam-ı Azam bunun başını çeker. İmam-ı Azam imanı kalp ile tasdik dil ile ikrar der. Bütün Hanefilerin büyük bir çoğunluğu bu noktadadır. Tabi normalde Pezdevî, Kemalettin el-Beyazî, Taftazani, Kastalani bu noktada kardeşler bilmeyebilirler. Mesela Taftazani meşhurdur, felsefesi çok geniştir. Eğer bulabilirseniz Taftazani'yi okumaya çalışın. Enteresandır, kendi zamanına ışık tutan bir kimsedir. Bir kısım Hanefiler onu çok fazla eleştiriler, daha doğrusu skolâstik bir din anlayışına sahip olan Hanefiler. Böyle skolâstik bir mezhep anlayışında olanlar Taftazani'yi fazla eleştiriler ama Taftazani gerçekten zamanının ilersinde sözler söyleyen tavırlar koyan bir kimsedir ve bir kısım Eş'ari âlimleri İmam-ı Azam'ın bu noktasını kabul ederler.

Mazeretsiz olarak ikrarı terk eden kişi mümin olma özelliğini kaybeder.

Mazeretsiz dediği, dili peltek veya dilsiz veya konuşma, lafızları tam düzgün çıkaramıyor, bunlar mazeret. Mazeret olmaksızın bir kimse iman ettiğini dil ile ikrar etmeksizin edemez. İkrar edecek. Dil ile ikrar edecek.

Mazeretsiz olarak ikrarı terk eden kişi mümin olma özelliğini kaybeder ve ebedi cehennemlik olurlar. (Ahmet Saim, iman-küfür sınırı s.30)

Buradaki Hanefilerin, yalnız bu noktada çok ısrarlı durmasının bir sebebi; İmam-ı Muhammed'in İslam Devlet Hukuku diye bir eseri vardır dört ciltlik. Savaş hukuku vardır işin içersinde veyahut da muameleler girer işin içersine. Yani siz karşınızdaki kimse "Lâ ilâhe illallah Muhammeden Resulullah" deyince, ona İslam hukuku muamelesi içersine davranmak zorundasınız. Eğer bir kimse bunu inkâr etmiyorsa Hristiyan'dır, Hristiyan hukuku muamelesi güdülür. Musevi ise Musevi hukuku muamelesi güdülür. O yüzden dil ile ikrar Hanefilerde önemlidir, dil ile ikrar.

Hanefiler; iman kalbin tasdikinden ibaret olup bu tasdik yegâne rükündür. İkrar, imanın bir cüz'ü ve esası değil, şartıdır. derler.

Evet, bu noktada önemli olan kalbin tasdik etmesidir. Kalbin tasdik etmesi, kalbin bu noktada mutmain olması, kalp olarak imandan mutmain oldu, iman etmekten mutmain oldu kalp olarak. Eğer kalp olarak normalde bu imandan mutmain oldu, imanı onun kalbinde yer ettiyse ikrar bu noktada o imanın şartı hükmündedir cüzü değildir, parçası değildir, şartıdır. O kimse kalben iman ettiği şeyi dil ile ikrar edecek. Dil ile ikrarsız bir iman hukuku bağlamaz çünkü, şahısları bağlamaz.

İbnül Hümam'a göre, iman tasdik olunca, tasdikte kalp ile olduğuna göre lisan ile birlikte bunlardan her biri imanın rüknü olur.

İkrar imanın rüknü müdür?

Yoksa şartı mıdır?

Bu noktada benim için ikrar etmek, iman iki rükünden ibarettir: Kalp ile tasdik, dil ile ikrar. Eğer kalp ile tasdik dil ile ikrar gerçekleşmiyorsa -bu benim kendimce söylediğim şey, soru bana çünkü- dil ile ikrar kalp ile tasdik gerçekleşmesi gerekir. Kalp ile tasdik iç âlemini ilgilendirir, dil ile ikrar dış âlemi ilgilendirir ki ikisi de birbirini tamamlar, ikisi de bir bütündür. Dil ile ikrar etmek demek imanın zahirsî boyutudur. Dinin iki tecelliyatı vardır. Allah'ın iki tecelliyatı vardır. Allah'ın sıfatlarının iki tecelliyatı vardır. Allah'ın bir zahir sıfat tecelliyatı vardır bir de batın

tecelliyatı vardır. Dinin bir zahir sıfat tecelliyatı vardır bir de batın tecelliyatı vardır. Dinin kişi, şahıs üzerinde bir zahir tecelliyatı vardır. Bir kimsenin sakalı imandandır, namazı imandandır, bakın zahir tecelliyatı bunlar. Bir kimsenin eşkâle ben Müslümanım demesi imanin zahir tecelliyatı dinin zahiridir. Zahirsiz bir din din değildir. Zahirsiz bir iman eksiktir, noksandır, zahir şarttır. O yüzden dil ile ikrar kalp ile tasdik veya kalp ile tasdik dil ile ikrar imanin olmazsa olmaz iki temel ayağıdır. İlk yaratılışa kadar götürürüm bu meseleyi.

Cenâb-ı Hakk ilk varlığı yaratırken ruhundan ve nurundan üfledi. Ruhu batın nuru zahir. Bu böyle devam etti. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi vesellem hazretlerinin 1- Zahir, görünen sünneti var, 2- Hali var. Dinin iman noktasında bir görüneni var ikincisi kalbi var. Bir kimse zahiren namaz kılıyor görünebilir. Kalben eğer namaz kılmıyorsa o kimse, kalbi iman etmediyse görüntüde namaz kılıyor o, iman etmemiş o yine. Kalp lazım. Kalben iman etti, dil ile ikrar, zahir lazım. Zahir kime lazım? Zahir dıştaki âleme lazım. Sana lazım olan batın, kendi iç âlemin. Ama senin hayatını sürdürdüğün zahir bir âlem var o âlemde de senin zahiren dil ile ikrarının ihtiyacı var. Dil ile ikrar seni bağlamıyor, etrafını bağlıyor. Bu ne demektir? Senin muameleni ilgilendiriyor ve sana karşı muamelede bulunacak olanları ilgilendiriyor. Dil ile ikrar bu noktada imanin olmazsa olmazı. Bir bütün birbirinden ayırmak mümkün değil. Birbirinden ayıranların yolları asan olmaz. Dersek biz, iman sadece insanların kalp ile tasdik etmesi, iyi, o kimsenin Müslüman olduğunu nerden bileceğiz? Hukukunu nerden belirleyeceğiz? Sadece kalben tasdik etti. Sadece kalben tasdik ederekten geldi bir Müslüman kızla evlenmek istiyor. Kendisinin Müslüman olduğunu ikrar etmiyor. Müslüman bir kadının gayrimüslim veya dinsiz bir erkekle evlenmesi caiz değil. O kimse Müslüman olduğunu ikrar etmezse, siz kızınızı onunla evlendiremezsiniz. Dinen nikâh, nikâh değildir, caiz değildir, nikâh düşer sakıt olur ve böylece nikâh haram olur. Dil ile ikrar şart. “Ya o kalben tasdik etti” bilmiyoruz kardeş, kalpleri Allah biliyor, biz zahir hükümle hükmedeceğiz. Bize bir kimse “Ben Müslümanım” diyecek biz onun Müslüman olduğunu anlayacağız, kalp metre yok bizde. O zaman dil ile ikrar şart. Bu noktada rüknü müdür? Benim nazarımda evet. Hele bu zamanda, İslamın yaşanmadığı, hukuk olarak. Hukuk olarak İslam’ın yaşanmadığı ve hukuk olarak biz kimin Müslüman kimin gayrimüslim olduğunu bilmediğimiz bir ortamda. Bu noktada iman kalp ile tasdik dil ile ikrardır.

İmanın kalbi tasdiki ve lisanın ikrarı ile oluşması gereklidir. Ancak lisan ihtiyat içindir. Kim Resulullah’ı ve Onun Allah’tan getirdiğini tasdik ederse mümindir. Lisan ile ikrar ise dini hükümlerin icrası için şarttır. Neseî

Evet, ikrar bu hukukun normalde tecelliyatı için şarttır, alternatifi yok.

El-Maturidi ile Hanefî kelimalarına göre tasdik gizli bir iş olduğundan, dünyadaki hükümlerin yerine getirilebilmesi için ikrar şarttır. Evet.

Fakat kişi kalbi ile tasdik ettiği halde dili ile imanını söylemediği takdirde Allah katında MÜMİN, dünya hükümlerinin yerine getirilmesinde ise KÂFİR muamelesi yapılmakta, günahkâr sayılmaktadır.

Evet. Çünkü dinin zahir boyutu vardır. Zahir boyutunun içersinde bir kimse dil ile ikrar etmiyorsa o kimseye kâfir hükmü ile hükmedilir. Bunda zahire göre

hükmedeceğinden dolayı hükmedenler bunda suçlu ve kusurlu değildir. O kimse çünkü Müslüman olduğunu ikrar etmiyorsa mesela öldüğünde o kimse Müslüman mezarlığına gömülmez. Müslüman olduğunu ikrar etmiyorsa o kimsenin cenazesi camiye getirip de orda namazı kılınmaz. Müslüman olduğunu ikrar etmeyen kimse. Müslüman olduğunu ikrar etmeyen bir kimsenin Müslüman bir eşi var ise otomatikman boş olur. Müslüman olduğunu ikrar etmeyen bir kimse mümin bir kadınla evlenemez, kimsede bu nikâhı dini olarak kıyamaz. Çünkü bütün muamelelerin hepsi de o kimsenin ikrarına bağlıdır. Bunu neden böyle söylemişler biliyor musunuz? İkrarı niçin şart koşmuşlar? Bir kısım Müslümanlar namaz kılmamışlar. Namaz kılınması zaruri ya, oruç tutulması zaruri. Müslüman olduğunu ikrar etmiyor, ikrar etmeyince ona kimse orucu ve namazı şart koşmuyor, orucu ve namazı şart koşmayınca o kimse Müslüman toplumun içerisinde ne Müslüman gibi yaşıyor ne Hristiyan gibi yaşıyor ne de İsevi gibi yaşıyor. Bu yüzden ikrarı şart koşuyor İslam Hanefi hukuku, diyor ki ikrar edecek, ben Müslümanım diyecek. Ben Müslümanım diyen zekât da ona farz oluyor. O zaman devlet hemen onun malını hesaplıyor zekât memurları ondan zekât alıyor. Ben Müslümanım deyip ikrar ettiğinde, bütün muamelesi İslam hukukuna göre oluyor, kaçacak göçecek yer yok. Kaçacak göçecek hiçbir yer yok.

Şeriat dilinde iman Peygamberimizin getirdiği ve Allah tarafından kendisine vahyettiği kesin olarak bilinen şeyleri tasdik etmektir.

İmanın lügat ve şeriat manaları arasında mutlak tasdik bakımından bir fark olmayıp taalluk ettiği konular ve imanın hakikati bakımından bir genellik ve özellik vardır.

Evet. Bu noktada iman lügat ve şeriat manaları için çok değişik bir şey olmaz. Hakikatleri birdir dilleri de birdir bur noktada.

Dilciler nazarında imanın konusu mutlak ve geneldir.

Din dilinde iman

Kalp ile tasdik midir? Evet, dinin dilinde iman kalp ile tasdiktir.

Din dilinde iman

Kalp ile tasdik midir?

Yoksa dil ile ikrar mıdır?

Veya her ikisi midir?

Ve yahut bunlarla birlikte amel zaruri midir?

Bu noktada benim kendimce algım ve anlayışım İmam-ı Azam hazretlerinin yolunun üzerine ve ashabının yolu üzerine Hazreti Peygamber *sallallahu* aleyhi ve sellem hazretlerinin. Bu dış hukuk noktasında bir kimsenin dil ile ikrar etmesi lazım. Yani iman din dilinde hem kalp ile tasdik hem dil ile ikrar şartı var. Amel, o kimsenin yapabildiği yere kadar, gücü nispetinde. Bu noktada ameli yani ibadetlerle alakalı kısmı ve aynı zamanda da uyumak zorunluluğunda olduğu noktalar hukukla alakalı kısmı. Hukuku ilgilendiren şeyler, şahısları ilgilendiren şeyler devleti ilgilendiriyor zaten. Bunda o kimse ikili ilişkilerinde suç söz konusu ise bizim dinimizde cezayı verecek olan kurum devlettir. İslam hukukunda ceza uygulayacak olan yer devlettir, anarşi yoktur İslamda. Bir tarikat kendisi hukuk uygulayamaz, bir meşrep bir

mezhep bir topluluk kendi kendisine hukuk uygulayamaz İslam dininde. Anarşi yoktur. Mesela örneğin Irak'ta şimdi o kimse veyahut da Suriye'de orada burada herhangi bir örgüt kursa bir tarikat kursa bir cemaat kursa, silahlı bir örgüt kursa o kimse İslâm hukukuna göre iş yapamaz ancak devlet kurması gerekir. Devlet kurduğunda ancak o İslam hukukuna göre iş yapabilir. Dar'ül harpte Hanefiler İslam devleti yok ise bir harp imamının seçilmesi gerektiğini ve o harp imamına oradaki Müslümanların biat etmesi gerektiğini ve ancak harp imamının üzerinden hukukun tecelli etmesi gerektiğini söylerler. Din bu noktada imanla alakalı kısımda bir kimseyi bağlayan nokta kalp ile tasdik dil ile ikrardır. Dil ile ikrardır. O kimse ben Müslüman'ım diyorsa bizim ona söyleyecek hiçbir şeyimiz kalmaz. Veleve ki herhangi bir dini kaideyi inkâr etmediği müddetçe, veleve ki herhangi bir dini kaideyi ikrar etmediği müddetçe. Ameli imandan görenlerden değilim, ameli imanın bir cüzü olarak görenlerden değilim. Tekrar söyleyeyim ameli imanın bir cüzü, bir parçası olarak görenlerden değilim. Bir kimse kalp ile tasdik dil ile ikrar ettiyse benim nazarımda mümindir, Müslümandır, o kimse dini dairenin içindedir, onu dini dairenin dışında görmek benim haddime değildir, benim inanışına göre kimsenin haddine değildir. Fakat bir kısım Müslüman âlim, ulema, mezhep, meşrepler ameli yani dinin içersindeki amelleri imanın bir cüzü olarak görüyor ve eğer bir ameli bir kimse terk ettiyse, o kimse de iman eksikliğine bağlıyor. Bu benim görüşüm değil, benim duruşum da değil. Ben İmam-ı Azam hazretlerinin çizgisinde ve yolunda gitmeye gayret eden, onun içersinde genelde sapmamaya gayret eden, muamelelerle alakalı, bakın fikri noktada değil, muamelelerle alakalı ben İslam'ın diğer mezheplerinde bu noktadaki içtihatlarını kabul eden, gerekirse bunlarında uygulanabileceğini yoksa yeniden içtihat edilmesi gerektiğini söyleyen bir kimseyim. Durduğum nokta bu. Fikri noktada İmam-ı Azam hazretlerinin çizgisinde durmaya gayret ediyorum gücümün yettiğince. Bu nokta şu: Bir kimse kalp ile tasdik etti, dil ile ikrar ettiyse o kimse iman ehlidir. Dil ile ikrar etmesi şart mıdır? Evet. Niçin? Muamelelerle alakalı, hukukla alakalı bu şart gereklidir. **Bunlarla birlikte amel zaruri midir?** O zaruriyet insanın kendisine aittir. Ameller imanı kemale erdirmeye vesile midir? Evet. Bunu da kabul eden bir kimseyim.

İbnul-Hümmam, el-Cüveyni ve diğerleri tasdik; kelam-ı nefsi kabilinden bir şey olduğunu ve tahkik üzere oluşan tasdik ise nefsin kelamı olduğunu belirtir. Lakin bu tasdik ilimle sabit olur. El Cüveyni (el irşad s.334)

İbnul-Hümmam, el-Cüveyni ve diğerleri tasdik, yani kalp ile tasdik, kalp ile kabulün, kelam-ı nefsi kabilinden bir şey olduğunu, yani bu noktada kelamı nefsi dediği; hiç âleminin konuşması, içselliğin dışa vurması ve tahkik üzere oluşan tasdik ise nefsin kelamı olduğunu belirtir. Tahkik: araştırma, araştırarak normalde tasdik etme. Bu da nefsin kelamı olduğunu söyler. ***Lakin bu tasdik ilimle sabit olur.*** Yani bir kimse tahkik eder araştırır ve tasdik ederse bu da diyor ilimle sabit olur. Yani o kimse ilim ehli olmuş olur. Tahkik edip araştırıp tasdik etmek.

Abdulkadir Geylani (1165), Eş'arinin tasdikinin manası hakkında farklı cevaplar verdiğini önce; tasdik "Allah'ın varlığını uluhiyyetini ve kідemini bilmek", başka bir kez de onun tasdiki "Bilgiyi içermeyen" ve onsuz da

gerçekleşmesi mümkün olmayan kalpte bulunan bir söz olarak tanımladığını nakleder. BAĞDADİ (usulu'd Din 248)

Abdulkadir Geylani, kendisi kendi zamanında İmam-ı Azam'ın yolundan gider ama bir müddet sonra bakar ki kendince Maliki mezhebinin taraftarları, arkasından gidenler az dervişleri ile beraber Maliki mezhebine geçer, İmam-ı Malik'in mezhebine geçer ve bu Mısır dönüşüdür. Mısır'a gider daha doğrusu bu Moğolların istilasında Mısır'a gider, ondan sonra Moğollarla Moğol istilasına karşı mücadele eder ve sonra tekrar Bağdat'a geri döner. Bağdat'a geri döndükten sonra, hatta Moğol istilasını Abdulkadir Geylani hazretlerine Bağdatlıların Geylani hazretlerine olan zulmünden olduğuna dair söyleyenler vardır. Yani Bağdatlılar Geylani hazretlerine ve dervişlerine zulüm etmişlerdir. Geylani hazretlerinin dervişlerine ve kendisine Bağdatlılar zulmettiği için Moğol istilasına uğrarlar. Geylani hazretleri tabi Mısır'a hicret eder emir ile sonra tekrar Moğol istilasından mücadele etmek için geri döner ve Moğol istilası biter ve tekrar Bağdat'a yerleşir. Bu ikinci yerleşmesinde yani normalde Bağdat'a tekrar geri geldiğinde dervişleriyle beraber Maliki mezhebinin zayıfladığını görüp bu noktada maliki mezhebine geçer muamelede. Ama Geylani hazretleri hem Gunyet'üt Tâlibin'de hem de sohbetlerinde imanla alakalı meselenin kalp ile tasdik dil ile ikrar olduğunu söyler Geylani hazretleri de. Ve sufilerin büyük bir çoğunluğu kendilerini en büyük pir olarak Geylani hazretlerini gördüklerinden de sufi kanadın büyük bir çoğunluğu imanı, kalp ile tasdik dil ile ikrar olarak görür. Hatta Ahmed er-Rufai hazretlerinin "Onların Âlemi"ne bakarsanız, okursanız veyahut ta "Hak Yolcusunun Düsturları"na bakarsanız aynı ölçüler de orada görmeniz mümkün.

Eş'arinin tasdikinin manası hakkında farklı cevaplar verdiğini, önce tasdikinin Allah'ın varlığını, ulûhiyetini ve kıdemini bilmek, başka bir kez de onun tasdiki bilgiyi içermeyen ve onsuz da gerçekleşmesi mümkün olmayan kalpte bulunan bir söz olarak tanımladığını nakleder.

Buradaki nokta şu; bir kimsenin kalbinde Cenâb-ı Hakk'ı bilme ile alakalı, zahir bilmeyele alakalı olgu oluştuktan sonra tasdik olacağını söyler. İkincisi; bu bilgi olmaksızın da kalbinde tasdikinin olacağını söyler. Kalpte tasdik için, Geylani hazretlerine göre bilgi şart değildir. Zahir bilgi olmadan da Geylani hazretlerine göre bir kimsenin kalbi iman noktasında tasdik edebilir. Bu ne ile mümkündür? Bu da rüya veya ilham ile mümkündür. Bir kimsenin kalbinde ilham geliyorsa o ilham üzerine ne yapar, Allah'ı iman noktasında tasdik eder. Kalp noktasında, kalbi ilham alırsa veyahut da o kimse -rüya da bir ilhamdır- rüya görürse, bilgiye gerek kalmaksızın tasdik eder. Bu sufilerin yoludur. Sufiler zahir bilgi olmaksızın batın bir işaretle herhangi bir şeyi tasdik edebilirler ve sufiler için kendi iç âlemlerinde, kendi dairelerinde önemli olan kalbi tasdikleri ve kalbi algılarıdır, aldıklarıdır. Zahir olarak negatif görünen, herkesin negatif gördüğü bir şeyi sufi pozitif görebilir. Herkesin pozitif gördüğü bir şeyi sufi negatif görebilir. Herkesin helal deyip düğün yemeğine, sünnet deyip kaşık çalan herkes, sufi o yemeğin içersinde haram bir yağ, haram bir katkı, haram bir kazanç görürse sufi için o yemek haramdır, yemez. Buna delil de şunu koyarlar; Muaviye Şam valisidir, Ebu Zer el-Gıfârî hazretlerini Şam'a gönderir

Hazreti Osman. Ebu Zer el-Gifârî'nin hayatı çünkü kabul edilebilecek bir hayat değildir. Ebu Zer el-Gifârî eski sahabedir, ilk Müslümanlardandır, ilk 40'ların içindendir. Hazreti Osman radiyallahu anh hazretleri zamanında Hazreti Osman Efendimizin biraz böyle devlet yaşantısını eleştirir ve kendisi de Medine'nin dışında bir çardakta yaşamaktadır. Malı mülkü yoktur, orada asılı bir tane kılıcı kalkanı vardır. Bu hayat sefahat içine düşenleri rahatsız eder çünkü sefahat içerisinde yaşayanlar takva dairesinde yaşayanları istemezler, onların tadına acı katılır çünkü. Kimse namaz kılmıyorsa orada namaz kılmayanlar Müslüman oldukları halde namaz vakti geldiğinde namaz kılan bir Müslüman istemezler çünkü kendileri namaz kılmıyorlar. Bunun gibi bir şeydir bu. Orada 5 nokta nokta otellerde iftar verenler yanlarında fukara bir derviş görmek istemezler. Çünkü bir derviş oradan kapıdan içeri katamaz ki bir kimse. Ben çok basit ölçü söylerim ya girdiğin yere Muhammed-i Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem girer miydi? Çok basit. Orada iftar eder miydi? Çok basit. Adam anlatıyor "Mübarekle umreye gittik." "Maşallah..." "Ya mübarekle umre bir başka oluyor." "Maşallah... E mübareği güzel yerde yatırmışsınızdır" dedim, "E Hilton'daydık." Dedim "Maşallah... önde Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri, arkada sizin mübarek, onun arkasında da sen öyle mi girdiniz Hilton'a?" "Ya hocam sen ne dedin şimdi ya" dedi. "Ben bir şey demedim" dedim, "Önde Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri seni mübarek onun izinden gidiyor ya, arkasında şeyhiniz onun arkasında sen Hilton'a öyle mi girdiniz?" dedim. "Eğer öyle girdiyseniz Paris'teki Hilton'a da gidin, öyle girdiyseniz New York'taki Hilton'a da gidin, öyle girdiyseniz Londra'daki Hilton'a da gidin!" Gidin. Çok basit... İşte Ebu Zer el-Gifârî Şam'a gelir. Şam'a gelince, Şam'ın dışına bir çadır kurar hurma dallarından, ottan çöpten. Ottan çöpten hurma dallarından. Şam'dan gençler gelmeye başlar onun anlattığı din Şam'da yaşanmıyor, onun anlattığı Muhammed-i Mustafa'ya uyumak mümkün değil. Şam'dakiler uyamaz O'nun anlattığı Muhammed Mustafa'ya. Bizde uyamıyoruz, bize de ağır geliyor. Ebu Zer el-Gifârî din anlatıyor gençlere. Gençler harıl harıl Ebu Zer el-Gifârî'yi dinlemeye geliyorlar halaka büyüyor ayrı bir din oluşuyor. Orda Muaviye dini oluşmuş, skolâstik bir din oluşmuş, kafalarına göre din oluşmuş ama Ebu Zer el-Gifârî yıkıyor ortalığı, sarsıyor. Muaviye siyasetçi bir adam diyor ki, bunu ben davet edeyim saraya. Muaviye sarayda yaşıyor çünkü. Dinin saraylaştığı zamanlar o zamanlar. Hazreti Muhammed-i Mustafa'nın sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin devleti idare ettiği yer mescitti. Hazreti Ebu Bekir radiyallahu anh hazretleri mescitten idare etti. Hazreti Ömer'e bir kulübe yaptılar, kulübenin kapısı açık bekçi mekçi yok, asker masker yok. İlk böyle sekreteryaya, bir kalem koyan Mısır valisi. Hazreti Ömer radiyallahu anh hazretleri mektup yazıyor "Ey Mısır valisi! Duydum ki kapıya bir nöbetçi koymuşsun, kendine de bir yer yaptırmışsın." On tane de asker gönderiyor "Kendi elleriyle yıkmazsa siz yıkın" diyor. Ümmet-i Muhammed'in halifesinin koruma polisi ve askeri yok o gün. Muaviye sarayda yemek veriyor, ısrar ediyor, davet ediyor, valiye itaat şart ya O da itaat ediyor, giriyor salona yemek yenecek, diyor ki "Buyurun yemek yiye" yemek yemek istemiyor. Tekrar ısrar edince pilava hani tepsiler içersine pilav üzerine kuzu

kızartıyorlar ya, Araplarda bu adet var da hala mendi diyorlar buna, pilavı elini uzatıyor bir sıkıyor, kanla irin çıkıyor. Atıyor Muaviye'nin önüne "Buna mı davet ettin beni" diyor. Ashabın yolu bu. Ve Muaviye Ebu Zer el-Gıfârî'ye bir şey diyemiyor sonra bir mektup daha yazıyor geri Hazreti Osman Efendimize. Diyor ki "Şam'ı istiyorsan Ebu Zer el-Gıfârî'yi al buradan, çek." Hazreti Osman Efendimiz mektubu yazıyor Ebu Zer el-Gıfârî'ye, tekrar Medine-i Münevvere'ye geliyor. Medine'nin içinde kalamıyor. Beni Ebu Zer el-Gıfârî'nin hayatı çok etkiler, sahabelerin içerisinde en fazla etkileyenlerden birisi odur. Kılıcının ekmeğini yemiştir. Ziraat yapmamış, ticaret yapmamış, kılıcının ekmeğini yemiş. İslam olmazdan önce de zaten eşkiyadır kendisi. Eşkiya... Köroğlu gibi. Zenginden alıp fakire veren. Evet, basıyor kervanları, kervanları alıyor ne varsa. Evet, işte sufiler kalbi ilmi kabul ederler, bu noktada da Ebu Zer el-Gıfârî'dir. Pilav mesela herkese pozitif görünürken, atar elini kan irin olduğunu görür O. kan irin olduğunu görünce yemez. Herkesin yediğini yemez. Herkes zahiren helal mi helal der ama O yemez. O yüzden herkesin pozitif gördüğünü o negatif görebilir, herkesin helal deyip yuttuğunu o helal olmadığını görüp yutmaz. Bu kalbi ilimdir, zahiren bir şey yoktur ama manen bir şey vardır. O ona bakar, zahiren hak mı? Hak. Zahiren doğru mu? Doğru. Ama onun kalben ona inanması, kalben onu tasdik etmesi, kalben onu görmesi, kalben o ilmi alması lazım gelir. Kalben o ilmi almazsa hep kalbinde bir çentik vardır onun. Sufiler burayı çok önemserler. O yüzden Abdulkadir Geylani hazretleri diyor ki bu noktada kalpteki tasdik bilgiden kaynaklanabilir, bir yerde de diyor ki, bu bilgi olmaksızın da o kimse kalben tasdik edebilir. Bu sufi yolu.

Eş'arilere göre tasdik; bilgiye dayanan kalpteki bir söz olmakta.

Evet. Eş'arilere göre tasdik bilgiye dayanır. Bilgi olmazsa tasdik olsa dahi eksiktir o. Biz sufiler bilgiye dayanmayız illaki. Bilgi lazım mıdır? El-cevap: Lazımdır ama meselenin aslı mıdır? Hayır. O çünkü kalbine gelen ilhama göre de o hareket edebilir, tasdiki onun harika olur. Hatta kalbe gelen bu noktada ilham tasdiki, bilgiden daha kıymetlidir. O yüzden sufileri eleştiriler. Hani bu noktada daha önce burada bir ders yapmıştık Arabî'den. Sufiler bir hadisin metnine bakarak hadisin sahih olup olmadığına kalplerine bir ilham gelir. Herkesin sahih gördüğü bir hadis-i şerifi kalplerine gelen ilham yoluyla sahih görmeyebilirler ve onunla amel etmeyebilirler. Ama herkesin zayıf gördüğü bir hadisi şerifi kalbe gelen ilham ile kuvvetli olduğuna inanıp onunla amel edebilirler sufiler. Sufilerde bu hal var. Eleştiriyor? Evet eleştiriliyor ama kalbe gelen ilhamın tadını ancak kalbe ilham gelen anlar. Bunun tadını bilmeyen anlamaz. Yani bir kimse rüyasında Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi vesellem hazretlerinin konuşmanın tadını anlatabilecek hiç kimse yoktur. Ancak bunu yaşayan bu tadı hisseder, anlar. Yaşamayan bunu anlamaz, böyle bir şeydir bu. Veyahut da herhangi bir şüpheye düştüğü bir meselede onun kalbine sağlam kaynaktan ilham gelmesi, yani işte kalbine Geylani hazretlerinin konuşması, onun kalbinde Hazreti Mevlâna'nın konuşması, onun kalbine Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin konuşması, Hazreti Ebu Bekir radiyallahu anh hazretlerinin gelip ona bir şey de tavsiyede bulunması, bir öğütte bulunması, İsa aleyhisselamın gelip o kimseye öğütte bulunması veyahut da ona bu

noktada bir işte sabır tavsiye etmesi veyahut da onun o noktadaki o darlığına, o noktadaki o kısıcına bir sözle ayrı bir yol açması, ayrı bir hal açması. Bunun tadı ancak sufilerde vardır. Bunu anlayabilecek olan, bunu anlatabilecek olan, bunu idrak edebilecek olan ancak sufilerdir ve sufiler bunun kıymetini bilirler ancak. Ve o yüzden sufiler için okudukları değil yaşadıklarıdır önemli olan. Bu manada sufiler zahiren kendilerine okutmakla mükellef olduğunu bilirler ama önemli olanın kalbi hallerinin olduklarını bilirler. O yüzden Geylani hazretlerinden Hazreti Mevlâna'ya, Hazreti Şems'ten Hacı Bayram-ı Veli'ye, Hacı Bayram Veli'den günümüzün çağdaş Çorumlu Hacı Mustafa Efendi gibi, Nevşehirli Abdullah Gürbüz Efendi gibi veyahut da işte günümüzün normal tanınmış tanınmamış mürşitleri gibi, zahiren bilimleri yokmuş gibi görünse de manen bir derya. Onların önünde otur günlerce sana konuşsunlar, günlerce sana anlatsınlar, sana lazım olanı anlatsınlar. Bu işin ayrı bir sırrı. Onlar bu noktada mana denizinden kaplarınca aldıklarınca almışlar. Bu ayrı bir şey. Zaten meselenin içsel boyutunda, meselenin iç âleminde önemli olanda bu zaten. Bunu kabul etmese dahi bir kimse, çok basit bir şey söylüyorum; Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerini rüyada görsen bir kez ve sana rüyada dese ki, şunu yap, yapmayacak olan bir Müslüman tanıyor musun? Bu kadar. Rüyada görsen, Onun önüne çıkarken bir münadi bağırırsa "Bu senin ümmetinden ama böylede hatalar işledi." deseler utanmaz mısın? Çok basit... Bir daha o hali yaşamak için neler vermezdin öyle değil mi? Kâl mi önemli hal mi önemli? Sufiler için hal önemli. Bu yüzden önemli. Sufi hem akşamın olmasını ister hem akşam olduğunda tiril tiril titrer. Akşamın olmasını ister, onun için vuslat anıdır. Akşamın olmasını istemez, aynı zamanda onun için bir utanç anı da olabilir. Sufi hem zikrullah halakası kurulsun ister hem de o zikrullah halakasına otururken kalbi tiril tiril titrer, hani şarkı var ya "Ya evde yoksa" diye... Ya kapı açılmazsa... Sufi gitmek ister Medine-i Münevvere'ye hem maddi hem manevi. Ya "Hoş geldin" demezse... Ya benim gibi çalı gibi gider çalı gibi dönerse. Sufiler için hal önemlidir, sufiler için içsellik önemlidir, sufiler için dış ikrar etmek hukukla alakalıdır, onlar için önemli olan iç tasdiktir. Sufiler namazı bir başkası görsün diye kılmaz, ama o tasdiki başkası için söyler, başkaları suizanna girmesin, günaha girmesin diye.

İMANDA BİLGİ ve İLMİN rolü nedir?

İman etmekte bilgiye ve ilme iki veçheden bakarız. Bilgi bu manada bir kimsenin zahiri öğrendiğidir, bilgi bu manada, bir kimseye manevi ilham ile gelen yoldur. İlim, bu noktada idrak etmek olarak görürüz biz bunu. İman etmede bu ikisi de sufiler için önemlidir ama sufi olmayanlar için bu noktada iman, bilgi ve ilim neticesinde tecelli eder. Zahir noktada ne kadar bilgiye sahipse ve ilme sahipse o kadar iman etmiş sayılır ama sufiler için tecelliyat böyle değildir. Bizler için hiç bilgi olmasa dahi Cenâb-ı Hakk bizim ilmimizi artırır diye düşünürüz biz. Çünkü "Siz bildiklerinizle amel ederseniz Allah size bilmediklerinizi öğretir" ayet-i kerimesi bize düsturdur. Biz ne kadar biliyorsak onunla amel etmeye çalışırız. Sufiler böyledir ve biz onunla amel etmeye çalıştığımızda, bize lazım olan ilim kalbi olarak geleceğine inanırız. Biz bildiklerimizle amel edersek, Cenâb-ı Hakk'ın bize lazım olacak olan bilgiyi ve ilmi kalbimize ilham edeceğini, önümüze getireceğine inanırız. "Kim

haramlardan uzak olursa Allah onu bilmediği noktadan rızıklandırır.” Biz haramlardan uzak durursak maddi manevi rızıkımızın artacağına inanırız. “Kim Allah’ı zikrederse Allah onun maddi manevi gani edecektir” “Kim zikirden yüz çevirirse Allah ona dünyada da ahrette de darlık verecektir” ayet-i kerime. “Zikirden yüz çevirenlere darlık veririz.” buradaki darlıktan kasıt hem dünyevidir hem uhrevidir sufiler için. Zikirden yüz çevirdi; zikirden yüz çevirmek sufiler için namaz, abdest, oruç, amellerden yüz çevirmek olduğu gibi aynı zamanda her daim Allah’ı zikretmekten yüz çevirmek. Günlük virdini yapmamak, Allah’ı her an gören işiten, duyan, bilen olarak tefekkür etmemek, bu hal ile yaşamamaktır ki, ona darlık bulaşır. Darlık bulaşması hem kalbine gelen ilhamdan hem kalbine gelen bilimden ve ilimdendir. Darlık gelir. Hem de zahiren darlık gelir ona, ticaretine darlık gelir, kazancına darlık gelir, bereketini bulamaz, önceden 1 lira ile 10 liralık iş yaparken, şimdi 10 liraya 1 liralık iş yapamaz zikrullahtan yüz çevirdiğinden dolayı. Çünkü Üstadı sevmek zikrullahtır, Hazreti Resulullah’ı sallallahu aleyhi ve sellemi sevmek zikirdir, Allah’ı sevmek zikirdir, insanlara yardım etmek zikirdir, insanlara muhabbet etmek zikirdir, yetimin başını okşamak zikirdir, fakiri doyurmak zikirdir, çıplak giydirmek zikirdir, muhtaç olana yardım etmek zikirdir, yolunu bulamayana yol tarif etmek zikirdir, bir kimseye, bir ota, bir ağaca, bir hayvana, bir varlığa yardım etmek zikirdir. Kim yardım ederse o, zikrullahın içindedir, kim bunlardan uzak olur geri dönerse o, zikrullahtan yüz çevirmiştir. Ona apaçık bir darlık vardır. Bu darlığı ister manevi olarak kalsın kalbi noktada, o kimse rüya görüyorsa rüyası eksilir, ilham geliyorsa ilhamı eksilir, o kimse hal görüyorsa hali eksilir, o kimse önceden kapının önünden gideni görüyordu şimdi göremez, orada oturanların kalbinden geçenleri anlıyordu, anlayamaz, onun kalbine ilim geliyordu, verilen sorulara cevap veriyordu, bu gelmez olur bu büyük bir darlıktır. Asıl darlık budur, sufiler öyle düşünürler. O yüzden sufi için zahiri ilim ve bilgiden fazla manevi gelen ilhan önemlidir. Bunun yolu, farzları yerine getirmek, haramlardan uzak durmak, Allah’ı çok sevmek, Resulüne çok iyi uyumak, zikrullahtan yüz çevirmemektir. İşte o yüzden **imanda bilgi ve ilminin rolü nedir?** zahir noktada duranlar için olmazsa olmazdır, bildiği kadar iman eder. İlmi kadar iman etmiş olur. Sufiler için öyle değildir. Sufiler için bu yol açıktır, Allah size bilmediklerinizi öğretir. Cenâb-ı Hakk kalbinize ilham eder, ihata eder. O kimse zikrullahı yaptıkça, haramlardan uzak durdukça Cenâb-ı Hakk onun kalbine ilm-i ledününü verir. İlm-i ledün ise bilinmeyenleri bilmektir. İlm-i ledün, nerde ne konuşulması gerekiyorsa onu konuşmaktır. İlm-i ledün, dilin Allah’ın dili olmasıdır...

Kur’an-ı Kerim’de iman ile İslam bazen aynı bazen de farklı anlamda kullanılmıştır.

Evet. İman ile İslamı Cenâb-ı Hakk bazı noktalarda ayırt etmiştir. Ayırt eder. İman çünkü biraz insanın içselliğini ilgilendirir. İslam ise, işin içerisinde devlet vardır, işin içerisinde ticaret vardır, işin içerisinde muamelat vardır, nikâh vardır, alışveriş vardır, borç vardır, işin içerisinde savaş vardır, mahalle hukuku vardır, kamu hukuku vardır, toplum hukuku vardır. Bu nedir? Bu İslam’dır bütün.

İbnül Hümam İslam'ı; Allah'ın emirlerini ve nehiylerini kabul etmek, teslim olmak ve boyun eğmek diye açıklar. Ayrıca iman-İslam ilişkisine bakışı Eş'ari ve Hanefilerin düşüncesi ile örtüşür. İslamsız iman, imansız İslamın olamayacağını söyler.

Evet. Bu noktada İslam dünyasının büyük bir çoğunluğu, bu noktada makul düşünenler imansız İslam İslamsız imanın olabileceğine çok hükmetmezler. Tabi bu zatlar İmam-ı Azam, İmam-ı Şâfiî, İmam-ı Maliki, İmam-ı Maturidi, İmam-ı Eş'ari bunların hepsi de İslam sisteminin içerisinde, İslam hukukunu yaşadığı devlet sisteminin içerisinde yetişmiş zatlardır. Bunlar İslam hukukunun yaşanmadığı yerlerde yaşamadılar.

Nesefi imanı Allah'ın birliğini dil ile söyleyip kalp ile tasdik etmek, İslamı ise Allah'a vahdaniyet üzere ibadet etmek diye tarif eder.

SORU: İslam mefhumu iman mefhumunun bir cüz'ü müdür?

Evet. Bunu cüz olarak kabul etmek mümkündür. Eğer İslam mefhumunu biz imanin asıl kendisi olarak görürsek bu noktada Müslümanların büyük bir çoğunluğunu imansızlığa itmiş oluruz. Çünkü İslam, muameleleriyle, hukukuyla, ibadetiyle, ahlakıyla bir bütündür. Bu bütüne biz iman ederiz ama bu bütünü yaşayabilmemiz bireysel dairede mümkün değildir. Bireysel dairede mümkün olmadığından dolayı bir birey için İslam; imanin tecelli edeceği bir yüzeydir, bir alandır. İmanin tecelli edeceği bir düzlemdir İslam. Bunun nüvesi bunun çekirdeği imandır. Bu imanin neşv-ü nema bulacağı, kök salacağı, dallanıp budaklanacağı, meyve vereceği daire İslam dairesidir. O yüzden burada imanin bir cüzü gibi görmek imanin bütünselliğine yine zarar getirir çünkü ben imanı, iman etmeyi, ayrı bir bütüncüllük içerisinde alıyorum. İslam hukuku yok mesela şu an dünya üzerinde. O zaman dünya üzerindeki Müslümanların hepsinin de imanları eksik mi? Buradan bu çıkar sonra. Veya birey noktasında iman eden bir kimsenin İslam dairesinde hukuksal olarak veya muamele olarak bir eksikliği olabilir. O zaman biz o kimsenin imanını eksik görmüş oluruz -ki bu benim nazarımda, kendi durduğum biraz sakıncalı bir noktadır. İman bir çekirdek ise, İslamın ne kadar neyi varsa o iman çekirdeğinin içindedir. O çekirdeğin neşv-ü nema bulacağı alan İslam dairesidir. Buna bütün her şeyi eklemek mümkündür.

Hazreti Peygamber Cebrail aleyhisselamın "İslam nedir?" sorusuna, İslam'ı amellerle açıklamıştır. Evet.

Buna göre İslam imandan ayrılmaz, iman İslam'dan ayrılır ve tek başına kalır. Çünkü bazen ameller olmaksızın içten kabullenme ve tasdik bulunur ve iman İslam'dan ayrılır.

Evet. Hazreti Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem hazretlerine Dihye suretinde gelir Cebrail aleyhisselam. Birinci soru şudur "İman nedir?" soru budur çünkü ilk soru. "İslam nedir?" demez, "İman nedir ya Resulullah?" O'da cevap verir "Allah'a, meleklerine, peygamberlerine, kitaplarına, din gününe, kader, hayrın ve şerrin Allah'tan olduğuna iman etmendir." der. Tabi buna ilaveler vardır rivayetlerde din gününden hariç, cennete, cehenneme, kabre diye böyle rivayetlerde farklılıklar vardır ama ana tema budur: Allah'a, meleklerine,

peygamberlerine, kitaplarına, din gününe yani hesaba çekilmeye. 5 ana unsurdur bu. 5 ana unsur imanın şartı. Ardından: “İslam nedir ya Resulullah?” “Kelime-i şahadet getirmek” İslam nedire cevap. “Kelime-i şahadet getirmek, namaz kılmak, oruç tutmak, paran varsa zekât vermek, ömrümde bir sefer dahi olsa hacca gitmek.” Ardından sorar “İhsan nedir ya Resulullah?” İhsan! Bunu İslam dünyasında iman ve İslam’ı söylüyorlar sadece ihsanı anlatmıyorlar. Ardından soruyor “İhsan nedir ya Resulullah?” “Allah’ı görüyormuşçasına yaşamandır, ibadet etmendir” Allah’ı görüyormuşçasına. Hayatı Allah’ı görüyormuşçasına yaşamak. Namazı kılarken Allah’ı görüyormuşçasına kılmak, orucu tutarken Allah’ı görüyormuşçasına tutmak, “Eşhedü enla ilahe illallah” derken görüyormuşçasına demek, “Eşhedü enne Muhammeden abduhu ve resuluhu” derken görüyormuşçasına demek, görüyormuşçasına. Allah’ı görüyormuşçasına iman etmek, meleklerine görüyormuşçasına iman etmek, görmek. Peygamberlerine görüyormuşçasına iman etmek, görmek. Görmek. Şahadet etmek. Kitaplarını görüyormuşçasına iman etmek. Görüyormuşçasına. Din gününü görüyormuşçasına yaşamak. Din gününü. Asıl burası önemli: Allah’ı görüyormuşçasına yaşamak. Bir çıt altı “Göremesen de” diyor, “Göremesen de O’nun seni gördüğünü bilip hep böyle yaşamak.” Sufiler görüyormuşçasına yaşamayı hedeflerler, görüyormuşçasına. Evet.

İman İslam'dan ayrılır ama amellerin sıhhati için iman şart olduğundan İslam imandan ayrılmaz, ne de bunun aksi yani imanın sıhhati için ameller şart koşulmaz. Bu görüşe Mütezile katılmaz. İBN-UL HÜMAM

Evet. İbnül Hümam böyle demiş buna İmam-ı Azam hazretleri de İmam-ı Muhammed’de, İmam-ı Yusuf da bütün Hanefiler ve bu noktada bütün aklı melekeleri yerinde olan ilim sahibi, rey sahibi insanlar bunda hemfikirlerdir.

Aklımıza hemen hepimiz şu soru gelecek, bu sefer baştan soralım:

İmanda artma ve eksilme olur mu?

Bu noktada bunu çok tartışmış İslam dünyası imanda artma eksilme olur mu diye. İmam-ı Azam hazretleri yine ben İmam-ı Azam’a atıfta bulunacağım burada hakkınızı helal edin ben fikhî ve akaidi meselelerde İmam-ı Azam hazretlerinin duruşunu beğenirim. Bu kabul edilebilir kabul edilmez bu farklı bir şeydir. İmam-ı Azam hazretleri bu noktada der ki Fikh-ı Ekber’inde “İman artmaz ve eksilmez.” Şâfiîler imanın amellerle artıp ve eksileceğini söylerler veya bir kısım, mesela Eş’ari zihniyetli olanlar imanın artıp eksileceğini söylerler. Buna bu fakir katılmaz, İmam-ı Azam hazretlerinin yolundan giderim ben bu noktada. Genelde İmam-ı Azam’dan ayrıldığım yerler yoktur akidevi olarak. Hoşuma gider benim aklıma fikrime çok hitap ediyor, benim hayatıma çok hitap ediyor bu noktada. Fikh-ı Ekber’i okumanızı isterim *Aliyyül Kari şerhi var. Aliyyül Kari* biliyorsunuz Teymiye’nin talebesidir, İmam-ı Teymiye Hanbeli’dir kendisi. *Aliyyül Kari’de* Hanbeli’dir ve kendi zamanlarındaki ehli tasavvufa eleştiriler getirmiş insanlardır. İbn-i Teymiye zaten Arabi’ye risaleler yazmış bu noktada ehli tasavvufa risaleler yazmış. Enteresan bir duruşa sahiptir. Tartışılır ilim insanları. Ben yapılan tartışmalardan bazı risalelerden yeni derviş olduğum zamanlarda bir iki yerde okumuş bir iki yerde de böyle karşılıklı tartışmıştım. Ben Teymiye’yi okuyan bir kimse değilim. Benim yolum, benim çizgim

değil kendimce. Ben sufi standlı bir kimseyim o yüzden Teymiye iyidir kötüdür bir tartışmaya girmek istemem zaten. Aliyyül Kari’de bu noktada kendisine aslında tasavvufa karşı bir kimsedir ama Aliyyül Kari’nin bu noktada Fıkh-ı Ekber’i çok meşhurdur tefsiri. Fıkh-ı Ekber aslında küçük bir risaledir ama özdür. Onu şerh etmiş tabi Aliyyül Kari. Bu noktada Fıkh-ı Ekber’i okumanızı tavsiye ederim size. İmanda artma ve eksilme olur mu? Bu kabul edilmez Hanefilerce. İmam-ı Azam’da bunu kabul etmez. Bizim için imanda artma eksilme olmaz. Amellerle eksiklik vardır, bu imanin eksisinin göstergesi değildir bizde. Bizdeki amel eksikliği imam eksikliği olarak kabul edilmez. Bizdeki amel eksikliği imanin kemalatına engeldir. İmanın kemalatı, yani olgunlaşmasına, erginleşmesine. Elma bütün ama daha yeşil, ham daha, ısırdığınızda ağzını yapşak yapşak yapacak ama elma bütün mü? Bütün. Bakın çiçekten tomurcuğa döndüğünden itibaren bütün, bir bütüncülük var, büyüyor, zaman içerisinde erginleşiyor. İman böyle bir şeydir; bir çekirdek gibidir büyür ve olgunlaşır. Onu büyüten ve olgunlaştıran bilgi, ilim ve ameldir.

Tekrar söyleyeyim; imanı kemale erdiren ilim. Bilgi de değil. Sufilerce ilimdir. İlim hem kalbe hem akla hitap eder, bilgi ise sadece akla hitap eder. Sufilerce ilim hem zahirdir hem batın, bilgi ise sadece zahirdir. O yüzden sufiler için lazım olan ilimdir. O yüzden koca Yunus der “ilim, ilim bilmektir, ilim kendin bilmektir, sen kendini bilmezsen bu nice okumaktır?” O yüzden Hazreti Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri bilgi değil, ilim Çin’de de olsa gidip alınız der. İlimdir asıl olan bilgi değildir. Asıl olan ilimdir. İlim. Çünkü ilim sahibini kendi ilmi dairesine yönlendirir. Her bilgi sahibi ilim sahibi değildir her ilim sahibi kendi ilminde bilgi sahibidir. Sufiler ayırt eder burayı. Bizim için asıl olan ilimdir çünkü bilgi değildir. Bize ilim gereklidir el-Âlim... İlme sahip olan kimse, bilgiye değil, ilme sahip olan kimse. Bilgi şöyle hükmeder: Birisi ağlıyor birisi ağlamıyor, bilgi ağlayanı haklı görür. İlim ehli hakikati arar ağlayana bakmaz. Davut’a iki kadın geldi, ortada bir çocuk var. Birisi dedi ki “çocuk benim” öteki dedi “çocuk benim”. İkisi de “çocuk benim” diyor. Birisi öylesine ağlıyor ki çocuk benim diyerekten. Yanında da iki misafir var Davut aleyhisselamin. Baktı ikisine de “getirin benim kılıcımı” dedi. Ağlamayan kadın dedi ki “ya Davut ne yapacaksınız ki kılıçla?” “Çocuğu” dedi “ortadan keseyim, yarısını sana vereyim yarısını sana vereyim. İkinizde çocuk benim diyorsunuz” dedi. Kadının birisi dedi ki –ağlamayan- “Ey Davut, ben davamdan vazgeçtim” dedi “çocuğu siz ona verin.” Öbür kadın ağlayan, canhıraş feryat figan eden sustu çocuk onda ya. Öyle söyledi. Kadın davadan vazgeçti. Çocuk onun. Bakın, bilgi sahibi çocuğu ona verir, davadan vazgeçti çünkü birisi, ilim sahibi hakikati arar. Davut aleyhisselam dedi ki “Çocuk, davasından vazgeçenindir çocuğu ona verin.” Yandakiler dediler ki “Ey Davut, bu nasıl bir hukuktur?” dedi ki: “O kadın aman çocuğum başkasında da olsa canlı olduğunu yaşıyor olduğunu bileceğim ya, ben buna razıyım ölmesinden de dedi ama o kadın, çocuk kendisinin değil kellesi de uça umurunda değil onun dedi.” gözyaşına aldanmadı. Bilgi sahibi aldanır. İlimle bilginin ayrıştığı bir nokta. Bilgi sahibi aldanır, bilgi sahibi gördüğünle hükmeder, zahire göre hükmeder, kitaba göre hükmeder. İlim ehli, hakikatin de arkasında hakikat vardır, hakikatin de arkasında hakikat vardır der hakikate koşar. İlim, hakikate göre davranır. Bilgi: gördüğüne ve

bildiği kadar davranır arasındaki fark budur. Bu yüzden sufiler hakikati ararlar, onlar için bilgi değil ilim öndedir. Sufiler burada hepsinden de ayrılır. Hepsinden ayrılır. Bizim için gerçek olan hakikattir, ilimdir yani. Allah bizi kendi ilmiyle ilimlendirsın, Zat-ı uluhiyetinden versin, Cenâb-ı Hakk kendi katından ilham eylesin inşaallah, vesilesiz versin inşaallah. O yüzden imanda artma ve eksilme bu noktada var mıdır? Yoktur. Ama iman kemale erer. Neyle? Amellerle. Neyle? İlimle.

Bu konu ehlisünnet kelimcılarını çok meşgul etmiştir. Evet. Ebu Hanife ve arkadaşlarına göre iman artmaz ve eksilmez.

Evet. Bunu Fıkıh-ı Ekber'e bulmanız mümkündür, bunun normalde İmam-ı Nesefî'nin fıkıhında kaidelerinde bulmak mümkündür, bütün Hanefiler bu noktada birleşirler.

Eş'arilerden Cüveynî'de aynı görüşü paylaşır, ancak Eş'arilerin birçoğu artma ve eksilmeyi kabul eder.

Evet, Eş'ariler artma ve eksilmeyi kabul ederler, amelleri imandan görürler Şâfiîlerin az önce verdiğim örnekleri gibi.

Artma ve eksilmede ana problem imanda ameldir. Ameller işin içine girerse bu sorun meydana geliyor.

Evet, ameller işin içine girdiği zaman bu sorun haline geliyor. Bir kimse namazı eksik, iman eksik olmuş oluyor, bir kimsenin orucu eksik, imanı eksik olmuş oluyor veya bir kadın iman ediyor İslam, Kur'an, sünnet hepsine de iman ediyor, başı açık. Bu sefer başı açık olunca imanda eksiklik sudur etmiş oluyor. Hatta Şâfiîler ve Eş'arilerin bir kısmı -Şâfiîlerde buna dâhil- bir farzı açıkça işlemeyen bir kimseye küfür hükmünü veriyorlar. Bu çok tehlikeli ve sakıncalı gördüğüm nokta, ayrışma ve ötekileştirme oluyor, bunda tehlike var. Bu tehlikeyi görsün bütün insanlar.

Bir kimsenin ameldeki eksikliği imandaki eksikliği değildir, bunu görelim. Ve Müslümanlara dışarıdan düşman yetmiyormuş gibi içerden birilerine düşman yetiştiriyoruz, kendi içimizde ötekileştirme, kendi içimizde itme, kendi içimize farklılaştırma, kendi içimizde düşman peyda ediyoruz. Ya Kardeş, iman etmiş. Oysa sufiler insanları ikiye ayırırlar, 1- İman etmiş olan kardeşleri, 2- İman edecek olan kardeşleri. Birisi iman etmiş öbürkü iman edecek. Veda hutbesi "Ey insanlar hepiniz bir tarağın dişleri gibisiniz, kardeş olun" düşman üretmeyin, ötekileştirmeyin. Bir kimse eksiklikleri, noksanlıkları vardır amelde de eksiklikleri vardır. Kardeş; sen itme onu, atma, ötekileştirme. "Ya Şâfiîye göre böyle" Ya kardeş; Hanefiye göre düşün. Ötekileştirmek zorunda mısın? İtmek zorunda mısın? Başı açık bayanlar var yukarda duruyorlar, neden rahatsız mı olsunlar bizden? Namazı kılmayan birisi olabilir, rahatsız mı olsun bizden? Biz hatta ona namaz kılmıyorsun diye hiç böyle ters bile bakmayalım andırmayalım bile. Utanır, sıkılır irtibatı kopar bizle. İkiyüz yıldan beri din cahili bu topraklar. O bir derviş oldu ya oooh fethetti her şeyi. Otur kardeş oturduğun yere, kimseyi ötekileştirme, bir ameli işlemeyi diye laf söyleme. Bırak andırma dahi. "Senin başın neden açık" Sana ne? Sana mı sordular? Sen mi Allah'a hesabını vereceksin onun? Sana ne? Neden onu ötekileştiriyorsun? Neden onu eleştiriyorsun? Neden ona tepeden bakıyorsun? Sakat bir düşünce bu. Bugün için sakat, kabul edilebilirliği yok "Lâ ilâhe illallah Muhammeden Resulullah" diyen

bağrına bas, öbürkünü de bas. Neden? Sen onu bağrına basınca, o diyecek onu. Sen ona iyilikle muamelede bulun, güzellikle muamelede bulun, sana savaş açmış, sen şedit bir cevapla, cevapla. Sana ne kadar şedit davrandı, sen de o ölçüde şedit davran ona, sana savaş açmış. Senin toprağına göz dikmiş, senin namusuna göz dikmiş, bu ayrı. Geri kalan tebliğ edilmeyi bekliyor e “Lâ ilahe illallah Muhammeden Resulullah” demiş bir kimse ya... İman ehli o. İman ehli. Bilmiyor, alısmamış, öğrenmemiş, görmemiş, nefsinle yenik düşmüş. Sen tam mı nefsinle mücadele ettin bildiğin halde? Evet, o zaman, ameller imanının bir cüzü değil, İmam-ı Azam’da böyle diyor, İmam-ı Azam’ın yolunu takip edenler de aynı şekilde söylüyor. Bizim ülke Hanefi genelde, Şâfiî çok azdır bizde, ya millet sanki Eş'arileşti. Bu Vahhabi Selevî çizgisi insanların içersine fitne koydu. İşte birisi namaz kılmıyor “Kâfir bu namaz kılmıyor” yakında sakal bırakmayanlara da kafir diyecekler, az kaldı. Yakında cübbeyle sarıkla dolaşmayanlara da kafir diyecekler, az kaldı. Hani bir hata yapıldı ya, çarşaf giymeyen kadınlar çıplak hükmünde diye, ondan sonra bu lafı nasıl döndüreceğiz nasıl değiştireceğiz diye uğraştılar baktılar ki sonradan da lafın arkasına geçtiler. Ya yapma, din bu değil. Nerden çıkarttınız bunları? O yüzden İmam-ı Azam’a dört elle sarılıyorum yoksa sapkınlığa uğrayacak herkes Allah muhafaza eylesin. Evet bu, derin bir sorun oluyor.

“İnananlar ancak o kimselerdir ki, Allah anıldığı zaman kalpleri titrer, ayetleri okuduğu zaman kalpleri titrer, ayetler okunduğu zaman bu onların imanlarını artırır ve Rablerine güvenirler.” (İbn- ÖMER)

İbni Ömer bunu söylemiş ama bu ayet-i kerime meal. Bunu Hazreti Ömer efendimizin oğlu Abdullah nakletmiş, altına İbni Ömer demiş kardeş ama bu ayet-i kerime meal *“İnananlar ancak o kimselerdir ki, Allah zikredildiği zaman kalpleri titrer, ayetleri okunduğu zaman bu onların imanlarını arttırır”* diye çevrilir bu ayet-i kerime meal olarak.

“Ya Resulullah iman artıp eksilir mi?” dedik. Hazreti Peygamber; Evet iman sahibini cennete sokuncaya kadar artar, sahibini cehenneme sokunca kadar da azalır” (İbn Ömer)

Bu hadislerin sahihliği şüphelidir ayrıca senedinin de zayıf olduğu belirtiliyor. İbn Mace, (Mukaddime)’de geçmiştir. Evet.

Acluni hadisin sahihi olmadığını fakat manasının doğru olduğunu söyler. Acluni (KEŞFU’L HAFİ)

Ebu Hanife ve bu hadisleri karşılaştırır mısınız?

İmam-ı Azam hazretleri bu hadis-i şerifleri normalde kendisine ölçü olarak almamış, Müsned’inde. İmam-ı Azam’ın Müsned’i vardır. İmam-ı Azam Müsned’inde kendisine hem akait noktasında hem amel noktasında kendisine ölçü aldığı hadisleri toplamıştır ve İmam-ı Azam hazretleri aynı zamanda iyi bir hadisçidir. İmamların ilkidir ve yakındır da kendisi sahabenin hayatına ve tabiîni görenlerdendir çünkü. O noktada normalde Ebu Hanife’nin almış olduğu hadis kriterlerine uygun değildir bu hadisler, bu makuldür, malumdur. Çünkü Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin imanının artıp eksilmeyeceğine dair hadisler vardır mevcut.

Bir önemli konu daha var

İman yaratıldı mı?

Maturidiler bu konuda ikiye ayrılır;

1- Semerkant âlimlerine göre iman mahluktur

2- Buhara âlimlerine göre mahluk değildir.

İbn Hümam Ebu Hanife'nin "el-Vasiyye" sinde imanın yaratıldığına dair açık bir ifadenin olduğunu ve bu fikre katıldığını söyler.

Ebu Hanife; "Kullar amelleri, ikrarları ve marifetleriyle yaratılmış mahluklardır" der.

SİZCE?

Evet. Hiçbir şey yok iken O var idi ve O, bir şey yarattı ve yarattığı şey Onu zikretti yani tesbih etti, Onu teşbih etti. Onu benzetti sıfatlandırdı ve tenzih etti benzettiğini, sıfatlandırdığını ne yaptı? Bir de onu tenzih etti dedi ki "Bu benim benzettiğim gibi değildir" İlk varlık, varlığın başlangıcı. Bu noktada bütün o varlığın başlangıcı tesbih etti, teşbih etti, tenzih etti. Varlığın başlangıcı, ilk var olan şey. İmam-ı Azam ona "bir şey" diyor. Ne olmuş oldu? Yaratılmış olan bir şey yaptı. İman bu manada yaratılmış olan bir şeyin yaptığı şeydir. İman yaratılmış olanın yaptığı bir şeydir. İmanı eğer ki insanın kendi fiilinin dışında bir mahluk olarak görürsek seni bir gün bırakıp gidebilir. İnsandan hür, insana bağlı olmayan bir şey değildir. O zaman iman, iman etmek, iman olgusu, insanın o fiil bahsindeki gibi insanın kendi cüz'i iradesiyle istediği, Allah'ın da yarattığı bir şeydir. İman çünkü insan için bir fiildir. Fiilleri Allah yaratır, fiilin yaratıcısı Allah'tır ama fiili isteyen, talep eden insanın kendisidir. Cenâb-ı Hakk ruhları yarattığında ruhlarına imanı saçtı, imanı saçtı onlara ve ruhların hepside bu imandan aldılar ve ruhların hepsi de Cenâb-ı Hakk'a secde ettiler. İman bu manada insanın kendi cüz'i iradesine bağlı fiili oldu. Fiil. Bütün fiilleri yaratan Allah'tır "la faili illallah" Allah'tan başka fail, yoktur faili yaratan O'dur ama bunu isteyen, imanı isteyen, imanı kalbinde harekete geçiren, duran enerjiyi hareket eden enerjiye geçiren insanın kendisidir. İnsanın kendisi. O zaman **Ebu Hanife "Kullar amelleri ikrarları ve marifetleri yaratılmış mahluklardır" der. Sizce?** Evet. İnsan dediğimizde; insan marifetleriyle, yapabilirlikleriyle yaratılmış mahluklardır. O yüzden fiilleri, bu noktada imanları da kullarla yani iman etmek kulun kendince, kendi fiiliyatınca zuhur eden bir şeydir. Onu da yaratan fiil noktasında Allah'tır.

Son soru: İSTİSNA!

Mümin bir kişi imanı hakkında "İNŞAALLAH" demesidir. Ebu Hanife ashabıyla birlikte imanda istisnayı reddeder. Mümin bir kişinin "Ben gerçekten müminim" demesi gerekir imanda şüphe olmaz. (İbnül-Hümam)

Evet. Bunu Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri de hadis-i şeriflerinde tasdik eder, "Bir kimse ben inandım inşaallah demesin ben inandım desin. Ben inanırım demesin ben inandım desin" Kesin, kati olmak.

Çünkü Allah

"Onlar gerçekten müminlerdir" Enfal ayet 4

"Onlar gerçekten kâfirlerdir" Nisa ayet 151 der.

Bir kişinin “Ben Allah dilerse müminim” demesi imanında şüphe ettiğine, tasdik ve ikrarın kat’i olmadığına delalet ettiğinden caiz görünmez. MATURİDİ (Kitab-ül Tevhid)

Evet, bir kimse kesin “Ben iman ettim” demesi gerekir kat’idir. “İnşallah iman edenlerden olmuşuz” Bu kabul edilmez. İmam-ı Azam, İmam-ı Muhammed, İmam-ı Yusuf, İmam-ı Maturidi bu noktada durur. İstisna yoktur, şüphe yoktur, kat’ilik vardır, direkt duruş vardır “Ben iman edenlerdenim”, “Ben iman ettim” “Ben Allah’a ve Resulüne iman ettim” “Ben Kur’an’a ve sünnete iman ettim” Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi vesellem diyor ki “Siz Allah’ın kitabına ve benim sünnetime iman edeceksiniz. Kim Allah’ın indirdiğine ve Muhammed-i Mustafa’nın kulu olduğuna ve onun getirdiklerine iman ederse o kurtulanlardan olmuştur” Hadis-i şerif. Bunda katilik vardır, kati. Kesin. “Ben iman ettim. Ben Muhammedîyim. Ben iman ettim Kur’an’ın Allah’ın kitabı olduğuna ve kitabın içerisinde noktasına kadar ve Muhammed-i Mustafa’nın O’nun hem peygamberi hem kulu olduğuna, Onunda getirdiklerine iman ettim” İman bu. Kati. “Ya inşaallah inanlardanız biz.” Yok böyle bir şey. Böyle bir şey yok. Böyle bir şeyi kabul etmiyor İmam-ı Azam hazretleri de. Zaten hadislerde bu noktada. Hadis-i şerifler.

İmanda İNŞALLAH’ın caiz olduğunu Şâfiî ve ashabı söyler. Burada “Ben inşaallah müminim” demesi imanın şüphe olup olmadığından haber vermeyi değil, imanın akıbetinin nasıl olacağını bilmenin mümkün olmayışını kast etmektir. Ahmet Saîm (Kılavuz)

Eş’arilerin bir kısmı da böyle düşünürler.

İmanda istisna hakkında fikriniz nedir? (Bu soru birçok alıntı içerir.)

İstisnayı sufiler de kabul etmez. Mesela Hazreti Mevlâna’nın Mesnevi’sinde böyle bir şeyi kabul etmesini göremezsiniz ve Abdulkadir Geylani hazretlerinin, Ahmet er-Rufai hazretlerinin, Hacı Bayram Veli hazretlerinin göremezsiniz. Yukarı Mezopotamya sufi yolunda bunu görmeniz mümkün değildir, istisna yoktur hiç. Sufilik noktasına da aynıdır “İnşaallah sufiyizdir biz, bizi sufilığa kabul ederler” Yürü git. Bizde yoktur. Veyahut da bu fakir, kendimi böyle söylemek istemiyorum “Yaa ben yapabilir miyim yapamaz mıyım diye tereddüt ediyorum.” Sana ders yok kardeş Allah yolunu açık etsin. Neden? Bizde şüphe yok yapabilir miyim yapamaz mıyım? Git, bizim işimiz yok öyle. “Ya ben namaz kılacağım ama yapabilir miyim yapamaz mıyım bilmiyorum” Namaz kılamazsın öyle. “Ben namazımı kılacağım bana farz” Bitti “Ben bu yolu yürüyeceğim” bitti. Bu şuna benziyor “Seveyim mi sevmeyeyim mi?” Ömrün boyunca sevemezsin. Ömrün boyunca. Bu yüzden İmam-ı Azam hazretleri ve Maturidiler istisnayı kabul etmezler “İnşaallah iman etmiş olanlardanızdır” falan. Böyle bir şey yok, “Ben iman ettim, ben Müslümanım kardeşim” Ya emin misin? Ben eminim ben Müslüman’ım. Hani var ya bir hadis-i şerif; son nefesimde olacağımız belli değil, hayır ben son nefeste de ne olacağımızı kendimce inanıyorum iman ediyorum. Ben Müslümanım iman ettim, imanımın üzerinde duracağım katiyim bu konuda. O yüzden son nefesimde şüphem yok. Şüphesi olan düşünsün. Ben iman ettim; ben Allah’ın hak olduğuna, Kur’an’ın ve Resulullah’ın sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin tarif ettiği Allah’a iman ettim.

Ben Muhammed-i Mustafa'nın peygamberliğine sallallahu aleyhi vesellemin ve Onun kul olduğuna iman ettim ve Onu getirdiklerine de iman ettim. Fark ettiyseniz siz "Bu hadis sahih değil" demem ben, ben onunla amel etmiyor olabilirim, onu kendime ölçü almayabilirim. Bu benim kendi hakkım ama ben, bu yok, demem. O yüzden imanınızda kati olun, yolunuzda kati olun, fikrinizde bu noktada, doğru noktada dosdoğru durun. Ne diyor ayet-i kerimede "İstişare edip de bir karara vardın mı kararında dimdik dur" Hazreti Peygambere söylüyor sallallahu aleyhi veselleme. İstişare ettin mi? Evet. Tahkik ettin mi? Evet. Araştırdın mı? Evet. Senin için doğru mu? Evet. Dur orda dosdoğru, yalpalama. Yalpalama. Sen iman ettiğin noktada yalpalama. Yalpalarsan son nefesinde yalpalanık gider, yalpalama. Bu kimin için geçerli? Yalpalayanlar için. Hayatı düz, açık, net şekilde yaşayanlar için değil. İman belli; Kur'an ve sünnet. İman ettik, yapabildiğimiz var yapamadığımız var, var, eksiklerimiz var, var, noksanımız var, var ama Allah var. Ne kadar eksiklerimiz varsa var, Ona iman ettik, huzuruna çıkacağımıza iman ettik, iman ettik. Elimde imanımla gideceğim. Hiç amelini görenlerden değilim, bütün amellerimiz heba olabilir, evet. Ben imanımın heba olacağına inanmıyorum, hiç kalbime zerrece gelmiyor böyle bir şey. Hiç ama. "Ya son nefeste ne olacağımız belli değilmiş" Belli! Belli! İnanıyorum, son nefesimde de haykıra haykıra göre göre nefesimi vereceğim! Hiç şüphem yok. Hiç ama. Hiç olmadı. Zil zurna sarhoşken de olmadı, kafam yükseklerdeyken de olmadı hiç olmadı, hep Allah dedim, hiç olmadı. Şüphe yok, hiç. Allah iman edin dolu dolu, Resulüne iman edin dolu dolu, görüyormuşçasına. Görüyormuşçasına iman edin, önünüzde yürüyormuşçasına iman edin, kalbinizde yaşıyormuşçasına iman edin, içinizden Allah konuşsun, öyle iman edin. İçinizden Allah konuşsun atın kendinizi O konuşsun. Kendinizi atın O konuşsun. Sen konuşma, görme kendini. Deki "Benim sahibim sensin, malikim sensin, benim dilim dönmez sen benim dilimi aç, benim aklım anlamaz sen benim aklımı aç, benim kalbim senin elinde sen ilham eyle benim kalbimi aç, sen elimden tut benim yolumu aç, sen benim ayağımdan tut beni dimdik eyle, dosdoğru yolunda yürüt, ben neyim ki ben hiçbir şeyim. Ya? Sensin hâkim olan. Sen beni kurda kuşa yem etme, sen beni kargaya yem etme, sen beni kedi köpeğe rezil etme, sen beni ite çakala rezil etme, sen beni hıfzı emanına al, sen bizleri Yarabbi kendi katından besle, insanlara el açanlardan eyleme, insanlara avuç açanlardan eyleme, insanların içersinde hor hakir edenlerden eyleme, bizleri aziz kıl, bizleri mukim kıl, bizim muinimiz ol, bizim siyasetten desteğimiz yok, desteğimiz sen ol, bizim askeriyeden desteğimiz yok bizim desteğimiz sen ol, bizim ekonomik olarak zenginlerden desteğimiz yok desteğimiz sen ol, bizim akarımızı sen akıt, bizim çarkımızı sen döndür, bizim dilimizi kendine sen döndür, bizim dilimizden kendini sen anlattır, bizim dilimizden kendi dinini kendin anlattır, ey Malikü'l Mülk olan Allah; Dinini hem bizim içimizde hem dışımızda hem bu dünyada hâkim eyle.."

Bütün beşerî mertebeler arasında en yücesi velayet (velilik) mertebesidir. Başka bir ifade ile Veli, insan-ı kâmil'in zirvesidir.

Veli, Resul ve Nebi kavramlarını da içeren en geniş kavramdır.

Veli ilahi isimlerinden biridir. Ama bir kimse eğer Allah hakkında en yüce bilgiye erişirse o kimsede aynı şekilde isimlendirmeye layık olur. Bununla beraber kulluğunun kesin bilincine sahip olan bu beşerî veli, herkesin önünde bu isme sahip çıkmaktan hoşlanmaz. Çünkü veli kelimesinin yalnızca Hakk Teâlâ'ya ait olduğunu ve beşerî bir varlığın VELÎ mertebesine yükseldiğinde de kulluğu aşır Rububiyet mertebesine ref edildiğini bilir. Ama ister hoşuna gitsin ister gitmesin bir Hakk yolu yolcusunun bazen bu kulluk mertebesini aştığı da bir vakıadır. Füsüs

Bir insanın insan-ı kâmil olmasının ilk şartı onun VELÎ olması ve velayetinde, bütün insan-ı kâmil tiplerinin en genel vasfı olduğudur.

Şu hâlde VELAYET'in manası nedir?

Velayet mertebesine yükselmiş olan bir kimse kendisinin Hakk Teâlâ'nın bir tecellisi olduğunun ve bu vasfıyla da zat yönünden Hakk ile aynı olduğunun berrak bir bilincine sahiptir.

Bu kimse kendi nefsinin içyapısıyla bir benzetim yaparak bu kevnî kesretinde Hakk'ın tecellileri olduğunu ve bu anlamda da zatiyyet yönünden Hakk'tan farklı olmadığını bilir. Bu ise varlığın tekliği (Vahdet-i Vücûd) hakkındaki son ve temel bilince ulaşmış olmak demektir.

Bu bakımdan FENA kavramı velayet teorisinde ne kadar rol oynar?

Bildiğimiz gibi ARABÎ Fena konusunu üç safhaya ayırır:

1- Sıfatların fena bulması. Arabî buna Tahallûk der. Bu Hakk yolu yolcusunun nesine ait bütün beşerî sıfatları ifna etmiş ve onların yerine tıpkı kendisininmiş gibi Hakk'ın sıfatlarını vazetmiş olduğuna delalet etmektedir.

BALÎ EFENDÎ buna "Kendi sıfatlarını Hakk'ın sıfatlarında ifna etmek" der.

2- TAHAKKUK. Hakk yolu yolcusunun kendi zatını ifna etmiş ve kendi zatı ile Hakk'ın Zat'ının bir ve aynı olduğunu tahakkuk ettirmiş.

BALÎ EFENDÎ buna "Kendi zatını Hakk'ın zatında ifna etmek" der.

3- TA'ALLÛK. Bu hal fena halinden sonra gelen beka diye bilinen hale tekabül eder.

BALÎ EFENDÎ buna "Kendi fiillerini, Hakk'ın fiillerinde ifna etmek" der. FÛSUS (s.168)

Nebi ve Resul hali hazır, âleme sımsıkı bağlı iken velayetin bu dünya ile bir ilişkisi yoktur. Açıklar mısınız?!

Bütün beşerî mertebeler arasında en yücesi velayet (velilik) mertebesidir.

Velilikle alakalı ayet-i kerime var biliyorsunuz, Allah'ın velileriyle alakalı "Onlar mahzunda olmazlar mahcupa olmazlar. Onlar dünyada da ahirette de müjdeler vardır." Yunus suresinde, malum.

Başka bir ifade ile Veli, insan-ı kâmil'in zirvesidir. Veli, Resul ve Nebi kavramlarını da içeren en geniş kavramdır.

Veli ilahi isimlerinden biridir. Ama bir kimse eğer Allah hakkında en yüce bilgiye erişirse o kimsede aynı şekilde isimlendirmeye layık olur. Bununla beraber kulluğunun kesin bilincine sahip olan bu beşerî veli, herkesin önünde bu isme sahip çıkmaktan hoşlanmaz. Çünkü veli kelimesinin yalnızca Hakk Teâlâ'ya ait olduğunu ve beşerî bir varlığın VELÎ mertebesine yükseldiğinde de kulluğu aşır Rububiyyet mertebesine ref edildiğini bilir. Ama ister hoşuna gitsin ister gitmesin bir Hakk yolu yolcusunun bazen bu kulluk mertebesini aştığı da bir vaki'dir. Fusûs

Bir insanın insan-ı kâmil olmasının ilk şartı onun VELÎ olması ve velayetinde, bütün insan-ı kâmil tiplerinin en genel vasfı olduğudur.

Şu hâlde VELAYET'in manası nedir?

Veli, Kur'anî tabirle, Allah'a iman etmiş Resulüne iman etmiş ve Kur'an'ın ve Sünnet-i Resulullah'ın hükümlerini gücünün yettiğinde yerine getirmeye çalışan Allah ve Resulünü çok seven, çok tövbe eden salih insanlar. Salih insanlar. Allah'a yakınlık, Allah'a kurbîyet tesis etmeye çalışan, müminlerin içlerinde en faziletli. Bütün peygamberler aynı zamanda velidir. Bütün nebiler aynı zamanda velidir. Burada peygamber, veli, resul ve nebi kavramlarını da içerir, dediği, bütün nebiler ve resuller aynı zamanda velidir. Örnek kavradığına dair, siz şimdi onu "Ya velilik nebilikten üstün mü" diye düşünürsünüz. Burada nebilik ve resullük örneğin son bulmuştur. Nebilik ve resullüğün bu noktada Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellemle hitama ermiştir. Ama velilik ebedidir. El Veli ismi şerifi Cenâb-ı Hakk'ın ebedidir. Mesela el Nebi ismi şerifi yoktur, el Resul ismi şerifi yoktur Cenâb-ı Allah'ın bize bildirilen isimlerinin arasında ama el Veli ismi şerifi vardır ve El Veli ismi şerifi bu noktada ebediyen de var olacaktır. Allah'ın isimleri bir müddet sonra inkitaya uğramaz, ortadan kaldırılmaz, şekil şemal değiştirmez. Şekil şemal değiştirmez. Allah'ın sıfatları, isimleri sonradan ilave edilmez. Vardır zaten o, biz görmemiştir. Şimdi bu açıdan bakılırsa velilik, velilik, nebilik ve resullük de içinde barındırır çünkü her nebi ve her resul bu noktada velidir aynı zamanda. İşte velayet, velayet bu manada velilik makamıdır ve velayet yolu dedikleri yol da bu yoldur. Bu veli olma yoluna, veli olma yoluna velayet yolu derler. Velilik yoluna intisap etmek iki hal ile, iki yol ile mümkündür. İki yoldan bir kimse veli olur. Bir yolu, normalde velinin velisi, onun velisi, onun velisi, şeyhuna, şeyhuna, şeyhuna yoludur. Bu yola biz velayet yolu deriz. Bir kimse direkt Kur'an ve sünnete bakmadan, bakmadan, direkt üstadına bakar. Üstadı da üstadından almıştır, o da üstadından almıştır, o da üstadından almıştır, o da üstadından almıştır, o da üstadından almıştır ilmi. Onlar için şu söz konusu değildir: "Bu konuda hadis var mı?" Üstadımız böyle söyledi. "Bu konuda ayet var mı?" Üstadımız böyle söyledi. "Bu konuda fıkıh var mı?" Üstadımız böyle söyledi. Velayet yolunun hem bu noktada kestirme tarafı aynı zamanda da büyük handikap tarafı budur. Handikap tarafı değil şey nedir? Eğer ki bir kimse kendisinin veli olduğunu iddia ettiği bir kimseye intisap etti de o kimse gerçekten veli değil ise o kimsenin yolunun sağlamasını yapması mümkün değil, sapkınlığa gitme ihtimali çok büyük. Aldatılmaya gitme ihtimali çok büyük. Bunun çünkü sağlaması Kur'an sünnet ve icma-i ümmetle olacak. Kur'an sünnet icma-i ümmet olunca o zaman o yol velayet yolu olmaktan çıktı. O zaman yol nübüvvete döndü. Bu noktada velayete gitme yani veliliğe gitmenin en sağlam, en kestirme, en güzel noktası nübüvvet

yolunu tercih etmedir. Bu insanın nefesine zor gelir, bu insana acı gelir, bu insanı bu noktada biraz zorlar amma velakin bu yol sahilik noktasında sahil, temizlik noktasında en temizi, bu noktada sek şüphe noktasında hiç sek şüphe götürmeyecek yoldur. Bu velilik yolunda her şey Sünnet-i Resulullah’a bağlanır. Kavli, hali, fiili, sünnete bağlidir onun. Kavli sünnet dediğim hadis-i şeriflerdir. Hali sünnet dediğim, o kimsenin halinde Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerine o kimsenin söylediği şeylerdir. Fiili sünnetler ise nasıl adım attı, nasıl yemek yedi, nasıl kolunu düzeltti, nasıl elini düzeltti, bu da fiili sünnetlerdir. Bu yol yani bu en sağlam olan yol, bu işin tercih meselesi ise içtihat noktasıysa benim içtihadım ve tercihim nübüvvet noktasından velayete, veliliğe ulaşma, nübüvvet yolu ile. Bu direkt Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerine bağlanmaktadır bu. Bunun da normalde insanlar arasında handikabı şudur: insanlar taassup noktasında mezhebe bağlıdır. Taassup noktasında. Mezhep saplantısı vardır insanlarda. Bir şey var, bir mesele var, o meseleyi söylersin Sünnet-i Resulullah’ta başka bir veçhesi vardır, onu söylersin o kimseye, o şöyle der “Bizim hocalarımız buna fetva vermedi” velayette olanlar bunu böyle söylerler. Bu noktada velayet yolunu takip edenler şeyhlerinin sözüne bakarlar. Şeyhinin sözünü haram mı, helal mı, Kur’an ve Sünnet-in içerisinde var mı yok mu hiç araştırmadan soruşturmada direkt tabi olup şeyhinin sözüne itimat gösterir. Onun için şeyhi itimat edilecek en önemli bir unsurdur ve itimat eder ona. Asla onun hilafına bir şey söylemez, asla onun söylediğine karşı çıkmaz, asla onun söylediğine bir ölçü, bir analiz, bir içtihat getirmez, asla onun sözünü bu noktada kendince hiç tereddütsüz yerine getirir. Hiç tereddütsüz. Millet etrafındakiler patinaj çeker, yapma, etme, öyledir, böyledir, o etrafındaki insanlara patinaj çektirir ama o şeyhine teslimdir, sorumluluk otomatikman şeyhindedir çünkü. Şeyhi al der alır, sat der satar, yık der yıkar, yap der yapar, at kendini der atar. Hani vardır ya duyarsınız ya bunu, ben duyardım şivesiyle söyleyeyim hoşuma giderdi, “Şeyhum bana uçaktan atla dese atlarum Mustafa Efendi.” Allah rahmet eylesin. Bana böyle söylemişti, bende dedim “Hacı abi böyle büyük bir laf söylüyorsun Şeyh Efendi sana uçaktan atla demez, sana şunu yapma der, sana şunu yapma dediğinde de sıkıntı olur” dedim. Uçakta da gidiyoruz, ümreye gidiyoruz “Valla Mustafa Efendi bana atla dese atlarum” dedi. Ben gene söyledim “Hacı abi atla demez sana” dedim. Hangi şeyh uçaktan atla diyecek? Ama böyle dervişlikler vardır ya şatahat ederler. Derviş şatahat eder. Der ki, bana dese ki: sat, satarım ben. Bir gün gelir sana evini sat demez, ayakkabını sat, der, satamaz o kimse veyahut ta sat bu arabayı, der, arabayı satamaz. Çık bu dükkândan, der çıkamaz. Yapma bunu dediğinde, yapar. Buradan gitme dediğinde, gider. Bu büyük sıkıntıdır. Bakın bu büyük sıkıntıdır. O yüzden o yolun içerisinde o otomatikman her şeyin kutbu, dinin kutbu da şeyhidir o kimsenin. Ben sufilik hayatımda böyle velayet yolundan gidip perişan olanları çok gördüm. Eğer bu yolda şeyhi gerçekten bir mürşid-i kâmil değilse o kimsenin dünyası da ahireti de batır. Batır. Bu bugün için benim nazarımda tehlikeli bir yol. O yüzen bu fakir yolun başında bu kardeşlere yolumuzun nübüvvet olduğunu ilan ettim ben. Bu ne demek? Her şeyin temelinde Sünnet-i Resulullah olacak. Her şeyin temelinde. Bunda da üstada bağımsızlık yok, böyle bir şey yok. Üstada bağıllık var, teslimiyet var. Hangi

noktada? Kur'an ve sünnet dairesinde teslimiyet var. Üstad Sünnet-i Resulullah'tan temel olarak bize ölçü getirecek, Kur'an'dan bize temel olarak ölçü getirecek. Sünnet-i Resulullah'ta var ise biz hiç tereddütsüz teslim olacağız. Bize bir şey söylediyse birisine şunu diyebilir, sen pazartesi Perşembe oruç tutacaksın. Teslim oldu. Birine şunu diyebilir bir gün boş bir gün dolu tutacaksın sen. Teslim olacak ona. Bir başkasına da şunu diyebilir, 14-15-16'sında oruç tutacaksın muhakkak. Teslim olur ona o. Sünnetin temelinde ne var? Sünnet-i Resulullah var. Sünnetin temelinde var mı? Var. Onları tutmakla mükellef o. Üstadı ona Sünnet-i Resulullah'tan bir yol çizdi, o ona teslim olacak. Dedi ki ona, sen günlük 3000 tevhid çekeceksin. Sünnet-i Resulullah'ta var mı ölçüsü? Var. Teslim olacak ona o. Bakın bu noktada şek şüphe yok. Bu noktada varta yok hiç. Bu noktada o kimsenin kafasında acabası yok. Bu yol yalnız bu noktada biraz üstadlar tarafından yürünmesi zor bir şey. Neden? Sünnet-i Resulullah'a uyacaksın. Sünnet-i Resulullah'a uyarsan sen etraftan sadaka toplayamazsın. Sen dervişlerden harçlık toplayamazsın. Sünnet-i Resulullah'a uyarsan sen dervişlerden kendine hizmet bekleyemezsin. Hizmette ettiremezsin. Sünnet-i Resulullah'ın temelinde yok. O kendi işini kendisi yapardı. O zaman o üstad kendi işini kendisi yapacak. Demeyecek "Evlatlarım hadi beni götürün" demeyecek "Evlatlarım alın benim uçak biletimi bakayım. Evlatlarım hadi bakayım karşılayın şeyhinizi, üstadınızı" bunlar yok nübüvvette. Yemek yiyecekse kendisi yiyecek, içecekse kendisi içecek, yürüyecekse kendisi yürüyecek, bir yere gidecekse kendisi gidecek ve hiç kimseye şey'en lillah demeyecek, hiç kimseye halini açmayacak, hiç kimseye durumunu söylemeyecek, hiç kimseye derdini anlatmayacak, hiç kimseye problemini aktarmayacak, hiç kimse onun kendisiyle alakalı bir şeyi bilmeyecek. Ağzından duymayacak. Biri görmüş, gördüğü kadar bilecek, biri duymuş, duyduğu kadar bilecek, biri bilmiş bildiği kadar bilecek. O hiçbir şeyi hiç kimseye açamayacak ve o da kendi hayatını Sünnet-i Resulullah'a tabi tutacak. Sünnette varsa hayatına devam edecek, Sünnet-i Resulullah'ta temeli yoksa o da onun üzerinde hiçbir şekilde onun üzerinde durmayacak. Bu, velayete ulaşmanın yani veliliğe ulaşmanın en sağlam, en kestirme yolu. En güvenli yolu. Ama diğer bahsettiğimiz üstadın üstadı, üstadın üstadı, yoluyla arasında fark var. Bununla arasında fark var. Onun delili üstadı, bu yolun delili Hazreti Muhammed-i Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem. Örneklerim bazen hani Antepli Bilal Nadir hazretleri kıra çıkmışlar baharda. Bir dana ipini koparmış gidiyor Bilal Efendi demiş ki "Tutun oğlum o danayı" demiş, tutmuşlar, "Alın getirin" alıp getirmişler, "Kesin bakim onu" demiş, kesmiş dervişler, "Yüzün" yüzmüşler, başlamışlar kavurmaya, evirmeye çevirmeye. Bazı dervişler başlamış "Ya elin danası gitti. Hangi fakirin danası gitti" diyorlarmış ya "Şeyh Efendiye bak" diyorlarmış. Kimisi diyormuş ki "Susun hikmet vardır. Susun." Tabi Şeyh Efendi oturmuş ağacın dibine, bağdaşı kurmuş Allah'ı zikrediyor. Tabi danayı kesiyorlar, eviriyorlar çeviriyorlar, yakıyorlar ateşleri. Dervişler başlıyor kaynamaya. En fazla dedikodu dervişlerde vardır. Allah'ı zikrediyorlar ya sevapları çok ya en fazla şeytan onlarla uğraşır. En fazla gıybet, dedikodu, iftira, dervişlerde vardır. Hayret edersiniz buna. Ben girmeden önce bilseydim girmedim. Böylesine kaynatırlar. Kaynatıyorlarmış. Şeyh Efendi aktardı bunu bana Allah rahmet eylesin. Neyse iki kişi yana yıkıla bağıra çağıra gelmiş, demişler ki "Buradan bir dana geçti mi?" dervişler

içi fesat ya “Şu ağacın dibindekine sor, danayı bu ağacın dibindekine sor” gitmişler, selamun aleyküm aleyküm selam. Tabi dervişler bekliyorlar adamın danasını kesmişler çünkü. Demişler ki “Buradan bir dana geçti mi?” “He oğlum” demiş “Biz o danayı arıyoruz dana bizimdi” “Evladım, o danayı nereye götürüyordunuz siz?” demiş. Birisi demiş ki “Efendim benim hanımım doğum yapacaktı ebe hanım dedi ki çocukta gidecek hanımın da gidecek ikisini de kurtaramıyoruz. Bende ellerimi açtım Allah'a, Yarabbi benim hanımımı da çocuğumu da bana bahşeyle bana lütfeyle. Nezrettim, bunları bahşeylersen duydum bir Bilal baba varmış Antep'te onun dergahına bir tane dana feda ettim. Bir oraya hediye ettim. Yeter ki ben hanıma çocuğuma kavuşayım bir dana oraya feda etim ben nezir ettim” “Ee oğlum” demiş ona “Siz ne dananın peşinde koşuyorsunuz?” demiş. “Efendim ben o danayı Bilal Nadir hazretlerine götüreceğim, tekkeye götüreceğim” “Oğlum biz onu kestik zaten” demiş. Dervişler uyanmışlar tabi hemen o iki kişiyi almışlar yanlarına, demişler “Bilal Nadir o.” “Efendim ben sizin yüzü suyu hürmetinize, sizin himmetinize çoluğuma çocuğuma kavuştum. Eşim sağ salim çocuğum sağ salim.” “Elhamdülillah oğlum” demiş “Bide alacağımız aldık.” şimdi bu velayet yolunda sorgulanmaz hiç ama dervişler sorgular bunu tehlikesi burada. Dervişlerin kalbi bozulur, tehlikesi burada. Dervişlerin içi bozulur, tehlikesi burada. Bakar, “Acaba mı?” kendi kendine sorgu suale çeker. Kendi kendisini. O yüzden buradaki velayete ulaşma yani veliliğe ulaşma nübüvvet noktasında selametlidir. Bu noktada verilmeyecek hesap yoktur. Sünnet-i Resulullah bellidir, temeli de bellidir, üstü de bellidir, altı da bellidir. Sünnet-i Resulullah'a uydu mu? Uydu, veledalin âmin. Asla bu noktada bir şey denmez. Aslında eğer hani şeyhuna şeyhuna şeyhuna dediğimiz yolda üstadlar sağlam olmuş olsalar hiçbir sıkıntısı yok. Çünkü üstad eğer ki bu noktada gerçekten Sünnet-i Resulullah ile mukim ise kendi dairesinde, hiç önemli değil ki, karşılığında Sünnet-i Resulullah'ı aramana gerek yok çünkü kesin o sünnet üzerine gidiyorsa buna kalben inandıysan bakmazsın sünnette bunun hadiste karşılığı var mı yok mu diye. İnandığında ona teslim olursun. Aslında yeniden de nübüvvet yolundan gidiyoruz derken bunu böyle söylerken ben kardeşlerin bu noktada nübüvvetle yani Sünnet-i Resulullah ile yaptığımızı ettiğimizi karşılaştırsınlar, emin olsunlar, selamete yol gitsinler, desinler ki, ya Sünnet-i Resulullah'ta bu var mı, var, Sünnet-i Resulullah'ta bu var mı, var. Karşılaştı. Her olayı, her hadiseyi seni ilgilendiren, yolu ilgilendiren bir meseleye bak, var mı Sünnet-i Resulullah'ta karşılığı? Var, Allah yolunu açık etsin. Bitti. Verilmeyecek hesap yok. Bakın verilmeyecek hesap yok. O zaman o kimse bunuz zaten 1,2,3,4,5 1 sene 2 sene 3 sene 4 sene buna baktı, Sünnet-i Resulullah'tan herhangi bir sıkıntı yok ona zaten yine teslim olur bir şekilde yol yine o eski mecrasına kendi içerisinde döner ama. Dışarı karşı değil, kendi içerisinde o mecra döner. Ne olur, örnek, Osman'a desem ki ben “Osman bunu böyle yap” Osman yapar. Osman kendince onu karşılığında hadis var mı yok mu diye sormaz. Osman için yol nübüvvet miydi, velayet miydi hiç önemli değil, adı da önemli değil. Osman için önemli olan şu ister Mustafa amca desin ister şeyhim desin ne diyorsa desin bu noktada Osman'la olan hukuk farklı. Babası hacı arkadaşım, hacı kardeşim yıllardan beri beraberliğimiz var dostluğumuz var arkadaşlığımız var, ailecek dostluk var, arkadaşlık var, ilişkiler öyle

yüzeysel değil öyle söyleyeyim. Şimdi Osman için öyle bir şey söz konusu değil yani. Kalkacak, ya nübüvvette var mıydı yok muydu, böyle bir şey söz konusu değil. Osman'a at atacak, tut tutacak, git gidecek, gel gelecek. Nefsine uyacak, uyacak ama hiç mesele değil. Gelecek, ben uydum, diyecek, iyi Osman hadi devam et yoluna, işine devam edecek. Bakın bu noktada bazıları bir müddet sonra onun için, nübüvvet miydi, velayet miydi, öyle miydi, böyle miydi kalmadı ama yeni gelecek yeni tanışan bir kimse için yol nübüvvet kardeşim bak Sünnet-i Resulullah'tan bir yolla alakalı bir eksiklik görürsen söyle bize biz onun tamamlayalım, düzeltelim, harika. İşte velayetin manası: velilik makamı ve veliliğe giden yol. Velilik makamı ve veliliğe giden yol.

Velayet mertebesine yükselmiş olan bir kimse kendisinin Hakk Teâlâ'nın bir tecellisi olduğunun ve bu vasfıyla da zat yönünden Hakk ile aynı olduğunun berrak bir bilincine sahiptir.

Evet, veliliğin öyle bir veçhesi vardır ki, öyle bir yüzü vardır, velinin o yüzü direkt Hakk'a yöneliktir. Direkt Hakk'a yönelik olunca o esnada velinin üzerinden tecelli eden her şey haktır. Altını çizeyim mi: O esnada velinin üzerinden tecelli eden her şey haktır. O esnada velinin kendisi de yoktur. O esnada velinin üzerinde Cenâb-ı Hakk'ın bir sıfat-ı şerifi tecelli eder. Bu, o velinin kendisine ait de değildir. Bu direkt Hakk'a ait bir şeydir. Hakk'ındır o. Onun üzerinden bir sıfatını, bir ismini, bir fiiliyatını onun üzerinden tecelli ettirir. Bu, o velinin -burada da velileri sınıflandırabiliriz, o bu noktadan veliler de üçe ayrılırlar: 1- Bu Hakk'ın tecelliyatına ayan olan, bu Hakk'ın tecelliyatını bilen, bu Hakk'ın tecelliyatını idrak eden, bu Hakk'ın tecelliyatını bu noktada kendi nefsinde de gören veliler. Bunlar tecelli ettiğinde, bunların üzerinden tecelli eden etrafındaki müridanada bu tecelli eder. Etraftaki mürid yani o veliyi tanıyanlar bu tecelliyata aşına olurlar, bu tecelliyatı görürler, bu tecelliyatı onun üzerinde seyrederler. Seyrillah budur. O kimse o velinin üzerinde Hakk'ın tecelliyatını seyrillah yapar, seyreder. Bunlar velayet makamının, velilik makamının en üstün noktasıdır. Bunlar 40'ların içerisinde, velidir hatta 40'ların içerisinde İmam-ı Hambel'in naklettiği hadis noktasında 7'lere dendir. Bunlar akılsız değildir, bunlar kendilerini bilgisiz değillerdir kendilerini bilirler, bunlar kendilerini bildikleri gibi halkta bunların veli olduğunu bilir. Bu, velayetin zirvesidir. Bunlar nübüvvetin yani Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin de halifesi noktasıdır. Bakın halifesi noktasındadır ve bunlar Kur'an ve sünneti ayakta tutan zatlardır. Allah dinini bunların üzerinden ayakta tutar, anlattırır, konuşturur, mücadele ettirir, savaştırır, bunların üzerinden. Veliliğin bir alt noktası vardır. Bir alt noktası da şudur: O kimse bu noktada Hakk'ın aynası olduğunu Hakk'ın kendi üzerinde tecelli ettiğini, Hakk'ın sıfatlarının kendi üzerinde bir tecelligâh olduğunu bilir ama halk bunu bilmez. Halk bunu bilmez ama kendisi bilir onu. Veliliğin 3. tecelliyatı vardır. Bu, velilik tecelliyatının en alt mertebesidir. Bu noktada da ne o kimse bilir kendisinin veli olduğunu nede halk bilir onun veli olduğunu ama Cenâb-ı Hakk ona hani ricali gayb derler ya, bunlar ricali gaybtır. Bunlar bilinmez hiç. Ne halk bilir bunları nede kendisi bilir. Farkında değildir o. Yoldan geçerken birisine dua eder, tecelli eder ama o. O kimse onu arar tarar bulamaz onu. Sonradan aklına gelir ya der bu bana okuduydu, böyle olmuştu, şöyle olmuştu, nerde bu adam? Bulamaz. O yüzden

velayet mertebesine yani veliliğe ulaşmış olan, veli olan, veli ism-i şerifi üzerinde tecelli eden kimse makam, velayet makamıdır. Sıralarsak, 7.makam. Emmare, levvame, mülhime, mutmainne, radiye, mardiyye, safiye makamına gelenler velilik makamı yani velayet makamına gelir. Buraya çıktığında velayet makamıdır orda velilik tecelli eder o kimsenin üzerinde ama bunun aşağıda da gölge gibi tecelli eder mi? Eder ama o henüz daha hakikat noktasına çıkmadı. 5.esmayı alanlarda velilik kokusu başlar. Velilik kokusu ta baştadır o kimsenin, veliler seçilmişlerdir çünkü Allah katında. Onlar 3 yaşındayken de veli olduklarının kokusu koku alan burunlar tarafından bilinir. O daha 10 yaşındadır, 20 yaşındadır, 30 yaşındadır, o kokuyu alır herkes. Alan alır o kokuyu. Hatta o kokudan dolayı kimisi onları şeyh zanneder, veli zanneder, oldu bu zanneder, kemale erdi zanneder. Onlarda tehlike içerisinde büyürler çünkü hep. Allah muhafaza eylesin. O yüzden o hale gelen bir kimse kendince velayet makamına ulaşmıştır. Velayet makamına ulaşınca kadar da bu yol zaten çetrefillidir, sıkıntılıdır, bu noktada kolay değildir ama o makama geldiğinde onun üzerinde bu noktada Hakk'ın tecelliyatı olur o da bu bilince sahip olur.

Bu kimse kendi nefsinin içyapısıyla bir benzetim yaparak bu kevnî kesretinde Hakk'ın tecellileri olduğunu ve bu anlamda da zatiyyet yönünden Hakk'tan farklı olmadığını bilir. Bu ise varlığın teklîği (Vahdet-i Vücûd) hakkındaki son ve temel bilince ulaşmış olmak demektir.

Bu bakımdan FENA kavramı velayet teorisinde ne kadar rol oynar?

Fena, velayet kavramının içerisinde yolda bir merhaledir. Geçilmesi gereken yerdir. Kalınması gereken yer değildir. Fena olmak: Yani o kimsenin kendi sıfatlarının orta yerden kalkıp kimsenin üzerinde Allah'ın sıfatlarının tecelli etmesidir. Orta yerden kaldırma düşüncesi ve bilinci o veliye aittir. Veli kendince kendi sıfatlarının ortadan kalkma bilincini görür, bu onun fena makamıdır. “Sen atmadın ben attım. Sen tutmadın ben tuttum.” “Ey Habibim” hani attı ya bir avuç toprak. “Sen atmadın ben attım” dedi. Burada Cenâb-ı Hakk peygamberinin yapmış olduğu fiiliyatı otomatikman kendi üzerine aldı. “Sen atmadın ben attım” dedi. Başka bir ayet-i kerimde de “Sen öldürmedin ben öldürdüm” dedi. Ne yaptı? Velinin veyahut ta nebinin bütün fiiliyatını Cenâb-ı Hakk üstüne aldı. O fiiliyat, o sıfatın tecelliyatı Allah'ın oldu. Böylece o sıfatı icra eden kimse onu kendisinden görmedi o esnada. Görmeyince Cenâb-ı Hakk onun fiiliyatını kendi üzerine alınca o bekaya ulaştı. Yani, artık fena hali onda bitti. Artık onda beka hali oldu. O tekrar fenadan geri döndü. Fenadan geri dönmek, fenanın üstüne çıkmak, fenadan bu noktada aşağı doğru geri dönmek değil. Fenayı bitirmek. Artık o bu noktada direkt Hakk'a döndü. Hakk onun kalbine ilham etti onu yaptı. Cenâb-ı Hakk onun kalbine ilham etti onu yaptı. İlham etmese dahi Allah, ilham etmese dahi diyorum, Allah onu çepeçevre çevreledi. Her şeyi onun üzerinden tecelli ettirmeye başladı. Onun üzerinden tecelli ettirdi ve bu ne oldu, bu artık geri dönüşü olmayan bir yol orda o bekaya ulaştı. Varlığın kendi içerisinde her zerresinde önce fena olmuştu yok olmuştu şimdi varlığın her zerresinde var oldu. Bir veçhesi Cebrail oldu, bir veçhesi Azrail oldu, bir veçhesi Mikail oldu, bir veçhesi İsrail oldu, bir veçhesi İsa oldu, bir veçhesi Musa oldu, bir veçhesi Âdem oldu. Artık o Hakk'ın sıfatlarında beka haline ulaştı. Beka haline

ulaşınca burayı anlatanlara bütün herkes küfür yaftasını vurdu. Küfür yaftasını vuranlara da güldü. Neden? O da onun üzerinde vardı. Burası aklın alacağı bir yer değil. Burası akılla tarif edilecek bir yer de değil. Burası sufiliğin zirve noktası. Burası velayetin zirve noktası. Burası velayetin asıl merkez noktası. Buraya ulaşan veliler, burası Cenâb-ı Hakk'ın lütfu ikramıyladır. Daha ileri söyleyeyim burası cebriyettir. Çünkü burada velinin kendi idaresi ve idraki yoktur. Biter. Bu noktada fena kavramı velayet yolunda bir köprü gibidir. Bir haldir. Her hal geçer. Fena da bir haldir, geçer. Beka hal değildir, makamdır. Geçmez. Her hal makam değildir, geçer. Her hal makam değildir, geçer. Makam geçmez. Makam bakidir. Velayet makamı bakidir. Oraya gelen beka olur. Oraya varan beka bulur. O unutulmaz. Hadi unutulmaz Üftade hazretlerini, hadi unutulmaz Emir Sultan hazretlerini, hadi unutulmaz Abdullah Efendi hazretlerini, hadi unutulmaz Çorumlu Hacı Ali Efendi'yi. Bak unutulmadık Antepli Bilal hazretlerini. Hadi unutulmaz. Hadi bir veliyi unutulmaz. Hadi Abdülkadir Geylani'yi, unutulmaz hadi Arabi'yi unutulmaz, hadi Ahmed er-Rufai'yi unutulmaz. Kazıyın hadi kazıyabileceksiniz. Bir sürü alim vardır unutulmuştur. Doludur tarihin çöplüğünde. Hadi bir veliyi, bekayı bulmuş bir veliyi unutulmaz hadi. Unutamazsınız. Unutturamaz kimse. Unutulması mümkün değildir. Neden? Bekayı buldu. Beka bu noktada makam, kaldı orada. O artık unutulmayacak. Onu her bu yolda yürüyen kimse bir anda bir bakacak ki önünde birisi gidiyor. Merak edecek bu zat kim? Ölmüş bin yıl önce. Diyecekler ki bu filanca efendi. Tanıyacak onu. Bekayı bulmuş. Bakın Allah unutturmuyor. Âdem aleyhisselamla Muhammedî Mustafa'nın arasında ne kadar peygamber geldiye bekayı bulmuş. Peygamberlerin içerisinde faziletçe yüksek olanlar var, bekayı bulmuş isimleri Kur'an'da zikrediliyor. İsimleri Kur'an'da zikredilen peygamberler beka haline ulaşmışlar. O yüzden hadisçiler diyorlar ki: Beni İsrail peygamberin seviyesindedir ümmetin velileri. Bekayı buldu. Gazali'nin naklindeyse, ümmetin velileri beni İsrail peygamberlerin üstündedir velilik noktasında. Nebilik noktasında değil. Sebep? Beka halidir. Beka haline ulaşınca kadar o kimse cüz'i iradesiyle mücadele etmek zorundadır. Beka haliyle halleninceye kadar o kimse var gücüyle Kur'an ve sünnet dairesinde yaşamaya ve yaşatma mücadelesine devam etmekle mükelleftir. Bekada mükellefiyeti düşer mi? Hayır. Bekada mükellefiyeti artık cüz'i iradesinin üzerinden çıkıp küllî iradeye teslim olur. Artık onun kendi iradesi direkt Onun iradesine bağlıdır. "Ye" yer, "İç" içer, "Dön" döner, "Git" gider, "Gel" gelir, "Yat" yatar, "Uyu" uyur, "Uyuma" uyumaz, "Git" gider, "Çık" çıkar. Etrafındaki insanlara Allah sabır versin. Etrafındaki insanlar için zor bir hayat. Ben şeyhimden biliyordum Allah rahmet eylesin. Yani yanında derviş kardeşler sabredemezlerdi. O kendince sabrettiğini düşünür içinden geçirir, seyahat biter "Musta Efendi bir daha bunu benim yanıma verme evladım." "Emredersiniz Efendim" sınıf geçmedi adam. Onun yanında içinden dahi konuşmayacaksın. İçinden konuştuğun anda cimbızlan cimbızlar. Arkasında yiyip içmeyeceksin, görür arkasını. Adam arkada gazoz içiyor. O zannediyor ki Şeyh Efendi görmez. Şeyh Efendi önde gidiyor bende yanımdayım o da arkadan açmış gazozu gazoz içiyor. "Musta Efendi oğlum o adamı al benim yanımdan. Derviş adam yolda giderken gazoz mu içermiş oğlum?" Gözümün ucunla arkaya baktım Allah adam gazoz içiyor gerçekten. Hani diyeceğim ki ona, uzak dur, diye ben şimdi daha da

derviş kollamaya çalışıyoruz ya benim ömrüm böyle geçmiştir, arkadaşlar bunu zannederler ki ayırım yapıyor. Ben hep dervişleri kollayacağım diye uğraşırım Şeyh Efendiyi yakinen tanıdığımdan ona yakın durmak öyle kolay bir şey değil. Elini çıtlatmayacaksın, tespihi sallamayacaksın, edepli yürüyeceksin yanında, biraz 10 santim 20 santim arkasından yürüyeceksin, ikide birde soru sormayacaksın, rahatsız etmeyeceksin, o yolda giderken zikrullah yapıyor “Efendi baba otel ne güzelmiş” falan demeyeceksin, “Havalar nasıl orda iyi miydi” demeyeceksin. Bunlar hep edeptir. Şeyhin yanında dervişlik edecek olan kimse konuşmayacak hiç. En kestirme yol ben onu bulmuştum. Konuşan batıyor çünkü. “Selamun aleyküm” “Aleyküm selam Efendim” “Gidiyoruz mu Mustafa Efendi?” “Emredersiniz efendim.” Çıkıyoruz yola. Bazen demez, şuraya gidiyoruz, diye. Sormayacaksın nereye gidiyoruz diye. Evet. Rabita edeceksin. Rabita o. Nereye gidecek diye. Afyon yoluna girdik bir gün biz. “Musta Efendi neresi burası?” dedi “Afyon yolu Efendim” dedim “Nereye gidiyor bu yol?” dedi “Nereye isterseniz oraya gider efendim”. Ya Konya’ya gider derim şimdi dedim içimden, O da Konya’ya gitmeyecektir acaba hatamı yaptım, kendi kendime sorguluyorum. “Nereye isterseniz oraya gider Efendim” dedim, “Konya’ya gider dimi?” dedi “Gider Efendim” dedim. Zaten Konya yolundayız. “Maşallah Mustafa Efendi, iyi” arabanın önüne vurdu. Sakın “Öyle değil” demeyeceksin. Arabayı hayvan gibi görüyor. “Maşallah oğlum” dedi “Çok güzel” böyle torpidoya vurdu “Yemledin mi bunu?” dedi “Yemledim Efendim” dedim “Suyunu verdin mi?” dedi “Verdim Efendim” dedim. Öyle kendi kafandan “Efendim bu hayvan değil.” Öyle bir şey yok. O, onu hayvan suretinde gördü o esnada. Hak mı? Hak. Bakın bir üstadın yanında dilini değil kalbini de tutacaksın. Vurdu tekrar “Bu kanatlıdır da oğlum ha” dedi “kanatlıdır Efendim” dedim. “Maşallah iyi gidiyor oğlum” dedi. Hiç farkında değilim ibre 200müş. Ha demek ki o esnada kanatlandı. Ben hayır hilafında hiç konuşmuyorum. Afyona vardık “Hadi çek Mustafa Efendi şurada, ismarlamak benden ağılık senden bir yemek yiyelim.” “Emredersiniz Efendim.” Çektik sol tarafta var ya Kütahya’dan geçtikten sonra, ikbal. “Musta Efendi çek oğlum şuraya” dedi, çektik. Girdik içeri geldi garson “Bize” dedi “İki tane et yemeği, tandır” ondan sonra geldi yedik tandırları “Birer tane ekmek kadayıfı getir bize” onu da yedik “Ağaya bir tane sade kahve büyük olsun, bir tanede soda, bana da bir tane açık çay” dedi. Onlarda geldi onları da yedik içtik. “Hah Mustafa Efendi şimdi sen her yere giden” dedi “Emredin Efendim gideriz” dedim. Yol farklı bir şey bakın. Konya’ya gittik Konya’da bir sohbet etti, birileri geldi onlarla konuştu “Hadi oğlum şimdi Nevşehir’e gidiyoruz” dedi “Emredersiniz Efendim.” biz hiç Konya’da kalmadan gece yarısı saat 2-2.30 Nevşehir’e vardık. Hemen “Musta Efendi yat oğlum sabah namazından sonra yola çıkarsın” “Emredersiniz Efendim.” Yattık, sabah namazından sonra yola çıktık. Sormuyorum ben ne var ne yok ne oldu ne gitti. Öbürkü, nereye gideceğiz efendim? Ya sana ne. Sorma. Sorma. O, onun emrinde çünkü. O idare ediyor onu. Bunu çözemeyen kimse aklına vuruyor Allah muhafaza eylesin meseleyi çok uzatmayayım.

Bildiğimiz gibi ARABİ Fena konusunu üç safhaya ayırır:

1-Sıfatların fena bulması. Arabî buna Tahallûk der. Bu Hakk yolu yolcusunun nefesine ait bütün beşerî sıfatları ifna etmiş ve onların yerine tıpkı kendisininmiş gibi Hakk'ın sıfatlarını vazetmiş olduğuna delalet etmektedir.

BALİ EFENDİ buna "Kendi sıfatlarını Hakk'ın sıfatlarında ifna etmek" der.

Yani kendi üzerindeki bütün fiiliyatı ve ef'ali Allah'a bağlamak, addetmek. Kendinden bir şey görmemek. Kendinden bir şey görmüyorsun. İç aleminde namazı sen kılmadın. İç aleminde sen cömertlik etmedin, sen birisini doyurmadın. Doyuran Allah, yaptıran Allah, ettiren Allah, güldüren Allah, ağlatan Allah. Etrafındakileri de öyle görüyorsun. O ağlıyor onu Allah ağlatıyor, ona dert vermiş Allah dert vermiş, ona sıkıntı vermiş Allah sıkıntı verdi ona her şey Allah'ın, sıfatısal açıdan.

2- TAHAKKUK. Hakk yolu yolcusunun kendi zatını ifna etmiş ve kendi zatı ile Hakk'ın Zat'ının bir ve aynı olduğunu tahakkuk ettirmiş.

Sıfatlar böyle söz konusu olunca bir çıt yukarı çıktı. Artık kendi üzerinden tecelli eden Hakk oldu. Bu noktada idraki.

3- TA'ALLÛK. Bu hal fena halinden sonra gelen beka diye bilinen hale tekabül eder.

Bunlar olunca artık o ne yaptı beka noktasına geldi.

BALİ EFENDİ buna da "Kendi fiillerini, Hakk'ın fiillerinde ifna etmek" yani yok etmek der.

Nebi ve Resul hali hazır, âleme sınıksız bağlı iken Velayetin bu dünya ile bir ilişkisi yoktur. Açıklar mısınız?!

Ben buna katılanlardan değilim. Beka noktasına gelen bir veli bütün alemlerle ilişkilidir. O sadece mana aleminin velisi değildir. O hem zahir görünen hem batın görünen bütün alemlerin velisidir ve o sadece dünyanın velisi de değildir. İnsanların velisi de değildir. O cinni taifesinin de velisidir, diğer varlıklarında velisidir, insanların velisidir, bu noktada onun dağa, taş, suya, oduna, böceğe, kurda, kuşa, her yere sözü geçer. O bu noktadadır. O yüzden o veliler Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin haliyle hâllendiklerinden dolayı onlar dünyanın da ahiretinde velisidirler.

“HER ŞEYİ YARATAN ALLAH’TIR” En’am 102 – Ra’d 16 – Zümer 62

İnsan hürriyetinin bu ayetin altında varlığı ne kadardır? Önce akli açıklamaları araştırdık.

1- İLMİ YÖNDEN: Maturidi ve Nesefi, fiilin insan tarafından yaratılmayacağı neticesine varmaya çalışırlar. Nesefi’ye göre insan bir şey bilmiyorsa ona kudretinin yetip yetmediğini de bilemez. Nesefi, yaratma kudretinin sübut bulmasının ve var olmasının şartı olarak yaratmanın, yaradılmış nesneyi – yaradılan nesne var olmadan önce bilmesine bağlamaktadır. (Tebşire/189)

Bir nesne yaratılmadan önce bütün detayları ile ancak Allah tarafından bilinebilir. İnsanın her yönü ile bütün detaylarına vakıf olmadığı bir şey yaratması düşünülemez. Dolayısı ile insan fiilinin yaratıcısı ancak yüce Allah’tır. Fahreddin Razi’de aynı fikirdedir.

Nesefi bu fikrine Kur’an’ı delil getirir: “Sizler sözlerinizi gizleseniz de açıklasanız da O birdir. O kalplerde olanı bilir. YARATAN BİLMEZ OLUR MU? O, latiftir, haberdardır.” Mülk 13/14

Maturidi’de bu ayete dayanarak insan fiilinin yaratılmış olduğunu söyler. (K.et Tevhid/254)

Mutezile ise bu ayeti; “Allah onları kimin yarattığını bilmiyor mu?” şeklinde kabul eder ve “Yüce Allah sözü yaratana, onu gizleyeni ve açıklayan kimseyi bilmez mi?” diye yorumlar.

Nesefi’ye göre bu geçersiz bir izahtır. (Tebşire/190)

Maturidi ve Nesefi’ye göre insanın hür fiil sahibi olduğu şu ayetle açıktır: “Dilediğinizi işleyin.” (Fusillet/40) “İyilik yapın” (Hacc/77)

Buna karşılık Mutezile, insana da fiili yaratma gücü isnat eder ve şöyle delillendirir. “Yaratanların en güzeli olan Allah ne uludur” Müminün/14

Mutezile “Yaratanların en güzeli” ifadesinden yaratıcının tek olmadığını, insanında fiillerinin yaratıcısı olduğunu söyler.

Fiil- bilgi ilişkisinden sonra Fiil- İrade ilişkisine gelelim; Maturidi insanın istediği işi her zaman yapamamasını dikkate alarak, insanın bütün işlerinin kendisi tarafından yaratılmadığını göstermeye çalışır. “Şayet insan fiilinin yaratıcısı olsaydı her zaman ve her yerde yaptığı işlerin istediği özellikte olması gerekirdi.” der. Maturidi’ye göre fiili güzelleştiren bilgi olmayıp onu çirkinleştiren de cehalet değildir. Nesefi; sıfatlar zat’a ait ise küfürde nitelik olarak zat’a aittir. Küfürde iki fail bulunur:

a-İnsan: İnsan, bu fiili küfür olarak yapan unsurdur. (Tebşire/191) İnsan küfrün kötü bir fiil olduğunu bilir ama yaptığı işin küfür olup olmadığını bilmez. İnsan iyi olarak yapar ama o vasfı veren Allah’tır.

b- Allah; Allah’ta o fiili çirkin olarak icad eder, bu durumda insan fiili yapmada hürdür fakat sonucu olan elem duymada zorunludur.

Buna Mutezile ve Ka’bi itiraz eder.

Fiilin kendisi insana, sıfatı da Allah’a aittir. Yani fiilin küfür olması insan yönünden çirkin olması da Allah’tandır.

Kim haklı? Maturidi mi? Mutezile mi?

Bir sonumuz daha var; YARATMADA BENZEYİŞ!

Daha önceki sohbetleriniz de “İnsan da yaratır” demiştiniz. İnsanın yaratıcı olduğunu söylemek, onunda bir şeyi yokluktan varlık sahasına çıkarmak demek olur ki bu Allah ile İNSAN arasında benzerlik kanaati oluşturur. Maturidi buna karşı çıkar “Yoksa Allah’a, Allah gibi yaratması olan ortaklar buldurlar da yaratmaları birbirine mi benzettiler” (Ra’d/16) Maturidi ayrıca şu ayetle destekler. “Hiçbir şey O’nun dengi değildir.” (Şûra/11)

Mütezele ileri gelenlerinden Ka’bi’ye göre Allah ve insan bir şeyi yokluktan varlık sahasına çıkarabilirler. Yani ikisinde de bir şeyi yaratma kudreti vardır. Ka’bi dolayısı ile Mutezile; Allah’ın fiili ve insanın fiili arasında herhangi bir benzerlik bulunabileceğini ileri sürer ve bunda sakınca görmezler.

Sorunlar devam ediyor;

YARATMADA ORTAKLIK SORUNU:

Nesefi’ye göre; insanın filini yaratmasıyla yaratma yönünden Allah’a ortak olmuş olur, der ve Mutezile’yi suçlar. Ancak Mutezile’nin Allah’ın birliği konusunda ne kadar titiz olduğunu biliyoruz.

Maturidi’ye göre âlem araz ve cisimlerden meydana gelmiştir. Araz cinsinden herhangi birisi başkasının fiili olursa, alem var olma ve yaratma bakımından hem Allah’ın hem de insanın fiili olmuş olur. Bu iddiada âlemin yaratıcısının birliğini inkâr etme fikri vardır. (K.et-Tevhid/233) Böyle bir durumda Allah kâinatı yaratmak ve organize etmek için insanın yardıma ihtiyaç duymuş olmaktadır.

SİZCE?

Mutezile başka bir yol daha seçer: ehli sünnetin dediği gibi her şeyin yaratıcı Allah olmuş olsa, yaratılan kötü ve çirkin bazı fiillerde ister istemez Allah’a atfedilecektir. Allah için bu tür fiillerin faili demek uygun değildir.

Nesefi Temhid’de: biz mutlak olarak Allah küfrü yarattı demiyoruz. Allah küfrü çirkin, batıl, kötü ve fasit olduğu halde yarattı diyoruz. Bunların yaratılmasında HİKMET vardır. Kötü bir fiil olmasa insanın hürlüğü nerde kalır? Kötü ve çirkin şeyleri yaratmakta Allah’a herhangi bir eksiklik gelmez zira kötülük fiilin yaratılmasında değil onun seçilip işlenmesinde yatmaktadır.

İnsanın hürriyeti ile ilgili kafa karıştıran bir ayet daha “Sizi de yaptıklarınızı da Allah yaratmıştır.” (Saffât/96) Bu ayet ehli sünnet tarafından delil olarak sürülmüşse de herkes tarafından kabul edilecek kesinlikte değildir.

Eş’ari KİTAB- EL-LUMA’sının kader bölümünde böylece kabul eder. Sünni kelimcilerden Bâkılani Temhid ve İnsafında bu ayeti en açık delil olarak gösterirken, Mutezile kelimcisi Kadı Abdülcabbar MUĞNİ adlı eserinde bu ayeti delil olarak görmez. Mutezile ayeti “Sizi ve yaptıklarınızı Allah yarattı” şeklinde anlar. Maturidi “Sizi ve işlerinizi Allah yarattı” diye açıklar. Nesefi Arap dili gramerinin iki ünlü ismi Sibeveyh ve Ahfeş’in izahlarına göre hareket ederek “Sizi ve fiillerinizi yaratan Allah’tır” diye açıklar, Razi’de aynı görüştedir.

Sizce?

Şimdi en başa dönelim; “Her şeyin yaratıcısı Allah’tır.” Allah her şeyin yaratıcısıdır. İnsan fiili bir şeydir. O halde insanın fiilide Allah tarafından yaratılmıştır.

Mutezile her şeyden önce söz konusu ayette bir “tahsis” kabul etmektedir. Burada tahsisden kastedilen “ŞEY” kelimesinin manasını kısıtlamak, tahdit etmek ve şümulünü daraltmaktır. Bu durumda ayette geçen “ŞEY” kelimesi “ŞEY” olarak adlandırılacak her şeye tatbik edilmelidir. Ayette tahsisi İbn Hümam’da kabul eder. Mutezile’ye göre bazı istisnalar dışında kelamcılar genellikle Allah’a “ŞEY” denebileceği görüşünde oldukları için Allah kendi kendisini yaratmış olacaktır? Birçok kez aramızda da tartıştığımız “ŞEY”i açıklar mısınız?

“HER ŞEYİ YARATAN ALLAH’TIR.” En’am 102 – Ra’d suresi ayet 16 – Zümer ayet 62

İnsan hürriyetinin bu ayetin altında varlığı ne kadardır?

Evet. Tarih boyunca bütün inanışlar insan hürriyetinin üzerine fikir yürütmüşler. Bunu varlığın üzerinde ve Allah’ın yaratmasıyla alakalı bütün doğu felsefesinden batıya kadar, uzak doğudan hatta orta doğuya, bütün fikir sahibi, düşünce sahibi, iman sahibi insanlar bunun üzerinde hep fikir geliştirmişler. Bir kimse ne kadar özgürdür ne kadar hürdür diye. Bu tabi modern dünyanın da en büyük problemlerinden birisi. Yani özgürlük ve hürriyet konuşulurken bugün için modern dünya olarak tanımladığımız batıda da bu bir hayli konuşulan bir şey. Batıdakiler her ne kadar materyalist düşüncenin içerisinde bulunanlar kendilerince kendilerini çok özgür gibi görmeye çalışsalar da, veya özgürlük noktasında kendilerini belirli bir yerde görseler dahi meseleye bir az içine girince felsefi noktada bakıldığında insanların o kadar özgür olmadığı, mesela kalbine, kalbinin atışına söz geçiremediği, ritmini değiştiremediği, karaciğerine, böbreklerine, kanının dolaşımına bu noktada söz geçiremediği, yaradılış fitrat noktasında kanın alyuvarlarına, akyuvarlarına, dna’larına, kromozomlarına söz geçiremediği, kendisinin dışındaki tabiat olaylarına söz geçiremediği. Söz geçirse depremi durduracak, söz geçirse örneğin nehirleri geri akıtacak. Nereye kadar özgür insanlar, bu özgürlükte nerde başlayıp nerde bitiyor. Bir toplumun özgürlüğü var. Ayrıyeten insanların, şahısların özgürlükleri var. Şahısların özgürlükleri nerde başlıyor? Hangi şahsın özgürlükleri nerde başlayıp nerde son buluyor? Bunda Helenistik çağdan tutunda İslam’ın Arabi’sinden, Farabi’sinden, İbni Haldun’undan, Gazali’sine, Kindi’sine, Marufi Kerhi’sine, Beyezid-i Bestami’sine varıncaya kadar hem sufi kanat olarak hem sufi olmayan kanat olarak Maturidiler, Nesefiler, Eş’ariler, bunların üzerinde hep kendilerince fikir yürütmüşler insan nereye kadar hür diye. Hürriyet kavramı. La faili illallah. Fail Allah, yaratan Allah, bir şeyi yaratan Allah. Fiiliyat noktasında. Fiiliyat noktasında her şeye tecelli eden Allah. O zaman insan nereye kadar hür? Bu soru hep sorulagelmiş. Bu tabi klasik din inanışının içerisinde böyle bir soru anlamsız. Sahabeler bunun üzerinde çok soru sormamışlar, nereye kadar hür. Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin 23 yıllık peygamberliği noktasında dini anlatma, dinin tamam olması, genel kaidelerin oturması, o günkü problem, asıl sıkıntı buydu. Böyle olunca zaman içerisinde, zaman

zaman varlıkla alakalı, fiiliyatlarla alakalı, o günkü insanın bu noktadaki felsefi boyutuyla alakalı sorular bulmak mümkün. Bunlara da Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri o günkü mantalitenin üstünde hatta bugünkü mantalitenin de üstünde vermiş olduğu cevaplar var. Mesela “Allah neredeydi?” Âmâdaydı. Âmâ noktasında henüz daha insanoğlu bir şey konuşabilmiş değil örneğin. Böyle olunca Kur'an ve sünnet dairesinde insanlar bu noktada sapkınlığa da uğramama, bu noktada yanlış yerlere de gitmeme noktasında kendince temkinli ve tedbirli gidiyor ama sufiler bu noktada fazla temkin ve tedbire sahip değiller.

Sufilerin üzerinde tecelli eden aşk ve zevk vardır. Sufiler, aşk tecelli ettiğinde onların üzerinde onlar söz kantarını kaçırlar. Zevk tecelli ettiğinde de hal kantarını kaçırlar. Çünkü zevk o kimsede hal kantarını kaçıır, aşk ise söz kantarını kaçıır. Böyle olunca sufilerin dili ve kalbi bir sınır tanımaz. Dili ve kalbi sınır tanımaz çünkü sufilerin inanışı şudur: Allah'ın zatullahı hariç her şey konuşulabilir ve Allah'ın zatullahının haricinde konuşulan şeyler, şayet ki fisebilillah üzerinden konuşulduysa, hata yapılsa dahi bir sevaptır. Hata olmaz isabet olursa 10 sevaptır. Bu hadisle sabittir, içtihat uleması da bunun arkasına saklanır. O yüzden bazen içtihat ehlide fütursuzca içtihat ettiği zamanlar görülmüştür, yerler görülmüştür. Tabi insan hürriyeti burada varlığı ne kadardır deyince ben bu fakirin bu noktada durduğu nokta 3 aşağı 5 yukarı bellidir. Ben insanların düşüncelerinin hür olduğunu, bu noktada zatullahın haricinde düşüncelerinin hür olduğunu, Cenâb-ı Hakk'ın insana düşünce hürriyeti noktasında kısıtlama koyduğu noktanın, dairenin, çizginin sadece kendi zatullahıyla olduğunu ve bir kimsenin Kur'an ve sünnet dairesinde zatullahın haricinde her şeyi düşünebileceğini, bu noktada düşünmesinin asla önüne geçilemeyeceğini ama hareket, fiiliyat noktasında yaratmanın Allah'a ait olduğunu, o düşüncenin fiiliyata geçme tecelliyatının, fiiliyata geçme tecelliyatının Allah'a ait olduğunun fakat burada o düşünen kimselerin, düşünen ve fiiliyata geçirilmesini isteyen kimselerin Allah'la yakınlık, uzaklığına göre Cenâb-ı Hakk'ın onların hürriyetlerini çoğaltacağına ve azaltacağına inananlardanım.

Bu hürriyete de ilme'l yakın, ayne'l yakın, hakke'l yakın noktasında bakmaya çalışan, kendimce, ilme'l yakın noktada Allah'a yakın olanların hürriyetleri ile ayne'l yakın derecede olan insanların hürriyetleriyle hakke'l yakın noktasında şahısların hürriyetlerinin aynı olmadığına inanıyorum. İlme'l yakın noktasındaki hürriyetler kendi içlerinde kademeleri vardır 3 aşağı 5 yukarı birbirlerinden fazla bir farkı yoktur ama ayne'l yakın noktasındaki şahısların hürriyetlerinin öyle olmadığını, hakke'l noktasındaki hürriyetin bunun daha üstünde olduğuna inanıyorum. Çünkü bu manada hadis-i şerifler ve hadis-i kutsiler var. Cenâb-ı Hakk'a kurbîyet, yakınlık noktasında çok yakın olanların bir şeyin olmasını istediklerinde Allah'ın o şeyi olduracağına işaretler var. O zaman onun hürriyeti ile Allah'a yakınlık noktasında ilme'l yakın olan bir kimsenin hürriyetinin aynı olmadığını, Allah'a yakınlık noktasında, naz niyaz noktasında veyahut ta velilik noktasına veya peygamberlik noktasında yakın olan bir kimsenin fiiliyatın üzerindeki tecelliyatının, kesbin yani, ilme'l yakın noktasındaki kimse gibi olmadığını inancındayım. Mesela peygamberlerin üzerinde mucizeler gerçekleşiyor. Peygamberlerin üzerinde mucizeler gerçekleştirirken o mucizeleri yaratan o mucizeleri fiiliyat noktasında,

fiiliyat noktasında yaratanın Allah olduğunu ama kesp, onu isteyen, onu isteyen Allah'a yakınlığına göre onların tecelli ettiğine inanandanım. Buna işaret mesela aklıma geleni söyleyeceğim şimdi: Süleyman aleyhisselamın yanındaki bir kimsenin Belkıs'ı tahtıyla beraber Süleyman aleyhisselamın huzuruna getirmesiyle alakalı. Öylesine bir yakınlık bir ilim var ki Belkıs oraya gitmek istemiyor ama tahtıyla beraber Süleyman'ın huzuruna getiriliyor. Buna Kur'an şehadet ediyor. Mesela Ashab-ı Kehf Cenâb-ı Hakk'ın hikmetiyle uzun yıllardan beri uyutulduğu ve onların bu uyumayı istediklerini ve bu noktada Cenâb-ı Hakk'ın onların isteklerini geri çevirmediğini, mesela Musa aleyhisselamın daraldığında, sıkıldığında dualarının kabul edilip denizin yarılması, Hazreti Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin ağacı yanına çağırıp müşriklerin önünde ağacın ona eğilmesi, onun peygamberliğine şehadet etmesi veyahut ta Ebu cehil elinde 3 tane taşı alıp: Benim elimdekileri söylersen sana iman ederim, senin rabbine iman ederim, dediğinde, Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri: Ben mi senin elindekileri söyleyeyim yoksa elindekiler mi benim kim olduğumu söylesin dediğinde, o 3 tane taşın: Eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abduhü ve resulü, deyince, taşları elinden attığına "vallahi sen bir büyücüden başka bir şey değilsin" deyip ona haber verdiğini. Bakın burada insan hürriyetinin, hürriyetin, fiiliyatın, hürriyet, kesp-istemek ya istiyoruz ya, istememin sınırını koymak, o istediğimiz noktada o istediğimizin fiiliyat noktasında tecelliyatına bir sınır koymak mümkün değil. Böyle olunca mesela veliullahın kerametlerinin tecelli etmesi, savaşta şehitlerin örneğin Çanakkale'de yaşanan şeyler, kurşunları elleriyle toplaması, kurşunların Çanakkale'deki savaşıların göğüslerinde yağmur tanesi gibi tıpr, tıpr, tıpr, tıpr aşağı düşmesi, onları yaralamaması. Bu noktada hem şehitlerin üzerindeki tecelli eden haller, hakikatler, hem velilerin üzerinde tecelli eden, sufilerin üzerinde tecelli eden hal ve hakikatlere baktığımızda insan hürriyetinin, kesp-isteme noktasındaki sınırının kime ve nasıl çizileceği de belli değil. Bu meseleyi teknik olarak kategorileştireceksek eğer o zaman insanların insanları 3 gruba ayırabiliriz: ilme'l yakın noktasında Allah'a yakın olanlar. Bir kafir de, bir müminde, bir münafıkta aynı noktada yakın burada. Bir inananla inanmayan noktasında bir fark yok. Cenâb-ı Hakk bütün varlık alemine ilme'l yakın noktasında yakın. Bir taş, ota, böceğe, ata, ete, deveye yakın olduğu kadar insana da yakın ve insanın da her şeyine yakın. Varlığı tamamıyla bu noktada yakınlık noktasında bir fark yok ama ayne'l yakın noktasındaki bir kimsenin diğer varlıklardan yakınlığı değişti. Diğer varlıklardan yakınlığı değişince onun kesp-isteme, isterken de haddini bilme tabi, bir de bu var. Bu ayrı mesele. Ama kesp-isteme, bu isteme noktasında cümle aleme bu kapının açık olduğu, Hristiyan'ından Yahudi'sine kadar, Müslüman, dervişti, değildi, sufiydi, şuydu, buydu, hepsine de isteme noktasında Cenâb-ı Hakk'ın herkese kapısının açık olduğunu ama istenilen şeylerin tecelliyatında hürriyetin nerde olduğu önemli.

Şimdi meseleyi toparlayacak olursak, insan hürriyeti, insan hürriyeti fiiliyatın üzerinde istemekle mükellef. Buna eski dilde kesp, eski dilde kesp deniyor buna. Eğer öyle kitaplar okursanız kesp diyecek. Ama bu bugün bunun karşılığı, istemek. Siz buraya gelmeyi istediniz. Siz buraya gelirken birisi sizin kulağınızdan

tutup getirmedi. Siz gelmeyi istediniz. İstedığınız şeyi Cenâb-ı Hakk yarattı. İstedığınız şeyi Allah yarattı. Yaratma kime ait? Allah'a ait.

Önce akli açıklamaları araştırdık

1- İLMİ YÖNDEN: Maturidi ve Nesefi fiilin insan tarafından yaratılmayacağı neticesine varmaya çalışırlar.

Evet. İmam-ı Azam hazretleri bu noktada her şeyi yaratan Allah'tır, la faili illallah, Allahtan başka fail olan yoktur. Allahtan başka yaratıcı yoktur. Allah her şeyi yaratır. Bu ayet-i kerimelerin ışığında İmam-ı Azam hazretleri der ki: fiiliyatı yaratan Allah'tır. Onun yolunu takip eden felsefi noktada İmam-ı Maturidi'de onun talebesi İmam-ı Nesefi de aynı noktadadırlar, fiiliyatı yaratan Allah'tır. Hatta İmam-ı Maturidi bu noktada teknik bir açıklama getirir ki bugüne kadar onun getirdiği teknik açıklamanın karşısında hiç kimse durmaz. Kesp-isteme noktasını, fiiliyatın üzerinde fiiliyatı istemeyi İmam-ı Azam söyler İmam-ı Azam'dan sonra İmam-ı Maturidi bunu teknik noktaya getirir, tekniğini anlatır ve der ki İmam-ı Azam hazretleri "Kesp-isteme kula aittir. Kul ister". Bakın kul ister. Arslan avlanmayı ister. Karnı acıkınca avlanır. İnsan ister. Karnı aç olsa da dahi yememeyi istiyorsa yemez. Arslan gibi değildir, karnı acıkınca yemez insan. Karnı acıkınca yememek insanı insan eder. Eğer bir kimse karnı acıkınca yemiyorsa o kimsenin akli melekeleri, beyninin üzerinde düzenli çalışıyor demektir. Beyin formasyonunda, beyin yapısında bir yanlışlık yoktur, bir eksiklik yoktur. Beyin hücrelerinde bir rahatsızlık var ise o kimse doyduğunu bilmez. Yer ve o kimse yememesi gerektiğini de bilmez. Bu noktada o kimse de dinden sorumlu olmaz.

Nesefi'ye göre insan bir şeyi bilmiyorsa ona kudretinin yetip yetmediğini de bilemez.

Evet. Bilmediği bir şeyi insan, bilmediği bir şeyin üzerinde kudretinin de yani onu isteme noktasında ve yapabilme noktasında Cenâb-ı Hakk'ın kendisine vermiş olduğu, Cenâb-ı Hakk'ın kendisine vermiş olduğu kudreti bilemez. Eğer bir kimseyi yük kaldırmayı öğretmezseniz o hiç yük kaldırmaz ve ne kadar yük kaldıracağını bilmez ama o insana yük kaldırmayı öğretirseniz, o başlar yük kaldırmaya bir müddet sonra kendisini de sınamaya başlar. Kendisini de sınmaya başladığında ne kadar yük kaldıracağını hesaplamış olur. Bu fiziki. Bir de işin düşünsel boyutu var, düşünce noktası var. Bir kimse nereye kadar düşünebilir. Bu da önemli. Meseleye sadece fiziki açıdan değil, bir kimse bir şeyi nereye kadar düşünebilir. Bir kimse kaç matematik denklemini ezberinde tutup onu işler hale getirebilir? Gücü ne kadardır? Bu noktadaki kapasitesi ne kadardır? Veya satranç oynarken kaç hamle sonrasını hesaplayabilir? Satranç oynuyor. Mesela sufiler satranca haram demezler. Herkes satrancın üzerinde, Hanefilerde haram demez de ama Şâfiîler haram der. Hanefiler haram demez. Şahsın kendisini bağlar, heva heves noktasında satranç oynuyorsa o sana uygun değil der ama devlet idare ediyorsa savaş sanatıyla alakalı işi varsa, stratejiyle işi ve alakası varsa onun satranç oynaması gerekir. Mesela Arabi'nin farklı bir satrancı olduğunu biliyor musunuz? Arabi kendince kendi satranç oyununu kurgulayabilecek kadar düşünceye sahiptir.

Mesela metafizikle alakalı meseleler sadece hal üzerinde yürümez düşünce de bir haldir. Klasik sufiler düşüncenin bir hal olduğunu idrak etmezler. Hal sadece

rüya görüp uçmak değildir. Hal sadece gözünü yumduğunda duvarın arkasını görmek değildir. Hal sadece zikrullah esnasında Abdülkadir Geylani hazretlerini görmek değildir. Hal düşünsel boyutta da tecelli eder. Bir kimsenin düşünce noktasında nereye kadar gidebildiği de önemlidir. Düşünce noktasında hali nereye kadar yorumladığı da önemlidir. Rühayı düşünsel noktada nereye kadar yorabildiği de önemlidir. Bunu klasik sufi eğitimini alan kimseler bilmezler. Bu klasik tarikatlarda öğretilen bir ilim değildir. Klasik sufilikten kastım, klasik tarikat eğitimidir. Klasik tarikat eğitimi veren kurum ve kuruluşlar bununla alakalı bir şey konuşamazlar. Bu onların dalı değildir. Onların yeri de değildir. Onlar müridlerine namaz kıldırırlar, oruç tuttururlar, zekât verdirirler, hacca götürürler, şeyhlerinin ellerini öptürürler, Allah'ı zikrettirirler, budur 3 aşağı 5 yukarı yaptıkları şey. İşin düşünce noktasında at koştutturamazlar. Yani siz bunu götürüpte klasik tarikat erbabına bu soruyu soramazsınız, sorduğunuz zaman da cevap alamazsınız. Bu mümkün değil. Hatta bunu daha ileri söyleyeyim. Türkiye’de şu anda cemaat eğitimi veren, örneğin risaleyi nurcu örneğin hoca efendinin cemaati örneğin Süleyman efendinin cemaati. Bunları küçümsemiğim için söylemiyorum hepsinden de Allah razı olsun bir sıkıntım yok benim. Kim Allah için bir tuğla koyuyorsa Allah ondan razı olsun. Onlarda bunun cevabını veremezler. Konuşamazlar bunu. Bunu küçümsemek için söylemiyorum tekrar özür dileyerekten söylüyorum, risalenin ister okuyucusuna ister yazıcısına ister yeni asyacıasına, hangisine giderseniz gidin risalenin dışında bir şey okumazlar risaleleri ezberlerler. Çevir sayfayı ha bire ezberler. Ona desen ki insan hürriyeti nerde başlar nerde biter. Bitti. Cevap yoktur onda. Hangisine giderseniz gidin. Çok basit. Bu sorunun fotokopisini çekin gidin bir yere. Hangi dergâha tarikata da giderseniz gidin bunları sorun. Şeyhe ulaşabilirseniz. Şeyh efendi lütfederse, endamını gösterirse, böyle buraya kadar (yakın) oturabilirsen. Ben 3 aşağı 5 yukarı 35-40 tane şeyh tanırım. Öncesinden. Bu son 10 yılın beri kimseyi tanımıyorum da, öncesinden. Allah bizi affetsin. Burada bir kimse kendince Cenâb-ı Hakk'ın ona vermiş olduğu, ona vermiş olduğu, ona ikram etmiş olduğu bir güç var. Kişi bu bardağı kaldırmaya güç yetirip yetirmemesi o kimsenin Cenâb-ı Hakk'ın üzerinde o kimseye vermiş olduğu güç ve idrakle alakalı. Bunlar istisnalar kaideyi bozmadığı müddetçe geliştirilebilir şeyler mi? Evet. İstisna kaideyi bozmaz.

Nesefi, yaratma kudretinin sübut bulmasının ve var olmasının şartı olarak, yaratmanın, yaradılmış nesneyi – yaradılan nesne var olmadan önce bilmesine bağlamaktadır. (Tebşire/189)

Yani Allah yaratacağı şeyi, Allah yaratacağı şeyi henüz daha yaratmazdan önce biliyor. Bunun içerisinden ben biraz sufi standlı çıkmak istiyorum. Sufi standlı. Bir şey henüz daha varlığa çıkmadı, yaratılmadı. Sizler benim şimdi buraya ne çizeceğimi bilmiyorsunuz öyle değil mi? Bilen kimse de 1- Ya rüyasında görecektir. Bakın ilme’l yakın noktasında şu an da siz benim buraya şu anda ne yazacağımı ve ne çizeceğimi bilmiyorsunuz. Bu sizin ilme’l yakın noktasında bilginiz. Anladınız mı burayı şimdi? Yakınlıkla alakalı. Benim ne yazacağımı ne çizeceğimi kim biliyor? Allah biliyor ama içinizden birisi bir gün önce rüyasında benim yazdığımı gördüyse şunu diyecek şimdi, kaldıracak elini diyecek ki “Siz şimdi bunu yazacaksınız” ben de

diyeceğim ki “Âlâ bir derviş var.” Anladınız mı? Eğer bunu rüyasında görürse gördü ayn, görmek. Ayne’l yakın yani o ilme’l yakinden üste çıktı ayn, gördü. Ayne’l yakın. Bir üste çıktı hakke’l yakın. O kimsenin şimdi kalbine ilham gelecek diyecek ki “Şimdi şunu yazacak.” Bakın hürriyet nereye gitti gördünüz mü? 3 tane hürriyet çıktı bilmeyle alakalı. Benim ne yazacağım belli değil, değil mi? Allah’ta bir şeyi yaratmazdan önce biliyor. Sufice yaklaşacağız. Burada ne diyor **Nesefi yaratma kudretinin sübut bulmasının** yani tecelli etmesinin, sübut bulması: tecelli etmesi. **Yaratma kudretinin tecelli etmesinin var olmasının şartı olarak yaratmanın yaradılmış nesneyi – yaradılan nesne var olmadan önce bilmesine bağlıdır.** Yani Allah bardağı yaratacağını biliyor. Bardağın yaratacağını bildiğinden, öncesinden biliyor. O kul bardağı, yerine, şekline, şemaline getirirken Allah öncesinden biliyor onu. Şimdi Allah öncesinden nerden biliyor: bizim şimdi varlıkla alakalı konuşurken biz ne diyorduk: hiçbir şey yok iken, Allah bilinmezdi değil mi? Allah bilmezdi, bilinmekliği istedi ve hiçbir şey yok iken bir şey yarattı. Bak hiçbir şey yok iken. Biz bunu Arabi’ce konuşuyorduk bir de benim kendi inanışım vardı öyle değil mi? Arabi’ce konuşurken ne diyorduk: Bilinmezlik, ondan sonra bilinirlik. Bilmeyi istedi ya. Ve bir şey yarattı. Bu hadis-i kutsi. Şimdi bu bilinmezlik zatullahıyla alakalı. Biz orayı bilmiyoruz. Bilinmezlik Cenâb-ı Hakk’ın zatullahıyla alakalı. Kendi uluhiyeti, kendi zatı. Daha Allah ismi yok. Kendi zatı. Zatı bilinmiyor. Bilmeyi istedi=Allah. Soruyor sahabe. Ben direkt bakın Ahmet’e Mehmet’e gitmeden konuşuyorum şimdi, Arabi’ye gitmeden konuşuyorum, hadis-i kutsi ve hadis-i şeriflerin üzerinden gidiyorum. Sahabe soruyor “Hiçbir şeyi yaratmazdan önce Allah neredeydi?” Allah neredeydi? Çünkü bilinmezliği bilmemiz mümkün değil. Bilinmezlik kapısı kapalı. Cenâb-ı Hakk diyor ki “Benim zatımı tefekkür etmeyin, benim zatımı düşünmeyin.” Burası kapalı kapı. Burası kullarına kapalı, varlığa kapalı, yaradılmışlara kapalı, burayı tefekkür etmek mümkün değil. Burayı düşünmek mümkün değil. Burayı aklınıza getiren şeytan, burayı kalbinize getiren şeytan. “Ben neden zatını düşünüyorum” diyen kimse o esnada kalbinden şeytanı çıkaramadığından dolayı. Hiç benim aklıma gelmez, ben neden zatını düşünmüyorum diye. Hiç ama. Bugüne kadar hiç aklıma gelmedi benim zatını düşünmek ve zatının nasıl olduğunu tefekkür etmek. Cenâb-ı Hakk’a hamdüsena ediyorum. Sakın ha. Ama hiçbir şey yok iken Allah neredeydi, hiçbir şey yaratmadı. Âmâdaydı. Âmâ. Bu hadis-i kutsi. Bunu sufi dünya veya bizim kardeşlerimiz, varlıkla alakalı ve varlığın tecelliyatları ile alakalı her soru sorulduğunda bizim bu anayasamız gibi. Biz döneceğiz bu hadis-i kutsiyi hep önümüze getireceğiz.

Burası sır bir hadis-i kutsi. Bütün her şey varlıkla alakalı bu hadis-i kutsinin içinde. Alacak olduğunuz bütün cevaplar bu hadis-i kutsinin içinde. Hadis-i kutsinin içinde. Hadis-i kutsiyi kelimeler olarak görmeyin. Hadis-i kutsi bir hal olarak görün. Hadis-i kutsiyi ayrı bir Cenâb-ı Hakk’ın sıfatsal tecelliyatı olarak görün. Sakın hadisleri kelime olarak görmeyin. Bütün hadisler, hadis-i kutsiler, ayet-i kelimeler birer haldir. Bir ayet-i kerime haldir, tecelli eder o çünkü. Ayet-i kerime boş değildir. Bir hadis-i kutsi haldir tecelli eder o. Sakın onu kelime, harf olarak görmeyin. Anlaşılması için onlar birer harftir. Harfe dayandırılarak anlaşılar. Biz harfle anlarız onu anlama noktasında, akılsal noktada. Kalbi olarak onu sufiler hal olarak

yaşar. Sufi onu halinde yaşar. Sufi onun hal âleminde tecelliyatını seyrederek. Sufi odur. Sufi hadis-i kutsiyi sahibinden dinler. Sahibinden dinlerken de o hale erişir, o hal onun üzerinde tecelli eder, onun elinden çıkıyormuş gibi olur. O yüzden sufiler yolunu tamamlamadan bu hale ulaşırlarsa Ene'l Hakk deyip giderler. O hali de gözünde büyütür sufi olmayanlar. O daha denizin kenarında bir bardak su içti. Ene'l Hakk diyen. Onu götürdüler denizin kenarına bir bardak içti gitti, akli o kadardı.

Her hadis-i şerif haldir. Siz onu hadis olarak, kelime olarak okursanız sizde tecelli etmez. Her ayet-i kerime haldir. Ayet-i kerimeyi okurken kelime olarak okursanız tecelli etmez. O sufilik olmadı. Ne oldu? kâl oldu. "Sen kâl ehli oldun" derler ya. Kâl ehli olmak ne demek; hep kelimelerin arkasına bakıyor. Oysa unutmayın bakın kelime dediğinizde, İsa aleyhisselam için diyor ki Cenâb-ı Hakk "Allah'ın kelimesi idi." Her varlık Allah'ın kelimesidir. O zaman her ayet Allah'ın kelimesidir, o zaman her hadis-i kutsi Allah'ın kelimesidir. Sen de Allah'ın kelimesisin. O zaman kelamlaş. O zaman hâlleş. O zaman derinlemesine bir düşün, bir tefekkür et, kalbindekini kov. Neden kalbindekini kov; kalbinde şeytan olursa zatına yürütecek seni. Kalbindeki şeytanı kov Allah'ı zikirle. O zaman kalbine ayet-i kerime hal olarak tecelli edecek o ayet-i kerimeden ne anlatılmak istediğini anlayacaksın. Sakın bu böyle oldu deyip de onda da takılı kalma. Neden? O zaman da sen orada takılı kalacaksın. Oysa senin yerin orası değil. O her ayet-i kerime her an ayrı tecelli eder, aynı tecelli etmez. O zaman gönlün göçebe, sen göçebesin. O zaman dilin göçebe, sen de göçebesin, halin de göçebe, göç ediyorsun boyna. Durmak yok bir yerde. Durduğun anda eskidin bittin gittin. Şimdi bu hadis-i kutsi bir hal. Kelam olarak bakma. "Ben bilinmez idim" bir hal. Bilinmez idim. Kelimeye bakarsan bilinmez idim. Hale bakarsan, halde bilinme noktasında önünde bir set var, bir perde var senin. O perdede dur. "Bilinmekliği istedim." Bilinmeyen, bilinmekliği istedi. Soruyor ya sahabe "Hiçbir şey yok iken Allah neredeydi?" yani buna baktığınızda çok safiyane bir soru, buraya baktığınızda çok böyle ihlashane bir soru, buna baktığınızda hiç cinlik yok, bu soruya baktığınızda hiç hinlik yok, bu soruya baktığınızda karşınızdakini böyle işte çok affedersiniz apıştıрма yok.

Soru üç şey için sorulur: 1- Bilmek için, öğrenmek için, soran öğrenir. 2- Başkaları öğrensin diye sorulur. İrşat sorusu. Oradakiler öğrenir. 3- Utandırmak için sorulur. Utandırmak için soran utanır. Hadis-i şerif. Bakın hal anlatıyor bize kâl değil buda. Hal anlatıyor bakın, hal, hal. Sahabe bilmek için sordu. Dedi ki "Âmâdaydı" Âmâ. A'nın üzerinde şapkaları var eski dilde. "Âmâ" diye okumazsanız "ama" olur. Âmâ, uzataraktan. Bu Arapça, bulutumsu bir şey. Bulutumsu. Ne olduğu belli değil. Bulutumsu bir şey. İşte varlığa, hiçbir şey yok ya, hiçbir şey yok iken Âmâda her şey var. Hiçbir şey yok ama Âmâda her şey var. Bulutumsu. Ama hiçbir şey henüz daha varlığa dökülmedi. Ve bir şey yarattı. Bu bir şey bu fakirin şeyi, Arabi bunu böyle düzenlemez. Bu bir şey; Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin ruhaniyeti ve nuraniyeti. Bu bir şeyin en üst seviyesi: akıl. Hadis-i kudsi: Allah önce akli yarattı. Hadis-i kudsi: Allah sonra kalemi yarattı. Akıl, kalem, levh-i mahfuz. Bizi ilgilendiren şu üçü şimdi: akıl, kalem, levh-i mahfuz. Bunlar böyle bazen diyorum ya saniyenin kentilyonda biri hızında akıl, kalem, levh-i mahfuz. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri diyor

ki “Hiçbir şey yok iken Allah önce benim ruhaniyetimi ve nuraniyetimi yarattı” diyor ve Cenâb-ı Hakk bu bir şeyi yaratırken, ruhundan ve nurundan. Bu bir şeyi ruhundan ve nurundan yarattı ve varlık böylece tecelli etmeye başladı. Bakın hadis-i kutsiler ve hadis-i şerifler noktasında söylüyorum. İşte bu âmâda, âmâ halindeyken, Cenâb-ı Hakk’ın âmâ hali. Hiçbir şey yaratmadığından henüz, Allah yaratacak olduğu, yaratacak olduğu, yaratılacak olan her şeyi burada var etti. Varlığa ne zuhur ediyorsa, ne tecelli ediyorsa varlığa, ne fıskırıyorsa, ne akıyorsa, ne geliyorsa, hepsi de bu âmâdan geliyor. Bu âmâyâ biz Allah dediğimizde sıfatları da giriyor. Sıfatları dediğimizde buraya da sıfatsal olarak en üstün noktaya da Rahman ismini koyduk ayet-i kerimede “İster Allah de, istersen Rahman de. Allah’ı zikret” ardından hangi ismini koydu Rahman ism-i şerifini koydu. Allah, Rahman ism-i şerifi, böyle ne olmuş oldu? tecelli etti ve bir şey yarattı ya burada hala daha ve sonsuza dek, bakın sonsuza dek, her ne yaratılacaksa hepsi de bu âmâdan çıkıyor. Hepsi de bu âmâda var, hepsi de. Bu âmâ var edilen, var edilen bütün her şeyi içinde barındırıyor. Her şeyi. Peki burayı tefekkür etmek mümkün mü? burayı düşünmek mümkün mü? Zatullahını düşünemiyoruz. Biz o noktada zatullahını ne dedik: bilinmez idim. Yaratılan her nesne, her şey, yaratılmazdan önce âmâda. Size tanımlama açısından böyle bir şey söyleyeyim, kurgu noktasında hazırды. Anladınız mı bunu? bir bilgisayar kurgusu gibi düşünün. Hazırды.

Bir nesne yaratılmadan önce bütün detayları ile ancak Allah tarafından bilinebilir. Evet. İnsanın her yönü ile bütün detaylarına vakıf olmadığı bir şey yaratması düşünülemez. Dolayısı ile insan fiilinin yaratıcısı ancak yüce Allah’tır. Fahreddin Razi’de aynı fikirdedir.

Bu noktada bütün Maturidiler ve Nesefiler ve Hanefiler hiç ayrılmazlar bu noktada bu noktada dururlar.

Nesefi bu fikrine Kur’an’ı delil getirir

Nesefi’yle alakalı hep söylüyorum ya İmam-ı Maturidi’nin talebesidir. İmam-ı Maturidi’nin dağınık olan akaitle alakalı konularını hizaya sokar. Akılla alakalı meseleleri bir yere koyar, fikirle alakalı meseleleri bir yere koyar, fiille alakalı meseleleri bir yere koyar. Bunun gibi.

Nesefi bu fikrine Kur’an’ı delil getirir “Sizler sözlerinizi gizleseniz de açıklasanız da O birdir. O kalplerde olanı bilir. YARATAN BİLMEZ OLUR MU? O, latiftir, haberdardır.” Mülk 13/14

Maturidi’de bu ayete dayanarak, insan fiilinin yaratılmış olduğunu söyler. İnsan fiili ne olmuş oluyor bu noktada? Yaratılmış oluyor.

Mutezile ise bu ayeti; “Allah onları kimin yarattığını bilmiyor mu?” şeklinde kabul eder ve “Yüce Allah sözü yaratana, onu gizleyeni ve açıklayan kimseyi bilmez mi?” diye yorumlar.

Nesefi’ye göre bu geçersiz bir izahtır. (Tabsire/190)

Maturidi ve Nesefi’ye göre insanın hür fiil sahibi olduğu şu ayetle açıktır. “Dilediğinizi işleyin.” (Fusillet/40) “İyilik yapın.” (Hacc/77)

Buna karşılık Mutezile, insana da fiili yaratma gücü isnat eder ve şöyle delillendirir. “Yaratanların en güzeli olan Allah ne uludur.” Müminün/14

Mutezile “Yaratanların en güzeli” ifadesinden, yaratıcının tek olmadığını, insanında fiillerinin yaratıcısı olduğunu söyler.

Şimdi burada bir parantez açayım: Mütezile’nin buradaki fiillerinin yaratıcısının insan olduğunu görme noktasında parantez açmak istiyorum. Parantez şu: sufiler insan fiilinin üzerinde, insan fiilin üzerinde, iki tecelliyatın var olduğuna inanırlar ya -Maturidiler de öyle- kesp-isteme. Yaratma Allah'a ait. Sufiler burada isteme ile, Allah’ın yaratmasına ortak olduklarını düşünürler. Burası anlaşılmazsa insanı küfre götürür. Sufiler dediğim kendimi kastediyorum zaten. Kimse “aa hangi sufi” deyip de üzerinde durmasın.

Fiil-bilgi ilişkisinden sonra Fiil-İrade ilişkisine gelelim; Maturidi insanın istediği işi her zaman yapamamasını dikkate alarak, insanın bütün işlerinin kendisi tarafından yaratılmadığını göstermeye çalışır. “Şayet insan fiilinin yaratıcısı olsaydı her zaman ve her yerde yaptığı işlerin istediği özellikte olması gerekirdi.” der.

Evet bir kimse bu noktada bütün düşündüklerini fiiliyata geçirebilmiş olsaydı kendince, o zaman evet burada yaratıcısı kendisi olurdu. Bu ilme’l yakın noktasında doğru. Ama burada bir şerh düşelim: ilme’l yakın noktasında bir kimse her istediği şeyin yaratılması noktasında güç yetirmeyebilir. Güç yetiremez. Bir şeyi düşünür, düşündüğü şeyi ister ama istediği şey tecelli etmez. Ama sufilerin farkı vardır burada, sufiler bir şeyi düşünce planında ister. Sufinin Allah'a yakınlığı noktasında Cenâb-ı Hakk onu fiiliyata döndürür. Az önce burada yaratıcının tek olmadığı noktasında şerh koydum ya bu şerh bununla alakalı. Eğer sufi düşünce ve hal planında o noktaya gelmeseydi ve onu talep etmeseydi öyle bir şey yaratılmayacaktı. Öyle bir şey olmayacaktı. Sufinin Allah’a olan yakınlığı, sufinin istediğine ulaşma, ulaşabilme, istediğinin yaratılması, istediğinin tecelli etmesi noktasına getirdi. Allah'a yakın olanlar söğüt ağacından üzüm yedi. Söğüt ağacından üzüm olur mu? Olmaz sizin için. Ama sufi söğüt ağacından üzüm yemeyi murad ettiyse, bunu kesp noktasında istediye, Allah ona söğüt ağacından üzüm yedirir. Burada o yaratmayı fiiliyat noktasında yaratan Allah’tır. Burada kafanızda bir karışıklık olmasın ama onu isteyen, onu arzu eden, onu talep eden Allah’a yakın ise burada onun hürriyetinin sınırını belirleme noktası kime ait olacak? Birisi dedi ki “Yarabbi bu aç bana doğru gelsin” Hiç kimsenin aklına gelmedi ağacın ona doğru geleceği. Sufi seher zikrullahı yapıyor, la ilahe illallah, la ilahe illallah, la ilahe illallah... kumrunun bunun birisi de karşıya oturmuş onu izliyor. Sufi dedi ki “Yarabbi bu kumrunu da seni zikrediyor? Bir gelseydi bir halleşseydik.” Çat çat çat kumru geldi adamın önüne durdu. Sufi gözünü bir açtı kumru önünde. La ilahe illallah, la ilahe illallah, la ilahe illallah. Kumrudan da la ilahe illallah, la ilahe illallah, la ilahe illallah. Kumruya dedi ki “Sen bu zikir nereden öğrendin?” O da dedi ki “Rabbimden.” Kumru konuşur mu? Şimdi “Konuşur” diyeceksiniz, sokaktaki biri kimse “Kumru konuşur mu?” dese, sen de “Konuşur” dersin beyazları giydirir gönderir seni. Sufi burada kumruyla konuşmayı talep etmemiş olsaydı bu yaratılacak mıydı? Hayır. Allah indinde bu var mıydı? Evet. Burası ayrı. Sufi bunu talep ederekten, talep ederekten, buraya bir çentik atayım kapatayım kafanızı bulandırayım, acaba sufi

bunu istediği anda mı Cenâb-ı Hakk bunu yarattı yoksa Allah bunu yarattığı için mi sufi bunu istedi?

Maturidi'ye göre fiili güzelleştiren bilgi olmayıp onu çirkinleştiren de cehalet değildir. Neseфі; sıfatlar zat'a ait ise küfürde nitelik olarak zat'a aittir. Küfürde iki fail bulunur:

a- İnsan:

2.si ne? Allah. İnsan burada ne yapar küfrü talep eder, ister. Kötülüğü talep eder, ister. Ama bilgisizliğinden dolayı kötülüğü iyilik olarak bilir, ister ama bilgisizliğinden küfrü iyilik bildiğinden dolayı ister. Ama sonuçta insanın burada cehaleti yatar. Hani Cenâb-ı Hakk ayet-i kerimede “İnsan cahildir” der ya, bu noktada cahildir insan. Kötülüğü iyilik noktasında veya küfrü iyilik noktasında ister ya da kötülüğü bilinçli ister. O zaman insan zalim olur, ismi değişti. Bilmeden işledi cahil oldu, bilerek işledi zalim oldu. İsmi bakın zalim oldu değişti. Bilerek kötülüğü ve küfrü isteyenler zalim, bilmeyerek kötülüğü ve küfrü isteyenler cahil oldu. “İnsan zaten cahildir” ayet-i kerimesi bilmeyerekten yapanlar için geçerli. Bilerek yapanlar için: zalim. Zalim olunca o kimse ne olacak? Cezaya çarptırılacak. Bilmeden kötülüğü iyilik olarak yaptı, bilmeden küfre düştü, o cahil. Ne olacak onlar? onlar cennetin birinci katına gidecekler. Cennetin birinci katında tekrar terbiyeye tabi tutulup, öğretilip, cennetin diğer katlarına istidatlarına göre dağıtılacaklar. Ne dediler? dediler ki “Ya Resulullah bir kimseye din ulaşmazsa -buradaki dinden ne? İlim-ona ilim ulaşmazsa, ona din bilgisi ulaşmazsa onun hali nicedir?” O dedi ki “Hiçbir şey ulaşmayan kimseler cennete giderler.” Çocuk gibi, çok af edersiniz beyin hücreleri bozulmuş bizim toplum dilinde deli dediğimiz veyahut ta akli dengesi bozuk dediğimiz kimseler gibi. Bunlar nereye gidecekler? Hiç din ulaşmamış. Bunlar direkt cennete gidecekler. Bunlar cahil çünkü. Bilerek yaptı. O zalim. Zalimden hesap sorulur. Tekrar söylüyorum, zalimden hesap sorulur. Cahile tebliğ edilir, öğretilir. Evet bu noktada tabii sufilerin bu küfre ait ve kötülüğe ait bakışları farklıdır. Sakın kötülüğü kötülük görmediklerini, küfrü küfür görmediklerini zannetmeyin. Bunlar kökü olmayan ağaç gibidir. Kötülük ve küfür, karanlık, bize varmış gibi gelir, güneş çıkınca karanlıktan işaret bulamazsınız. Küfür ve kötülük karanlık gibidir, izafidir, geçicidir, ebedi değildir, kalıcı değildir, kökü Rahman’a dayanmaz. Sufiler karanlığı ve kötülüğü ebedi görmezler. Karanlığı ve kötülüğün kökünü Rahman’a da dayandırmazlar. Sufilerin, bu fakirin burada durduğu nokta farklıdır. Sufiler deyip de herkes benim fikrimde olacak diye bir kaide yok. Karanlık ve küfür ve kötülük ebedi değildir, sonu vardır, geçicidir, izafidir, bu aleme aittir. Ötelere ait değildir. Karanlık ve kötülük ebedi olarak yürümeyecektir, gölge gibidir. Gölgenin oluşması için iki şey gereklidir; bir ışık, bir varlık, bir nesne. Nesneyi ortadan kaldırırsanız gölge ortadan kalkar. Işık, Allah’ın nuru ortadan kalkmayacağına göre nesneler ortadan kalkınca, nesneler ortadan kalkınca karanlık ve küfürde ortadan kalkar. O yüzden bu fakir için küfür, karanlık, ebedi değildir. Korku ebedi değildir, cehalet ebedi değildir, zulüm ebedi değildir, hainlik ebedi değildir, vefasızlık ebedi değildir, nankörlük ebedi değildir, aşksızlık ebedi değildir. Ebedi değildir. Her türlü yanlışlık ebedi değildir. Ebedi olmadığı için hamdüsena ediyorum. Ebedi olsaydı ebediyen bu hayat çekilmez hale gelirdi ve ebediyen, ebediyen, o kötülüklerle, o hainliklerle, o vefasızlıklarla, o

aşksızlıklarla, o nemrutlukla, o firavunlukla uğraşabilecek takatimiz olmazdı. Benim olmazdı başkasını bilmiyorum. O yüzden bu alemde nefesimin ne kadar olduğunu bilmiyorum, ölümü istemeyiniz, demiş, istemeye de o yüzden gücüm yok, yüzüm yok ama mutluluğum var, hepsi burada kalacak. Hepsi burada kalacak. Burada Nesefi ile ayrıştığımız ince bir perde bu. Burada Nesefi'nin dediği gibi **"Sıfatlar zat'a ait ise, küfürde nitelik olarak zat'a aittir."** diyor yani özellik olarak Zata aittir. Zahir noktada sözüm yok. Bunu başka bir yerde bu şekilde sorsalar ben de "Evet böyledir" der çıkarım. Burada demem. Burada neden demem? buradaki inanışımı söylüyorum. Çıplak inanışımı söylüyorum. Çıplak inanışımı. Kötülük ebedi değil. Kötülük sadece bir tarif.

Buna Mutezile ve Ka'bi itiraz eder.

Fiilin kendisi insana, sıfatı da Allah'a aittir. Yani fiilin küfür olması insan yönünden, çirkin olması da Allah'tandır. Kim haklı? Maturidi mi? Mutezile mi?

Ben ortasını söyledim zaten. Ben buraya gelmeden, ortasını söyledim. Buraya geleceğini de bilmiyordum. Okuduğumu düşünmeyin öyle. Kalbiniz bozulmasın. Bu noktada ayet-i kerime de der ki "İyilikler Rabbinizdendir kötülükler ise nefsinizdendir" iyilikleri Cenâb-ı Hakk nereye bağladı? Rabbe. Rab ism-i şerifine bağladı. İyilikleri Rahman ism-i şerifine bağlamadı. İyilikleri Rab ism-i şerifine bağladı. Rab ism-i şerifine de ayrıyeten bakmak gerekiyor çünkü. Rab ism-i şerifi önemlidir sıfatların içerisinde. Ayet-i kerime ne "İyilikler Rabbinizdendir kötülükler nefsinizdendir." Az önce dediğim noktaya geldi, bir nesneyi ortadan kaldırınca gölge kalır mı? Kalmaz. O zaman kötülükler nefsinize bağlı. Kötülükler nefsinize bağlı. Nefsi terbiye ederseniz kötülük kalmayacak. Kötülük bu alemden kalkmaya da muktedir mi? Evet. Bakın kötülüğün ebedi olmadığının bir işareti. Cenâb-ı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri diyor ki: Yer yüzü İslam olur. Yeryüzü İslam olunca kötülük kalır mı? Kalmaz. Başka bir ayet-i kerimede "Müşrikler istemese de Allah nurunu tamamlayacaktır." der. O zaman yeryüzü kötülük sıfır noktasına ulaşacak mı? Evet. İşte kötülüğün ebedi olmadığına işarettir bunlar. Bunları böyle söylerken hadis veya hadis-i kudsi veya ayet ölçüsünde bunu naklediyorum. Tekrar söylüyorum, Allah nurunu tamamlayacak. Buradaki kasıt, iyilik tamam olacak kötülük yeryüzünden silinecek. Kötülük yeryüzünden silince yeryüzü İslam olacak. Yeryüzü İslam olunca kötülük tecelli edecek mi? Hayır. Çünkü kötülüğün kökü yok. Çünkü kötülük ebedi değil. Çünkü küfür ebedi değil. Çünkü küfür Rahmandan ine gelen şey değil. Rahman'dan inen gelen şey ne? İyilik, güzellik, iman, Cenâb-ı Hakk'ın hakikati. Bu Rahman'dan inen gelen şey. Kötülükler ve küfür: gölge, karanlık. Bu sonlu, sonsuz değil. O yüzden iyi müminler kötülüklerle mücadele etmekle emrolundu. "Siz yeryüzüne gönderilmiş hayırlı bir ümmetsiniz. iyilikleri emreder, kötülükten nehyedersiniz." iyiliği emreder, kötülükten nehyedersiniz. Siz yeryüzüne gönderilmiş en hayırlı ümmetsiniz çünkü. Yeryüzünü iyilikle emredince yeryüzünde kötülük kalmayacak. İman kötülüklerle mücadele etmektir. İman insanlarla mücadele etmek değildir. İman kötülüklerle mücadele etmektir. Biz imanı insan öldürmek olarak görüyoruz, insanları katletmek olarak görüyoruz. İnsanları eğitmek olarak görmüyoruz. İnsanları iyiliğe davet etmek olarak görmüyoruz.

Sufiler iki tip insan görürler: 1- Davete icabet etmiş olan insanlar. 2- Davete hazır, davet bekleyen insanlar. Sufiler iki tip insan görür. Sufi için öldürülecek insan yoktur. Sufi için cahildir, tebliğ edilmesi gerekir. Din nasihattir, kime? hiç dinden haberi olmayan cahillere. Din nasihattir, kime? dinden haberi olmuş olan kimselere din öğretmek için. Din nasihattir, kime? Allah'ı bilmeyenlere, Allah'ı öğretmek için. Bu dini nasihatiri çoğaltırım. Din nasihattir ilme'l yakın noktasında üç tecelliyat, din nasihattir ayne'l yakın noktasında üç tecelliyat, din nasihattir hakke'l yakın noktasında üç tecelliyat. Hakke'l yakın noktasının da ilme'l yakın, ayne'l yakın, hakke'l yakın noktası vardır, ayrı ayrı tecelliyatları vardır. Bunlar ancak ehline malumdur. O yüzden normalde kötülük bu manada izafidir, geçicidir. İzafidir, geçicidir, kalıcı değildir. Yeryüzünden kökü kazınacak bir şeydir. İnsanlık tarihinden kökü kazınacak bir şeydir ve insanlık bununla mükelleftir. İnsanlık bununla mükelleftir. Allah bizi onlardan eylesin.

Evet **kim haklı? Maturidi mi? Mutezile mi?**

Ben kendim Maturidi olduğumdan otomatikman derim ki Maturidi'nin şer'i zahir noktası burada haklı derim ama düştüğüm şerhi de siz kendinizce tefekkür edin.

Bir sonumuz daha var; YARATMADA BENZEYİŞ!

Buraya da bir işaret atayım, bu yaratmada benzeyiş çok özür dileyerek söyleyeceğim bunu, kör olanların aldandığı bir şeydir. Buna ben bir kafadan bir sufice vurayım da ondan sonra siz zahirine bakın. Yaratmada sufinin körü, bu sufinin kördür, her şeyi aynı zanneder. Dünkü eşle bugünkü eşi de aynı zanneder, dünkü çocukla bugünkü çocuğu da aynı zanneder, dünkü dervişle bugünkü derviş de aynı zanneder, dünkü çayla bugünkü çayı da aynı zanneder, dünkü Mustafa Özbağ'la bugünkü Mustafa Özbağ'ı da aynı zanneder. Göçmüştür halbuki o, göçebe ya. Veya dünkü gibi zannedersin geri dönersin aynı değildir. Bu kördür amâ değil. Bu, kör. Gözü görmeyen bu manada zahiren kör demek yoktur ona. Sufiler ona kör demezler. Ona derler ki tabiri caizse, amâ o kimse der, hiçbir şey görmüyorsa. Onun yüzüne de kör demezler, onun yüzüne de amâ demezler. Öyle görmeyen bir kimse olursa onu görüyormuş gibi hareket ederler. Hiç tavır ve davranışlarında bir farklılık göremezsiniz gerçek sufiler. Bir kimsenin eksikliğini, noksanlığını sufiler o kimsenin yüzüne vurmazlar. "Aa senin gözlerin bozulmuş demek gözümü takıyorsun?" demez. Onu rahatsız görmez, onu hasta görmez. Bunu beyin gerisinde ölçülendirir. "Bu öksürüyor soğuk algınlığı var bunun, ben bunu şimdi fazla terletmeyeyim." Bu ince bir ayrıntıdır. Ben şimdi buna "gözün görmüyor okuyamıyorsun" demeyeyim, "herhalde yazılar küçük galiba" gibi," ben bile okumakta zorluk çektim onu." "Ben zorluk çekerekten okudum ama siz maşallah iyi okudunuz." İnce ahlak. Hani ben bunu kabacasını anlatırım ya: adam bir gün eli boş gelmiş eve ya. Böyle anlatılır. Bu kadınları ben hiç karşılaşmadım böyle bir kadınla. Bizim kadınlarımız böyle değildir asla. Kabul ettiğim bir şey değil ama böyle tarif ederler ya, hani kadın demiş ya "Aa adam senin gözün körmüş ya" demiş. Hani menfaatçi bir kadın, her gün adamdan bir şey bekliyor. Ben bizim kadınlarımızdan böyle bir seviyesizlik hiç görmedim. Etrafımda bildiğim, tanıdığım. Hiç ama. Hiç. Gerçekten. Bunun gibi birisinin eksikliğini yüzüne vurmamak, birinin eksikliğini yüzüne vurmamak ayet-i kerimeyle

sabittir, haramdır. Günah-ı kebâirdir. Birisinin hatasını, kusurunu, yanlışlığını, eksikliğini hem fiziki hem manevi yüzüne vurmak haramdır. “Sen neden namaz kılmıyorsun?” sufiler söylemezler. “Sen nasıl Müslümansın başın açık” demez sufiler. Nasihat ederler. Din nasihattir, din eleştirmek değildir. Güzel ahlak eleştirmek değildir. “Ben onun yüzüne söylerim” o da günah-ı kebâir. Arkasından konuşmak ondan daha büyük günah-ı kebâir. Olmayanı söylemek daha büyük günah-ı kebâir. Zina etmekten daha kötü. Gıybet etmek, gıybet etmek zina etmekten daha kötü bir tavır, daha kötü bir tecelliyat. Allah muhafaza eylesin. Gıybet etmek; bakın birisi zina etse bir başkası da “Aa duydun mu ya” “ne oldu?” “filanca zina ediyormuş” desen, zina edenden daha büyük günaha giriyorsun. Çenemiz durmaz ki bizim. Allah bizi muhafaza eylesin. Evet yaratılıştan ayniyet sufiler için bir handikaptır. Bu körlüktür. O yüzden sufi mesela bir hal görür Abdülkadir Geylani hazretlerini görür, o tekrar aynı Abdülkadir Geylani’yi göreceğini düşünerekten onu rabita eder. Bu onun körlüğündendir. Aynı şey Allah’ı tanımada da vardır. Ya? Hani Cenâb-ı Hakk tecelli edecek ya cennet halkına, bir kısmı diyecek ki “Bu bizim Rabbimiz değil.” kafasında bir Allah var çünkü.

Daha önceki sohbetleriniz de “İnsan da yaratır.” demiştiniz. Demişim demek. İnsanın yaratıcı olduğunu söylemek, onunda bir şeyi yokluktan varlık sahasına çıkarmak demek olur ki bu Allah ile İNSAN arasında benzerlik kanaati oluşturur. Maturidi buna karşı çıkar.

Evet. Ben burada insanın yaratma noktasında, insanda yaratıcıdır, derken bunu yokluktan varlığa çıkarma özelliği, hususiyeti noktasında söylemiyorum. Bunu insanın düşünce noktasında, kesp noktasında, isteyerekten, isteyerekten o yaratılacak olan şeye sebep olduğundan bir veçhesi ile bir veçhesi ile yaratmaya sebep olduğundan yaratıcı olarak görürüm. Burası iyi anlaşıldı mı?

Maturidi buna karşı çıkar “Yoksa Allah’a, Allah gibi yaratması olan ortaklar buldurlar da yaratmaları birbirine mi benzettiler.” (Ra’d/16) Maturidi ayrıca şu ayetle destekler “Hiçbir şey O’nun dengi değildir.” (Şûra/11)

Mütezele ileri gelenlerinden Ka’bi’ye göre Allah ve insan bir şeyi yokluktan varlık sahasına çıkarabilirler. Yani ikisinde de bir şeyi yaratma kudreti vardır. Ka’bi dolayısı ile Mutezile; Allah’ın fiili ve insanın fiili arasında herhangi bir benzerlik bulunabileceğini ileri sürer ve bunda sakınca görmezler.

Sorunlar devam ediyor; YARATMADA ORTAKLIK SORUNU:

Nesefi’ye göre insanın fiilini yaratmasıyla yaratma yönünden Allah’a ortak olmuş olur der ve Mutezile’yi suçlar. Ancak Mutezile’nin Allah’ın birliği konusunda ne kadar titiz olduğunu biliyoruz.

Maturidi’ye göre âlem araz ve cisimlerden meydana gelmiştir. Araz cinsinden herhangi birisi başkasının fiili olursa, alem var olma ve yaratma bakımından hem Allah’ın hem de insanın fiili olmuş olur. Bu iddiada âlemin yaratıcısının birliğini inkâr etme fikri vardır. (K.et-Tevhid/233) Böyle bir durumda Allah kâinatı yaratmak ve organize etmek için insanın yardıma ihtiyaç duymuş olmaktadır. SİZCE?

Evet burada benim için yaratmanın üzerinde iki tecelliyat vardır. 1- Yoktan bir şey var eder. Her şeyi Cenâb-ı Hakk yoktan var eder. 2- İnsan, insan yaratılacak

olan şeyi, yaratılacak olan şeyi veya kendisine lazım olan şeyi, kendine lazım olan şeyi talep ederekten düşünce noktasında bunu isteyerekten, bunu hayal ederekten yaratmayı coşturur. Yaratmayı coşturunca yaratmanın üzerinde insanın etkisi bu noktada insanı ilgilendiren dairede insana ait yüzdeliği fazlalaşır. Cenâb-ı Hakk bilinmeyi istedi. Bilinmeyi istemesi Allah'ın cebriyetidir. Cebretti. Bunda insanların iradesi yok. Bilinmeyi isteyince bilinmeklik olarak insanı seçti. Bunda cebriyet var. Melekleri yarattı, cebriyet var bunda. Cebriyet var. İnsanı yarattı, cebriyet var bunda. Cebriyet. Biz kendi cüzi irademizle bu dünyaya gelmedik. Bu dünyaya geliş yolumuz bizim cüzi irademizle değil. “Ya ben alemi ruhtan alemi misale inmek istemiyorum” diyemedik. “Aa misal alemi ne kadar güzel, rahat, hoş, cuş-u huruş içerisinde, her şey harika. Alemi şehadete gitmek istemiyoruz” diyemedik. Cebri bunların hepsi. Ve varlık kendi içerisinde kendi kaidesi ve kanunları nispetinde devam ediyor. Bakın güneş kendi kanununda devam ediyor. Hani Cenâb-ı Hakk işaret ediyor ya “Hadi güneşi batıdan doğursunlar” oradan çevirsinler, hadi bir tane daha bir Rab varsa dünyayı tersine çevirsin hadi. Hadi bir şey varsa, bir şey yaratsın hadi. Burada insan bir yönüyle ben yaratıcıdır derken, insan öyle şeyler talep eder, ister ki, Allah'ın âmâdan, âmâdan, yokluktan varlığa coşmasını sağlar. Ve matematik olarak bir düzlemde giden matematiği kul kesp, isteyerekten altını üstüne çevir. Nasıl altını üstüne çevirir? bütün matematik denklemlerinin dışına çıkar. Biz ona ne diyoruz? Mucize. Biz ona ne diyoruz din diliyle? Keramet. Mevcut matematik akışının dışına çıktı. Mevcut matematik akışının dışına çıkarken o kimse var gücüyle, her şeyiyle onu istedi. Her şeyiyle. Öylesine istedi ki kendisi kalmadı, isteği kaldı. Allah'ta, Allah'ta o istediğini varlık alemine çıkarttı. Bunu yaratan ne? Allah. Buna sebep ne? insanın istemesi, kesp. Siz fırından ekmeği yemek isterseniz fırından ekmeği alır yersiniz. “Ya Rabbi katından isterim.” dersiniz, fırındaki ekmeğe muhtaçlığınız kalmaz. Fırındaki ekmeğe muhtaçlığınız kalmaz. Bu, bu âlemdeki matematiğin üstünde bir matematiktir. Bunu da yaratan Allah'tır ama minvalin dışına çıkan bir şeydir. Yaratan Allah'tır. Hazreti Ömer radiyallahu anh hazretleri Hazreti Abbas'a diyor, arkadaşlar ya aynı zamanda. Hazreti Abbas efendimiz de Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin amcası diyor ki “Ey Abbas yağmur duasına çıkacağız” diyor, “Hadi gel sen de ol yanımızda da Cenâb-ı Hakk bize yağmur versin.” Açıyor ellerini Hazreti Ömer efendimiz “Yarabbi içimizde Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin amcası olan Abbas var. Abbas'ın yüzü suyu hürmetine bize yağmur yağdır Yarabbi!” daha o esnada şakır şakır yağmur başlıyor, anında. Sahabeler diyorlar ki “Vallahi ne bulut vardı ne rüzgâr vardı.” Sahabeler aktarıyorlar diyorlar ki: ne bulut vardı ne rüzgâr vardı ne de hava kararmıştı. Matematiğin üstünde bir matematik var. Bakın matematiğin üstünde bir matematik var. Matematiğin üstünde bu. Hazreti Ömer radiyallahu anh hazretleri hutbede. Cuma hutbesi. Bir anda hutbe yarım kalıyor “Ya Sare cebele!” Cebele: dağa, demek. Herkes kalıyor Medine'dekiler, Ömer ne dedi? Birinin de kalkıp ta Hazreti Ömer efendimize “Ya emire'l müminin neden böyle dediniz?” deme lüksü yok. Hazreti Ömer radiyallahu anh hazretleri böyle biraz sert. “Ya Sare cebele!” İran seferindeki bütün ordunun askerleri Ömer'in sesini duyuyor. Bunu yaratan ne? Allah. Ama bu böyle çizgisinde giden bir şey değil. Bunda o kimsenin Allah'a yakınlığı

ile alakalı bir şey var. Siz Allah’a çok yakınsanız Cenâb-ı Hakk’ın âmâdan coşturacak bir şey sizin üzerinizde tecelli ediyorsa matematiğin üstünde bir matematik kurabilirsiniz. Cenâb-ı Hakk size bu fırsatı verir ve Allah bunu sizin üzerinden tecelli ettirir. Ben bu veçheden insanın yaratmaya sebebiyet noktasında büyük bir bölümü kendisine atfederim. Fiiliyatı yaratacak olan Allah, bu noktada bir şüphemiz yok ama insanoğlu Allah’a yakın ise insanın üzerinden insanın kesp etmesi, talep etmesi, o esnada akli yerindedir, değildir, bunu bunun üzerinde bir tecelli ettirmesi mümkündür.

Mutezile başka bir yol daha seçer: ehli sünnetin dediği gibi her şeyin yaratıcı Allah olmuş olsa, yaratılan kötü ve çirkin bazı fiillerde ister istemez Allah’a atfedilecektir. Allah için bu tür fiillerin faili demek uygun değildir.

Evet sufiler de bu noktada dururlar. O yüzden sufiler bu noktada durarak kendilerince kötülüklerin nefisten olduğunu ve onların gerçek noktada Allah atfetmezler, edep ederler, sınır çizerler oraya.

Nesefî Temhid’de: biz mutlak olarak Allah küfrü yarattı demiyoruz. Allah küfrü çirkin, batıl, kötü ve fasit olduğu halde yarattı diyoruz. Bunların yaratılmasında HİKMET vardır. Nesefî diyor bunu. Kötü bir fiil olmasa insanın hürlüğü nerde kalır? Kötü ve çirkin şeyleri yaratmakta Allah’a herhangi bir eksiklik gelmez zira kötülük fiilin yaratılmasında değil, onun seçilip işlenmesinde yatmaktadır.

İnsanın hürriyeti ile ilgili kafa karıştıran bir ayet daha “Sizi de yaptıklarınızı da Allah yaratmıştır.” (Saffât/96)

Yok bu kafa karıştıracak bir şey değil, iyiliğimizi de kötülüğümüzü de bu noktada, istediğimiz noktada yaratan Allah’tır. Bu noktada kötülüğü de yaratma noktasında yaratan Allah’tır. Kötülüğü de yaratan Allah’tır. Amma ve lakin biz sufiler olarak kötülüğü ebedi görmeyiz ve Allah’ın bu noktada, Allah’ın bu noktada yeryüzündeki izafi bir tecelliyat noktasında görürüz. Gölge bir tecelliyattır. Sufiler burayı örter biraz. Bazı Melamiler bunu örtmezler mesela, direkt der: zinayı da Allah yarattı. Direkt der: küfrü de Allah yarattı. direkt der: her türlü hainliği de Allah yarattı. Biz sufiler bu kadar şedit konuşmayız bu noktada ama burada “Sizi de yaptıklarınızı da Allah yaratmıştır.” derken evet, bizim yaptıklarımızı Allah yaratır. Burada Sünni taifenin biraz bu meselede edep edip örtmesi vardır. Edep ederler örterler.

Bu ayet ehli sünnet tarafından delil olarak sürülmüşse de herkes tarafından kabul edilecek kesinlikte değildir.

Eş’ari KİTAB- EL-LUMA’sının kader bölümünde böylece kabul eder. Sünni kelimcilerden Bâkılani Temhid ve İnsafında bu ayeti en açık delil olarak gösterirken, Mutezile kelimcisi Kadı Abdülcabbar MUĞNİ adlı eserinde bu ayeti delil olarak görmez. Mutezile ayeti “Sizi ve yarattıklarınızı Allah yarattı” şeklinde anlar. Maturidi “Sizi ve işlerinizi Allah yarattı” diye açıklar. Nesefî, Arap dili gramerinin iki ünlü ismi Sibeveyh ve Ahfeş’in izahlarına göre hareket ederek “Sizi ve fiillerinizi yaratan Allah’tır” diye açıklar, Razi’de aynı görüştedir. Sizce?

Bizce de aynı. Bizi ve fiillerimizi yaratanın Allah olduğunu ama o fiillerin üzerinde, istemenin-kesbin insana ait olduğunu söyleyenlerdiniz. Bu kesp

kimisinde ölçü olarak kesbin kuvveti ile alakalı burada duruş noktamız var. Bu kesbin kuvveti herkeste aynı değildir. Kesbin kuvveti herkeste aynı olmadığından dolayı, herkeste aynı olmadığından dolayı, herkesin üzerinden tecelli eden fiiliyatta aynı değildir.

Şimdi en başa dönelim; “Her şeyin yaratıcısı Allah’tır.” Allah her şeyin yaratıcısıdır. İnsan fiili bir şeydir. O halde insanın fiilide Allah tarafından yaratılmıştır. Evet.

Mutezile her şeyden önce söz konusu ayette bir “tahsis” kabul etmektedir. Burada tahsisden kastedilen “ŞEY” kelimesinin manasını kısıtlamak, tahdit etmek ve şümülünü daraltmaktır. Bu durumda ayette geçen “ŞEY” kelimesi “ŞEY” olarak adlandırılabilir her şeye tatbik edilmelidir. Ayette tahsisi İbn Hümmam’da kabul eder. Mutezile’ye göre bazı istisnalar dışında kelimeler genellikle Allah’a “ŞEY” denebileceği görüşünde oldukları için Allah kendi kendisini yaratmış olacaktır?

Birçok kez aramızda da tartıştığımız “ŞEY”i açıklar mısınız?

Biz şimdi Allah’ın zat olarak ne olduğunu bilmiyoruz. Cenâb-ı Hakk bilinmezdi, bilinmez olanın üzerine hiçbir şey konuşmuyoruz. Bilinmez, bu kadar. Bakın bilinmez. Allah bilinmekliği istedi. Burada bilinmezdi, bilinmekliği istedi Allah. Bilinmekliği isteyen Allah’ı tam olarak tanımlamak mümkün değil. Tam olarak tanımlamak mümkün değil. Ama Allah bu manada bütün sıfatlarıyla var. Bütün sıfatlarıyla. Bunu tarif etmek için, tarif etmek için, buna bir isim koymak, herkes bir isim koymuş ya mesela gidin bakın siz şimdi, birisi demiş ki, Allah’ı bir maddeye benzetmiş cevherdir demiş, birisi Allah buluttur demiş, birisi Allah havadır demiş, birisi Allah enerji demiş kuantumcular enerji diyor. Herkes Allah’ın üzerine bir isim koyuyor. Burada Allah’a “Bir şey” diyen İmam-ı Azam. Bu noktada “Allah şudur” onu demek için Allah = Allah’tır. Nedir? Bir şeydir. İmam-ı Azam’ın söylediği. Ve hadis-i kudside, Allah bir şey yarattı. Cenâb-ı Hakk yarattığına da ne dedi hadis-i kudside “Bir şey yarattı”. Bu “Bir şey yarattı” dediğinde diğer hadis-i kutsilerle sıralama yapıyor.

Allah’ın ilk yarattığı bir şey akıldır. Allah kalemi yarattı. İlk yarattığı şey akıldı. Hadis-i şerif “Allah ilk önce benim ruhaniyetimi ve nuraniyetimi yarattı” ama bir şey. Biz onun ruhaniyetinin ve nuraniyetinin de ne olduğunu bilmiyoruz çünkü. Bir şey. Ne olduğunu neden tam olarak bilemiyoruz? her varlığa geçişte, her varlığa geçişte, aynı şekilde ve aynıyette olmadığından dolayı biz hep ona “Bir şey” diyeceğiz. Aynı şekilde olmuş olsaydı biz onu diyecektik ki: Allah sütun gibidir. Ama Allah hem sütun gibidir hem sütunsuzdur, hem ağaç gibidir, hem güneş gibidir, hem gölge gibidir, hem ışık gibidir, bir şeydir yani. Sıfatlarının tecelliyatına bakarız ama aynı şekilde yine tecelli etmez bu sefer Allah’ın sıfatının da aynıyetini de ortadan kaldırırız, aynıyetini ortadan kaldırınca o zaman her şey Bir Şey olur ve her şey dediğinizde bir şeylerin tamamını söylemiş olursunuz veyahut ta her şey dediğinizde geleceği de söylemiş olursunuz. Allah her şeyi yaratandır, her şeyi yaratır. Her şeyi neden yaratır? Bir şeyden yaratır. Bir şey nedir? İlk yarattığı şeydir. Nedir o? Bir şeydir. Nedir? Bir şeydir. Bir şey, dediğinizde onun üzerine her şey ekleyebilirsiniz. Aslında bir şey yoktur. Aslında bir şey vardır. Allah bir şey yarattı, yarattı ama. Bir şey yarattı.

O bir şeyin ne olduğunu bilmiyoruz. Bir şeyden bir sürü şey yarattı. Bildiklerimiz var, bilmediklerimiz var. Soru: Şey'i açıklar mısınız? Şey: Allah.

Biz dönelim ŞEYHİ EKBER'e:

1- VÛCUD= BULMAK. ARABÎ vücudun hakikatinin fikir ve nazarla değil de ancak keşf ilimleri ile bilinebileceğini (Fütuhât 1/60–110) ve bunun en önemli yolunun da tecelli olduğunu söyler. Bu da gösteriyor ki Vücud hakkında ehli keşf ve'l vücud olan muhakkik sufiler ile ehli taklid ve nakil olan feylesofların ve kelamcılarının görüşleri daha baştan farklılaşır. Konu ile ilgili olarak Şeyh Ebu Medyen'in huzurunda birtakım alimler "Falancadan rivayet edilir ki, filanca demiş ki" diye konuştuklarında Ebu Medyen; "Bunlar bize ölü eti yediriyorlar oysa bizde tazesı var dediğini nakleder. (Fütuhât 1/156)

Bir virdine "Vücudu açan Allah'ın adıyla" başlayan (Evrâd-ı Usbu'îyye) Arabî'ye göre hakkın tecellisi iki biçimde kendini gösterir; Vücud olarak ve ilm olarak.

Vücud bilgisi, kendini idrak etme ve tanıma bilgisidir. İnsanı tecrübe yönünden vücudu bulmak, ilahi tezahür yönünden ise olmak manasını alır "Allah'ın vücudu zorunlu olduğu gibi vücudunu bilmesi de zorunludur" Arabî'ye göre Vücud hakkında söylenecek sözü olana vücudun kendisini açmış olması şarttır.

Arabî şöyle devam eder, şu bir gerçek ki vücud içinde Allah'tan, O'nun sıfatlarından, O'nun fiillerinden başka bir şey yoktur. Hep O'dur, Onunladır, O'ndadır ve O'nadır ve eğer O bir gözü açıp kapayınca kadar şu alemden ihticab edecek gizlenecek olsaydı, alem bir anda yok olurdu.

Devam; bil ki Hakk'ın yolu tek kılınmıştır. Bununla beraber onda yolcu olanların mizaçlarının mutedil veya münharif olması istekleri, ruhaniyetleri gibi hallerin çeşitli olması dolayısıyla değişik vecihler altında gözükür. Bu yolda çeşitli vatanlar (mevâtın) vardır. Vatanlar; içerisinde mevarid vakitlerin gerçekleştiği vakitlerdir, mahallerdir. Bunlar;

1- "Elestü bi-Rabbiküm?" (Arâf 7/172) ve unsuri vücudumuzla O'ndan ayrılış.

2- Şu an içinde bulunduğumuz DÜNYAİ

3- Hem küçük ölümde (uyku) hem de büyük ölümde içerisinde geçeceğimiz Berzah.

4- Sahire arzında haşr ve Hafireye (Naziât 79/10) intikal.

5- Cennet veya Ateş.

6- Cennetin dışarısında ve orada Hakkın rü'yetinden başka bir nimete gerek olmayan el-kesib vatanıdır ki bu son vatanda "HAK GÜLEREK TECELLİ ETMEKTEDİR." (El-Envâr 9/13)

Bu yolculuk ya cennette ya da ateşte son bulacaktır.

Soru= BU VATANLARI AÇIKLAR MISINIZ?

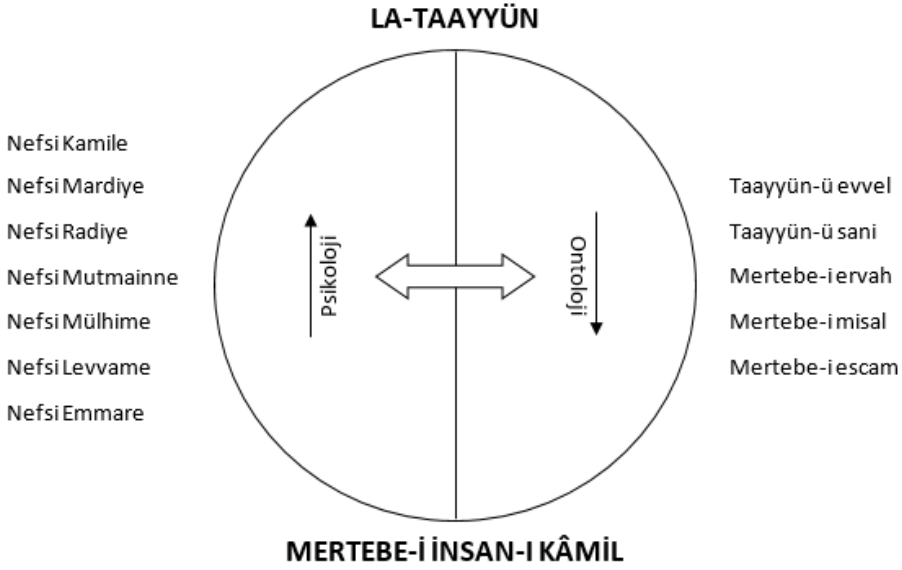
Sufiler bunu bir noktadan çıkıp yine aynı noktada biten bir vücud çemberi daretü'l vücud diyagramı üzerinde tarif ederler. Noktadan çıkan yarım daire KAVS-i NÜZÛL adını alır. Noktaya giden diğer yarısı ise KAVS-i URÛC adını alır. İbn Arabî (İnşâu devair)

Vücud bir dairedir ve bu dairenin başlangıcı ilk aklın varlığıdır. "Allah'ın yarattığı ilk şey akıldır."

(****Bu hadis pek çok kaynakta “Allah’ın yarattığı ilk şey KALEM’dir şeklinde yer almakta. Sufilere göre ikisi de aynı anlama gelmektedir.) Mahmud Erol Kılıç (sa. 236)

Yani bu cinslerin başlangıcıdır. Yaratılış ise insan cinsi ile son bulmuş ve vücut dairesi tamamlanmış, insan bu ilk akılla ittisal etmiştir. Tıpkı dairenin sonunun başlangıcına ulaşması gibi.

İşte daire. SORU: Bu daireyi anlatır mısınız?

2- VÜCUD= OLMAK 1206 senesinde Arabî’ye Allah tarafından bir elçi gelir ve tebliğde bulunacağını söyler ve derki;

“Şunu iyi bil ki hayr vücuda şet ise ademedir. O vücutuna aykırı bir vahidi kıldığı insanı lütfu ile yarattı. O insan önce O’nun isim ve sıfatlarıyla ahlaklandı. Sonra zatını görüp bunlardan fani oldu. Kendisiyle kendisini gördü. Böylece sayı aslına döndü. O halde; O VAR AMA SEN YOKSUN” İbn Arabî (Muhâdaratül ebrâr)

Ona göre vücutun yanında mevcudun lafı olmaz. “Hakk’ın vücutundan başka bir şey yoktur” (Fütihat II/484)

Vücut-ı mahz denilince ister vücut ister mevcud kastedilsin Arabî’ye göre fark etmez çünkü her ikisi de neticede o tek hakikate bağlıdır.

O’na göre vücut-ı hadis demek hakikatta yanlıştır, doğrusu mevcud-ı hadis olacaktır. Hadis olanın varlığı kendinden değildir ancak kadim olanın varlığı ile vardır. Bu durumda vücut birdir çok değil. Alemdeki şeyler yani mevcudat ise bu vücutun değişik mertebelerindeki tezahürleri, taayyünleridir. Hakiki fail bir tanedir. O da Vücut’dur.

İşte bu ilahi talimattaki “O VAR AMA SEN YOKSUN” sözü Arabî’nin irfani hayatını yönetecektir.

Arabî’den örnekler verelim;

** Vücut da ancak bir (Vahid) vardır. Suyun rengi kabının rengidir. (I/721)*

** Vücut da ancak Allah vardır. (II/348)*

** Hak vücudun aynıdır. (IV/193)*

** ... Küll Allah içindir, Allah’ladır ve beklide daha ötesinde Allah’tır. (Füsus/77)*

** Vücut Allah’a aittir. Allah daima var olandır sen ise hep yoksun. (El-Fütuhât II/60)*

Arabî 30 yaşında Hak ile yaptığı muklamelenin ilk meşhedinden (Meşahidu’l-esrâr’dan)

“Hak nûru’l vücud ve ıyân yıldızının tulûu meşhedinde bana işhad edildi ve dedi ki:”

Sen kimsin?

Ben; zahir olan ademim dedim,

O; peki Âdem nasıl vücud olur? Eğer sen mevcud olmasaydın senin vücudunda olmazdı dedi.

Ben de “İşte bu yüzden âdem-i zahir dedim. Âdem-i batının ise vücudu sahih değildir dedim.

Sonra bana dedi ki; eğer vücudu-ı evvel vücud-ı sâninin aynı olsaydı ne âdem-i sabik ve ne de vücud-ı hadis olurdu, oysaki senin hadis oluşun sabit olmuştur.

Sonra bana dedi ki; vücud-ı evvel vücud-ı sâninin aynı değildir. Vücud-ı evvel vücud-ı külliyyat, vücud-ı sâni de vücud-ı şahsiyyat gibidir. Âdem haktır ve gayrının ademi de haktır. Vücud haktır ama gayrınıninki değil.

Ben de dedim ki; O’da öyledir.

Sonra dedim ki; kendim parçalarda oldum, ama ben kendim bir şey oldurmadım. Ben isim olmayan şeyle isimlendim sıfat olmayan şeyle de sıfatlandım ve bunun böyle olması benim kemalim oldu. Sen ise isimle isimlendin, sıfatla sıfatlandın bu da senin kemalin oldu.

Sonra; mevcud ancak mâdum olanı bilir dedi ve hemen sonra da hakikatinde mevcud ancak mevcud olanı bilir dedi.

Sonra, vücud bendedir senden değil, seninledir, benimle değil dedi.

Sonra, seni bulan beni bulur, seni kaybeden beni de kaybeder dedi.

Sonra, seni bulan beni kaybeder, beni bulan seni kaybeder dedi

Sonra da beni kaybeden beni bulur, kim ki beni bulursa beni kaybetmez dedi.

Sonra, bulmak (Vecd) ve kaybetmek (Fakd) senin içindir benim için değil dedi.

Sonra, her vücud ki ancak kayıtlanma ile olur. O senindir ve her vücud ki mutlaktır o benimdir dedi.

Sonra da vücud-ı takyid de benimdir senin değil dedi.

Sonra da vücud-ı mefrûk benimdir, sanadır, vücud-ı mecmû ise senindir, banadır dedi

Sonra bunun aksi de olur dedi.

Sonra evveliyette olan vücud gayrı vücud dur ve ondan verâsı vücud-ı hakikidir dedi.

Sonra vücud benimledir, bendendir, benimdir dedi.

Sonra vücud bendendir ama benimle değildir ve benim için değildir dedi.

Sonra da vücud ne benimledir ve ne de bendendir dedi.

Sonra eğer beni bulursan beni göremezsın, eğer beni kaybedersen beni görürsün dedi.

Sonra da benim yokluğum vücudumdadır, varlığım da yokluğumdadır, eğer ahz-ı misaka muttali olursan vücud-ı hakikiye de vakıf olursun dedi...”

1- VÜCUD= BULMAK. ARABÎ vücudun hakikatının fikir ve nazarla değil de ancak keşf ilimleri ile bilinebileceğini ve bunun en önemli yolunun da tecelli olduğunu söyler. Bu da gösteriyor ki Vücud hakkında ehli keşf ve’l vücud olan muhakkik sufiler ile ehli taklid ve nakil olan feylesofların ve kelamcılarının görüşleri daha baştan farklılaşır.

Evet ehli sufiler de kendi içlerinde sınıf sınıftır. Bir kısım tabiidir, daha henüz sufilik yolunda iltir, yenidir. Onlar bir büyüklerini veya şeyhlerini taklit ederler. Bu taklidi bu manada hor hakir görmeyin. Bu taklit o kimseye önce yol öğretir, erdemlilik öğretir, usul öğretir. Bu taklit ilk etapta neyi nerde yapması gerektiğini öğretir. Mesela taklidi hor hakir görürsek Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri “İbadetleri benden gördüğünüz gibi yapın.” diyerekten bu manada taklide bir kapı aralamıştır. Çünkü taklidi tamamiyetle reddetmek, taklidi tamamiyetle kapatmak bu noktada bizi selamete götürmez ama bu taklitten bir müddet sonra sufi tahkike geçmelidir. Bu iman eden Müslümanlar içinde geçerli bir şeydir ama sufiler kendi sufilik dairesinde de bunu ele alırlar. İman da bir taklidi iman vardır bir de tahkiki iman vardır. Taklidi iman, annesi babası Müslümandır o da Müslümandır, annesinin babasının din algısı ve din anlayışı ne kadarsa onunda din algısı ve din anlayışı o kadardır. Veyahut ta başında bulunan devlet Müslümandır, kendisini öyle iddia eder, devletin müsaade ettiği iman, din ne kadarsa o da o kadar yapar. Bundan daha ilerisine gitmez. Bunlar taklittir. İmanda taklit. Bu ilk önce lazım mıdır? Evet. Bunun tahkike dönmesi gerekir mi? Evet. Veya bir kısmı farklı bir dine mensup olup veyahut ta hiç dine mensup olmayıp İslam’ı araştıra araştıra gelenler vardır ya, onlar tahkik ehlidir. O kimse İslam’ı araştıra araştıra Müslüman olur, o tahkik ehlidir. Hani sonradan Yusuf İslam ismini almıştı ya bir şarkıcı vardı ya popçu Cat Stevens onu meşhur sözü var ya, önce Müslümanları tanımış olsaydım ben Müslüman olmazdım, diyor. Bu manidar bir şey veya ben kendi söylediğimi şimdi söylemek istemiyorum, ben Şeyh Efendiye Allah rahmet eylesin, dedim ki “Efendim ben dervişleri tanımış olsaydım ben derviş olmazdım” dedim. Ben dervişleri tanımadan derviş oldum işin hakikati bu. Bunun gibi. Bu tahkik ederekten, araştırarakten o kimsenin sufi olması, İslam olması, tahkik

ehli bu. O yüzden alimler de ikiye ayrılırlar. Alimlerin içerisinde de taklit edenler vardır tahkik edenler vardır. İmam-ı Azam tahkik edendir, İmam-ı Muhammed, İmam-ı Yusuf tahkik edendir. Onu taklit edenler vardır, hiç yorum yapmazlar, farklı bir pencere koymazlar, farklı bir perde, farklı bir tecelliyat önümüze koymazlar. Onlar motamot orda ne diyorsa taklit ederler. Birisi ona sorduğunda, onu taklit eder. Bir Hanefî'ye gider sorarsınız bayanların 80 km öteye seyahat etmeleri caiz midir? Caiz değildir der. Doğrudur çünkü fıkıh öyledir ama o kimsenin özel, kendine münhasır içtihat edebilme cesaretine, içtihat edebilme ilmine sahip değildir. Onlar çevir sayfayı yaparlar taklit ederler. Oysa onu şunu diyemez mesela Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri savaşta esir alınan bir bayanı yanına 10 tane müfreze koyarak tekrar babasına gönderdi onu. Yanına mahrem bir kimse yoktu, 10 tane asker vardı, müfreze. Onun yol güvenliğini sağladı. Yol güvenliğini sağlayarak onu ne yaptı babasına gönderdi, ailesine gönderdi. Buradan hareket ederekten yol güvenliği var ise bayanların yalnız seyahat etmelerinde cevazlık vardır mümkündür, diyebilme ilmine, ferasetine sahip değildir taklit eder ne yazıyorsa onu okur. Bu taklittir. Tahkik ehli bir çıkış noktası arar Kur'an ve sünnet dairesinde. O kimsenin problemini çözmek için din noktasında ne yapması gerektiğini onun önüne koymak için ne yapar, problem çözmeye çalışır. Problem çözenler tahkik ehlidir. Sufilerde bu manada ikiye ayrılırlar: Taklit ve tahkik. Taklit edenler, şeyhinin şeyhini taklit eder. Taklit edenler başlarındaki zakiri taklit ederler ardından şeyhi taklit etmeye başlar. Eğer bir şeyhte taklit ehli ise yine bir önceki şeyhi taklit eder. Şeyhinin şeyhini taklit eder. Tahkik etmez. Bundan üçyüz yıl önceki sufiliği, sufilik görüşünü devam ettirmeye çalışır. Bu taklittir. Hazreti Mevlâna Celaleddin-i Rumi hazretleri böyle taklidi tahkir eder o da. Hazreti Mevlâna Mesnevî'sinde böyle taklidi tahkir eder. Bir kimse taklit edecekse Hazreti Muhammed-i Mustafa'yı taklit etmeli sallallahu aleyhi ve sellemi. Bu manada taklit bir ölçüde kabul edilebilir.

Ehli taklid ve nakil olan feylesofların ve kelamcılarının görüşleri daha baştan farklılaşır.

Bunların yanında ne var bir de? Nakleden. Az önceki fıkıhçılar gibi bir de feylesofcular var. Bunlar da ne yapıyorlar? Taklit ediyorlar. Hala daha Sokrat'ın fikrinde devam ediyor. Sokrat'ın fikrinin üzerine bir fikir koymıyor, bir pencere açmıyor. Feylesof. Aristo'nun üzerinde gidiyor, Eflatun'un üzerinde gidiyor, Kant'ın üzerinde gidiyor. Bunların üzerine bir şey koymıyor, çevir sayfayı yapıyor veya tipik risale okuyanlar vardır taklit ederler, çevir sayfayı. Risaleyi ha bire okur yeni bir pencere getiremez yeni bir pencere koyamaz. Bu, feylesoflar. Kelamcılar da aynı şekildedir büyük bir kısmı. Kelamcılarda ne yapar onlarda taklit ederler. İmam-ı Maturidi'yi taklit eder, İmam-ı Nesefi'yi taklit eder. Bu noktada yeni bir fikir, yeni bir görüş, yeni bir düşünce koymaz, hatalı olsa dahi. Çünkü bu noktalarda bu dairelerde bir kimse düşünse, içtihat etse, yeni bir fikir koysa, hata yapsa bir sevap, isabet ettirirse on sevap. İslam bu konuda kelamda, fıkıhta -bunun felsefe diyelim-felsefede önu açık, hata yapabilir o kimse.

Konu ile ilgili olarak Şeyh Ebu Medyen'in huzurunda birtakım alimler "Falancadan rivayet edilir ki, filanca demiş ki" diye konuştuklarında Ebu Medyen; "Bunlar bize ölü eti yediriyorlar oysa bizde tazesı var" dediğini nakleder.

Ebu Medyen rivayet edilir ki İbnu'l Arabî'nin şeyhidir, üstadıdır. Ebu Medyen'den çok nakleder Arabî ve Ebu Medyen'i bu noktada zirveye koyar kendince. Ebu Medyen'in sufi fikirlerini, sufi düşüncelerini taşır. Bir kısmı derki, onun mürşidi değildi ama Ebu Medyen'i mürşidi olarak lanse eder Arabî. O yüzden Arabî için Ebu Medyen önemlidir ve Fütuhât'ında Ebu Medyen'den nakiller çok vardır. Çok vardır. Bunun gibi Arabî'nin böyle aktab kabul ettiği kendince bir tane bayan sufi vardır mesela. Bunu da kendine aktab kabul eder. Böyle aktab kabul ettiği, kendince değer verdiği kıymet verdiği adı, sanı çok meşhur olmamış büyük mürşidler var. Onların fikirlerini, onların düşüncelerini Arabî önem arz eder. Bu noktada da Ebu Medyen'in bu sözünü Hazreti Pir Fütuhât'ına almış, Fütuhât'ın başka bölümlerinde de geçmiş günlerden kalma. Bende Fütuhât'ın bir Avni Konuk tercümesi vardı, birinci cildimi ikinci cildimi 1-2'si vardı bende daha öncesinde, Allah rahmet eylesin Şeyh Efendi hazretleri, ben onu okumaya çalışıyordum onu bir müddet, bir gün geldi kitaplıktan çekti, anlatırım ya, bir bahis sordu ben şerh ettim "Okuma" dedi bir müddet okumadım, sonra tekrar geldi çekti kitaplıktan aynı yeri tevhid bahsiyle alakalı. Aynı yeri bir daha okuttu ben okudum "Ne dedi?" dedi bir daha anlattım "Okun artık sen bunu" dedi ondan sonrada ben okumadım. Böyle bir enteresan bizim de Allah rahmet eylesin Şeyh Efendiyle bir anekdotumuz var Arabî'yle alakalı. Tabi zaman zaman Arabî'den fasıllar açılırdı ama bu ara Allah razı olsun Hakan Bey kardeş Arabî'yle alakalı iyi ilgileniyor. Bizi de bu noktada tekrar heyecanlandırıyor. İşte Ebu Medyen o nakilcilere diyor ki "Bunlar bize ölü eti yediriyorlar oysa bizde tazesı var." dediğini nakleder. Yani bu nakilciler, hadis nakledenler hariç bundan. Hadis nakledenler hariç. Neden? Geri kalan sufi sözü, hali, tavrı, sufi vaktin çocuğudur manasında an itibarı ile söylenmeli. O kimsenin kalbinde bir mana ilmi varsa, kalbinde bir ilm-i ledün varsa, kalbinde bir sır ilmi varsa an itibarıyla o manayı akıtmalı. "Kâle" dememeli. Bu eski sufiler için çok önemliydi. Ne yazık ki şimdiki sufiler "Kâle" diyene bakıyorlar. Onu daha sağlam görüyor. Kâle. Şeyhimin şeyhi dedi ki. Şeyhim dedi ki. Tabi buna da atfen ayet-i kerime var ya "Geçmiş peygamberlerin kıssalarını anlat." Buradan sufiler kendilerince bir ölçü çıkarıp geçmiş şeyh efendilerin kıssalarını anlatırlar ama bunları anlatırken kendileri o günün hastalıklarına o günün sıkıntısına şifa olacak ilaçları sunmak gerek.

Bir virdine "Vücudu açan Allah'ın adıyla" başlayan (Evrad-ı Usbu'iyye) Arabî'ye göre Hakk'ın tecellisi iki biçimde kendini gösterir; Vücut olarak ve İlm olarak.

Vücut bilgisi, kendini idrak etme ve tanıma bilgisidir. İnsanı tecrübe yönünden vücudu bulmak, ilahi tezahür yönünden ise olmak manasını alır.

Evet. Arabî'ye göre Hakk'ın tecellisi iki biçimde kendini gösterir: 1- Vücut olarak. Hakk'ın tecellisi vücut olarak, büyükün komple bu varlığı bir vücut olarak görürseniz burada Hakk tecelli ediyor. Hakk tecelli ediyor. Hakkın tecelli etmesi demek varlığın üzerinde Cenâb-ı Hakk'ın değişik e'âl ve sıfatlarının zuhur etmesi, bizatihi tecelli etmesi olaktır. İlim olarak da varlığın üzerine Cenâb-ı Hakk ne

yapar, Hakk'ın tecellisi vardır. İlim nedir? Bilmektir. Cenâb-ı Hakk'ın buraya olan sıfatsal tecelliyatını eğer ilme'l yakın noktada bir kimse bilgiye sahip değil ise buradaki Hakk'ın tecelliyatını bilmeye ilim denir. Bakın, bilmeye ilim denir. O yüzden Yunus der ki: İlim ilim bilmektir. İlim kendini bilmektir. Sen kendini bilmezsen bu nice okumaktır? Cenâb-ı Hakk sıfatsal olarak tecelli eder. Bütün varlığın üzerinde. Bu Hakk'ın tecelliyatıdır. Bu tecelliyatı, sıfatsal tecelliyatını, sıfatsal zuhurunu bilmek ise ilimdir. Cenâb-ı Hakk sadece sıfatsal olarak tecelli etmez. Ya? O sıfatların anlaşılması, bilinmesi için ilim olarak da tecelli eder. "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" ayet-i kerime. Demek ki "Siz bilmediklerinizi ehli zikre gidip sorunuz." Bakın bilmediklerinizi ehli zikre sorunuz. Çünkü ehli zikirde Hakk'ın ilim sıfatı da tecelli eder. Mümin de Cenâb-ı Hakk'ın ilim sıfatı da tecelli eder. "Müminin ferasetinden korkunuz o Allah'ın nur ile bakar." Müminin üzerinde ilim sıfatı da tecelli etmeli. Sufinin üzerinde ilim sıfatı da tecelli etmeli. İlimin de alınma yolları vardır: 1- Okuyarak alınır. 2- Okumadan, nakil olarak alınır. 3- Kalbe gelen ilham ile alınır. Kalbe gelen ilhamın kendi içerisinde tecelliyatı vardır. Bunun birisi rüyadır. İkincisi ilhamdır. İlham. Bunun içerisindeki en sağlam, en sağlam, en sağlam, bu noktada ilmin en sağlam alınacağı nokta rüyadır. "Rüya peygamberliğin 46 cüzünden bir cüzdür." Hadis-i şerif. Peygamberlik kapısı kapanmıştır. "Peygamberlik kapısı kapanmıştır ama ahir zamanda mübeşşirat kapısı açıktır." Peygamberlik kapısı kapanmıştır deyince ashap soruyor "Nice olur o ümmetin hali?" Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri cevap veriyor anında "Mübeşşirat kapısı açıktır." "Mübeşşirat kapısı nedir ya Resulullah?" Mübeşşirat kapısı nedir? "Ahir zamanda salih insanların görmüş oldukları salih rüyalarlardır." Bunların hepsi de sufiler için ilim kapısıdır. Arabî'de bu manada bu ilim kapısını kabul eder. O yüzden sufinin salih olarak rüyasında görmüş olduğu bir hadis-i şerif, hadis nakilcileri tarafından sahih görülmesi dahi Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri manada "Bu benim sözüm." dediğinde sufiler için ölçü olur. Bakın sufiler için bu ölçü olur. Hem de sufiler için sahih bir ölçüdür bu. Sahih. Okudukları kitaptan daha sahihtir bu, okudukları hadis kitaplarından daha sahih bir hadistir bu. Bu nedir? Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin bizatihi rüyada o sufiye, o sufiye söylemiş olduğu sözüdür. Bu sufi için kesin kati delildir ve kati ilimdir. Sufi bunun üzerinde hiç şek şüphe etmez ve direkt sufiyi bu direkt olarak bağlar ve sufi bunu farz olarak görür. Bu haber haber-i kesindir. Üzerinde hiç ama hiç bakın hiç ama hiç soru işareti yoktur. O yüzden bir kimseye Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri "Senin üstadın bu" dediği anda, o kimsenin o üstada farz noktasında bakıp intisap edip, o ölünceye kadar ondan ayrılmaması emirdir. Sufiler bunlara çok önem verirler. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri bir şeye işaret ettiyse o işaret katidir. Bitti. Bu Cenâb-ı Hakk'ın ilim olarak tecelliyatıdır. Elimizde hadis kitapları var, sufiler bu hadis kitaplarını Allah'ın ilmi tecelliyatı olarak görürler. Bu yazılıdır. Bir yazılı ilim vardır, okursunuz. Bu ilim yoludur. Birde nakleden vardır. Bir kimse, bunlar sufiler için geçerlidir, sufiler üstadlarını, mürşid-i kâmil olan zatları ilim kapısı olarak görürler. Onlar naklederler, sufi için o nakledilen ilim onun için kesin sahihtir. Bu bir çıt üstü nedir? Kalbi ilimdir. Halbi ilimin de iki tecelliyatını anlattık. Böylece Hakk'ın tecellisi iki biçimde kendisini

gösteriyor: 1- Vücut. Bu, yaratma. Yaratmamın üzerindeki Hakk'ın sıfatsal olarak tecelliyatları, tezahürü. Bunu tefekkür ederekten, bunu izleyerekten çıplak gözle veya kalp gözüyle. Bunun üzerinden Cenâb-ı Hakk bulunur mu? El-cevap: Evet. Bu sufiler için uzun yoldur. Sufiler bu uzun yolu tercih etmezler. Sufiler için kısa yol nedir? Kalbi çalıştırmaktır. Sufiler şöyle derler, yol uzun ömür kısa. Yol uzun ömür kısa. Bu kısa ömrün içerisinde kestirmeden menzile varmak gerekir. Bu da nedir? Kalbi cilalamaktır. Kalbi cilalayan nedir hadis-i kudside: tevhiddir, zikirdir. "La ilahe illallah kalbin cilasıdır. La ilahe illallah tevhid-i şerifini çokça getirin." Hadis-i kudsi. Kalbin cilası tevhiddir. O kimse bolca tevhid çekerekten kalbi tecelligâha, nazargâha hazır kılar. Sufilerin işleri ve yolları budur. Sufi farz ibadetlerini, mevcut namaz, abdest, oruç, güzel ahlak, bunları takip ederken Allah'ı çokça zikreder. Çünkü Cenâb-ı Hakk "Hiçbir yere sığmadım mümin kululum kalbine sığdım" der. O yüzden sufi Cenâb-ı Hakk'ın onun kalbine tecelli etmesi için haramlardan uzak tuttuğu gibi habire ne yapar, tevhid ile kalbini habire cilalar. Tevhid olunun için bir ciladır. Habire cilalar, habire cilalar. Tevhid suyuyla yıkar içini. Mesnevi'de Hazreti Mevlana'nın bir hikâyesi vardır ya, padişah en güzel resmi yapana büyük mükafat verecektir ve saraya ressam olarak tayin edecektir ressam başı olarak. Çinliler gelirler envai boyalarını getirirler envai çeşit rengârenk boyalarını. Türk'te gelir bir tek zımparası vardır elinde. Onda da 3-4 tane zımpara vardır. Bakarlar bir tek zımpara var onda. Akıl erdiremezler. Türk bir tek bir şey ister, derki "Bu duvar sizin bu duvar bizim mi?" "Evet" "Ortadan bir perde çekin" der "Kimse kimsenin yaptığına bakmasın." "Olur." Çinliler envai çeşit boyalarla başlarlar harika figürler çizmeye. Bizim Türk'te habire zımpara çeker. Önce bir kalın zımpara çeker bir güzel ardından bir ince zımpara ardından bir ince zımpara daha ardından bir ince zımpara daha, habire zımpara çekiyor habire parlatıyor. Padişahın adamlarından birisi gelir der ki "Haşmetlim bir sıkıntı var." "Ne oldu?" "Bu Türk bizimle alay ediyor herhalde!" "Ne oldu ki?" der "Hiçbir resim yok." derler. "Hiçbir boyada yok." "Ya Çinliler ne yapıyor?" "Harika resim yapıyorlar." der. "Harika." Gün biter, gün bittikten sonra padişah gelir. Önce Çinlilerin tarafına bakar, harika bir resim. Harika. Der ki "Çok beğendim, çok güzel olmuş". Türklerin tarafına geçer bir bakar ki hiçbir şey yok. Der ki: "Bizimle alay mı ediyorsunuz?" Türk der ki: "Ey padişahım, haşmetlim, ortadan perdeyi kaldır." der. Bakın aradan perdeyi kaldır. Aradan perdeyi kaldırıncı Çinlilerin yaptığı resim aslından daha güzel bir şekilde karşıya tecelli eder, ayna çünkü. Ayna gibi. Padişah der ki "Ya bu resim çok güzel ama bu aynaya aksedişi daha da güzel." Bakın aynaya aksedişi daha da güzel der, Türkleri birinci ilan ederler. Sufi habire ne yapar, kalbi ayna haline getirir. Habire zımpara çeker; la ilahe illallah, la ilahe illallah, la ilahe illallah, la ilahe illallah, la ilahe illallah, la ilahe illallah... ota bakar la ilahe illallah, ata bakar la ilahe illallah, güneşe bakar, semaya bakar la ilahe illallah, la ilahe illallah, dokun "Allah!" der o. Tamam onun kalbine gelmiş, inmiş. Kalbine inmiş. Bu, kalbin Cenâb-ı Hakk'ın tecelliyatına mazhar olmasına hazır. İşte bu ilim yoludur. Cenâb-ı Hakk'ın Musa'ya yaptığı terbiye gibi. Hani Musa bir sohbetine soruyorlar ya "Senden daha alimi vardır?" "Allahu alem yoktur" diyor. Sonra vahiy kesiliyor. Söz yok, söz sükût ediyor. Söz sükût ediyor, sükût yok. Mürşid-i kamillerin sükutunun sebebi budur. Orta yerde dervişin birisi adapsızlık yaptıysa mürşid ona sükût eder. Anla,

sen bir adapsızlık yaptın, konuşmaya gerek yok. Sufiler hal ile konuşurlar. Sustu mu üstad bil ki sen bir adapsızlık ettin ona. E o adapsızlıktan kurtul. Sen bir edebe mugayir bir iş işlemişsindir. Sen ondan bi kurtul. Bunun gibi. Ne yaptı Cenâb-ı Hakk Musa'ya? Dedi ki: "İlm-i ledün sahibidir bir kulum var. Senin bilmediğin ilme sahiptir, ona git." Demek ki ne olmuş oldu, kalbi ilim de ilim yolu oldu.

Vücut bilgisi, kendini idrak etme ve tanıma bilgisidir.

Vücut bilgisi, kendini idrak etme ve tanıma bilgisidir. İster bunu Hakk'ın vücudu olarak, varlık olarak alalım, isterse kendi vücudumuz olarak alalım. Bu ne olmuş oldu bizim için? İdrak etme, idrakin genişlemesi, tanıma, tanımlama oldu. Biz varlığa baktığımızda, varlığa baktığımızda Cenâb-ı Hakk'ın vücut noktasında, vücut noktasında biz onu ne yaptık? Tanıdık, bildik ve idrakimiz genişledi.

İnsanı tecrübe yönünden vücudu bulmak, ilahi tezahür yönünden ise olmak manasını alır.

Bu noktada bir kimse tecrübe ile ne yapar? Bir şeyi bulur bir şeyi anlar. Bu aslında ilahi noktada olmak yani erginleşmektir.

"Allah'ın vücudu zorunlu olduğu gibi vücudunu bilmesi de zorunludur"

Evet. Cenâb-ı Hakk'ın varlığın sıfatsal tecelliyatı olarak bir vücudu vardır bu vücudu olması zorunludur. Bir, ikincisi Cenâb-ı Hakk'ın kendi vücudu da vardır. Cenâb-ı Hakk'ın kendi vücudunun olması zorunluluktur. Kendi vücudunun olması zorunluluktur. Ama bu vücudunun biz Cenâb-ı Hakk'ın zat-ı uluhiyetinde olan, bilgisi de zatı uluhiyetinde olan, kendisinde olan, bu vücutla alakalı bizim bir bilgimiz yok. Burası tefekkürden uzak. Allah'ın zatını düşünmek hani var ya hadis-i kudsi zatını tefekkür etmek, zatının ne olduğunu düşünmek haram. Bu manada Cenâb-ı Hakk'ın zatını düşünmekten, onu tefekkür etmekten men edildik ama Allah'ın, Allah'ın vücudunun olması mutlak. Ve Cenâb-ı Hakk'ın kendi vücudunu tanıması da mutlak. Bakın Cenâb-ı Hakk'ın kendisinin vücudunun olması mutlak hatta İmam-ı Azam der ki: Allah'ın vücudunun olması kendisine vacip hükmündedir der. Enteresandır bu. Hani deriz ya, vücut-u mutlak diye. Bu akaid kitaplarında geçer bu, vücut-u mutlak yani mutlak vücut. Bunun olmaması düşünülemez. Vücudu mutlak. İmam-ı Azam "Cenâb-ı Hakk'ın vücudu mutlak olması vaciptir." der. Siz zannedersiniz ki bunların temellerini Arabî attı veya bunların temellerini İmam-ı Maturidi attı. Burada akaid noktasında İmam-ı Azam enteresan bir ölçü koyar. Diyor ki: Cenâb-ı Hakk'ın zatının olması vacip hükmündedir ve Cenâb-ı Hakk'ın kendisiyle alakalı ilmi de bilmesi vacip hükmündedir. "Allah'a bir şey vacip olur mu" dersiniz siz ama burada mutlakiyetin getirdiği, uluhiyetin getirdiği bir zorunluluk var. O yüzden burada Allah'ın vücudu zorunlu olduğu gibi yani Cenâb-ı Hakk'ın kendi vücudu, zatı uluhiyeti dediğimiz, vücut-u mutlak dediğimiz, kelimcilerin, akaitçilerin vücut-u mutlak dediğimiz şey olmak zorunda ve vücudunu bilmesi de zorunludur. Cenâb-ı Hakk bu noktada da kendisini bilmekle mükelleftir ve zorunludur. Şuna katılmam ben, "Allah, Âmâda ne olduğunu bilmiyordu." Bir kısım sufilerin sonraki sufilerin böyle bir tezleri var. Ben buna katılmıyorum. Buna Arabî de katılmaz. Bunu İmam-ı Azam, Cüneyd-i Bağdâdî, Sırrı Sakatî, Habib-i Acemî, Beyazîd-ı Bestamî, isim sıralayayım şimdi İbrahim Ethem, Gazali, Arabî, Sadreddin-i Konevî, Hazreti Mevlâna, Üftade hazretleri gibi zevat, Hacı Bayram buna dahil. Bu ekolün sahipleri, bu ekolündekiler Allah'ı en iyi bilenine yine

Allah olduğunu bilirler, söylerler. Allah kendi zatı uluhiyetini en iyi bilen Cenâb-ı Hakk'tır, kendisidir. Yaratılmışların içerisinde Allah'ı en iyi bilen Muhammed-i Mustafa'dır sallallahu aleyhi ve sellem. Ondan sonrada sufilerdir deracatına göre. Allah'ı en iyi bilen ondan sonrada sufilerdir. Neye göre? Sufilerinde kendi içinde derecatlarına göre. Burada Allah'ın vücudu zorunlu olduğu gibi, vücudunu bilmesi de zorunludur. Cenâb-ı Hakk kendi vücudunun olması zorunlu olduğu gibi o vücudunu bilmesi de zorunludur. Cenâb-ı Hakk yaratmış olduğu bu varlığın vücudunu bilmesi gibi ve bu vücudun da zorunlu olması gibi bu vücudu da bilmesi zorunludur. Bunu hangi cepheden alırsanız alın.

Arabî'ye göre Vücut hakkında söylenecek sözü olana vücudun kendisini açmış olması şarttır.

Evet. Vücut hakkında yani Cenâb-ı Hakk'ın varlığa geçirmiş olduğu, varlığa geçirmiş olduğu bu vücut hakkında söz söyleyecek olan kimsenin, bu varlığa tecelli etmiş olan vücudun kapısının ona açılması gerekir ki bu, Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin "Yarabbi bana eşyanın hakikatini göster." dediği kapıdır. Sufiler için bu çok önemlidir. Sufiler eşyanın hakikatine vakıf olmazlarsa kemalâta eremezler. Kemalâta ermenin yolu eşyanın hakikatine ulaşmakla alakalıdır. Eşyanın hakikatine ulaştıran üç ilim, altı da penceresi vardır. Üç ilim: ilme'l yakin, ayn'e'l yakin, hakke'l yakin noktasıdır. Üç farklı ilmin tezahürüdür. Bunun yolu zahir ve batındır az önce anlattığım ilim yoludur ama eşyanın hakikatini anlamada altı veçhe vardır. Altı kapı vardır, altı pencere vardır, altı perde vardır diyelim. Ancak altı pencerenin altısına da tecelliyat noktasında vakıf olan kimse eşyanın hakikatine vakıf olmuştur ki bu ancak seyr-i süluk neticesinde bir mürşidin terbiyesinde, bir mürşidin elinin altında öğrenilir. Bu kitaptan değil. Sakın ha. Bu ilim kalbi bir ilimdir. Kalbidir bu, ilm-i ledündür. İlm-i ledündür. O eşyanın hakikatine varanlar ancak, ancak eşyayı ve eşyanın gerisindekini ve eşyanın üzerindeki tanılar ve bilirler. O yüzden vücut hakkında bir söz söyleyecekse o kimse vücudun o kimseye kapısını açması gerekir. Bu seyr-i sülukun iki tecelliyatı vardır, birisi dışsaldır varlığın içerisinde, ikincisi içseldir, kalbidir. Bu iki kanatla yürümedikçe seyr-i süluk yürümez. Dışsal seyr-i süluk varlığın kendi içerisindeki dış tezahürüdür. İçsel seyr-i süluk kalbidir. O kalbi seyr-i süluk olmayan kimselerin eşyanın hakikatine ulaşmaları mümkün değildir.

Arabî şöyle devam eder, şu bir gerçek ki vücut içinde Allah'tan, O'nun sıfatlarından, O'nun fiillerinden başka bir şey yoktur. Hep O'dur, O'nunladır, O'ndadır ve O'nadır ve eğer O bir gözü açıp kapayınca kadar şu alemden ihticab edecek gizlenecek olsaydı, alem bir anda yok olurdu.

Evet. ***Şu bir gerçek ki vücut içinde Allah'tan, O'nun sıfatlarından, O'nun fiillerinden başka bir şey yoktur.*** "La faili illallah." La faili illallah. Allah'tan başka fiiliyat yoktur. Bütün fiiliyatı yaratan ve tecelli ettiren Allah'tır. La faili illallah. Gözünüzün gördüğü görmediği, idrak ettiğiniz etmediğiniz her şey Allah'ın yaratmasıyla olur. Bu noktada onun fiillerinden başka bir şey tecelli etmez. Tecelli eden sadece Onun fiilleridir ve alem ve kâinat ve varlık tamamıyla Onun fiilidir. Tamamiyetle. Bakın tamamiyetle.

Hep O'dur. Ne olursa olsun ne yaşanırsa yaşansın fiiliyat Onundur. "Sen atmadın ben attım. Sen öldürmedin ben öldürdüm." Ne yaptı? Fiili kendi üzerine aldı.

Her şey de **O'nunladır.** Her şey ilme'l yakın noktasında Onunladır. Cenâb-ı Hakk varlığın içerisinde bütün varlığa ilme'l yakın noktasında yakındır, bütün varlık ilme'l yakın noktasında Allah'a da yakındır. Allah ilme'l yakın noktasında bütün varlığa yakındır, bütün varlıkta ilme'l yakın noktasında Allah'a yakındır. O yüzden her şey Onunladır.

O'ndadır. Bütün her şey Ondan kopar gelir. Bütün her şey. Bütün varlığa tecelli eden her şey bilinmezlikten kopar gelir. Varlığa tecelli eden her şey bilinmezlikten kopar gelir. Bilinmezlikten.

Ve O'nadır. Ve her şey yeniden Ona döndürülür. "Dönüşünüz Allah'adır." der ya ayet-i kerime. Ve her şeyin dönüşü yeniden nerededir? Allah'adır. Bu varlık tamamiyetle Allah'ın sıfatsal tezahürüdür ve bu varlığın içerisinde var olan her şeyin döndürülüşü yine nerededir? Allah'adır. Ve bu varlık tamamiyetle Onundur, Onunladır ve Ona döner. Varlık tamamiyetle. Ve Allah bu varlıktan bir an göz açıp kapatıncaya kadar elini çekse, alem bir anda, bunu bir an derken en büyük zamansal şey ne? Kentilyon bölü bir zaman biriminde yani şu anda insanların ulaşabildikleri zamanın en küçük dilimi kentilyonda bir zaman diliminde bu alem yok olurdu. Bakın o kadar kısa, bir göz açıp kapatma var ya o günkü insanların kendilerince ulaşabilecekleri, anlayabilecekleri en kısa zaman birimi. Şimdi ondan daha aşağıda kısa zaman birimlerini tespit ettiler. Bu noktada Allah bir anda alemde elini çekiverse, alem diye hiçbir şey kalmaz. Evet. Bunu tefekkür ettiğinizde müthiş bir şey çıkıyor orta yere. Tefekkür ettiğinizde düşünün böyle müthiş bir şey çıkıyor. Ve aslında var gördüğümüzün yok hükmüne de varabiliyorsunuz buradan.

Devam; bil ki hakkın yolu tek kılınmıştır. Bununla beraber onda yolcu olanların mizaçlarının mutedil veya münharif olması istekleri, ruhaniyetleri gibi hallerin çeşitli olması dolayısıyla değişik vecihler altında gözükür.

Cenâb-ı Hakk'ın yolu birdir, tektir. Biz onu Kur'an sünnet diyoruz ama o sünneti de içine koyduğumuzda, Kur'an'dır. Bu şuna benzer: Biz şu kubbeden bir bardak su boşaltsak, aşağı doğru düşüşü genişledikçe bir bardak su genişler de genişler, genişler de genişler, genişler de genişler, ayrışa, ayrışa, ayrışa, ayrışa aşağı buhar halinde düşebilir, yok olabilir. Beş bin metre yukarıdan bir bardak su atarsanız yere su olarak düşmez. Siz yukarıdan bir bardak su atarsanız bin metre sonradan yağmur tanecikleri gibi görürsünüz, bir bardak su yoktur ama hakikatinde bir bardak su vardır öyle değil mi? Bunu tersine çevirirseniz, bir bardak suyu buraya koyarsanız, kaynatırsanız, buharlaşır gider gözden kaybolur. Biz bir bardak suyu da yok görürüz öyle değil mi? Yok muydu? Var. Yine var mı? Evet. Cenâb-ı Hakk'ın yolu da tektir. Cenâb-ı Hakk'ın yolu birdir ama aşağı doğru tecelli ettikçe ne olur? Çoğalır. Bir sürü yol çıkar. Burada bir sürü yoldan kasıt nedir? Hani "Allah'a giden nefes adedince yol vardır" derler ya herkesin kendince idraki ve anlayışı neticesinde bir din olgusu çıkar ve herkes kendi idrakince, kendi mizacınca bir yola koyulur. Ben ehli tarikatla sufileri ayırırim. Ehli tarikat bütün mizaç sahiplerini tek mizaç altında toplamayı düşünür ve hedefler. Herkes kendi mizacını terk edip tek mizaca sahip olması istenir. Bu yolda

başarılı olmayan döner sonra bundan intikam alır. Asıl sufilik odur ki herkes kendi mizacınca Hakk'ı bulsun. Biz bundan yanayızdır. O yüzden bizde tek tip elbise göremezsiniz, o yüzden bizde tek tip derviş göremezsiniz, o yüzden bizde tek tip sarık, takke, cübbe, şalvar, dış kıyafet, iç kıyafet göremezsiniz. O yüzden bizde tek tip sakal tıraşı, saç tıraşı, tek tip model, sistem, bu tip şeyler göremezsiniz. Biz isteriz ki herkes kendi mizacınca yol gitsin. Kendi mizacı bizim için Allah'ın rengidir. Biz o rengi kabul ederiz. Kuyucu'yu değiştirmeye çalışmayız biz. Kuyucu'yu değiştirmeye çalışan patinaj çekmiştir hep. Nakîb-i nûkabânın patinaj çektiği gibi. Kuyucu'yu değiştirmeye kalktı, patinaj çekti. Neden? O, mizacını değiştirmeye çalışıyor onun. Bunlar örneklerle sabittir. Ben ona diyorum ki "Kuyucu'yu zakir etme." O, zakir edeceğim diye uğraşır. Diyorum ki, "Senin mizacınla onun mizacı aynı noktada değil. Sen onu zakir edersen kendi mizacına o ters gelecek, uyuşamayacağınız, onu kaldıramayacaksın sen." Neden? O kardeşin mizacı böyle halim salim, kendi haline fazla hareketli olmayan kimse ama Kuyucu'nun mizacı öyle değil. Canlı, heyecanlı, hareketli, yarırmayı, kırdırmayı seviyor. Kâh rampaya vuruyor adamı adam böyle dili bir karış dışarıda çıkınca, ona rampayı bir gösteriyor o sanıyor bu rampa hiç bitmeyecek, üç adım sonra adamı dik aşağı bir indiriyor adam nereye gittiğini bilmiyor. Bu mizaç. Bakın mizaçtan örnekliyorum size. Onun mizacını değiştirmeye kalktığınızda onunla kavga ediyorsunuz. Sufilikte kavga etmek yok. Mizacını değiştirmeye kalkarsanız, daha doğrusu kendinize benzetmeye kalkarsanız yanılırsınız. Neden? Bizim sufiler aykırıdır, kendine münhasırdır. Onu bir kalıba sokamazsınız siz. Ya? Onu kendi yolunda koşturtmaktır önemli olan. Bakın aradaki fark budur. Ehli tarikat bununla baş edemez. Bununla baş edemediği için köreltir herkesi, törpüler. Onu kendi istediği yolda koşturtmak ister. Orda herkes körleşir, orda herkes hantallaşır, orda herkes aynileşir. Herkeste at gözlüğü vardır farklı bir şey göremez. Bizde öyle değildir, biz İsa'nın küpü gibiyizdir. Küpten çıkar, rengarenk çıkar. Oysa küpün rengi tek renktir ama çıkan rengârenktir. O rengârenklik hoşumuza gider bizim. Sarı, yeşil, mavi, turkuaz, ne dersen. Çılgını, delisi, kırığı, yazdıranı, çizdireni, hoplatanı, zıplatanı hepsi de vardır bizde. Kimisini ağlatır, kimisini güldürür, rengarenktir. Birinin güldüğüne öbürü ağlıyordur, birini ağladığına öbürkü gülüyordur ama kimse demez sen ne gülüyorsun diye onun güleceği gelmiş. O gülerekten gidecek sevgilisine. Öbürkü ağlamayı seviyor. O ağlayarak gidecek. Biz karışmayız neden ağlıyorsun demeyiz neden güldün de demeyiz. Bu noktada insanların mizaçları ve bu noktada mizaçlarıyla onların halleri orta yere çıkar ve hallerin değişik olması, değişik pencerelerden bakılardan yürünülmesi herkesin kendi mizacından dolayıdır. O yüzden değişik mizaçları bir çatının altında toplayıp onların mizaçlarını değiştirmeden koşturtmak her babayığidin harcı değildir.

Bu yolda çeşitli vatanlar (mevâtın) vardır. Vatanlar; içerisinde mevarid vakitlerin gerçekleştiği vakitlerdir, mahallerdir.

Bu yolda vatanlar, duraklardır. Durak. Bir şeyin makamı, bir şeyin durağı. Kur'an-ı Kerim okurken bir durağı var ya. Durak. Orası onun vatani. Bir sufinin bu noktada bir asli vatani vardır, bir de muvakkit geçici vatanları vardır ama vatansız sufi yoktur bu manada. Manevi olarak her sufinin bir vatani vardır ve her sufinin bir

durağı vardır o durakta da muvakkit, geçici bir vatani vardır. Sufi o geçici vatanda nefeslenir, bunlar namazdır, bunlar oruçtur, bunlar ibadetlerdir, gibi.

Bunlar; “Elestü bi-Rabbiküm?” (Arâf ayet 172) ve unsuri vücudumuzla Ondan ayrılış:

Birinci vatan neymiş? Elest vatani. Ruhların yaratıldığı yer. Bizim varlığa geçiş noktasında, burası varlığa geçiş noktasında. Dikkat edin buranın altını çizin, varlığa geçiş noktasında elest makamı, elest vatani varlığa geçiş noktasıdır. Varlığa. Görünürlüğe. Bundan öncesi var mıdır yok mudur bu arkadaş araştırsın gene. Elest makamı varlığa geçiştir. Ey İslam dünyası size sesleniyorum! Elestten öncesine haber getirecek bir haberdar bekliyorum. Elestten öncesine. Elest varlığa geçiştir. Varlığa geçişin vataniydi yani mertebe-i ervah. Mertebe-i ervah dediği ruhlar alemi. Bazen diyoruz ya nerden tanışmışsınız? Ruhlar aleminden. Yani mertebe-i ervah dediğimiz ruhlar alemi, varlığın derecelerinde. Ervah alemi dediğimiz, ruhlar alemi dediğimiz alem. Mertebe-i ervah. Burası ruhlar alemi yani ruhların zuhur ettiği, ruhların meydana çıktığı yer. Ruhların zuhur ettiği, ruhların meydana çıktığı yer. Zuhur ettiği yer. Meydana çıktığı yer. Bir fikir sadece: Taayyün-ü sani yani 1.Taayyünde, dikkat edin, Taayyün-ü sani yani biz buna Âma da diyebiliriz veyahut ta 1.Taayyün dediğimiz hiçbir şeyin daha, hiçbir şeyin daha rengine, şekline, şemaline bürünmediği yer. Taayyün-ü sanide olmayan şey ruhlar aleminde mi olacak? Âma da olmayan ruhlar aleminde mi olacak? Taayyün-ü sanide olmayan mertebe-i erwahta nasıl olacak? Ey İslam alemi! Bana öyle bir alim getirin buradan bana laf söylesin, bir kitap getirin kitap, şunun yazıldığı bir eser getirin bana. Diyoruz ki mertebe-i erwahta olmayan mertebe-i misal de olmaz. Doğru mu? Gel geriye doğru. Taayyün-ü sani de olmayan mertebe-i erwahta nasıl olacak? Elest. Vatan. Vatan da vatana muhtaç. (Kuyucu’yla konuşuyor) Güzel miydi Kudüs? Sende diyanet işleri başkanından önce gittin. Seninki bir mirac yolculuğu oldu canım. Var mı Kudüs’e giden rüyasında? Mirac gecesini yaşamamışsınız. Sufiler! Nasıl mirac! Nasıl sufilik? Nasıl sufilik? Ey Ümmet-i Muhammed, nasıl Muhammedilik? Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin izini nasıl takip etmek? Rüyanızda, halinizde, kalben Beytül Makdis’e gidemediyseniz nereye gideceksiniz? Nasıl mirac idrak etmek bu? Hakikatinden uzak Ümmet-i Muhammed. Elest neymiş? Arabî’ye göre bir vatanmış ve o vatandan ne olmuş, ayrılmış ama orası vatani asli değil bizim için, benim için. Ben Hazreti Mevlâna’nın Mesnevisinin ilk 18 beytinde vatani aslisinden ayrılan vatanından ayrılan, der ya. Müracaat edelim: *Dinle bu ney nasıl şikâyet ediyor. Ayrılıkları nasıl anlatıyor. Diyor ki, beni kamışlıktan kestiklerinden beri feryadımdan erkekte ağlayıp inlemiştir, kadında. Kamışlıktan kestiklerinden beri benim feryadımdan erkekte ağlamıştır, kadında. Ayrılıktan şahrem şahrem olmuş bir gönül isterim ki iştihak derdini ona anlatayım. Aslından uzak kalan kişi yine buluşma zamanını arar. Ben her toplulukta ağladım inledim. İyi hallilerle de arkadaş oldum, eş oldum, kötü hallilerle de. Herkes kendi zannınca dost oldu bana. İçimdeki sırlarıda kimse aramadı. Benim sırrım feryadımdan uzak değil fakat gözde, kulakta o ışık yok.* Dilleri aynı bakın. Ne diyor, beni kamışlıktan kestiklerinden beri. Ayrılığın ateşiyle yanıyor. Vatani aslisinden koparıldığı günden beri 1- Bütün ehli taklit

alimleri ve sufileri vatani asli olarak ruhlar alemini görür. Vatani asli olarak. Bu fakirin vatani aslisi orası değil.

2. Vatan, durak *şu an içinde bulunduğumuz dünya*. Bunu sadece Arabî minvalinden görüp konuşacak olursak evet ama arada alem-i misal var. Alem-i misal de bir vatandır bir duraktır. Alem-i misali burada es geçmek mümkün değil.

3. Hem küçük ölümde (uyku) hem de büyük ölümde içerisinde geçeceğimiz Berzah alemi,

Ondan sonra ne yapar, o kimse alem-i berzaha geçer. Ervahtan berzaha gidiyor. Yani ruhların bu dünyadan geçtikten sonra bekletildiği ve bu dünyada bekletildiği vatani.

4- Sahire arzında haşr ve Hafireye intikal.

Yani herkesin bütün tekrar haşrolunduğu mahşer.

5- Cennet veya Ateş.

Mahşerde hesap kitap görüldü ya cennete gidecek ya da cehenneme. Ateş dediği o.

6- Cennetin dışarısında ve orada Hakkın rü'yetinden başka bir nimete gerek olmayan el-kesib vatanıdır ki bu son vatanı "HAK GÜLEREK TECELLİ ETMEKTEDİR."

Evet. Burası da cennetin üstünde bir makamdır. Burayla alakalı aklın algılamayacağı bir şeydir ancak bir haldir. Hazreti Muhammed-i Mustafa'nın sallallahu aleyhi ve sellem, peygamberlerin ve büyük velilerin durduğu haldir burası. Biz buraya ehadiyet makamı diyebiliriz. Burası ancak ehli zevk ve keşfin anlayabileceği bir yer. Beni mazur görün. Sufinin seyr-i sülukunun üstünde seyr-i süluk istenildiği yerdir. Bu bir ilim olarak kalsın size. Burası Cenâb-ı Hakkın lütfu ikramıdır, ihsanıdır. Burada muhakkak bir veçheden sufinin çalışması olsa dahi bu direkt Cenâb-ı Hakk'ın lütfu ikramıdır. Burası söze lafa gelmez. Bu Fatiha Şerife'de bizi peygamberle o salihlerle beraber eyle dediği ayetin sırrı budur. Yazılı bir şey bulamazsanız burayla alakalı. Allah'a bizi affetsin.

Bu yolculuk ya cennette ya da ateşte son bulacaktır.

Soru= BU VATANLARI AÇIKLAR MISINIZ? Herhâlde aça aça gittik biz soruyu bilemediğimizden.

Sufiler bunu; bir noktadan çıkıp yine aynı noktada biten bir vücut çemberi daretü'l vücut diyagramı üzerinde tarif ederler. Noktadan çıkan yarım daire KAVS-i NÜZÜL adını alır. Noktaya giden diğer yarısı ise KAVS-i URÛC adını alır.

Mevlevilerde devr-i veledin başlangıcı vardır ya, Mevlevilerde devr-i veled vardır bir de hattı istiva vardır. Biz buraya hattı istiva çekmedik. Normalde bir de burada hattı istiva çekilir. Hattı istiva çekilirken de burada postun bulunduğu yer hattı istivadır. Onun bilmeyenlere bir çizgi çizilir oraya. O çizgi hattı istiva olur. Hattı istivanın bir tarafı dünya bir tarafı da ahirettir. Üstad hattı istivaya çıkar, hattı istivadan yolculuğu başlar dervişlerle beraber ve yolculuk yine hattı istivanın başlangıcında biter. Daire şeklinde. Bütün Mevlevi dergahları semahaneleri daire şeklindedir. Mesela burada daire vardır örneğin kendi içerisinde o yüzden burası mesela sekiz direkli Mevlevihane'dir. Burası sekiz direkli. Bunların katları vardır, 16 direkli katı 32 direkli katı 64 direkli gibi. Mevlevihaneler bu noktada daire

şeklinde ve ortası hattı istivadır her daim ve o hattı istivanın bir kısmı görünen alem şehadet alemin yarısı, yarısı da batın alem denilen ruhi alemdir. Aynı şey bütün sufiler içinde geçerlidir. Dünya yarısı gece olur yarısı gündüz olur ya, aynı şekilde de bu alemin yarısı karanlıktır yarısı da aydınlıktır. Bütün her şey karanlıktan aydınlığa doğru yol alır ve bu noktada yarısı alemin manadır yani görünmeyendir yarısı da görünendir. Bu daire sufiler için çok önemlidir. Bakın çok önemli. Sufiler hayatı da, görünen hayatını daireye benzetirler. O kimse doğmuştur, doğduktan sonra dairesi tamamlandığında yine aynı noktada ölümle karşılaşır veya dünya kendince dairesini tamamlar kıyametle karşılaşır veya her an belki de o kıyametle karşılaşır.

Vücut bir dairedir ve bu dairenin başlangıcı ilk aklın varlığıdır. “Allah’ın yarattığı ilk şey akıldır.”

Cenâb-ı Hakk hiçbir şey yok iken, bir hadis-i kudside, bir şey yarattı, yarattığı şey aynı zamanda da akıldı. “Akla gel dedi geldi, git dedi gitti, otur dedi oturdu, kalk dedi kalktı ve dedi ki, bana senden daha sevimli gelen bir şey yaratmadım.” Hadis-i kudsidir buda. O yüzden Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri de “Ben ilk yaratılanım.” der. İlk yaratılanım denilince Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri aynı zamanda bir ismi: akl-ı evveldir. İlk akıldır yani. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri ilk akıl olma hüviyetini de kendinde bulundurduğundan dolayı bütün alem bu manada o akıl çerçevesinde hareket eder ve alem o yüzden Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin ruhaniyeti ve nuraniyetiyle bezenmiştir. Devam ediyoruz.

(Bu hadis pek çok kaynaktan “Allah’ın yarattığı ilk şey KALEM dir şeklinde yer almakta. Sufilere göre ikisi de aynı anlama gelmektedir.)

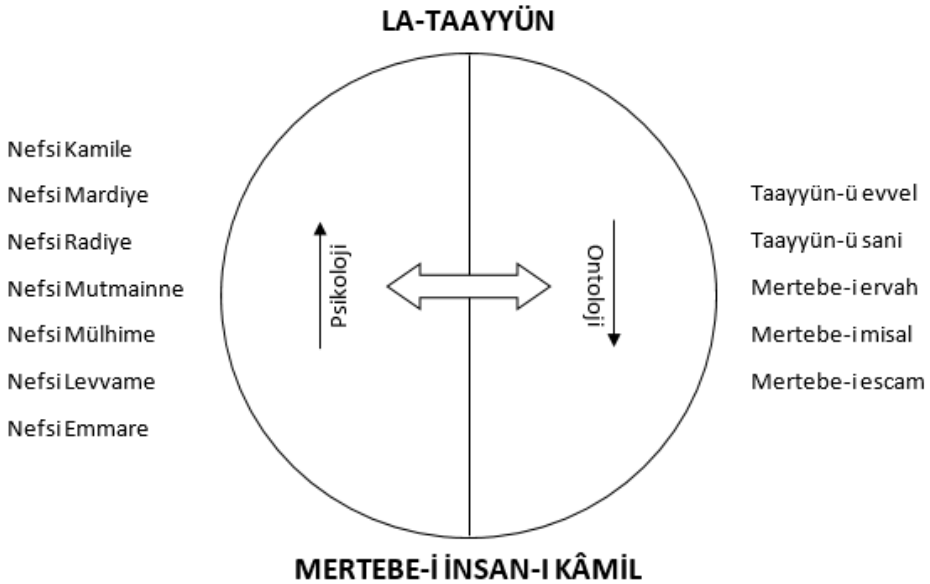
Sufilerin bir kısmı böyle düşünürler ama büyük bir kısmı da böyle düşünmezler. Bu fakirin düşüncesi öyle değil. Sufileri genelleştirmek bu meseleyi böyle biraz daha üstün körü anlatmak gibi gelecek bana. Yaradılış, yaradılışı anlarken şöyle anlayın, yaradılışın başlangıç noktası zamanın en kısa, en kısa birimlerinde hızla ilerlemek olarak görün. Bunu böyle görürken de eğer mümkün ise okuyabilirsiniz elinizin altında böyle bir araç gereç, video gibi bir şeyler varsa izleyebilirsiniz insanın ana rahminde yaratılma başlangıcını seyredin veya okuyun. Çünkü hadis-i kudside Cenâb-ı Hakk dedi ki “Alemler Âdem’in suretimde yarattım.” Biz bu suretten anladığımız yüz olarak anlıyoruz. Suret denilince aynı zamanda kopyadır. Bu kâğıttan bana bir suret çıkar derlerse bu kâğıdın kopyası çıkmıştır bir tane daha suret aynı zamanda kopya olarak veya aynısı olarak da tecelli eder. Suret denilince bize sadece insanın suratı aklımıza geliyor, bu suret değildir bu insanın cemalidir dini literatürde. Bir kimsenin yüzü o kimsenin cemalidir. “Âdem’i kendi suretimde yarattım, alemler de Âdem’in suretinde yarattım.” Burada Âdem’in yaratılması kendi suretinde deyince bütün sıfatlarının benzerleri, suret bakın, bütün sıfatlarının benzerleri insanların üzerinde görülür. Benzerleri. Suret çünkü. Benzerleri insanın üzerinde görülür. Alemler de Âdem’in suretinde yarattım. O zaman alemde de komple Âdem’in sureti, benzerleri var. O zaman bütün alem Âdem’in suretinde dediğimizde Âdem’de tecelli eden ne kadar Cenâb-ı Hakk’ın ef’al ve fiiliyatı yani sıfatları ve isimleri, biz onu böyle açık bir şekilde konuşalım, bu tecelliyata yalnız sınır koymak mümkün değildir o yüzden bir insanın üzerinde,

insanın üzerinde Allah'ın sıfat ve isimlerinin tecelliyatı sonsuzdur. Bu insana göre değişebilir, insana göre değişebilir. Nasıl insana göre değişebilir: bu sıfat ve isimlerinin tecelliyatı ilme'l yakın noktada adalet vardır, eşittir. İlme'l yakın noktada. Bütün insanların üzerinde ilme'l yakın noktada Cenâb-ı Hakk'ın isim ve sıfatları tecelli eder. Ayne'l yakın noktada insanların üzerindeki isim ve sıfatlarının tecelliyatı değişiklik gösterir. Hakke'l yakın noktasındaki bir insanın üzerinde Allah'ın isim ve sıfatlarının tecelliyatında yine farklılık ve değişiklik vardır. Hakke'l yakın noktasının içerisinde, zamanın kutupları dediğimiz 7 tane kutbun üzerindeki isim ve sıfatlarının tecelliyatları farklıdır, 7'nin içerisinde 3 tanesinin üzerinde Allah'ın isim ve sıfatlarının tecelliyatı farklıdır, 3'lerin içerisinde 1 tane zamanın kutbu dediğimiz kimse bu noktada onun üzerinde isim ve sıfatlarının tecelliyatı farklıdır, bir peygamberin üzerinde tecelli eden isim ve sıfatlar farklıdır, tecelliyat renkliliği zenginliği açısından, kitap verilmiş bir peygamberin üzerinde isim ve sıfatlar tecelliyat noktasında farklıdır, bunların içerisinde Muhammed-i Mustafa'nın sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin üzerinde tecelli eden isim ve sıfatlar farklıdır. O yüzden şu yanılgıya varırlar bir kısım sufiler, bir peygamberin üzerinde tecelli eden esma-i isimleri, fiiliyatlarıyla bir kimsenin üzerinde tecelli eden esma ve sıfatları aynı noktada görürse burada yanılır. O yüzden Hazreti Mevlâna Celaleddin-i Rumi Mesnevisinde der ki "Sen gaflete düşme, sakın onlarda benim gibi deme" der. Bu insanın gafletidir. İlk bir şey yarattı ya, ilk yarattığı bir şey Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin ruhaniyeti ve nuraniyeti. O yaratılır yaratılmaz anında trilyonda, katrilyonda bölü 1 zaman biriminde akıllı yarattı. Yani arasında o kadar ince bir zaman birimi, o kadar ince bir perde var ki arasında. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin ruhaniyeti ve nuraniyeti. Kendi ruhundan ve nurundan yarattı. Biz kendisinin ruhunun ve nurunun ne manaya geldiğini tam anlamıyla bilmiyoruz ve kendisinin ruhundan ve nurundan Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin ruhaniyetini ve nuraniyetini yarattığı anda katrilyonda, kentilyonda ne diyorsanız deyin bugüne kadar insanoğlunun ulaşmış olduğu en büyük sayısal rakamın bölü 1 deyin, akıllı yarattı. Anne karnında erkeğin spermiyle kadının yumurtalığı birleşti 2'den 1 oldu. Anında. 2, 1 oldu. 2, 1 olduktan sonra tekrar 1,2 oldu anne karnında. Bunu dervişler seyr-i sülukunda izler. Bunu kitaptan okuyabilirsiniz beklide veya videodan izleyebilirsiniz. Bunu derviş manasında izler. Bu, itikafta izlenir. İtikafta "la ilahe illallah, la ilahe illallah la ilahe illallah" dediğinde sana ilim verilir. Buna ilm-i ledün denir. Sen küçücük bir şeyden büyüğü görürsün, sufilik böyle bir şeydir. Sufilik sadece namaz kılmak, oruç tutmak, Allah'ı zikretmekten müteşekkil değildir. Sufilik aynı zamanda mana ilmidir, varlık ilmidir. Size şimdi diyebilirler, bana öyle mesaj atıyorlar mail çekiyorlar falan, çok biliyorlar ya: Yani tekkede bunlar mı konuşulmalı? Zaten bunları konuşmaya konuşmaya insanları körleştirdiniz. Millet sufiliği sarık sarmak, cübbe giyip, şalvar giymek olarak anladı. Sufilik o değil. Sufilik mana ilmi, sufilik varlığın ilmine, eşyanın ilmine vakıf olmak, sufilik Allah'a yaklaşmak, sufilik Allah'a dost olmak. Bu varlığı tanımayan, eşyayı tanımayan neyi tanıyacak? Hemen ilk yaratılan şey akıl dolu. Hemen Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri ruhaniyetinin ve nuraniyetinin hemen ardında. Tekrar söylüyorum, bu

kadar o ince zaman diliminde akıldan sonra levh-i mahfuz, levh yaratıldı. Hemen ardından levh yaratıldıktan sonra kalem yaratıldı. Bazıları bunu levhle kalemi yer değiştirebilirler sıkıntı yok bunda. Ardından ne oldu, kalemi yarattı, ardından kalem, levh-i mahfuza ne olacağını yazmaya başladı ve kaleme bu noktada hükmeden ne? Akıl. Akıl olmazsa kaleme hükmeden bir şey olmayacak. İşte o akıl başladı. Bu dört ana unsur var ya bunlar ardı ardına olunca bunları anlatırken hadis-i kudsilerde, hadis-i şeriflerde açıklanırken bunlarda zaman birimi olmadığından hangi hadis-i kudsi önce söylendi hangisi sonrası söylendi bilinmediğinden bu sıralamayı bu fakir yapıyor. Birisi diyebilir, o onun işi ben katılmıyorum. Allah yolunu açık etsin kardeş katılmak zorunda değilsin. Hani demiş ya Erol Kılıç: Sufiler böyle düşünürler, diye, genel bir tanım yapmış, ben ona katılmıyorum. Ben yaratılış olarak varlığın başlangıcı olarak benim kendimce inandığım şey bu. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin ruhaniyeti ve nuraniyeti ardından akıl ardından levh-i mahfuz, kalem ondan sonra zaten ruhlar alemi. Burada akıl, kalem, levh-i mahfuz, öyle nitelendiriyoruz aşağı.

Yani bu cinslerin başlangıcıdır. Yaratılış ise insan cinsi ile son bulmuş ve vücud dairesi tamamlanmış, insan bu ilk akılla ittisal etmiştir. Tıpkı dairenin sonunun başlangıcına ulaşması gibi.

İşte daire. SORU: Bu daireyi anlatır mısınız?

Bu daire varlıkla alakalı sizin sohbet edeceğiniz her yerde sizin önünüze çıkabilir. Bu, Arabî'nin ve diğer sufi stantlarının genel olarak bulunduğu, birleştiği bir dairedir. Bunu varlığın dereceleri olarak da nitelendirilebilir, varlığın başlangıcı olarak da nitelendirilebilir. Kimisi bu mesele anlatılsın diye yukarıdan aşağı doğru anlatanlar olmuştur ama bu daire meşhurdur. Evet la taayyün denilen nokta Allah'ın bilinmezliği. Biz şimdi bunu la taayyün dersek bu dile aşına olmayanlar, ne demek, derler. Burası hadis-i kudsi sözüyle: bilinmezlik. Bütün hadis-i kudsi kitaplarında,

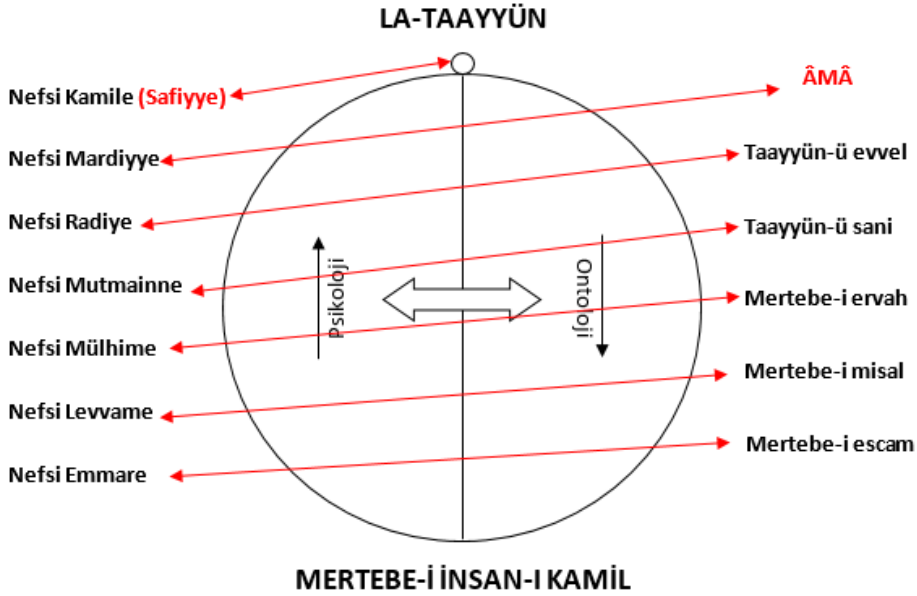
bütün hemen hemen hadis kitaplarında varlığın başlangıcı, yaratılma, yaratılışla alakalı hadislerin toplandığı risalelerde başlangıç hadisi şudur: “Ben bilinmez idim.” Bilinmez idim dendiğinde, la taayyün makamıdır. La taayyün: “La” yok demek, “Taayyün” de bir bilgi yok, bir tecelliyat yok, bir bilinirlik yok, hiçbir şey yok. Bununla alakalı hiçbir şey yok. Hiçbir şey. Bu bilinmezlikle alakalı bir şey söyleyen cahil insan. Cahiller bunu bir şeye döndürmeye, bir şeye benzetmeye çalışırlar, bilmeyenler, hiç okumayanlar. Bizde çoktur ya okumadan bilmek. Araştırmadan sonunu bulmak. Bizde çok meşhurdur bu. Hani geçen haftaya dönmek istemiyorum ama okudun mu? Hiç okudum, nerden biliyorsun? Biliyorum. Gel seni ameliyat edeyim, olmaz. Neden? Sen tıpcı değilsin. E sen nerden okumadan oldun?... Eğitim. Evet. La taayyün, Cenâb-ı Hakk diyor ya hadis-i kudsi de: Ben bilmez idim. Hadis-i kudsi devam ediyor: Bilinmekliği istedim. Bilinmezdim, bilinmekliği istedim. Bilinmekliği istedi: taayyün-ü evvel. Bilinmez idi. Bilinmekliği istedi: taayyün-ü evvel. Yani: ilk taayyün, 1.taayyün. Bilinmekliği istedi. Sahabe soruyor “Ya Resulullah, hiçbir şey yok iken Allah neredeydi?” “Âmâdaydı” Âmâ yani taayyün-ü evvel, Allah'ın Allah olarak, isimleri Allah olarak tecelli etmesi. İkincisi: taayyün-ü sani. 2.taayyün. 2.taayyün, Allah'ın sıfatlarıyla zuhura çıkması ve mertebe-i ervah yani ruhlar alemi. Bu taayyün-ü saniyi veya bu taayyün-ü evveli Âmâ olarak nitelendiriyorum. Bu benim kendi nitelendirmem. Mertebe-i ervah: ruhlar alemi. Bu noktada varlığın ruhlar alemine çıkması. Mertebe-i misal: misal alemi, rüya alemi. Ruhlar aleminde hiçbir şey şekle bürünmemiş iken misal aleminde şekle şemale bürünmesi. Biz bunu rüya alemi de diyebiliriz misal alemine. Bu misal-i eczam yani şahadet alemi, görünen alem. bir kimse görünen alemden ne yaptı, görünen alem dünyaya geldi ve dünyaya geldikten sonra önce nefsi emmareyi tanıdı, kötülüklerle alakalı. Önceden aşağı indi şimdi yukarı çıkarıyor, emmareden levvameye, levvameden mülhimeye, mülhimeden mutamainneye, mutmainneden radiyeye, ardından mardiye ardından kamile demiş veyahut ta safiye ardından daire ne oldu? Tamamlandı. Burada mertebe-i insan-ı kâmil demiş, burası mertebe-i insan. İnsan-ı kâmil olması için en yapacak, bu yürüyüşü gerçekleştirecek (nefs meratipleri) bu yürüyüşünü gerçekleştiren, bu yürüyüşünü tamamlamış olanlar: 1- Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri. 2- 4 kitap verilmiş peygamber 3- Peygamberler. 4- Mürşid-i kâmiller. Bu daireyi tamamlayanlar. Bütün insanlar bu daireyi tamamlamakla mükellefler. Eğer bu daireyi tamamlamakla mükellef olduğunu anlar -bu da bu fakirin kendi tezi- bu daireyi tamamlamaktan sorumlu olduğunu anlar, bundan sorumlu olduğunu bilir, bir yola girer, bu sorumluluğunu yerine getirmek için, girdi, bu sorumluluğunu yerine getirmesini anladı ama bitiremedi. Vakti gelmedi, sonu gelmedi yani nefes yetmedi. Ben bunu Allah'ın ona tamamlatacağına inananlardanım. Buna örnek size, delil. Delilsiz konuşmak yok. Bir kimse kaza namazlarına başlar da ömrü buna vefa etmezse Allah hesaba sondan başa doğru başlar, baştan sona değil. Ve diyor ki Cenâb-ı Hakk: O kimse niyet etti kaza namazlarını kılmak için. Kılmış gibi kabul ederim. O kimse niyet etti kaza oruçlarını tutmak için. Tutmuş gibi kabul ederim. Borcu vardı o kimse borcunu ödeyemedi nefes yetmedi ama amacı borcunu ödemekti borçlu ölmek değildi. Bu amaçla, bu niyetle borçlandı ama ödeyemedi. Onun niyetinden dolayı Cenâb-ı Hakk -hadis-i

şerif- ona der ki diyor, alacaklısına “Kafanı kaldır bir bak bakayım.” Baktı. “Ne görüyorsun?” “Cenneti görüyorum Yarabbi.” “Peki oraya mı gitmek istersin bundan alacağını mı almak istersin?” “Oraya gitmek isterim Yarabbi” “Hadi cenneti verdim sana” der diyor ona ve o kimse alacağını o kimseye helal eder, karşılığı nedir? Cennettir ve Allah o iyi niyetli borcunu ödeyecekti çünkü, onun borcu ödenmiş gibi kabul eder. Sakın bu hadis-i şerifle sabit ama bu demek şu değildir, dünyadayken bir kimse borcunu ödemek için gayret edecek. Borcunu ödeyip helalleşecek 3 aşağı 5 yukarı. Bu iyi niyetli, ödeyemedi, koştururken yetiştiremedi. Onun kefilî Allah. Buralardan hareket ederekten bir kimse kendince, kendince, ben iyi bir insan olacağım nefis meratiplerini geçeceğim ve dairemi tamamlamak istiyorum diyen bir kimse kendince başladı yürümeye, yetmedi. Nefesi yetmedi, zamanı yetmedi, eceli yetmedi, kaldı. Ben onun yolunun devam edeceğine inanıyorum. Neyle? Bir mürşid-i kamile bağlanırsa o mürşid-i kamilin, o mürşid-i kamilin sayesinde ile o mürşid-i kamilin bu noktadaki Allah'a olan yakınlığıyla onun yolunun devam edeceğine inananlardanım. Şimdi bu daire insanın varoluşundan tekrar aynı noktaya gelişine kadar. Bu varlığın da varoluşu olarak biz bunu ne yapabiliriz, alabiliriz ama varlığın yaratılış sebebi insan. Varlığın yaratılış sebebi, varlığın bunca bu hengamenin bütün bu kâinatın curcunası insanla alakalı. Yani seninle alakalı. Bakın bütün bu varlığın curcunası bütün her şey seninle alakalı. Sen olacaksın diye bu varlık oldu. Sen doğacaksın diye oldu. Seninle alakalı oldu. Ve kâinatın en kıymetli varlığı bu manada insan. Kâinatın en değerli varlığı devlet değil, sistemler değil, kâinatın en değerli varlığı Kur'an-ı Kerim değil, İncil değil, Tevrat değil, Zebur değil, melekler değil. Ya? İnsan. İnsan. Varlığın içerisinde bir tek kıymetli varlık var, varlığın içerisinde diyorum bak, yaratılmışların içerisinde. Bu ne? İnsan. İnsanların içerisinde fazilet olarak en yüce mertebede duran Hazreti Muhammed-i Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem. Ama bu demek değildir ki insan kıymetsiz. Hayır. Dinler insan için indirilmiştir, gönderilmiştir. Peygamberler insandır ve insanlar için gönderilmiştir, veliler insandır, insanlar için yeryüzünde Allah'ın dinini anlatırlar, yaşamaya çalışırlar. Meleklerin içerisinde ruhi olarak yaratılmışların içerisinde en yüce mertebede duran Cebrail aleyhisselamdır, insan için vardır. İnsan için. Her şey insan içindir. Aslında bunu bütün dünya böyle algılamış olsa dünyada bu kadar kan, zulüm, revan olmaz. Nefs ve şeytan için içerisine girince dünya yaşanabilir bir dünya olmaktan çıkıyor. Zaten şeytanın da işi bu. Şeytanda bunun için ahitleşti. Dedi ki onların fitratlarını bozacağım, dedi ki onlara kan revan göstereceğim, dedi ki onları sapıttıracağım, dedi ki onları saptıracağım. Cenâb-ı Hakk dedi ki: Sen benim gerçek, hakiki kullarıma bunları yapamazsın.

Bunu bir başka yerden dinleyeceğinize beni dinleyin ama buna katılanlardan değilim. Bir kısım sufi algısı olanlar şuna inanırlar, bunlar biraz doğu felsefesinden etkilenenler. Bir daha böyle panteist noktada duranlar ben şimdi çok nitelendirmek istemiyorum. Onlar derkler ki: Senin ruhunun yaratılmış olduğu bir makamı var. Birisinin ruhu mülhimede yaratıldı, birisinin ruhu radiyede yaratıldı, birinin ruhu safiyyede-kamilede yaratıldı ve der ki, o kimse kendi dairesini tamamlayacak. Yani der ki: O, gelecek mutmainnede kalacak. Onun mutmainneden yukarı çıkmaya hakkı yok. Der ki o kimse: Mülhimede yaratılmış onun ruhu. Ruhu mülhimede

yaratıldığından o sadece mülhimeye kadar gelecek, onu üzerinde çaba sarf etmene, gayret sarf etmene gerek yok. Bu fakir buna katılanlardan değil. Ben bir kimsenin cüzi iradesiyle çalışarak, gayret ederek Allah ve Resulünün emirlerini yerine getirip kendisini disiplin ederek safiyye makamına kadar çıkabileceğine inanlardanım. O yüzden onu bir yerde okuyabilirsiniz, birileri bir şey söyleyebilir bu noktada buna katılmıyorum. Daire ile alakalı şimdi soruları alabilirim. *“... En üst makamdakilerin mürşid-i kâmillerin makamı olduğunu söylediniz, peki mürşid-i kâmiller seçilmişse, mürşid-i kâmillik makamına nasıl ulaşabilir?”* Eğer seçildiyse Allah seçti. Bilmiyoruz. O kimsenin nasıl yolunu kapatırız? Elimizde bir belge yok ki bu seçildi bu seçilmedi diye. *“İnsan olduğu noktaya geri dönüyor bu manada?”* Ben bütün ruhların temiz safiyye noktasında yaratıldığına inanıyorum. Bütün ruhlar yollarına devam ederlerse safiyye noktasına gelebilirler. *“Az evvel bir mürşid-i kâmile bağlanır da tamamlayamadan ölüşe mürşid-i kâmilin ona tamamlatacağını söylediniz. Mürşid-i kâmil ölür de tekrar bir mürşid-i kâmile bağlanamazsa?”* İşte burada yolu yarım kalıyor o kimsenin. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri diyor ki: “Benim adımları izletirler, benim peygamberliğimi bilirler ve bana iman etmezlerse vallahi onların imanları iman değildir.” İsevilerinde, Musevilerinde Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerini izittiklerinde ona biat edip ona iman etmeleri gerekirdi. Bir kimsenin mülhimede şeyhi vefat etti, öyle ya. Şeyhi vefat ettiği zaman o kimsenin bir mürşid-i kâmile yeniden intisap etmesi o kimseye şart. Vacip hükmünde. Niçin vacip hükmünde? Bunu şuna benzetebiliriz. Geldik bu tekkeyi yapıyorduk bu tekkeyi yaparken 1.katı attık, 2.katı attık ama buranın 7 kat yapılması lazım. 3.katı attık buranın bir mimarı vardı ustabaşları var, ameleleri var. Baş mimar vefat etti. Tekkenin inşaatı kalacak mı? Durum bu. Tekkenin inşaatı kalacak diyorsa olmadı yarım kaldı. O yüzden o kimsenin bir mürşid-i kâmile intisap edip yolunu devam ettirmesi gerekiyor. Hatta son anda, ölmesine diyelim ki beş gün kaldı şeyhi vefat etti hemen bir şeyhe intisap edecek o kimse. Bunu sufiler batını olarak yorumlarlar halife vefat ettiğinde halifesiz ölen bir kimse cahiliye ölümü üzerine ölmüştür, hadis-i şeriftir. Bir kimse halifeye biat etmeden ölürse cahiliye üzerine ölmüştür. Halifeye biat etmesi yani devlet başkanına siyasi olarak biat etmesi farzdır. Eğer o esnada ölürse tekrar söylüyorum, cahiliye üzerine öldüğüne hükmedilir. Hadis-i şerif. Buradan hareket ederek sufiler bu hadis-i şerifi derler ki bu batiniliği de batın olarak da bunu içine alır. Hem zahir ham batın. Bunun batın tarafı nedir? Bir kimse bir mürşid-i kâmile intisap ettiyse, o vefat ettiyse o kimse bir mürşid-i kâmile bağlanmadan ölmeyecek. Gidecek bağlanacak. Öbür türlü sufilik cahilliği üzerinde ölmüş olur. Anlaşıldı mı mesele? *“Efendim bu ayet-i kerimede ‘Ey mutmain olmuş nefis, şimdi dön Rabbine, Rabbin senden razı sen Ondan razı olarak’ bu ayet-i kerimede neden mutmainne? Safiyye değil?”* Bu noktada mutmainne cehennem yüzü görmeyecek olan nefis. Daha doğrusu cehenneme hiç girmeyecek olan. Mülhimede olan bir kimse Cenâb-ı Hakk affetmezse cehenneme girer, bir cız bız olur, o yüzden mutmainnede ise o kimse asla cehennemini görecektir ama girmeyecek çünkü mutmainnede razılık vardır. Kul Allah’tan razıdır Allah’ta kulundan razıdır ama kul önce Allahtan razıdır. Kul Allah’tan razı olduğunda mutmainne haline gelir. Kul Allah’tan razı olmazsa

mutmainne hale gelmez. Allah'tan razı olmak ne demek: Cenâb-ı Hakk'ın sana sevk ettiği ne varsa ne gelirse razı göstermen, isyan etmemektir. *"Bu daireyi tamamlamada aklın rolü nedir?"* Evet en önemli mesele bu. Bu dairedaki aklın önemi, derslerde ben ısrarla, ısrarla üzerinde durduğum; bizim sufilik anlayışımızda akılsızlık yok, bizim sufilik anlayışımızda akıl muhakkak lazım, dediğim nokta bu. Bu dairede bizi ilgilendiren nokta ruhlar aleminden sonra. Karşı karşıyadır bu (daire). Mesela, dünyanın karşılığı yani görünenin karşılığı emmaredir, misal aleminin karşılığı levvamedir, ruhlar aleminin karşılığı mülhimedir, mutmainnenin karşılığı taayyün-ü sanidir, radiyenin karşılığı taayyün-ü evveldir, mardiyenin karşılığı Âmâdır, nefsi kamilenin karşılığı ise son noktadır.

Şimdi bir kimse bunları akılsız yürüyemez. Akılsız gitmesi mümkün değildir, o kimseye din anlatacaksınız. Emmarede: namaz yok, abdest yok, oruç yok, din yok, diyanet yok, hiçbir şey yok. Emmare. Haram işliyor, haramı işlerken de tat alıyor lezzet alıyor. Emmare. O kimseye önce din anlatacaksınız, o kimse akılla onu kabul edecek. Akılla kabul ettiğinde pişman olacak. Bu ne? Pişman olduğunda levvameye geçti. Levvame: Pişman olmuş nefis. Ona anlatıyorsunuz biraz daha, levvameden nereye geçti? Mülhimeye geçti. Mülhime: Bir ayağı mutmainnede bir ayağı levvamede olan kimse. Kâh levvameye düşüyor pişman oluyor, kâh mülhimeye çıkıyor bu pişmanlıktan kurtulup Allah'ı sevmeye çalışıyor. Mutmainneye geldiğinde ise felah buldu. O kimse kurtuluşa erdi. O kimse artık kalbi mutmain oldu, Allah'ın üzerinde mutmain, dinin üzerinde mutmain, her şeyin üzerinde mutmain oldu. O kimse mutmainliğe geldiğinde kalbi feraha kavuştu, kalbi kurtuluşa kavuştu. O kimse Allah'tan razı artık. Allahtan razı demek, başına ne gelirse gelsin artık o şikâyet etmiyor. Bu, ondan kurtulmaya uğraşmıyor demek değil, şikâyet etmiyor. "Ya ben

nerden hasta oldum ya, ya gördün mü bak ya bugün hiç iş yok ya, ya gördün mü havaya bak ya nasılda şimdi yağmur yağıyor. Benim şimdi işim ne olacak ya. Ya öf ne sıcak bugün. Ya bu kadar da sıcak olur mu ya? Bu sıcakta iş mi olur şimdi ya. Öf ne soğuk ya. Bu soğukta evden dışarı çıkılmaz. Soğukta hareket edilmez. Şu soğuk olmasaydı ya.” Bakın sufi, razı olma sanatıdır. Razı olma. Sen “Bu neden benim başıma geldi” şikâyet edemezsin “Bunu ben nasıl yaşadım?” şikâyet edemezsin “Bu neden oldu benim başıma?” şikâyet edemezsin. Senin elinin ürünlerinden sen sorumlusun. Senin elinin ürünlerinden. Ben kalktım Osman’a bir tane silgi attım, Osman da silgiyi bana attı. “Osman bana silgi attı.” Önce Osman’a ben silgi attım. Benim elimin ürünü aldım. Zerrece kötülük yapanın kötülüğü cezasız kalmaz. Zerrece iyilik yapanın iyiliği de mükafatsız kalmaz. Men dakkada dukka. Arap atasözü. Ne ekersen onu biçersin. Hazreti İsa aleyhisselamın sözü “Ateş eken kor biçer.” Bu elimizin ürünü.

Bundan şikâyet etmek zaten yok. Neden? Elimizin ürünü. Bir de elimizin ürünü olmayan var. Arabayla gittin geldi adam dank vurdu sana. Elinin ürünü değil. “Ya nerden geldin de vurdun da bana. Keşke yola çıkmasaydım. Keşke arabayı çıkartmasaydım ya!” Yok. Razı ol, gelecek vuracak sana. Bu demek değildir ki sen onunla alakalı işlemlerini yapmayacaksın. İşlemlerini yapacaksın, bileceksin yalnız, Ondan geldi. Razı olmak. Rahatsız oldu “Ya nerden hasta oldum da benim hasta olmamam lazım da.” Olur, firavunsun ya sen. Razı olmak. Bu, elinin ürünü olmayan sana gelen her ne var ise ondan şikâyet etmemek, onunla mücadele etmemek değil. Burada tekrar söylüyorum, bir kısım sufiler bununla mücadele etmemişler. Biz onlardan değiliz. Biz kötülükle, yanlışlıkla, eksiklikle, noksanlıkla mücadele etmekle mükellefiz. Biz zalimlerle ve zalimlikle mücadele etmekle mükellefiz. Biz bu zalimi o gönderdi, boynumuzu bükelim, hiç seslenmeyelim. Bizim sufi algımız bu değil. Her türlü kötü, yanlış, eksik, haram, zulüm, küfür, ne varsa biz onunla mücadele etmekle emrolunduk. Biz onunla mücadele edeceğiz. Bu noktada biz mücadeleden asla geri durmayacağız ama bu neden bizim başımıza geldi diye şikâyet etmeyeceğiz. Şikâyet etmek yok. Bu nerenin hali? Mutmainnenin hali. Mutmainnedeki bir kimse artık şikâyet etmez ama mücadele etmeye ne yapar, devam eder. Radiye bir üstüdür. Artık o kimse eşyanın hakikatine, olayların hakikatine, sıfatların tecelliyatına aşına olmaya başlar. Başlangıç. Bir çıt üstü nedir? O kimse artık mardiyye makamına gelmiştir. Mardiyye makamı Hazreti Peygamber ve diğer peygamberlerle görüşme makamıdır. İlmin artık belirli bir noktaya gelmesidir. Safiyyede ise o kimsenin öğretmeni Hazreti Muhammed-i Mustafa’dır. Direkt. O hale gelen bir kimse Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerine bir şeyi sorar cevabını da alır. Onun kalbine gelen o cevap Cenâb-ı Hakk’ın ilhamıdır. O ilham hiç şek şüphe götürmeyen noktası Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin lafzından çıkandır. Bunun suretleri daha aşağı noktalarda gelir. Mutmainnedeki bir kimsenin kalbine ilham gelir. Dikkat edin. Burası yanlışlığa açıktır, sufilerin yanlışlığı yerlerdir. Dikkat edin. Mutmainneden sonra radiyede ilham gelir, mardiyyede ilham gelir. Sakın ha. Duvarın arkasından haber verir o kimse. Toprağın altından haber verir. Bir kimse mülhimenin sonuna doğru gelirken kabir haline vakıf olur. Ey sufi görünümünde olanlar! Kabirden haber vermiyorsanız ya şeyhinizde sıkıntı var ya

sizde sıkıntı var. Bunlar delildir. Bakın bunlar delildir. Sufilikte bunlar delil. Bir dergâhta kabir haline vakıf olan kimseler var ise sende yok ise sen benim gibi tembel ördüksin. Bir dergâhın içerisinde zikrullah esnasında hal görenler var ise bu mutmainnede mülhimenin sonunda mutmainnenin başındadır gördüğü hale göre mutmainnenin nerde olduğu anlaşılır.

Nasıl? O kimse sadece şeyhini görüyordur, mutmainnenin başlangıcı. O kimse pir efendiyi de görüyordur mutmainnenin ortasına gelmiş. O kimse sahabeleri de görüyor, harika mutmainnenin içerisinde oturdu, Hazreti Peygamber Efendimizi görüyor, mutmainnenin içerisinde oturdu. Bir üstü mutmainneden sonra radiye. Konuşmaya başlar. Bunların tasavvuftaki işaretleridir. Dışarıdaki adam “Hadi ya bunlar üşütmüş konuşulur mu öyle şey mi olurmuş” der, atar. O yüzden itiraz ettiklerinden, laf söylediklerinden eskiler bunları söylemezdi hiç. Söylemeyince de konuşulmayınca da bir eksiklik doğdu. Eksiklikte şu, konuşulmadığından dolayı herkes, bunlar böyle oluyormuş, gibi deyip götürüyor işi. Sahtekârlar böyle götürüyor. Açık açık konuşayım. Bu işin sahtekârları bunu böyle götürüyor. Bunları böyle açıkça beyan etmemin sebebi sahtekâr olanla olmayan buradan ayrılacak çünkü. O kimse eğer ki radiye makamına geldiğinde zikrullahta görmüş olduğu zatlarla irtibata geçecek. Konuşacak onlarla. Bütün ehli sufi bu hali ilim kapısı olarak görür. Bu bir ilm-i ledün kapısıdır. Bu hal ile hallenen kimse beşinci makamdır. O yüzden o kimseye, o kimseye nakîb-i nûgabâ icazeti verilir. Nakîb-i nûgabâ icazeti verilen bir kimsenin şeyhi vefat ederse zikrullah esnasında gelen ruhaniyetlerle konuştuğundan dolayı ona manevi bir şeyh tayin edilebilir. Manevi bir şeyh tayin edilerekten onun yolu manevi olarak gidebilir, üveysilik dedikleri aslında budur. Bir şeyhe intisap etmeyi, bir şeyhin dediklerini yerine getirmeyi nefisleri yetmeyen şaklabanlar “Biz üveysiyiz.” diyor. Sus! Veysel Karani hazretlerini rüyada gördün seninle ahidleşti mi? “Sen bizim evladımız oldun bundan sonra senin virdini biz vereceğiz.” dedi mi? Yalan söylüyorlar. Bir kimse radiyeye geldiğinde üstadıyla zikrullah halakasında manevi olarak konuşur. Radiye makamına gelen bir kimse piri kim? Hazreti Mevlâna, Hazreti Mevlâna Celaleddin-i Rumi’yle konuşur. Şeyhim anlattırdığı için anlatıyorum kendimi bir şey göstermek için değil. Şeyhim anlattırmıştı. Ben Şeyh Efendinin Konya’ya göçmesini istemiyordum yalvarıyordum Bursa’ya göçsün diye. Konya’da Mevlâna Celaleddin-i Rumi hazretleri geldi “Mustafa Efendi oğlum çok zorlama, ben istedim buraya göçmesini. Bir yıl bana müsaade et burada kalsın.” dedi. Bir yıl. Zikrullah bitti, Şeyh Efendi baktı benim yüzüme benim tavrım değişti zaten anında. Hemen zikrullah bitti kalktım hemen dedim ki “Evi bulun.” evi buldular, “Tutun” tuttular. “Mustafa Efendi ne oldu oğlum?” dedi, dedim “Efendim Hazreti Mevlâna Celaleddin-i Rumi hazretleri geldi dedi ki: Mustafa Efendi.” O kadar yumuşak söyledi ki. Ben böyle çok ciğerim yanıyor Konya’ya gitmesini istemiyorum. “Ben istedim bir yıl kalacak.” vallahi de yemin ediyorum billahi de tallahide yemin ediyorum Şeyh Efendinin evi bir yıl bir gün olmadı Konya’da. Gecesine evi ben göçürdüm Nevşehir’e, Cafer Allah razı olsun arkadaşların başında. Bu gece bitireceğim diyorum, ben nereye koştuğumun farkında değilim evi de bitireceğim, göçüreceğim. Evi de göçürdük eşyalar geldi ben orada yattım. Bir hesaplarım tam 365 gün. 1 yıl. Tam 1 yıl. Pir efendilerin

söylediklerinin üzerinde şeytanın şek ve şüphesi olmaz. Bu bir delildir. O kimsenin nakib-i nügabâ olduğunun da delilidir. Bir kimse kendi kendine nakib-i nügabâlık taslamayacak. Bu ölçüleri söylüyorum, nefesine uymasın kimse. “Bana Allah’tan ilham geldi.” gelir “Kalbime böyle doğdu.” doğar. Emmareye de doğar, levvameye de doğar, mülhimeye de doğar. İsabette eder, eder ama asla onun makamına delil değildir. Bunu da böyle bir parantez içerisinde söylemiş olalım. O yüzden radiyede bir kimse şeyhiyle konuşur, piriyle konuşur. Mardiyyeye geçtiğinde dört tane peygamberden birisiyle konuşur. Ona bir peygamber tayin edilir. Mardiyyeye geçen bir kimseye bir peygamber tayin edildiğinde tayin edilen peygamberin maneviyatı da önemlidir. Onlarında kendi içlerinde makam ve dereceleri vardır. Eğer o kimseye İsa aleyhisselam vazifelendirilseyse, o en faziletlisidir ve altıncı gökte oturur. Orası halife noktasıdır. Ondandır ders alan, onunla hemhal olan bir üstü Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleridir. Bunları yaşamayan bir kimsenin ortaya çıkması Allah muhafaza eylesin, küfürdür. Kendi yolunun küfrüdür. Bu dereceleri, bu yolu tamamlayacak. Evet.

1206 senesinde Arabî’ye Allah tarafından bir elçi gelir ve tebliğde bulunacağını söyler ve derki;

“Şunu iyi bil ki hayr vücuda şer ise ademdedir. O vücuduna aykırı bir vahidi kıldığı insanı lütfu ile yarattı.”

Hani ayet-i kerimeye işarette bulunuyor. Ayet-i kerime var ya: Hayr Allah’tan iyilik Allah’tan, kötülükler ise nefsinizdendir. **Şunu iyi bil ki hayr vücudda** yani Allah’ta, **şer ise ademdedir.** Âdem bu noktada nefistir, gölgedir. Aslında yok hükmündedir. O yüzden kötülüklerin aslı da yok hükmündedir. Kötülükler gölgenin gölgesidir. Nasıl hakikatin hakikati var ise kötülükler de gölgenin gölgesidir.

O insan önce O’nun isim ve sıfatlarıyla ahlaklandı.

Yani insan Allah’ın isim ve sıfatlarıyla ne yaptı? Terbiye oldu. Bu ne demek? Bizim vücudumuz zahir olarak terbiye edildi Cenâb-ı Hakk’ın sıfatlarıyla, isimleriyle. Bu zahir tarafı. Burada “ahlaklandı” demesi, terbiye olması, Cenâb-ı Hakk’ın onu yağurması. Hani diyor ya Allah aldı topraktan cennete Âdem’in hamurunu yarattı, yağurdu. Ona bir şekil verdi. Ona bir şekil verdi, ona bir suret verdi. Burada Cenâb-ı Hakk isim ve sıfatlarıyla zahiren ne yaptı, onu yağurdu, onu terbiye etti, onu pişirdi. Hatta hadis-i kudsi de der ki: Onu güneşe doğru tuttu. 40 bin yıl güneşte pişirdi. Sonra ayet-i kerime ne diyor: Ondandır kuru bir toprak testi gibi vurduğunda ses geliyordu. Kuru bir testi. Ne yaptı? Onu o terbiye etti. O hale getirdi, pişirdi.

Sonra zatını görüp bunlardan fani oldu.

Bunun bu noktadaki batını hali ne? O kimse bu daireyi tamamlamak için nefisini terbiye yolunu seçti. Kendisince Allah’ın ahlakıyla ahlaklanma yoluna girdi. Ne diyor Hazreti Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri “Beni rabbim terbiye etti ve ne güzel terbiye etti.” Asıl terbiye edici kim? Allah. Mürşidler o terbiye edicinin, terbiye edicinin elinde maşa gibidir, alet gibidir. Mürşid-i kamiller Allah değildir. Allah, Allah’tır. Peygamberler Allah değildir. Kitab-ı mukaddes olan kitaplar Allah değildir. Mürebbi olan terbiyeci olan gerçek manada Allah’tır. O zaman ne yaptı, o kimse onun sıfatlarıyla sıfatlandı. Sıfatlarıyla sıfatlanınca, sıfatlarıyla sıfatlanınca huzura kabul olundu, hitaba kabul olundu. Bu ne oldu nefsi

safiiyyeye geldi. Nefsi safiiyyeye gelince rengi onun rengi, kokusu onun kokusu, hali onun hali, üzerinden tecelli eden her ne var ise ondan oldu, ondan oldu, o yüzden dedi “Sen atmadın ben attım!” o yüzden dedi “Sen öldürmedin ben öldürdüm!” ayet-i kerimelerde ve Cenâb-ı Hakk o kulunun bütün sıfatları kendi sıfatları olduğu için her şeyini kendi üzerine aldı. Artık onun gören gözü, duyan kulağı, tutan eli, yürüyen ayağı, söyleyen dili oldu. Bu neyle mümkün oldu, onun sıfatlarıyla sıfatlanması. Bunun bir alt kademesi ne? Onun ahlaklıyla ahlaklanması. O yüzden büyükler dediler ki “Sufilik edeptir.” O yüzden dediler ki büyükler “Sufilik güzel ahlakıdır.” O yüzden Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri dedi ki “İslam güzel ahlakıdır.” O yüzden dedi ki “Namaz kılanların en iyisi güzel ahlaklı olanıdır.” O yüzden Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri dedi ki “Güzel ahlak nafil namazdan ve oruçtan kıymetlidir.” Anladınız mı güzel ahlakı? Çünkü güzel ahlakın sahibi kim? Allah. Allah. O kimse güzel ahlakla ahlaklanınca ne yaptı, Allah'ın sıfatlarına büründü. Allah'ın sıfatlarına bürününce o Cenâb-ı Hakk'ı müşahede etti. Burası anlatılacak bir şey değil.

Böylece sayı aslına döndü.

Yani o kimse ne oldu? Başlangıç noktasındaki hitaba geldi. “Ben sizin rabbiniz değil miyim?” dedi “Bela, evet.” Sözüne aşına oldu. Secdesine aşına oldu.

Ona göre vücudun yanında mevcudun lafı olmaz. “Hakk'ın vücudundan başka bir şey yoktur.”

Mevcut olanlar, mevcut görünenler, onun vücudunun içerisinde mevcuda çıkarlar. Bu daireyi komple vücud olarak görün. Böyle bir şey yok, böyle görün. Böyle bir şey yok böyle görün derken derdim şu, Allah'ın vücudunu anlamaktan uzağız. Bunu anlamak mümkün değil. Bunu idrak etmek mümkün değil. Birisi der ki “Allah'ın vücudu şudur.” Yalan söylüyor. Ama burada Arabî kendi dairesinde kendince, kendince kendi dairesinde tasavvufi bir ilke atıyor orta yere. Arabî buna vücud demez de arabîciler buna vücud derler genelde. Şimdi la taayyün: bilinmezdi. Birinci taayyün: Allah'ın Allah olduğunun, Allah'ın Allah olduğunun bilinmesi. Allah. Ve bir şey yarattı ve bu yarattığı şey az önce sıraladık ya: akıl, kalem, levh-i mahfuz, ruhlar alemi. Bunların hepsi de bunların hepsi de mana. Mana: var olan, görünmeyen. Ardından ruhlar aleminden sonra misal alemi sonra şehadet alemi ve insan. Şimdi burada diyor ya ***“Ona göre vücudun yanında mevcudun lafı olmaz.”*** Mevcut, var edilen bir şey. Var. Hani hadis diyor ya, sonradan olan. Mevcut: var edilen bir şey. Bu var edilen bir şeyler var ya bunlar, bu var edilenlerin hiç birisi Allah değildir, Onun yanında lafı sözü olmaz ve bunlar Allah'ın -ben kendi anladığımı söylüyorum şimdi- zat-ı uluhiyetinde bütün varlık saklıydı, gizliydi, içindeydi. Bilinirliğe geçecek ya, bilinirliğe geçerken bunlar mevcud oldular.

Âma bulutumsu bir şey. Bulutumsu. Bulutu gördünüz ama siz şimdi. Bulutu görmediniz, renksiz, bir şey, bulutumsu bir şey. İçinde buz gizli. Bulutumsu bir şeyden buz görebilir misiniz? Göremezsiniz. Neden? Gözünüz görmedi çünkü ama nasıl buz gizlidir? O bulutu biraz soğutursanız yağmur olur öyle değil mi biraz daha soğutursanız kar olur mu? Biraz daha soğutursanız ne olur? Buz olur. Burada (Bulutumsuda) buz var mıydı? Yoktu öyle değil mi? Biz yok gördük ama orda buz

gerçekte neydi? Vardı. Mevcud olmayan bir şey mevcuda döner mi? Hayır. O aslında mevcut idi ama zuhura çıkmamıştı. Anladınız mı?

Vücut-ı mahz denilince ister vücut ister mevcud kastedilsin Arabî'ye göre fark etmez çünkü her ikisi de neticede o tek hakikate bağlıdır.

Burada ister Arabî'nin mahz dediği, Hazreti Mevlâna'nın mecaz dediği veya bir başkalarının gölge dediği, hayal dediği, geçici dediği vücut olsun isterse hakikat olsun, bu diyor ikisi de tek hakikate bağlıdır. Yani Hazreti Mevlâna'nın Mesnevi'de "İster mecaz sevgi olsun ister ilahi sevgi olsun bize her ikisi de aşkın varlığına delildir" dediği şey bu. İster vücudu mahz geçici vücut olsun ister hakiki olsun bu noktada her ikisi de neticesinde tek hakikate yani Allah'a bağlı.

"O'na göre vücut-ı hadis demek hakikatta yanlıştır." Yani vücudu geçici vücut olarak görmek, vücudu sonradan yaratılmış olarak görmek hakikatte yanlıştır. **Doğrusu mevcud-ı hadis olacaktır.** Yani yaratılmış olanlar sonradan yaratılanlar olacaktır (önce mevcutta var olanlar sonradan alemi şehadete geçti). **"Hadis olanın varlığı kendinden değildir", yani bir şey sonradan var edildiyse o var edilişi kendinden değildir.** Onu bir yaratan vardır, onu bir var eden vardır. **Ancak kadim olanın varlığı ile vardır.** Yani o var edilenler ancak Allah'ın varlığı ile vardır. Allah olmasaydı onlar olmayacaktı, Allah var, onlar oldu. **Bu durumda vücut birdir çok değil.** Bu durumda bir tek Allah vardı ve Allah'ın kendince namütenahi olarak, bilinmezlik olarak bilmediğimiz bir vücudu vardır. **Alemdeki şeyler yani mevcudat ise bu vücudun değişik mertebelerindeki tezahürleri, taayyünleridir.** Bunun içerisinde tecelli eden her şey hakikatteki Allah'ın var edişinin sıfatsal tezahürleridir tecelliyatıdır. Hakiki **fail bir tanedir. O da Vücut dur.** Yani fail olan Allah'tır, fail olan. Bütün fiiller kime aittir, Allah'adır. Geçenlerde bir ders oldu İmam-ı Maturidi ne diyordu: "La faili illallah" fail olan nedir? Allah'tır.

İşte bu ilahi talimattaki "O VAR AMA SEN YOKSUN!" sözü Arabî'nin irfani hayatını yönetecektir.

Allah var, sen yoksun. Yani nasıl? Sen onun sıfatlarıyla sıfatlandığında sen diye bir şey kalmayacaksın.

*** Vücut da ancak bir (Vahid) vardır. Suyun rengi kabının rengidir.**

Vücutta bir tek hüküm sahibi vardır. İkinci bir hüküm sahibi yoktur. Bir tane kudret sahibi vardır ikinci bir kudret sahibi yoktur. Bu noktada vücutta vahit dediği: vücutta bir tek Allah vardır, ikinci bir Allah yoktur. Hükmeden, kanun koyan, kural koyan bir tek nedir, bu manada Allah'tır.

*** Vücut da ancak Allah vardır.**

Bunların hepsi de Fütuhât'tan herhalde. Evet. Bir kısım ehli sufi vücudu iki görmüş. 1- Vacübü'l vücut dedikleri Cenâb-ı Hakk'ın vücudu. 2- Hadis dedikleri, sonradan yaratılanların komple bu kâinat dediğimiz vücut. Bunlar bir kısmı burada durmuş, bir kısmı Cenâb-ı Hakk'ın vücudu vardır ama mevcut vücudda kâinat gölge kainattır diyenler olmuş. Burada Arabî'nin genel olarak duruş noktası komple bu vücut denilen alem, gölge alemdir, gerçek değildir, bir yanılsamanın sonucudur, diyerekten vücudda ancak Allah vardır, derken, bu yanılsamayı, bu gölgeyi de Allah'ın sıfatlarının tecelliyatı olarak gösterir.

*** Hak vücudun ayıdır .**

Evet. Hak vücudun aynıdır, dediği Hak ism-i şerifinin sıfatı. Burada haktan kasıt Allah ism-i şerifinin sıfatı değil. Hak vücudun aynıdır dediği, vücud bu manada hakkın aynı gibidir, hakkın aynıdır.

*** ... Küll Allah içindir, Allah'ladır ve beklide daha ötesinde Allah'tır.**

Küll: Sonradan oluşlar. Bu Allah içindir. Yani bütün varoluşun hepsi de Allah içindir. Ve bu varoluşun tamamı Allah'ladır. Hiçbir şey başıboş değildir. **Ve belki de ötesinde de Allah'tır.** Yani ötesinde dediği, bu vücud gölge bu gölgenin aslına ulaşırsanız oradan da Allah'ı bulursunuz.

*** Vücut Allah'a aittir. Allah daima var olandır sen ise hep yoksun.**

Bu ama mecaz olanı ama hakiki olanı ama gölge olanı, görüneni ama görünmeyen, vücud devamlı Allah'a aittir. Görüneni görünmeyeni Allah'a aittir. **Sen ise hep yoksun.** Bu her şeyin Allah'a ait olan yerde sen kendini var görme. Sende bu gölge alemin içerisinde bir gölgeden ibaretsin.

Arabî 30 yaşında Hak ile yaptığı muklâmlenin ilk meşhedinden. (Meşahidu'l-esrâr'dan)

Bu, Arabî'nin kendi tabiriyle 30 yaşlarındayken Cenâb-ı Hakk'ın Hakk ism-i şerifiyle onun kalbine vermiş olduğu ilhamlarla alakalı bu konuşacağımız.

"Hak nûru'l vücud ve ıyân yıldızının tulûu meşhedinde bana işhad edildi ve dedi ki:"

Sen kimsin?

Nûru'l vücud dediği ayet-i kerimeye işaret çıkaralım. "Yerlerinde göklerinde nuru Allah'tır." Cenâb-ı Hakk bu noktada kâinatı nuruyla kapsamıştır ve Nûru'l vücud olarak Arabî'ye tecelli etmesi kalbi bir şeydir.

Bunu biraz açayım: Sufi farzları yerine getirir, günah-ı kebairlerden uzaklaşır hadis-i kudsinin başlangıcı bu. Nafilelerle Allah'a yaklaşır. Burada nafilelerle Allah'a yaklaşması sadece ibadet noktasından değildir. Allah'a yaklaşma ahlaki ve hizmetle alakalıdır. İnsanlara hizmet etmek, etrafına hizmet etmek, faydalı olmak, güzel ahlaklı olmak, etrafını kırmamak, incitmek, kötü söz kullanmamak, yanlış kelimeler kurmamak. Bunlar sufilik için olmazsa olmazlardır. O sufi hem dilini hem kalbini hem de ahlakını belli noktada tutmaya başlar. Sufinin dili bozuksa, sufinin gözü bozuksa, sufinin kulağı bozuksa bunları düzeltir sufi. Farzları yerine getirmeye sadece ibadet noktasından bakmaz. Muhakkak günah-ı kebairlerden uzak durur. Burada şimdi söz konusu olan şey nûru'l vücud ve aynı zamanda ıyân yıldızı. Tulûu yıldızın bir tecelliyatı gibi yıldız gibi yani. Bu iki halin üzerinde duruyoruz. Farzları yerine getirdi, harika. Günahı kebairlerden uzak durdu, harika. Nafilelerle yaklaşma. Bu nafilelerle yaklaşımda ehli tarikat ikiye ayrılır, ehli tasavvuf ikiye ayrılır. Bir kısım ehli tasavvuf bunu sadece ibadet nazarından bakar ve şekilsel olarak şeyhine benzeme, şekilsel olarak Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerine benzeme olarak alır. Arabî ve yolundan gidenler, Hazreti Mevlâna, Abdülkadir Geylani, Ahmed er-Rufai, Ahmed el Bedevi, İbrahim Dusiki, Şazeli, cehri tarikatın hemen hemen tamamı, onlar aşk yoluyla giderler. Bu yol en ince edebe dayalıdır. Hadis-i şerifte güzel ahlak nafile ibadetlerden üstün görüldü, üstündür. Ölçüsünü kendisine ölçü alır. Bu en güzel ahlakla ahlaklanmaktır. Bu, Allah'ın sıfatı ile sıfatlanmaktır. Bunun başlangıcının yolunu anlatırken sufiler önce bir sufinin

şeyhinin haliyle hallenmek olarak algırlarlar. Ben şimdi bu yol uzun burada uğraşmayın diyorum ya size, bu velayettir çünkü. Bir kimse şeyhi ne dedi ona bakar. Şeyhi nasıl söyledi ona bakar, şeyhi kafasını böyle salladı o da öyle sallar. Bu lazım mıdır? Evet. Ama burada kalırsa derviş yanılır. Burada derviş için önemli olan şey Arabî'nin bu anlattığı nûru'l vücud ve ıyân yıldızının tulûu şeklinde tecelliyata mazhar olmaktır.

Eğer çok ibadet etmek istiyorsanız yeriniz burası değil. Gidin camiye kapatın kendinizi ibadet edin. Açık söylüyorum bunu. İşin zahirinde kalacaksanız yeriniz burası değil. Bu hem bayanlara hem erkeklere. Sadece Bursa'ya değil, bütün her yere. Bunun için gayret sarf etmenize gerek yok. Öyle şehirlerden doluşup gelmenize gerek yok bunun için. Bizim yolumuz bu değil. Bizim yolumuz ne? Farzları yerine getirip günahı kebarilerden uzak durup muhakkak en güzel ahlakla ahlaklanmak ve etrafındaki herkese hizmet edip tatlı dilli olmak. Şimdi sufiler hep bu hal ile hallenmek isterler. Doğrudur. Bunun yolu karına laf söyleyip çemkirmek değil, bunun yolu çocuklarına çemkirmek değil, bunun yolu arkadaşlarına dostlarına çemkirmek değil, bunun yolu kocana çemkirmek değil, bunun yolu etrafını kırıp dökmek değil, bunun yolu haddi aşmak değil, bunun yolu ağzına geleni söylemek değil. Ne diyor Yunus "Ele geleni yersin dile geleni dersin böyle dervişlik dursun. Sen derviş olamazsın." Bizim yolumuz budur. Sen ele geleni yiyeceksen kardeş o halinle bizi üzme, kendini düzeltmek için gel. Dile geleni yiyeceksen bu dervişlik değil, kendini düzelt. Bu dervişlik değil. İşte yol güzel ahlakla, Allah'ın sıfatlarıyla sıfatlanmaktır. Burada geçen haftadan devam edeyim daha önceki haftadan da atıfta bulunarak, en kestirme yolu bunun Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin prototipini önüne koymaktır. Kullandığın kelimeyi O kullanır mıydı? Söylediği sözü O söyler miydi? Senin yediğini O yer miydi? Senin yaptığını yapar mıydı? Şimdi niçin bana bakmayın veya şeyhe bakmayın diye bir tabir kullanıyorum? Adam hocasına bağlı kalmış onda durmuş, hocası çevir sayfayı diyor o da çevir sayfayı yapıyor, adam şeyhine bağlanmış orda kalmış, aşamıyor kendini. "Şeyhim bunu böyle yapardı." Kardeş, yol yürüyeceksen eksikte yanlışlıkta durma, yürü. Yürü. Bakın yolun bu noktada olmazsa olmazı bu. Olmazsa olmazı. Güzel ahlak ve hizmet etmek. Güzel ahlak ve hizmet etmek. Namazı herkes kılıyor. Olmazsa olmazı, en güzel ahlakla ahlaklanmak. En güzeli. Çokça zikir, en güzel ahlakla ahlaklanmak, etrafına tevazu kanatlarını indirip hizmet etme. Tekrar söylüyorum, etrafına tevazu kanatlarını indirip hizmet etme. "Oradan bir sandalye getirin." hayır. Git kendin al. Yok. "Beni getirin götürün." yok. Buralara girmeyeyim. Şimdi böyle olursa o kimsenin kalbine zikrullah ile onun kalbinde bir nur oluşacak. Zikrullah ile o nur büyüyecek. Kalbinde büyüdüğü gibi dışarıda da büyüyecek. O nur hatta ve hatta kalbini tamamıyla ihata edecek. Bu birinci hali kalbini nurun tamamıyla ihata etmesi. O zaman Cenâb-ı Hakk onun kalbine hitap edecek, ilham değil. İlham ayırdır hitap ayırdır. Hitap etmesi Musa'ya hitap etmesi gibidir. Konuşmasıdır. Bunun başlangıcı önce şeyhinin dilindendir hitap. Bu o kimsenin beşinci esmada oturduğunu gösterir. Şeyhinin dilinden sonra Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin ve Allah'ın dilinden. Beşinci makam bitti. Üç hal yaşayacak beşinci makamda: Önce onun kalbine şeyhi hitap edecek, seslenecek. İkinci hal:

Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri hitap edecek. Üçüncü hal: Allah ona hitap edecek. Allah'ın ona hitap etmesi cennetin içinde. Açık açık konuşuyorum. Bunları söylemiyordum, bunları söylemeyişiş sebebim şuydu, birisi gelir bu hal ile hallenmediği halde aldatmak, kandırmak için böyle bir şey söyler adamın başını yakarım ben veyahut ta adam iyice kendini bitirir önümde diyerekten bunları anlatmıyordum. Bu üç hal beşinci esmanın içerisinde biterse hallolursa işte o kimsenin şeyhe ihtiyacı kalmaz. Bunun altıncı makamı var, hitabı aldı artık o, altıncı makamda artık o bu hallerden bir hal ile hallenir. Peygamberlerden bir peygamber ona vazifelendirilir. O peygamber artık ona habire ilham eder Allah'ın izniyle o peygamberin arkasındaki gerçek hakikat Allah'tır. O zaten gerçekten mürşid-i kamillerden olacaksa ona dört büyük peygamberden birisi vazifelendirilir. Eğer o gerçekten mürşid-i kâmil olacaksa daha beşinci esmada onun peygamberi bellidir. O büyük peygamberlerden birisi ona ne yapar habire ilham etmeye başlar, o ona konuşmaya başlar ve bir müddet sonra Cenâb-ı Hakk kendi nuruyla o kimsenin kalbine tecelli eder. Kalbine tecelli etmesi gene nurun içindedir. O nur âlâ nur dedikleri ayet-i kerimenin tecelliyatı odur. Nurun içerisinde Cenâb-ı Hakk daha parlak bir yıldız şeklinde, daha parlak bir ay şeklinde, bir küme şeklinde, bir top şeklinde, bir güneş şeklinde veyahut ta ona benzer bir şeyle, nurun içerisinde nur olarak o kimsenin kalbinde tecelli eder. O kimsenin kalbinde tecelli edip ona hitap eder. Ona hitap ettiği anda bütün vücut kulak kesilir. Hitap ettiği anda bütün varlık kulak kesilir, hitap ettiği anda. O kimsenin ahvaline göre, tecelliyatına göre hatta o kimse hitaba uğrayan kimse bütün vücudu kaplar, varlığı kaplar, bütün varlık o hitabı alıyormuş gibi olur. Bütün varlık o hitapla hitaplanmış gibi olur hatta sarhoş olur ne tarafa dönerse dönsün o hitabı görür ne tarafa dönerse dönsün o hitabı duyar ve o hitap, o diyalektik devam eder. Bu an içerisinde, an içerisinde belki de bir anda binlerce günlük hitap olur, bir anda binlerce hal yaşanır, bir anda kitaplar dolusu hitap alır o kimse. Bir anda. Bu okuyacağımız diyalektiği siz sakın ha veya arabîciler okular ya bunları, zanneder ki o kimse bu hitabı işte gece boyunca aldı. Bu, bir andır. An. Ve sufi o an için yaşar. Sufi bütün hayatını, bütün hayatını, bütün sufiliğini o ana bağlar. O andır. O an. An.

Sen kimsin?

O anı yaşıyor Arabî.

Ben; zahir olan ademim, dedim.

O; peki Âdem nasıl vücut olur? Eğer sen mevcut olmasaydın senin vücudunda olmazdı, dedi.

Ben şimdi Arabî'ye atıfta bulunmak istemiyorum, sakın ha. Burada sizde kendi kafanızdan eksiklik, noksanlık, fazlalık atıfta bulunmayın. Bunu Arabî'nin bir hali olarak dinleyin.

Ben de: "İşte bu yüzden âdem-i zahir dedim. Âdem-i batının ise vücudu sahih değildir." dedim.

Cenâb-ı Hakk soruyor: "Sen kimsin?" "bende" diyor ki "âdem-i zahirim" yani görünen ademim "ama ben âdem-i batın değilim" yani benim görünmeyen bir şeyim yok "o zaten yok sahih değildir" dedi. Gerçekte yok yani.

Sonra bana dedi ki; eğer vücudu-ı evvel vücud-ı sâninin aynı olsaydı ne âdem-i sabik ve ne de vücud-ı hadis olurdu, oysaki senin hadis oluşun sabit olmuştur.

Yani diyor ki, eğer ki vücudu evvel sonrakinin (vücud-ı saninin) aynı olsaydı yani bir evvel vücud ile bir sonraki vücud aynı olsaydı ne âdem-i sabik yani ademin görüneni nede vücudu hadis nede sonradan olan vücud olurdu. **Oysaki senin hadis oluşun** yani senin sonradan var ediliş oluşun **sabit olmuştur**. Yani insan sonradan var olmuştur. Buradaki vardı ya “İnsanın yaratılış noktası var ama insan evveli değil.” evet. İnsanın yaradılışı evveli değil. Hadis, Cenâb-ı Hakk bütün varlığı sonradan yarattı. Evvelinde vacibü’l vücudunda insan önceden kadim olarak, evveli olarak veyahut ta evvelinde, Allah'ın evvelinde bu gördüğünüz varlık alemi yok idi. Bu varlık tamamiyetle ne? hadis yani sonradan olma.

Sonra bana dedi ki: vücud-ı evvel vücud-ı saninin aynı değildir. Yani kadim olan, evvel olan vücud ile sonradan görünen bu vücud aynı değildir. **Vücud-ı evvel vücud-ı külliyyat, vücud-ı sani de vücud-ı şahsiyat gibidir.** Yani evvel olan, kadim olan ve bütün vücudun tamamı olan vücud. İmam-ı Azam'ın vacibü’l vücud dediği, vacibü’l vücud dedikleri, Allah'ın vücudu bu noktada kendine göre evveldir, haktır. Cenâb-ı Hakk diyor ki, işte bu vücud sonradan var olan, yaratılan vücudun aynısı değildir. Bu vücud-ı şahsiyat gibidir. Yani o vücudun bir yansıması gibidir, o vücudun bir gölgesi gibidir. **Âdem haktır ve gayrının ademi de haktır.** Âdem bu noktada varlığı, var edilişi, sonradan var edilişi haktır. Burada Âdem haktır dediği sakın Âdem Allah olarak görmeyin. Bir şeyin hak olması o şeyin var olması demektir. Kahve haktır, kalem haktır varlığıyla, var çünkü. Yaratılmasıyla haktır. Buradaki hak dan kasıt Allah manasında değildir. Ene’l Hakk derken Hallacı Mansur kendi varlığının hak olduğunu beyan ediyordu bize. Kendi varlığının. Kendi varlığının Allah olduğunu beyan etmiyordu. Kendi varlığının hak olduğunu beyan ediyordu bize. Bu direk haktır, bu tekke haktır, bu insanlar haktır dediğimizde varlığıyla, yaratılmasıyla, vardır, gerçektir manasında. Yaratılması gerçektir, yaratılması haktır, onun üzerindeki Cenâb-ı Hakk'ın sıfatları haktır. **Vücud haktır ama gayrınıninki değil.** O vacübü’l vücud olan haktır. Gayrısı dediği, vücudun gayrisından bir şey yok zaten. Ama gayrısı değil, gayrısı yok. Senin var gördüğün veyahut ta senin kendince varsayılmadığın bir şey var.

Ben de dedim ki: O’da öyledir. Yani, vücut haktır gayrısı değil, o da dedi ki o da öyledir yani gayrısı da haktır yani gölgesi de haktır, tecelliyatı da haktır.

Sonra dedim ki: kendim parçalarda oldum, ama ben kendim bir şey oldurmadım. Ben isim olmayan şeyle isimlendim sıfat olmayan şeyle de sıfatlandım ve bunun böyle olması benim kemalim oldu. Sen ise isimle isimlendin, sıfatla sıfatlandın bu da senin kemalin oldu.

Ben isimle isimlenmedim diyor, ben sıfatla da sıfatlanmadım. Ya? Ben kendiliğimden oluşmadım, ben kendiliğimden yaratmadım da. Ben kendiliğimden de bir şey olmadım. Bu kendi ismim değil bu benim kendi sıfatlarım değil. Benim bu var oluşum senin ef’al ve sıfatlarınla. Benim sıfatlarımla değil. Benim senin sıfatlarınla sıfatlanmam benim kemalim olgunlaşmam oldu, senin de sıfatlarınla tecelli etmen senin olgunluğunu gösterdi, kemalini gösterdi.

Sonra; mevcud ancak mâdum olanı bilir dedi ve hemen sonra da hakikatinde mevcud ancak mevcud olanı bilir dedi.

Mevcud ancak madum olanı bilir. Ben mevcudum, ben mevcutsam benim bilgim kısıtlıdır, bana verilen kadar ben bilirim. **Hemen sonra da dedi: hakikatinde mevcud ancak mevcud olanı bilir.** Ve benim hakikatimde ne mevcut var ise ben o hakikatimdeki mevcudu bilirim ancak dedi.

Sonra, vücud bendendir senden değil, seninledir, benimle değil dedi.

Sonra dedi ki, vücud bendendir, vücud bana aittir senden değil yani o vücudu yaratan sen değilsin. **Seninledir, benimle değil.** Bu vücutta seninledir, sana aittir, benimle değil, bana ait değil dedi.

Sonra, seni bulan beni bulur, seni kaybeden beni de kaybeder dedi.

Sonrada dedi ki: Seni bulan yani ademi bulan, yani mürşid-i kâmilî bulan, yani insanı bulan beni bulur dedi. Ademi bulmak, mürşid-i kâmilî bulmak, Allah'ı bulmak. Bu nerden? Onun üzerindeki sıfatların tecelliyatına bakarak O bulunur.

Sonra, seni bulan beni kaybeder, beni bulan seni kaybeder dedi

Sonra dedi ki: bir kimse seni bulduğunda beni kaybeder. Neden? Çünkü o kimse o veliye âşık olur o görünen peygambere âşık olur. O görünene âşık olduktan sonra ben geri çekilirim. Ben bu noktada kendimi saklarım, kendimi gizlerim. Cenâb-ı Hakk Hazreti Muhammed-i Mustafa'yı yarattı. Hazreti Muhammed-i Mustafa'nın maneviyatını ruhaniyetinden ve nuraniyetinden yarattı ondan sonra geri çekildi. Neden geri çekildi? O bütün Rahman ism-i şerifi de onun üzerinde tecelli ederekten, bütün isimlerde onun üzerinde sıfatlar tecelli ederekten, tabiri caizse bunu da Arabî söyler yine, geri çekildi Cenâb-ı Hakk. Yani kendisini sakladı, kendisini gizledi, batın ism-i şerifine çekildi. Bütün zahir olan Hazreti Muhammed-i Mustafa'nın ruhaniyeti ve nuraniyetinde tecelli etti. **Seni bulan beni kaybeder.** Bir veliyi, bir mürşid-i kamili, bir peygamberi bulan kimse bu manada Allah'ın bütün sıfatlarını onun üzerinde gördüğünden Allah batın ismi şerifine geçtiğinden dolayı Onu kaybeder. **Beni bulan seni kaybeder.** O halden geçip de Cenâb-ı Hakk'ta bekabillah olan da artık bütün her şeyi bitirmiştir. Artık o, bu manada onun varlıkla alakalı bir şeysi kalmamıştır.

Sonra da beni kaybeden beni bulur, kim ki beni bulursa beni kaybetmez, dedi.

Sonrada dedi ki: Beni bir kimse kaybederse beni bulur. Kaybettiğini arar insan. Herkes kaybını arar. Nar ehli narını arar, nur ehli nurunu arar. Herkes kaybettiğini arar. Neyse kaybettiği. **Beni kaybeden beni bulur.** Yani ağzına bir şey çalınsa bir kimse ondan sonra onu aramaz mı? O tadı alsa onu arar. **Beni kaybeden beni bulur. Kim ki beni bulursa beni kaybetmez dedi** ve bir kimse de bu noktada bulduğunda artık kaybetmemek için canhıraş durur ve kaybetmez. Gerçek manada bulan.

Sonra, bulmak (Vecd) ve kaybetmek (Fakd) senin içindir benim için değil dedi. Bulmakta kaybetmekte sonradan hadis olan varlıklar içindir. Allah bir şeyi bulmaz bir şeyi kaybetmez.

Sonra, her vücud ki ancak kayıtlanma ile olur. O senindir ve her vücud ki mutlaktır o benimdir dedi. Senin vücudun ancak var olduğunda var edilir ama benim vücudum yaratmaya ait değildir. Benim vücudum bu noktada mutlaktır yani

var edilmemiştir onun vacübü'l vücud olması, vücudunun mutlak olması zaten farzdır.

Sonra da vücud-ı takyid de benimdir senin değil dedi.

Sonra da vücud-ı mefrûk benimdir, sanadır, vücud-ı mecmû ise senindir, banadır dedi.

Sonra bunun aksi de olur dedi.

Sonra evveliyette olan vücud gayrı vücud dur ve ondan verâsı vücud-ı hakikidir dedi.

Burada da Hazreti Arabî'nin bu noktada durduğu yer tenzih noktası. Hem teşbih hem tenzih. Hem bu sendendir aynı zamanda değildir, hem bu bendendir aynı zamanda değildir. Hem bu benimdir aynı zamanda değildir. Bu Arabî'deki meşhur bir diyalektiktir. Bu nedir? "Ben insanları beni tespih etsinler, teşbih etsinler, tenzih etsinler diye yarattım." Tespih etmek, zikretmek, Onu bilmeye çalışmak. Teşbih etmek, Onu tanımak. Tenzih etmek, tanıdığını reddetmek. Bu O dur, hayır değildir. Bu Onundur hayır bu değildir. Bu tenzih. ***Sonra bunun aksi de olur dedi.*** Tenzih söylüyor. ***Sonra evveliyette olan vücud gayrı vücud dur ve ondan verâsı vücud-ı hakikidir dedi.*** Yani evvel olan vücud gayridir yani bütün vücutlardan uzaktır bütün vücutlardan münezzehtir. ***Verâsı vücud-ı hakikidir,*** Onun tecelliyatı da hakikattir.

Sonra vücud benimledir, bendendir, benimdir dedi. Ne yaptı, vücud benimledir, bendendir benimdir dedi. Bütün vücud, varlık benimledir, bendendir, benimdir dedi. Ayriyetle de kendisi için de benimdir, bendendir, benimledir.

Sonra vücud bendendir ama benimle değildir ve benim için değildir dedi. Yine tenzih yaptı. Cenâb-ı Hakk diyor, vücud bendendir ama benimle değildir ve benim için de değildir. Tenzih bu. Çünkü benim vücuda da ihtiyacım yok. Bunu tenzih noktasına götürdü.

Sonra da vücud ne benimledir ve ne de bendendir dedi. Sonra aynı tenzih noktasına koydu. Dedi ki: ne benimledir ve ne bendendir yani vücud benden gayridir ben bir şeye ol dedim olan şey benden gayridir. Bir öncesinde ne dedi olan şey bendedir, benimledir, benimdir. Bir öncesinde ne dedi, ben bunu tenzih ediyorum o ne bendendir ne benimledir dedi. Gelin çıkın işin içinden çıkabilirsiniz.

Sonra eğer beni bulursan beni göremezsın, eğer beni kaybedersen beni görürsün dedi.

Ve dedi ki: ***beni bulursan beni göremezsın*** ve ondan sonra dedi ki: ***eğer beni kaybedersen beni görürsün.*** Bütün varlığın üzerinde tecelli eden benim. Varlığın üzerinde beni tecelli etme noktasında benim tecelli ettiğimi bildin, buldun ya, beni göremezsın. Eğer beni kaybettin, yeniden aramak için bütün varlığın üzerinden tecelliyata bakarsın beni görürsün. Bu hem aşka haline çıkıp ardından sevgi noktasına düşmek yine sevgi noktasından aşk haline çıkmak yani bekabillahın içerisinde hem fena halini yaşamak hem beka halini yaşamak.

Sonra da benim yokluğum vücudumdadır, varlığım da yokluğumdadır, eğer ahz-ı misaka mutallî olursan vücud-ı hakikiye de vakıf olursun dedi...

Sonra benim yokluğum hani yokluk olarak gördüğün şey benim vücudumdandır. Beni yok olarak görmende benim vücudumdandır ve var olarak

gördüğün her şey de benim yokluğumdandır. ***Eğer ahz-ı misaka mutalli olursan vücud-ı hakikiye de vakıf olursun.*** Bunun, birkaç veçheden alınması gerekir. Ahz-ı misak dediği bir kimsenin söz verdiği ruhlar alemi. Ruhlar alemine muttali olursan yani o hale gelirsen, o noktaya çıkarsan o zaman vücudu hakikiye vakıf olursun diyor. Bu birinci veçhesi. O hale gelen bir kimse ruhlar aleminin bir çıt üstünde, ilk varlık olan Nur-u Muhammedîyenin cevherin içerisine girerse o zaman Allahu alem vücudu hakikiye aşına olur. Ama aşına olduğu şey o değildir.

“SÖZÜN ANLAMI, KİŞİNİN ANLAYIŞI KADARDIR. DOĞRU ANLAYIŞLI KİŞİLERİN HASRETİNDEN ÖLDÜM.” (MESNEVİ)

Bilindiği gibi, özellikle Gazali sonrası İslam düşüncesinde iman “taklidi iman” ve “tahkiki iman” diye derecelere ayrılmaktadır. Dini epistemolojide akıl-iman ilişkisi 4 gruba ayrılmaktadır.

1- Katı akılcılık: Katı akılcılık bir dini inanç sisteminin uygun bir biçimde ve rasyonel bir şekilde kabul edilmesi için o inanç sisteminin doğru olduğunu her makul kişiye inandırıcı gelecek şekilde kanıtlamanın mümkün olması gerektiğini savunan görüştür. **PETERSON**

Katı akılcılık denince ilk akla gelen matematikçi ve felsefeci **K.CLIFFORD**’dur. Ona göre herhangi bir şeye yetersiz delile dayalı olarak inanmak herkes için, her yerde daima yanlıştır. (CLIFFORD, inanç etiği s. 159)

Swinburn’e göre bütün inançlar delile dayanmalıdır. Aslında din karşıtlığı açısından bakıldığında, katı akılcılığın şartları, aslında gerçekten gerekli olan şartlar değildir. Din adına bakıldığında ise bu şartlar karşılanması mümkün de arzu edilir de görülmemektedir. Katı akılcılığın alternatifi katı imancılıktır.

2-Katı imancılık (Fideizm): buna göre “Dini inanç sistemleri rasyonel değerlendirmeye tabi değildir.” Örneğin; tanrının var olduğuna ve bizi sevdiğine imanımızın olduğunu söylemek, bunu herhangi bir kanıtta ve akıl yürütmeye dayanmayan bir biçimde kabul ettiğimizi ve tanrının bize sevgisini kanıtlamakla veya karşıtının kanıtlanmasıyla uğraşmayı da reddettiğimizi söylemektedir. **PETERSON** (katı dindarlığın nedenleri)

Katı imancılığın ilk akla gelen düşünürlerinden biri olan **KIERKEGAARD**’a göre “tanrıyı nesnel olarak kavrayabilirsem inanmış olmam; fakat bunu yapamadığım için inanmalıyım. Eğer kendimi iman dairesinde tutmak istiyorsam nesnel kesinsizliğe sıkı sıkıya tutunmaya kararlı olmalıyım. **KIERKEGAARD** (tanrı inancı ve gerçeklik)

GABRIEL MARCEL’e göre “gerçek inanan, inanmak için dokunmaya yani bilmeye ihtiyacı olmayandır.” **G. Marcel** (iman anlayışlı-Erciyes üniversitesi ilahiyat fakültesi dergisi)

İman; dinin ayırt edici ve vazgeçilmez özelliklerindendir. Dini inancı bir felsefi sisteme, bir bilimsel paradigmaya, bir siyasal dünya görüşüne bağlılıktan ayıran ana faktörlerin başında İMAN olgusunun taşıdığı spesifik özellikler gelir. Buna rağmen katı imancılık, bir dinin özellikle İslam’ın öngördüğü hatta uygun gördüğü bir anlayış değildir. **Prof. İZUTSU** (İslam’da iman kavramı syf.148-162)

Soru 1:

Akli değerlendirmeye hiç önem verilmediği zaman var olan birçok din arasında bizim dinimizin ya da inandığımızın en doğru olduğu nerden bilinecektir?

“İşte böylece Allah ... aklınızı kullanasınız diye size ayetlerini gösterir.” (Bakara 72-73)

“İman’ın alameti akıldır. Onun akli ne kadarsa ibadeti de o kadardır. Bir zerrecik akıl oruçtan da namazdan da iyidir.” **Cemil Sena** (Hz. Muhammed’in felsefesi)

“Allah kullarına akıldan daha hayrlı bir şey vermemiştir.” Gazali (Nasihat’ül Mülük)

3- Eleştirel Akıl: *eleştirel akıl terimi KARL POPPER yazılarına dayanır. Popper eleştirici olmayan akılcılık ile radikal akıl dışıcılık arasında orta bir tutum olan eleştirici akıl, akıl dışıcılığa asgari taviz bir akılcı tutumu dile getirir. Popper (Açık Toplum ve Düşmanları)*

Eleştirel akılcılıkta katı imancılığa benzemeksizin, dini inanç sistemlerinin rasyonel olarak eleştirilmesi ve değerlendirilmesinin mümkün olduğu kabul edilir. Fakat o katı akılcılığa benzemeksizin bu değerlendirmenin kesin ve herkes tarafından kabul edilmesi gereken kanıtlarla temellendirilmiş olmasını şart koşmaz.

Eleştirel akılcılık değerlendirilmek istenen inanç sistemi için elden gelen en iyi kanıtların ve durumun geliştirilmesini ve sonrada bunun kendi kanıtlarıyla birlikte alternatif sistemler ile karşılaştırılmasını gerektirir. Aynı zamanda söz konusu asıl inanca yöneltilen başlıca itirazlarda dikkate alınmalıdır. Son olarak söz konusu inancı kabul etmenin lehinde ve aleyhindeki nedenler incelenmelidir.

Soru 2:

Eleştirel akılcılık bir inancın kanıtlı olmasından, akli olmasından veya en azından makul olmasından ne anlamaktadır?

Çağdaş din felsefesinde bu soruya iki ünlü felsefecisi yaklaşır 1.MAVRODES’in kişi – göreceli kanıt anlayışı 2.Mitchell’in kümülatif kanıtıdır.

Mavrodes’e göre bir ifadeyi bir kişiye eğer ona inandırıcı gelecek bir kanıt sunmayı başarabilirsek ispatlamış oluruz. GEORGE MARODES (tanrı inancı syf. 23)

2. Felsefeci Mitchell dini inancın doğrulanması adı meşhur eserinde; metafiziksel dini konularda tarihsel olayların yorumunda ve edebiyat eleştirisinde olduğu gibi herkesi bağlayıcı olmasa da akli nedenlere baş vurarak yorumsal bir yargıya ulaşırız.” der.

Eleştirel akılcılık ve rasyonelliğe İslam dini ve düşüncesi açısından bakmak mümkündür. Din alanında “rasyonellik” derken, öncelikle bir yaratıcının varlığına O’nun gerek kendi hayatımız gerekse var olan her şeyin hayatıyla ilgili olduğuna inanmanın makul sebeplere dayandığını anlarız der. Mehmet Aydın (Allah’a inanmanın akıllığı syf.15) Ve devam eder “Kur’an açısından irrasyonel olan iman değil küfürdür.” Aklıma yatmıyor ama inanıyorum Kur’an’ın ruhuna yabancıdır.

KIERKEGAARD; eleştirel düşünce ile imanı yargılamaya kalkışanların sonuna kadar bu yolda devam etmek durumunda kalacakları dolayısı ile gerçek anlamda iman sahibi olma ve dindar olma noktasına asla ulaşamayacaklarını savunur.

Soru 3:

Eleştirel akılcılık dinde kanıtların ötesine geçen, onları aşan bir teslimiyetin var olmasını ve teslimiyetçi bir imana ulaşmasını engellemiyor mu?

4- TAHKİKİ İMAN:

Gazali’ye göre imanın üç mertebesi vardır.

1-İnsanlardan avam olanların, kültürsüzlerin imanı; bu sırf taklitten ibaret olan imandır.

2-Kelamcılarının, araştırmacıların imanı; bu bir nevi delil ile karışmış imandır. Bu, avamın imanına yakın fakat biraz ilerde bir imandır.

3- Ariflerin imanı: (İmam Gazali-İhya-u Ulumiddin syf.34-35)

Benzer şekilde Muhammed İlkbal'de dini hayatı üç döneme ayırır: İMAN – DÜŞÜNCE – KEŞF.

Ariflik dereceleri ile ilişkisi olamayan akli başında, makul bir insan için akıl – iman ilişkisinde en uygun tutumlar eleştirel akılcılık ve tahkiki imancılık denebilir.

Eleştirel akılcılığın sonucu tahkiki imandır.

Nitekim Gazali araştırmacıların imanına ulaşma yollarını şüphe, akıl ve araştırmada görmesinin yanında yine bu derecede bir inanca üç yoldan ulaştığını söyler.

1- SEBEPLER,2- KARİNELER,3- TECRÜBELER.

Bunlardan sebepler dediği delillere nedensellik prensibi dahildir. Gazali, her şeyin yaratıcısı, yanılmaz ve son bir sebebin mevcudiyetine düşünce gücüyle ulaşmıştır. Karineler dediği şey, doğuş ve sezgi yoludur. Nihayet tecrübeler gelince, zaman zaman yaptığı ibadet ve zikirlerdir.

Gazali'de insani bilgi ve ilahi bilgi bir çeşit dayanışma içinde görülür. İnsan, şer'i ve akli ilimleri iyice öğrenip kavradığında Allah, nübüvvet ve kıyamet gününe dair "Şüpheyi meydan vermeyecek bir bilgiye değil ama bir imana kavuşabilir." (Gazalinin düşünce sistemi syf. 176)

Tahkiki imancılığı katı imancılıktan en belirgin özellik ikincisi riskli bir iman atlayışına dayanırken öncekinin rasyonel düşünce, değerlendirme ve tercihi başa koymasındır. Peterson

İslam dininde düşünce söz konusu olduğunda sınırları bilinen bir akli değerlendirmeye dayalı tahkiki imanın önemi daha belirgindir. Maturidi'ye göre "Sağlam din, delillere dayalı din." demektir. (Maturidi'de Bilgi Problemi syf.134)

Soru 4:

"Sınırları bilinen bir akli değerlendirme." Maturidi burada neyi kast etti?

ŞERİAT – İNSAN VE AKIL adlı kitabında Prof. İlhan Arsel İslam şeriatı "akıl" denen şeyi özgür şekilde iş görsün diye değil sadece tanrı ve peygamber buyruklarını bellesin ve aynen izlesin diye verilmiş sayar. (syf.224)

"İmanın doğası konusunda Müslümanlar... imanın kavramsal yapısını çıplaklığı içinde ortaya koymayı başardılar ama derin ve şahsi bir şey gerçekten hayati olan bir şey onların ince tahlillerinin dışında kaldı." Prof. TOSHİHİKO İZUTSU (İslam düşüncesinde iman kavramı syf.281)

Soru 5:

Bu ince tahliller nedir?

(Bu yazı birçok alıntı içerir.)

“SÖZÜN ANLAMI, KİŞİNİN ANLAYIŞI KADARDIR. DOĞRU ANLAYIŞLI KİŞİLERİN HASRETİNDEN ÖLDÜM.”

Hazreti Mevlana'nın sözü. Sözün anlamı kişinin anlayışı kadardır. Doğru anlayışlı kişilerin hasretinden öldüm. Bir ilave edeyim hemen buna Hazreti Mevlâna Celaledin-i Rumi hazretleri yine der ki: “Senin ilmin karşındaki kimsenin anlayabildiği kadardır.” der. Sizin ilminiz karşındaki kimsenin anlayabildiği kadar.

Bilindiği gibi, özellikle Gazali sonrası İslam düşüncesinde iman “taklidi iman” ve “tahkiki iman” diye derecelere ayrılmaktadır. Dini epistemolojide akıl-iman ilişkisi dört gruba ayrılmaktadır.

Aslında bu Gazali'den önce de vardır ama Gazali bu meseli iyice derinlemesine analiz eder. Çünkü Gazali'ye kadar bu mesele her ne kadar risaleler halinde analiz edilmiş olsa dahi Gazali bu meseleyi hem teknik boyutundan alır, hem ayet, hem hadis boyutundan, hem felsefi boyutundan alarak taklidi imanla tahkiki imanı bu noktada ayırt eder ama bunun ayrışması İmam-ı Azam'a dayanır fikhî noktada. İlk bunun ayrışma noktası her ne kadar ashaba, ayet ve hadislere dayansa dahi bunun fıkhi noktada dile getiren en önemli şahsiyetlerden birisi İmam-ı Azam'dır. İmam-ı Azam hazretleri bu meseleyi enine boyuna incelemeye, enine boyuna dökmeye başlar yani insanların taklidi imandan tahkiki imana geçmesiyle alakalı. Aslında ayet-i kerimeler de bizi taklitten tahkike sürükler, hadis-i şerifler de bizi taklitten tahkike sürükler. Buradan şu yanılığa düşenler vardır: ya taklit önemli değil, taklidi atalım kenara. Bu değil. Taklit seni tahkike götürmeli. Eğer taklit seni tahkike götürmüyorsa o zaman bu taklit Allah muhafaza eylesin senin ölümüne sebep oluyor fikri planda, hayat planında. Geçenlerde bir arkadaşla seçimlerden önce seçime münhasır bir soru sormuştu burada, kimi seçeceğiz diye. Bende dedim ki biz namaz kılanları seçmekle mükellefiz din olarak. Kardeşle bu konuyla alakalı konuştuk, benim namaz kılanlardan seçiniz, namaz kılanları seçiniz kastım, dini kast olarak algılandığında sadece namaz kılmak değildir. Namazın arkası ve önü var. Namaz müminin miracı, namaz o kimseyi kötülüklerden alıkoymalı. Eğer bir kimse namaz kılıyor da kötülüklerle devam ediyorsa o namaz, Kur'an ayet-i bu: onun yüzüne paçavra gibi atılacak. Namaz kılan kimse kötülüklerle devam ediyorsa onun kıldığı namaz onun yüzüne paçavra gibi atılacak. İşte taklidi namaz bu. İşte taklidi iman da bu. Bir kimse hem namaz kılıp hem gıybet ediyorsa, hem namaz kılıp hem iftira ediyorsa, hem namaz kılıp hem hırsızlık yapıyorsa, hem namaz kılıp hem zina ediyorsa, hem namaz kılıp hem faiz yiyorsa, hem namaz kılıp hem etrafındaki insanların haklarını gasp ediyorsa, hem namaz kılıp hem üçkâğıtçılık beş kâğıtçılık yapıyorsa, o kimse fiziki olarak namaz kılıyor evet ama o namaz o kimsede tahkiki değil, o iman da o kimsede tahkiki değil. Müslüman o kimsedir ki dilinden diğer Müslümanlar emindir. Mümin o kimsedir ki diğer insanlar canlarından emindir. Mümin o kimsedir ki diğer insanlar canlarından emindir. Bak Ortadoğu'ya veya Osmanlı yıkıldığından beri, iki yüz elli yıldan beri ikiyüz yıldan beri bak İslam coğrafyasına. Herkes cihad ilan edip Müslüman kardeşini katlediyor. Herkes dini mücadele veriyorum diyor bir Müslüman kardeşini katlediyor. Bir Müslüman cemaatle, grupla, tarikatla, osunla busunla, onunla uğraşıyor. Bir küçük bir not düşeceğim buradan çıkacağım, silahını doğrulttuğun kimseye bak. Söz attığın

kimseye bak. La ilah illallah Muhammeden Resulullah diyen bir kimse ise bana haklılığını söyleme. Bende dahilim buna. Zaman zaman bende hataya düşüyorum bu noktada üzüldüğüm çünkü meselelere Allah muhafaza eylesin. Memleketim için üzüldüğüm. Memleketimin insanları için üzüldüğüm, İslam dünyası adına üzüldüğüm. Benim derdim bu. Allah muhafaza eylesin. Evet taklidi ve tahkiki iman meselesi Müslümanların içerisinde hep söz konusu olmuş ama bu mesele ta öncesinden geliyor yani bütün dinlerin varoluşundan itibaren yani Âdem'den itibaren taklidi ve tahkiki imanla alakalı hep mevzu olmuş, problem olmuş, sıkıntı olmuş. Bu, İslam dünyasında da devam etmiş.

1-Katı akılcılık: Katı akılcılık bir dini inanç sisteminin uygun bir biçimde ve rasyonel bir şekilde kabul edilmesi için o inanç sisteminin doğru olduğunu her makul kişiye inandırıcı gelecek şekilde kanıtlamanın mümkün olması gerektiğini savunan görüştür. PETERSON

Katı akılcılık sistemini biz selefi vahhabi çizgisinde görüyoruz bunu. Ayet-i kerimeleri ve hadis-i şerifleri direkt metninden, lafzından alıp bu meselenin manasına bakmadan, böyle bir ayet-i kerime ve hadis-i şerif varsa bu böyledir deyip bunun asla başka bir şeyisini düşünmemek. Bunun arkası hariciler İslam dünyasında. Ne zaman? Hazreti Ali radiyallahu anh hazretleriyle muaviye arasında problem çıktığında hariciler denilen grup çıkıyor. Bu hariciler denilen grup ayet-i kerimeleri ve hadis-i şerifleri direkt lafzından yorumlayıp herkese küfür damgasını vuruyor. En sonunda Hazreti Ali Efendimize küfür ehli olduğunu damgasını vurup zaten onlar şehit ediyorlar dikkat edin. Bu hiçbir esneme olmayan ayet ve hadisleri direkt lafzından ele alıp mesela “Bir kimse iman üzerine zina edemez.” hadis-i şerif, zina eden bir kimseye anında hemen kafir damgasını vuruyor veya bunu bir kısım Şâfiî’lerde bunu biraz kendilerine ölçü olarak almışlar, bir kadının tesettürü terk etmesi hemen küfür damgasını vuruyor. İmam-ı Azam böyle davranmamış, o kimse tesettürün farz olduğuna inanıyorsa yerine getiremiyorsa o küfür ehli değildir demiş ama bu katı akılcılık dediğimiz bu sistemin içerisindeki inanışa sahip olanların en büyük handikaplardan birisi bu. Hristiyanlarda Katolik dünyası gibi. Katoliklerin içerisinde bu tip tarikatlar var, katı akılcı hiçbir şekilde payeleri yok. Aynı şey Musevilerin içerisinde var. Devam ediyoruz.

Katı akılcılık denince ilk akla gelen matematikçi ve felsefeci K.CLIFFORD’dur. Ona göre herhangi bir şeye yetersiz delile dayalı olarak inanmak herkes için, her yerde daima yanlıştır. (CLIFFORD, inanç etiği syf. 159)

Swinburn’e göre bütün inançlar delile dayanmalıdır. Aslında din karşıtlığı açısından bakıldığında, katı akılcılığın şartları, aslında gerçekten gerekli olan şartlar değildir, din adına bakıldığında ise bu şartlar karşılanması mümkün de arzu edilir de görülmemektedir. Katı akılcılığın alternatifi katı imancılıktır.

Tabi buradaki bu akıl şüpheye dayalı bir akıl söz konusu olunca bunun üzerinde katı akılcılığın bir vechesi bu noktada direkt bir şeyin matematikselliğine bakıyor. Zaten dünyayı imar edenler mühendislerdir matematik kafalıdır, insanlığı yıkanlar da yine mühendisler ve matematik akıllıdır. Neden? Bu matematik akıllılar matematiğe vurarak, insanca, “insandır bu” deyip de bu yanları yoktur, bu tarafları. Bizim ülkemizin de en büyük handikaplarından birisidir

bu mesela İslam coğrafyasında Osmanlının son döneminde matematik akıllılar öne geçince Osmanlı zaten bu hale gelmiştir ve cumhuriyeti ilk kuranlar matematik akıllılardır, mühendislerdir. Felsefe ve dini akımdan gelen kimseler değildir, tasavvuf akımından gelen insanlar değildir. Yine gidin matematik akıllı bir kimseyle konuşun o muhakkak sizde bir eksik kusur bulup muhakkak sizinle didişecek bir şey bulur. Bu matematik akıllıdır.

2- Katı imancılık (Fideizm): Buna göre “Dini inanç sistemleri rasyonel değerlendirmeye tabi değildir.” Örneğin; tanrının var olduğuna ve bizi sevdiğine imanımızın olduğunu söylemek, bunu herhangi bir kanıtta ve akıl yürütmeye dayanmayan bir biçimde kabul ettiğimizi ve tanrının bize sevgisini kanıtlamakla veya karşınının kanıtlanmasıyla uğraşmayı da reddettiğimizi söylemektedir.

Katı imancılığın ilk akla gelen düşünürlerinden biri olan KIERKEGAARD’ a göre “tanrıyı nesnel olarak kavrayabilirsem inanmış olmam; fakat bunu yapamadığım için inanmalıyım. Eğer kendimi iman dairesinde tutmak istiyorsam nesnel kesinsizliğe sıkı sıkıya tutunmaya kararlı olmalıyım.”

GABRIEL MARCEL’e göre “Gerçek inanan, inanmak için dokunmaya yani bilmeye ihtiyacı olmayandır.”

İman; dinin ayırt edici ve vazgeçilmez özelliklerindendir. Dini inancı bir felsefi sisteme, bir bilimsel paradigmaya, bir siyasal dünya görüşüne bağlılıktan ayıran ana faktörlerin başında İMAN olgusunun taşıdığı spesifik özellikler gelir. Buna rağmen katı imancılık, bir dinin özellikle İslam’ın öngördüğü hatta uygun gördüğü bir anlayış değildir.

Soru 1:

Aklı değerlendirmeye hiç önem verilmediği zaman var olan birçok din arasında bizim dinimizin ya da inandığımızın en doğru olduğu nerden bilinecektir?

Bizde iman ile akıl eş değerde gider. Bilhassa Anadolu’daki Türklerin -bunun böyle tarihçesine girmek istemiyorum şimdi- özellikle dini ilk öğrendikleri ehl-i beytten aldıkları, ehl-i beytten aldıkları öğreti ile Türkler dini akıl ile imanın karılması, iç içe girmesiyle kabul etmişler. Oysa İslam da bunu böyle ister zaten. O zamana kadar İslam’ın içerisinde bu tip tartışmalar vardır ama bu tip tartışmalar Türklerin İslam olmasıyla, çünkü Gazali Türk’tür, İmam-ı Azam Türk’tür, İmam-ı Maturidi Türk’tür. Bunlar insanların önüne çığır açmış, felsefi olarak belli bir dönemden insanları atlatmış büyük kimseler. Tabi bunların arkaya doğru gittiğimizde biz ta Ahmed Yesevi’yi, Ahmed Yesevi’den daha geriye doğru gittiğimizde ehl-i beyt-i Resulullah’ı görürüz. Bu dini inanç algısı akıl ile imanın yan yana gitmesindendir. Bunda çift kanatlı dedikleri, iman etmek çünkü katı imancılıkla veyahut ta akli reddetmekle veyahut ta bu noktada insanları farklı bir boyuta götürmekten öte imanı reelize eden reel hale getiren, imanı aynı zamanda reelize ederken reel hale getirirken ilahiliğini de terk ettirmeyen ve imanı ancak akıl sahiplerinin kabulleneceği, ancak akıl ehli olanların iman edebileceği öngörüsünü koyarak biz, İslam’ı bu noktada Müslümanların bu bölgede yaşayanları her ne kadar direkt kendimizi vahye dayandırsak dahi o vahyin üzerinde manalar çıkaran, o vahyin üzerinde kendimizce farklı düşünce boyutları, farklı düşünce perdelerini

önümüze koyan bir iman olgusuyla karşı karşıyayız. O yüzden değerlendirirken, akıl olmazsa olmayacak bir unsurdur dini anlamada ve dini yaşamada ama dini salt aklın yörüngesine bağlamakta dine yapılacak olan en büyük ihanettir. Çünkü dinin içerisinde, imanın içerisinde metafizik olgular da vardır. Biz o metafizik olguları kabullenmekle yükümlüyüz. Bu metafizik olguları kabullenecek olan insanın imanıdır. Aklın vazifesi buradaki o metafizik olguların karşısında belki de o metafiziği araştırıp onun hakikatine ulaşmaktır, reddetmek değil. Dikkat edin. Burada eğer ki metafizik olguları reddeden bir akıl söz konusu olursa o zaman dinin olmazsa olmaz ilahi boyutunu da reddetmek zorunda kalırız ki her şeyi kendi aldığımız akıl ölçüsünde koyarız. Aslında biz aklımız kadar iman ederiz. İman ettiğimiz kadar aklımız yoktur. Bizim imanımız kendi aklımızla sınırlıdır. Çünkü imanımızı algılayabildiğimiz yere kadardır iman. Bu noktada bize düşen vazife aklımızın, burada feraset girer ya işin içerisine, aklımızın derinlemesine genişlemesine yükseltmektir. Bunun yolu sufilerce zikrullahtır. Zikrullahla kalp genişleyecek akıl onu idrak edecek, zikrullahla kalbe gelecek olan ilahi ilimler akla hitap edecek, akla hitap ederekten o kimsenin akli melekeleri, akli durumu daha aratacak daha da genişleyecek ve zikirle, imanla o kimsenin metafizik dünyaya açılımı olacak. Eğer metafizik dünyaya açılımı olmuyorsa o salt akıl dairesinde kalmış olacak. Salt, katı iman dairesinde kalmış olacak. Bakın salt, katı iman, katı akıl noktasında kalacak. Eğer onun kalbinde metafiziğe açılan bir kapısı yok ise, ikiyüz yıldan beri vurulan darbe bu. İslam dünyasındaki ikiyüz yıllık asıl vurulan darbe bu. Kalplerin metafiziğe açık olmaması, gönüllerin metafiziğe açık olmaması ve kalplerin metafiziğe kapalı olması. Bütün her şeyin katı imancılıkla katı aklın üzerinde yürümesi. Katı imancılığın ve katı aklın kabul etmediği her şeyi reddetmek. İslam dünyasının en büyük şu anda sıkıntılarından birisi bu. İslam dünyasında en büyük kanayan yaralardan birisi bu. Biz bizi metafiziğe yönlendirecek, duygulara yönlendirecek, sevmeye yönlendirecek, Allah'ı sevmek noktasına, Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri sevmek noktasına, insanları sevmek noktasına götürecek olan metafizik yollarını kapattık. Bunun yolu neydi? Bunun yolu tasavvuftu, bunun yolu geçmiş dilde tarikatlardı, bunun yolu daha öncesinde zühdtü. Biz bu metafiziği kapatınca, kendimizce bunun haklı gerekçeleri var, haksız gerekçeleri var, doğru tarafları var, yanlış tarafları var ama biz bir şeyi kökünden kestik attık, onu aralayıp aşılacağımıza, onu rantabl hale getireceğimize biz onu kökünden kestik attık ve İslam dünyası şu anda bir tarafta katı akılcılık bir tarafta katı dindarlık demeyeceğim ben buna, katı bir şekilde aklın ön gördüğü şekilde sadece meselenin yüzeyine bakan, sadece meselenin dışına bakan bir görüşün altında eziliyor. İslam dünyasının en büyük handikabı bu. Bu handikaptan İslam dünyası kurtulamadığı müddetçe ne yazık ki kendi kendisini batırmaya, katletmeye ve dünya milletlerinin arasında sınıf kaybetmeye devam edecek. Ülkeyi yönetenlerin hızla bu meseleyi görüp, ülkeyi yöneten, ben kendi ülkemi düşünüyorum birinci derecede, ülkeyi yönetenlerin hızla bu konuda bir önlem alıp, bizleri önce şu memleketimin insanlarını katı akılcılık ve katı dini uygulama ve görüşlerin merkezinden bizleri uzaklaştırıp biraz daha yumuşak, merhametli, şefkatli, insana dayalı, sosyal hayata dayalı, Kur'an ve sünnetten süzölmüş metafizik dediğimiz şey -bugünkü dilde söylüyorum bunu- işin

mana boyutuna açılacak bize bir açılım gerekli. Bu açılımı tekke ve tarikatlar kanunu değiştirilerekten mi yaparlar yumuşataraktan mı yaparlar bir şekilde bunları yapmaları gerek. Yoksa İslam dünyası, açık bir şekilde söylüyorum bir tarafta matematikle, akılla dini yorumlamaya çalışanlarla, bir tarafta çok özür dileyerekten söyleyeceğim ama selefi vahhabi çizgisinin iki baskısının altında kalacak. Kaldı. Kalıyoruz. Biz bu iki baskının arasında hem fikri planda hem imani planda hem yaşantı planında hem de dünya hayatı felsefesi planında cenderenin içindeyiz. Böyle bir İslam var şu anda. Eğer kadınlar çarşaf giyinmezse çıplak hükmünü verebilecek kadar zivanadan çıkmış, eğer sakal bırakmazlarsa şalvar giymezlerse erkekler kellelerinin gittiği bir İslam düşüncesinin arasındayız. Katı akılcılıkla yani o matematik akılla dini yorumlamaya kalkanlar ve geçmiş dönemde haricilerin çizgisinden biraz daha farklı duran selefi vahhabi çizgisinde duranların arasında İslam dünyası zaman kaybediyor, kan kaybediyor, para kaybediyor, enerji kaybediyor, her şeyini kaybediyor. Şunu savunanlardan değilim: her şeyi metafiziğin üzerine koyalım, mananın üzerine koyalım, akli ve dinin kendince vahiyden gelen Kur'an ve sünnet ölçülerini terk edelim. Sakın bu sözünden bunu çıkartmayın. Bu konuda gün geçtikçe tereddütlerim artmakta, gün geçtikçe bu meselede acım ve sancım artmakta ve sokakta yürüyen kıyafet noktasında kendince bir kıyafet tercih etmiş olan bir kadına hain, hunhar, kafir noktasında bakan bir düşünce ile kendi cemaatından, kendi tarikatından, kendi meşrebinden olmayan bir kimseyi küfür noktasında gören anlayış ile bu dünyada aynı nefesi almaktan gerçekten üzülüyorum. Açık ve net. Açık ve net. Şimdi beni eleştirsinler hiç önemli değil, umurumda değil, herkes bir şey söyleyebilir. Biz bu tekkede hizmet etmeye başladığımızda benim devamlı küfrüme fetva veriliyor zaten bahçede kadınlar erkekler bir yerde oturuyormuş diye. Benim bundan gocunduğum falan yok neden küfrüme fetva veriyorlar diye. Zaten 2-3 gün küfrüme fetva verilen bir mail, bir mesaj almazsam, ya ben bu ara çalışmadım, sohbet etmedim demek ki diye kendi kendimi sorguluyorum. Bu farklı bir şey ama gerçekten böyle derdime, içimdeki duygumu açan, derdimi deşeleyen bir soru olmuş.

Akli değerlendirmeye hiç önem verilmediği zaman var olan birçok din arasında bizim dinimizin ya da inandığımızın en doğru olduğu nereden bilinecektir?

Biz akli değerlendirmeleri yapmakla mükellefiz. Akli değerlendirmeler yapalım. Buna kabulüm. Zaman zaman bunları ben kendimde zaten dile getiriyorum konular söz konusu olunca. Akli değerlendirmeler yaparaktan içtihat edelim belli konularda Kur'an ve sünnete dayanarak bunu kabul ediyorum. Hristiyanların Katolikliği ile bunları böyle küçümsemek için söylemiyorum, düşmüş oldukları yanılgıya biz düşmeyelim. Evet. Akli değerlendirmeler yapalım ama bilelim ki din denilince metafizik olgular da var. Biz İbrahim aleyhisselamı ateşin yakmadığına inanırız. Akli değerlendirmeler yaparaktan biz bu ayet-i kerimeyi aklımıza uymadı deyip çıkartma noktasında değiliz. Burada metafizik bir olgu çıkar. Süleyman aleyhisselamın yanında öyle ilim ehli vardır ki Belkis'in tahtını getirirler. Belkis'in tahtını getiren metafizik bir olay olarak bir hal ilmi olarak biz buna inanırız ama bunun muhakkak bir matematiği vardır, bunun muhakkak matematik bir çözümü vardır, biz bunu reddetmektense bunun matematik çözümünü bulmak için

mücadele edelim. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri hurmanın çekirdeğini ağzından çıkartıp toprağa koyar “Bismillahirrahmanirrahim” der anında hurma verir o hurma. Bunun biz akli olarak reddedebiliriz, bunun akli bir dayanağı yok diyebiliriz, böyle bir şeye akıl olarak mümkün değil deyip bunu reddetmektense bizim inancımız onun matematiğini bulmaya iter. Biz matematiğini bulmaya, onu akıl olarak onun nasıl olduğunu, nasıl olduğunu inceleyip, araştırıp bulmaktansa reddetme yoluna gidersek insanlık olarak geri kalırız. Peygamberler yaşadıkları dönemlerde değil gelecek olan döneme ışık tutan insanlardır. Veliler yaşadıkları döneme ışık tutmazlar, geleceğe ışık tutarlar. Hazreti Ömer radiyallahu anh hazretleri der ki: “Çocuğunu geleceğe göre yetiştir.” böyle olunca peygamberlerin üzerinden tecelli eden, aklın kabul etmediği harikulade olayları reddetmektense onları araştırıp onun matematiğini keşfedip, matematiğini bulup, insanların önüne geleceğe yönelik kapılar açmak, insanların önüne geleceğe yönelik perdeler açmak gerekir ama insanlar ne yazık ki katı akılcılık ve katı matematikçilik ve katı bunda çok özür dileyerekten söylüyorum, dini yorumlamadan, mana katmadan iman ettiğini zanneden insanlar bu yolu bu kapıyı kapatıyorlar. Kapatıyorlar. Evet bir kısım insanlar meselenin dozunu kaçırıp, meselenin kendince kendi iç dünyasında olması gerektiği noktadan uzaklaştırıp sadece metafiziğe doğru kendilerini atmışlar. Böyle değil dediğim. Benim dediğim bu da değil ama bu noktada gerçekten ve gerçekten uç iki ucun sıkıştırdığı bir noktadayız şu anda. Ateş altındayız.

“İşte böylece Allah ... aklınızı kullanasınız diye size ayetlerini gösterir.” (Bakara, 72-73)

Allah bizden aklımızı kullanmamızı istiyor. Pozitif noktada. Çünkü dini algılayacak ve yaşayacak olan akıldır. Rüya görürsünüz rüyanız dahi akla hitap eder. Dervişler hal görür, hal akla hitap eder. Bir rüya gördüğünüzde rüyanızı siz aklınızla şekillendirirsiniz gördüğünüzü. Ali’yi gördün, tanıyorsun. Ali’yi tanıyan aklın var. Ali’yi rüyada gördüğünde “Aa bu Ali’ydi Karabaş-ı Veli Tekkesi’nde semazen başıydı ya. O arkadaş değil miydi? Evet oydu” bakın burada akıl lazım size. Bunun gibi. Akılsız dini ve tasavvufu yorumlamak ve yaşamak mümkün değil ama akli ilahlaştırmakta mümkün değil. Mesela Hazreti Mevlâna Mesnevi’sinde der ki “Bütün peygamberler senin aklını alt etmek için gönderilmişlerdir.” Buradaki akli alt etmek ne demektir? Akli ilahlaştıran kimseler. Kur'an sizin aklınız alt eder. Hangi aklınızı? İlahlaşan aklınızı.

“İman’ın alameti akıldır. Onun akli ne kadarsa ibadeti de o kadardır. Bir zerrecik akıl oruçtan da namazdan da iyidir.”

“Allah kullarına akıldan daha hayırlı bir şey vermemiştir.”

Evet hadis-i kudsi de ne der “Allah önce akli yarattı, ona gel dedi geldi, git dedi gitti ve dedi ki Allah en sevimli şeyi yarattı kendisine.” O akıl nedir? Aynı zamanda Hazreti Muhammed-i Mustafa’nın sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin ruhaniyeti ve nuraniyetidir. O yüzden biz akli reddedenlerden değiliz.

3- Eleştirel Akıl; eleştirel akıl terimi KARL POPPER yazılarına dayanır. Popper; eleştirici olmayan akılcılık ile radikal akıl dışıcılık arasında orta bir tutum olan eleştirici akıl, akıl dışıcılığa asgari taviz bir akılcı tutumu dile getirir.

Eleştirel akılcılıkta katı imancılığa benzemeksizin, dini inanç sistemlerinin rasyonel olarak eleştirilmesi ve değerlendirilmesinin mümkün olduğu kabul edilir. Fakat o katı akılcılığa benzemeksizin bu değerlendirmenin kesin ve herkes tarafından kabul edilmesi gereken kanıtlarla temellendirilmiş olmasını şart koşmaz.

Eleştirel akılcılık değerlendirilmek istenen inanç sistemi için elden gelen en iyi kanıtların ve durumun geliştirilmesini ve sonrada bunun kendi kanıtlarıyla birlikte alternatif sistemler ile karşılaştırılmasını gerektirir. Aynı zamanda söz konusu asıl inanca yöneltilen başlıca itirazlar da dikkate alınmalıdır. Son olarak söz konusu inancı kabul etmenin lehinde ve aleyhindeki nedenler incelenmelidir.

Soru 2:

Eleştirel akılcılık, bir inancın kanıtlı olmasından, akli olmasından veya en azından makul olmasından ne anlamaktadır?

Şimdi İslam kendi içerisinde, kendi dairesinde eleştirel akılcılığı kabul eder. Bu İslam dünyasının kendince bakmaya korktuğu yerdir çünkü böyle bir eleştirelilikle karşısına gelen bir kimseye verebileceği, doldurabileceği cevaplar manzumesi olmadığındandır. Bu, son yüz yıllık, yüz elli yıllık, ikiyüz yıllık İslam dünyasının yine çıkmaz kapılarından birisidir oysa Kur'an'a bakmış olsalar Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin hayatına, yaşantısına, dini yaşantısına bakmış olsalar eleştirel akılcılığı görecekler. Mesela Hazreti İbrahim aleyhisselam der ki: İman ettim ama bu yeniden diriliş nasıl olacak kalbim mutmain olmak istiyor, der. Kur'an bizi bu tarafa doğru sevk eder. Bu eleştirel akılcılık bizim imanımızı kemale, İslami hayatımızı doğru noktaya taşır. Pozitif noktada kullanırsak imanımızı kemale, dini yaşantımızı da bizim doğruya, iyi bir çizgiye taşır. Mesela biz yapmış olduğumuz ibadetleri çok özür dilerim ama taklidi bir şekilde hani derler ya körü körüne diye, körü körüne yaparız, annemizden babamızdan gördüğümüz gibi yaparız. Oysa din bunun başlangıcının böyle olduğunu amma ve lakin sonradan böyle olmaması gerektiğini, bu meselede tahkike ulaşılması gerektiğini söyler. Tahkike ulaşabilmesi için bir kimsenin önce kendisine eleştirel akılcılıkla, eleştirel bir noktada bakarak pozitif noktada buna ulaşabilir. Ben namazı kıldığım halde niçin hala daha yalan söylüyorum diye kendi kendini eleştirel bir noktada görmüyorsa bir kimse, ben bu dinin bu hükmünü yerine getiriyorum, ben bu dinin bu hükmünü yerine getirirken bunun ne manaya geldiğini bilmiyorum, ben bunun manasına ermem lazım bunun derinlemesine çözmem lazım, diye kendi kendisine veyahut ta dinin içerisindeki olan olguları eleştirel akılla yaklaşmazsa kemale ermesi mümkün değildir ama bunun yolu kapatılmıştır. Hazreti Ömer radiyallahu anh hazretlerinin yolu kapatılmıştır. Hazreti Ömer radiyallahu anh hazretleri şunu söyler “Bu vahiy mi ya Resulullah?” “Vahiy değil ya Ömer” “Ya Resulullah bu vahiy değilse bundan Müslümanların aleyhine kanunlar, maddeler var.” Eleştirel akıl budur. Eğer biz kendi dairemizde kendi kendimize bu hesaba çekmeye -bunu İslam kendi kendini hesaba çekmek olarak nitelendiriliyor ya, ölmeden önce kendinizi hesaba çekiniz, hesaba çekilmezden önce kendini hesaba çek. Bu noktada kendince, kendi dairende yürüdüğü yolu, arkadaşını, düşünceni, fikriyatını, felsefeni, duruş noktanı eleştirel bir noktada eleştirmen gerekir ama bu eleştirel noktaya varabilmen için senin

alternatif kendine ölçü ve doğrular görmeyi gerektirir. Eğer alternatif fikir yapın, alternatif bir ölçün, alternatif bir doğru yapılanman yok ise bu eleştirel akla sahip çıkmak mümkün değildir. O yüzden bir kimsenin Karl Marx'ı okuması eleştirel aklının yürümesi için geçerlidir, bir kimsenin kapitalizmi okuması eleştirel akıl için önemlidir, bir kimsenin kalkıp da örneğin ateizmi okuması, ateist bir kimsenin düşüncelerini okuması eleştirel akıl için önemlidir. Bunu ister siyasette, ister ekonomide, ister içtimai hayatta yani sosyal hayatınızda, ister dini hayatınızda bu eleştirel akla sahip değilseniz bir ateistin fikir ve düşüncelerinin karşısında siz kendi dininizin argümanlarını konuşamıyorsanız sizin eleştirel akıldan söyleyecek hiçbir şeyiniz yoktur ve en azından siz kendi dairenizde Mustafa Özbağ'ı eleştiremiyorsanız, Mustafa Özbağ'ın önünüze koymuş olduğu herhangi bir fikri yapılanmayı irdeleyemiyorsanız benim yol arkadaşım olamazsınız. Sizin görmek istemediğiniz tasavvufi boyuttur bu. İslam dünyasının görmek istemediği bir boyuttur bu. Bugün İslam dünyası bu handikapı yaşamaktadır. İmam-ı Azam hazretlerinin etrafında İmam-ı Yusuf gibi İmam-ı Muhammed gibi talebeli vardır, İmam-ı Yusuf ve İmam-ı Muhammed gibi talebeler İmam-ı Azam hazretlerinin içtihadının dışında içtihat vermektedirler. Ne zamanki bir toplumda, bu toplumda, bugünkü toplumda, Hayrettin Karaman hocanın yanında bir talebe Hayrettin Karaman'ın içtihadının dışında bir içtihat koyup önüne sunuyorsa, ilim orda ilerliyor demektir. Ne zaman ki bu toplumda Bediüzzaman Said Nursi hazretlerinin risalelerine bir risaleyle, burada hata yapmıştır, denilebiliyorsa bu toplum ilerliyordur, ne zamanki bu toplumda x Şeyh Efendinin, x müşşidin, x hoca efendinin, x siyasetçinin "Hayır burada bir şey var, böyle de olabilir." deyip yanına bir içtihat konulabiliyorsa bu toplum o zaman ilerleyecektir. Bu toplumun, İslam toplumunun başka türlü ilerleme derecesi yoktur. Hala daha İslam toplumu kendinden yüz elli yıl önce yazılmış olan tefsirleri okuyorsa, yaşadığı dönemden ikiyüz yıl önceki tefsirleri okuyorsa ve İslam dünyası yüz elli yıldan beri, ikiyüz yıldan beri, yüz yıldan beri, elli yıldan beri hatta otuz kırk yıldan beri insanların önünü açacak hem imanî boyutta, hem sosyal hayat boyutunda, hem fıkıh noktasında insanların önünü açacak bir tefsir koyamıyorsa ne yazık ki bu Müslümanların eleştirel akıldan uzak olmalarından kaynaklanır. İslam dünyası işin kolaycılığını yapıyor. İbadetleri değiştirmeye çalışıyor. Birisi çıkıyor diyor ki: Fazla oruç tutturuyorsunuz bize. Bakın ramazanlarda uğraştığımız şeyler: Oruç fazla tutuyoruz saat olarak, sakız orucu bozar mı, yolda yürürken ağzıma yağmur damlası düşse orucu bozar mı, ruj orucu bozar mı, diş macunu orucu bozar mı, bakmadım sorulara içinde muhakkak vardır. Televizyonlarda çok izlemiyorum sahur ve iftar programlarını, ne sunuyorlar size? Dört tane bendir, ilahi. Başka sundukları ne var? Sahur programlarından iftar programlarından aklınızda kalan ne var? Bakın bu bizim resmimiz. Bizim resmimiz bu. Bu kardeşe teşekkür ediyorum, oradan geçerken dedim geçen cumartesi "Bekledim gelmedin" dedim ben, "E sende geç geliyorsun" dedi "Doğru söylüyorsun ramazanda kafam normal değil geç kalıyorum. Bu hafta geç kalmayacağım vaktinde geleceğim." dedim, "Tamam o zaman" dedi. Ben dedim "Var mı hazırladın mı soru?" "Bir hayli var" dedi "İyi bu cumartesi bekliyorum. Beni sakız orucu bozar mı bozmaz mı dan kurtar" dedim. Bunları konuşabileceğiniz Türkiye'de bir dergâh bir tarikat

yok. Şunları konuşabileceğiniz Türkiye’de bir cemaat yok. Nereye giderseniz gidin. Bir kişi desin ki: biz dersimizde bunları konuşuyoruz, desin bende oraya derse gideceğim. Resmimiz...

Eleştirel akılcılık, bir inancın kanıtlı olmasından, akli olmasından veya en azından makul olmasından ne anlamaktadır?

Bu noktada İslam’ın içerisinde pozitif noktada eleştirel bir akılcılık oturursa o kimse inancının kanıtını aramaya koyulacak zaten kendince. Bunda bir beis yok ve kendince inancının akli boyutunu, kendi inancının akli boyutunu sorgulamaktan başlayacak. Biz kendi inancımızın akli boyutundan önce düştüğümüz hatalardan birisi bu, inandığımız inancın akli boyutunu sorgulamaya çalışıyoruz. Dikkat edin buraya. Biz İslam’ız, Müslümanız, kendimizce İslam’ın akli boyutunu eleştirmeye, bulmaya çalışıyoruz, kendi akli boyutumuza bakmadan. Kendi akli boyutumuzu, kendi akli perspektifimizi, kendi akli yüzeyimizi eleştirel olarak, neredeyim, ne kadar anlıyorum, ne anlamıyorum bakmadan biz inandığımız dini eleştirmeye çalışıyoruz akli boyutta. Büyük handikap burada. ***Veya en azından makul olmasından en anlamaktadır.*** Bu noktada da biz kendi aklımızca makul gördüklerimizi kabul ediyoruz. Aklımızın makul görmediğini -böyle bir körlük var- aklımızın makul görmediğini reddediyoruz. Bununla alakalı kendi makuliyetimizi genişletecek derinleştirecek bir çalışmamız ne yazık ki yok.

Çağdaş din felsefesinde bu soruya iki ünlü felsefecisi yaklaşır 1.MAVRODES’in kişi -göreceli kanıt anlayışı 2.Mitchell’in kümülatif kanıtıdır.

Mavrodes’e göre bir ifadeyi, bir kişiye eğer ona inandırıcı gelecek bir kanıt sunmayı başarabilirsek ispatlamış oluruz. GEORGE MARODES (tanrı inancı,sfy. 23)

2. Felsefeci Mitchell dini inancın doğrulanması adı meşhur eserinde; metafiziksel dini konularda, tarihsel olayların yorumunda ve edebiyat eleştirisinde olduğu gibi herkesi bağlayıcı olmasa da akli nedenlere baş vurarak yorumsal bir yargıya ulaşırız, der.

“Eleştirel akılcılık ve rasyonelliğe İslam dini ve düşüncesi açısından bakmak mümkündür. Din alanında “rasyonellik” derken, öncelikle bir yaratıcının varlığına O’nun gerek kendi hayatımız gerekse var olan her şeyin hayatıyla ilgili olduğuna inanmanın makul sebeplere dayandığını anlarız.” der. Mehmet Aydın (Allah’a inanmanın akıllığı, syf.15) ve devam eder “Kur’an açısından irrasyonel olan iman değil küfürdür.” Aklıma yatmıyor ama inanıyorum Kur’an’ın ruhuna yabancıdır.

KIERKEGAARD; eleştirel düşünce ile imanı yargılamaya kalkışanların sonuna kadar bu yolda devam etmek durumunda kalacakları dolayısı ile gerçek anlamda iman sahibi olma ve dindar olma noktasına asla ulaşamayacaklarını savunur.

Bunun altına bende imza atarım. Muhteşem.

Soru 3:

Eleştirel akılcılık dinde kanıtların ötesine geçen, onları aşan bir teslimiyetin var olmasını ve teslimiyetçi bir imana ulaşmasını engellemiyor mu?

Hayır. Süfiler için hayır. Buna çok inceden kestirmeden bir yoldan yürüyeceğim, Cenâb-ı Hakk sıfatsal olarak sonsuzdur. Zat olarak da sonsuzdur.

Sonsuz zatın sonsuz sıfatları ve sonsuz sıfatların sonsuz tecelliyatları vardır. Buna sufi açıdan kendi dalından yürüyeceğim: Sonsuz bir zatın sonsuz sıfatları ve sonsuz sıfatların sonsuz tecelliyatları var ise bir kimsenin durduğu yer, kaybettiği, köhneleştiği, körleştiği, bu noktada eskidiği yerdir. Ben buna eleştirel düşünce olarak bakmayacağım, burada benim bakış noktam şu: Sufi gerçek manada her an hayret makamındadır. Çünkü Allah her an bir şan üzerine ise her an bir şan üzerine duran bir Allah'ı anlamaya, Onu bilmeye, Onu tanımaya çalışan bir sufinin hiçbir zaman, hiçbir zaman aynı noktada durması aynı menfezde aynı hayal perdesinde aynı hayret perdesinde durması mümkün değildir. O yüzden bir sufinin imanı hiçbir zaman kemale tam olarak gelmeyecektir. İmanı tam olarak kemale geldiğini zanneden kimse aldanmışlardan olacaktır. Önünde bir Hazreti Muhammed-i Mustafa var iken ve Hazreti Muhammed-i Mustafa "Hakkıyla sana kulluk edemedim ya Mabud" derken, Onun ümmetinin, Onun ümmetinin kendisinin ibadetini, anlayışını, kavrayışını, ferasetini, aklını makul görmesi, yeterli görmesi en büyük aldatmacadır. En büyük aldatmaca. Müslüman her an kendisini yenileyen kimse olandır. "Günü gününe müsavi olan zarardadır". diyen "Günü gününe denk olan bizden değildir." diyen bir Muhammed-i Mustafa'nın ümmetinin günü gününe denk olması, günü gününe müsavi olması beklenemez. O yüzden bir sufi için imanın kemale gelme noktasında durur, yürür, koşturur ama hiçbir zaman benim imanım kemale erdi diyemez. Bu büyük bir açıklıktır. Büyük bir açıklıktır. Sufi bu büyük açıklığına asla ve asla doyumamaz çünkü o büyük açıklığını doyurabilmesi için o büyük olan zatın, her an bir şan üzerinde duran Allah'ın bütün tecelliyatına vakıf olması gerekir ki o da o andır, o andan sonra o an da kalmamıştır, eskimiştir ve yeniden Allah yine bir şan üzerinedir. Öyleyse bir kimsenin bu noktada hiçbir zaman kendi durduğu noktayı ister ibadet ister felsefe ister ahlak ister fikir, anlayış, feraset, hal, makam, ne dersiniz deyin buna hiçbir zaman bu noktada kendisini yeterli görmeyecektir. Yeterli gören aldanmışlardandır. Yeterli gören aldanmışlardandır. Kim yeterli görüyorsa, kim oldum diyorsa, kim kemale erdim diyorsa, kim bitti benim yolum diyorsa, o yolsuzdur, kemalsizdir, fütursuzdur, fûrusuzdur, o kimse, nursuzdur. Aldanmıştır. Aldanmıştır. O yüzden bunun altına imza atıyorum derken bu düşüncelerimle altına imza atıyorum dedim. Buradaki batı felsefecileri bu meseleyi eleştirel akıl olarak görecektir, biz ise buna doyumusuz akıl diyeceğiz. Doymak bilmeyen akıl. Doymak bilmeyen bir kalp, doymak bilmeyen bir ruh, doymak bilmeyen bir can. İçtikçe içen, içtikçe içesi gelen, sarhoş oldukça sarhoş olmak isteyen, anladıkça daha fazlasını anlamak isteyen, yaşadıkça daha fazlasını yaşamak isteyen, yükseldikçe daha fazla yükselmek isteyen, genişledikçe daha fazla genişlemek isteyenlerin işidir bu yol. Müslüman bu prototip değildir: Namazını kıl, orucunu tut, hayatını devam ettir. Benim hayalimdeki Müslüman prototipi bu değildir, benim hayalimdeki sufi prototipi bu değildir. Bakın hayalimdeki sufi prototipi de bu değildir. O, her an bir şan üzerineyse sende o şanın içindeysen ki içindesin, sen de her an bir hayretin üzerinde olman gerekir. Eğer sen her an bir hayret yaşamıyorsan bir hayretin yok ise, sen her an eğer bir sıçrama göstermiyorsan, eğer sıçramıyorsan, tembelsin, köhnesin, eskisin. Sen bu noktada çok affedersiniz ama derinin üzerindeki eskimiş

hücre gibi yıkanıp gitmeye, yıkandığında yok olmaya mahkumsun. Tahkiki imandan devam edelim.

“Ben bir şey sormak istiyorum size, bir az önce dediniz ki katı akılcılıkla katı dindarlık arasında yöneticilere sesleniyorum bizi yönetenlerin arasını bulmasını söylediniz. Devletin dini olur mu?” Devletin dini olmaz ama devlet bu noktada kendi tebaasının sıkıştığı, daraldığı bir noktada tebaasının önüne açacak olgular oluşturmakla mükellef. Şimdi bunları açık açık konuşmak gerekirse, biz şu anda merdiven altıyız. Bugün Türkiye’de ehli tasavvuf bunu eleştirel manada almıyorum özgürlük manasında alıyorum, alevi kardeşler kadar hür değil. Ehli tasavvuf siyasetçiler kadar hür değil. Ehli tasavvuf selefi vahhabi çizgisinde olanlar kadar hür değil. Biz farkında değiliz aslında. Mesela bir kimse “Ben mürşidim” derse cezası var “Ben şeyhim” derse cezası var “Ben dervişim” derse cezası var. Var. Burası tapuda da aynı geçtiğinden vakfiyede de aynı geçtiğinden Karabaş-ı Veli Tekkesi olarak geçiyor. Bütün kardeşler bilir bizim Namazgah’ta bir yerimiz var siz oraya Karabaş-ı Veli Tekkesi yazamazsınız. Yazarsanız devlet oraya el koyup izale-i şuyu ile satar. “Burası ne?” dediğinde, “Bizim dergahımız” dersiniz devlet oraya el koyup izale-i şuyu ile satar. Benim demek istediğim buydu. Siz birisine deseniz ki -arada biz savcılığa gidip geliyoruz, basın savcılığı bakıyor bize. Telefon açıyorlar sadece. Diyor ki: “Siz şeyh misiniz?” “Ben şeyhim.” dersiniz içeridesiniz, direkt. Yöneticilere o yüzden seslendim dedim ki, bu iki ateşin arasında kaldık. İslam dünyası bu iki ateşin arasında, bu memlekette bu iki ateşin arasında. İnsanlar akılla manayı yoğuruşturan sufi, tasavvuf standlı dini hayat ve felsefesini öğrenecekler. Nerde öğrenecekler bunu? Nasıl öğrenecekler? Kaç kişi çok affedersiniz kelleyi koltuğa alıp da yürüyecek? Yürürken başına ne geleceğini kim kestirebilir? Bugün bir alevi cem evine gitseniz, cemi çok rahat yapıyorlar orda bütün her şeyiyle. Siz bir sufi ritüelini yerine getiremezsiniz, siz bir dergah ritüelini yerine getiremezsiniz. Getiremezsiniz. E merdiven altı her şey. Acı şey. Ama sonuçta siyasetçiler gelir buraya otururlar ama hür olması için bir gayret yok. İnşallah onlarda olacak.

(3. soru tekrar cevaplanıyor)

Soru 3: Eleştirel akılcılık dinde kanıtların ötesine geçen, onları aşan bir teslimiyyetin var olmasını ve teslimiyyetçi bir imana ulaşmasını engellemiyor mu?

Zaman zaman dinin içerisinde böyle teslimiyyetçi fikir ve eylem sahipleri çıkmıştır. Bunlar bu noktada dinin kendi içerisinde mevcut dinin hükümlerine herkesin teslim olmasını, bunun dışında o teslimiyyet çerçevesinde -herkes kendince bunu tespit eder- o çerçeve dairesinde düşünmesi, imam etmesi ve yaşaması öngörülür. Ehli tarikatın da kendi içerisindeki açmazlardan ve çıkmazlardan birisi de budur. Ehli tarik düşünceye sahip olduğunu söyleyenlerde, zaman içerisinde kendi müntesiplerinin kendilerine teslim olmasını bu noktada o teslimiyyet içerisinde o teslimiyyet dairesinin dışına çıkmamaları gerektiğini ön görmüşler. Bu yeni değil ama siyasi yapılanmalar da aynı şekilde olmuş, olmuş tarih boyunca. Örnek, biat söz konusu olmuş o biat söz konusu olunca insanlar biat etmişler ama biatlarının kendi içerisinde sorgulamasını veya biatlarını bu noktada hangi dairede hangi düzlemde olacağını, nasıl olması gerektiğini bakmamışlar. Sondan geriye doğru gideceğim; mesela Kur'an ve sünnette biat, Kur'an ve sünnet dairesinde olduğu müddetçe bir

sıkıntı yok ama yanlışta, eksikte, noksanlıkta, zulümde biat söz konusu değil. Bir siyasi biatte karışınızdaki biat ettiğiniz kimse sizi hukuksuzluğa, sizi yanlışlığa, sizi eksikliğe, sizi noksanlığa götürüyorsa o biatlaşma şeytani bir biatlaşma oluyor, doğru bir biatlaşma olmuyor. Buna örnek: müfreze halinde bir çatışmaya giden veya bir göreve giden on kişilik bir sahabe topluluğuna başındaki amir odun çalı toplatır ateş yaktırır “Ben sizin emirinizim atın kendinizi içeri!” der o on kişilik müfreze kendisini ateşe atmaz. Bu mesele Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerine aktarıldığında “Burada itaat maruftadır, itaat iyiliktedir.” sözünü biatlaşmanın çerçevesini çizer. Bu çerçevede Hanefiler çok hassastırlar. İmam-ı Muhammed bu konuda devlet hukuku noktasında aşırı derecede hassasiyet gösterir ve biatlaşmada sultanın veya siyasi otoritenin marufun dışına çıkmaması gerektiğini, marufun dışına çıkarsa sultanın azledilmesi gerektiğine kadar götürür. Sufiliğin ilk yıllarında, siyasetten şimdi sufiliğe geliyorum, sufiliğin ilk yıllarında klasikleşmiş, oturmuş bir tarikat biatlaşması yoktur. Sufiliğin ilk çıkış noktası özgürdür bu noktada. Sufilerin biatlaşması sadece ve sadece Kur'an sünnet dairesindedir. Şimdi geliyorum meselenin kelam boyutuna; eğer bu imanla alakalı kelami meselelerde ilkler, böyle körü körüne bir biatlaşma söz konusu olmuş olsaydı bir İmam-ı Maturidi çıkmazdı, bir İmam-ı Nesefi çıkmazdı, bir Kindi çıkmazdı, bir Eş'ari çıkmazdı daha ileri gideceğim, ehli sünnetin kendince sapık ilan ettiği, kaderiye çıkmazdı, cebriye çıkmazdı. Bakın bunların dahi İslam dünyasında çıkması İslam dünyasındaki fikri sorgulamanın, İslam dünyasındaki fikri eleştirinin açık olduğunu gösterir fakat bize din öğretenler onların tu kaka olduğunu söyler. Siz onların karşısında yine fikirle yine Kur'an ve sünnetten çıkarttığınız kaidelerle, risalelerle onların fikirlerini çürütmeye çalışırsınız. Bu, İslam dünyasındaki pozitif eleştirel aklın varlığını gösterir ve ilklerde yani ilk yüz yıl, ikiyüz yıl, üçyüz yıl, dördüyüz yıl, beşyüz yıl bu kocaman bir İslam kültürü oluştururken medeniyeti oluştururken bu sorgulayıcı bu pozitif sorgulayıcı aklın, pozitif sorgulayıcı fikrin bu meselede temeli vardır. Eğer pozitif sorgulayıcı akıl eleştirel akıl olmasaydı İslam medeniyeti dediğimiz bir medeniyetin oluşması mümkün değildi. Biz onu kendimizce, kendi fikrimizce, kendi aklımızca eleştirebiliriz. Bu eleştirimiz eğer ilahi bir meseleyse dini ilgilendiriyorsa vahyin bir penceresinden bakıp veya vahyin beş penceresinden, on penceresinden bakıp o meselede belli bir fikir oluşturabiliriz. O yüzden eleştirel akılcılık, eleştirel akılcılık bugünkü düzlemde eleştirel akılcılık diye adlandırılan ve mevcut, Kur'an ve sünnetten alınmış olan herhangi bir hükmün farklı bir penceresinden bakmak, farklı bir dairesinden bakmak dinin içerisinde olmazsa olmazlardan bir şey olması gerekir. İslam dünyasının son üçyüz yıldır geri kalmasının, İslam dünyasının son üçyüz yıldır batıdaki fikri yapılanmaya karşı cevap veremeyişinin yegâne sebeplerinden birisi belki de bizim klasik din algısında -bu, fikri noktada- klasik din algısında durup yeni şeyler üretemememizden kaynaklanıyor. Biz elimizdeki mevcut vahyin argümanlarını yani Kur'an sünnet ve bu noktada ashabın bakış açısını kendimize örnek alarak yeniden, yeniden, yeniden, eleştirel bir noktada kendimizi yenilememiz gerekir ve benim anladığım, benim anladığım din bunun karşısında değil. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri “Sana hakkıyla ibadet edemedim ya Mabud” diyorsa ve o her an yeniden

yenilenmeye, yeniden kendisini tazelemeye, yeniden bu noktada kendisini dizayn etmeye, yeniden yaklaşmaya, yeniden yakınlaşmaya doğru kendisini koşturtuyorsa ve sufilerin kendi içlerinde hakikatinde hakikati vardır düsturunca bunu çalıştırmaya gayret ediyorlarsa o zaman eleştirel akılcılık dindeki kanıtların ötesine geçen değil, dindeki kanıtları, dindeki kanıtları açan, dindeki kanıtların anlaşılmasını isteyen, dindeki kanıtların kanıtlarla daha ileriye düşünen daha güzeli düşünen daha iyiyi düşünmeye daha kapsamlıyı düşünmeye daha derin düşünmeye sevk eden bir nokta olması gerekir. İslam dünyası bunu gerçekleştiremediğinden dolayı sıkıntı var ve İslam'ın kendi içerisindeki kendilerini entelektüel görenlerin açmazlarından birisi şu: Bizim önümüze fikri planlarla ve fikri yollarla gelmeyip bizim ibadetlerimizi değiştirmeye çalışıyorlar ki en büyük handikap bu. Ben iman ederken nasıl bir Allah'a iman etmem, nasıl bir Allah'ı tanımam, nasıl bir Allah'ı bilmem noktasında değil de benim namazımı değiştirmeye çalışıyor. Sıkıntı bu. Sen benim namazımı, örtümü değiştirmeye çalışma! Benim önüme imanın hakikatlerini ser, benim önüme benim iman ettiğim Allah'ı tanımlamada, bilmede, öğrenmede, Allah'ın varlık alemine sunmuş olduğu hikmetini tam manasıyla berrak, pırıl pırıl anlamanın bana yolunu çiz. Bu kendi kendimize öz eleştiri; bunu yapmayıp da bizim entelektüel takımımız, bu acı bir şey, son ikiyüz yıldan beri, üçyüz yıldan beri entelektüel takımımız bizim camilerde oturtuşumuzla kalkışımızla ilgileniyor. Bizim tekkelerdeki ritüellerimizle ilgileniyor, bizim ibadetlerimizin içerisindeki ritüellerle ilgileniyor. Bu değil derdimiz. Bu değil. Biz bundan altıyüz-yediyüz yıl sekizyüz yıl bin yıl önceki, bin yıl önceki İmam-ı Maturidi'nin iman esaslarının üzerinde duruyoruz. Yeniden buna gözlem getirecek yeniden buna akait getirecek yeniden pencere açacak bin yıldır İmam-ı Maturidi gibi bir entelektüelimiz yok. Varsa biz tanımıyoruz, bilmiyoruz yani biz okumadık o zaman. Olmayışının sebebi, bu benim kendimce, bunun en ana hatlarından birisi insanların düşünmeye korkmaları. Biz çünkü Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri "İçtihat eden isabet ederse iki sevap isabet etmezse bir sevap." disturunu unuttuk. Yani karşımızda birisi içtihat ederse biz onu tu kaka deyip batırıyoruz ve içtihat etmeye insanlar kokuyorlar, düşüncelerini açığa çıkartmaya korkuyorlar. Bunları burada konuşuyoruz diye benim mailime küfrüme fetva veriyorsa bir kimse İslam dünyasında bunları konuşacak kimse kalmaz, kalmıyor. Veyahut ta böyle bir şey isteniyor bizden. Nasıl bir şey isteniyor? Biz düşünmeyelim, biz fikir üretmeyelim, biz analiz etmeyelim, biz olayın bizi nereye götürdüğüne, fikrimizin bizi nereye götürdüğüne bakmayalım, dine sadece fıkıh dairesinde bakıp, fıkıh dairesinde bakıp orda kalalım, dine bu noktada akait noktasındaki bizim fikrimizi, gönlümüzü, aklımızı yerinden oynatacak, daha ileri; oturmuş yerleşmiş bir mekanizmayı çatırdatacak şeylerden korkup ürküyoruz biz.

Bizi yönetenlerde ürküyorlar aynı zamanda bizi dinsel olarak da yönetenler bunlardan ürküyorlar. Bizi sadece siyasi olarak yönetmiyorlar, bizi dini olarak da yönetiyorlar. Siz bugün mevcut dini oligarşinin dışında bir din söylemine veya algısına veya yaşantısına sahip olamazsınız. Bütün ülkelerde dünya üzerinde dini bir oligarşi var, Hristiyan dünyasında Hristiyan papazların veya din adamlarının oligarşisi, Yahudi aleminde Yahudi hahamların oligarşisi. Bunu Kur'an da beyan

ediyor. Buna Kur'an diyor ki, o Yahudi ve Hristiyan din adamlarının klasikleşmiş oligarşik yapılarından dolayı şikâyet ediliyor ve onlar bu yüzden yerle bir ediliyor tu kaka ilan ediliyor. Aynı şey, İslam dünyasında da bu hastalık var. İslam dünyasında da insanlar dini oligarşilerin içerisinde baskı altında sömürülüyor veyahut ta onların hür bir şekilde din algısını ve algılamasından uzak tutuluyor. Böylece aslında tüm dünya ve tüm dünya insanları hangi dine hangi inanca sahip olurlarsa olsunlar dini oligarşinin baskısının altında yaşıyor. Siz Uzakdoğu felsefesini dahi kendinizce, kendi dairenizde hür bir şekilde algılayamazsınız. Mümkün değil. Aynı şekilde de siz İmam-ı Maturidi'nin noktasında durursunuz. Daha ilerisini, hata yapın, daha ilerisini daha gerisini çıkartamazsınız. İmamı Azam'ı eleştiren veya İmam-ı Azam'ın çizgisinin dışında fetva veren kendi talebesi var. Kim? İmam-ı Yusuf ve sonradan yetişmiş İmam-ı Muhammed. İmam-ı Muhammed hem yetişmiş olduğu İmam-ı Azam'ın hem yetişmiş olduğu İmam-ı Yusuf'un söylemiş olduğu, getirmiş olduğu içtihadın farklı bir penceresinden içtihat getirebiliyorsa ve o reddiye uğramıyorsa ve onu reddetmiyorsa, onlar bu o günkü entelektüel takımının özgürlüğünü gösteriyor. İmamı Azam hazretlerini muhakkak bir fıkıh alimi olarak görebilirsiniz ben onu entelektüel bir kimse olarak görüyorum aynı zamanda. Çünkü sadece fikhî meseleleri abdestle, oruçla, namazla alakalı meseleleri fikh etmemiş aynı zamanda kelamî meselelerde fikh etmiş, kelamî meseleleri de konuşmuş, imanla alakalı meselelerde konuşmuş, kaderle alakalı meselelerde konuşmuş, meleklerle alakalı, cinnilerle alakalı meselelerde de konuşmuş. Yani sadece namazı bozan, abdesti bozan şeylerle kalmamış. İşte İslam dünyası bunu elde edemediğinden dolayı ne yazık ki o oligarşinin içerisinde duruyor ve imanını taklitten tahkike geçiremiyor. İbadetlerini taklitten tahkike geçiremiyor. Sufiler intisaplarını taklitten tahkike geçiremiyorlar. Siyasetçiler siyasi biatlarını taklitten tahkike geçiremiyorlar ve bu büyük bir körlük. Büyük bir körlük. Düşünebiliyor musunuz çok kısa güncelden bir örnek vereyim; İslam dünyası Suriye'deki kimisinin işid kimisinin deaş dediği örgüte güçlü bir ses çıkartamadı. Biz burada kendimizce kendi kendimize bağrındık durduk dinle İslam'la bunun alakası yok diye. Kimse güçlü bir ses çıkartamadı. Bu uluslararası oyuna herkes geldi, herkes çanak tuttu. Diyemedi kimse. İslam dünyası bundan korktu. Bizde böyle bir algı var, biz yanlışla yanlış diyebilecek cesarete sahip değiliz, din bizi bunu sevk ediyor ama biz o cesarete sahip değiliz.

4- TAHKİKİ İMAN:

Gazali'ye göre imanın üç mertebesi vardır.

1-İnsanlardan avam olanların, kültürsüzlerin imanı; bu sırf taklitten ibaret olan imandır.

Bu, anneden babadan görmüş, toplumdan görmüş, etrafından görmüş olduğu bir iman. Avamın imanı.

2-Kelamcıların, araştırmacıların imanı; bu bir nevi delil ile karışmış imandır. Bu, avamın imanına yakın fakat biraz ilerde bir imandır.

Bu da delil üzerine mürekkep yalamışların imanı. Mektep, medrese görmüş. Allah'a imanın delillerini size anlatır, peygambere imanın delillerini size anlatır, meleklerle imanın delillerini anlatır, bir de niçin iman edilmesi gerektiğini anlatır.

Peygamberle imanın delillerini anlatır bir de niçin peygamberlere iman edilmesi gerektiğini de anlatır. Bu alimlerin, yüzeysel alimlerin imanıdır. Öyle söyleyelim.

3- Ariflerin imanı:

Arif. Arif: Bilen demek

Benzer şekilde Muhammed İkbal'de dini hayatı üç döneme ayırır İMAN – DÜŞÜNCE – KEŞF,

Ariflik dereceleri ile ilişkisi olamayan akli başında, makul bir insan için akıl – iman ilişkisinde en uygun tutumlar eleştirel akılcılık ve tahkiki imancılık denebilir.

Eleştirel akılcılığın sonucu tahkiki imandır.

Nitekim Gazali araştırmacıların imanına ulaşma yollarını şüphe, akıl ve araştırmada görmesinin yanında yine bu derecede bir inanca üç yoldan ulaştığını söyler.

1. SEBEPLER, 2. KARİNELER, 3. TECRÜBELER.

Bunlardan sebepler dediği delillere nedensellik prensibi dahildir. Gazali her şeyin yaratıcısı, yanılmaz ve son bir sebebin mevcudiyetine düşünce gücüyle ulaşmıştır. Karineler dediği şey, doğuş ve sezgi yoludur. Nihayet tecrübeler gelince; zaman zaman yaptığı ibadet ve zikirlerdir.

Gazali'de insani bilgi ve ilahi bilgi bir çeşit dayanışma içinde görülür. İnsan, şer'i ve akli ilimleri iyice öğrenip kavradığında Allah, nübüvvet ve kıyamet gününe dair "Şüpheyi meydan vermeyecek bir bilgiye değil ama bir imana kavuşabilir." (Gazalinin düşünce sistem, syf.176)

Tahkiki imancılığı katı imancılıktan en belirgin özellik ikincisi riskli bir iman atlayışına dayanırken öncekinin rasyonel düşünce, değerlendirme ve tercihi başa koymasındır. Peterson

İslam dini, düşünce söz konusu olduğunda sınırları bilinen bir akli değerlendirmeye dayalı tahkiki imanın önemi daha belirgindir. Maturidi'ye göre "Sağlam din, delillere dayalı din." demektir. (Maturidi'de Bilgi Problemi, syf.134)

Soru 4:

"Sınırları bilinen bir akli değerlendirme." Maturidi burada neyi kast etti?

İmam-ı Maturidi sınırları bilinen bir akli değerlendirme olarak, bu değerlendirme aklın sınırları içerisinde. İmam-ı Maturidi bu noktada Kur'an ve sünnet dairesinde, İmam-ı Maturidi'nin bu noktadaki duruş noktasıyla felsefesiyle biraz ilgili olduğumdan dolayı anladığımı söylüyorum, İmam-ı Maturidi meselelere Kur'an ve sünnet içerisinde kalaraktan, Kur'an ve sünnetin içerisinde farklı hükümler çıkararak durur. Bu noktada İmam-ı Maturidi'nin felsefesinin, dairesinin sufilere çok yakın olduğuna inanırım. Sufiler kendince düşünce dünyalarını ve tefekkür dünyalarını Cenâb-ı Hakk'ın zatı hariç geniş bir yelpazede algırlar. Burada biz bir şeyi düşünürken bize düşünme noktasında yasaklanan şey Allah'ın zatullahıdır. Cenâb-ı Hakk'ın zatullahının haricinde her şey düşünüp tefekkür edilebilir dairesi vardır. Sufiler için ve bir kimse düşünürken, tefekkür ederken, kalam ederken bir tek Allah'ın zatiyla alakalı düşünüp tefekkür edip kalam edemez. Geri kalan dini ilgilendiren veya ilgilendirmeyen her meselede İslam bir düşünce üretmekle mükelleftir. İslam buna mükellef derken, o dini yaşayanlar, o

dine iman edenler bundan mükelleftirler. Kendilerinin mükellef görmek zorundadırlar. Çünkü bu noktada sınır, Allah'ın zatullahıdır. Bir tek o sınıra dokunamazsınız. İmam-ı Maturidi'nin **sınırları bilenen bir akli değerlendirme** derken Allahu alem bunu kastetmiştir. Eğer bunu kast etmediyse bunu kabullenen bir kimse değilim. Kendimce, kendi geldiğim gelenek olarak sufi geleneğinde Allah'ın zatullahı bir tek tefekkürden uzaktır. Ve Cenâb-ı Hakk'ın zatullahın haricinde bir kimse düşünce noktasında istediği noktaya doğru gidebilir ve bunu, bu düşüncesini destekler, bu düşüncesini destekleyecek olan bütün argümanları kullanabilir. Bu, o kimsenin rabitasıdır, o kimsenin hayalidir, o kimsenin halidir, o kimsenin rüyasıdır, o kimsenin üzerine gelen Cenâb-ı Hakk'ın sufilerin kendilerince ilm-i ledün dediği ama sufi olmayanların sezgi dediği, sufi olmayanların o kimselere ilham dediği ama sufilerin kendi dairesinde, kendi dairesinde bunu ilm-i ledünle bağladıkları bütün argümanlar açıktır. Sufi hakikatin hakikatine ulaşmak için, hakikatin hakikatine ulaşmak için var gücüyle mücadele etmekle emrolunmuştur. O yüzden bir sufi için sınır, Allah'ın zatullahıdır. Zatullahı tefekkür edemez. Zatullahla alakalı kalbine gelen her ilmi tenzih eder. Bu muhteşem bir tevhid zevkidir. Onun kalbine gelecek olan her tecelliyatı bu manada tenzih ederek yeniden, yeniden, yeniden, yeniden, yeniden, yeniden, yeni ufuklara doğru kanat çırpır. Arifin imanı o yüzden her an yenilenen, her an yenilenen, her an cedid olan imandır. Her an yenilenen her an cedid olan imana ulaşabilmesi için bir kimsenin her daim Onu zikretmesi gerekir. Ariflerin, sufilerin imanlarının tahkiki olması ve imanlarının hiç yenilmemesi, Bediüzzaman Said Nursi'nin Mektubat 9.kısım 8.telvih: Tasavvuf, tarikat, hakikat namı altında dediği ve adi samimi bir ehli tarikat iman noktasında asla yenilmez dediği nokta burasıdır. Asla yenilmez dediği adi samimi bir ehli tarikat silsileyi meşaiye duyduğu muhabbet cihetiyle fasık olabilir asla zındıkaya düşmez, der. Buradaki onun zındıkaya düşürmemesinin yegâne sebeplerinden birisi üstadına ve üstadına ve üstadına duyduğu sevgi cihetiyledir. Bu sevgiyi sufilerde hayat kaynağı gibidir iman kaynağı gibidir. Bu sevgiyle sufi kendisini her dem yeniler ve bu sevgi onu her dem zikrullahı götürür. Kim Allah'ı zikrederse Allah da onu zikreder. Allah'ın onu zikretmesi, en aşağı tabakada affetmesidir. Sufiler af olmayı düşünmezler. Sufiler aşırı bir iştiaak, aşırı bir aşk, aşırı bir özlemle Allah'ın zatullahına koşarlar çünkü özlem ona aittir, çünkü aşk ona aittir, çünkü şevk ona aittir. O bitmek tükenmek bilmeyen bir enerjiyle, bitmek tükenmek bilmeyen bir şevk ile hakikatin hakikatine, hakikatin hakikatine, imanının da imanına, hakikatin hakikati dediğim: imandır. O zaman o kimse hakikatin hakikatine, hakikatin hakikatine, hakikatin hakikatine koşarken ve her geldiği hakikat noktasını tenzih ederekten, her geldiği hakikat noktasını tenzih ederekten yaşadığı çağın, yaşadığı ortamın en temiz en hakikat noktasındaki imanını bulur. O yüzden sufilerin imanı ve sufilerin iman derecesi kitaplarda yazılan iman derecesinin üstündedir, çok üstündedir hem de. Burada söylediğim gerçek sufilerin. Gerçek sufiden kast ettiğim kimseler: görüyormuşçasına hayatı yaşayanlar, ibadet edenler. Görüyormuşçasına. Buradaki hadis-i şerif muhteşemdir; "Allah'ı görüyormuşçasına ibadet etmen." Allah'ı görüyormuşçasına ibadet etmeyi namazın içine sıkıştırır bırakırsanız, orucun içine sıkıştırır bırakırsanız, zekâtın içinde sıkıştırır bırakırsanız gerçek bir sufi anlayışında,

gerçek bir iman sahibine sahip olamazsınız. Bu görüyormuşçasına ibadet etmek demek, görüyormuşçasına yaşamak demektir. Görüyormuşçasına yaşamak demek bir kimsenin gözünü açıp kapatıncaya kadar dahi her an o Allah'la alışveriş etmesi demektir. Bu, her nefeste, her nefeste bir nefes daha yaklaşmak, bir nefes daha yaklaşmak, bir nefes daha tanımak, bir nefes daha bilmek, bir nefes daha Ona ulaşmaktır. Bundan geri kalanlar imanlarını köhneleştirirler ve eskitirler. İslam dünyasının en büyük problemi bu ama bu probleme gelem noktası tekkelerin ve sufi dünyanın kendi entelektüelliğini kaybetmesi ve kendilerini ritüellerin içerisinde boğması ve kendilerini yenileyememesidir. Sebep budur. Kendileridir. Yok ayağının baş parmağını bunun böyle üstüne getireceksin, yok elini buraya böyle koyacaksın, yok üç adım atacaksın dört adım duracaksın! Sufi dünya ne yazık ki kendisini köhneleştirmiştir. Sufiliği şeyhinin ayakkabısını çevirmek olarak görmek, sufiliği şeyhinin tarlasında buğday toplamak olarak görmek, sufiliği şeyhinin fabrikasında çalışmak olarak görmek, sufiliği şeyhinin yanında gittiğinde böyle durarak bu şekilde görmek ne yazık ki İslam dünyasını bu hale getirmiştir. Yeniden imanını tazelemeyi, yeniden zikrullah yaparak Allah'a yaklaşmayı yakın durmayı, yeniden Allah'ı sevmeyi, o gün sabah kalktığında Allah'ı başka bir veçhesiyle görmek, Allah'ı başka bir veçhesiyle tanımak, Allah'a başka bir veçhesinde aşına olmak, her olayda, her tecelliyatta, her nefeste Allah'ın veçhesini farklı bir noktada farklı bir dairede görmeden uzaklaşıp, şeyhinin ayakkabısını düzeltmekle cennete gideceğini düşünen sufi anlayış İslam dünyasına yapılmış en büyük hançer ve en büyük kötülüktür. Şeyhinin cübbesinin ucundan öpüp de cennete gitmeyi düşünen bir sufi yapılanma ne yazık ki İslam dünyasına zarar veriyor, fayda değil. Ve ne yazık ki ehil olmayan, ehil olmayan, bunu kendimi dahi ilave edebilirim, üstad geçinen, üstadım demiyorum, ehil olmayan. Burada sohbe ehil olmayabilirim ehil olduğumu zannetmiyorum ama kendisini üstad görenler, kendilerini şeyh görenler ne yazık ki kimisi üzüm bağlarında bağlarını toplatmakta, kimisi fabrikasında işçi çalıştırmakta, kimisi tarlasındaki buğdayı toplatmakta, kimisi de dervişlerden ders kâğıdı olarak yüzer lira almakta, kimisi de dervişlerden para toplamakta. Herkes bir noktaya gelince ne yazık ki sufiler gerçek manada işlevlerini yerine getirmiyorlar. Getirmeyinceye de İslam dünyasının önünde bir kapı aralanmıyor. Bir kapı aralanmıyor. Bu acı bir şey. Bunları konuşmaya çalışanlardan ürkemek, bunları konuşanları tu kaka ilan etmek, bunları alaşağı etmeye çalışmakta büyük bir kaos ve büyük bir körlük. İşin en enteresan noktası da bu. İşte o zaman İmam-ı Maturidi'nin buradaki **sınırları bilinen bir akli değerlendirme** derken herkes kendince, kendi akli sınırını alabilir burada. Ama biz kendi akli sınırimızı, kendi akli sınırimızı Allah'ın zatının haricinde her şeyi alabilecek noktaya getirirsek, o zaman farklı bir dünya keşfetmiş olabiliriz. Enteresan bir şeydir şimdi kalkıp çizmeme gerek yok aşına buradaki büyük bir çoğunluğu, Cenâb-ı Hakk önce akli yarattı ve akıl kendisinden sonra yaratılan her şeyi içine aldı. Akıl-ı evvel dediğimiz şey, kendisinden sonra yaratılan her şey onun içinde. Biz o akli sınırlandıracaksak, onun sınırı varlıktır komple. Varlığı ister siz maddesel boyutta alın ister manevi boyutta alın. Maddesel boyutta alıyorsanız varın gücünüz yetiyorsa ister varlığın çıkış noktasına gidin isterseniz varlığın genişleyen noktasına gidin, sınırınız oraya kadar açık. Eğer söz

konusu dediğiniz şey, sizin manevi olarak algılarınız dediğiniz şey de varlığın içerisinde onunda sonuçta gidebileceği son nokta zatullah'a kadar.

ŞERİAT – İNSAN VE AKIL adlı kitabında Prof. İlhan Arsel İslam şeriatı “Akıl” denen şeyi özgür şekilde iş görsün diye değil, sadece tanrı ve peygamber buyruklarını bellesin ve aynen izlesin diye verilmiş sayar. (syf.224)

Katılmıyorum. Bu otomatikman İslam'ın bu noktadaki kelamına hakaret sayılır. Eğer böyle bir şey olmuş olsaydı İmam-ı Maturidi'ler, Kindi'ler çıkmazdı. Nesefi çıkmazdı, Farabi çıkmazdı, mümkün değil. İnsana verilen akıl sadece İslam şeriatını anlasın diye verilmiş olsaydı bugün dünya üzerindeki düşünce ve fikir noktasında en fazla kendi içerisinde, son üçyüz yılı biz bunun içerisine koymazsak, en büyük emeği veren İslam dünyası. Bu konuda medeniyeti kuran İslam dünyası hatta son bin yılın, binbeşyüz yılın bu noktadaki felsefesini oluşturan, dünya felsefesini oluşturan İslam dünyası. Bu noktada, minvalde almak İslam dünyasının fikir emekçilerini görmemek demek. Hazreti Mevlâna'yı görmemek demek, Arabî'yi görmemek demek, Gazalî'yi görmemek demek Farabî'yi görmemek demek, İbn Haldun'u görmemek demek, Kindî'yi görmemek demek, aklıma gelen isimleri söylüyorum, Necmettin-i Kübra'yı görmemek demek nereye atabilirsiniz? Yok, bu mümkün değil.

“İmanın doğası konusunda Müslümanlar... iman kavramsal yapısını çiplaklığı içinde ortaya koymayı başardılar ama derin ve şahsi bir şey gerçekten hayati olan bir şey onların ince tahlillerinin dışında kaldı.” Prof. İZUTSU (İslam düşüncesinde iman kavramı, syf.281)

Buna da katılmıyorum. İzutsu'nun bu söylediğine de. Şu açıdan katılmıyorum, böyle bir şeyi -ki İzutsu bu noktada iyi bir arabicidir, her ne kadar bazı arabiciler onu eleştirseler de İzutsu sonuçta kendinden bahsettiriyor, kendinden konuşturuyor, kabul etmeyenler dahi. Arabî'yi bu noktada irdeleyen bu noktada anlamaya çalışan bir kimse. O zaman Arabî'yi hiç konuşmayacak kendisi.

Soru 5:

Bu ince tahliller nedir?

Bu ince tahliller tahmin ediyorum az önceki sohbetim. Bireylerin kendi içlerinde, kendi dairelerinde, kendilerini yenileyememesi. Bu noktada kendilerini yenilemeye de korkmaları. Kendimizi yenilemekten korkuyoruz. Çünkü kendimizi yenilersek yaşam standardımız değişmek zorunda kalacak. Yaşama standardımız değişince, etrafımızla olan ilişkiler bizim putumuz. İnsanların en önemli göremedikleri ince ayrıntılar, kendi hayat standartlarının putu olmasıdır. Biz kendi hayat standardımızı iman ediş şeklimize, şemalimize, kalbimize göre değil. Dayatılan, ön görülen hayat standardına göre yaşıyoruz. Bize bir din standardı koyuyorlar biz o din standardına göre din yaşıyoruz. Bize bir evlenme standardı koyuyorlar bir o evlenme standardına göre evleniyoruz. Bize bir ev standardı koyuyorlar biz o ev standardında göre evde yaşıyoruz. Bize bir hayat standardı dayatıyorlar biz o dayatılmış olan hayat standardına göre yaşıyoruz. Anne babalarımız, eşle, çocuklarla olan ilişkilerimiz, eğitimimiz hatta burada duruşumuz dahi bu standartlarda. Siz o standartlar noktasında iman ediyorsunuz ve yaşıyorsunuz, kaybettiğimiz ayrıntılar bunlar. Ve o standartlar dairesinde bir imani

ve İslami duruş biçimimiz, şeklimiz, fikrimiz var. O standardın dışında bir fikrimiz, düşüncemiz, yaşantımızın olması mümkün değil. Kendimizce. Bu sebeple -bu, tırnak içerisinde- bu sebeple aynileşiyoruz. Mesela örnekleyeceğim bunları küçük küçük farkında olmadan, bu sebeple biz mali durumumuz ne olursa olsun tatil yapmayı düşünüyoruz. Bu sebeple biz mali durumumuz ne olursa olsun herkesin tatil yaptığı şekilde tatil yapıyoruz. Bu standartlar içerisinde olduğumuzdan hacca giden hacı efendiler herkes Hilton'da kalmak istiyor. Bu standartlar içerisinde durduğumuzdan biz bir lokantada, bir yerde lüks iftarlar etmek istiyoruz evet. Örnekleyeceğim şimdi, bende dahilim buna, kapısının önüne iftar sofrası açıp yoldan geçen herkese iftar veren bir kimse gördünüz mü? Bende dahilim buna. Hani "Yarım hurmayla da olsa siz cehennem ateşini söndürün." diyen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin sünneti nerde? Siz bir Kurban Bayramı gördünüz mü kapısının önünde hayvanını kesmiş oradaki hemen gelen geçene dağıtan? Zekât verenlerin kaç tanesi bir fukara eve gidip de zekatını böyle tatlı bir şekilde hiç fark ettirmeden verip, ziyaret edip hoş bir sohbet edip gönlünü alıp gitmiştir? Çıplak din. "Bugün kaç kişi oruç tuttu?" Birisinin eli var. "Kaç kişi bir fakiri doyurdu?" Yine aynı kişinin eli kalkıyor. "Kim bir hastayı ziyaret etti?" Yine bir kişinin eli kalkıyor. Kim? Hazreti Ebu Bekir Efendimiz. Soruyorum, Hazreti Peygamber efendimiz sormuş. Bugün cumartesi, bugün bu üçünü bir arada toplayanınız var mı içinizde? Ben dahilim buna. Yok. Dün cumaydı, bunun üçünü toplayan var mı içinizde? Yok. Bir gün önce perşembeydi, perşembe günü bu üçü nefsinde toplayan var mı? Yok. Aynileşmişiz, imanımızı yenilememiz mümkün değil. Dışarı gitmeye gerek var mı? Önce nefsimizi sorgulayacağız ya. Bu topluluk üç gün içerisinde hasta ziyaret etmemiş, aç doyumamış, oruç tutmamış. Dayatılan bir din yaşıyoruz. O hoşumuza gidiyor. Topluluk namazını kıldı ama. Sakın, namazı bari bırakmayın. Dinde yıkılan son kale. Hasta ziyareti kalesi yıkılmış, aç doyurma kalesi yıkılmış, giyindirme, bir çıplağı giydirmeye kalesi yıkılmış, yetimin başını okşama kalesi yıkılmış. Yıkılmış. Oruç tutma kalesi yıkılmış. Hepimizde ölmeden önce ölmeyi arzu ediyoruz ama. Hepimizde. Hepimizde o kadar dindarız ki. Ama hiçbirimizde imanımızı yenileme noktasında değiliz. Enteresan bir şey mesela "Ey iman edenler iman ediniz!" Allah Allah ayet-i kerimeye bak. Allah bizi farklı bir imana sevk ediyor, Allah bizi farklı bir perdeye sevk ediyor, Allah bizi farklı bir noktaya gönderiyor diyor ki bize "Ey iman edenler iman ediniz." O zaman bizim her gün iman noktasında kendimizi tazelememiz, kendimizi derinleştirmemiz gerekiyor. Ya biz iman ettik. İman etmek neydi: Allah'a, meleklerine, peygamberlerine, kitaplarına, din gününe, hayrına şerrine, ya bunu herkes biliyor, bunu herkes biliyor ama burada bir incelik var. O İzutsu'nun az önceki **ince tahlillerin dışında kaldı** ince bir tahlil gerekiyor burada. İnce bir tahlil. İnce tahlil: her gün görüyormuşçasına yaşamak. İnce tahlil: ve her gün iman, iman, yeniden iman etmek. Mesela biz bunu böyle okuyoruz, sahabe iki kişi bir araya geldiğinde "Hadi iman edelim yeniden." deyip "Eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abduhü ve resulü!" söylerlerdi. Biz bunun suretine baktık bizde yan yana geldiğimizde ama bunu hiç kimse birbirine teklif edemiyor hiç kimseye siz bunu söyleyemezsiniz "Hadi gelin yeniden bir iman edelim Eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abduhü ve resulü!" Eğer bu sadece kelami, olarak

bunu söylemekse, burada kalıyorsa ince tahlilden uzağız. Evet, bunu kaybettik. “Ey iman edenler iman ediniz” ince tahlilden kaybettik. Hiç aklımıza gelmiyor bu ayet-i kerime bizim. Eğer iman edenler gerçekten yeniden iman ederlerse ve imanlarını tazeleme, yenileme, derinleştirme, genişletme noktasına giderlerse ve her gün yeniden, yeniden, yeniden, yeniden, yeniden yeniliyorlarsa kendilerini hatta sufilerin kendilerince düstur edindikleri her nefeste imanlarını yeniden tazeliyorlarsa ve berraklaştırıp, parlaklaştırıp, ferasetlerini arttırıyorlarsa o zaman ince tahlilleri var demektir. Ama öbür türlü İslam dünyasının bu noktada İzutsu’ya katılıyorum. Kendisini yenileme ve ince tahliller yapmaktan uzak. Kendisini yenileme ve ince tahliller yapmaktan uzak. İşin bu da acı tarafı. Allah bizi affetsin inşaallah.

And olsun biz Kur'an'ı düşünüp öğüt almak için kolaylaştırdık, öğüt alan yok mu?(KAMER,17)

“Öncelikle şunu söylemeliyim; bu soruyu hazırlarken kimsenin inançlarına, değerlerine, kutsalına saygısızlık etmek istemem haddime de değil, hakkınızı helal ediniz.”

“Ey bülbül! Sen bahar müjdeni şakı,

Bırak kötü haberi baykuş okusun”

ŞEYH SADİ-İ ŞİRAZİ

Baykuşluk bize kalsın, artık çoğunluğun aklındakileri masaya yatıralım.

İslam'ın bir özü var bir de günün ve çağın şartlarına göre o özü yaşamak, anlamak, yorumlama gereği var. Bütün dikkatini RİTÜELLERE veren Müslümanlar özü de işlevsiz hale getirdi. Çünkü yenilenmeyen, gelişmeyen, kendini güncellemeyen hiçbir şeyin işlevini sürdürüme imkânı da yok.

LEVENT GÜLTEKİN (yazar)

Devam edelim,

Diyanet işleri başkanı Prof. Ali Bardakoğlu Ekim 2004 açıklaması “Tarih boyunca Kur'an'ın çeşitli dillere çevirisi ve tefsiri yapılmıştır. Meal ve tefsirler yapıldıkları dönemin bilgi birikimini yansıtmaları sebebiyle Kur'an-ı Kerim'in her dönemde insanların ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için çağın yeni bilgilerine göre yeniden yorumlanması gerekir. Böylece Kur'an-ı Kerim'in yorumunda son söz söylenemez ve bir kimsenin söylediği söz ya da bir kimse ya da bir grubun yazdığı tefsir Kur'an'ın son sözü, son yorumu değildir. Devam ediyor;

Kur'an'daki bazı ayetlerin geçmiş dönemde yapılan yorumunun eskidiği ve günümüz toplumlarının şart ve ihtiyaçlarıyla bağdaşmadığı bir gerçektir.”

“Kur'an-ı Kerim'i anlama seviyeniz, sizin Allah'a olan yakınlığınızı tayin eder.” Prof. Dr. ROBERT FRAGLER

Bu konudaki hassasiyetinizi ve sıkıntılarınızı bilerek kısa bir soru hazırlamak amacındaydım fakat olmuyor.

Bu konu ile yakından ilgilenen Hintli din bilgini Dr. Asghar ALİ Engineer şöyle diyor:

Elimizde çok sayıda Kur'an yorumu bulunmakta bu durum, yorum çokluğu, İslam peygamberine gönderilmiş bu yüce kitabın anlamının büyüklüğünü gösterir.

Devam eder:

Bu konuda birinci ve en önemli soru:

1- Yalnızca bir tek yorum olabilir mi?

2- Kur'an'ın herhangi bir özel yorumu sonraki kuşaklar ya da aynı kuşakta insanların üzerinde bağlayıcı olabilir mi?

Böylece Kur'an'ın anlaşılmasını birkaç yorumcu ile sınırlandırmak kutsal kitabın eylem ve etki alanını ciddi biçimde daraltmak olacak ve bu yalnızca onu geçmişte bir döneme uygun, o dönemle ilgili yapacaktır. O yorum gelecek

kuşakların hedefi için tatmin edici olmayabilir. Geçmişte Müslümanlar tarafından karşı karşıya kalınan sorunlar ve meydan okumalarla şimdiki kuşakların karşılaştıkları aynı değildir. Böyle olunca Kur'an'dan esinlenmek ve onun rehberliğine sarılmak amacıyla yeni kuşak kendi görüş açılarından yorumlamak gereği duyacaktır.

O çağda yazılmış bütün Kur'an yorumları dikkatlice incelenirse orta çağ bilgi sistemlerinin etkisi altında yazılmış oldukları açıkça anlaşılır. Ayrıca da bu tefsirler sadece mutlak değişmezlik kazanmamış aynı zamanda takipçileri tarafından kutsallık, yarı tanrısallık statüsü bile verilmiştir. Bunların günümüze uygunluğu tartışmaya açılmıyordu bile.

Kur'an'daki ayetlerin sınıflarına ayrıldığıını biliyoruz.

Soru 1:

İbadet ile ilgili ayetler yani savm, salat, hac, zekât gibi uygulamalara ait ayetlerin (Asghar Ali'ye göre bu gibi ayetleri reformize etmek eşsizliği, özgünlüğü bozmak onun ruhsal estetiğini yok etmektir.) yorumu değişmezdir. Sizce?

Soru 2:

Muamalat; evlilik, boşanma, miras, iş anlaşmaları ile ilgili ayetleri yeniden yorumlama ya da güçlendirme ile Kur'an ruhunu onarmaya gereksinim var mıdır?

Soru 3:

Varsa bunu nasıl başarabiliriz?

Soru 4:

Modernleşmenin üç sac ayağı vardır: hümanizm, sekülerizm ve demokrasi. Bu üçüne göre Kur'an'ın tekrar yeniden tefsiri gerekir mi?

Tut ki Ali'den miras kaldı sana Zülfikâr!

Sende Ali'nin yüreği yoksa, Zülfikâr neye yarar? Hazreti Mevlâna

Burada bekleyelim. **Yalnızca bir tek yorum olabilir mi?** Hayır. Buraya kadar okuduklarımin hepsinin de altına imzamı atıyorum. Biz tabi bunu zaman içerisinde kendi aramızda belki de dar dairede belki de gerekli olduğu zamanlarda kendi aramızda konuşup bunun kendimizce sıkıntısını yaşayan insanlarız. Ben Kur'an mealini çok önemseyen bir kimse değilim. Lazım mı? Evet. Lazım mı? Evet. Ama Kur'an'ın bu noktada her dönem tefsir noktasında anlayış noktasında, idrak noktasında yenilenmesi gerekir mi? Evet. Evet. Bu noktada bir yorumda bağlı kalmak doğru mu? Hayır. Fakat İslam dünyasında, parantez açıyorum bir korku var. Korku şu: İslam dünyasını dizayn etmek isteyen içsel ve dışsal güçler, Kur'an ve sünnetin özünden saparak farklı yorumlar getiriyorlar önümüze. Bu özden sapkınlık olarak önümüze konulan yorumlardan dolayı biz bu korkuyla Kur'an'ı yeniden yorumlayan insanlara karşı bir şüphe ile bakıyoruz. İslam dünyası siyasi, ekonomik, askeri, sosyal olarak güçlü olmuş olsa, kültürel olarak güçlü olmuş olsa, kendi içinde bunları tartışıp, bunları araştırıp insanların üzerine doğru açılımlar konmuş olsa bu meselede hiçbir sıkıntı yaşanmayacak, yaşanmaması gerekir. Yaşanmaz. Arabî kendi çağında kendince tartışıldı. Arabî'nin karşısına insanlar risaleler yazdılar mı? Evet. Arabî'nin Kur'an yorumuna, Arabî'nin ayet-i kerimelere

ve hadis-i şeriflere olan yorumlarına karşı tez yorumlar kondu mu? Evet. Bunda bir sıkıntı bir sakınca yaşandı mı İslam dünyasında? Hayır. İnsanlar bunu konuşmaktan korktular mı? Hayır. İmam-ı Azam'ın içtihadına karşılık İmam-ı Muhammed'in İmam-ı Yusuf'un kendi çağında, kendi talebeleri, kendilerince ona karşı, onun söylediğinin zıddına veya farklı pencereden ve perdeden bakarak yeni içtihatlar getirdiler mi? Evet. Onun arkasından gelen İmam-ı Malik onun arkasından gelen İmam-ı Şâfiî, onun arkasından gelen İmam-ı Hambeli'nin bu çizginin içinde farklı yorumlar getirerekten farklı mezhebi açılımlar oldu mu? Evet. Bu yolu taklip eden İslam dünyası kendi içerisinde 33-34 tane mezhep oluşturdu mu? Evet. Ve bu mezheplerin oluşmasından dolayı kendi zamanında herhangi bir zayıflık göstergesi oluştu mu? Hayır.

Ama son üçyüz yıla baktığımızda İslam dünyası bu kısırlığın içerisinde kalmış vaziyette. Bir taraftan reformist düşünceler peyda ederekten Kur'an ve sünnetin özüyle oynayan insanlar olunca, diğer taraftan iyi niyetli Kur'an'a yeniden yorum getirme, ayet-i kerimelere yeniden bir mana, anlam yüklemeye çalışan insanlar bu gayri nizami reformistlerden dolayı boğuldular. Onların seslerini duymadık hiç. Hiç duymadık. Ve onlara tereddütle yaklaştık.

Biz az önce Bayındır'dan bizim Oktay, Nuri, Harun var bir mesele oldu, lat, uzza, menatla alakalı. Dedim ki: bu İslam dünyasının içerisinde var. Suudlar saraydakiler eski putperestlikleri sarayın içinde devam ediyormuş dedi. Dedim sarayın içine bakmamıza gerek yok Müslümanların içerisinde devam ediyor bu dedim. Menat: para, uzza: güç, lat: kadın. Bugün İslam dünyasında kadına, paraya, güce, makama bozulmayan kim kaldı? Eğer ki yorumlama noktasında bir tane put olacak lat olacak, bir tane put olacak uzza olacak, bir tane de put olacak menat olacak, o putların önünde saygı durursan, eğilirsen putperest olmuş olacaksın. Eğer biz buna yorum getirmezsek, buna yeniden bugün anlayış olarak o ayet-i kerimeyi veya o meseleyi bugüne yorumlayamazsak biz o zaman hiç içimizde lat, uzza, menat var demeyeceğiz. Hazreti Mevlâna Mesnevi'sinde "Putu kalbinde ara!" der. Biz put olarak kendimizce, hala daha öyle düşünenler var ya, işte bir heykelin önünde saygı duruşunda bulunmayı putçuluk olarak algılıyoruz parantez içinde. Buradaki puttan mananın ne olduğunu çıkartmaya çalışmıyoruz. Eğer sen gayri hukuki bir gücün önünde eğiliyorsan asıl kalbindeki putçuluk o. Eğer sen para sevgisinin önünde eğiliyorsan senin kalbinde put var. Eğer bir kadın, bir erkek sana gel dedi de sen haram helal tanımadan yürüyüp koştıysan arkasından, putçuluk senin içinde. sen lat'ı başka yerde arama. Eğer sen para önemlidir deyip de haramı helal ettiysen, faizi helal ettiysen, sen daha fazla para kazanmak için önüne gelen her şeyi ezip yıktıysan, ben bu paraya sahip olmam lazım diyerekten sen her türlü melaneti işlediysen menat senin kalbinde, sen dışarıda menat arama. Sen gücü eline geçirdiğinde adaletle davranmıyorsan, gücü eline geçirdiğinde hakkaniyetli olmuyorsan, belediye başkanı olduğunda yanındaki çevrendekilere ihaleleri veriyorsan, vali olduğunda adaletle davranamayıp etrafındaki insanlara devletin parasını peşkeş çekiyorsan, millet vekili olduğunda onun bunun işi olsun diye yüz on sekiz takla atıp iş takipçiliği yapıyorsan, bakan olduğunda cumburlop yutacağım diye uğraşıyorsan uzza senin kalbinde ne dışarıda arıyorsun ki! Ama biz ayet-i kerimeleri

düz yorumlarsak bize bir tane lat, bir tane uzza, bir tane de menat. Üç tane ne lazım? Put lazım. Üç tane heykel putu andıran, onun önünde saygı durdun, onun önünde dua ettin, onun önünde secdeye kapıldın, biz bunu anlıyoruz. Bu değil kardeş. Bu, geçmiş dönemde böyleydi şimdiki insanların bu putu kalbinde bunu böyle algılamak gerekir, diyorsak o zaman bizi taşlamaya başlıyorlar.

1- Yalnızca bir tek yorum olabilir mi?

Hayır. Bunu ehli sufi Kur'an'ı yorumlarken kendince der ki, Kur'an'ı okumaya ve Kur'an'ı anlamaya ve Kur'an'ı yaşamaya çalışan nefes adedince yorum vardır. Bunun bir tek durulan nokta sen o yoruma katılmayabilirsin. Katılma kardeşim. Sen benim az önce, biz içerde bunu konuşmuştuk şimdi taze olarak söylüyorum, sen benim lat, menat, uzza yorumuma katılma. Katılma. Bu senin hakkın ama Kur'an yorumlamada belli bir sınır tanımak Kur'an'ın ilahiliğine aykırı. Kur'an'ın sınırı ancak Kur'an'ıdır. O sınır Allah'ın zatullahıdır zaten başka bir şey değildir. Yorum noktasında evet, siz yorumlara karşı çıkabilirsiniz. Bu farklı.

2- Kur'an'ın herhangi bir özel yorumu sonraki kuşaklar ya da aynı kuşakta insanların üzerinde bağlayıcı olabilir mi?

Bu konuda kesin hüküm olarak ben kendimce bağlayıcı olur noktasında değilim ama burada bir parantez açayım. Böyle demekle Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin işaret ettiği şeylerin dışına çıkmak değil bu. Kendimcesi bu. Biz Kur'an'ı yorumluyoruz derken bazılarının yapmış olduğu hataya düşmekte istemem. Biz yorumladık, namaz sırt üstü kılınır. Bu da işin basit ve bayağı tarafı. Benim yorumum bu, namazı oturup işte sıralarda kılmamız lazım, bu da bir namaz. Bu, işin basit tarafı veyahut ta işte bir fukaraya 5 kuruş vermekte namazdır. E bu noktada değil, böyle değil. Bunlardan dolayı zaten Kur'an'ın üzerinde yeniden yorum yapan insanların sesleri duyulmuyor. Bunun en özgür bir şekilde konuşulabileceği ülkelerden birisi Türkiye. Ama ne yazık ki belirli odaktaki kimseler çıkıp da: Tavuktan da kurban olur, ayakkabıdan da kurban olur, deyince iş kendi çizgisini aşmış oluyor. İnsanlar oturup Kur'an'ın yeniden yorumlanması gerekir diyenlere şüpheyle bakıyorlar ve diyorlar ki: Arkasından ayakkabıdan da kurban olur diyecek mi? Arkasından bir horoz da kessen kurban olur diyecek mi, diye arkasından bunu bekliyorlar. Bu işin tabi gayri ilmi sulandırma şekli.

İslam dünyası bilhassa Türkiye'deki Müslümanlar bu korkuyu yaşıyorlar. Bu işin acı tarafı. O kadar ilahiyat fakültelerimiz var o kadar da medreselerimiz var ama ne yazık ki gerçekten Kur'an'ı olması gerektiği gibi bu çağda yorumlayabilen çok az. Bağlayıcılık açısından geçmişten muhakkak ders almalıyız, geçmişe muhakkak bakmalıyız, kendi yaşadığımız çağdaşlar bu meselede ne demiş ona da bakmalıyız bu meselede ama kesin kati bağlayıcı noktada durmamız biraz zor ama Türkiye'de bunun oluşması, İslam dünyasında bunun oluşması çok zor. Yani siz düşünebiliyor musunuz, bu ülkede, bunu böyle aşagılamak için kötölemek için söylemiyorum, elli yıldan beri altmış yıldan beri risaleyi nurun dışında bir şey okumayan topluluk var. Otuz yıldan beri kendi hocasının kitaplarından ve sohbetlerinden başka dinlemeyen bir topluluk var. Otuz yıldan kırk yıldan beri Süleyman Tunahan hazretlerinin sohbetlerini takip edip başka hiçbir şey takip etmeyen topluluklar var. Yani Türkiye'deki İslami cenaha baktığımıza fetullah gülen hocanın cemaati. Fethullah

gülenin haricinde hiçbir şey okumuyor ve dinlemiyor. Bir tarafta risaleyi nur, risaleyi nurun haricinde hiçbir şey okumuyor ve dinlemiyor. Bir tarafta Süleyman Hilmi Tunali. Süleyman Hilmi Tunali'nin dışında hiçbir şey tanımıyor. Bir tarafta sufi topluluk, benim gavsımdan başka bir şeyh yoktur deyip sadece onu tanıyor ve onu biliyor. Bir tarafta filanca x topluluk kendi şeyhinin haricinde başka bir şeyh tanımayıp başka hiçbir şeyh ne dedi diye bakmayan, kendince saplanmış bir şekilde duran cemaatler ve tarikatlar var. Böyle saplantı halinde duran cemaatlerin ve tarikatların içerisinde Kur'an'ın yeniden yorumlanası gibi bir şeyi konuşmak taşlanmayı gerektiren bir şey. Biz şimdi bunu konuşurken ben konuşurken taşlanmaktan korkmadığımdan dolayı konuşuyorum.

Bugün diyanet işleri dahi Kur'an'ı yorumlamaktan yeniden yorumlamaktan uzaklar, fıkıhı yeniden fıkhetmekten, yorumlamaktan uzaklar. Bütün ilahiyat fakülteleri profesörleri fıkıhçılar, bütün ilahiyat fakültelerinin fıkıhçıları toplanıp fıkıhı yeniden gözden geçirip, yeniden gözden geçirip yeniden değişik içtihatları alıp bugüne güncelleyebiliyorlar mı? Hayır. Biz hala daha kız çocuklarımızı üniversiteye gönderirken seksen kilometre uzağa gittiğinde yanında muhakkak mahremi olması gerektiğinin fetvasıyla duruyoruz. Çok basitini önünüze koyuyorum. Biz Hanefi'ye göre bir adam kaybolduysa kırk yıl nikâhında durması gereken fıkıhla duruyoruz. Adamdan ses seda çıkmadı, adam gitti nerde olduğu belli değil öldüğü de belli değil kaldığı da belli değil. Hanefi'ye göre arkasında kadın kırk yıl ya da onun yaşitlarının bir tanesi eceliyle ölünceye kadar beklemek zorunda. Tabi siz fıkıh olarak namazı bozan bozmayan, orucu bozan bozmayan şeyleri okuduğunuzdan fıkıhı onu biliyorsunuz. Bir kadın düşünün kocasından haber almıyor kırk yıl bekleyecek. Birincisi kocasının mirasına dokunamayacak. İkincisi Boşanmış hükmüne giremeyecek, kırk yıl bekleyecek kadın. En az kırk yıl. Kırk yıl dolacak gidecek müracaat edecek benim kocam kayıp olalı haber alınmayalı kırk yıl oldu. Kırk yıl olunca hukuk o adamın öldüğüne hükmedecek kadının boş olduğunu ve mirasının da o kadına ve çocuklarına kaldığına hükmedecek. Gelin bunu yenileyin. Bu dini yaşanır hale getirelim. Bize uyduruk bir şey de getirmeyin önümüze ama. Bugünkü düzlemde deyin ki, onun ölüm kâğıdı geldiğinde boş olsun veya belirli bir zaman koyun, Şâfiîlerde dört yıl bu. Şâfiîlerde dört yıl. Dört yıl zaman koyun. Adam eşini çoluğunu çocuğunu bırakmış Almanya'ya mı gitmiş Yugoslavya'ya mı gitmiş Bulgaristan'a mı gitmiş nereye gittiye gitmiş, kaçmış, terk etmiş gitmiş haber alınamıyor. Kadın geliyor bana, "Hocam benim kocam vardı 10 yıldır haber alamıyoruz çocuklar 10 yaşına geldi. Ben ne yapacağım?" Bakın o kadın gitse mahkemeye mahkeme onu boşamıyor. Normal mahkemeye gitse boşamıyor normal mahkeme onu. Dedim git "Mahkemeye müracaat et." "Müracaat ettim." dedi "Ne öldüğüne hükmediyorlar ne boşamaya." Boşamaya hükmetmesi için celp kâğıdının gitmesi lazım ona. E celp kâğıdı geri dönüyor. Celp kâğıdı geri dönünce boşayamıyor mahkeme. Kadın 10 yıl evlenemiyor bir kimseyle ama aynı o kadın gitse bir başka erkekle ilişkiye girse zinadan atıyor içeri. Mahalleli taşıyor onu zina etti diye. Fıkıh edemiyorsunuz, hükmedemiyorsunuz da. Evet. Bunlar normalde konuşulmayan şeyler, konuşulamayan şeyler. O yüzden bağlayıcılık noktasına evet fıkıhı meselelerde de yeniden yorumlamaya ihtiyacımız var. Kur'an'ı yeniden

yorumlamaya ihtiyacımız var, fıkhî meseleleri yeniden yorumlamaya ihtiyacımız var, kader algısı yeniden yorumlamaya ihtiyacımız var. Var. Ama ümmet bunu özgür bir şekilde konuşmıyor. Türkiye’de biz bunu özgür bir şekilde konuşmıyoruz.

Böylece Kur'an'ın anlaşılmasını birkaç yorumcu ile sınırlandırmak kutsal kitabın eylem ve etki alanını ciddi biçimde daraltmak olacak ve bu yalnızca onu geçmişte bir döneme uygun, o dönemle ilgili yapacaktır. O yorum gelecek kuşakların hedefi için tatmin edici olmayabilir. Geçmişte Müslümanlar tarafından karşı karşıya kalınan sorunlar ve meydan okumalarla şimdiki kuşakların karşılaştıkları aynı değildir. Böyle olunca Kur'an'dan esinlenmek ve onun rehberliğine sarılmak amacıyla yeni kuşak kendi görüş açılarından yorumlamak gereği duyacaktır.

O çağda yazılmış bütün Kur'an yorumları dikkatlice incelenirse orta çağ bilgi sistemlerinin etkisi altında yazılmış oldukları açıkça anlaşılır. Ayrıca da bu tefsirler sadece mutlak değişmezlik kazanmamış aynı zamanda takipçileri tarafından kutsallık, yarı tanrısallık statüsü bile verilmiştir. Bunların günümüze uygunluğu tartışmaya açılmıyordu bile.

Evet, tartışmaya açamazsınız bile. Tartışmaya açamazsınız bile. Bizde kitapları kutsallaştırmak ve tanrılaştırmak, insanları kutsallaştırmak ve tanrısallaştırmak yerleşmiş vaziyettedir. Hatta biz öylesine tefsirleri, öylesine herhangi bir meseledeki risaleyi kutsallaştırırız ki birisi onun hilafına bir laf söylese hemen küfrüne fetva veririz. Burada en korunmasız olan sufilerdir ama sufilerde kendi içlerinde kutsallaştırırlar ve tanrısallaştırırlar bir meseleyi. Arkasından gelen şeyhin önceki şeyhin anlayışından daha ileri olabileceğini kabul etmeyiz biz. Eğer o şeyhi geçmiş şeyhin önünde göreni tu kaka ilan ederiz ve bir önceki vefat etmiş olan şeyhimize sımsıkı yapışırız onu tanrısallaştırırız çünkü. Bunun tecelliyatı Hazreti Ömer Efendimizdeki tecelliyat gibidir. Biz onu okuruz da uygulayamayız. Hazreti Ömer radiyallahu anh hazretleri ne dedi “Kim Muhammed öldü derse bu kılıcım onun hakkını verecektir!” dedi. Bu ne demekti: Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerini tanrısallaştırıyordu. Bu pagan zihniyetiydi. Pagan zihniyetine göre Hazreti Muhammed-i Mustafa bu manada ölmemiştir ama Hazreti Ebu Bekir radiyallahu anh hazretleri “Dur ya Ömer!” dedi “Biz hiç ölemeyen Allah'a iman ettik. Her nefis ölümü tadıcıdır.” dedi Hazreti Ömer radiyallahu anh hazretleri diyor ki: “Hazreti Ebu Bekir konuştukça benim kalbime ılık ılık bir şey indi, bunu kabul ettim.” diyor. Evet. Bakın bunu kabul ettim diyor evet. Bizde tanrısallaştırmaktan biz uzaklaşmıyoruz. Adamın bir önceki şeyhi ne şeyhti ne şeyhti ne şeyhti. Nereydin o zaman? Madem o kadar çok kutsal bir kimseydi sen neredeydin o sağken? Ama bu her alanda öyle. Biz siyasetçileri tanrısallaştırırız, şeyhleri tanrısallaştırırız, tefsircileri tanrısallaştırırız, biz dedemizi, babamızı, atamızı tanrısallaştırırız. Biz başımızdaki herhangi bir kimseyi tanrısallaştırırız. Sağ olan şeyhimizi de tanrısallaştırırız. Bizim başımızda bir zakirimiz vardır abimiz vardır ders yaptırıyor bize yol gösterir, biz onu da tanrısallaştırırız. Tanrısallaştırmak bizim içimizde bir hayvani güdü. Biz kadını da tanrısallaştırırız, taparız ona. Biz erkeği de tanrısallaştırırız, taparız ona. Şarkılarımız bunun üzerinedir, şiirlerimiz bunun üzerinedir, tanrısallaştırırız, taparız. Bunu biz kendi içimizde bu şeytani güdüyü

terbiye edemeyiz. Terbiye edemediğimizden dolayı biz herkesi ve her şeyi tanrısallaştırmaya uygunuz, bekleriz. Bu tanrısallaştırmayı birisi yıkarsa da biz ona şüpheyile bakarız. Hani ben, arkadaşlar bu konuda hata yapmışım özür dilerim sizden, diyorum bazılarının gözleri değişiyor, sen hata yapmazsın diyor gözleriyle. Değil kardeşim yaparım ya. İnsanım. Tanrısallaştırmaya gerek yok. Birisi zakirini, abisini hata yapmaz olarak görüyor. Yapar ya, tanrısallaştırma. Yapar. Kocasını hata yapmaz görüyor. Yapar insan. Tanrısallaştırma kimseyi. Veya bir siyasi lideri tanrısallaştırıyoruz, yapıyoruz bunu. Veya simgeleştiriyoruz; filanca Şeyh Efendi, hata yaparsa İslam hata yaptı. Ya simgeleştirme, hata yapar. Filanca x kimse, hata yapar, herkes için mümkün ama tanrısallaştırmak şeytani bir güdü içimizde. Kitabı tanrısallaştırmak şeytani bir güdü içimizde. Yani düşünebiliyor musunuz siz Gazali'yi birisi eleştirecek? Gazali'yi eleştireni biz kafirlikle, İbni Teymiye'yi eleştirmeyi kafirlikle eş değerde tutarız. Düşünebiliyor musunuz İmam-ı Rabbani'nin eleştirilebildiğini? Nasıl ciğerinize dokunuyor değil mi? Hazreti Mevlâna'nın eleştirildiğini düşünebiliyor musunuz? Ciğerinize dokunuyor değil mi? Birileri bana tweetten veyahut ta özelden yazıyorlar "Hazreti Mevlana'nın da işte ..." ben diyorum o da insan onun da hataları vardır. Tartışacak alan kalmadı. Vardır, tespit etmişsin yaz bir risale, yayınla, millet açsın okusun, bilgilensin. Küfretme, hakaret etme. Hani birisi bir risale yazmış ya Bediüzzaman Said Nursi hazretlerinin risalelerinde tespit edebildiği 33 tane yanlışlığa düştüğü yerleri tespit etmiş. 33 tanemi 35 tane mi ne!. Herkes ver yansın çek uzansın saldırıyorlar. Ya ne saldırıyorsunuz, bırakın. İnsanlar risaleyi araştırınsınlar o Bediüzzaman hazretlerinin eksiklerini noksanlıklarını bulsunlar, koysunlar risale olarak yazsınlar eğer onların karşısında Kur'an ve sünnette yeniden bir açılımla, yeniden bir içtihatla, yeniden bir anlayışla onun hatalı olan yerlerini söylüyorlarsa bu bir zenginlik ama biz öyle görmeyiz, onu da tanrısallaştırırız. Allah bizi affetsin.

Soru 1: ibadet ile ilgili ayetler yani savm, salat, hac, zekât gibi uygulamalara ait ayetlerin (Asghar Ali'ye göre bu gibi ayetleri reformize etmek eşsizliği, özgünlüğü bozmak onun ruhsal estetiğini yok etmektir.)

Sizce?

Bu noktada ibadetle ilgili ayetlerin zahirsel ritüellerine dokunmadan, manasal anlamlarının üzerinde yenilenmesi gerekir. Namaz anlayışının yenilenmesi gerekir, oruç anlayışının yenilenmesi gerekir ama "Siz 18 saat oruç tutturuyorsunuz." bunu değil. Bunu konuşursan meseleyi bayağı noktaya getiriyorsun, bunu konuşma. Neden? Bu ayet ve hadislerle orucun ne zaman başlanılacağı ne zaman biteceği belli sen bana yeni bir oruç manası getir. Bana de ki; orucun gerçek manası budur, ben oruçtan bunu anladım de. Bana de ki; namazdan bunu anladım de. Benim namazı Hristiyanlara özenerekten sıralara oturtarak namaz kıldırma çalışması bana. Bana öyle bir namaz anlat ki ben senin namazı anlatırken namazın senin baş ucunda durduğunu göreyim. Sen öyle bir namaz kıl ki, namaz kılarken namaz senin başucunda Allah'a dua etsin "Yarabbi beni kılani affet!" desin. Bana bunu anlat ama bana namazı sıralarda kılamaz mıyız? Camilere sıraları koysak herkes sıralara otursa namazı böyle kılsa olmaz mı? Deme bana. Bunu deme işte. Bu şekilsellik uğraşma, sen beni şekilcilikle suçluyorsun

benim önüme yine şekil koyuyorsun. Beni şekilsellikle suçlama. O ibadetin ritüeli, ibadetin ritüeli Âdem'den itibaren aynı. Sen Âdem'den itibaren secde ritüelini değiştirmeye çalışırsan, o zaman bu manayı yakalamak değil. Bana öyle bir secde anlat ki, secde gelsin o secde anlatmana secde etsin. Eyvallah. Ama bu çok basite indirgenip ibadetlerin şekilleriyle ve şemalleriyle uğraşmak, manasıyla uğraşmamak bir kısmıyla biz manasıyla uğraşıyoruz deyip şekli ve ritüeli terk etmek değil. Ritüeller bu noktada baştan itibaren süregelen bir şey "Namaz geçmiş ümmetlere farz kılındığı gibi size de farz kılındı. Oruç geçmiş ümmetlere farz kılındığı gibi size de farz kılındı." Kalkıp da: Çok aç kalırsan bir tane kesme şeker atarsan orucun bozulmaz deme bize. Bunu söyleme bize. Bunu söylediğin zaman seninki olmadı. O bir yer bulmayacaktır. Bize orucu yeniden anlat, yeniden anlatırken Kur'an ve sünnetin manasına gözünü dik, geceler boyunca tefekkür et, oruçtan kasıt ne, de. Sen kendince geceler boyunca otur tefekkür et, zikretmekten kasıt ne, de. Otur "la ilahe illallah"tan kasıt ne olduğunu tefekkür et bana, yarın gel anlat, ben seni dinleyeyim. Raziyim. Bana kitaptan okuyup da gelip anlatma. Bana kitaptan okuyup gelip anlattığın şeyleri, kitapları biliyorum, ben okurum oradan lazım olursa, bana onu anlatma bana yeni bir şey söyle. Hazreti Mevlana'nın dediği gibi, başkasının dediklerini söyleme bana, bugün yeni şeyler söylemek lazım, demiş eyvallah, bunu söyle. O yüzden bu noktada ayetleri, ibadetle alakalı ayetleri revize edelim. Manalarını edelim ama ritüellerine dokunmayalım. Benim kendi durduğum nokta.

Soru 2: Muamalat; evlilik, boşanma, miras, iş anlaşmaları ile ilgili ayetleri yeniden yorumlama ya da güçlendirme ile Kur'an ruhunu onarmaya gereksinim var mıdır?

Kur'an ruhunu onarmak demeyelim biz buna ama gereksinim var. Kur'an ve sünnet dairesinde yeniden yorumlamaya, yeniden bunları analiz etmeye, yeniden güncellemeye ihtiyaç var. Şimdi kapitalist sistem zorluyor, geliyor diyor ki kâğıt, borsada oynamak caiz midir? Şimdi son dönem fıkıhçılar diyor ki evet borsa kağıtları alınıp satılabilir. İslam'ın özüne uygun değil. Nasıl uygun değil: İslam üretime dayalı bir sistemdir, reel üretime dayalı, üretim ve tüketim dengesini gözetir. Üretip tüketmemek değildir, sadece tüketmekte değildir, üretir ve tüketirsin ama tüketim aşağıdadır İslam'da, üretim yukarıdadır. Üretip satarsın ama borsa dediğinde üretmeden kâğıt al kâğıt sat. İslam'da kâğıt alışverişi vardır ama anında, reel olması gerekir, canlı. Siz doları bir gün vadeli satamazsınız. Dolar verip altın alırken bir gün vadeli yoktur faiz vardır işin içerisine ama kapitalist sistemin etkisinde kalan bir kısım profesörler buna cevaz veriyorlar şimdi. İslam faize cevaz vermez asla. Asla. "Ama işte kat kat arttırılmış olan faiz haram kılındı." Değil, faizin azı da çoğu da haram. Üzerinde oynayamazsınız.

Soru 3: Varsa bunu nasıl başarabiliriz?

Gerçekten nasıl başarabilirizi ben kendimce kendi kendime değişik sohbetlerde arkadaşlara beyan etmeye çalışıyorum. Diyorum ki; bütün ilahiyatçı profesörler kendi dallarında toplansınlar. Kendi dallarıyla Diyanetin çatısının altında mı toplanırlar Türkiye'de bunun adınının atılması lazım. Fıkıhçılar diyanetin kendi çatısının altında toplansınlar analiz etsinler, yorumlasınlar, tefsirciler, kelamcılar, akaitciler, tarihçiler otursunlar bunun üzerinde gerçekten kafa yorsunlar. Biraz

amiyane olacak biraz böyle belki de alınacaklar sözlerimden ama devlet onlara maaş veriyor. Bu konuda insanların önüne yeniden bir şeyler getirsinler ve örnek olsun Türkiye. Gerçekten komple bir elden geçirip önümüze bir şey koysunlar bizim. Çok basit örnekler veriyorum, içimizden, yaşadığımız örnekler veriyorum: Kız çocuğunu üniversiteye gönderecek olan anne baba Hanefi'ye göre haram işliyor. Bunun önüne geçemiyoruz.

Soru 4: Modernleşmenin üç sac ayağı vardır: hümanizm, sekülerizm ve demokrasi. Bu üçüne göre Kur'an'ın tekrar yeniden tefsiri gerekir mi?

Hayır. Sekülerizm de hümanizm de demokrasi de benim işim değil. İslam'ın işi de değil. Hümanizm, yarı insan tanrıcılığıdır. Sekülerizm, direkt dünyevileşmektir. Demokrasi ise ne idüğü belirsizdir. Bununla bütün dünyayı aldatıyorlar bu terimlerle. Hümanizm insancılık değildir, yarı tanrı insanlardır. Sekülerizm manadan uzak direkt dünyevileşmektir. Tüketime dayalı demokrasi ise, güçlülerin sadece ve sadece güçlülerin sistemidir. Halkın ve fukaranın sistemi değildir. Kandırırılar, demokrasiyi bize halkın ve fukaranın sistemi, sekülerizm de aklın ürünü, yüksek aklın ürünü, hümanizmi de insancılık olarak bize zokayı yuttururlar. Yok hayır. Hümanist değilim. Az önce insanların tanrılaştırılmasına karşı çıkarken Yunan mitolojisindeki yarı tanrı insanları önüme koyamam. Az önce lat ve uzza ve menattan bahsederken sekülerizm denilen bu üçlü putu önüme koyamam. Biz sekülerizmin ne olduğunu bilmeden, biz seküler bir dünyada yaşıyoruz, biz seküler bir hayat yaşamak istiyoruz diyoruz. Bu ne demek biliyor musunuz? Bu, imanı kenara atıp aklı orta yere koymak. Diyeceksiniz ki ya böyle söylemiyorlar bize, hatta bunu yazan kardeş dahi bu manada yazmamış olabilir bunu ama dünya üzerinde uygulanan sistem bu. Hümanizm dedikleri şey batıdan çıkma öyle değil mi? Bu hümanist batı neredeki iltica edecek olanları almıyor, denizlerde boğuyor. Bu hümanist batı neredeki Hiroşima'ya bomba atıyor, bu hümanist batı nerde ki, habire habire ama ütüyor, sömürüyor. Böyle bir hümanizmi kabul etmiyorum. Siz batının açığı doyurduğunu mu düşünüyorsunuz? Bu hümanizm sekülerizm ve demokrasi üçlü teslis inancı. Bu tip terimlerle bu tip deyimlerle bize yumuşak görünerekten tatlı görünerekten yapacaklarını yapıyorlar. Sekülerizm ne demek biliyor musunuz? Tanrı yoktur, ilah yoktur, Allah yoktur. Nedir Allah? Aklındır senin. Bir şey aklına uyarırsa uygundur, aklına uymazsa uygun değildir. Yok hayır. Bu insanlık akıllarını ilah edinenlerden çekti ne çektiyse. Hala daha çekiyoruz biz. Türkiye'de ne çekiyorsa bu üçlü inanç felsefesinden çekti. Cumhurbaşkanı varıncaya kadar, parti başkanlarına varıncaya kadar seküler bir dünya bize söylediler, hümanistlikten bahsettiler, demokrasiden bahsettiler. Biz ikiyüz yıldan beri bu üç felsefenin açmış olduğu yaraları kapatamıyoruz. Hangi demokrasiden bahsediyorsunuz? Kimin demokrasisinden bahsediyorsunuz? Bana demokrasinin olduğu bir yer söyleyin. Hadi söyleyin. İngiltere, demokrasinin beşiği öyle değil mi? İrlanda ayrılmak istiyor. Neden ayırmıyorlar? Sekülerizmden bahsediyorlar öyle değil mi bütün dünya? İyi, İsrail bir şeriat devleti, neden devletin kurulmasına müsaade ettiler? Suudi Arabistan şeriat devleti, birleşmiş milletler neden onu kabul etti? Hani seküler dünya nerde? Beyaz sarayda papa ağırlanıyor. Nerde seküler dünya? Demokrasi, peki, hadi bakalım, istemedikleri bir parti fazla oy alırsa o seçimi geçersiz sayan

Avrupa'nın kendisi. İyi demokrasiye göre demokrasiye %52'yle seçilmiş bir cumhurbaşkanı var, hiç kimsenin karşı çıkmaması lazım. İstemedikleri adam seçildi gazete başlıkları neydi: Çok oy almak demek değildir demokrasi. Tamam. %22 ile Süleyman Demirel cumhurbaşkanı seçildi. Kim bir şey dedi? O zaman demokrattı demek ki. En demokrat kim? Süleyman Demirel 28 Şubat ihtilalini organize eden kimse. En demokrat kim? Ecevit. 28 şubattan sonra 28 şubatla iktidara geldi. Ben batılıların demokrasisine inanmıyorum. Demokratta değişim zaten söylüyorum. Ben bu manada hümanistte değilim, ben bu manada seküler de değilim. Değilim. Ama Kur'an'ın bunların ışığının altında yorumlanması değil, kendi özüne, kendi özünden çıkartmış olduğu incelik, anlayış, insancılığı, kendi özünden çıkartmış olduğu çoğulculuğu, kendi içerisinde çıkartmış olduğu farklılığı, kendi içerisinde çıkartmış olduğu her türlü düşünceyi ve insanın yaşam hakkını reddedenlerden değilim. Kur'an "Sizi kavim kavim yarattık anlaşıyorsunuz diye." demiş, çoğulculuktan bahsetmiş bize. Bu noktada herkesin yaşam hakkını, bakın İslam'ın temel felsefesidir, bütün insanların akıl hürriyeti, can güvenliği, mal güvenliği, namus güvenliği, iffet güvenliği mukaddestir. Siz bunlara dokunamazsınız. Bazı arkadaşlar bana -dervişlerden değil dışarıdan- paylaştığım bir tweetle alakalı dönüşte bulundular, ben dedim ki Suudi Arabistan'da hacıların can güvenliği yok dedim. Evet Suudi Arabistan'da can güvenliği yok, kutsal bu. Siz ibadet ederken can güvenliğiniz olmak zorunda. Sağlayamıyor Suudiler. Oraya ibadete gelen insanların can güvenliklerini sağlayamıyorlar hatta bugün bayanların sohbetinde de dedim, bir devlet can güvenliğınden dolayı hacı yasaklasa hakkıdır dedim. Türkiye Cumhuriyeti Devleti dese ki: Can güvenliğı olmadığından dolayı -gerçekten can güvenliğini düşünerekten söyleyecek bunu- biz bunu sağlamaya çalıştık, hacca giden insanlarımızın can güvenliğini sağlayamıyoruz, sağlayamadığımızdan dolayı açık gitmek isteyenler gidebilirler ama can güvenliğı yok. Bunu beyan edebilir devlet. Can güvenliğı en önemli insani bir şey. Bunu gelin Kur'an'ı yeniden mi yorumlarız, hadisleri yeniden mi yorumlarız, bütün insanların can güvenliğı mukaddestir. Kimsenin kimseyi, zulmen öldürmeye hakkı yoktur. Hep beraber haykıralım bunu. Bizim teröristimiz öldürürse haklı olur onun teröristi öldürürse haksız demeyelim. Diyelim ki: can güvenliğı esastır. Kimse kimseyi öldüremez haksız yere. Öldüreni öldürürüz diyelim, can güvenliğini sağlayalım, ama yok. Pkk öldürürse gerilla oluyor terörist olmuyor. Uykudaki iki tane polisi şehit ediyor hiç kimse ona karşı durmuyor, cesaret bile edemiyor. Ne yapıyorsun bile diyemiyor ama onlar barışçı oluyor. Dünya üzerinde terimlerin arkasına saklanıyor herkes. Barışçı. İşid'de barışçı o da öldürüyor, kimse bağırıyor ona. İlk önce bağırmadı kimse. Neden? Bizden ya. Değil kardeşim, benden değil. Kim haksız yere öldürüyorsa benden değil. Kim eline silah alıp da birisini elinde silahı olmayan bir kimseyi öldürüyorsa benden değil. Can güvenliğı esas. Herkesin yaşam hakkı var. Evrensel. Âdem'den itibaren bu. Sen kalkıp da, bu Sünni bombala, bu Şia bombala, bu şundan bombala. Yok böyle bir şey. Bu Hristiyan öldür, bu Yahudi öldür. Yok böyle bir şey. Can güvenliğı esas. Kimseyi öldürme. Kimseyi öldürme. Kimseyi aç bırakma. Kimseyi çıplak bırakma. Kimseyi yurdundan sürme. Kur'an'ın emirleri bunlar. Gelin bu ortak noktalarda buluşalım, bunları konuşalım tekrar. Bunların yeniden konuşulması lazım, yeniden anlatılması lazım.

Ne yazık ki din, İslam denilince namaz, abdest, oruç, hac, zekâtta kalıyoruz. Meselenin insanlık boyutuna, insanlık noktasına giremiyoruz, ahlaki noktasına giremiyoruz, sosyal noktasına giremiyoruz. Giremiyoruz. Ekonomisine giremiyoruz. Biz çünkü İslami sadece namazla abdestle, oruçla bağladık, sufiler zikirde şeyhe bakmakta bağladı.

Sufiler için sufilik ne? Şeyhe bakacak melül melül, bir şeyhimiz var ne güzel sakalı var ne güzel bıyığı var. Değil o. Oraya bağladık hepsini de. Adam gitti cemaate 50 milyar verdi baş köşeye oturdu. Bütün her şey bitti, adam gitti bir yere yurt yaptırdı baş köşeye oturdu her şey bitti, adam gitti bir Kur'an kursuna iki çuval un götürdü her şey bitti en iyi Müslüman o oldu baş köşeye onu oturtturduk biz. Biz meseleye derinlemesine bakmadık. Biz sekülerizmi konuşacaksak, evet bu İslam zaten dünya sevgisini reddederken batı dünyaya sarılmaya çalışıyor. Bizim bir kısmımız dünya sevgi sevgisini reddedeceğine, dünyayı reddetti. Hactan sonra terazi tutma, hactan sonra metre tutma. Bitti artık bunlar da. "Hacca gittin mi?" "Evet" "Ne daha ticaret yapıyorsun?" Ya neden? Yapmayacak mı? Ha yok metre tutmayacakmış. E ben ne yapayım şimdi 30 yaşında hacca gittim, 30 yaşından sonra ne yapacağım tatile mi çıkartacağım kendimi? Ama yok, 60 yaşında ölmeye gideceğiz biz hacca. Ne zaman hacca gidecek, çocukları evlendirecek, herkesi ev bark sahibi edecek, torunları sünnet ettirecek, torunları da büyütecek okutacak, 65 yaşına gelince oğlan-kıza ağır gelmeye başlayacak "baba- anne ikinizi de hacca gönderelim." kaç yaşında, 70 yaşında. Ya nerde çoluğunuz çocuğunuz yok mu, dedim. Ölmeye göndermişler oraya, gitsinler orda ezilsinler ölsünler böyle kurtulalım diye düşünmüşler. Hasta yatağından hacca getirilen insan biliyorum. Başında kimse yok. Resmen ölsün diye göndermişler, onlar da dirildiler orda. Şeyh Efendinin Allah rahmet eylesin grubuna düşmüşler, Şeyh Efendinin de yanına düşmüşler. Şeyh Efendi de "Mustafa Efendi baktır bunlara." ooo dervişler aldılar onu uçurdular, canlandılar. Sonra adam itiraf etti zaten Şeyh Efendinin yanında "Beni ölsün diye gönderdiler ama efendim siz denk geldiniz ben can buldum burada." dedi. Ölsün diye gönderiyoruz biz sonra. Allah muhafaza eylesin. Evet sekülerlik derken akli öne getirmek. Biz akli reddetmiyoruz ama her şeyi akla bağlamakta bizim işimiz değil. Demokrasiyi konuşmama gerek yok. Ne idüğü belirsiz, ne olduğu belirsiz. İnsanlar insanları yönetmek için, aslında yönetilmemesi için oluşturulmuş bir şey ve dünya üzerinde öyle demokrasi yok. Bunu söylediğimde, evet tam bir demokrasiye henüz daha ulaşamadık diyorlar. Ulaşamazsınız. Sebep? Ulaşılmayı istemediğinizden dolayı. Siz Amerika'da zencilerin daha fazla olduğunu biliyor musunuz? Zencilerin kendilerince Amerikan yönetimine sahip olacağını düşünüyor musunuz?

Tut ki Ali'den miras kaldı sana Zülfikâr!

Sende Ali'nin yüreği yoksa, Zülfikâr neye yarar?

Hazreti Mevlâna

Söyleyecek söz yok.

İbn Arabî'nin bütün felsefesi kısaca bir TECELLİ TEORİSİ'nden ibarettir. Tecelli bizatihi gayb olan Hakk'ın kendini gitgide daha somut suretlerde izhar etmesi sürecidir. Hakk'ın bu ilahi tecellisi ancak özel ve belirli suretlerde kuvveden fiile çıkabildiğinden, tecelli Hakk'ın kendi kendini belirlemesinden ya da kendi kendini sınırlandırmasından başka bir şey değildir. Buna da taayyün denilmektedir.

Hakk'ın tecellisinin yalnızca zamana bağlı bir süreç olduğunu zannetmek ne kadar hatalı olursa, bunun daha çok bizim lisanımızın yapısının sebep olduğu bir gereklilik olduğunu düşünmek o kadar yanlış olur.

Hakk'ın tecellisinin aslında çifte bir yapısı vardır. Bu tarih ötesi/zaman ötesi bir olay olduğu kadar zaman içinde zuhur eden bir olaydır da.

Bu VARLIĞIN bünyesinde gözlenen en büyük zıtların çakışması mıdır?

Ezelden beri Hakk'tan aleme doğru aynı tecelli süreci tekrarlamış olduğu ve sonsuza dek de tekrarlanacağı için bu, ZAMAN içinde vaki olan bir olaydır. Bununla beraber hep aynı ontolojik model kendini sonsuza dek tekrarlamakta olduğundan ve ilk tecelli dalgasının harekete geçmesiyle de hemen ikinci dalgaının da hasıl olması sağlamış olduğundan dolayı, bu sürecin tümüyle ezeli ve STATİK bir yapıya sahip olduğu ortaya çıkar. Prof. İZUTSU

KEŞANİ İSE ŞÖYLE ŞERH eder;

Keşani Vücut'da yalnızca Hakk'tan başka bir şey olamayan tek bir ayn ile vücudun gözlenebilir veçhesi olan hakikatinin bulunduğunu söyleyerek işe başlar. Ama vücudun bu gözlenebilir veçhesinin tek katmanlı bir yapı olmadığını, bilakis belli başlı altı katman kapsadığını ilave eder. KEŞANİ FUSÛS ŞERHİ (239)

1. KATMAN; vücud bu düzeyde hala herhangi bir taayyünden tümüyle bağımsızdır bu katman HAKİKATİ, belirlenmişliği (la taayyünü) ve kayıt altına alınmamışlığı yönleriyle temsil etmektedir.

2. KATMAN; Vücut burada kendi içinde vücudun ilahi veçhine ait bütün faal taayyünleri (yani ilahi isimleri) olduğu kadar vücudun mahluk ya da kevnî veçhesine ait pasif taayyünleri de ihtiva eden bir tecelli türüyle kendi içinde "belirgindir" Hakk bu safhada hala tek katmandır.

3. KATMAN; Bu bütün aktif ve etkin tecellilerin birlik içinde bulunduğu İLAHİ TEKLİK ya da Allah merhalesidir.

4. KATMAN; Bu, 3.merhale olan ilahi tekliğin bağımsız taayyünlere yani ilahi isimlere ayrıştığı katmandır.

5. KATMAN; Pasif yapıdaki bütün tecellileri birlik içinde ihtiva eder. Bu kevnî alemdeki mahluk ve mümkün bütün şeylerin birliğini temsil eder.

6. KATMAN; Burada bundan önceki merhalenin birliği artık fiilen mevcut olan şeylere ve özelliklere ayrışmaktadır. İşte bu merhale alem merhalesidir. Ne kadar cins, tür, ferd, bölüm, arâz, vs. varsa hepsi bu merhalede kuvveden fiile çıkar.

Keşani ilahi tecelliye statik yani zamana bağlı olmayan veçhesiyle takdim etmektedir. Arabî ise aynı şeyi çok daha dinamik şekilde takdim eder. Arabî'ye göre belli başlı iki tip tecelli vardır. Bunlar;

FEYZ-İ AKDES ve FEYZ-İ MUKADDES'dir.

Arabî burada Plotinos'un (MS 205-270) felsefesine has FEYZ kelimesini TECELLİ ile eş anlamlı kullanır.

Feyz-i akdes mutlak suretle gayb olan Hakk'ın "Gizli hazine" halini terk ederek bilinmeyi arzuladığını beyan eden meşhur kudsi hadiste tasvir olunana tekabül etmektedir. Prof. İZUTSU

İbn Arabî Feyz-i Akdes'e Tecelli-i zati de demektedir. AÇIKLAR MISINIZ?

Tecelli-i Şühûdi ya da Tecelli-i Vûcudi de denilen ikinci tecelli merhalesi olan Feyz-i Mukaddes Hakk'ın kendini somut varlık aleminde kesretin sonsuz değişken suretleri şeklinde izhar etmesine işaret eder.

Feyz-i Mukaddes Arabî'nin kendine has görüşüne göre Feyz-i Akdes ile varlık kazanmış olan âyan-ı sabitelerin idrak olunabilir varlıklar halini terk ederek hislerle idrak olunan eşyaya nüfuz edip yayılmalarının ve böylece de hislerle idrak olunan âlemin bilfiil mevcut olmasının sebebidir.

Bu, ARİSTO'NUN felsefesine has terminolojiye göre de bilkuvve mevcut olan şeylerin bunlara tekabül eden ama bilfiil mevcut olan şeylere dönüşmesidir.

Bu iki tecelli arasındaki bağlantı Fusûs'ta enine boyuna tartışılmıştır.

Allah iki surette tecelli eder biri GAYB diğeri ise ŞEHADET alemindeki tecellisidir.

Gaybi tecellisi ile kalbin istidadını verir. Bu tecelli, hakikati Gayb alemine ait olan zati tecellidir. Ve bu gaybi tecellide Hakk'ın kendi nefsinden haber verdiği (ve Allah'ın kendisini 3.tekil şahıs "Hû" yani "O" zamiriyle gösterdiği veçhile) hakkı olan hüviyetidir. Bu zati tecelli, ezelden ebede kadar Hakk'a aittir. Fusûs 145-146

İZUTSU bunu şöyle özetler:

Hakk'ın ilk tecellisi ilahi isimlerin yani Hakk'da gizli olan ontolojik imkanların tecelli eden suretleri olan a'yân-ı sâbiteye varlık bahşetmektedir. Bu a'yân-ı sâbite aslında bilfiil var olmak için beklemekte olan "kablardır" Bunlar 2.türden tecelli için mahalleri temin ederler. Her bir mahal, Hakk'ın ilk tecellisinin sonucu olarak ezeli ve bozulmayan bir belirli istidada sahiptir.

BUNU HAKK BİLE DEĞİŞTİREMEZ çünkü bu Hakk'ın kendini izhar ettiği bir surettir. Buna göre her "kab"ı ikinci tecellisinin bir mahalli kılmakla Hakk kendisini kab'ın ezeli istidadına uygun bir biçimde sınırlandırıp kayıt altına alır. Bu yolla Hakk şühûdi tecellisinde sonsuz değişken suretlere bürünür. Bu suretlerin tümü KEVN-İ ALEMİ oluşturur. Prof. İZUTSU

Böyle bir tasvir ilk tecelli ile ikincisi arasında bir zaman aralığı bulunduğunu telkin etmeye uygundur. Bununla beraber gerçekte her ikisi arasında herhangi bir takdim (öncelik-sonralık) bağıntısı yoktur. Her şey aynı anda vuku bulur.

SORU: HER İKİ TÜR TECELLİ ARASINDAKİ BAĞINTI ZAMANA BAĞLI OLMAKLA BİRLİKTE AYNI ZAMANDA ZAMANA BAĞLI OLMAYAN VE HATTA ZAMAN DIŞI BİR YAPIYA MI SAHİPTİR?

İbn Arabî'nin bütün felsefesi kısaca bir TECELLİ TEORİSİ'nden ibarettir. Tecelli bizatihi gayb olan Hakk'ın kendini gitgide daha somut suretlerde izhar etmesi sürecidir. Hakk'ın bu ilahi tecellisi ancak özel ve belirli suretlerde kuvveden fiile çıkabildiğinden, tecelli Hakk'ın kendi kendini belirlemesinden ya da kendi kendini sınırlandırmasından başka bir şey değildir. Buna da taayyün denilmektedir.

Bu paragrafa bir veçheden katılıyorum bir veçheden katılmıyorum. Çünkü tecellilerde Cenâb-ı Hakk'ın kendisini sınırlaması yoktur. Eğer biz tecelliyi direkt Allah'ın sınırsızlığın içerisinde bir sınır olarak görürsek o zaman Cenâb-ı Hakk'ı sınır tayin etmiş oluruz. Tecelliyi Allah'ın sınırı olarak görmeyelim burada. Tecellinin sınırı var mıdır? Evet ama Allah'ın sınır yoktur ve Allah tecelli ettiği şeyin esiri değildir ve o sınırdaki da değildir. Allah çünkü hiçbir şeye benzemez, tecelli ettiği şeye de benzemez. Tecelli ettiği şeye de benzemez. O, her şeyden münezzehtir.

Hakk'ın tecellisinin yalnızca zamana bağlı bir süreç olduğunu zannetmek ne kadar hatalı olursa, bunun daha çok bizim lisanımızın yapısının sebep olduğu bir gereklilik olduğunu düşünmek o kadar yanlış olur.

Hakk'ın tecellisinin aslında çifte bir yapısı vardır. Bu tarih ötesi/zaman ötesi bir olay olduğu kadar zaman içinde zuhur eden bir olaydır da.

Bu VARLIĞIN bünyesinde gözlenen en büyük zıtların çakışması mıdır?

Cenâb-ı Hakk'ın tecellisinde, zaman Allah'ın kendi bir sıfatıdır. O yüzden zamanın evveli ve ahiri Allah'ın zatı noktasında, sıfatı noktasında vardır diyemeyiz. O hem evvelidir hem ahirdir zaman sıfatı. Cenâb-ı Hakk'ın kendi zat-ı uluhiyetinin sıfatıdır. Öyle olunca, evveldir, zat-ı uluhiyetinin sıfatıdır, öyle olunca aynı zamanda da ahirdir. Böyle olunca zamanın kendi içerisindeki evveli yine zamandır. Zamanın kendi içerisindeki ahiri yine zamandır. O zaman zamanla alakalı bir meselede evvel veya ahir sözü yapılmışlarla alakalıdır. Yaratana alakalı değildir. Allah evveldir zat noktasında ve sıfatlarıyla da evveldir. Allah ahirdir zat noktasında aynı zamanda sıfatlarıyla da ahirdir. Öyle olunca Allah'ın ve kendi sıfatlarının başlangıcı ve sonu yoktur. Allah'ın ve sıfatlarının başlangıcı ve sonu yoksa zamanla alakalı. Zamanın tarih ötesi ve tarih öncesi diye bir şeyi söz konusu olmaz. Ancak zamanın üzerinde tecelli eden varlık, o kendi içerisinde kendi değerleri nispetinde evveli ve sonrası olabilir. Arabî bu alemin hayal olarak görür ama bu hayalin içerisindeki nesneleri ve objeleri kendi gerçekliğinde kabul eder. Kendi gerçekliğinde kabul edilince bu tecelliyatın içindeki varoluş nesnelerinin diğerlerine göre önceliği veya sonralığı olabilir. Bu kendi içindedir ama bu kendi içerisindeki gerçekliğinde vardır. Kendi içindedir, kendi içerisindeki gerçekliği vardır. Sıfatsal noktasında bunun tarih öncesi ve tarih sonrası diye bir şeyi yoktur.

Bu VARLIĞIN bünyesinde gözlenen en büyük zıtların çakışması mıdır?

Normalde varlığın üzerinde bir kısım felsefeciler bu varlığın üzerinde zıtların çakışmasının olduğunu söylemiş, bunu ispat etmeye çalışmışlar. Demişler ki bu varlık zıtların çatışmasıdır, sıcakla soğukun çatışmasından bir şeyler çıkmış demiş, çatışmanın üzerine kurulmuş, çatışmanın üzerinde varlık felsefesini oturtturmuşlar. O yüzden ben varlığı tamamiyetle, var oluşu ve varlığı tamamiyetle zıtların çatışması olarak görmüyorum. Benim kendimce. Ben varlığı büyük bir ahenk olarak

görüyorum ve her şeyin bir hesap üzerine yaradılmış olduğunu görüyorum ve varlığın üzerinde kaos gördüğünüz şeyin dahi kendi içerisinde bir çatışma olmadığı, kaos olmadığı ve her şeyin yerli yerinde yaratıldığına inanıyorum.

Ezelden beri Hakk'tan aleme doğru aynı tecelli süreci tekrarlamış olduğu ve sonsuza dek de tekrarlanacağı için bu, ZAMAN içinde vaki olan bir olaydır. Bununla beraber hep aynı ontolojik model kendini sonsuza dek tekrarlamakta olduğundan ve ilk tecelli dalgasının harekete geçmesiyle de hemen ikinci dalganın da hasıl olması sağlamış olduğundan dolayı, bu sürecin tümüyle ezeli ve STATİK bir yapıya sahip olduğu ortaya çıkar. Prof. İZUTSU

Evet Cenâb-ı Hakk varlığı oluşturup, varlığı yaratacağı zaman Arabî noktasından baktığımızda ilk taayyün ondan sonra ikinci taayyün sonra üçüncü taayyün noktasında evet Cenâb-ı Hakk varoluşu kesintisiz bir şekilde devam ettirir ve varlığa kesintisiz bir şekilde tecelli eder ve varoluş kesintisiz bir dalga boyutu gibi devam etmekte ama bu demek değildir ki Cenâb-ı Hakk bu kesintisiz dalga boyutunu hep aynı şekilde yaratıyor. Buna karışım. Burada diyor ki ***sonsuza dek de tekrarlanacağı için bu, ZAMAN içinde vaki olan bir olaydır.*** Tekrarlamak bir şeyin aynısını yaratmak. Tekrarı. Bir film izliyorsunuz onun tekrarını izliyorsunuz. Hayır, O her an bir şey üzerinedir. O yaratırken her an yeniden, yeniden yaratır. Yeniden yaratırken biz o yaratmada gözümüz, duyu organlarımız tembel olduğundan o yeni yaradılan şeyi aynısını yarattı, tekrardan yarattı olarak görürüz oysa onun her yaratması kendine münhasır, yenidir. Yaratma tekrardan ibaret değildir. Her yaratma yenidir. Cediddir. O her şeyi hep yeniden yaratır, her şeyi. Bunu Hazreti Arabî bir ışıkla örneklendirir. Der ki “Bir kimse eline bir ışık alsın bunu hızla çevirse siz onu bir daire olarak görürsünüz.” der “veya onu hızla atsın siz onu bir uzayıp giden doğru olarak görürsünüz. Bu yanılmadandır, yanılmadan kaynaklanıyor oysa ışıktan bir daire yoktur.” der. Işıktan bir daire yoktur. O bir gözün yanılmasıdır bizim gözün de yanılması değil, aklımızın yanılmasıdır. Göz görür, akıl yanılır. Akıl onu devam eden bir daire olarak görür. Akıl onu devam eden bir daire gördüğünden dolayı yanılır oysa o devam eden bir daire değildir. Bu, yaratma da aynı şekildedir Cenâb-ı Hakk yaratır, yaratması devamlı olduğundan dolayı biz onu devam eden bir daire, tekrarlanan bir daire gibi görürüz. O tekrarlanan bir daire değildir. Cenâb-ı Hakk her an her şeyi yeniden yaratır ve her an her şeyi yeniden yaratırken hiçbir zaman yeni yarattığı şey, yeni yarattığı şey eskisi değildir. Bu, kocaman bir varoluştur. Siz bütün varoluşu her an yeniden yaratıldığını düşünebiliyor musunuz? Bu muhteşem bir tefekkürdür. Muhteşem bir tefekkür. Kâinata bakın ve kâinatın her an yeniden yaratıldığını düşünün. Biz lambaya baktık şimdi devamlı ışık geliyor öyle değil mi? Çok basit. Ama o devamlı değil kesik kesik geliyor, dalga dalga geliyor. Biz duyu organlarının bu noktada o kesikliği tespit edemediğinden dolayı aklın hükmüne kanıyoruz. Duyu organları aklın bu noktada bilgisizliğinden dolayı akıl onu devam eden bir ışık süzmesi olarak gördü. Oysa o kesik kesik devam eden bir dalga boyutu. Varlık tamamıyla kesik kesik bir dalga boyutu. Varlık tamamıyla kesik kesik bir dalga boyutu olduğundan ve bizde her an o dalga boyutunda bulunduğumuzdan, o dalga boyutunda bulunduğumuz dalga boyutunu idrak ediyoruz. Bir sonrakiyle bir önceki dalga boyutunu idrakten uzağız. Bir sonrası dalga boyutu eskidi. Bir önceki

dalga boyutu da burnumuzun ucunda ve her an bizim yeni suretimiz tecelli etmede. Her an. Ve bu an biz diyelim ki 6 tane sıfır, 6 tane yetmez 12 tane 24 tane 48 tane sıfırı sıralayın hatta 48'i aşın 96 yapın, 96 tane sıfır sıralayın virgül koyun oraya 1 koyun. Sıfır sıfır sıfır derken, 12 sıfır yetmedi 48 sıfır, yetmedi 96 sıfır *"Efendim en son 10 üzeri -48'i biliyorum da. Yani orayı söylemenizde zaten müthiş bir tevafuk oldu. 10 üzeri 96'yı hiç duymadım şu ana kadar. Orada ben duruyorum."* o insanların normal matematik, fizik olarak tespit edebildikleri akıl matematiksel denklem olarak tespit edebildikleri yerdir. Daha ilerisi var yani. *"Oraya inanıyorum da işte, fizik olarak..."* Yok fizik olarak onu bilmiyorum onun matematiksel denklemini veya fiziksel denklemini ama bu saniyenin örneğin -10 üzeri 98 bilmiyorum. Onun ne olduğunu- ben kendimce sıfırları büyötmeye çalışıyorum, çoğaltmaya çalışıyorum. Yani sıfırları çoğaltmaya çalışırken zaman dilimi dediğimiz varlığın içindeki zaman dilimini en aşağı çekmeye çalışıyorum. En aşağı çekmeye çalışırken, varlığın derecesi noktasında. Nokta diyelim varlığın başlangıcına, hiçbir şey yok iken bir şey yarattı. Biz onu nokta olarak şimdi tarif edeceğiz. O, nokta da değil. Arabî'den çıktık ama Arabî'ye geleceğiz geri. Burada varlığın evveli ve sonrası olarak, yaradılıştaki tarih öncesi ve tarih sonrası olarak. Noktanın yukarısına Âmâ diyelim. Hadis-i kudsi, yine aynı yere geleceğiz, bu bizim için çok önemli "Ya Resulullah hiçbir şey yok iken Allah neredeydi?" "Âmâdaydı" Âmâ, Arap dilinde bulutumsu bir şey yani bir cisim yok hiçbir şey yok, Âmânın içine girdiğinizde maddesel hiçbir şey dokunmayacak size. Hiçbir şey. Ve Allah bir şey yarattı. Bu yaratmış olduğu şey: ruhundan, nurundan. Bu yaratmış olduğu şey, bunu şimdi anne karnındaki bebeğin oluşumuna atfedeceğim. "Cenâb-ı Hakk alemi Âdem'in suretinde yarattı." hadis-i kudsi. "Âdem'i de kendi suretinde yarattı." Hadis-i kudsi. Anne karnındaki bebeğin oluşumu: Kadın ve erkek. Bu ikisi birleşti, ruhundan ve nurundan. İkisi birleşti ve ikisi birleşir birleşmez hızla ayrıştı. Birleşir birleşmez ne oldu, aşağıda 2 oldu, hızla aşağıda 4 oldu, hızla aşağıda 8 oldu, hızla aşağıda 16, hızla 32, hızla 64, 128, hızla devam ediyor, katları olarak ayrışmaya yani bölünmeye, çoğalmaya devam ediyor. Alemi böyle görün. Bu benim kendi şahsi sözüm, kanaatim, buradaki ilk varoluşun zaman birimi ile ben 96 tane sıfır koydum, 96 tane sıfır bölü 1. Bu kadar bir zaman dilimi, hatta 96 yetmeyebilir buraya. Buraya 96 yetmeyebilir. Burayı zaman açısından, o miktar açısından, zamanın kısalığı açısından burayı biz algılayabilecek matematikte ve fizikte değiliz. Varlığın içerisindeki en, en, en, en, en, en kısa zaman birimi bu. Bu, yok-var. Hani yok, var. Yok- var, Yok- var, Yok- var, Yok- var, en altına inin. Göz açıp kapatmak uzun bir zaman. Işık hızı ne ki ışık hızı tembel. Bu zaman birimine ışık hızı yetişemez. Işık hızı bunun yanında nal bile toplamaz. Siz şimdi mevcutta, mevcut fiziğin en hızlısı ışık hızı mı hocam? *"Evrende hiçbir şeyin ışık hızını geçemeyeceğini söylüyoruz. Maddesi kütlesi olan hiçbir şey ışık hızını geçemez."* Evet. Bu normal fizikçilerin tespit ettiği şey. Katılmıyorum ben ona. Katılmıyorum ona. Işık hızı nal toplar bunda. Işık hızı bunda nal toplar öyle söyleyeyim ama bu varlığın içerisindeki hız. Varlığın hızı bu, varlığın içindeki kendi hızı. Bu varlık, var çünkü. Bu varlık zaman sıfatının üzerinde tecelli ediyor. Varlık, zaman sıfatının üzerinde tecelli ediyor. Cenâb-ı Hakk'ın zaman sıfatı var mı? Var. Neye benzer? Bilmiyoruz. Nedir? Bilmiyoruz. Biz varlığın içerisindeki zamanı konuşuyoruz. Neye göre? Kendi içerisindeki

gerçekliliğine göre. Varlığın içerisinde ışık hızı en yüksek hız. Varlığın içinde. İnsanların tespit edebildiği insanların tespit ettiği en hızlı ne? Işık hızı. Varlığın içerisindeki varlıkta her şeyi yaratan ne? Allah. Allah'ın sıfatının hızını biliyor muyuz? Eğer biz ışığı Allah'ın sıfatı olarak görürsek, ölçebildik, tespit edebildik, yakalayabildik. Değil. İnsanoğlunun tespit ettiği ışık hızı bu. İçerisindeki varlığın içerisinde, varlığın içerisinde ışığa bürünmeyen nesnelerin hızını nasıl tespit edeceğiz? Evet. Şimdi burada bir şeyin evveli, tarihi evveli bu yaradılışa göre tarihi evvelinin içerisinde. Varlığın tamamıyla tarihi evveline bakarsak, varlığın evveli, tarihi evveli ne? Yine varlığın içerisinde ama varlığı bütüncül noktasında bakarsak, varlığın evveli var mı? Hayır. Neden? Yoktan var edildi. Biz evveli, evveli, evveli, evveli diye yukarı doğru çıktığımızda ilk yaradılana geleceğiz (noktayı gösteriyor) bundan sonrası ne? Yok. O zaman varlığın tarihsel olarak, yukarı doğru çıktığımızda biz ilk yaratılana (noktayı gösteriyor) kadar varmış olacağız. Varlığın tarihini konuşabiliriz, yaradılışın tarihini konuşabiliriz, yarattı ya ilk başlangıç, bunun tarihini konuşabiliriz ama yaratan Allah'ın tarihini konuşmamız mümkün değil. Evveli. O zaman, 8 zaman açısından da zamanın da evveli yok, evveli yok derken; sonsuz. Varlığın var mı başlangıcı? Var ama zamanın başlangıcı var mı? Varlığın içerisindeki zaman birimi olarak var ama Allah'ın zat-ı uluhiyetinin içerisindeki zaman sıfatı ile, yok. O zaman tecelli ederken Cenâb-ı Hakk sıfatlarıyla o tarihi evveliyata göre tecelliyat değil. Ya? Her an yeni bir tecelliyat ve her an yeni bir tecelli ederken, yeniden tecelli ederken her şeyi, var olan her şeyi yeniden inşa etmek ve inşa edileni her an, her an Kahhar ismiyle kahredip yeniden ihya etmek. Bu sonsuz bir güç denilebilir buna ve bu her an var edip her an yok etmeyi, her an yok etme bizde tembellikten dolayı fark edilmiyor. Aklımız bizi aldatıyor, aklımız aldattığı için her an varoluşu ve her an kahroluşu görmüyoruz. Böyle olunca da bu varlığın tümüyle ezeli bir yapıya sahip olduğunu söyleyemeyiz. Varlık bu manada ezeli değil. Yaradılış, yaratma sıfatı olarak ezeli. Yaratma sıfatı. Yaradılan ezeli değil, varlığa dönüştüğü anda ezeli değil. Bütün yaradılanlar, bütün yaratılmışlar Allah'ın kendi zatının ilmi noktasında kendi zat ilminde mevcut. Kendi zat ilminde mevcut ama varlığa geçiş noktası, varlığa geçtiğinde varoluş, ezeli değil. Ezeli değil. Burada durmak istediğim nokta bu. Diyor ki: **tecelli dalgasının harekete geçmesiyle de hemen ikinci dalganın da hasıl olması sağlamış olduğundan dolayı, bu sürecin tümüyle ezeli ve STATİK bir yapıya sahip olduğu ortaya çıkar** diyor İzutsu. Bende diyorum ki: varlığın tümü ezeli değil. Benim şerh düşüğüm yer burası. Varlığın tümü ezeli değil, varlık ezeli değil, varoluşun kendi içerisinde başlangıcı var ve astrofizikçilerin kendi içerisinde bu başlangıcı bulup hesaplayıp bizim önümüze getireceklerine inanıyorum. Kendi inancım. Ezeli olan Allah, ebedi olan da Allah ama varlığı ezeli görürsek biz, o zaman varlığı tanrılaştırmış, ilahlaştırmış oluruz o zaman varlıkta ezeldir, var edilen olarak söylüyoruz bunu. Hayır. O, hiçbir şey yok iken bir şey yarattı. Hiçbir şey yok iken bir şey yarattı. O zaman yarattığı bir şey kendi zatı gibi evvel değil ve bu noktada kendi zatı gibi ezeli de değil. Ebed de değil. O zaman varlığı ilahlaştırmış oluruz. Arabî varlığı hayal olarak görür. Arabî varlığı hayal olarak görür ama bu hayalin başlangıcı, tecelliyatın başlangıcı vardır.

KEŞANİ İSE ŞÖYLE ŞERH eder:

Keşani Vücut'da yalnızca Hakk'tan başka bir şey olamayan tek bir ayn ile vücudun gözlenebilir veçhesi olan hakikatinin bulunduğunu söyleyerek işe başlar. Ama vücudun bu gözlenebilir veçhesinin tek katmanlı bir yapı olmadığını, bilakis belli başlı altı katman kapsadığını ilave eder. KEŞANİ FUSÛS ŞERHİ (239)

1. KATMAN; Vücut bu düzeyde hala herhangi bir taayyünden tümüyle bağımsızdır bu katman HAKİKATİ, belirlenmişliği (la taayyünü) ve kayıt altına alınmamışlığı yönleriyle temsil etmektedir.

Bunları daha önce işlemiştik. Bu la taayyün dediği, Allah'ın Allahlığının dahi bilinmediği bir nokta. Bunu bu fakir kabul etmiyor. Bunun altına bir not düşmek istiyorum, Arabî de bunu böyle söyler. Keşani zaten Arabî'nin yolunu takip eden önemli zatlardan birisidir. Hatta Arabî bu hale der ki "Allah Allahlığından habersizdi." Ben anlayamadığım için kabul etmiyor olabilirim, bu konuda küstahlık yapmak istemem. Arabî'yi konuşuyoruz ama "Allah'ın Allahlığından" Arabî'nin terimi. La taayyün noktasında Allah Allahlığından habersizdi diyor, ben oraya not düşüyorum, buna katılmıyorum diyorum. Keşani'de aynı noktada, la taayyünü söylüyor.

2. KATMAN; Vücut burada kendi içinde vücudun ilahi veçhine ait bütün faal taayyünleri (yani ilahi isimleri) olduğu kadar vücudun mahluk ya da kevnî veçhesine ait pasif taayyünleri de ihtiva eden bir tecelli türüyle kendi içinde "belirgindir" Hakk bu safhada hala tek katmandır.

Yani Âmâdaydı dediğimiz nokta. Bunu böyle şerh etmem gerekirken şöyle açıklayabilirim bunu: hadis-i kudside Cenâb-ı Hakk der ya "Ben bilinmez idim." buradaki ben bilinmez idim noktası, Allah'ı bilecek bir varlık yok. Allah burada bilinmez idi. Allah'ın bilinmezliği kendi içerisinde kendisini bilmediği manası çıkmaz. Burada bilinmezlikten çevirilerde belki de hata olmuş olabilir bunun Arabî'nin üzerine de atfetmek çok hoşuma gitmiyor amma ve lakin orda Allah'ın Allahlığından haberdar olmaması diye bir şeyi kabullenemiyorum ben. Burada bilinmezlik: Onu bilecek bir şey yok. O bilinmezlik zaten devam ediyor hala daha. Onu tam manasıyla bilebilecek bir şey yok. Allah'ı insanların içerisinde, varlığın içerisinde en fazla bilen Muhammed-i Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem ama Muhammed-i Mustafa için dahi ben, Allah'ı tam anlamıyla bildi diyemem. Bu Hazreti Muhammed-i Mustafa'nın eksikliği değil, Allah'ın aziz ve yüceliğidir. Onun hiçbir şeye benzememesi ezeli ve ebedi, başlangıcının ve sonunun olmayışı ve hiçbir şeye benzememesindendir. Buradaki bilinmezlik budur; bilecek bir şey yok. Ondan sonra Allah bilinmekliği istedi. Bilinmekliği istedi dememiz Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin "Âmâdaydı" dediği hali. İşte burada da 2. katman diyor ya, bütün taayyünler yani bütün sıfatlar, içsel ve dışsal, harekete geçen geçmeyen, varlığa dönüşmüş dönüşmemiş her şey bu 2.taayünde. 2.katman olarak. Burayı kabul ediyorum bu noktada.

3. KATMAN; Bu bütün aktif ve etkin tecellilerin birlik içinde bulunduğu İLAHİ TEKLİK ya da Allah merhalesidir.

Eyvallah. La taayyün: hiçbir şeye benzememesi ve bilinmemesi. Bilinmemelik. Allah: Bilinmeklik, bilinmeyi istedim. Allah'ın sıfatları: varlık. Başlangıç olarak. Benim inancım. Bilinmezdim bilinmekliği istedim bir şey yarattım.

Bilinmezdim: la taayyün, taayyünsüzlük. Bilinmeyi istedim. Bir şey yarattım. Yarattığı şeyin üzerinde tecelli eden: Sıfatları. Sıfatları. Arabî, bunu komple hayal görüyor. Bu diyor hayaldir ama kendi içerisinde kendine ait gerçekliliği vardır. Hazreti Mevlâna bunu “Hayal üzerine yürür gör.” Hazreti Mevlâna “Varlığı da hayal üzerine yürür gör.” Hayal değil, şerh ediyor bir anlamda daha açıklamalı. Bu varlık komple hayalin üzerinde ama üzerindeki varlığı sen reddetme üzerindeki varlık kendi içerisinde gerçek. (“Bilinmekliğı istedim.” ve varlık arasında hayal perdesi var.) Biz varlıktan yukarı doğru çıktıkça hayal perdesini göreceğiz. Varlığı bir parçaladık, bir daha parçaladık, bir daha parçaladık, bir daha parçaladık veya aşağı doğru indik varlığın içerisine, atomun içerisine doğru yürüdük, yürüdük, yürüdük, yürüdük, yürüdük içine, nereye kadar geldi şu anda ilim? *“Kuarklara”* Kuarklara kadar geldi. Ben diyorum ki kuarklarında arkasına yürüyün. Kuarklarında arkasına yürüdüğünüzde yokluğu göreceksiniz, hayali göreceksiniz ve orada var gördüğünüz şeyin olmadığını göreceksiniz. Olmadığını göreceksiniz. Var gördüğünüz şeyin -bu, neyse- olmadığını hatta yokluktan ibaret olduğunu göreceksiniz ve o var gördüğünüz şey var ya daha da aşağı indiğinizde, daha da aşağı indiğinizde, daha da aşağı indiğinizde varlığın başlangıcı olan bir anda, bir anda, bir anda var oluşu göreceksiniz yoklukta. Bir anda. Ve o var oluşun nerden geldiğini anlayamayacaksınız ve diyeceksiniz ki: Bu yoktu. Bu yok olan şey bunun içerisinde nerden var oldu, diyeceksiniz, o var oluşu göreceksiniz. O zaman kendinizi döndüreceksiniz Allah'a ve o zaman tevhidiniz tamamlanacak ve o zaman diyeceksiniz ki “O, yoktan var eder” ve her şeyi her an yoktan var edendir. Her şeyi her an yoktan var edendir. Her şeyi her an yoktan var edendir. Her şeyi. Var gördüğünüz her şeyi o yoktan var eder. Aslı yoktur, var görürsün var gördüğünü hemen Kahhar ismiyle kahreder yok eder her an yok ettiğini yeniden yoktan var eder. Bu bitmez tükenmez bir varoluştur. Bitmek tükenmek bilmez bu. Bu zamanın, tespit edebildiğiniz, insanların tespit edebildiği zaman diliminden daha aşağı bir zaman dilimidir. O yüzden onu tarif edebilmek için diyorum ki 4 sıfır yetmez, 8 yetmez, 12 yetmez, 24 yetmez, 48 yetmez, 96 yetmez. Zaten zaman sıfatının tecelliyatını çözen varlığı çözer. Varlığın çözümü yine zaman sıfatının tecelliyatına mazhar olmaktan geçer. Şimdi böyle olunca bu var oluş, var olan varlık ezeli değil. Yaradılma, yaratma, yaratma sıfatı olarak ezeli, yaradılan ezeli değil. **3. katman; bu bütün aktif ve etkin tecellilerin birlik içinde bulunduğu ilahi teklik ya da Allah merhalesidir.** Biraz daha yukarıdan başlıyor Keşani.

4. KATMAN; Bu, 3. merhale olan ilahi tekliğin bağımsız taayyünlere yani ilahi isimlere ayrıştığı katmandır. Sıfatlara ayrıştığı.

5. KATMAN; Pasif yapıdaki bütün tecellileri birlik içinde ihtiva eder. Bu kevni alemdeki mahluk ve mümkün bütün şeylerin birliğini temsil eder.

6. KATMAN; Burada bundan önceki merhalenin birliği artık fiilen mevcut olan şeylere ve özelliklere ayrıışmaktadır. İşte bu merhale alem merhalesidir. Ne kadar cins, tür, ferd, bölüm, arâz, vs. varsa hepsi bu merhalede kuvveden fiile çıkar.

Keşani ilahi tecelliye statik yani zamana bağlı olmayan veçhesiyle takdim etmektedir. Arabî ise aynı şeyi çok daha dinamik şekilde takdim eder. Arabî'ye göre belli başlı iki tip tecelli vardır. Bunlar;

FEYZ-İ AKDES ve FEYZ-İ MUKADDES'dir.

Arabî burada Plotinos'un (MS 205-270) felsefesine has FEYZ kelimesini TECELLİ ile eş anlamlı kullanır.

Feyz-i akdes mutlak suretle gayb olan Hakk'ın "Gizli hazine" halini terk ederek bilinmeyi arzuladığını beyan eden meşhur kudsi hadiste tasvir olunana tekabül etmektedir. Prof. İZUTSU

İbn Arabî Feyz-i Akdes'e Tecelli-i zati de demektedir. Açıklar mısınız?

Buradaki Arabî tecelliye iki merhalede alır. Aslında bu çok karmaşık gibi görünür bu karmaşık bir şey değildir. Tecelliye zahiri ve batını olarak alır ama bunu anlatırken tecellinin iki veçhesi vardır bir veçhesi zahiridir bir veçhesi de manevidir manadır demez. O yüzden buradaki zatin tecellisi önce batınıdır. O batınilikten şehadete geçer, görünürlüğe geçer ki o da sıfatlarının tecellisidir sureten.

Tecelli-i Şuhûdî bu işte şehadet alemin dediğimiz ya da Tecelli-i Vûcudî de denilen ikinci tecelli merhalesi olan Feyz-i Mukaddes Hakk'ın kendini somut varlık aleminde kesretin sonsuz değişken suretleri şeklinde izhar etmesine işaret eder.

Yani Cenâb-ı Hakk önce feyz-i mukaddes olarak, zat-ı mukaddes olarak önce batına tecelli etti ardından o batına tecelliden şehadet alemine tecelli etti. Yani görünür aleme tecelli etti. Bu, başlangıç olan ruhlar alemine veya metafizik dediğimiz mana alemine tecelli edip ondan sonra şehadet aleminde zuhur etmesi, surete bürünmesi.

Feyz-i Mukaddes Arabî'nin kendine has görüşüne göre Feyz-i Akdes ile varlık kazanmış olan âyan-ı sabitelerin idrak olunabilir varlıklar halini terk ederek hislerle idrak olunan eşyaya nüfuz edip yayılmalarının ve böylece de hislerle idrak olunan âlemin bilfiil mevcut olmasının sebebidir.

Daha önce batını olan ve sadece suretleri var olan nesneler ve objeler varlık alemine geçti, varlığa büründüler, vücuda büründüler, şekle şemale büründüler. Öncesinde bunlar varlığa bürünmemişlerdi bunlar manevi olarak ruhi olarak tecelli etmişti bütün eşya.

Bu iki tecelli arasındaki bağlantı Fusûs'ta enine boyuna tartışılmıştır.

Allah iki surette tecelli eder biri GAYB diğeri ise ŞEHADET alemindeki tecellisidir.

Aynı şey. Az önceki söylediğimiz şey.

Gaybi tecellisi ile kalbin istidadını verir. Bu tecelli, hakikati Gayb alemine ait olan zati tecellidir. Ve bu gaybi tecellide Hakk'ın kendi nefsinden haber verdiği (ve Allah'ın kendisini 3.tekil şahıs "Hû" yani "O" zamiriyle gösterdiği veçhile) hakkı olan hüviyetidir. Bu zati tecelli ezelden ebede kadar Hakk'a aittir. Fusûs 145-146

Cenâb-ı Hakk'ın zati tecellisi ezelden ebede Hakk'a aittir, Cenâb-ı Hakk'ındır bu.

İZUTSU bunu şöyle özetler:

Hakk'ın ilk tecellisi ilahi isimlerin yani Hakk'da gizli olan ontolojik imkanların tecelli eden suretleri olan a'yân-ı sâbiteye varlık bahşetmektedir. Bu

a'yân-ı sâbite aslında bilfiil var olmak için beklemekte olan "kablardır" Bunlar 2. türden tecelli için mahalleri temin ederler. Her bir mahal, Hakk'ın ilk tecellisinin sonucu olarak ezeli ve bozulmayan bir belirli istidada sahiptir.

Cenâb-ı Hakk'ın a'yân-ı sâbiteye tecelli etmesi ve a'yân-ı sâbite sabitede her şeyin manevi olarak var olduğu yerdir buradaki meselede. Burada Cenâb-ı Hakk a'yân-ı sâbiteye tecelli eder ve var olacak olan bütün her şey gerçek manada şekli ve suretiyle orda manevi olarak, ruhi olarak var edilmiştir.

BUNU HAKK BİLE DEĞİŞTİREMEZ çünkü bu Hakk'ın kendini izhar ettiği bir surettir. Buna göre her "kab"ı ikinci tecellisinin bir mahalli kılmakla Hakk kendisini kab'ın ezeli istidadına uygun bir biçimde sınırlandırıp kayıt altına alır. Bu yolla Hakk şühudi tecellisinde sonsuz değişken suretlere bürünür. Bu suretlerin tümü KEVN-İ ALEMİ oluşturur. Prof. İZUTSU

Cenâb-ı Hakk Ââmâyâ tecelli eder, Cenâb-ı Hakk Ââmâyâ tecelli ettiğiindeki Ââmâdaki tecellilerin değişme imkânları yoktur. Çünkü Cenâb-ı Hakkın Ââmâyâ tecelli etmesi değişmez bir haktır ama Ââmâdan şuhuda tecelli ederken her şey değişebilir. Şehadete tecelli ederken Ââmâdaki gibi değildir. Buna işaret Cebrail aleyhisselamın Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin sohbetinde Dihye suretinde görünmesidir. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri varlığın hakikatine vakıf olduğundan onun Dihye suretinde gelmiş olan Cebrail olduğunu bilir ve "Bu soruyu soran kimdi?" dediğinde sahabeler "Dihye'ydi ya Resulullah." derler ama Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri "O Dihye değildi, size öyle göründü. O Cebrail kardeşimdi, dininizi öğretmek için bana gelmişti." Der. İşte a'yân-ı sâbitedeki tecelliyat, a'yân-ı sâbitede veyahut ta manevi olarak metafizik alemde bu aleme tecelli ederken sureti farklı göründü, meleklerin bu dünyaya tecelli ederken kanatlı görünmesi gibi, meleklerin bu dünyaya tecelli ederken kuş gibi görünmesi gibi. Cennetin görünürken dağa, taş, ovaya denize benzetilmesi gibi. Cennetin tasvir edilirken dünyada var olan güzel mekanlar kullanılarak tasvir edilmesi gibi. Cennette ağaç aramak gibi, muz aramak gibi bu. İstedığınız meyveler olacak. Ne? Ananas yiyecek adam orda. Bunu hayal ediyor. Muz yiyecek. Orangutan ya. Sabahtan akşama kadar muz yemeyi hayal ediyor cennette. Bunun gibi. Oysa manadaki tecelliyatın, manadaki zuhuratın şehadete tecelli ederken değişkenliğe uğraması. Şehadette değişken. Daha ileri: mesela ayet-i kerime de diyor ki "Biz onları maymun kıldık." İnsan ama gerçekte maymun. İnsan ama gerçekte timsah. Sufilerde bu hal olarak tecelli eder. Bir kısım sufiler belirli bir müddetten sonra o bir ara dönemdir orda sufinin ayağı kayabilir orda dikkat etmesi gerekir. O yüzden sufilik yolunda mürşidsiz gidilmez sufilik yolu kitaptan öğrenilmez, sufilik yolu kitaptan yaşanmaz. Bir önceki üstadın görüşleriyle de yaşanmaz. O sufi Allah'ı çok zikrederken, kendine dikkat ederken karşısındaki kimsenin nefsi olarak hangi hayvan suretinde olduğunu görür. Onu kimse görmez, o görür. O kimse gerçekte örneğin: insanları kandırıyor, insanları aldatıyor, ortalığı kasıp kavuruyor; tilki suretinde görünür. Haram helal ne istiyorsa yiyor; kurt suretinde görünür. Erkek şehvetine düşkün, haram helal bakmıyor; eşek suretinde görünür. Bu açık açık konuşayım artık bunları da öleceğiz gideceğiz: bu dört ile beşin(nefis meratipleri) arasındır. Emmare, levvame, mühime, mutmainne. Mutmainnenin sonuna doğru

geldiğinde eşyanın hakikatine ram olmaya başlar. Bu direkte suretler vardır, görür onlarla konuşur, duvarda sesler vardır, onu dinler. Duvar ona seslenir, ağaç ona seslenir, kuş ona seslenir. Kuştan haber alır der ki, senden önce buradan Ahmet geçti. Ağaçtan haber alır der ki, senden önce buradan Mehmet geçti. Taştan haber alır der ki, üçyüz yıl önce buradan filanca geçti. Bir yer haber verir, burada daha önce şu yaşıyordu. Bu, 4 ün sonlarında. 5'e geçince görür onları. Ahmet geçmiş, Ahmed'i oradan geçerken görür. Dikkat edin kendinize oldum davası gütmeyin. Gidilecek yol var. İki rüya görmekle kendinizi piştiğinizi zannetmeyin. Bu hale vakıf olsanız dahi gidilecek yolunuz var. 5'e geldi oturdu mu oradaki evliya, oradaki veli, oradaki müminler manevi olarak onunla irtibat kurar. O her daim zikirle hemhâl olur. Buraları tehlikeli yerlerdir, burada nefesine uymak çok olur. Onu rüyasında görürler, onun seveni çok olur, onun etrafında koşanı çok olur. Vay abimiz geldi alkışlayalım hürmet edelim, hizmet edelim, yedirelim içirelim, aman paramızı verelim, aman her şeyimizi onun önüne koyalım. Rüyada görülür çünkü o. Onun üzerinden keramet zuhur eder. Aldanma yeridir. Bir başkasını rabita ederse kalbinden ne geçtiğini görür, anlar. Rabita ederse onun kalbinden nelerin gelip geçtiğini, onun o esnada küfrettiğini dahi duyar. Burada sabretmek zordur, burada durmak zordur. Adam sana küfreder içinden sen onu duyarsın. Adam sana hakaret eder içinden yüzüne karşı da tebessüm eder, sen onu duyarsın. Buna sabretmek kadar zor bir şey yoktur. Adam seni sevmiyordur "Nerden geldi bu!" der ama yüzüne tebessüm eder "Abi hoş geldin maşallah abi ya gözlerimiz yollardaydı." der burada açık vermek yoktur, burada sır vermek yoktur, burada dışarı ifşa etmek yoktur. Hiçbir şeyi ifşa edemezsin burada, o beni sevmiyordu aslında, diyemezsin. Hani Cenâb-ı Hakk diyor ya şeytandan için "O aslında cinnilerden idi, ateşten ve dumandan yaratılmıştı." o aslında cinniydi ateşten ve dumandan yaratılmıştı ama diğer melekler onun ateşten ve duman yaratıldığını bilemediler eşyanın hakikatine vakıf değillerdi. Beşinci esmanın sonuna gelen bir kimse cinni taifesini tanır, cinni taifesinin kafirini müminini tanır. Beşinci esmayı alan bir kimse cennet halkını tanır. Beşinci esmayı alan bir kimse cennet kokusunu alır, cennet hitabını alır, yolda yürüyen kimsenin cennetlik mi olup olmadığını biiznillah Allah'ın izniyle bilir. Onun kokusunu alır çünkü. Burada dahi oldum demeyecek. Aldanmayacak. Aldanmayın. Hep kendinizi hor hakir görün, oldum demeyin. Bizim yolumuzdan gidenler oldum, bildim, buldum, kullanmayacaklar. Acziyet, fakriyet noktasında kendilerini görecekler. Günahlarını düşünecekler. Asla. Asla. Yol burada bitmez daha. Burada ona peygamberler gelirler. Ona yoldaşlık yaparlar, pir efendiler gelirler ona yoldaşlık yaparlar. Aldanma. Peygamberler sana öğretmeye başlarlar, oldum zannetme aldanma. Haline göre, ahvaline göre, durumuna göre pir efendilerden birisi gelir sana mihmandarlık eder, haline göre, ahvaline göre, durumuna göre, yoluna göre, peygamberlerden birisi gelir sana mihmandarlık eder. Al-dan-ma. Yolun var daha. Aldanma. Bu altıya geçerken. Altıya geçti oturdu mu o zaman ona peygamberlerden birisi gelir her daim ona mihmandarlık etmeye başlar. Her daim. Yine aldanmak yok. Yine aldanmak yok. Ta ki seni Hazreti Muhammed-i Mustafa'nın manevi huzuruna takdim edinceye kadar. En sonunda seni Hazreti Muhammed-i Mustafa'nın mübarek huzuruna çıkarırlar takdim ederler. Aldanma yine. Kafanı kaldırma. Edep

et. Aldanma. Bu, Hazreti Muhammed-i Mustafa'yı manada görmek değildir, karıştırmayın. Manada görmek ayrıdır, herkes görür. Huzura takdim edilmek farklıdır, aldanma. Allah bizi affetsin. Bu; manada yani metafizik olarak bugünkü dilde öyle tanımlanan mana alemindeki zuhur eden, zuhur eden şekil ve şemaller nesneler objeler şehadete aynı şekilde tecelli etmez. Şehadete aynı şekilde tecelli etmediğinden şehadette yaşayanlar ona bakarlar onu Dihye görürler. Ona bakarlar kadın görürler onu oysa o cinnilerin perisidir yani dışısidir. "Gel" der ona, gider o onun peşinden o gerçekte cinnidir. Çok yakışıklı bir erkek görür "Gel" der ona o, o gider peşinden. Onu erkek gördü, aslında değil. Banyoda kadınlar çok eğlenirler ya, bir bakmışsın kadın banyoda bir tane kap var "Benim çocuklarım bunun içinde!" deyip başında duranı görürsün. Cinni taifesi ona öyle görünür kendi çocukları gibi görünür. Kadınlar banyolarda çok eğlenmeyin. Mümkün olduğunca abdestli olmaya gayret edin. Erkekler banyoya girer girmez guslünüzü alacaksınız hızla ilk önce guslünüzü alın ondan sonra temizlenenin, yıkanın ne yapıyorsanız yapın. Kadınlar da aynı. Mümkün ise hızla önce gusledin. Bakmayın siz o şimdi materyalistlerin dini hafife aldığına. Bunların hepsi de bu insanlık bunların, geçmiş olarak, bu öğretilerine lanet okuyacaklar sonra. İnsanlık yok oluyor çünkü ve insanlık ne yazık ki dinsizlik noktasında perişan oluyor. Bunda dindarların gerçekten dinlerini fisebilillah Allah için yaşamamalarının da sebebi var. Çıkmış ortaya adam para tüccarı, çıkmış ortaya adam, adam kandıracağım, adam toplayacağım, hepsinden para toplayacağım, zekât toplayacağım, sadaka toplayacağım diye uğraşmış. Görüyorsunuz her cuma gidiyorsunuz bir cumaya "pamuk eller cebe!" Allah iyiliğini versin. Oradan iki tane esnaf çıkıp, ya hocam ne ihtiyacın varsa biz görelim şurada hiçbir şey isteme diyemiyor. Öyle dese dahi diyanet bir yazı gönderiyor; bu hafta şunun parası toplanacak. Götürüyorlar parayı da bankaya faize yatırıyorlar. Sanki diyanetin parası yok. Sanki diyanet vakfının parası yok. Alışmışlar istemeye. Böyle olunca insanlar dinden diyanetten soğudular. Allah muhafaza eylesin. Bunlarında payı var. Meseleyi kapattık Allah bizi affetsin. İşte o metafizik olarak adlandırdığımız mana alemindeki suret ile zahire tecelli eden aynı değildir. Buna bir işarette Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin miracta süt ve şarap ikram edilir Hazreti Peygamber Efendimize, Hazreti Peygamber Efendimiz sütü tercih eder. Cebrail aleyhisselam der ki "İlme işaret ya Resulullah. Eğer şarabı tercih etseydin bu biraz zevke, eğlenceye, hevaya işaret olacaktı." bakın manadaki süt şehadete ilim olarak tecelli etti. Şehadette o ilim olarak görüldü. İbrahim aleyhisselam rüya gördü oğlunu kurban etmeye gitti ama gerçekte koç kurban edilmesi gerektiğini anladı. Şehadete o rüya koç olarak tecelli etti. Hani Yusuf aleyhisselamın zamanında Mısır'ın kralı bir rüya görmüştü demişti ki: 7 tane inek 7 tane başak yiyordu, buna benzer bir rüya tam toparlayamayacağım, o rüyasını tevil ettirmek istedi ama Yusuf rüyayı farklı tevil etti. Bakın rüyada görünen şey tevilde farklı tecelli etti. Dedi ki "7 tane inek 7 yıl bolluğuna. Bu bollukta buğdayları arpaları hepsini de stok edeceğiz ardından 7 yıl kıtlık olacak" dedi 7 inek 7 yıl bolluğa, 7 başakta 7 yıl kıtlığa yoruldu. Demek ki manadaki objeler ve nesneler şehadete tecelli ederken farklı tecelli etti. O yüzden **şûhudi tecellisinde sonsuz değişken suretlere bürünür** şehadet aleminde Cenâb-ı

Hakk'ın sıfatları sonsuz, sonsuz suretlere büründü. Sonsuz suretlere büründü **ve bu suretlerin tümü Kevm alemini oluşturdu**. İztsu böyle demiş, katılıyoruz.

Böyle bir tasvir ilk tecelli ile ikincisi arasında bir zaman aralığı bulunduğunu telkin etmeye uygundur. Bununla beraber gerçekte her ikisi arasında herhangi bir takdim (öncelik-sonralık) bağıntısı yoktur. Her şey aynı anda vuku bulur.

Demiş. Ben bu varlığın kendi içerisinde, varlığın kendi içinde, varoluşun kendi içerisindeki zaman birimlerinin olduğunu ama bizim bunu fark edemediğimizi iddia edenlerdenim. Çok az bir şey de olsa zaman birimi var.

Soru: Her iki tür tecelli arasındaki bağıntı zamana bağlı olmakla birlikte aynı zamanda zamana bağlı olmayan ve hatta zaman dışı bir yapıya mı sahiptir?

Evet. Nerden buldun bunları maşallah subhanallah... E teşekkür ve takdir etmemiz lazım. Kaç kitap araştırdın? **"5-6 tane"** 5-6 tane. Yok toparlanmaz yoksa bu. Hiç konuşmadık bu soruyla alakalı, bu soru 5 sayfa gelmiş, 5 sayfa gelinceye kadar 10 sayfa not almıştır o. Kaç sayfa not aldın? **"Daha fazla"** evet. Bu toparlanmaz başka türlü.

Evet **her iki tür tecelli arasındaki bağıntı zamana bağlı olmakla birlikte** yani hem mana alemine hem de şehadet alemine tecelli, her ikisi arasında bir bağıntı zamana bağlı olmakla birlikte **aynı zamanda zamana bağlı olmayan** varlığın içerisindeki zamana bağlı olmayan. Ben bunu böyle anladım **ve hatta zaman dışı bir yapıya mı sahiptir?** Evet. Ben bu varlığın içerisindeki zamana bağlı olamayan bir zaman sıfatının tecelli ettiğini ve aynı zamanda da bu varlığın içerisindeki yapının dışında bir yapının var olduğuna inanlardanım. Yani bu Arabî'ye göre olan bir şey değil. Arabî'ye göre değil de arabicilerin inandığı. Ben Arabî'yle arabicileri ayırıyorum ya. Arabiciler varlığı bütününüyle, varlığı bütününüyle, bir kısmı zatının içinde görüyorlar. Varlığı bütününüyle Allah'ın zatının içinde görünenlere hani platonist diyorlar ya Platoncu. Arabî'yi ben bunlardan görmüyorum Arabî bunların dışında. Arabî çünkü varlığı hayal olarak görüyor ama o hayalin içerisinde bir gerçekliliği var, diyor. Ben bütün varlığın, varlık dediğimiz şey bütün varoluş. Hesaplıyorlar şimdi 14 milyar yıl. Ben bu varlığın, varlık dışındaki bir yapının içerisinde var olduğuna inanıyorum. Hadi varlıktan dışarı çıkalım. Ne işimiz var bizim dünyada? Varmış varlıktan dışarı çıkacak olan? Hiç hayal etmediniz mi? Bu varlıktan dışarı çıkıp özgür olmak istemediniz mi? Ben o özgürlüğü bekliyorum gün be gün. Ben bu varlıktan kurtulmak istiyorum. Benim hayalim bu. Bu varlıktan bıktım ben. Yaşamaktan değil varlıktan bıktım. Ben özgür olmak istiyorum. Ben o özgürlüğe koşmak istiyorum. Varlıkla alakalı ne varsa arkamda bırakıp gitmek istiyorum. Hani Ahmet Kaya diyor ya "Deli taylar gibi koşmak istiyorum" Ben özgürlüğe koşmak istiyorum. Deli taylar nal toplayamaz arkamdan. Varlıktan kurtulmayı düşünmediniz mi hiç? Ben bu varlığın dışarısındaki yapıya koşmak istiyorum. Bu benim kendi inanışım, isterseniz beni taşılayın. Biz sürgünüz. Biz sürgünüz. Ben sürgünlüğümün zat-ı ilahiyeden başladığına inanıyorum. Ben onun ilminde var idim. Onun ilminde, Onun kendinde. Bir gün bacak bacak üstüne atıp beni bu varlığa sürdü. Keyfini çatıyor onun. Ben o keyif çatsın diye buradayım zaten. O keyif ediyor ya, O keyfine keyif katsın. Ben bir gün bu varlığımın sona ereceğini ve bu varlıktan kurtulacağıma inanıyorum. Bunun

açış kapısı sizin ölüm olarak gördüğünüz şey. Ben ölüme inanmıyorum. Bu manada ölüm var ama bu varlıktan kurtuluşuma sebep olacağına inanıyorum ve an ve an bu varlık denilen şu hapishaneden kurtulacağıma inanıyorum. Ben bu varlığı tamamiyetle hapishane olarak görüyorum. Sürgün yeri olarak görüyorum. Ve bunun içerisinde biz önce Âmâdan, biz bu varlığa sürüldük. Önce ruhlar alemine sürüldük, sürgün yedik. Ben biraz da aykırıyım ya, ben biraz da aykırı olduğumdan ruhlar aleminde beni tutmadılar gönderdiler beni aşağı doğru alem-i misale. Ben oradan da sürgün yedim ben anne karnına geldim. Ben seilmeyen çocuğum ya. Beni çok düşürmek istemiş biraz sizi duygusala bağlayayım. Yüksekten atlamış, taş taşımış, teneke taşımış. Bir sabah ben onu Bayındır'a götürürken dedim ki "Ne istedin benden ya" "Ne oldu?" dedi, dedim "Beni, yukardan atlarken hiç mi düşünmedin, hiç mi sevmedin!" dedim "Tenekeleri, taşları taşırken hiç mi için sızlamadı, hiç mi yüreğin kanamadı ben karnımda bebek taşıyorum neden bunu düşürmeye çalışıyorum diye hiç düşünmedin mi?" dedim. "Sen nerden biliyorsun bunları?" dedi bana "Görmüyor musun benim hayatımı?" dedim "Benim hayatıma baktığım zaman bunu anlamadığımı mı zannediyorsun?" dedim. "Sürgünüm ben her yerden" dedim. Ben anne karnında da duramadım sürgün yedim. Ben yaşadığım şehirden de sürgün yedim. Sürgünden sürgüne gidiyoruz hep beraber. Hepiniz sürgünde değil misiniz? Bakın etrafınıza, bakın hayatınıza, bakın yaşadığınız hayatlara, bakın şu memleketin haline, bakın şu dünyanın haline. Sürgün değil mi? Bakın insanlar sürgün değil mi? Ortadoğu'da insanlar sürülmüyor mu? Biz sürgün değil miyiz? Biz fikir olarak sürgün değil miyiz? Biz gönül olarak sürgün değil miyiz? Hangimiz istediğimiz hayatı yaşıyor? Sürgünüz biz ama bu sürgünlüğümüz bu varlığın içerisinde sürgünden sürgüne gidiyor ama bizim asıl sürgünlüğümüz buradan başladı (Âmâ). Ne dedi Hazreti Pir "Koparıldığım günden beri, ayrıldığım günden beri ben her toplulukta ağladım. Her toplulukta ağladım." Nerden kopup geldi? Kamışlığı anlattı bize, Ney'i anlattı, "Dinle" dedi "Dinle. Bak bu ney ayrılıklardan dem vurmada." Neleri ayırdınızda geldiniz? Nelerden ayrıldınız da geldiniz? Nerden ayrıldınız geldiniz? İstemiyorum ruhlar alemini. Yok hayır. Tekrar oraya döneceğime inanmıyorum. Tekrar oraya dönemeyeceğim. Sürgünüz biz. O zaman bu varlıktan kurtulacağıma inanıyorum. Bu varlıktan kurtulmazsam kendimi hiç özgürleşmiş kabul etmeyeceğim. Bu benim inancım. Varlığın dışında da varlık var. Muhteşem bir tespitti. Evet **ve hatta zaman dışı bir yapıya mı sahiptir.** Evet. Zaman dışı bir yapı mı var? Evet. Varlığın dışında bir yapı mı var? Evet. Varlığın dışında bir yapı mı var? Evet. Varlığın dışındaki yapıya inanıyor muyum? Evet. İnandığımı yaşayacağım.

And olsun biz elçilerimizi açık delillerle gönderdik ve onlarla beraber KİTABI ve ölçüyü TERAZİYİ gönderdik ki insanlar adaleti yerine getirsinler ve kendisine büyük bir kuvvet ve insanlara faydası bulunan DEMİRİ indirdik ki insanlar ondan faydalansın. HADİD 57/25

KİTAP-TERAZİ-DEMİR

İŞİD, EL KAİDE, TALİBAN, BOKO HARAM bu liste uzayıp gidiyor. İslam adına, dini otorite, iktidar kurma adına hayatı yaşanmaz hale getiren partiler, cemaatler yok mu?

Peki bunu yaparken Kur'an'ı kaynak göstermelerine ne demeli?

Siz hiçbir ateistin Müslümanları öldürün, yok edin, herkes ateist olsun dediğini duydunuz mu?

"Allah uludur, Allah büyüktür, Allah bağışlayıcıdır" diye bağırın ve topluma bakın bir gülümseme ve eyvallah görürsünüz.

Peki ALLAHU EKBER diye bağırın ve sonucu görün sağa-sola kaçışan insanlar...

Kimse bana onlar bizden değil Kur'an okumuyorlar demesin çünkü en büyük dayanakları ayetler.

Onlar bizden değil, bunlar Müslüman değil, demeyin bal gibi bizden bal gibi Müslümanlar.

Bir örnek şu an ülkemizdeki bir partinin kongre pankartı "O mümin ki kafirlere karşı şiddetli Müslümanlara karşı şefkatli olanıdır." Eminim ki bir işid militanı bu sözlerle kendini savunuyordur.

Size tam orta çağ zihniyeti iki örnek vereyim

1- "Savaşta sivillerde öldürülür eğer masumlarsa zaten cennete giderler." kim mi demiş bunu? Dünya İslam Alimleri Birliği Başkanı:YUSUF EL KARADAVİ

2- KATHAR'lar Avrupa da bir topluluk. Maniheizm'e benzer bir yaşamları var biraz da Budizm.

Herkesin bizim Melamilikteki gibi melanet hırkasını giyerek bir iş sahibi olması gerekiyor. Çocuklar herkesin çocuğu, ceza yok, toplumdan uzaklaştırma var. Özel mülkiyet yok. Yok edildiler Hristiyan statükocular tarafından. Nasıl mı?

Kılıçlarından kan damlayan Baronlar zırhlarını şakırdatarak geldiler, Baş papazın huzurunda diz vurup sordular;

Katharları korumak isteyen halk katoliğiyle, yahudisiyle çoluk çocuk hep birlikte katedrale sığındılar tanrının kullarıyla, katharları nasıl ayıracağız?

Katharlar üstüne haçlı seferlerini roma adına yöneten baş papaz şöyle der:

- Hepsini yakın, tanrı kendi kullarını ayırır. (Beziers Katliamı,1209)

Ne farkımız var?

Tarihteki medeniyetlerin kaderlerinden edindiğimiz acı tecrübe; toplumların dünya ve ahiret, maneviyat ile maddiyat, beden ile ruh, ilim ile din, insanlığın daima hastalıklı ve kusurlu yapan yoksulluk ve sapkınlık hastalığına düşüren realizm ile idealizm arasında gidip geldiğini göstermektedir. ALİ ŞERİATİ

Felsefi kötümserlik, karamsarlık ve ümitsizlik çağımızın ruhunu ve düşüncesini tahrip etmiş ve günümüz dünyası aydınlarının umumi dini olmuştur.

Frantz Fanon'un dünyayı yeniden planlama cesaretine sahip üçüncü dünya bilginlerine mesajı şudur:

"Yoldaşlar; artık Avrupa'yı konuşmaktan, mide bulandırıcı maymunumsu taklitten vazgeçelim dostlar yeni bir düşünce yaratmamız ve yeni bir insan icad etmemiz gerekir."

Böyle bir insan tasviri nasıl olacak?

Gecenin zahidi, gündüzün aslanı mı?

Batıda okuma yazma bilmeyen SPARTAKÜS;

SOKRAT, PLATON ve ARİSTOLARLA dolu bir akademiden,

Doğu da EBU ZER;

İBNİ SİNA, İBN RÜŞD ve MOLLA SADRA'dan daha faydalıdır.

Çünkü, toplum ve medeniyetin alt yapısını felsefe, ilim, sanata, edebiyat değil ideoloji ve iman oluşturur. ALİ ŞERİATİ

Gelelim en baştaki ayete;

Bu üç sembolün Kur'an'daki sıralaması çok önemlidir. KİTAP, sonra TERAZİ ve son olarak DEMİR.

Soru:

Günümüzde İslam kitap ve demirin arasında bozguna uğramadı mı? Kitap ve demirin arasında sürekli teraziye bulundurmak gerekmez mi?

TERAZİ, KİTABI DEMİRDEN korumaz mı?

(Bu yazıda alıntılar vardır.)

And olsun biz elçilerimizi açık delillerle gönderdik ve onlarla beraber KİTABI ve ölçüyü TERAZİYİ gönderdik ki insanlar adaleti yerine getirsinler ve kendisine büyük bir kuvvet ve insanlara faydası bulunan DEMİRİ indirdik ki insanlar ondan faydalansın. HADİD,25. Ayet.

KİTAP-TERAZİ-DEMİR

İŞİD, EL KAİDE, TALİBAN, BOKO HARAM bu liste uzayıp gidiyor. İslam adına, dini otorite, iktidar kurma adına hayatı yaşanmaz hale getiren partiler, cemaatler yok mu?

Var. Gerçekten din adına bunlar ne yazık ki utanılacak şeyler. Bunun içerisinde talibanı bir tek tırnak içerisinde alacağım. Eğer bunun başlangıç noktası, burayı bir tırnak içerisinde alayım; Afganistan'a müdahale eden İran- Rusya ikilisiydi. İran- Rusya ikilisi Afganistan'a müdahale etti, operasyon yaptılar ve Afganistan'a müdahale ederken o zaman için Afganistan'ın başındaki devlet başkanı Rusya'yı davet etti ve Rusya askeri olarak, İran da siyasi ve dini olarak, siyasi ve dini olarak Afganistan'ı işgal ettiler. Yerel halk ilk etapta bu Rus işgaline karşı savaş açtı ardından bu yerel halk Amerikan güdümüne girdi. Amerika bunları destekledi. Amerika'nın bunları desteklemesinin sebebi o gün için Rusya'yı mağlup etmekte. Uzun süren oradaki savaş Rus ekonomisini çökertti ve Rusya Afganistan'da battı ve dağılmak zorunda kaldı. Ama Afganistan'da o yerel halk sonradan kendi içerisinde tekrar anlaşmazlığa düşüp birbirleriyle savaşmaya başladılar. Bunun içerisinde gizli örgütler var bir sürü şeyler var bunların içerisinde ve sonradan bunlar işin ucunu kaçırdılar. Şimdi de Afganistan'ın başında karzai denilen Amerika'dan paketlenip

getirilmiş bir devlet başkanı var. Amerika'dan paketlenip getirildi o. Amerika'dan paketleniler getirdiler, sen burada devlet başkanının dediler şimdi oradaki yerel halk karzai ve oradaki Isaf'la mücadele ediyorlar orda. Bu mücadele yöntemleri İslam hukukuna uygun mu? Dışarıdan izlediğimiz kadar, değil. Sivilleri öldürüyorsanız uygun değil ama genel olarak işid kurucusunun kim olduğu belli değil, felsefesinin ne olduğu belli değil. El kaide, kurucusunun ve felsefesinin ne olduğu belli değil. Boko haram kurucusunun ve felsefesinin ne olduğu belli değil. Sivilleri katlediyorlar sivilleri katlettikleri müddetçe hiçbir zaman İslami olamazlar. Hiçbir zaman. Hiçbir zaman. Bakın hiçbir zaman diyorum. Bir kimsenin elinde silah var ise ve o silahı sivil bir kimseye doğrulttuysa o terör örgütüdür. İslam adına bunların yapılması uygun değildir, caiz değildir. Mesela Sünni, Sünni demek hukuki demektir, Sünni İslam anlayışı buna müsait değildir. Hanefi'den buna fetva bulamazsınız, Şâfiî'den bulamazsınız, Maliki'den bulamazsınız, Hambeli'den bulamazsınız. Ne yaptılar İslam dünyasında? Ne yaptılar? Yaptıkları şey şu oldu: Mezhepleri inkâr yoluna götürdüler. Şimdi işid, el kaide, taliban, boko haram, gidin selefi vahhabi çizgisindedirler, mezhepleri inkâr ederler. Aynı şeyi Türkiye'de uygulamaya çalışıyorlar şimdi. Türkiye'de de televizyonlarda, yerel halkın içerisinde harıl harıl çalışıyorlar. Ne yapıyorlar? Mezhepleri bizi inkara götürüyorlar. Çünkü kendilerince, kendi siyasi düşüncelerince yeni bir oluşum oluşturmak istiyorlar. Allah muhafaza eylesin. Bunun yanında dünya üzerinde bu tip partiler var mı, cemaatlar var mı, tarikatlar var mı, oluşumlar var mı? Evet. Ama bunların neşv-ü nema bulduğu, yetiştiği yerler, dikkat edin, mezheplerin inkâr edildiği, tasavvufun inkâr edildiği yerlerdir. Kendilerine başka zemin bulamazlar çünkü.

Peki bunu yaparken Kur'an'ı kaynak göstermelerine ne demeli?

Evet işin en enteresan noktası da bu zaten. Zulmedenler, din adına zulmedenler, din adına insanları aldatanlar, din adına sivilleri katledenler kendilerince, kendi dairesine Kur'an'ı kendilerine kaynak gösteriyorlar, rehber gösteriyorlar ve kendilerince bir ayet-i kerimeyi alıp o ayet-i kerimenin nüzul sebebine bakmadan, o ayet-i kerimenin o güne kadarki tefsiri noktasındaki geleneğine bakmadan, o ayet-i kerimenin niçin indirildiğine, neden indirildiğine, işlevinin ne olduğuna bakmadan kendilerince yeni bir mana veriyorlar. Evet. Onun uygulamasına da bakmıyorlar ve bunlar zaten ne yazık ki bazı cahiller tarafından hani var ya: Bize yalnız Kur'an yeter. Hadis-i şerifleri inkâr edenler, Sünnet-i Resulullah'ı inkâr edenler. Yani mezhepleri inkâr edenin bir çıt üstü hadisleri inkâr ediyorlar bir çıt üstü Kur'an'ı kendi kafalarına göre yorumlamaya başlıyorlar bunu da kendilerince ilim olarak görüyorlar. Bir başkası bunu alıyor bu sefer yanlış düşünceye sahip olan terör örgütüne teröre meyyal olan veya uluslararası deccalist sisteme hizmet eden, uluslararası kapitalist sisteme hizmet eden, uluslararası emperyalist sisteme hizmet eden satılmış kalpler ve beyinlerin sahipleri Kur'an'ın ayet-i kerimelerini eğip büküp kendilerine yol buluyorlar ve bunu Kur'an'la yapıyorlar. Onun akabinde bir hadis-i şerif söylemiyorlar. Oysa Kur'an'dan bir ayet söyleyen kimse o ayetin açılımı olan hadis-i şerifi de arkasından nakletmeli. O hadis-i şerifle beraber ilk selefin o ayete ve hadis-i şeriften çıkarmış olduğu manaya dönmeli. Eğer siz ondan yeni bir mana çıkartacaksanız yeni delillerle mana

çıkarmamız gerekir yani o ayet-i kerimenin açılımı olan bir hadis-i şerif bulmamız gerekir. Eğer yeniden ona bu tarih içerisinde, devirler içerisinde, her an kendini yenileyebilecek noktada olan Kur'an, kendisini yenilerken Hazreti Muhammed-i Mustafa'nın hadis-i şerifleriyle yeniler. Yani onu yenilerken, onu yenileyeceğim, yeni bir mana vereceğim diyen kimseler hadislerin ışığında onu yenilemeli. Kur'an bu manada mana itibarı ile kendisini yeniler mi? Evet ama bu yenilemenin Kur'an ve sünnet adabı, erkânı, kuralları içerisinde yenilenmeli. Vahye dayanmalı. Eğer vahye dayanmıyorsa, o zaman burada sıkıntı doğuyor. Bilgi, dini bilgi ise bilgi dini bilgi ise vahye dayanmalı ama bir kısım akılperest insanlar vahyi bırakıp akli kendilerine ilah edindiklerinden gizli veya açık, vahiy dururken akla tevessül ediyorlar ki ümmetin içerisinde fesat çıkarıyorlar. Oysa din vahye dayanır. Vahiy birinci derecede Kur'an ikinci derecede Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin sünnetidir, üçüncü derecede ilhamdır ama ne yazık ki vahye hem kitabı olarak hem Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin gönlüne gelen olarak ve aynı zamanda da ilhama yani velilerin kalplerine tecelli eden Allah'ın temiz ilmine, dayanmadığından dolayı ne yazık ki akıllarını putlaştırıp İslam aleminin başına bela açıyorlar. Bu bize önce çok hoş geliyor. Televizyonda birisi çıkıyor, bize o kadar tatlı geliyor ki "Biz Kur'an'a bakarız." diyor "Bize Kur'an yeter." diyor. Bu bize o kadar hoş bir söz geliyor ki Hazreti Ali radiyallahu anh hazretlerinin karşısına çıkan hariciler gibi. Hani hariciler de diyorlar ya "Biz Kur'an'a bakarız. Ey Ali seni de katlederiz!" Hazreti Ali radiyallahu anh hazretlerini Kur'an'a uymamakla suçladılar ve onu şehid ettiler. Kim? Yalnız Kur'an, diyenler. Dikkat edin. Hazreti Ali radiyallahu anh hazretlerini şehid edenler bugünkü selefi vahhabi çizgisinde olan hariciler. Bunların şimdi Türkiye'de ve dünya üzerindeki profesördü, doçentti, dini araştırmacıydı, din alimiydi, vaizdi, cemaatti, cemiyetti, partiydi, kurum ve kuruluşları var. Bunların arkasında emperyalist güçler var. Bu emperyal güçler İslam'ın içerisindeki tertemiz inanışa ve yaşantıya katletmek istiyorlar çünkü bunların amaçları İslam dininin içini boşaltmak. Karşısında, az ye, az uyu, az konuş, az harca. Karşısında, içki haram, kumar haram, zina haram, lutilik haram, eşcinsellik haram diyen kocaman bir din var. Bunun içini boşaltması lazım. Bunun içini bir taraftan terör örgütleri kurarak, bir taraftan o terör örgütlerine fikri destek verecek profesördü, doçentti, din alimiydi, araştırmacıydı bunları hazırlayarak, bir taraftan da işte satılmış, atılmış, kesilmiş bir sürü unsurlarla beraber İslam dünyasının içine çöreklandılar. Evet. Bakıyoruz televizyonda veyahut ta basın yayında veyahut ta bir tartışma ortamında, bize Kur'an yeter diyor. Hemen hariciler aklıma geliyor. İşte Hazreti Ali Efendimizi şehid eden bunlar diyorum. Ne yaptı muaviye? Aynı çizgide bunlar. Muaviye ne yaptı? Askerlerinin mızraklarına Kur'an sayfalarını taktılar. Mızrakların önünde Kur'an sayfaları, dediler ki "Biz Kur'an'a tabî olmak istiyoruz!" Tam yeniliyorlar, "Kur'an bize hükmetsin." Söz bu. Muaviyenin askerlerinin ve muaviyenin sözü bu "Bize Kur'an hükmetsin!" Şimdi, Mızraklarının ucunda "Bize Kur'an hükmetsin." Söyler misiniz bana mızrağın ucundaki Kur'an neyle hükmedecek? Hariciler dediler ki "Bunlar doğru söylüyorlar biz bunlarla savaşamayız." Hazreti Ali radiyallahu anh hazretleri dedi ki "Kur'an'dan hüküm çıkaran imanî hakikatlerdir. Hüküm çıkartılır Kur'an'dan. Kim hüküm çıkarır? Sünneti

Resulullah'a tabi olan kimse hüküm çıkarır. Kur'an hüküm çıkartılacak bir kitaptır aynı zamanda hikmettir. O hikmetin birinci açılımı hadis-i şeriflerdir Sünnet-i Resulullah'tır ama dinlemedi hariciler. Hazreti Ali radiyallahu anh hazretlerinden ayrıldılar ve ondan sonra dediler ki "Ya Ali, sende küfür ehlinin onlarda küfür ehli, biz ikinizle beraber savaşağız." 1400 yıl önce oldu bu. Gelin bu tarafa şimdi. Şimdi gelin, ne diyorlar "Bize Kur'an yeter" öyle değil mi? Evet. "Neyle hükmedeceksin?" dedi Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri, "Kur'an'la ya Resulullah" "Bulamazsan?" dedi, "Sünnet-i Resulullah, senin sünnetinle", "Bulamazsan?" dedi, "Kıyas edeceğim ya Resulullah" dedi. Tebessüm etti ona. Şimdi kim Kur'an'la hükmedecek? Hadis-i şerifleri inkâr edenler. İyi size Kur'an-ı Kerim'den bir ayet-i kerime "Zinacıları zinacılarla evlendirin." Hadi. Ben yaştaki Türkiye'deki Müslümanların %50'sine %60'ına baksan hepsi de zinacıdır. Büyük bir çoğunluğu. Hepimiz birer zinacı hanım mı arayacağız şimdi? Soracak mıyız "Sen zinacı mısın?" Değil mi, ayet-i kerime bu. Hadi hükmedin. Kendi kendimize hükmedeceğiz şimdi. Hükmedebilir miyiz? Bir arkadaş geldi "Ben çok zina yaptım." dedi "Efendim ne yapacağım bir tane zinacı bayan mı bulacağım?" dedi güldüm ben ona. "Oğlum tövbe ettin mi?" dedim "Ettim!" dedi "Oğlum tövbe eden hiç günah işlememiş gibidir, yürü git." dedim. Yürü git dedim, bak işine. Tövbe eden hiç günah işlememiş gibidir. Bu yalnızca bu noktada Kur'an diyenler işte bu muaviye aklı. Bu harici aklı. Bu Hazreti Ali Efendimizin aklı değil. Bu Hazreti Ali Efendimizin yolu değil. Bu alliyin yolundan giden ehli sünnet ve Hazreti Aliyyül Kerrar hazretlerinin yolundan giden ehli beytin yolu değil. Ya? Bu yol haricilerle muaviyecilerin yolu. Hem onlar çıkarlar muaviye ve arkasından gelenlere lanet okurlar ama kendi muaviyisttir. Kendisi o çizgidedir, hadisleri inkâr ederekten. Hadisleri inkâr edenler ya muaviyenin yolundan gidenler, yezidin yolundan gidenler öyle söyleyeyim ya da hariciler. Hazreti Ali Efendimizin yolundan gidenler değil.

Siz hiçbir ateistin Müslümanları öldürün, yok edin, herkes ateist olsun dediğini duydunuz mu?

Duydum ben şahsım olarak ama bu ölçü değil. Hatta bir ateist duydum bunu söylersem şimdi çok belki de tuhaf karşılanacak size, dedi ki: Ortadoğu'da bir -bunu söyleyende profesör emekli, şu anda Urla'da yaşıyor İzmirli bu duymuş olabilirler İzmir sohbetinde orta yere geçip darvinist düşünceye sahipti. Şunu söylemişti İzmirli iyi hatırlasınlar: Hastalıklar ve savaşlar çıkmalı ve Ortadoğu'da bu hastalıklar ve savaşlar neticesinde zayıf insanlar, kimliksiz, kişiliksiz insanlar ölmeli bu Müslümanlar zarar veriyorlar. İzmir sohbetini İzmirliye sorun. Bu adam Ege Üniversitesinden profesörlükten emekli olma. Hatırlayacak arkadaşlar 1-2 tane bayanla beraber tam sohbet bitmek üzere gelmişlerdi. İzmir'deki arkadaşlar hatırlayacaklar. Oradaki sohbeti de hatırlayacaklar. Adam diyor ki: Bu dünya nüfusu çok fazla o yüzden Müslümanlar geri bir insanlık topluluğu, bunların öldürülmesi lazım. Belki de soruyu hazırlayan kimse bunu duymamış olabilir, ben duydum. ama bu o kimsenin söylediği şeylerdi. Orda olan arkadaşlar bunu hatırlayacaktır. Yani bu noktada her iki tarafta da keskin, sivri noktada duran kimseler var.

“Allah uludur, Allah büyüktür, Allah başışlayıcıdır” diye bağırın ve topluma bakın bir gülümseme ve eyvallah görürsünüz. Peki ALLAHU EKBER diye bağırın ve sonucu görün sağa-sola kaçışan insanlar...

Evet ne yazık ki bu son 15-20 yıldan beri bu hale geldik. Bunu bu terör örgütlerinin üzerinden toplumlara ve devletleri dizayn etmeye çalışanlar ne yazık ki böyle bunları kullanıyorlar. Bunların olması illaki Müslüman olması da şart değil biliyorsunuz bir Yargıtay baskını olmuştu. Yargıtay’da bir avukat içerde ya birkaç tane Yargıtay hakimini mi Danıştay’da mı ne orada vurmaya kalkmıştı o da Allahu Ekber demişti içerde öyle değil mi? Ama sonradan görüldü ki adamın İslami bir cenahla, yerle, hiçbir ilgi alakası yok. Allah’tan ki adam yakalandı gitmezden önce. Yakalanmasaydı Türkiye’de ihtilal sebebi olacaktı o. Bakın onun arkasında Türkiye’de ihtilal vardı. Ama ne yazık ki böyle kullanılanlar var. İllaki hepsini böyle gizli servislere atfetmek yanlış ve bir tanesi gizli servistir o hücreyi kurar geri kalan saf, geri zekâlı, embesil cihad ettiğini zannediyor. Var, 28 Şubat’ta da benim yanıma çok gelir giderlerdi “Hocam cihad edelim. Siz milleti uyuşturuyorsunuz.” Bakıyordum ben. Hocam cihad edelim siz milleti uyuşturuyorsunuz diyen sonra beni içeri aldıklarında karşımda. Evet. Emniyet müdürlüğünde karşımda benim. Tebessüm ettim. O tanımadığımı zannetti. Dedim ne güzel ya, gel dedim siz milleti uyuşturuyorsunuz cihad edelim deyin ondan sonra 28 Şubat’ta beni sorgulayan ekibin içinde. Evet. Böyle ama bu. Sonra dedim “Sen mossad ajanı mısın?” dedim sustu. “Sen mossada mı çalışıyorsun?” dedim sustu. Bunlar böyle bir şeydir. Böyledir. Çok böyle takva gibi görünürler, ondan iyi bir Müslüman yoktur, ondan cihatçı bir kimse yoktur. Aldanma. Sakın ha. Bu fakir çok gördü öylelerini. Çok gördü. Çok gördü hem. Sakın ha. Ne kadar sufi görünür böyle Allah Allah ondan sufisi yoktur. Aldanma. Ne kadar böyle büyük takva sahibi görünür. Sakın ha. Yanı başındadır hem bide. Vergi dairesinin bana sahte fatura adına yazmış olduğu raporlar Bursa’da başka bir arkadaşın dükkanında. Arkadaş gösteriyormuş bizim arkadaşlara “Mustafa abiniz bu, yakında cezaevine girecek.” diye. Raporlar bana teslim edilmesi lazım, tebliğ edilmesi lazım. Bana tebliğ edilmeyen vergi inceleme raporları Bursa’da, isim vermeyeceğim eskiler bilirler her dükkanına giden arkadaş gösteriyormuş, diyormuş “Mustafa abiniz yakında içeri girecek.” Böyledir bu işler. Yanı başınızdaki kimse satar sizi. Neye sattığını bilemezsiniz. Onunda artık bir kaçakçılığımı vardı, onunda artık bir saklı gizli bir şeysimi vardı, onu nerden yakaladılsa. Onu bir yerinden yakalamışlar. O da her dükkânına gidene gösteriyordu. Arkadaşlarda gelip bana söylüyorlardı, diyorlar ki “Ya filanca x abi de çarşıda- zengin bir abiydi- abi böyle böyle senin vergi raporların vardı.” “Onda mı?” diyordum ben “Onda.” Ben resim tamamlıyorum, bu raporların bende olması lazım bana tebliğ edilmeyen rapor onun elinde. Kim verdi onun eline? Kim verdi? Kim operasyon yapmak istedi. Sonra 28 Şubat’ta içeri aldıklarında da bana dediler ki “Senin ona da borcun var.” “He var” dedim “Benim senedim var onun elinde.” dedim. Resmi tamamladım. İçerde beni sorgulayan kimsenin benim borçlarımdan nerden haberi olacak? Onun haberi varsa o onunla görüşüyor. Evet. Böyledir ama. Birisi senin eline bir cd verir. Sen o cdyi yayınlarsın. O cd başkası vermiştir onun eline. O yayınlayan kimse kendince, iş yaptım der. Muhteşem bir şey yaptı cd

yayınlandı. Birinin yanlışını deşifre etti yani. İyi kardeş, o cdyi sen mi çektin? Hayır. Birisi çekti senin eline verdi öyle değil mi? Evet. Sen onun Adamısın. Şimdi siyaset yaptığını söylemeyin, Türkiye’de de cdler kol geziyor ya, birileri de yayınlıyor onları. Ya diyorsun bu ne iş? Biz dinlemedik. E kim dinledi? Birisi dinledi sana verdi. Demek ki sen onun emrindesin. Birisi benim vergi dairesinin -bundan mahkemeyi kazandım, bundan haberiniz olsun. O usulsüzlüklerin hepsinin de yanlış olduğuna dair hepsinin de mahkemelerini kazandım. Hepsinin de. Hepsinin mahkemesini kazandım ama kim verdi bunu senin eline? Sen neye binaen sattın beni? Evet. Allah bizi affetsin. İşte böyle Allahu Ekber sözünü ve dini istismar edenler çoğaldıkça biz böyle bunlara ne yazık ki bunların önünde hep böyle savunmada geçiriyoruz ömrümüzü.

Kimse bana onlar bizden değil Kur'an okumuyorlar demesin çünkü en büyük dayanakları ayetler.

Evet doğru. Ben, onlar bizden değil, şöyledir, böyledir, deme noktasında değilim. Bunlar ne yazık ki işte ne yazık ki bizim içimizdeki satılmışlar, bizim içimizdeki hainler, bizim içimizdeki ahmaklar. Hani ayet-i kerimede var ya “İçimizdeki ahmaklar yüzünden bizi de cezalandırır mısın ey Rabbim!” evet, öyle. Bakın, hadis-i şeriflerden o Kur'an'ın anlamını ve açılımını almadığımız müddetçe biz bunlarla hep karşılaşacağız.

Onlar bizden değil, bunlar Müslüman değil, demeyin bal gibi bizden bal gibi Müslümanlar.

Evet. Ben asla, bunlar bizden değil, demiyorum zaten hiç. Diyenler var. Yok kardeş, bu imalat hataları bize ait. Burada bir arkadaşa bir eksiklik çıkınca ben ne diyorum: Bu imalat hatası bana ait, suç benim. Çünkü biz o arkadaşı düzgün bir şekilde eğitim verememiştik. Burada bahçede bir yanlış yaparlarsa, burada yanlışlık yaparlarsa, dergâhta yanlışlık yaparlarsa, bu kendimizce bizim, kendi dairemizde, bunu ben kendi üzerime alıyorum mu? Evet. Bu imalat hatası bize ait. Ya o kimse nefesine uydu, öğretememiştik demek ki düzgün bir şekilde. Öğretebilmiş olsaydık, anlatabilmiş olsaydık bu imalat hatası olmayacaktı.

Bir örnek şu an ülkemizdeki bir partinin kongre pankartı “O mümin ki kafirlere karşı şiddetli Müslümanlara karşı şefkatli olanıdır.”

Evet ayet-i kerime bu “Müminler onlardır ki kafirlere karşı şiddetli müminlere karşı şefkatli ve merhametlidir.” O müminler ne yazık ki tersi. O müminler müminlere karşı şedit kafilere karşı yumuşaklar. Bu hangi kafir? Seninle savaşıma gelen kafir. Bu hangi kafir? Bu senin topraklarına, senin dinine, aklına, namusuna tasallut olmaya kalkan, tasallut olmaya uğraşan kafir. Yoksa Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri bu ayet-i kerimeye bakarak Medine-i Münevvere’deki Hristiyanları, Yahudileri katletmeye kalkmadı. Bu ayet-i kerimeye bakarak İslam dünyasında hür bir şekilde yaşayan, hür bir şekilde bütün insani ve dini hürriyetleri verilmiş olan Hristiyanları ve Yahudileri katletmedi. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin uygulamasında yok. Niçin Hazreti Muhammed-i Mustafa’nın uygulamasına hep atıfta bulunuyoruz? Çünkü Allah dini onun üzerinden tecelli ettirdi. O ayet-i kerimenin ne manaya geldiğini biz Muhammed-i Mustafa’dan öğreneceğiz sallallahu aleyhi ve sellemden.

O alemlere rahmet olarak gönderildi. Ondan öğreneceğiz. Eğer onun neyi nasıl anlayıp neyi nasıl yaptığını bakmazsak o zaman müminlere karşı şefkatli merhametli kafirlere karşı şedit, deyip biz çevremizde ne kadar kendimizce kafir gördüğümüz kim varsa ondan intikam alıcılardan oluruz. Bu İslam değil. Bu İslam değil. Bu ayet-i kerimeyi böyle anlayanalar Hazreti Muhammed-i Mustafa'nın sünnet-i seniyyesine ve hadis-i şeriflerine karşı çıkanlar. Bir tane örnek gösteremezsiniz. Bir tane örnek gösteremezsiniz Hazreti Muhammed-i Mustafa'nın hayatından. Bir tane bakın. Hatta gelir ya ölümüne yakındır, Necranlı Hristiyanlar din tartışırılar Hazreti Muhammed-i Mustafa'yla sallallahu aleyhi ve sellemle. En sonunda iş lanetleşmeye dayanır. Meşhurdur ya bu mesele. Ama o Necranlı Hristiyanların başındaki papaz "Ey Muhammed!" der sallallahu aleyhi ve sellemle "Biz ibadet etmek istiyoruz bize bir ibadethane göster." Mescid-i Nebevi'nin kapısını açar "İbadetinizi burada yapın." der. İslam bu. Onlar orda kaldıkları müddetçe Mescid-i Nebevi'de ibadetlerini yerine getirirler. Ben bazen derim, Hristiyan bir topluluk gelse, orda bir kilise olmasa dese ki, bize bir ibadethane gösterin, biz ibadet etmek istiyoruz, kim camiye açar? Tabi böyle söyledim ya Harun Hoca açar da. Ama bir başkası açar mı? Açmaz. Bizim Orhan Hoca var İzmir'deki. Bir gün Tokat'a gittiğinde Tokat Alevilerine orda konuşurken demiş "Ya Bursa'da bir tekke var, dede efendi enteresan bir kimse gelin orda semah yapın.", o da demiş ki "Müsaade etmezler onlar.". Bana söyledi "Ben senin adına böyle dedim." "Doğru demişin hocam" dedim "Gelsinler bir gece hem bize orda sohbet etsinler hem de semah etsinler." dedim, "Ya gerçek mi söylüyorsun?" dedi "Evet" dedim "Gelsin onların dede efendileri otursun kürsüye bize sohbet etsin aynı zamanda sohbetten sonra semah dönsünler. Tekke açık" dedim, "Ya beni heyecanlandırdın." dedi, "Ben heyecan adamıyım hocam." dedim "Bizim ne zaman nerden eseceğimiz belli değil." Aramış Tokat'taki dede efendiyi, demiş "Gel, böyle böyle davet var." "İnanamıyorum Sünnilerden böyle insan var mı?" demiş. "Ya inanamıyor." dedi, dedim "Yok hocam inansın gelsin. Bir semah vursunlar bizde onlarla beraber semah vuralım. Bizim bu noktada bir şeyimiz yok. Bizim pirimiz Hacı Bektaş-ı Veli hazretleri." Evet bizim dergahımızın piridir Hacı Bektaş-ı Veli hazretleri. Hatta şunu diyebilirsiniz, ayakta duran Bektaşî dergâhı diyebilirsiniz. Bütün pirler pirimizdir. Bütün pirler. Soruyorlar bana, hangi tarikattansınız diye, hepsindeniz diyorum bakıyor öyle. E hangi birini sayalım bir semaya çıkıyoruz hepsi beraber semaya geliyorlar ne yapayım. Gelen gelene. Hepsi de bizim pirimiz, başımızın tacı hepsi de.

Eminim ki bir işid militanı bu sözlerle kendini savunuyordur.

Savunuyordur evet ama ne yazık ki işidçiler kafirlerle mücadele etmiyorlar. Ya? İşidçiler Allahu Ekber deyip Müslümanları katlediyorlar, işidçiler Allahu Ekber deyip Müslümanları şehid ediyorlar, işidçiler Allahu Ekber deyip camilere saldırıyorlar. Evet. Acı ama bu. Bu. Allahu Ekber deyip canlı bomba patlatıyor kendini. İntihar etmek haram, kafir olarak ölecek. Göz göre göre ölüme gidemez Hanefi'ye göre. Bir kimse öldürüleceğini bile bile bir yere gitse, o kimse kendince öldürüleceğini bile bile gittiğinden katledildi. Kendi kendini katletti. Haram. Bir komutan askerini bile bile ölüme gönderemez. Haram. Haram. Bir komutan askerinin zayıat vereceğini bile bile ona emir veremez. Haram. Açın imam-ı

Muhammed'in İslam Devlet Hukuku'nu. Okumaz ki kimse. Bunları yapanlar mezhepleri inkâr ediyorlar ya, ne okusun İmam-ı Muhammed'i? Okumaz. Hadisleri de inkâr ediyorlar, hadisleri de okumazlar. Okumazlar. Müslümanların tek kurtuluşu var; Müslümanlar ayet ve hadislerin ışığında bir din yaşamadığı müddetçe her türlü teröre her türlü sapıklığa ve sapkınlığa açık olurlar. Müslümanlar başka ilaç peşinde koşmayacaklar.

Size tam orta çağ zihniyeti iki örnek vereyim

1- "Savaşta sivillerde öldürülür eğer masumlarsa zaten cennete giderler."

Kim mi demiş bunu? Dünya İslam Alimleri Birliği Başkanı YUSUF EL KARADAVİ

İşte bu İslam hukukunda olmayan bir söz. Siz **"Savaşta sivillerde öldürülür eğer masumlarsa zaten cennete giderler."** diye ne İmam-ı Azam'dan ne İmam-ı Şâfiî'den ne İmam-ı Malik'ten ne İmam-ı Hambeli'den bir fetva getiremezsiniz. Ne Serahsi'nin Mabsud'unda bulabilirsiniz ne Fetevay-ı Hindiyeye'de bulursunuz, ne de İmam-ı Muhammed'in İslam Devlet Hukuku'nda bulabilirsiniz bu fetvayı. Bulamazsınız. Bunu Ortadoğu'daki, Filistin'deki bilhassa Ortadoğu'daki yeni türemiş alemiler bu fetvaları veriyorlar. Bakın bu ölçüyü -kaç kişinin evinde vardır ki İmam-ı Muhammed'in İslam Devlet Hukuku? Yoktur. Gidin bakın bulamazsınız bunu ama Ortadoğu'daki, aşağı Mezopotamya'daki şimdi yeni türemiş 40-50 yıldan beri İsrail vahşetine karşılık yanlışa yanlışa cevap veriyorlar. İsrail orda bir terör uyguluyor Filistinlileri katlediyor. Sürmüyor, katlediyor. Anlatabildim mi? Sürmüyor, katlediyor. Niçin? Sonu gelmesin. Sürse tekrar onların geri dönme ihtimali var. Katlediyor. Bu sefer o katliama karşı da oradaki alimler, oradaki alimler kendilerince bunlara fetva vereceğiz diye uğraşılıyor yanlışa yanlışa cevap veriyorlar Allah bizi affetsin. Bir savaşta sivilleri katletmek yoktur İslam'da. Kadınlar, çocuklar, elinde silah olmayanları siz katledemezsiniz, savaş meydanına çıkmamış olanları katledemezsiniz. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri hiçbir savaşta almış olduğu esirleri katletmemiştir İslam'da esir katledilmez. İslam savaş hukukunda yoktur. Esir katledilmezken sivilleri nasıl katledersiniz? Mümkün değil. İslam savaş hukukunda yok.

2- KATHAR'lar Avrupa da bir topluluk. Maniheizm'e benzer bir yaşamları var biraz da Budizm.

Herkesin bizim Melamilikteki gibi melanet hırkasını giyerek bir iş sahibi olması gerekiyor. Çocuklar herkesin çocuğu, ceza yok, toplumdan uzaklaştırma var. Özel mülkiyet yok. Yok edildiler Hristiyan statükocular tarafından. Nasıl mı?

Kılıçlarından kan damlayan Baronlar zırhlarını şakırdatarak geldiler, Baş papazın huzurunda diz vurup sordular;

Katharları korumak isteyen halk katoliğiyle, yahudisiyle çoluk çocuk hep birlikte katedrale sığındılar tanrının kullarıyla, katharları nasıl ayıracağız?

Katharlar üstüne haçlı seferlerini roma adına yöneten baş papaz şöyle der:

- Hepsini yakın, tanrı kendi kullarını ayırır. (Beziers Katliamı,1209)

Ne farkımız var?

Evet, böyle düşünüyorsak, böyle yapıyorsak gerçekten ne farkımız var? Bunu İslam adına yapanların ne farkları kaldı? Camilere, kiliselere, havralara sığınan sivilleri katleden, yakanla, bu cahil, barbar Romalılarla aramızda ne fark kaldı o

zaman? Bir fark kalmadı. O zaman biz gerçekten Kur'an ve sünnet dairesindeki bir İslami yaşamaya, anlamaya muhtacız.

Tarihteki medeniyetlerin kaderlerinden edindiğimiz acı tecrübe; toplumların dünya ve ahiret, maneviyat ile maddiyat, beden ile ruh, ilim ile din, insanlığın daima hastalıklı ve kusurlu yapan yoksulluk ve sapkınlık hastalığına düşüren realizm ile idealizm arasında gidip geldiğini göstermektedir. ALİ ŞERİATİ

Felsefi kötümserlik, karamsarlık ve ümitsizlik çağımızın ruhunu ve düşüncesini tahrip etmiş ve günümüz dünyası aydınlarının umumi dini olmuştur.

Frantz Fanon'un dünyayı yeniden planlama cesaretine sahip üçüncü dünya bilginlerine mesajı şudur

"Yoldaşlar; artık Avrupa'yı konuşmaktan, mide bulandırıcı maymunumsu taklitten vazgeçelim dostlar yeni bir düşünce yaratmamız ve yeni bir insan icad etmemiz gerekir."

Böyle bir insan tasviri nasıl olacak?

Biz bu çağda nasıl bir insan görmek istiyoruz? Biz kendimizin nasıl olmasını istiyoruz ama neyiz? Nasıl olmamızı isterken bizim prototipimiz kim? Biz nasıl bir mümin olmamız gerekirken bizim önümüze koyacak olduğumuz prototipimiz kim bir Müslüman olarak? Önce bir insan olarak nasıl bir insan olmak isterdiniz? Sufiler bir şeyi kendilerine sorarlar önce. Hani var ya meşhur ya hadis-i şerif "Kendisine yapılmasını istemediğin şeyi bir başkasına yapma" Birincisi biz ideal noktasında kendimizi nasıl bulmak istiyoruz, görmek istiyoruz ve görmek istediğimiz kendimizin prototipi kim? Sakın hiç kimse bana Muhammed-i Mustafa demesin. Bizim içimizdeki arkadaşlar, kardeşler, hepimiz dahiliz buna. Sebep? Biz Muhammed-i Mustafa'yı bu noktada fikir olarak, edebiyat olarak, anlatma olarak prototipimiz, yaşamak olarak değil. Zaten İslam dünyasının kendi içerisinde, İslam dünyasının bizi ilgilendiren sufiler içerisinde en büyük handikap bu. Biz üçyüz tane beşyüz tane hadis-i şerif ezberimizde var ama bunun kaç tanesi bizim yaşantımıza tecelli etti? Bizim hadis veya ayet bilmemiz bizim gerçeğimizi değiştirmiyor. Biz bu ayet veya hadis fıkıh bilimizle biz neyiz? Ne olmak istiyorduk da ama neyiz? Sıkıntı burada. Yoksa ben burada çıkıyorum kale ya Resulullah okuyorum burada, ama ben kendi özel hayatımda, kendi özel yaşantımda birinci dairede ben o prototipin nesini yaşıyorum? Bildiğim hadislerin kaç tanesini hayatıma tecelli ettirdim? Bildiğim ayet-i kerimelerin kaç tanesini hayatıma tecelli ettirdim? İdeal insan tiplmem benim Muhammed-i Mustafa olurken Muhammed-i Mustafa'dan sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinden anladığım ne benim? Anladığımla beraber yaşadığım ne? Bu önemli. Hem diyeceğiz ki biz, Muhammed-i Mustafa insanlığın medar-ı iftihar, yeryüzünde değil, varlığa Cenâb-ı Hakk'ın halife gönderdiği kimse hem de Onun hadislerinden, sünnetlerinden üzerimizde tecelli edecek hiçbir şey olmayacak veya çok az olacak. Gücümüz yettiği halde yapmayacağız. Gücümüz yettiği halde. Biz önce iğneyi değil çuvaldızı kendimize batıralım, iğneyi başkasına batıralım. Bugün dünya insanlığın önünde prototip insan yok. Efsanelerimiz var bizim, geçmişte yaşananlarımız var bizim. Geçmişte filanca yaşamız "Hocam ene'l hak hakkında ne diyorsun?" Sen dedin mi? Sen dedin mi? Sen de. O hale gelde anla. O hale gelmen için senin, o hale gelmen için varlığından geçmen lazım, hırsından geçmen lazım.

Sen önce dedikoduyu bırak, gıybeti bırak, haramı bırak, sen önce yapacaklarına bak. Yok. Ben 28 yıldan beri bangır bangır bağıriyorum. 28 yıldan beri. Benim de ne kadar yaşadığım kendime sorgulanması lazım. Ümitsiz misin? Değilim ama Müslümanların önünde de prototip olarak eksiklik var. Müslümanlar o prototipi kendi üzerlerinde oluşturamıyorlar. Bakın gelen sorulara. Kadın diyor ki, sizin sohbetlerinize geliyor benim eşim, kendi akrabalarına giderken beni de alıp götürüyor harika, orada günler yaşıyoruz ama benim akrabalarım söz konusu olunca hiçbir yere gitmiyor. Buyurun. Biz prototip olarak Muhammed-i Mustafa'yı kendimize örnek almış olsaydık eşimizin akrabalarına da hürmet hizmette saygıda kusur etmezdik. Biz daha birinci dairede kendimizde, kendi evimizde, kendi nefsimizde bu prototipi uygulamakta güçlük çekiyoruz. Kendi arkadaşlarımızın arasında. Evet insanlık yeni bir insan modeline ihtiyacı var ama bizi ilgilendiren birinci derecede önce Müslümanların kendilerine bir prototip, yeni bir insan icat etmeleri lazım. Yeni bir insan. Bu yeni bir insan vahiy kaynaklı olmalı. Vahiy kaynaklıysa, gelin arkadaşlar şu soru bizim acımız olsun, bizim yüreğimizi kanatsın ve insanlar bizleri gördüklerinde sufi olmuyorsa, bizleri gördüklerinde la ilahe illallah Muhammeden Resulullah demekten uzak duruyorlarsa, bizleri gördüklerinde bizden kaçıyorlarsa bizim kendi prototipimizde problem var evet. Biz Kur'an'ı anlatıyoruz yaşamıyoruz, biz Muhammed-i Mustafa'yı sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerini anlatıyoruz, yaşamıyoruz. Yaşamıyoruz. Biz evimizde yaşamıyoruz, iş yerimizde yaşamıyoruz, dergahımızda yaşamıyoruz, sokağımızda yaşamıyoruz, hastanemizde, postanemizde, hiçbir yerimizde yaşayamıyoruz biz. Yaşayamıyoruz. Edebiyatta çok güzeliz; komşusu açken tok yatan bizden değildir. Be adam! Bir gece uykusuz kaldın mı? Bunu söylerken utan! Sen bir gece uykusuz kaldın mı birisinin derdi yüzünden? Birisinin derdi yüzünden bir gece uykusuz kalmadıysan bunu ağzına alma. Evet. Anlatma bana. Bir gece uykusuz kal. Bir gece hastanenin önünde bekle. Bir gece hastanın başında bekle. Bekledin mi hiç? Ağzına alma. "Sadaka ömrü uzatır." Hiç verdin mi? Bir fukaranın evine gittin mi hiç? Ona yardım ettin mi hiç? Ona görünmezden bir şey verdin mi? Bir arkadaşının ihtiyacını, bir dostunun ihtiyacını bildiğin halde parayı bankada faizde tuttun mu! Tuttun. Adın ne? Müslüman. İhtiyacın yokken adamı sıkıştırdın mı? Hani hadis-i şerifte vardı ya: Kim borçlusunu sıkıştırmazsa her gün için ona cennet sevabı vardır. Hani nerde? Prototipimiz doğru biz yanlışız. Biz devasa cadırlar kuruyoruz, ne? İftar veriyoruz orada. Harika. İftar verdiklerimizi neden iftara muhtaç kıldık diye soruyor muyuz? İftar veriyor, nerde? 5 bilmemneli otelde. Ne? Bilmem ne otelinde iftar var, filanca. Senin prototipin Muhammed-i Mustafa'ya sallallahu aleyhi ve sellem vallahi de billahi de tillahi de, tillahi de o otelin önünden dahi geçmez. "El fahri fakri" dedi, "Ben fakirlerle beraberim." Sen kimlerle beraberisin? Zenginlerle. Ne yaptılar? Zenginleri otelde topladılar iftar veriyorlar. Zenginler zenginlerle. Ben bakıyorum Allah'ım diyorum ya, ben kendimce Müslüman oldum, sonradan oldum, İslam'ı seçtim. Ben zaten içerken İzmir'de Palet Restoran'da içiyordum zaten oraya belli kesim gidiyordu. Ee ben Sayanora'da gecemi geçiriyordum oraya da belli kesim gidiyordu. Ben şimdi İslam oldum şimdi Efes Otelinde iftara gideceğim. Bu ne biçim iş? Bu nasıl bir iş ya? Ben bunu düşündüm ilk önce. Ama o İslami kimlikler var ya, prototipi Muhammed-i Mustafa

içinde yok, kendi kendine eziklik görmüş 5 yıldızlı otele gitmeyi rüştünü ispat etmek olarak görüyor. Be ahmak! Sen Allah de rüştünü o ispatlayacak senin. Ama yok, arkadaş 5 yıldızlı otelde iftar edecek, bunun adı İslam olacak veya kamyonun üzerine koyacak arkadaşlar erzakları, yukarıdan atacaklar. Ne? Zekât dağıtıyor. Adı İslam.

Biz hactayız 2005’de bir arkadaş önde, ben “Sola çark!” arkadan bağıyorum, sola çarkıyor arkadaşlar. Oktay yanıma yanaştı dedi “Abi ya hakkını helal et dikkat ettim de bizi tırlardan uzaklaştırıyorsun.” Dedim “Oktay kimse yapmaz ama içimizden birisi o tırlardan atılanlardan birisine elini uzatır da ondan tiksindirir diye korkuyorum.” dedim. Yok İslami ahlakta tırı yanaştır, tırı yanaştırdıktan sonra oradan ekmek at, oradan su at, oradan muz at. Maymunlara mı atıyorsun ahlaksız! İnsanların da elleri havada, bir tane yoğurt kapacaklar. Nereye gelmişler? Hacca. Hac yol bulabilene, oradaki masraflarını, oradaki ihtiyaçlarını görebilene farz. Eğer senin bir kâse yoğurda ihtiyacın varsa çıkma yola. Sen bir kâse yoğurda elini uzatacaksan, bir tane orda maymunlara muz atar gibi birisi muz atacak diye elini muza uzatacaksan vallahi gitme billahi gitme. Ama gideriz ki. Gideriz. Fotoğraf çekiyorum, köprünün altında yatıyor Müslümanlar. Kenarlarda rezil zebil bir şekilde yatıyorlar. İslam bu değil, diyorum kendi kendime. Fotoğraflarını çekiyorum böyle koyacağım, altına da yazacağım İslam bu değil diyeceğim, kendi kendime utaniyorum. Kendi kendime utaniyorum diyorum ki: Bir Müslüman böyle olmamalı bunu nasıl yayınlayacağım şimdi, diyorum ve buna bakan kimse İslam’dan soğuyacak Müslümanlıktan soğuyacak. Diyecek ki ya bu mu sizi dininiz? Diyecek ki, sizin en kutsal kentiniz Kâbe ve Kâbe’nin etrafı pislikten geçilmiyor. Sokaklarda pilav yemişler, tavuk yemişler, bir şey içmişler, atmışlar atmışlar, atmışlar. Çöpün üstünde yürüyorsunuz. Bu mu? Bu mu? Oktay çöpün üzerinde gitmedik mi şeytan taşlamaya? Dedim ya çöpün üzerinde gidiyoruz ya çöpün üstünde. 2005’de çöpün üstünde şeytan taşlamaya gidiyoruz. Çöpün üstünde arkadaşlar. En gördüğüm acı şey de neydi biliyor musunuz? Birisi pet şişenin içine bevletmiş atmış oraya... Kim bizim prototipimiz? Bizim prototipimiz kim? Herkes hep bir ağızdan şunu diyecek: Muhammed-i Mustafa. Söylemeyin Allah aşkına. Söylemeyelim Allah aşkına. Biz gücümüzün yettiğine, yettiğince zalimiz. Gücümüzün yettiğine yettiğince haksızız, biz gücümüzün yettiğine yettiğince ursuzuz. Çünkü prototip bizde yerleşmemiş, nefsimize yerleşmemiş, içimize yerleşmemiş bizim. Edebiyatını yapıyoruz biz. Biz bunun edebiyatını yapıyoruz. İslam dünyası bunun edebiyatını yapıyor. İslam dünyası bunun edebiyatını yaptığı müddetçe dağılmaya, yok olmaya, yerlerde sürünmeye mahkûm. Bizim kadınlarımızda da aynı erkelerimizde de aynı. Hepimizin önünde bir prototip var. Kadınların önünde bir prototip: Baş örtülü olacak, uzun bir mantosu olacak, mantoyla yerleri süpürecek. Osmangazi, Yıldırım belediyesine ihtiyaç kalmayacak o kadar takva sahibi olacak yani ama İslam ahlakı ona uğramamış olacak. Namazı kılacak “Es Selamun aleyküm ve rahmetullah, es Selamun aleyküm ve rahmetullah. Filancanın gelini ne yapmış biliyor musun?” diyecek “Fişmancanın evinden bir adam çıkarken gördüm.” diyecek “Fişmancanın evine bir adam girdi kim bu adam ya?” diyecek, başlayacak sarmaya. Ne yaptı? Namaz kıldı. Sağına kime selam verdin diye soracaksın. Ya önce sağına selam verdin. Selam verdiğinin sağında başında, Hazreti

Muhammed-i Mustafa'yı görmediysen diyeceksin filanca'nın gelini ne oldu diye. Ama sağında selam verirken daha Onun sağında olduğunu görseydin, namaz kılarken Onu önünde imam görseydin, dilin lâl olacaktı lâl. Dilin lâl olmaz onu görmediğin için. Soluna selam verdiğinde Hazreti Cebail aleyhisselamı solunda hazır bulacaktın. Onu görmediğin için dilin lâl olmaz. Bir çıt altı; sağına selam verdiğinde üstadını gördün mü? Yok. Oradaki çevredeki velilerden, evliyalarından bir zat gördün mü sağına selam verirken? Yok. Solunda orda kabir ehlinden müminlerden birisini gördün mü? Yok. Sen dedikodu üretiyorsun, sen laf üretiyorsun. Sen prototipinin peşinde değilsin. Prototip kim? Muhammed-i Mustafa ama biz onu da attık ki. Bizim prototipimiz filanca şeyh efendi oldu, bizim prototipimiz filanca hoca efendi oldu, bizim prototipimiz filanca parti başkanı oldu. Bizim prototipimiz kim? Tarkan oldu. Bizim prototipimiz kim? Filanca futbolcu oldu. Bizim prototipimiz kim? Filanca sanatçı oldu. Bizim prototipimiz kim? Filanca manken oldu. Bizim prototipimiz kim, gerçek manada? Ya biz Müslümanız bizim prototipimiz Muhammed-i Mustafa. İyi oğlum, sen ne bu bütün kıllarını tüylerini yoldurmuşsun tavuk gibi Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri göğüs kıllarını hiç yoldurmadı, bacak kıllarını yoldurmadı, erkek adamsın vücudunu sen neden böyle tavuk gibi yoldurdun? Cevap şu: "Ben spor yapıyorum hocam." "Oğlum tüyünle spor olmuyor mu?" dedim ama sorsan prototipi Hazreti Muhammed-i Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem. Şekil olarak adamın başında sarık kocaman yanındaki eşi çarşafı. Ben hızla gidiyorum yanından, bir küfür savurdu kadına. Kadın da ona bir küfür savurdu. Allah'ım duymasaydım dedim koşacağım nerdeyse ya duymamak için. Bir de döndüm dedim kendime ne kaçırıyorsun? Döndüm geriye adama "Bu sakal ne bu küfür ne?" dedim. "Bu cilbab ne bu küfür ne dedim." kadına da. Böyle baktı ikisi de. "Siz bir haksızlığı gördüğünüzde mümkünse elinizle, mümkün değilse dilinizle, o da mümkün değilse kalben buğuz ederekten önlemeye çalışınız, hadis-i şerif bu." dedim ikisine de karı-koca. "Eğer size söylemeseydim haksızlıklar karşısında susan dilsiz şeytandır hükmüne girecektim. Yapmayın sen bu sakalınla bu şalvarınla sokakta kadına küfür etme. Hazreti Muhammed-i Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem böylemi yaptı?" Kadına da dedim "Sen bu çarşafı bu adama sende küfür etme. Hazreti Aişe annemiz böyle yaptı sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin hanımı?" Hayır. Bizim sıkıntımız bu. Evet. İslam dünyası kendi prototipini oluşturmakla mükellef. Yeni bir Müslüman prototipi, mümin prototipi. Bu prototip vahye dayalı yani Kur'an ve sünnete. Eğer bu prototipi geliştiremezsek biz kendi içimizde ne yazık ki kendimizi yenilememiz mümkün değil. İkinci bu prototipin bütün dünya insanlığına örnek olacağına inanıyorum. Bütün dünya. Bakın en büyük handikaplardan birisi insanların inanışlarını ideolojiye çevirmesi. Dünya üzerinde inanışlar ideolojiye döndü oysa inanmak ideolojiye döndürülemeyecek bir şeydir çünkü inanç her dem kendisini yeniler. O yüzden onu bir ideolojik saplantı haline getirirse dünya insanlığı ne yazık ki kendi batışını gerçekleştirecek. Kendi batışını ne yazık ki. O yüzden inancınızı ideolojik saplantıya getirmeden vahye dayalı bir prototip oluşturmamız gerekir. Bu prototipi oluştururken tüm örneklerimiz Muhammed-i Mustafa dayanmalı sallallahu aleyhi ve sellem. Kendi kafamızdan kendi ürettiğiniz prototiplere değil. İnşallah.

Bu üç sembolün Kur'an'daki sıralaması çok önemlidir. KİTAP, sonra TERAZİ ve son olarak DEMİR

Soru:

Günümüzde İslam kitap ve demirin arasında bozguna uğramadı mı?

Evet bozguna uğradık. İslam değil, Müslümanlar. Buradaki tabir herhalde ona münhasır öyle değil mi? Müslümanlara? Evet Müslümanlar bozguna uğradı hala daha bozgundayız. Biz ne yazık ki bu manada hem kitap noktasında bozguna uğradık yani inanma, o inancı fiiliyata geçirme, o inancı hayata geçirme noktasında bozguna uğradık. Terazi adalettir. Biz adalet noktasında bozguna uğradık. Biz bozguna uğradık adalet noktasında. Ve demir. Demirden kasıt birtakım silahlarsa, bozguna uğradık. Demirden kasıt sanayiye bozguna uğradık -çünkü bunların manaları konuma duruma göre her şeye göre değişebilir, evet bu noktada biz bozguna uğradık.

Kitap ve demirin arasında sürekli teraziye bulundurmak gerekmez mi?

Evet biz adalet noktasında bozguna uğradık. Bir toplumun adalet dengesi kaçtıysa toplumda bütün dengeler kaçır. Biz bozguna uğradık. Bu bozgunluk üçyüz yıldan beri devam ediyor. Bu yeni değil. İnsanlar vahye dayalı bir eğitim, vahye dayalı bir ahlak, vahye dayalı bir adalet sistemi kuramazlarsa terazi ne yazık ki doğru çalışmaz. Doğru çalışmayan bir yerde de ne yazık ki toplum düzelmez. Düzelmez.

TERAZİ, KİTABI DEMİRDEN korumaz mı?

Ne yazık ki kitap, teraziye şaşmaz hale getirir. Yoksa sizin adalet dediğiniz Hitler'inde adaleti vardı Musolini'nin adaleti vardı kendine göre veyahut ta sohbetin başındaki Beziars katliamına sebep olan papazlarında adaleti vardı. Adalet dediğimizde bugünkü vahşi kapitalist sisteminde bize adalet diye yutturduğu adaleti var. Adalet dediğimizde adalet mekanizması, terazi mekanizmasına baktığımızda bizim insanlığı katlederken adaletli davrandıklarını söylüyorlar. Yani Abd Hiroşima'ya bomba atarken adaletli davrandığını söyledi. Kendince adalet dağıttığını söyledi. Afganistan'ı Rusya adalet getirmek için işgal etti, Amerika oraya demokrasi götürmek, adalet götürmek için kan akıttı. Amerika Irak'ı işgal ederken, yıkarken, bombalarken, adalet, demokrasi, hukuk için girdi oraya. Eğer sizin adalet mekanizmanız vahye dayanmıyorsa ne yazık ki o adalet adalet değildir ve dünya üzerinde hiçbir ülkenin üzerinde ne yazık ki adalet mekanizması doğru çalışmıyor. Dünya insanlığı bu adaletsizliğin altında inim inim inliyor. Yani bir kadınla kızını vahşi bir şekilde dağa kaldırıp tecavüz edip öldüren kimse 7 yıl sonra senin aranda dolaşıyorsa ve sen bunu adalet olarak görüyorsan o mekanizma şaşacaktır. Vahye dayanmıyorsa senin vicdanın, senin kendi adaletin, senin kendi ölçün vahye dayanmıyorsa, senin etrafa adaletli davranmam mümkün değil. Kendince farazi adalet mekanizması kurman etrafa zulmedecektir. O yüzden bu noktada kitap, terazi noktasında biz kitaba önce riayet etmeliyiz. Kitaptan herhalde kast edilen Kur'an, vahiy. Eğer ki biz vahyi tam manasıyla anlayamaz ve algılayamazsak, vahyi hem zahirimize hem batınımıza yerleştiremezsek, biz evimizde eşlerimize karşı adaletli davranamayız, çocuklarımıza adaletli davranamayız, komşularımıza adaletli davranamayız, etrafımızdaki insanlara biz adaletli davranamayız. Bu noktada biz vahyi ilk önce kendi üzerimizde oturtturup, yerleştirip, prototipimiz olan

Muhammed-i Mustafa'nın ayak izlerini takip etmeliyiz. Eğer biz günlük hayatımızdan tutun, enteresan gelir size, gece yatarken dahi vahye dayalı yatmıyorsanız orda da dahi disiplinsizlik ediyorsanız gündüz muhakkak ki disiplinsizlik edersiniz. Ama bizde şu var, gece yatarken biz abdest almayı sağa yönelip yatmayı çok güzel beceriyoruz. Hani buradan şunu çıkarmayın, a ben yatarken sünnete uyuyorum sağıma yatıp karımda dizlerimi çekiyorum. Ertesi gün olanca gıybeti ediyorsun, ertesi gün olanca haksızlığı ediyorsun. Dişlerimiz misvaklıyoruz da dilimizi misvaklayamıyoruz. Dişi misvaklıyoruz olur olmaz her yerde kocaman misvağı çıkartıp, ne kadar sünnete uygun şarıl şarıl şarıl sokakta, yolda, orda burada her yerde biz misvaklıyoruz. Harika bir sünnet. O misvaklanan dişin arasındaki dili misvaklayamıyoruz. Biz o dilin bağlı olduğu yeri, kalbi misvaklayamıyoruz biz. Biz sakallarımızın altına su değsin diye öyle bir titiz davranıyoruz ki ne titiz davranıyoruz. Baktığında dersin ki takva akıyor sakallarının altına kadar suyu değdirdi. Biz kalbimize abdest aldırıyoruz. İçimiz abdestsiz. Teoman'ın şarkısı o yüzden hoşuma gidiyor, ruhu sarışın. Normal sarışınlardan korkma. Ah o kalbi sarışın olan oyunaklar var ya. İslam'mış gibi görünüp kalbi çifit çarşısı olan, İslam'mış gibi görünüp içi darmadağın olan, İslam'mış gibi görünüp içinde her türlü hainliği taşıyan. Ne çekiyorsak onlardan çekiyoruz. O yüzden bize önce vahye dayalı bir ahlak, vahye dayalı bir ekonomi, vahye dayalı bir siyaset, vahye dayalı bir ev yaşantısı, vahye dayalı bir ticaret, vahye dayalı bir sosyal hayat, vahye dayalı bir şehir, vahye dayalı sokaklar, vahye dayalı caddeler, vahye dayalı bir ülke lazım. Vahye dayalı.

Kimsenin birbirine zulmetmediği herkesin barış içinde yaşadığı, aklı hür, vicdanı hür, dini hür. Tekrar söylüyorum, dini hür. Bir Hristiyan'ın ben Hristiyan dinini en rahat bir şekilde İslam ülkesinde yaşayabilirim deyip kendi yaşadığı ülkeden dinini yaşamak için İslam ülkesine iltica etmiş bir İslam ülkesi kurmak zorundayız. İltica etmeli, demeli ki: Ben Hristiyanlığımı İslam ülkesinde daha hür, özgür bir şekilde yaşarım. Avrupa kapılarına dayanan Müslümanları görüyor musunuz?

Biz kendi kendimize şunu diyeceğiz; bu Osmanlıyı yıkan İngilizler var ya ne namussuz insanlar bizi perişan ettiler. Olmasaydın! Eğitimseydin kendini! Kendini Düzeltseydin! Çalışsaydın! Fedakâr olsaydın! Feda olsaydın! Feda olsaydın!. Hani Hazreti Mevlâna diyor ya "Sen yanmayacaksın ben yanmayacağım kim yanacak?" Yaksaydın kendini! Şimdide bizde böyle var ya hazırız biz hemen "Ya bunu dış güçler yaptı." Yaptırmısaydın. Senin işin ne! Senin işin ne! Biri gelecek şimdi burada bayanın birisine sarkıntılık yapacak. Biz ne cevap vereceğiz ona? "Bize kötülük yapmak istiyorlar." Ey üzerinde hizmet elbisesi olanlar, sizin işiniz ne? Sizin işiniz ne? İnsanlar size namusunu teslim etmiş. Senin işin ne? Üzerinde hizmet elbisesi var mı? Var. Sen koruyacaksın muhafaza edeceksin. E onun gözü kaşı oynuyorsa, tuz kokmuş. Aynı. Biz kendi eğitimsizliğimize, kendi ahlaksızlığımıza, kendi aymazlığımıza, kendi vurdum duymazlığımıza, kendi prototip bozukluğumuzu bir başkasının üzerine aktaracağız diye uğraşıyoruz, bizi filanca yaptı diyoruz Allah muhafaza eylesin. O yüzden gerçekten çok muhteşem bir prototipe ihtiyacımız var. Bunu tevazu noktasında söylemiyorum gerçekten benimde ihtiyacım var.

Gerçekten. Şunu böyle ciğerimi yararaktan söylüyorum, isterdim ki öyle bir prototip göreyim ve isterdim ki ondan Muhammed-i Mustafa'nın kokusunu alayım. İsterdim ki ona baktığımda o bir Muhammed-i Mustafa olsun bir anda, bir anda kendi olsun bir anda Muhammed-i Mustafa olsun. İsterdim ki ona baktığımda bir Cebrail olsun, bir kendisi olsun, bir Muhammed-i Mustafa olsun, bir İbrahim olsun, bir Yusuf olsun, bir Yakup olsun, bir Musa olsun, bir Mikail olsun, bir İsrail olsun. İsterdim ki onun gözlerine baktığımda arş-ı âlâyı göreyim, isterdim ki ona baktığımda arş-ı âlânın meleklerini onun gözlerinde göreyim, isterdim ki onun kalbine rabita ettiğimde vallahide onun kalbinde Allah'ın tecelli ettiğini göreyim. Bu prototipe muhtacız ve bu prototiplerin çoğalmasına muhtacız. Bu bir taneyle iki taneyle olacak bir şey değil. Bu prototiplerin bütün şehirlerde olması lazım, bu prototiplerin bütün köylerde olması lazım, bu prototiplerin bütün mahallelerde olması lazım, bu prototiplerin bütün evlerde olması lazım. Ev halkı ona baktığında Muhammed-i Mustafa kokusunu görsün, mahallede o yürürken etrafa Muhammed-i Mustafa'nın kokusunu salsın. O yürüdüğünde alem yürüsün onunla. Muhammed-i Mustafa'nın hayali dolaşsın her yerde. O yürüyor ya her köşe başında Muhammed-i Mustafa'nın hayali olsun. Çünkü o, Onun numunesi gibi olsun. Buna ihtiyacımız var. Asıl ihtiyacımız olan o. İnsanların parasını ütmesin din adına, insanların hayallerini ütmesin din adına, insan toplamak için, cemaat toplamak için çıkmasın, fisebilillah Allah için yaşasın. Allah için yaşasın. Gerçekten bu prototipe bütün dünya insanların ihtiyacı var bence. Kardeş Allah razı olsun bizi can evimizden vurdu.

ARABÎ; alemin her an yeniden yaratılmakta olduğunu ifade eder ve bunu yeni yaratılış (HÂLK-İ CEDÎD) diye adlandırır.

Buradaki yeni kelimesi “Ebediyyen yeni” ya da “an be an yenilenen” demektir. Prof. İZUTSU

İnsan yaşadığı müddetçe hiç durmaksızın değişmekte olduğunun bilincine erişmesiyle hem derûnunda hem de dışında bu yeni yaradılışın gerçek ve canlı bir hissine sahip olabilir. Bununla beraber “yeniden yaradılış” sürecinin farkında değildir. ARABÎ bu sürece DAİMÎ TERAKKÎ der.

İnsan daimî bir terakki halindedir. Ancak perdelerin latif ve ince olmasından ve suretlerinde birbirine benzemesinden ötürü insan bu terakkinin farkında bile değildir. (FUSÛSU’L HİKEM-syf,121)

Keşani bunu şöyle açıklar:

“Âyan-ı sabitenin bütün ahvali bilkuvve tespit edilmiş olarak Hakk’ın malumudur ve Hakk durmaksızın ve daimî olarak onları kuvveden fiile çıkartmaktadır. Ve ezelden beri (Gayb mertebesinde) mevcut olan dolayısıyla yaratılmamış olan bütün bu istidatları hal-i hazırda yaratılan sonsuz sayıdaki mümkinat haline dönüştüren de Hakk’tır.

Keşani alemin bu ebediyyen yeni yaradılış manzarasını şöyle tasvir eder.

“Bütün alem ebedi bir değişim içindedir. Ve alemdeki her şey an be an değişmektedir. Yani her şey her an bir an önceki taayyününden farklı bir taayyün ile yeniden taayyün etmektedir.

Keşani bir adım daha ileri gider;

Bu ebedi yeni yaradılışın alemin yalnızca somut varlıklarına değil fakat âyan-ı sabiteye de hükümler olduğunu ifade eder.

Ontolojik sûdur ve Rahman’ın nefesi tıpkı suyun bir nehirden akışı gibi her an yenilenerek alemin bütün varlıklarının içinde akıp gitmektedir.

Ama İbn Arabî Fusûs’da âyan-ı sabiteyi “yeni yaradılış” çerçevesinde bu türlü tasvir etmez onun sözünü ettiği “yeni yaradılış” yalnızca alemin somut nesneleri ile ilgili olan bir husustur. Prof. İZUTSU

Buraya kadar olan kısmı daha önce de detaylı incelemiştik şimdi sorumuza geçelim. İbn Arabî “yeniden yaratılış” kavramını kendisine has atomist felsefesi çerçevesinde geliştirir.

Arabî Kur'an’daki Seba melikesi Belkıs kıssasında Vücûd aleminde sürüp gitmekte olan bu kesintisiz İFNA (yok olma) ve İBKA (yeniden yaratılma) ile ilgili çok güzel örnek bulunur.

Sorumuz ve konumuz bu kıssadan.

Aslında Belkıs’ın tahtı Seba’dan Hazreti Süleyman’ın huzuruna taşınmış değildir. Arabî onun sadece yeniden yaratılıştan yararlandığını söyler. Hazreti Süleyman’ın huzurundakiler bir halüsinasyonun bir vehmin esiri de değildir.

Bu bir mucizevi olay gibi gözükse de “yeni yaratılış” açısından bakıldığında bu olayın hiç de imkân dışı olmadığı anlaşılır.

Çünkü aslında bu eskisinin yerine yaratılmış olan yepyeni bir tahttan başka bir şey değildir. Bize göre (tahtın) tek bir anda bir yerden diğer bir yere taşınması vâki değildir. Bu ancak aynı anda yok etmek (İDÂM) ile var etmenin

(İcâd) sırrına vakıf olanlardan (ariflerden) başka kimsenin bunun hakkında bir idrakinin olmayacağı şeklinde gerçekleşti. Bu da Allah'ın "Onlar yeni yaradılıştan şüphe içindedirler (KAF/15) sözüyle işaret ettiği husustur.

Tahtın bulunduğu yerde yok olması (İdamı) anı ile Hazreti Süleyman'ın huzurunda zuhur etmesi anı birbirine çakışır. Halbuki hiç kimsenin bu iki olay arasındaki zaman farkını hisleriyle idrak edecek gücü yoktur.

Hatta bir kimsenin, kendisinin bir nefeste yok olup sonra var olduğu hususunda bile bir bilinci bulunmaz. FUSÛS-syf,195

Arabî burada ortak noktaları olmasına rağmen eş 'ariler ve hisbaniyeciler ile ters düşer. Afifi

Soru:

Belkis daha sonra tahtı görür ve bu sanki o dur der. Halbuki o taht, o tahttır. NİTEKİM SENDE YENİLENDİĞİN ANDA GEÇMİŞ ANDAKİNİN AYNISIN. FUSÛS (197)

İdam ve icadı Belkis kıssasıyla anladık. Peki, alemin yok oluşunu, ölümü, kıyameti bir idam olarak görürsek icadı yeni bir alem, yeni bir boyut yeni bir dünya olarak görebilir miyiz?

ARABİ; alemin her an yeniden yaratılmakta olduğunu ifade eder ve bunu yeni yaratılış (HALK-I CEDİD) diye adlandırır.

Buradaki yeni kelimesi "Ebediyen yeni" ya da "An be an yenilenen" demektir. Prof. İZUTSU

İnsan yaşadığı müddetçe hiç durmaksızın değişmekte olduğunun bilincine erişmesiyle hem derûnunda hem de dışında bu yeni yaradılışın gerçek ve canlı bir hissine sahip olabilir. Bununla beraber "yeniden yaradılış" sürecinin farkında değildir. ARABİ bu sürece DAİMİ TERAKKİ der.

İnsan daimî bir terakki halindedir. Terakki: gelişme, yükselme, yücelme manasında. Ancak perdelerin latif ve ince olmasından ve suretlerinde birbirine benzemesinden ötürü insan bu terakkinin farkında bile değildir. FUSÛS-syf,121

Keşani bunu şöyle açıklar. Keşani malum, iyi bir Arabî tefsircisidir.

"Âyan-ı sabitenin bütün ahvali bilkuvve tespit edilmiş olarak Hakk'ın malumudur ve Hakk durmaksızın ve daimî olarak onları kuvveden fiile çıkartmaktadır. Ve ezelden beri (Gayb mertebesinde) mevcut olan dolayısıyla yaratılmamış olan bütün bu istidatları hal-i hazırda yaratılan sonsuz sayıdaki mümkinat haline dönüştüren de Hakk'tır."

Hadis-i kudsi "Ben bilinmez idim." Hadis-i kudsi devam ediyor "Bilinmekliği istedim. Bir şey yarattım." hadis-i kudside varlıkla alakalı Cenâb-ı Hakk diyor ki "Ben bilinmez idim." Bilinmezlik. "Bilinmekliği istedim." Hatta biz bu bilinmekliği istemeye Allah diyelim. "Bir şey yarattım". Burada bir bilinmezlik var. Biz bunun üzerinde Cenâb-ı Hakk'ın bu halinin üzerinde hiçbir şey diyemeyiz hatta Cenâb-ı Hakk'da diyemeyiz. Cenâb-ı Hakk'a Cenâb-ı Hakk da diyemeyiz. Bilinmezlik. "Ben bilinmez idim." "Ben bilinmez idim." diyor, Allah bilinmez idi demiyor, Hakk bilinmez idi demiyor. "Ben bilinmez idim." Buradaki Ben'i bilmiyoruz. "Bilinmekliği istedim." Bir şey yarattı. O şeyden bütün şeyleri yarattı. Sufiler o şeyi Hazreti Muhammed-i

Mustafa'nın ruhaniyeti ve nuraniyeti olarak görüyorlar ilk yaratılan şeyi. Şimdi Keşani **Âyan-ı sabitenin bütün ahvali bilkuvve tespit edilmiş olarak Hakk'ın malumudur**. Bu Arabî'ye göre bilinmekliğin bir altı ince bir hayal perdesi ile a'yân-ı sâbite. Arabî'ye göre varlığı eğer ki biz varoluşu sıralayacak olursak, bilinmekliğin bir alt veyahut ta bilinmekliğin içinde a'yân-ı sabite var. Hatta arabicilerin bazıları ayrışırılar burada, a'yân-ı sabiteyi aynı zamanda da bilinmeklik olarak görürler. Bu hadis-i şerifte sorarlar sahabe "Ya Resulullah Allah hiçbir şey yaratmazdan önce neredeydi?" Hazreti Muhammed-i Mustafa cevap verir: "Âmâdaydı". Bu Âmâyı aynı zamanda da a'yân-ı sabite olarak görebiliriz. Burada Cenâb-ı Allah, Allah olarak tecelli etti artık, bilinmeklik olarak. Burada Cenâb-ı Hakk'ın sıfatları, bütün her şey, bir kuvve olarak duruyor. Kuvve. Henüz daha fiiliyata çıkmadı. Kuvve. Çocuk anne rahminde görme kuvveti var, duyma kuvveti var ana rahminde ama henüz daha ana rahminde. Ana rahminde çocuğun daha henüz göreme kuvveti tecelli etmedi, duyma kuvveti tecelli etmedi ana rahmindeki çocuğun. Nefes alıp verebilecek noktada ama nefes alıp verme kuvveti tecelli etmedi henüz. Bağırsakları henüz çalışmıyor. bağırsakları çalışabilecek noktada mı? Evet. Bağırsağın çalışma kuvveti var mı çocukta? Evet ama henüz daha çocuk bağırsakları çalışmadığından dolayı bağırsak çalışma kuvveti tecelli etmedi. Sizde bir kuvvet var, o kuvvet sizde mevcut ama sizin önünüze o kuvvetin tecelliyatı çıkmadığından dolayı siz bilmiyorsunuz onu. O kuvvet sizde tecelli edince o kuvvenin var olduğunu görüyorsunuz. O kuvve sizde tecelli etmediği müddetçe siz ona körsünüz, onun ne olduğunu bilmiyorsunuz. Âmâ veya bilinmeklikte, Cenâb-ı Hakk bütün fiiliyat ve sıfatlarıyla Âmâda bir kuvvet olarak orda tecelli etmiş vaziyette ama Âmâdan tecelli etmedi henüz daha. Kuvva fiiliyata geçmedi, kuvva tecelliyata geçmedi, kuvva şehadete geçmedi henüz daha. Keşani diyor ki: **bütün ahvali bilkuvve tespit edilmiş olarak Hakk'ın malumudur**. Buradaki bu kuvva Hakk'ın malumu, Allah onu biliyor. Allah bilendir ama o kuvva harekete geçmediğinden dolayı biz yok hükmünde görüyoruz onu. Harekete geçmediğinden dolayı. Biz harekete geçmeyen bir kuvvayı bilmediğimizden dolayı biz onu yok hükmünde görüyoruz. Bu şuna benziyor, bir kimsenin gözlerini kapatmışız, biz onun gözüne bir perde çekmişiz, o güneşi yok görüyor oysa güneş var, kendisinde de görme kuvveti var. Kendisinde görme kuvveti var ama önündeki perdeden dolayı gözlerindeki kapatılan perdeden dolayı onun görme kuvveti tecelli etmiyor, tecelli etmemiş. İşte Keşani diyor ki Cenâb-ı Hakk'ın bu noktada bütün kuvvetleri Allah'ın malumudur ve yaratılmış olan bütün bu istidaları **hali hazırda yaratılan sonsuz sayıdaki mümkinat haline dönüştüren de Hakk'tır**. Buradaki bütün kuvvaları sonsuz bir şekilde oluşturan ve sonsuz bir şekilde bunları yenileyen yine Hakk'tır.

Keşani alemin bu ebediyen yeni yaradılış manzarasını şöyle tasvir eder.

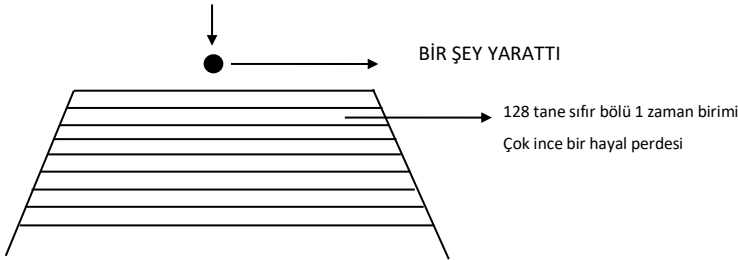
"Bütün alem ebedi bir değişim içindedir. Ve alemdeki her şey an be an değişmektedir. Yani her şey her an bir an önceki taayyününden farklı bir taayyün ile yeniden taayyün etmektedir."

Her şey var olan her şey her an yeniden yenilenir. Her an yeniden yenilenmesini biz tembelliğimizden dolayı fark edemeyiz. Bunu örnekleyecek olursak, bu ışığa her an kesintili bir ışık gelir. O kesintili ışığı biz fark edemeyiz. Fark

edemediğimizden dolayı biz ışığın devamlı bir çizgi halinde olduğunu zannederiz. Oysa o ışık devamlı bir çizgi halinde değildir. Bugün için bu varlığın içerisinde, şu anda tespit edilebilmiş olan en hızlı yol alan ışıktır ama o ışık dahi kesintili haldedir. Biz o ışığı binlerce nokta nokta nokta nokta nokta nokta.... Olarak görelim ve bu noktaların arasını biz bilmem kaç tane sıfırda 1 koyalım ona. Yani biz bunu arttıralım, 4,8,16,32,64 biz bunu 128 tane sıfır bölü 1 diyelim biz buna. Arasındaki ara perde. Yetmez bile. O 128 sıfır bölü 1 zaman biriminde nokta nokta devamlı ışık gelmekte fakat biz onu fark edemiyoruz aradaki zaman birimini. Fark edemediğimizden dolayı o ışığın biz devamlı geldiğini düşünüyoruz oysa Cenâb-ı Hakk her an, her an yeniden yaratıyor onu. Yeniden. Her an yeniden yaratırken yeni bir perdede biz onu tembelliğimizden dolayı yeniden yaratıldığının farkında değiliz. Bunu bütün alem olarak görün. Bütün alem her an 128 sıfır bölü 1 zaman biriminde bütün alem her an yeniden yaratılıyor veyahut ta bütün alem 128 sıfır bölü 1 zaman biriminde perdeden perdeye geçiyor. Perdeden perdeye geçiyor. Perden perdeye geçiyor dediğimizde önümüzde trilyon adet perde var. Önümüzdeki trilyon adet perdeden perdeye geçerken bu kocaman alem bunun farkında değil. Bunun farkına varacak alemin içerisinde tek bir varlık var; insan. İnsan bunu fark edebilecek dairede yaratılmış, insan bunu anlayabilecek dairede yaratılmış. O yüzden Cenâb-ı Hakk “Ben bilinmekliğı istedim” O yüzden Cenâb-ı Hakk “Ben bilinmekliğı sevdim” diyor.

BİLİNMEZ İDİ

BİLİNMEKLİĞİ İSTEDİ (A'yân-ı Sabite – Âmâ) “a'yânı sabiteyle Âmâyı aynı görebiliriz”

Bilinmekliğı sevdim. Çünkü bunu kavrayacak olan, bunu anlayacak olan insan.

Evet. Ben bu noktada anladığımı anlatıyorum size. Burada bir şey yarattı ya bu yaratmayı bir çizgi olarak alalım. Bunu yatay ya da dikey almamızın bir şeyi yok daha rahat anlatabilirim açısından bunu yatay aldım hatta biliyorsunuz bunu ben bir piramide benzetirim öyle değil mi? Fakat bu yatay çizgileri az önce dediğim gibi 128 tane sıfır bölü 1 zaman birimi olarak alın. Bu iki çizgi arasındaki birbirini takip etme, yaradılışın birbirini takip etme arasındaki zaman dilimini 128 tane sıfır bölü 1 yani bu kadar kısa bir zaman dilimi. Cenâb-ı Hakk bilinmez idi, bilinmekliği istedi, bir şey yarattı. Biz istersek a'yân-ı sabiteyi ister koyalım ister koymayalım, bu bilinmekliği de biz a'yân-ı sabite diyelim. Allah bilinmezdi, bilinmekliği istedi, bir şey yarattı. Bu bir şeyden her şeyi yarattı. Dikkat edin. Bunların arasında çok ince bir hayal perdesi var. Bu hayal sizin kurguladığınız hayal değil, perdeden perdeye geçiş. Bu zaman dilimi var ya bu zaman dilimi boş değil, bu arada çok ince bir hayal perdesi var, hayal perdesi. Ve burada her an yukarıdan aşağıya yeni bir yaradılış perdesi gelmekte, yeni bir yaradılış dalgası gelmekte. Bu çok hızlı bir şekilde olduğundan biz bunu fark etmiyoruz. Çok hızlı bir şekilde olduğundan. Burada her dalga boyutu, her dalga boyutu yeni bir alem. Her dalga yeniden bir var oluş, her dalga. Ve o dalga vurdu, o en kısacık zaman biriminde yeniden yok oluş, idam ve her an idam ve icad çok hızlı bir şekilde alemin içerisinde çalışmakta. Her an idam sehvası alem idam edilmekte her an yeniden icad edilmekte. İcad edilen her şey bir öncekine benzer, aynısı değil. Çünkü Cenâb-ı Hakk bir yarattığını tekrar yaratmaz. Allah her an yeni bir şân üzerinedir, şen üzerinedir, her an yeni bir yaratma üzerinedir. Allah kâinata var olan her şeyi her an yeniden yaratır. O böylesine güçlü, kudretli, kuvvetli, o böylesine alimdir. Her an her şeyi yeniden yaratır. Peki bir öncekini? İdam eder. İdam etmek demek yok etmek demek değildir. Bakın idam etmek demek yok etmek demek değildir. Her an yeniden yaratır, bir öncekini dürrer kitap sayfası gibi raflar, öyle diyelim. Her an yeniden var eder her an yeniden var ettiğini aynı zamanda da onu bir çip gibi bir yere dosyalar. Dosyaladığı nedir? Mizandır. Bütün mükavanat komple mizana dosyalanır yani bir an önceki, bir an önceki var olan bu alem dosyalı bir şekilde hafızaya alındı öyle söyleyeyim size. Onu hafızaya alır. O yüzden hesabınız çok çabuk görülür, o yüzden hesaplar birden görülür çünkü hafızadadır. Hafızada olduğu için birden görülür ve Cenâb-ı Hakk bunu kendince levh-i mahfuzda da zaten bu yazılıdır, vardır. Levh-i mahfuzda yaşanacak var olduğundan dolayı - burada bir şey yarattı, biz bu yaratmayı daha önce burada işlemiştik, yaradılanları da işlemiştik sıralamıştık. Yaradılanlardan birisi ilk önce bir şey yarattı o bir şey aynı zamanda neydi: akl-ı evveldi. Akl-ı evvelden ilk yaratılan şey kalem, kalemden sonra ilk yaratılan şey ne: levh-i mahfuz. Bunlar diyebiliriz ki 128 sıfır bölü 1 zaman içerisinde olan şeyler. Bu yaratılanlarda tekrar tekrar söylüyorum, bu varlığa geçen ilk şey, ilk şeyden sonra, kalem, levh-i mahfuz, 128 sıfır bölü 1 zaman içerisinde birbirinin akabinde tamamlanan şeyler. Bakın orda o kadar ince bir zaman farkı var, biz buna zaman dersek. Anne karnında çocuk, "Alemler Âdem'in suretinde yarattım." bunu anlamamız için kendi yaradılışımıza döndük. Kendi yaradılışımıza döndüğümüzde bilmem kaç saniye bölü 0.1 zaman zarfında erkek spermi kadın yumurtasının içerisinde girdi. Daha girer girmez daha 1 iken hemen anında ne oldu: 2 oldu, 2 olur olmaz daha hayal meyalken 4 oldu, 4 olur olmaz hayal meyalken 8'e

bölündü, 8 hayal meyalken daha tam değilken 16'ya bölündü, 16 32'ye bölündü, 32 64'e bölündü. Nerde? Anne karnında. Biz varoluşu, var edilişide yanı şekilde göreceğiz bu 124 sıfır bölü 1 zaman birimi içerisinde akl-ı evvel, akl-ı evvelden hemen sonra kalem. Bu, bu kadar çok kısa bir zamanda levh-i mahfuz, bu kadar çok kısa zaman içerisinde, bakın bu kadar çok kısa zaman içerisinde levh-i mahfuzdan sonra ne? Melekler, anında ruhlar. Bunlar böyle zaman zarfı içerisinde yaratılı yor hepsi de bu zaman zarfı içerisinde 124 sıfır bölü 1. Bunu böyle gayri ihtiyari söylüyorum illa ki bu sıfırların üzerinde durmanız şart değil yani bir insanın akıl olarak algılayabileceği en küçük zaman birimi iki zaman arasındaki fark. Bir insanın algılayabileceği aklıyla. Kalbiyle bunu algılaması mümkün. Kalbiyle bunu algılayabilmesi için bunu yavaş çekimde görmesi lazım. Bunu ancak ilham ile mümkün. O ilham yok ise o keşf yok ise o kimsede bunu algılaması mümkün değil ancak akli olarak bu kadar anlatılabilir herhalde, ben o kadar anlatabiliyorum çünkü bu zaman dilimi algılanabilecek bir zaman dilimi değil. Bakın bu zaman dilimi algılanabilecek bir zaman dilimi değil o yüzden bu meseleye bakacak olursak bu piramitte hızla daha ne yapıyor? Genişliyor. Bu alem hızla genişliyor ve alem hızla genişlerken içi dolu bir şekilde genişliyor. İçi dolu bir şekilde genişlerken düşünebiliyor musunuz bu alemin hesaplanabilirliği bir sınırlılığını bulmayı? Mümkün değil. Bu alemin hesaplanabilir bir sınırlılığı yok çünkü her an 124 sıfır nokta 1 zaman zaman birimi içerisinde genişlemeye devam ediyor. Bunu bir samanyolu olarak algılamayın. Bu samanyolunu bu alemin kolunda bir hücre olarak görün. Sizin kolunuzdaki hücre genişlemiyor her an yenileniyor kolunuzdaki hücre genişlemeye devam ederse o hücre bir tanesi büyüse diğer hücreleri yer bitirir o hücre her an aynı boyutta duruyor, hücrenin içerisindeki atom çekirdekleri aynı boyutta duruyor. Atomun içerisindeki atomu teşkil eden içindeki çekirdekler aynı boyutta duruyor, o çekirdekleri teşkil eden içindeki daha da içsel çekirdek var aynı boyutta duruyor, onun içerisinde ayrıyeten yeniden bir çekirdek var görünen, görünüyormuş gibi olan, aynı boyutta duruyor. O zaten sıfır, onun herhangi bir ağırlığı yok, onun hacimsel bir ağırlığı yok. Bunu da bulacak insanoğlu onun hacimsel ağırlığının olmadığını görecektir. Onun hacimsel bir ağırlığını görmediği an, bu alemin hacimsel bir ağırlığının olmadığını tespit edecek. Bu alemin, yaşadığımız alemin, bu varlık alemin hacimsel bir ağırlığı yok hacimsel bir ağırlık varmış gibi zannediyoruz. Biz ağırlık ölçüyoruz. Neye göre ağırlık ölçüyoruz? X şeye göre ağırlık ölçüyoruz ama gerçek manada bu alemin, bu alemin dışındaki alemlerin geçek manada hacimsel ağırlıkları yok çünkü bunların hepsi de Arabî öyle diyor: hayal. Gölge. Gölgenin hacimsel ağırlığı olur mu? Olmaz. Hazreti Mevlâna'ya göre de bu alem hayal üzerine yürüyor. Bu alem hayal üzerine yürüyor. O zaman varlık her an yeniden yenilenmekte ve yenilenen her şey idam edilmekte. Yenilenen her şey idam edilmekte. İdam edilmekte dediğimizde o zaman bu idam edilen bu perde nerede? Levh-i mahfuzda. Yukarıdan bir çağlayan düşünün. Çağlayan her an akıyor mu oradan? Akıyor. Çağlayanın başında dursanız oradan akan su bir daha geçti mi oradan? Geçmedi. Her an ardı ardına bütün hücreler oradan aktığından biz onu akan bir su gördük mü? Gördük. Aslında o her an arkadan yenilendi öyle değil mi? Ama biz aynı akan suyu gördük öyle değil mi? Aynı akan suyu görür gibi olduk. Alemin,

yaradılışı akan bir çağlayan gibi görün. Çağlayanın başındasınız, her an akıyor. Çağlayanın, kaynağın başı ne? Âmâ. Kaynağın başı Âmâ. Bunun arkası ne? Bilinmezlik. Orayla konuşmuyoruz. Biz kaynağın başını görüyoruz. Biz kaynağın gerisini bilmiyoruz. Bosna'ya gidenler orda Sarı Saltuk'un tekkesine gittik mi? Sarı Saltuk'un tekkesinin başında durduk çıktık ordan balkona, balkona çıktık, o kaya dümdüz oradan aşağı doğru geliyor mu? Geliyor, oradan da su çıkıyor mu? Çıkıyor. Biz elimizde teknoloji yok, o suyun geliş yerini biliyor muyuz? Hayır, suyun çıkış yerini biliyoruz. Arkada su olmamış olsa o su çıkar mı oradan? Çıkamaz. Suyun çıkış yerini gördük biz ne dedik ya burada bir kaynak var. Biz bilgi olarak biliyoruz oradan bir kaynak olduğunu. Varlığın başlangıcını öyle görün, bu bilinmeklik var ya burada Bilinmeklik, bakın bilinmeklikten o yüzden bilinçli bir şekilde ok işareti koydum. Ok işareti. Biz bunu (oku) böyle bir çağlayan gibi görebiliriz. Bu çağlayan devam ediyor böyle. Devamlı buradan aktığından dolayı biz onu devamlı aktı olarak biliyoruz. Devam eden bir şey bu. Yaradılma devam eden bir şey. Her an. Devam eden olduğu için biz aynısı yaratıldı zannediyoruz. Benzerini yarattı, aynısı değil. (Hakan Bey soruyor) *"Her yatay çizgi başka bir alem mi?"* Her yatay çizgi evet, bir alem. Evet başka bir alem. Her yatay çizgi başka bir alem ama bu alem bir önceki aleme benzer ama aynısı değil. Bakın, bu alem bir an önceki aleme benzer, aynısı değil. Siz her an bu dediğim, tekrar geliyorum oraya şimdi, hani 128 sıfırda kaldık ya bugün, 128 sıfır nokta 1'de yenilendiğinden fark etmiyoruz bunu. Anlaşılmayan bir şey var mı? *"Alemlerden bahsettik de bu mevcut diğer alemleri de içinde yaşadığımız alemler içerisinde mi aramak lazım yoksa dünyanın dışında daha farklı yerlerde mi aramak lazım?"* Bu bir bütüncüllük içerisinde bu, kocaman. Sen bir bütünsün. Sen bir bütüncüllük içerisinde her an yeniden yaratıldığını düşün. Senin kolunla öbür kolun birbirinden habersiz olabilir ama bütünün içindesiniz. *"Yani bu alemler şöyle olabilir mi, 81 bin alem daha yarattım dünyadan hariç ya da alemlerden hariç."* Buna biz kendimizce sonsuz diyebiliriz. Yaradılış sonsuz ama bu yaradılışın bir sınırı var o anda ama o sınır geçerli. *"Efendim, bilinmez, bilinmekliği istedi ve bir şeyi yarattı. Bu bilinmez kısımda Allah da demiyoruz ona."* Bilinmiyor çünkü. *"Peki bu Bilinmeklik kısmında bilinmekliği istiyor o şey neyse o. Onun ne olduğunu bilmiyoruz. O yarattığı bir şey Allah mıdır? O olabilir mi?"* Bu (bilinmekliği istemesi) zuhur etmesi, yaratma değil. Şu (bilinmekliği istemesi) yaratma değil. Zuhur etti, Bilinmeklik istedi. *"Biz neye göre ona Allah diyoruz?"* Kendisi tarif ediyor onu. *"Peki bu Allah onun zatımı?"* Değil. *"Ondanda mı tenzih edilir Allah?"* Bilinmeklik noktasında tenzih edilir. *"Efendim bizim doğumumuz ve yaşamımız bu kadar kısa zaman içinde mi gerçekleşiyor?"* Denilebilir. *"Efendim bütün çizgileri farklı bir alem olarak değerlendirebilir dediniz, peki bütün çizgileri kapsayan bir alem de düşünülebilir mi?"* Düşünülebilir. *"Yani bir alemin içerisinde..."* Hepsi de düşünülebilir, müteşabih. *"Binlerce kare resmi yan yana koyduğumuzda film meydana geliyor..."* Düşünülebilir. Bu aslında düşünürseniz kendinizce, diyebilirsiniz biz bunu düşünmekle mi mükellefiz, birisi diyebilir biz bundan mükellef değiliz. Eyvallah. Ama O bilinmekliği istedi. Bakın O bilinmekliği istedi. Bilinmekliği istediye ve bilinmeklik hoşuna gittiye Onun bilinmekliğine yarayan, bilinmekliğine sebep olan her şey Onun hoşuna gidecektir. dikkat edin. Sufiler Onun hoşuna gidecek olan işlere

koşarlar. Sufilik, Onun hoşuna gidecek olan şeylere koşmaktır, Onun sevdiği şeylere koşmaktır. Bakın sufi algısı, sufi düşüncesi Allah'ın sevdiği şeylerle haşır neşir olmaktır. Allah'ın sevdiği hale gelebilmektir. Allah'ın sevdiği şeyleri üzerinde toplamaktır. Allah cömert kullarını sever. Bakın, sufi cömert olmaya çalışır. Allah temizlenip tövbe edenleri sever, sufi temizlenip tövbe etmeyi düşünür. Temizlenmek zahiridir, tövbe etmek batınıdır. Sufi temiz olup tövbe etmeyi sever. Allah'ın sevdiği şeyleri sevip sufiler onları üzerinde, sevdiği şeyleri üzerinde toplamaya çalışırlar. Allah oruç tutanları sever, Allah sabredenleri sever, Allah kendi yolunda sıkı sıkı mücadele edenleri sever. Kuran-ı Kerim'i açın Allah'ın sevdiği hallere bakın. Allah'ın sevdiği hallerle hallenmek sufiliktir. Eğer bir kimse gerçekten, o kendince kendisini bilinmekliği sevdim noktasına ulaşmak ve O bilinmekliği sevdiiyse bende bileyim de beni sevsin diye düşünüyorsa bir kimse o zaman Onun sevdiği işlerle iştigal edecek ve Onun sevdiği işlerle iştigal ederken sevdiği işlerle iştigal ederken Onunla bu sefer, Onunla sıfatsal olarak bir bütünlük arz ettiğini görecektir. Çünkü O bilinmekliği sevdi eğer sıfat olarak Onun sevdiği sıfatlar sizin de üzerinizde tecelli ederse aslında gerçek manada kendini sevmiş olacak. Gerçek manada O kendini sever. Gerçek manada. Onun sevdiği kendisidir. Herkes kendisi gibi olanı sever. Erkekler size sesleniyorum, sizin her daim zıddınıza hareket eden bir kadını sevebilir misiniz? Gel dediğinizde giden git dediğinizde gelen bir kadın düşünün, sağa git dediğinizde sola giden, sola git dediğinizde sağa giden bir kadın düşünün evde. Kadınlara diyeceğim şimdi, sizin hep zıddınıza hareket eden bir adamı sever misiniz? Siz yedirmeyi seviyorsunuz adam da yedirmeyi sevmiyor. Bir misafir geliyor siz dolapta ne varsa misafirin önüne çıkartmak istiyorsunuz o da sizi engelliyor. Siz cömertsiniz karşınızdaki cimri. Sever misiniz? Birisi çok güzel ahlaklı öbürkü de çok çirkin ahlaklı. Güzel ahlaklı olan çirkin ahlaklı olanı sever mi? Basit. Sevmez. Bakın sevmez. O zaman bilinmekliği sevdi. Bilinmekliğin yolu, bilinmekliğin yolu yani biz o bilinmeklikten bir pay alacaksak, biz bilinmeklik noktasında yürüyeceksek Onun sevdiği haller ile halleneceğiz. Onun sevdiği hal ile hallenmiyorsak biz kâlde kaldık, lafta kaldık. Bakın lafta kaldık. O yüzden sufilik bu manada hal işidir kâl işi değil. Siz orucun bütün faziletlerini bilebilirsiniz, orucun farzietini de bilebilirsiniz ama orucu Onun istediği gibi tutmazsanız oruçlunun nefesi bana misk-i amber gibi gelir, haliyle hâllenemezsiniz. Nasıl olması lazım? Orucu Onun istediği gibi tutmanız gerekir. Bu ne demektir? Bu böyle çok af edersiniz merkebin önüne ot, saman koymazsanız akşama kadar o da yemez, o da oruç tuttu gibi olur, böyle değil. Güzel ahlakla oruç tutmak. Uykuya tutturmamak, yemeğe tutturmamak, obur olmamak. Bunun gibi. O orucun kendi içindeki içsel vasıflarını üzerinde bulundurmak gerekir. Aynı şey ibadetler için geçerli. İbadetleri yaparken, işlerken, bir fiiliyatı yaparken Onun için yapmak, Onun istediği gibi yapmak. Bakın Onun için yapmak, Onun istediği gibi yapmak. Bu işin ince perdesi. Eğer siz hayatı yaşarken Onun istediği gibi, Onun istediği ince perdeden yaşarsanız Onun sevgisini celbedersiniz. Eğer Onun istediği gibi ince perdeden yaşamazsanız Onunla irtibat kurmanız mümkün değildir. Eğer Onunla bu noktada irtibat kuracaksanız bu irtibatınız ayne'l yakın noktasında, derecesinde olmasını istiyorsanız ilme'l yakın derecenin üstüne çıkmanız gerekir bu da Onun istediği hal ile hallenmektir. Bu da

sevginin ruhanileşmesi, imanın ruhanileşmesi, İslam'ın ruhanileşmesi. O kimsenin İslam'ı ve burada imanı ruhanileştirmesi ile kendisinin ruhanileşmesi orta yere çıkar. Kendi ruhanileşirse o kimse Cenâb-ı Hakk hiçbir yere sığmadım mümin kulumun kalbine sığdım tecellisi o mümin kimsenin kalbinde tecelli edecektir. Bu birinci derecede o kulun ilham ile tanışması ilham ile karşılaşmasıdır. Bunun yolu sıfatsal olarak kendi üzerimizde Allah'ın sevemediği her ne var ise üzerimizden atıp üzerimize Allah'ın sevdiği her ne var ise tesis ve tecelli ettirmek. Bu tesis ve tecelliği yaratmadaki gibi her an bunu üzerimizde, bunu üzerimizde olması için uyanık olmak. Bunun üzerimizde olması için her daim rabıtada olmak. Asıl rabıta bu. Her dem Allah'ın bu alemini yenilerken, her an seni de yenilerken, senin bir önceki halin yok olmuyorsa bir önceki halin hafızaya alınıyorsa o halin senin karanlık olmasın, o halinin üzerinde çirkinlik olmasın. O hafızaya alındı. İşte sufiler gün içerisinde tövbe ederekten hafızaya kötü, karanlık olarak alınmış olanları tövbe ile temizlerler, o karanlığı ne yaparlar nötralize ederler. Eğer daha da samimi bir şekilde tövbe eder Allah'ı zikrederse onlar hayra çevrilir. Neyle? Tövbeyle, zikirle. Eğer onlar hayra çevrilmezse o karanlık bir perde olarak orada duracaktı ve bu hesap görülürken o karanlıkları siz gözünüzün önünde siz ne yapacaksınız? Göreceksiniz. 1- Ya o kimse o karanlıkları işlemeyen kendini muhafaza edecek, koruyacak bu en güzeldir, günaha düşmemeye gayret etmek. 2- Günaha düştüyse tövbeyle onu temizlemektir. O zaman şöyle düşünün her an bu alem yenilenmekte her an bu alem yenilenirken sende yenilenmektesin. Sende yenilendiğinde yeni resmin nasıl, yakışıklımı? Yeni resmin temiz mi? O yüzden sufiler her an zikir ile meşgul olurlar ki her an, kendilerinden sudur eden zikrullah olsun ve zikrullahın nuru ardı ardına eklensin ardı ardına eklenince o kimse nurdan bir varlık haline gelsin ruhanileşsin. O zaman meleklerin üstüne çıksın. Senin özgül ağırlığın yok. O yüzden dedi kimsenin kimseye bir üstünlüğü yok. Hiç birisinin özgül ağırlığı yok. O yüzden dedi biriniz birinizin üstünde değilsiniz. Neden? Hepinizde bu alemin içerisinde özgül ağırlığı olmayan varlıklarsınız. Biri padişahmış birisi müdürmüş birisi amirmiş bunların bir özgül ağırlığı yok o yüzden Hazreti Muhammed-i Mustafa cemaatin arkasında yürürdü önünde değil. O yüzden tevazu ederdi "Beni diğer peygamberlerin üstünde görmeyiniz." Tevazuya bakın. "Arabın Aceme Acemin Araba üstünlüğü yoktur, üstünlük takvadadır." Takvanın da özgül ağırlığı yok takva bir hal. Takva bir hal. Namazın özgül ağırlığı yok, orucun özgül ağırlığı yok, her biri bir hal. Zekâtın bir özgül ağırlığı yok, bir hal. Haccın özgül ağırlığı yok, bir hal. Bu alemin özgül ağırlığı yok, bir hal çünkü. Cennetin cehennemin özgül ağırlığı yok, bir hal bir perde. Arş-ı âlânın, levh-i mahfuzun, kürsünün özgül ağırlığı yok, bir hal. Bu alem bir halin üzerinde yürümekte. Biz bu alemini bir özgül ağırlığı olan bir cisim gibi görüyoruz. Bütün var olan, bu varoluş, bu alemin özgül bir ağırlığı yok. Ağırlıklar kendi içlerindeki ölçü birimleri. Birbirinin ağırlığı birbirine göre ölçü birimleri. Bu komple bu alemin dışına çıkmamız mümkün olsa ve bu alemin dışına çıkmış olsanız bu varlık aleminin, o zaman bu varlık aleminin bir özgül ağırlığının olmadığını göreceksiniz. Hazreti Muhammed-i Mustafa miracta bu alemin bir özgül ağırlığının olmadığından dolayı hızla çıktı miraca. Çünkü bir özgül ağırlığı yok. Ve hızla miracta çıkaraktan kâbe kavseyn noktasına kadar geldi. Özgül ağırlık yok çünkü, bir hal. Ve Cenâb-ı Hakk

onun kalbine vahyetti ve kalbine vahyeden, gözü Onu görünce şaşırmadı. Vahiy göze vurur, ilham göze vurur. Kalbinize bir ilham gelirse onu mana gözünüzle görürsünüz, kalbinize bir ilham gelirse onu mana kulağıyla dinlersiniz. Bunun başlangıç noktası ey sufiler Kabir haline vakıf olmaktır! Kabir haline vakıf olduğunuzda o bir ilhamın en alt derecesidir. Zikrullah halakasında bir piri görmek, bir üstadı görmek, bir peygamberi görmek bir haldir bu ilhamdır, o ilham göze tecelli eder. Kalbinize gelen o ilhamı mana gözüyle görürsünüz. Kalbinize gelen o ilhamı mana kulağıyla dinlersiniz bu içsel bir yolculuktur, tasavvuf budur, sufilik budur. “Bilmediklerinizi zikr ehline sorunuz” budur. Kalbinize ilham gelir, o ilhamla konuşursunuz, o ilhamla görürsünüz, o ilhamla bilirsiniz, hadis-i kudsi böyle tecelli eder “Benimle görür, benimle duyar, benimle tutar, benimle yürür, benimle konuşur” kalbe gelen ilhamdır. Velilerde, evliyalarda, müminlerde. Peygamberlerde bu vahiydir. Peygamberlerde bu vahiydir. Hiçbir veli peygamber değildir, nebi de değildir. Mürsel de değildir. Adına ne dersiniz deyin, peygamberlik son bulmuştur ama velilik kapısı açıktır. Bütün inananlara açıktır. Bu ancak ilham iledir. Kalbe gelen ilham ile. O yüzden kardeşler kâlde kalmayın. Bunun yolu nereye giderseniz gidin ta ilk sufilere gidin, ilk sufilerden adı konulmamış, henüz daha tarikat ismi almamış - Geylani hazretlerinden sonra tarikat ismi alır- hepsinin de yolu, hepsinin de merkezi aynıdır. Nefsinle mücadele edeceksin, güzel ahlak ile ahlaklanacaksın. Tasavvuf, Cüneyd-i Bağdadi’nin deyimiyle güzel ahlaktır. Tasavvuf güzel ahlakla Allah’ı bilme yoludur. Tasavvuf çok ibadet etme yeri değildir, tasavvuf sabahlara kadar namaz kılma yeri değildir. Tasavvuf olsa olsa sabahlara kadar zikretmektir, tasavvuf olsa olsa her nefes zikretmektir ama en önemlisi her an güzel ahlak üzerinde olmaktır, en önemlisi her an Allah’ın sevdiği sıfatlarla sıfatlanmaktır. Allah’ın sevdiği sıfatlarla sıfatlanmaktır. O yüzden tasavvuf küfretmek, hakaret etmek, yalan söylemek, yemin etmek, gıybet etmek, dedikodu etmek, ona buna zulmetmek, ona buna çemkirmek, ona buna hakaret etmek, geçimsiz bir kimse olmak, geçimsizliğin üzerinden akması tasavvuf değildir. Müminlik de değildir. Bu müminlik de değildir. O yüzden tasavvuf, Allah’ın sevdiği güzel sıfatlara bürünmektir. Güzel sıfatlara bürünmek. Bu da bir kimsenin nefsiyle mücadele etmesi. Nefsiyle mücadele etmesi. Bunun başlangıcı ne? Farzları yerine getir, haramlardan uzak dur, nafilelerle Allah’a yaklaş, Allah’ı sev. Üzerinde haram tecelli ederken, haramla iştigal ederken, bile bile haramla uğraşırken aldatma kendini, olmaz. Aldatma. Güzel ahlak ile ahlaklan. Güzel ahlak ile ahlaklan ve her dem murakabe halinde ol. Bil ki her an yeniden yaratıp her an yeniden yaratıyor ve sen hoş bir seda olarak senin adına bir şey gitsin. Allah bizi onlardan eylesin.

MEHDİ; hidayete eren ya da hidayete vesile olan demektir.

Hemen her dinde beklenen kişi veya kişilerin isimleri değişse de her birinin ortak yönleri olduğu görülür.

Beklenen kurtarıcı üç ilahi dinde diğer dinlere göre çok daha gelişmiştir. İslam kültüründe bazı kimselerce kurtarıcı Mesih değil bununla beraber “Zulümle dolmuş dünyayı adaletle dolduracak” bir Mehdi de beklenmektedir.

Kur'an-ı Kerim'de bu düşünceye delalet edecek muhkem bir ayet bulunmamasıyla birlikte düşüncenin hadis literatüründe yer aldığı görülür. En önemli hadis kaynaklarından Buhari ve Müslim'de “Mehdi” kelimesinin geçtiği bir hadisin bulunmaması da önemlidir.

Mehdi konusu Kur'an da geçmemesi ikinci kaynak mesabesindeki Buhari, Müslim ve Nesai dışındaki hemen bütün hadis mecmualarında ve tarih kitaplarında yer alması bir takım sahih hadislerinde olabileceğini düşündürür.

Mehdi inancı çok eski tarihlerden beri süregeldiği KEYSANİLİKTE, ONİKİCİLİKTE, CAFERİLERDE, ALEVİLERDE, YEDİCİLİKTE, KARMATİLERDE, FATİMİLERDE, DÜRZİLERDE'de vardır.

İslam'da Mehdi tasavvurunun tamamen Yahudi ve Hristiyan kaynaklı olduğu söylenmektedir. İlyas peygamberin semaya kaldırıldığı ve onun yer yüzüne adaleti getirmek için kıyamete yakın döneceğine inanan Yahudilerin Hazreti İsa'nın kurtarıcı olarak ahir zamanda döneceğine dair Hristiyanların inancı Şia'daki gizli imamlar inancının tam bir örneğini oluşturur.

İlk Şiiler Mehdi'yi ileride gelecek bir Şii hükümetin sembolü olarak kullanırken sonrakiler bunu gerçek manada anladılar ve Mehdi'yi beklemek inanç esası oldu. Mehdiye birçok vasıflar verildi ve onun hakkında rivayetler uyduruldu. Ahmet Emin, İbn Haldun ve Margoliouth'a göre Mehdi inancı EMEVİ, ABBASİ çekişmelerinin tarihi ve psikolojik neticesidir.

Ehli sünnette Mehdilik bir inanç esası olarak kabul edilmiş değildir. İlk akait kitaplarında Mehdi meselesinden bahsedilmez İmam-ı Azam'ın el-Fıkhu'l Ekber'inde MATURİDİ ve EŞ'ARİ nin eserlerinde bu husustan bahsedilmez.

Kelam alimleri mehdiliği imametle ilgili bir mesele kabul etmemişlerdir. Bunun yanında BAKİLANNİ, CÜVEYNİ, EL-İCİ, NESEFİ mehdi isimli bir kurtarıcıdan bahsetmez, Gazali de mehdiden bahsetmez.

Hadis konusundaki hassasiyetinizi biliyoruz ama sanki gene “ümmetim 73 fırkaya ayrılacak” hadisindeki gibi açmaza düştük.

Gelelim mutasavvıflara;

İlk mutasavvıflar bu konulardan geri durmuşlardır. Bir kısmı Mehdi konusunu tamimiyle Şia paralelinde izhar eder. Ancak Sufiler;

Soru: Mehdi yerine “kutub” anlayışı getirdiler. Sufilere göre alemdeki bütün işleri çekip çeviren “Kutub” dur sizce? Sa'd Muhammed Hasan (syf,174) İbn Haldun (syf,II/269)

Mehdi hakkında en çok fikir beyan eden sufiler M. İbn Arabi, İbn Kesir, İbn Sebîn ve İbn Eb'î Vatîl dır. İbn Haldun bunların arasına HATEMİ'yi de ekler.

İBN ZENCİ'nin rivayetine göre HALLAC daha hayattayken mehdiliğini ilan etmiştir. Mehdilik fikri tasavvufa Hallac tarafından sokulmuştur.

Arabi mehdi kelimesini fazla kullanmaz. Azgınlık ve kötülük çağından sonra hakikat ve hidayet yolu peygamberler tarafından aydınlatıldığını, peygamberlerin arkasından halifelik, halifeliğin arkasından hükümdarlığın geldiğini ve velayetle Fatıma evladından zuhur edecek kimseye ve onun arkasından DECCAL'ın hurucuna, bunu da küfr çağının takip edeceğini işaret eder. Arabi "Anka-i Mağrib" adlı eserinde dünyanın sonu geldiğinde zuhur edecek olan mehdiyi "Hatemu'l Evliya" velilerin sonuncusu adı ile anar.

Arabi görüşlerine bakılırsa Şia ile kendi arasındaki müşterek "helak olan kıyas sebebiyle helak olmuştur" görüşünden hareket ederek Resulullah'ın (s.a.v) yani onun naibi mehdinin bulunduğu yerde kıyas sevk edilemeyeceğini ileri sürer.

Yine Arabi'ye göre mehdinin çıkışıyla insanların ileri gelenlerinden çok halk sevinecektir.

İbn Haldun mehdinin çıkacağı seneye dair bilgi de verir; Haldun'a göre, İbn Arabi ebced hesabına göre 683 hicri yılında zuhur edeceğini söylemiş fakat bu çağ gelip geçtiği halde mehdi huzur etmeyince o tarihi doğum yılına hamlederek 710 hicrinde huzur edeceğine 26 yaşında doğacağını ileri sürmüştür. Kindi de deccalın gelişini Kur'an surelerinin başında bulunana harflerin ebced hesabıyla 743'te İsa'nın hicri 698 de gökten ineceğini söylemiştir. (İbn Haldun Hancerlioğlu -Orhan Felsefe 4/115)

Hadislere gelince;

Münekkid ve hadis alimi Ukayli bu konuda kabul edilebilir senetle gelen hadisler vardır. İmam el-Beyhaki (402/1011) hadisler isnad bakımından sahihtir.

Kurtubi'ye göre (767/1277) hadisler sahihtir. İbn Teymiye'ye göre (728/1328) mehdi konusunda gelen hadisler sahihtir. Tirmizi'nin (279/892) Sünen şerhiyle ünlü hadisçi Abdurrahman Mübarekfuri'ye göre bu konudaki hadislerin çoğu zayıftır. Yemenli ünlü fıkıh ve hadis alimi Şevkani de bu konudaki hadislerin elliye ulaştığı ve tevatürden geldiği kanaatindedir. (Yusuf b. Vabil mehdilik meselesi syf,64)

İbn Haldun mehdi isminin geçtiği hadislerin önemli bir kısmını ele almış senetlerini ve mevsukiyet derecelerini ortaya koymuş. Bu ravilerin genel olarak bazılarının Şii bazılarının meçhul bazılarının güvenilmez olduğunu söylemiştir.

Soru:

Mehdi hadislerini Buhari ve Müslim'in eserlerine almamaları bu hadislerin sahihi olmadığını göstermez mi?

Soru:

Daha bir mehdinin gelip gelmeyeceği aklımızı kurcalarken mehdini ne zaman, nasıl, nereye geleceği hakkındaki sorularımızı saklı tutalım ve affınıza sığınarak, İslam toplumundaki bu karmaşanın düzelmesi için mehdiyi beklemek yerine dünyada adaleti sağlamak için her bir Müslümanın birer mehdi olması gerektiğine inanıyorum.

Sizce?

Bu yazı birçok alıntı içerir.

Beklenen kurtarıcı üç ilahi dinde diğer dinlere göre çok daha gelişmiştir. İslam kültüründe bazı kimselerce kurtarıcı Mesih değil bununla beraber “Zulümle dolmuş dünyayı adaletle dolduracak” bir Mehdi de beklenmektedir.

Evet her dinde mehdi algısı ve anlayışı vardır ve her din müntesipleri kendilerince bir mehdi beklerler. Bu mehdi beklentisini Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri de teyit eder. Yalnız bunun zıdlamasına bir şey daha var. Hadis-i şerifte Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri der ki “Adem’den itibaren her peygamber kavmini deccalla korkutmuştur. Kavmine deccali anlatmıştır.” Bakın her peygamber. Hadis-i şerifte bütün peygamberler kendi kavimlerini deccalle korkutmuşlardır. Cenâb-ı Hakk’ın sünnetullahında şöyle bir şey vardır, bir firavun var ise karşılığında Musa vardır. Musa varsa karşılığında firavun vardır. Ebu cehil varsa karşılığında Muhammed-i Mustafa vardır sallallahu aleyhi ve sellem. Her peygamber yolundan bir kavmin de karşılığında küfürle ayakta duran bir kavim vardır. Bu Adem’den itibaren Allah’ın sünnetullahıdır. Bütün peygamberler müşriklerle mücadele etmişlerdir. Bakın müşriklerle. Dinsizlerle değil. Ateistlerle değil. Hiç din gelmemiş din ulaşmamış kimselerle değil. Buraya dikkatinizi çekerim. İnanmıyor. Gerçekten o inanmıyorsa ona din tebliğ edildiğinde o inanır hale gelir. Müşrik ise kafasında kendince inanç saplantıları olan, kendince inanç oluşturmuş kimsedir. Bunun içerisine ekonomik etkenler, kültürel etkenler, sülalevi etkenler, devlet etkenleri, siyasi, askeri, politik, bütün etkenler oluşur müşriklikte. Bütün müşrik düşünce ve sistemler bütün halis imanı anlatan peygamberler ve peygamberlerin yolunda gidenlerle mücadele etmişlerdir. Hiç inanmayan bir kimse, benim inancıma gel demez, benim istediğim gibi inanacaksın da demez. Sizin önünüze bir inanç da koymaz. O hiç inanmıyordur. Ben bazen sohbetlerde derim ya, gerçekten ateistse gelsin görüşelim. Ateistse görüşelim. Gerçekten dinsizse görüşelim. Ben hiçbir dine inanmıyorum diyorsa görüşelim onunla. Asıl sıkıntı inanıyorum diyenlerle alakalı çünkü. Onun kafasında ya kendisinin dogmatik oluşturduğu bir din var, ya da birilerinin dogmatik oluşturduğu bir din var. Onun kafasındaki dini yıkmak zor. İşte bütün peygamberler, bütün peygamberler müşriklerle mücadele etmişlerdir, dinsizlerle değil. Bütün peygamberlerin savaşları müşriklerledir, dinsizlerle değil. Bakın Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin savaşlarına. Müşriktir hepsi de. Çünkü müşrikler kendilerince kendi dinlerini ve inanışlarını dayatırlar karşıya. İşte mehdi de ve deccal da bu noktada karşılık olarak, Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri ve bütün peygamberler ümmetlerini deccalla korkuttularsa, deccalın karşılığında bir mehdi algısı oluşur ve bütün din inananları bu mehdi inanışına sahiptirler. Şimdi Türkiye’de bir kısım ilim ehli, zahiri ilim ehli, mehdi inanışının israiliyet olduğunu, geçmiş kavimlerden geldiğini söylüyorlar. Böyle söyleyerekten reddediyorlar. Aslında böyle söyleyerekten reddedilecek bir şey değildir bu. Böyle söyleniyorsa tevatür derecesinde demek ki bu, bütün inanç sahipleri söylemiş. İslam Adem’den itibaren Muhammed-i Mustafa’ya ve bugüne kadar İslam’dır. Bütün peygamberlerin getirdiği din İslam’dır. Bütün ilahi kitaplar İslam’ı anlatır. Biz bütün peygamberlere ve peygamberlerin getirdiklerine iman ederiz. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri de İsa aleyhisselamdan da Musa aleyhisselamdan da İbrahim

aleyhisselamdan, Yakup'tan, Yusuf'tan Kur'an-ı Kerim'de bahseder, Hazreti Muhammed-i Mustafa'da sallallahu aleyhi ve sellemde bahseder. Kur'an-ı Kerim geçmiş peygamberlerden bize hikayeler anlatır, Hazreti Muhammed-i Mustafa da onlardan bize kıssalar ve hikayeler anlatır sallallahu aleyhi ve sellem. O yüzden Musa aleyhisselamın kavminde var olan inanç, İsa aleyhisselamın kavminde var olan inanç bizde yok olacak diye bir kaide yok. Böyle bir kaide olamaz zaten. Aslında var olması bütün inancın bütünlüğünden işarettir. Hem bir taraftan siz bütün insanları İslam'a davet edeceksiniz hem bir taraftan da diyeceksiniz ki son din İslam dini hem bir taraftan diyeceksiniz ki, Musevilerde bu şekilde inanıyor, bunu reddederiz, İsevilerde böyle inanıyorlar, reddederiz. Bu nasıl bir algı ki? Musevilerin Allah'ı aynı Allah değil mi? İsevilerin Allah'ı aynı Allah değil mi? İbrahimilerin Allah'ı aynı Allah değil mi? İbrahim aleyhisselamın inandığı Allah ile Musa aleyhisselamın inandığı Allah ile İsa aleyhisselamın inandığı Allah ile Hazreti Muhammed-i Mustafa'nın sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin inandığı Allah arasında bir fark mı var? İbrahim aleyhisselama indirilen kitap hak ta, Musa aleyhisselama indirilen kitap hak değil mi? İsa aleyhisselama indirilen kitap hak değil mi? Tahrif edilmiş, eyvallah ama onlardaki inanç Kur'an ve sünnete uygunsu neden reddedelim? Hani biz bütün peygamberlere ve bütün peygamberlerin getirdiklerine iman etmiştik? Bu noktada eğer ki peygamberlerin getirdikleri hak ise -ki hak, neden reddedelim? Mehdi inancı da bütün dinlerin ve peygamberlerin kabul ettiği bir inanıştır. Bu geçmiş peygamberlerin ve dinlerin kabul ettiği bir inanış o yüzden bunun reddederiz, diyebilir miyiz? Namazla alakalı "Geçmiş ümmetlere farz kılındığı gibi size de farz kılındı." ayet-i kerimesini inkâr edin hadi. Oruçla alakalı "Geçmiş ümmetlere farz kılındığı gibi size de farz kılındı." inkâr edin hadi. Geçmiş ümmetlerden gelme deyin buna. Veyahut ta geçmiş ümmetlere İbrahim'den itibaren hac farz kılındığı gibi size de farz kılındı, hadi bu İbrahimi bir ibadet, İbrahim'den sonra olan ibadet, o yüzden yapmıyoruz mu diyeceğiz? İslam Adem'den itibaren kadim bir dindir. Kadim bir dindir. Bütün peygamberlerin getirdikleri, söyledikleri İslam'dır. Mehdi meselesine bu gözle bakarsak geçmiş peygamberler bunu böyle söyledilerse ve kavimlerine bunu anlattıysa Hazreti Muhammed-i Mustafa da sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri de bunu anlatması ve bunu söylemesi kadar doğal bir şey değildir. Bundan daha doğal başka bir şey bulamazsınız ama sırf karşı olmak için karşılar. Karşı olmak için. "Ya bu işte israiliyat. Bu geçmiş ya, inanışlardan gelme bir şey." İyi, yani o zaman Kur'an'ın bize beyan ettiği Lut kavminin helakını kabul etmeyecek miyiz? Hud kavminin helakını kabul etmeyecek miyiz? Salih aleyhisselamın kavminin başına gelenleri kabul etmeyecek miyiz? Geçmiş peygamberlerin ve geçmiş ümmetlerin hal ve hareketlerini tavır ve davranışlarını Kur'an bize naklederken bunları biz ret mi edeceğiz? Bunlar geçmiş ümmetlere mi ait diyeceğiz? İslam Adem'den itibaren bir bütündür. Bu bütünlüğün içerisinde hak olan her şeyi kabul ederiz. Reddetmeyiz. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri İsa aleyhisselamın, Musa aleyhisselamın, Yahya'nın, Yakup'un hikayelerini anlatıyor, kaldı ki bu emirle var. Diyor ki, "Geçmiş peygamberlerin hallerini anlat. Onları an. Onları zikret." E mehdi meselesi de bunlardan birisi. O yüzden reddetmek çok af edersiniz görmemek, cehalet.

Kur'an-ı Kerim'de bu düşünceye delalet edecek muhkem bir ayet bulunmamakla birlikte düşüncenin hadis literatüründe yer aldığı görülür. En önemli hadis kaynaklarından Buhari ve Müslim'de "Mehdi" kelimesinin geçtiği bir hadisin bulunmaması da önemlidir.

Evet, açık sarıh bir ayet-i kerime bu konuda yok ama bu konuda bazı ayetler var ki bununla alakalı özel bir çalışma yapılırsa eğer getiririm o ayet-i kerimeleri. Böyle bir ayet-i kerimelerden mana çıkartmışlar eski tefsir uleması. Ama bununla alakalı mesela yeryüzünün manevi direkleri vardır nasıl dağlar böyle direkleri varsa, manevi direkleri vardır diye. Bunu bir kısmı zorlama olarak görebilir, eyvallah. Açık bir ayet yok bunda, eyvallah, yok ama hadisler var mı? Var. Buhari ve Müslim'de bu noktada adı mehdi olarak yok. Ama Buhari ve Müslim'de mehdinin bütün özelliklerini anlatan hadis-i şerif mevcut. Ama adı mehdi değil. Sadece Buhari Müslim'de. İşin en ilginç tarafı şu, buna karşı gelenler laf sırası gelince İmam-ı Buhari'yi en büyük yalancı olarak görüyorlar. "Bırak zaten İslam'da fitneyi o çıkardı. Buhari'den bize bahsetme." Tavırları da bu. Ama mehdi hadisleri Buhari'de yok deyince de dört elle Buhari'ye sarılıyorlar "Buhari'de bile yok." İyi, Buhari'de olamayan meselelerin hepsini de ret mi edeceğiz şimdi? Buhari, Müslim almadıysa isim olarak ret mi edeceğiz? Mana olarak bu hadisler var mı Buhari-Müslim'de? Var. Mehdi yok. Doğru.

Mehdi inancı çok eski tarihlerden beri süregeldiği KEYSANİLİKTE, ONİKİCİLİKTE, CAFERİLERDE, ALEVİLERDE, YEDİCİLİKTE, KARMATİLERDE, FATİMİLERDE, DÜRZİLERDE de vardır.

Evet, bu noktada bütün mehdi ile alakalı mezheplerin, meşreplerin, inançların ortak bir birliği vardır. Bakın bütün İslami noktadaki mezheplerin ve meşreplerin aynı zamanda İslam'ın dışındaki inanç sahiplerinin, Budistler dahil buna. Mesela Budistlerde de bir büyük kurtarıcının geleceğini hatta budanın geleceğini bütün dünyaya adaletle hükmedeceğini. Türklerde de var. Orta Asya Türklerinde bir Türkün çıkacağını ve bu Türkün bütün dünyayı adaletle dolduracağını ve bütün arzın bu Türk'e tanrılar tarafından hediye edildiği, tanrı tarafından görevli bir kimsenin bunu yapacağı. Bakın bundan biz beş bin yıl öncesine gittiğimizde, beş bin yıl öncesinin Türk inancında da bu var. Demek ki bu inanış kadim bir inanış ki İslam öncesi ve İslam sonrasındaki bütün inanışlarda bu var. Aslında bu varoluşunun bu noktada reddedilmesi gerektiği değil, kabul edilmesi gerektiğini gösterir. Türkler, Alevilerde, Anadolu Alevileri olarak kabul edeyim onu. Çünkü Alevilik ismi Anadolu'yla alakalıdır. Anadolu'dadır bu Alevilik, o da son yüzyıllıktır ismi. Yüzyıl öncesi alevi değildir isimleri. Bakın yüzyıllıktır alevi ismi. Bir İngiliz projesidir alevi ismi. Onlar kendilerini bu kimseler alevi olarak nitelendirmiyorlar yüz yıl önce. Hiçbir tane yüz elli yıl öncesinin bir tane yazılı eseri yoktur alevi olduklarına dair. Bir tane yazma eser getiremezler alevi olduklarına dair yüz elli yıl öncesinden. Bir tane. Onlar kendi boylarıyla anılırlar, tahtacıdırlar, kızıl keçelidir örneğin. Sonradan Osmanlı onları birazda aşağılamak için Kızılbaş demiş mesela. Kırmızı sikke kullanıyorum ya takılıyor ya herkes, nerden kırmızı sikke diye. Soruyorlar bu da alevi mi diye, ben "Aleviyiz" deyince kalıyorlar. Sanki Hazreti Ali radiyallahu anh hazretleri birilerinin tekelinde. Bir de korkar olmuşuz biz Hazreti Ali

Efendimizi sevmekten ve seviyorum demekten. İşin bir de o tarafı var. Gel kardeş, Hazreti Ali Efendimizi seviyorsan ortak noktadayız biz seninle. Hazreti Hasan ile Hüseyin'i seviyorsan imandandır zaten, ortak noktadayız. Hazreti Ali radiyallahu anh hazretlerini seviyorsan ortak noktadayız. İmandandır. Hiçbir sıkıntımız yok. Amma ve lakin Osmanlıda bunların adı alevi değil o esnada daha. Son 120-130 yıllık bir mesele bu. İngilizlerin yaptığı bir mesele. İngilizlerle alakalı bu sıkıntı, İngilizler içimize bunu koymuş. Bu meseleyi attım. Ama o inançta, Türklerdeki inançta, mehdi inancı da var mı? Evet. Bütün inanış sahiplerinde var mı? Evet. Hangi tarihi eski mistik inanışa giderseniz gidin hepsinde de ortak bir kurtarıcı beklenir. Dünya küfürle dolduğunda kötülükle dolduğunda, dünya yaşanmaz hale geldiğinde, adaletsizlik had safhaya çıktığında Cenâb-ı Hakk insanlığın içerisinde bir mehdi gönderecektir. Bütün inanışlarda bu vardır. Tabi bu inanışın negatif etkileri de var mıdır toplumların üzerinde? Evet. Bunu da hemen bir parantez açayım buraya. Negatif etkileri nedir: bir kısım topluluklar bu inanç sahibinden dolayı kötülüklerle ve kötülerle mücadele etmemişlerdir. Bunun negatif tecelliyatı budur. Bütün inanç sahipleri kendi içlerinde ve kendi dairelerinde kötülüklerle mücadele etmesi gerekirken mehdi inanışından dolayı kötülüklerle mücadele etmekte zaafa düşmüş olabilirler. Ama bu mehdi inancının kötü olduğunu göstermez.

İslam'da Mehdi tasavvurunun, tamamen Yahudi ve Hristiyan kaynaklı olduğu söylenmektedir. İlyas peygamberin semaya kaldırıldığı ve onun yer yüzüne adaleti getirmek için kıyamete yakın döneceğine inanan Yahudilerin, Hazreti İsa'nın kurtarıcı olarak ahir zamanda döneceğine dair Hristiyanların inancı, Şia'daki gizli imamlar inancının tam bir örneğini oluşturur.

Evet, bu inanışlar vardır ama biz Muhammedîler olarak bu inanışları reddetmeyiz. Bizde İsa aleyhisselamın tekrar yer yüzüne indirileceğine inanırız, bizde bu noktada İlyas peygamberin yeryüzüne indirileceğine inanırız. O yüzden burada bir tek Şia'daki gizli imam mehdidir onların söyledikleri, biz bu mehdinin de çıkacağına inanırız. Bununla alakalı hadisler var mıdır? Evet. Bu hadisleri reddeden var diye bizde reddedeceğiz, kabul etmeyeceğiz diye bir kaide yok. Bakın bu hadisler var mı? Evet. Birisi var, kadim olarak ta Adem'den itibaren böyle bir kimsenin geleceğini bütün kavimler söylüyor, bütün inançlar söylüyor ve bunu destekleyen hadis-i şerifler var, birisi çıkıyor bunu reddediyor. Biz reddedeni alkışlıyoruz. Bütün kadim inançlarını ve bütün toplumun inancını reddeden kimseyi alkışlıyoruz ve burada bir kapı daha aralıyorlar. Araladıkları kapı şu, hadis-i şerifleri reddediyorlar. Mehdi meselesini reddetmiyorlar aslında gerçekte hadisleri reddediyorlar. Eğer mehdi meselesindeki hadislerin sahih olmadığına inanıp buradan bir kapı aralarsak o kapıdan bütün herkes geçecek. Hadislerin sahih olmadığına dair ilmi bir çalışma yok. Zaten bu hadislerin sahih olmadığına dair şu anda ilmi bir çalışma yapabilecek güç, bilgi ve zamanla alakalı sıkıntıları var. Sebep? Zaten yazılanlar belli, yazılı eserler de belli 1400 yıl sonra bu yazılanların üzerinden herhangi bir fikir yürütmeniz mümkün mü? Çok zor. Muhakkak nereye doğru gideceksiniz, dörtyüzlerde, beşyüzlerde, üçyüzlerde yazılan eserlere gideceksiniz. Zaten üçyüzlerde, dörtyüzlerde, beşyüzlerde yazılan eserlere gittiğinizde hadis kriterleri oturmuşlar bunları lime lime etmişler hadisleri bu noktada elekten geçirmişler. Bunun

arkasından gelecek olanların yapacak oldukları şey papağanlıktan başka bir şey değil. Nereye gidecekler? İbn Hacer'e dayanacaklar, İbn Hacer'in hadis kriterlerine getirecekler, İbn Hacer'in hadis kriterlerinde var. Kime gidecekler? Teymiye'ye gidecekler. Teymiye'nin hadis kriterlerine gidecekler. Teymiye'nin hadis kriterlerine gidince, Teymiye'nin imamı İmam-ı Hanbel nakletmiş. İmam-ı Hanbel'de var. Yani hangi koldan giderlerse gitsinler tıkanıyorlar. O yüzden hadis kriterleri üzerinden bu yoldan gidemiyorlar reddedenler. Hadis mantalitesi ve hadis ilmi üzerinden de gidemiyorlar. Sebep? Çünkü hadis ilmi ve mantalitesi üzerinden giderlerse kabul etmek zorunda kalacaklar. Kimleri çıkarıyorlar televizyona? Hadisçileri çıkartmıyorlar. Kim konuşan? Sosyolog. Beş tane hadis profesörünü çıkartsın veya üç tane hadis profesörü çıkartsın, medreseden yetişme karşılığına da üç tane medrese hadisçisi çıkartsın? Çıkaramaz. Bakın karşı çıkanlar profesörler. Ana bilim dalları ne? Hiç biriside hadisçi değil. Hiç birisi tefsirci değil. Hiç birisi fıkıhçı değil. Ya kimi çıkarıyorlar? Araştırmacı yazar. Bu kim ya? Bu kim kardeş? Kimse sormuyor ki! Kim konuşan? Edebiyatçı. Kardeş şiir mi konuşuyoruz ya? Hikayemi konuşuyoruz? Masal mı konuşuyoruz? Ne konuşuyoruz? Hadis. Hadis konuşuyoruz. Ne konuşacağız? Kur'an-ı Kerim'de bu manaya gelen ayet-i kerime var mı yok mu? Tefsirciler oturup konuşacak. Sebebi nüzüllerini indirecekler Hazreti Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri bu ayet-i kerimenin arkasından ne söyledi. Bunlara bakacaklar. Ben İslam'la haşır neşir olalı 29 yıl oldu. 29 yıldan beri bir tane eli ayağı düzgün akli başında bir kimselerin çıkipta bu meseleyi ilmi bir düzlem üzerinde tartıştığını görmedim. Nerde alakasız insanlar var. Zaten en acı tarafı da bu ya. En acı tarafı bu Türkiye'de. Söz konusu olan hadis, dört tane hadis alimi çıkart, söz konusu olan fıkıh, dört tane fıkıhçı çıkart, söz konusu olan ne? Dinler tarihi, otur dört tane dinler tarihinden adam çıkart. Eyvallah. Geçen günkü tartışmaya baktım, bir tane Mahmut Efendi'nin talebesi alim bir kimse, öyle yazıyordu müderris diye yazıyordu, birisi adnanın doktoru oktar babuna bi tarafta. Türkiye'nin DNA'larını Amerika'ya peşkeş çeken insanlar bunlar. Büyük bir oyun oynadılar. İlik lazım dediler, ilik nakli lazım dediler, Türkiye'nin DNA haritasını Amerika'ya peşkeş çektiler. Böyle bir kampanya başlattılar, herkes DNA şifrelerini onlara gönderdi, kan örneklerini gönderdiler hepsi de Amerikanın bir üniversitesinde toplandı. Bu millet ne yazık ki bazen görmüyor bir şeyi. Ve bütün toplanan kan örnekleri, DNA örnekleri Amerika'ya gitti. O Amerika'nın cia'sının emrinde olan üniversitede Türkiye'nin DNA haritası çıkartıldı. Evet. Onlar yaptılar bunu. Onlar yaptılar. Nereye gitti bunların hepsi de? Amerika'ya gitti. Reddedebiliyorlar mı? Hayır. Amerika'da bir üniversitede toplandı bütün hepsi de ve bir ülkenin DNA haritasını çıkardılar. Bunu parayla yapmaya kalksalar milyon dolarlar giderdi ve bunu bu kadar rahat yapamazlardı. Kim sebep oldu? Babuna. Ne kanseriydi? İlik kanseriydi. Hiç bunca yıl ilik kanserinden yaşayan bir kimse gördünüz mü? İlik nakli oldu mu? Hayır. Bununla alakalı bir tedavi gördü mü? Hayır. Var mı raporlarda tedavi gördüğüne dair? Yok. Parantezi kapattım. Ülkem insanları. Kim mehdi ile alakalı konuşacak bir kimse? Bu. İşin ilginç tarafı da zaten bu. İşin ilginç tarafı da bu. E karşılığında kim var? Sosyolog. Yanında bir tane ilahiyatçı vardı İstanbul ilahiyattan, o da bediüzzaman Said Nursi hazretlerini talebesi, her şeyinden belli tam bediüzzaman hazretlerinin mehdi ile

alakalı risalelerinde geçen sözleri söyledi. Çevir sayfayı yaptı. Nerden? Risalelerden. Karşılığında bir hadisçi var mı orda? Yok. Karşılığında dinler tarihçisi var mı? Yok. Kimler konuşuyor? Oktar Babuna, Mahmut Efendinin bir talebesi müderris diye öbürkü kim, sosyolog, öbürkü kim, o da İstanbul üniversitesinden bir profesör. Mücadele bunların arasında. Oradan bir ilim çıkması mümkün mü? Değil. Bir tek hadis ravileriyle söyleyen o Mahmut Efendinin talebesi vardı Allah razı olsun ondan, geri kalanda hiçbir şey yok adam sadece reddediyor sosyolog olan, ilim koymuyor orta yere. Evet, o yüzden normaldeki bu bütün inançlarda var.

İlk Şiiler Mehdi'yi ileride gelecek bir Şii hükümetin sembolü olarak kullanırken sonrakiler bunu gerçek manada anladılar ve Mehdi'yi beklemek inanç esası oldu. Mehdiye birçok vasıflar verildi ve onun hakkında rivayetler uyduruldu.

Evet Şia da bu iş biraz tefrit noktasına gitti. Gerçekten o kadar çok Şia bunun üzerinde durdu ki Şia'da şimdi mehдинin geleceğine inanmamak bugünkü Şia için küfür. İnanç esası olarak. Biz Sünnilerde bu bir inanç esası değil ama reddedilecek bir şeyde değil. Sebep? Bakın sebep? Çünkü üzerinde mütevatir hadisler var. Mütevatir hadisler var.

Ahmet Emin, İbn Haldun ve Margoliouth'a göre Mehdi inancı, EMEVİ, ABBASİ çekişmelerinin tarihi ve psikolojik neticesidir.

Yani sonuçta bunları böyle söyleyenler var ama Emevi, Abbasîlerden önce de bu inanaşa sahip kimseler varsa bu İslam dinin içerisinde sadece Emevi-Abbasi çekişmesi olarak nitelendirilemez.

Hadis konusundaki hassasiyetinizi biliyoruz ama sanki gene "Ümmetim 73 fırkaya ayrılacak" hadisindeki gibi açmaza düştük. Gelelim mutasavvıflara;

Mutasavvıflara gelmezden önce, burada bir açmaz yok. Sonuçta her ne kadar bunu kelam alimleri, akaidciler kendilerince bunu imani bir esas olarak almamışlar. Almalarına da gerek yok zaten. Bakın, almamışlar, almalarına da gerek yok çünkü mehdi meselesi bir inanç meselesi değil. Bunun bir inanç meselesi olabilmesi için Kur'an da açık bir ayet olması gerekir. Bilhassa Hanefiler yani İmam-ı Azam hazretleri Kur'an da açık veyahut ta bu noktada Kur'an'ın direkt işaret ettiği bir şeyi inanç meselelerinin içine alır. O yüzden İmam-ı Azam olsun, İmam-ı Maturidi olsun sonradan gelen Nesefi, sonradan gelen Sabuni bunu bir inanç meselesi olarak almaz ve Hanefiler Sünni kesimin büyük bir çoğunluğu, buna Şafii, Maliki, Hanbeliler de dahil, bu meseleyi bir inanç meselesi olarak almamışlar. İnanç meselesi olarak almadıklarından dolayı bunun üzerinde çok tartışma yapmaya da gerek görmemişler. Bu konuda hadisler var mı? Var. Bu hadisleri reddetmemişler, böyle bir kimse gelecek mi? El cevap: Gelecek. Bunun üzerinde çok böyle itina ile durmamışlar. Bunun üzerinde fazla durulacak bir mesele olarak görmemişler. Görmemeleri doğru mu? Evet. Sohbetleri takip eden etrafımızda eş dost ve arkadaşlarımızda bilirler ki ben bu meselenin üzerine fazla takılmam. Böyle bir hadisler var mı? Var. Geleceğine inanıyor musunuz? Evet, der çıkarım işin içinden. Bunu illaki bir saplantı ve takıntı haline alınmasını da istemem. Bizim yol yürüdüğümüz kardeşler bu manada bir mehdi gelecek, bir kurtarıcı gelecek, deyip de yan gelip yatmayacaklar. Mehдинin geleceğine inananlar, böyle bir şey gelecekse şimdiden onun geliş pozisyonunu, geliş zeminini oluştursunlar o zaman. Bu noktada

kendi dairemde geleceğine inanıyor muyum? Evet. Bunu kardeşlerin içinden rüyalarında görenler var mı? Evet. Hallerinde görenler var mı? Evet. Kalplerine ilham olarak gelenler var mı? Evet. Bu konuda kendimce ve kardeşler adına manevi olarak bir şüphemiz var mı? Yok. Ama bu insanların Kur'an ve sünneti yaşama ve yaşatma mücadelesini vermekten geriye atmasın insanları. Durduğumuz nokta bu.

İlk mutasavvıflar bu konulardan geri durmuşlardır. Bir kısmı Mehdi konusunu tamimiyle Şia paralelinde izhar eder. Ancak Sufiler; Soru: Mehdi yerine "kutub" anlayışı getirdiler. Sufilere göre alemdeki bütün işleri çekip çeviren "Kutub" dur. sizce?

Evet. Mehdi yerine kutbu koymuyorum. "Sizce" dedi direkt bana soruyor değil mi? Mehдинin yerine bir kutup oluşumu söz konusu değil. Çünkü kutupla alakalı meseleler hem İmam-ı Ahmed hazretlerinin hem de Tirmizi'nin hadislerinde geçer. İmam-ı Ahmed de ve Tirmizi de olan hadislerde her dönem devamlı bir kutbun olduğu, bu kutbun etrafında -kısaca kısaca geçeceğim- üçler, beşler, yediler ve kırkların olduğu ama hadis-i şerif metinlerinde bunların bütün dünyadaki işleri çekip çevirdiğine dair bir rivayet bulamazsınız. Hadis metinlerinde, benim okuduğum hadis metinlerinde böyle bir şey yok. İşte bütün işleri bunların çevirdiği, dünyadaki işlerin bunların üzerinden olduğu, bunların o tarafa bu tarafa döndürdüğüne dair değişik kitaplarda değişik tespitler var. Bunların hiçbirine de katılmıyorum. Hiçbirine de. Zamanın kutbu var mı? El cevap: Evet. Kutbun sağında solunda olanlar mı? El cevap: Evet. Beşler var mı? Evet. Kırklar var mı? Evet. Bunlarla alakalı hadisler var mı? Evet. Bu hadisleri destekleyen Allah'ın veli kulları, ayet-i kerime var mı? Evet. Bunu destekleyen "Allah'ın yeryüzünde direkleri vardır", evet. Ama bunların vazifeleri dinin yaşanması için mücadele etmektir. Dinin ayakta durmasını ,dinin yaşanmasını Cenâb-ı Hakk bunların üzerinden mücadele ettirir. Evet. Yok işte çiçekler onların yüzü suyu hürmetine açacakmış ta yok işte bütün dünyadaki işler bunlara aitmiş de. Bunlara katılıyor muyum? Hayır. Allah'ın veli kulları var mı? Evet. Ayet var mı? Evet. Hadis-i şerif var mı? Evet. Allah'ın öyle kulları vardır ki onlara baktığınızda Allah hatıra gelir. Eyvallah. Allah'ın veli kulları mahzun olmazlar mahcup olmazlar. Onlara dünyada da ahirette de müjdeliler vardır. Kim bu veli kullar? Namazlarını dosdoğru kılan, orucu dosdoğru tutan, Allah yolunca mücadele eden, cihad eden, Kur'an ve sünnete iman edip Hazreti Muhammed-i Mustafa'nın ayak izlerini takip eden. Bunlar Allah'ın velileridir. Var mı? Evet. Ama mehdi yerine bunumu koyuyorum? Hayır. Mehdi çıkacak mı? Evet. Bir hadis-i şerifte diyor ki: Dünyanın yedi günü kalsa da o zuhur eder. Yedi günü. Eyvallah. O günden kasıt ne kadardır bilemeyiz. Bunu ebcedle zorlamanın da bir anlamı yok. Bana ne. Direkt böyle konuşuyorum, bana ne ya. Beni mehdimi kurtaracak? Bana ne. Sen kendi kurtuluş yoluna girmedikten sonra seni kim kurtaracak? Sen Kur'an ve sünnete iman edip o yolda mücadele etmedikten sonra seni kim kurtaracak? Buna inanmıyorum. Seni şeyhin bile kurtaramaz. Kendini kurtarsın önce. Önce kendini kurtarsın. Öyle bir şey yok. Kendimce, kendi inanışımı söylüyorum. Sizce, demiş çünkü. Asla kutbu mehдинin yerine koymuyorum. Mehdi kendi zamanında kıymetlidir, şimdi veliler kıymetlidir. Mehdi zuhur ettiğinde kıymetli olsun. O zuhur ettiğinde onun etrafındakiler kıymet versin. Eyvallah. Şimdi? Şimdi herkes, herkes

bir veli bulup Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin haliyle hallenmek istiyorsa o velinin ayak izlerini takip etsin. “Mehdi gelecek ya” iyi geldi mehdi kalk hadi, yürü. Ne var? Yarın sohbet var. Yürü, mehdi geldi. Hadi mehdi geldi zekatını dosdoğru ver. Eğer sen zekatını dosdoğru vermezsen mehdi geldiğinde kılıçla alacak senden. Hadi mehdi geldi, dosdoğru iman edip mücadele et. Koş. Şimdi dolabındaki yiyecekleri paylaştıramıyorsan, şimdi dolabındaki giyecekleri paylaştıramıyorsan, şimdi kasandaki parayı paylaştıramıyorsan, şimdi rahatından vazgeçemiyorsan, mehdi geldiğinde nasıl vazgeçeceksin ki? İnanmayacaksın. İnanmayacaksın ki. Şimdi inanmadığın gibi inanmayacaksın. Şimdi koşmadığın gibi koşmayacaksın hatta hadis-i şeriflerde diyor ki: mehdi zuhur ettiğinde onlar derler ki, hadi ya bu da yalancı bir mehдинin teki. Şimdi nasıl velilere yalancı diyorsan o mehdiyi de yalancı göreceksin, değişmeyecek bir şey. Nasıl müminleri yalancı görüyorsan o günde mehdiyi yalancı göreceksin. Nasıl Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerini yalancı görüyorsan mehdiyi de yalancı göreceksin. Nasıl Kur'an'a sen bir masal bir hikâye kitabı olarak gördüysen o gün mehdi çıktığında da onu öyle göreceksin, fantastik bir masal hikayesi diyeceksin. Nasıl şimdi velilere, “Ya bu zamanda veli mi olur?” “Kardeş, ayet-i kerime var” “Ya o veliler mi kaldı ya?” “Ya ayet-i kerime var.” Allah'ın ism-i şerifi el-Veli. El-Veli ism-i şerifi. El-Mehdi değil, el-Veli. Her veli mehdidir çünkü. Her peygamber velidir aynı zamanda. Her peygamber velidir. Her veli de mehdidir. Her veli mehdidir. Sen kendi döneminin velisini, mehdisini bul. Tabi 50 yıl sonra gelecek olana tabi olmak kolay. Ölen veliye de tabi olmak kolay. Ölmüş ya “Mübarek ne mübarekti ne mübarekti. Öyle mübarek çıkmadı.” “Eee” “Biz hala daha onun dervişiyiz” maşallah. “O oradan tasarruf ediyor daha” bizim ehli tasavvufun vartaya düştüğü yerler. “Ne güzel ya, oradan tasarruf ediyor demek.” “Evet.” “E ondan önceki şeyhin oradan tasarruf etme selayeti yok muydu?” Bakıyor şimdi gözümün içine. “Kardeş, ondan öncekinin tasarrufu yok muydu? Ondan öncekinin tasarrufu yok muydu?” Sıralıyorum: “Abdülkadir Geylani hazretlerinin tasarrufu yetmedi mi?” Abdülkadir Geylani hazretleri deyince duruyor şimdi. “Kardeş, Abdülkadir Geylani'den önce ne yapacaksın? Beyazıd-ı Bestami'nin yetmedi mi, Maruf-i Kerhi'nin yetmedi mi? Geriye doğru git daha. Hasan ile Hüseyin'in ki yetmedi mi? Babaları Hazreti Ali Efendimizin yetmedi mi?” Kalıyor arkadaş. Ama ölü şeyhe bağlanmak en güzel şey. Neden? Yani derse gitmek yok, şunu yaptın yok, bunu ettin yok, seni gördü mü görmedi mi önemli değil, sen derste miydin değil miydin bakacak kimse yok ama “Ne mübarekti ama şeyh efendi ya. Bir görecektin sen onu.” “Nasıl yani?” “Ya yok bu zamanda öyle bir şeyh.” Bunu kimlerden dinledim ben biliyor musunuz? Çorumlu Hacı Mustafa Efendi'den kalan dervişlerden. Bu sözlerin hepsi de onların sözü. Evet. “Ya Mustafa Efendi bir başkaydı ya” Allah Allah. Abdullah Efendi var?” “Ya işte... iyi bir abi ama...” bakın onlardan dinlediğimi söylüyorum size. Biz mehdiyi bekliyoruz. Bunu vallahi duymuş bir insanım. Abdullah Efendiye biat etmemek için, mehdiyi bekliyoruz, diyorlardı bana. “Nasıl yani?” “Mehdi zuhur edecek zaten, mehdi huzur edince zaten gerek kalmayacak.” “Yani?” “Mehdiyi bekliyoruz.” Bu mehdi bekleyenler, tembel, yobaz, kalpleri çalışmayan, akılları çalışmayan, dini çalışmalara güç yetiremeyen, dini çalışmalara koşturmak için kuvvet yetiremeyen, zavallı, hımbıl, işe yaramaz, miskin

adamlar. Bunlar evlerinde mehdi bekliyor. Çünkü gayret etmek, koşmak, mücadele etmek, cihad etmek, nefisle mücadele etmek er kişinin işi. Kadın-erkek, önemli değil. Evde sobanın arkasında kediler gibi mır mır mır dur, “Hanım, bir de çay demle. Mehdi çıkınca düzelterek zaten ya.” Bak yobaza. Bak haine. Memleketi kötülük götürmüş, bu evde kurtarıcı bekliyor. Bir de bunu İslam adına yapıyor. Bir de bunu Muhammed-i Mustafa adına yapıyor sallallahu aleyhi ve sellem. “Yeryüzü la ilahe illallah deyinceye kadar savaşmakla emrolundum” diyen bir peygamberin ümmeti yapıyor bunu. Evde oturacak arkadaş ya. Bizde hanım mı var, bizde çocuk mu var? Her biri bizim kapının arkasında süprüntü. Süpürge sanki. O evde oturacak ama. Mehdi gelecek kurtaracak onu. Çorumlu Hacı Musta Efendi hazretlerinden kalan dervişlerin büyük bir çoğunluğu mehdi bekleyerekten öldüler, bir şeyhe intisap etmediler. Şimdi daha acı tarafını söyleyeyim, şimdi Abdullah Efendi’den kalan dervişler var, onlarda mehdi bekliyorlar. Ya ben aynı filmi ikinci kez izliyorum şimdi onlarda diyorlar ki şimdi, mehdi çıkacak onu bekliyoruz biz. Bunu anlattım, 3. filmi izlemeyin. Şeyhiniz vefat ettiğinde istihare yapın istişare yapın gidin bir şeyhe bağlanın. Rüyasında göremeyen istişareyle gitsin bir şeyhe bağlansın, rüyasında göremeyen dahi. İstişare etsin, gitsin sorsun soruştursun bu adamın Kur'an ve sünnete aykırı bir şeyi var mı, şusu var mı busu var mı, şeyhi var mıydı bunun, vardı, bunun şeyhi kimdi, filancaydı, bunun şeyhi kimdi, filancaydı, bunun şeyhi kimdi, filancaydı, ders veriyor mu millete? Veriyor. Git ders al ondan, intisap et. Beni dinleyen kardeşlere anlatıyorum bunu, 3. bir film izlemeyin. Ben ikinciye izliyorum şimdi. Benim buna zamanım yetti, bunları gördüm ben. Size de vasiyet ediyorum, sakın ha mehdi çıkacak, biz mehdiye intisap edeceğiz demeyin. Ne zaman çıkacağı belli değil, nerde çıkacağı belli değil, nasıl çıkacağı belli değil, ne kadar yaşayacağı çıkacağı belli değil, net değil. Bir hadis-i şerifte 7 gün diyor, dünyanın ömrü 7 gün de kalsa Allah onu gönderir. Belki de 7 günlük ömürde gönderecek yetecek misin ona?

Mehdi hakkında en çok fikir beyan eden sufiler, İbn Arabî, İbn Kesir yani Arabî sufidir de İbn Kesir sufi değildir. Arabî ehli sufidir İbn Kesir ise sufi değildir sufilere savaş açmıştır, Teymiye’nin talebesidir. Ama mecbur mehdi müessesesini ve mehdiyi kabul eder. Sebep? Çünkü imamının imamı olan İmam-ı Ahmed’den nakledilen hadisler var. Ah İmam-ı Ahmed nakletmiş onları, Teymiye’nin boğazını sıkmış, kımıldanamamış. Hatta meşhurdur ya velilerle alakalı Yunus suresi. Oradaki ayet-i kerimeden kımıldanamaz. İbn Kesir hadislerle Kur'an tefsirine baktığınızda Hazreti Ömer Efendimizin “Allah’ın öyle kulları vardır ki, bir şeye ‘ol’ dese Cenâb-ı Hakk onların duasını yerine getirir, öldürür” deyip o hadisi dahi İmam-ı Ahmed nakletmiştir, almak zorunda kalırlar.

İBN ZENCİ’nin rivayetine göre HALLAC daha hayattayken mehdiliğini ilan etmiştir. Mehdilik fikri tasavvufa Hallac tarafından sokulmuştur.

İlk defa bu tespiti okuyorum. Tabakâtü’l-Kübrâ var bende Tabakâtü’l-Kübrâ’dan Hallacı Mansur’la alakalı böyle bir not okumadım. Kuşeyri var, onda okumadım ya da karşılaşmadım, bilmiyorum. Sufilere mehdilik fikri Hallac tarafından sokulmuştur, bu tespiti ilk defa burada okudum. Bir şey diyemeyeceğim.

Arabî, mehdi kelimesini fazla kullanmaz. Azgınlık ve kötülük çağından sonra hakikat ve hidayet yolu peygamberler tarafından aydınlatıldığını,

peygamberlerin arkasından halifelik, halifeliğin arkasından hükümdarlığın geldiğini ve velayetle Fatıma evladından zuhur edecek kimseye ve onun arkasından DECCAL'ın hurucuna, bunu da küfür çağının takip edeceğini işaret eder. Arabi "Anka-i Mağrib" adlı eserinde dünyanın sonu geldiğinde zuhur edecek olan mehdiyi "Hatemu'l Evliya" velilerin sonuncusu adı ile anar.

Arabi görüşlerine bakılırsa Şia ile kendi arasındaki müşterek "helak olan kıyas sebebiyle helak olmuştur" görüşünden hareket ederek Resulullah'ın (sav) yani onun naibi mehdinin bulunduğu yerde kıyas sevk edilemeyeceğini ileri sürer. Yine Arabi'ye göre mehdinin çıkışıyla insanların ileri gelenlerinden çok, halk sevinecektir

Evet. Arabî'den bu meseleye bakılacak olursa, Arabî mehdinin zuhurunun gerçek olduğunu, hak olduğunu ama aynı zamanda da mehdi denilen o kimsenin zamanın son kutbu olduğunu, zamanın son kutbu olduktan sonra çünkü bir hadis-i kudsi var, kutup vefat edince yerine yeni bir kutup tayin edilmeyince kıyamet o zaman kopar diye, bu hadis-i şerifi Arabî kendince ölçü göstererekten hem mehdiyi ve son kutbu tek bir noktada birleştirir ve onun vefatından sonrada kıyametin kopacağını söyler. *Yine Arabi'ye göre mehdinin çıkışıyla insanların ileri gelenlerinden çok, halk sevinecektir.* Doğru.

İbn Haldun mehdinin çıkacağı seneye dair bilgi de verir; Haldun'a göre, İbn Arabi ebced hesabına göre 683 hicri yılında zuhur edeceğini söylemiş fakat bu çağ gelip geçtiği halde mehdi huzur etmeyince o tarihi doğum yılına hamlederek 710 hicrinde huzur edeceğine 26 yaşında doğacağını ileri sürmüştür. Kindi de deccalın gelişini Kur'an surelerinin başında bulunana harflerin ebced hesabıyla 743'te İsa'nın hicri 698 de gökten ineceğini söylemiştir.

Bunların hiç birisine de katılmıyorum. Mehdinin zuhuruyla alakalı tarih verenlerin hiçbirinin de tarihine katılmıyorum. Bir derviş kardeşinde rüyasında bunu görse ona da katılmam. Bu hakka sahibim din olarak. Baktın tekrar söylüyorum din olarak buna katılmama hakkına sahibim, bugüne kadar söylenmiş olan tarihlerin hiçbirisine de katılmadım. Bunu şimdi yine bir örnek vereceğim milletin canı sıkılacak. Şeyhim de tarih verirdi. Şeyh Efendi hatta rüyasını anlatırdı, mehdi doğmuş kucağına vermişler. Bana sorarlardı, rüyası hak derdim. Tabi yaşadığı dönem içerisinde mehdi zuhur etmedi. Dediler, ne düşünüyorsun, dedim ki, -ben şimdi rahat konuşabilirim. Neden? Daha önce söylemiş olsaydım bunu herkes Şeyh Efendiye farklı yetiştirirdi- Şeyh Efendinin rüyası haktı bütün veliler ona benzer bir rüya görürler, mehdi onun kucağında çocuk gibidir hepsi de mehdiyi görürler, mehdi ile sarmaşırlar, çocuksa gözlerinden öperler, alnından öperler, büyükse sarmaşırlar. Kimi genç delikanlı gibi görür kimi kırk yaşlarında görür kimisine "yaşıyorum" der, doğrudur, rüyaların hepsi de haktır, halinde görürler, haktır. İbrahim aleyhisselam oğlu İsmail'i kurban ederken gördü. Rüyası hak mıydı? Evet. Ve rüyasını tevili etmeden rüyasında gördüğü şeyi tecelli ettirmek için yürüdü mü? Evet. Hak mıydı? Evet. Ama o rüyanın hakikati bir koç kurban etmekmiş öyle değil mi? Bunun hakikatini biz sonradan hem İbrahim aleyhisselam gördü hem biz gördük. Evet, mehdiyi kucağında görmek doğrudur, haktır. Onun gözünden öpmek doğrudur, haktır, onu görmek doğrudur, haktır ama tevili farklıdır. Tevili ancak rüyanın ve halin

konumuna göre ve tevil edecek olan kimsenin rüya ilmine göre değişir. Şimdi de buradan şunu çıkartmayın; Şeyh Efendide bu rüya ilmi yok muydu demeyin. O zamanda şunu derim size: İbrahim aleyhisselamda yok muydu? Anladınız mı? Evet. Hak mıydı rüyası? Evet. Şeyh Efendi de onu gördü mü? Evet. Yaşadığını gördü mü? Evet. Bakın, evet diyorum. Cenâb-ı Hakk ona ayrı bir perdede gösterdi, o da yaşadığına inandı mı? Evet. Hak mıydı? Evet. Yalan mı söyledi? Hayır. Gördüğü haktı. Gördüğü haktı. Ama hiç kimse onun gördüğünün bir hal perdesinde veyahut ta ayrı bir hakikat perdesinde olduğunu idrak edemedi. Şimdide bazı arkadaşlara hani “Mehdi geldiğinde mehdiye tabi olursunuz” sözü de bu manada. “Mehdi çıkacak oğlum yakında, ona tabi olursunuz” sözü de bu manada ama acı olanı söyleyeyim: o kardeşler bunu tevil edemediklerinden dolayı yayan kalacaklar. Bu da hak mı? Evet.

Soru:

Mehdi hadislerini Buhari ve Müslim’in eserlerine almamaları bu hadislerin sahihi olmadığını göstermez mi?

Hayır. Her ne kadar Buhari’deki hadis-i şerifte mehdi denmese dahi evsafi anlatan hadisler vardır Buhari Müslim’de. Bir tek adı mehdi değildir.

Soru:

Daha bir mehdinin gelip gelmeyeceği aklımızı kurcalarken mehdini ne zaman, nasıl, nereye geleceği hakkındaki sorularımızı saklı tutalım ve affınıza sığınarak, İslam toplumundaki bu karmaşanın düzelmesi için mehdiyi beklemek yerine dünyada adaleti sağlamak için her bir Müslümanın birer mehdi olması gerektiğine inanıyorum. Sizce?

Bence de aynen, bunun altına imza atıyorum ve asıl vazifemizin bu olduğuna inanıyorum, asıl işimizin bu olduğuna inanıyorum. Bir kenarda mehdi beklemenin az önce anlattığım gibi zayıflık, miskinlik, bu konuda aymazlık olduğuna inanıyorum. Daha ileri söyleyeceğim tuhafınıza gidecek belki de. İster gelsin ister gelmesin bu umarımda değil. Yüz bin sefer rüyamda da görsem, yüz bin sefer halimde de görsem, yüz bin sefer zahirende görsem umurumda değil. Yüz bin sefer semaya gelse yüz bin sefer dese ki “Buradayım” vallahada umurumda değil billahada umurumda değil. Daha ileri söyleyeceğim de şatahat gelecek size. Gelsin elimi öpsün. Gelsin sizin elinizi öpsün. Gelsin sizin ayağınızın altını öpsün. Gelsin. Neden biliyor musunuz? Derdim şatahat şatafat değil, büyüklenmek değil derdim. Bunu söylerken büyüklenmek değil. Harikulade hallerle donatılmış olan bir kimsenin hizmeti ile her türlü zorluğun, sıkıntının, çilenin, derdin, her türlü baskının, zulmün, soğuşun, kışın, fakirliğin, fukaralığın, yokluğun altında inim inim inlerken İslam’ı yaşatmak ve yaşamak için mücadele edenler önemli. Onun için diyorum, gelsin sizin ayağınızın altını öpsün diye. Evet. Onun için diyorum, gelsin sizin elinizi öpsün. Bir parmak çıtlatıp ta ağaçtan meyve verme kerameti ile Müslüman olacaksan olma. Bir parmak çıtlatmakla kuru ağaçtan meyve çıktı aman ne büyük kerametmiş, deyip de derviş olacaksan olma. Bu yüzden dedim. Gel yedi yaşında o çocuğun üç yüz kilometre, dört yüz kilometre yol gidip orda sema vurup çark vurup Allah deyip bi dört yüz kilometre daha geri gelip sabahın dördünde beşinde evine gidip sabahleyin sekizinde okula gitmesini gör. Gel, ekmek arası köfte ile on saat, on

beş saat hizmet edeceğim diye giden on üç yaşındaki çocuğu gör. Hey! Hazreti Muhammed-i Mustafa'nın başını okşadığı bir kimseye mehdi ne yapacak? Kim ki mehdi onun yanında? Kim ki Muhammed-i Mustafa'nın yanında mehdi kim? Kim ki? Gelsin bizim çocukların ellerinden öpsün desin ki, kış değil kıyamet değil, yaz değil, buz değil, para yok pul yok, karşılığında ücret yok, sizler Allah'ın dinini ayakta tutmak için var gücünüzle mücadele ediyorsunuz desin. Evet. Parmak çıtlatmakla bende yaparım yapacağımı. O yüzden önemsemiyorum, o yüzden gülüp geçiyorum. O yüzden hiç umuruma bile katmıyorum. Kendi gördüğümü dahi umuruma katmıyorum. Gelsin benimle beraber bir çile çeksin. Yarın İzmir var beraber gidelim İzmir'e. Gelsin. Dört yüz elli kilometre gitsin dört yüz elli kilometrede gelsin bir arabayı kullansın. Buzda bir kaydırsın arabayı bir dört döndürsün. Benim öyle bir parmak çıtlatıp ta araba kendiliğinden gitmiyor benimki. Saadatlar gelip bizim mazotu benzini de doldurmuyorlar. Biz fukara garip, kendi arabamızı kendimiz kullanacağız, kendi benzinimizi kendimiz alacağız. Öyle herkes yapar. Öyle değil mi, hadislerde diyor ki mehdi zamanında bolluk vardır. Eyvallah. O diyor, mezarın başına gider "Küntü biiznillah" der mezardaki kalkar. Eyvallah. Mezardan birisinin kalktığını görüp de Müslüman olanla, aç kalmayı, üşümeyi, uykusuz kalmayı, zorda kalmayı, okulda çile çekmeyi, anne babadan ters yüz görmeyi, eşinden terslenmeyi "Nereye gidiyorsunuz gene" "Bugün sohbet varda" "Gidin siz sohbele çoluk çocuk biz burada bekleyelim" takazalarına, "Siz Mustafa abinizi benden fazla seviyorsunuz bu gece gidin onunla yatın" laflarına, gelsin de çeksin o bir. Bir çile çeksin bizle. Saat üçte zili çal çal çal uyandığı halde uyanmasın kadın da adamın söyleyecek bir lafı da olmasın, o zaman görelim biz... Bayan kardeşler "Sohbet var zikir var şuraya gideceğiz buraya gideceğiz" dediklerinde, kocası "Oturun bir tek Allah'a siz mi inanıyorsunuz" dediğinde o kadının o takazayı çekmesi, kocası onu zikrullahla müsaade etsin diye dokuz parende atması, babası onu semaya zikrullahla göndersin diye babasının önünde on dokuz takla atması... Gelsin onları görsün de bir görelim. Mehdiye değil Hazreti Muhammed-i Mustafa'ya gözünüzü dikin. Onun sünnetini yaşamaya çalışın, O'nun haliyle hallenin. O yüzden benim diyen mehdi gelsin. Bak tekrar söylüyorum var ya şimdi bi sürü mehdi, televizyonun karşısında mehdilik güzel, hatunları da bi oynat Ankara havası sende çık böyle bi bak, eline bir tane de mendil, harika. Ertesi gün yaz ama, ben mehdi değilim gülüp eğlenmeyi, oynamayı seven delikanlıyım de 70 yaşındayken. İhtiyarların en kötüsü gençliğe özenenlerdir. Böyle kolay. Veyahut ta git Amerika'ya Amerika'da bir elin yağda bir elin balda mehdilik kolay. Bir de televizyon kur, basın-yayın kur. Valla aklım ermiyor bu parayı nerden buluyorlar. Milletin en güzel sevenleri var. Hiç olmayacaksınız siz. Yok. Andırıyorum, andırıyorum desem yalan olur. Yok, tık yok gene. Televizyonu kur, çık televizyonun karşısına, mehdilik kolay. Bas parayı, bastır parayı, mehdilik kolay. Bir kanalda değil, birkaç kanal. Ertesi gün peygamber olarak zaten zuhur ediyor. Diyor ki biz nebiyiz. Ne? Nebiyiz. Mehdiydin, daha mehdiliği sindiremedik biz. Ardından nebi dedi, ardından değilim dedi, ardından bir daha nebi oldu. Böyle kolay. Olmadı "Bu alem Hazreti Muhammed-i Mustafa yüzü suyu hürmetine yaratıldı benim yüzü suyu hürmetime yaşatılıyor" de. Kolay. Benim meşhur bir sözüm var, ben dergâha yeni girdim böyle aşkım heyecanım yerinde. Kılı kırk yarıyoruz biz. Şimdi bunları

konuşmak istemiyorum ama konuşayım, bir gün Şeyh Efendiye dedim “Efendim ben helak oldum” “Ne oldu Mustafa Efendi” dedi “Efendim Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerini her daim göürdüm, bu ara göremiyorum” “Allah Allah” dedi “Oğlum baktın mı bir haram işledin mi hiç?” dedi “Efendim tövbe üzerine tövbe indiriyorum kafayı kıracağım” dedim, “Kıracağım kafayı” dedim, “Yok” dedim “Her rabıtamda göremiyorum şu anda her daim”. “Allah Allah” yaptı, yolda gidiyoruz. “Mustafa Efendi” dedi “Oğlum geçenlerde pazara gittin mi?” dedi “Gittim efendim” dedim “Domates mi seçtin pazardan oğlum?” dedi bi düşündüm evet domates seçtim. “Oğlum hiç mi Allah'tan korkmadın pazardan domates seçtin sergiden” dedi, “O pazarcı kötüsünü kimse satacak?” dedi. “Sufi adam pazardan domates mi seçer?” dedi. Siz gülüyorsunuz. Ciddi. ciddi bu! Yer yarılısaydı içine girseydim. Domates seçtim diye başıma geliyor bu. “Git onunla helallaş tövbe et” dedi “Emredersiniz efendim” dedim. Bir dahaki cuma gittim adamın sergisine, selamun aleyküm aleyküm selam. Tanıyor, bütün Bayındır tanıyor beni “Kardeş geçen hafta domates almıştım ya burdan” “Evet bilader”. dedim “Ya seçtim ya buradan”, “Evet bilader?”, “Hakkını helal et”, “Ya bilader sen kafayı mı kırdın?” dedi “Sen bizim tanıdığımız abimiz değil misin? Sen ne oldun böyle?” dedi “Diyorlar senden için derviş oldu” dervişte değil, devriş oldu, bizim oranın şivesi. “Diyorlar senden için devriş oldu kafayı yedi vallahi inanmadım ya” dedi “Sergi senin olsun be abi” dedi, “Aman abicim ya sen boş ver ne derlerse desinler hakkını helal et bana”, “Helal olsun abi” dedi. Cuma günlerden. Neyse helallaştık tövbe ettik. Ben şimdi kendimi de sınayacağım ya, 3-5 arkadaş toplandık mescitte vur Allah zikrullahı kan revan gidiyor ortalık, dedim ben domates seçmenin başımıza getirdiği işe bak. Aradan üç gün geçmedi dört gün geçmedi, adam toto oynuyor kahvede. Toto oynuyor “Bugün Geylani hazretlerini gördüm” diyor. Duruyorum ben şimdi. Önündeki totoya bakıyorum elindeki cigaraya bakıyorum, Geylani hazretlerini gördüm diyor, susuyorum dervişlik var. Şeyh Efendi dedi çünkü “Oğlum kimseyi hor görmeyeceksin, hakir görmeyeceksin, bunda bu hal görünmez demeyeceksin aman, sıkıntı olur.” Susuyorum ben. İçimden de diyorum ki: kimisine kepçeyle, bize çay kaşığınla. Biz domates seçeriz perdeler kapanır her yer karanlık olur, adam toto oynuyor Geylani hazretlerini görüyorum diyor. Ha dedim ki Mustafa Özbağ demek ki bizde çay kaşığınla. Bir şey daha, son: Nikahım nikah, fıkıhı biliyorum. Evlendim, nikahım nikah. Durduğum yerde Şeyh Efendi zakirliğimi aldı benim. Hiç sormadım, tamam aldı, aldı. Aradan bir müddet geçti Nevşehir’e gittik dönüyoruz, döneceğimiz zaman zakirliği tekrar orda Nevşehir’de geri verdi. Başkaları soruyor, ben de yan yana otobüste geliyoruz şimdi biz. Oradan başka birisi soruyor zakirliği alınan adamın akrabaları, arkadaşın akrabaları soruyor “Efendim Mustafa Efendinin zakirliği neden alındı? Neden verdiniz?” Şeyh Efendi bi lafı yuvarlamak istedi olmadı. O arkadaşta bir köyün çavuşu. Tekrar sordu. Şeyh Efendinin söylediği şey şu “Evladım, Mustafa Efendi nikah esnasında mehrini konuşmayı unutmuş. Piranlar toplandılar ceza vereceklerdi ceza vermelerine gönlümüz razı olmadı dedik ki zakirliğini alalım ceza vermeyin. Sonrada oğlum ne yapayım pir efendiler çok seviyorlar onu toplandılar, zakirliğini ver onun tekrar, dediler bizde onların emrindeyiz biz de verdik” dedi. Mehri unuttuğum için. Bir şey anladınız mı? Siz dininizi yaşayın. Öyle

hatun oynatmakla mehdi olunmuyor. Anladınız mı? Görseniz mehdiyi burada kapının önünde deyin ki Kur'an ve sünneti yaşama ve yaşatmak için emrolunduk. Mehdi beklemek için değil. Güzel bir konuydu belki de uzun müddet parça parça sorulan soruların hemen hemen hepsine bir cevap olmuş oldu. Allah razı olsun soruyu hazırlayandan. Bu noktada da gerçekten ümmeti Muhammed'in içerisinde pimi çekilmiş patlamaya hazır bomba gibi. Çalışmaya gayret etmeye güç yetiremeyenlerin saklandıkları bir yer. Allah muhafaza eylesin.

Vücudun izafilik basamaklarında tecelli edişi gerçeğinin Arabî tarafından tasvirinde ekser zamanlarda birtakım remizler ve istiarelere başvurulduğunu biliyoruz. Bu zorunlu tavrın sebebi kendisinin de belirttiği gibi, vücudun ve mevcudatın ondan doğuşunun mantığı ve zihni olmaktan ziyade tamamıyla sırrı, keşfi ve manevi bir konu olması ve ortalama beşer idrakine ancak birtakım SEMBOLLERİN yardımıyla sunulabilir olmasıdır.

Saf metafiziğin dili zaten semboliktir.

Soyut, yalın ilahi hakikatlerin sembolik bir tarzda anlatımı insanın anlayışından bakıldığında anlamaya yardımcı olduğundan tarih boyunca birçok metafizik okullar tarafından kullanıldığı bilinir. M. Erol KILIÇ (Şeyh-i Ekber)

Bizim kültürümüzde de gerek divan, tekke ve halk edebiyatımızın temelinde, geleneksel sanatlarımızda hep bu mücerret (soyut, yalın) tasavvufi hakikatler sembolizminin yatmakta olduğu görülür.

Bunlar iç/dış sembolizmi, çekirdek/ağaç sembolizmi, semavi/nikâh sembolizmi, semavi âdem/Havva sembolizmi, kuş sembolizmi, renk sembolizmi, ayna/akis sembolizmi, nokta/daire sembolizmi, harfler sembolizmi (ilm-i Huruf) gibi sorumuz birlik/çokluk (vahdet- kesret) sembolizminden. Arabî'ye göre vücutta yalnızca bir hakikat vardır fakat biz bu hakikati iki farklı açıdan gördüğümüz için ya onu bütün zahirde görünen şeylerin zatı (aynı) sayıp buna HAK deriz veya onu zatın tezahür ettirdiği zahirde görünen şeyler sayıp bu sefer HALK deriz.

Batında hakiki birlik olan şey zahirde çokluk olarak tezahür eder O'na onun açısından yani zat'a zat açısından bakarsak o zaman o da kendisine kendisi vasıtasıyla bakar ki bu BİRLİK halidir. Fakat ona kendi açımızdan bakarsak o zaman bu birlik ortadan kalkar ikilik olur. Aslında kesret dediğimiz şey esma-i ilahiyyeden başka bir şey değildir. El – Fütuhât (IV/231)

İbn Arabî'ye göre çokluk bir olan zat'taki fiili bir taksimden değil, tamamen görüş farklılıklarından doğar. Füsüs (417)

“Hak hem el-Vahidu'l Kesir'dir hem de el-Kesiru'l Vahid'dir” (IV/232) der Arabî.

Açıklar mısınız?

Şeyhi Ekber'in zaman zaman bu tarz eserlere has tezatlı (paradoksal) bir yapıyı yansıtır. Ondaki bu tür üslubun kaynağı da gerçekte bu vahdet-kesret ikiliğinde yatar.

Aslında tüm bu açıklama ve sorular Arabî'nin şu beyti yüzünden

“O beni över, ben de O'nu

O bana ibadet eder, ben de O'na

Halde O'nu ispat ederim

O beni bilince ben O'nu inkâr ederim

Ben O'nu bilince O'na şehadet ederim

Ben deni, olduğum halde O'na yardım ederim

İşte O Hak beni var kılıp, bana kendini bildirince

Bende O'nu var kıldım

İste bize böyle hadis geldi ki

O'nun maksadı bizde, gerçekleşmişti." Füsüs (83)

Sufilerin vücudu ve vahdeti hayr ve nur, âdemi ve kesreti ise şer ve zulmet olarak görmelerini filozofların iyi kötü çatışması diyalektiğinden ziyade Taocuların Yin-Yang ahengine benzetmek daha doğrudur.

Yin-Yang= Kişi aydınlık figürler imgeleyerek değil, karanlığın bilincine vararak aydınlanabilir. (C.G. YUNG)

Buna göre bu metafizik zıtlar, âlemdeki biri negatif diğeri pozitif olan fakat neticede her ikisi de tek ve aynı kozmik ilkenin tezahüründen ibaret bulunan güçler demektir. S. Murata (İslam'daki Tao,syf45)

Arabî zahiri manadaki bu iki zıddın aslında batınen birbirine yardımcı ve ayrılmaz iki unsur olduklarını gerçeğini ancak kâmil ariflerin bildiğini söyler.

Zira onun biriyle birliği diğeriyle çokluğu, biriyle hakkın yakınlığını ve teşbihini diğeriyle O'nun uzaklığını ve tenzihini, biriyle aydınlığı (nur) diğeriyle karanlığı (zulmet) gördükleri iki göze sahip olduklarını söyler. (el- Fütuhât)

Soru:

İki gözlülük meselesi el- Fütuhât'tan (II 303-304)

"Allah biriyle kendisini, biriyle de kendi gölgeni göresin diye sende iki göz yaratmıştır."

Açıklar mısınız?

Bu yazı birçok alıntı içerir.

Vücutun izafilik basamaklarında tecelli edişinin Arabî tarafından tasvirinde ekser zamanlarda birtakım remizler ve istiarelere başvurulduğunu biliyoruz. Bu zorunlu tavrın sebebi kendisinin de belirttiği gibi, vücudun ve mevcudatın ondan doğuşunun mantığı ve zihni olmaktan ziyade, tamamıyla sırrı, keşfi ve manevi bir konu olması ve ortalama beşer idrakine ancak birtakım SEMBOLLERİN yardımıyla sunulabilir olmasıdır.

İzafilikten buradaki kastı, soru sorana soruyorum, kelime manası olarak mı? İzafilikten kasıt geçici bir şey öyle değil mi? İzafi, geçici evet. Vücutun izafiliği dediğimizde vücudun geçici olması. Zaten mevcut yaratılan her şey geçici, varlık tamamıyla bu manada geçici her şey Allah'a dönecek. Her şey Allah'a dönecekse varlığın tamamiyetini bu noktada geçici olarak görüyoruz ve Hazreti Peygamber'de sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri de varlığı geçici olarak görüyor, dünyayı da geçici olarak görüyor. Bütün varlığı komple geçici olarak görüyor. Tabii bu geçiciliği doktriner hale getiren en önemli şahsiyetlerden birisi de Arabî. Arabî bu geçici olan bu varlığı konuşurken sembollere, bu noktada anlatırken mantığa, akla hitab edecek remizlere başvurur ve bunları anlatırken sembollerle, remizlerle anlatır ama bu sadece Arabî'ye has bir olgu değildir. Bu bütün ehli sufiye has bir olgudur ama bunun çıkış noktasıda Kur'an ve sünnete aykırı bir şey değildir. Mesela metafizik noktada Cebrail aleyhisselam Dihye suretinde görünür. Bu noktada Cebrail aleyhisselam Dihye suretinde görünürken Dihye bir semboldür bir remizdir veyahut ta hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri Mirac'a çıktığında süt içer. Süt orda bir semboldür bir remizdir ve sütü ilme yorarlar. İlmin bu noktadaki remizi süt olmuş olur veyahut ta rüyasında süt içirirler, sütü hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri ilim olarak yorar veya başka bir rüyasında gökten bir ip sarkıtılmıştır, gökten bu ip sarkıtılmayı Hazreti Ebu Bekir radiyallahu anh hazretleri tevil ederken gökten sarkıtılan ipi din olarak tevil eder. Bu tevil de Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri kabul eder. O ipi önce Hazreti Ebu Bekir tutar sonra Ömer tutar sonra Osman tutar sonra Ali tutar ve Ali'den sonra ip kopar. Bu rüya Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerininindir "Bu rüyayı tevil edecek olan var mı?" diye Hazreti Muhammed-i Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem sorduğunda Hazreti Ebu Bekir Efendimiz "Müsaade ederseniz ben tevil edeyim" der, O da "Tevil et ya Ebu Bekir" deyince, der ki "Gökten inen ip, dindir" der "Kur'an, sünnettir. Buna önce ben tutunurum" der "Benden sonra buna tutunmak Ömer'e ondan sonra Osman'a ondan sonra Ali'ye ondan sonra bu ip kopar" der "Fitne devri başlar." der Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri bu rüyanın teviline hayır demez. Demek ki buradaki ip gökten inen ip dine atfedildi kopması da sonradan fitnelerin zuhur edeceğine atfedildi. İşte Arabî gibi veyahut ta ehli tasavvufun büyük sufileri her türlü meseleyi böyle semboller ve remizlerle açarlar çünkü bu âlem izafidir, izafi olan bu âlemde vücuda ait, kendilerine ait bir vücudu olmayan metafizik olguların değişik vücuda ve sembollere bürünerekten zuhur etmeleri vardır. Bunu normalde sufiler kendilerince bunu bir keşf ilmi olarak görürler. Bu bir keşif ilmidir, rüya bir keşf ilmidir, o yüzden sufilik bir keşf ilmidir baştan sona. Her ne kadar sufinin bir tarafı zahiri ibadetlerle ve zahiri noktada dursa da sufinin bir tarafı metafiziktir,

manevidir. Bu manevi tarafta ise her şey remizlerle ve sembollerle algılanır, remizsiz ve sembolden bu mana âlemi algılanması mümkün değil gibidir. Bakın mümkün değil gibidir. Manadaki bütün semboller ve bütün remizlerin zahir noktaya baktığımızda farklı manaları vardır, farklı tecelliyatları vardır. O yüzden manada görülen her şeyin, her şeyin, muhakkak bu hani Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin salih rüyalar diye adlandırdığı ve salih rüya olarak isimlendiren rüyalarındaki görülen semboller ve rumuzların ve remizlerin hepsi de bu noktada tefsire, teville ihtiyaç vardır. İşte Arabî: **Vücudun ve mevcudatın ondan doğuşunun mantığı ve zihni olmaktan ziyade** -yani bütün bu mevcudatı anlamakta- **mantığı ve zihni olmaktan ziyade sırrı, keşfi ve manevi bir konu olması ve ortalama beşer idrakine ancak bir takım sembollerin yardımıyla sunulabilir olmasıdır**. Ortalama bir beşerin bunları idrak edebilmesi için sembollere ve rumuzlara ihtiyaç vardır. O kimsenin rüyasında boynuna altın bir kolye takılması. Biz şimdi bunu normalde, o kimseye boyuna altından bir kolye taktılar. Altından bir kolye denilince o kimse kendince altını dünyalık bir mal zanneder oysa o rüyayı salih bir kimse gördüyse mesela onun imanına işaretidir. Renklerin dili vardır, rumuzdur, o kimseye yeşil bir pardüse giydirildi, yeşil bir manto giydirildi, yeşil bir elbise giydirildi. O kimsenin Kur'an ve sünnet noktasında şeriata uyduğuna işaretidir örneğin ama bunların hepsi de kendi içlerinde rumuzu, kendi içlerine sembolleri vardır. O yüzden sufiler için manevi olarak bir kimsenin bu meselelerin içinden çıkabilecek bilgiye, icazete, tecrübeye ihtiyacı vardır. Eğer bir kimse bu sebeple bu bilgiye, tecrübeye, bu manevi olgunluğa erişemediyse "Bilemediklerinizi zikir ehline sorunuz" ayet-i kerimesince o kimsenin gidip bir üstada bunları sorup, danışıp, bir üstattan bu bilgiyi ve ilmi alması gerekir. Yoksa kendi kafasından, bana yeşil elbise giydirdiler, dediğinde peygamberliğini bile ilan eder o veya bana yeşil elbise giydirdiler başıma da yeşil bir tane de sarık taktılar, der kendisinin şeyhliğini de ilan eder. Adama soruyorsun işte yani bu meseleyi nasıl, bu hale nasıl geldin veyahut ta nerden şeyhlik yapmak icap etti gibisinden, Şeyh Efendi sordu yani benim yanımda sordu, durdu, durdu, durdu, "Ben" dedi "rüyamda bir sefer şeyhimle kendimi sırt sırta gördüm" dedi. Rüyasında şeyhiyle kendisini sırt sırta görmüş, şeyhliğini ilan etmiş. Bizde millet şeyhini açık gözle görüyor, demek ki o kimse neliğini anlatacak, neliğini ilan edecek belli değil. O zaman için Şeyh Efendi ile Allah rahmet eylesin yani gözünü kapatmadan açıkça konuşanlar var, onlar neyi ilan edecekler farklı bir şey tabi. İşte manevi âlemde bu noktada ben sırrı da, keşfi de manevi âlemin içerisinde görürüm. Bunlar kendi içerisinde birer kategoridir, birer basamaktır. Keşf ehli ayırdır, sır ehli ayırdır. Ama bunun başlangıcı mana ehlidir. Mana ehli biraz daha yürür keşf ehli olur, biraz daha yürür sır ehli olur. Bu, ilme'l yakın, ayne'l yakın, hakke'l yakın noktası gibidir. O yüzden mana ehli dediğinizde, bunun başlangıç noktası bazen böyle söylüyorum kabri şerifteki bir kimsenin, bir kabirdeki kimsenin haline aşına olmaktan başlar. O kimsenin kalbine ince ince ilham gelmesinden başlar. O, mana ehli olma yoluna girmiştir, onun bu hale erişmesinin yolu, farzları yerine getirme, haramlardan uzak durma, Allah'ı çok zikretme, Allah'ı sevmek, şüphelilerden uzak durma ile mümkün olur. Bu hale gelmeyen bir kimsenin kendisini mana ehli görmesi de caiz değildir. Sema eden bir kimsenin sema ederken, üstadıyla sema etmiyorsa en aşağısı, en

aşağısı, seması ritüelden geçmez. Allah'ı zikrediyordur ama mana değildir. Mana ehli olan kimse, rüyaları biraz daha açıktır, hal görmeye başlar. Mana ehli olan bir kimse en az dördüncü esmayı almıştır bizde. Başka yerlerde üçüncü esma da mana ehli görürler onu, biz görmeyiz. Bizim sıkı biraz, sıkı. Varsınlar başka yere gitsinler, bizim öyle bir derdimiz de yok. Mana ehli denilince kabirden haber verecek, keşf ehli denilince şu ağacın zikrini dinleyecek keşf ehli. Keşf ehli, bir kimseye rabita ettiğinde onun kalbinin zikrullah yapıp yapmadığını anlayacak, keşf ehli. Keşf ehli, şimdi köşeden X kimse çıkacak, diyecek tak çıkacak. Keşf ehli, birazdan yağmur yağar diyecek yağmur yağacak, keşf ehli. Görmediği bir yere rabita edecek görecektir orayı, keşf ehli. Üstadı kaldıracak ona telefonu “Neredeyim?” diyecek nerede olduğunu söyleyecek onun. Keşf ehli. Kimse hayal görmesin. Günlerce istihare yapıp bir mürşid-i kâmilî rüyasına göremeyenler kendilerini mana ehli görmesinler. Yaşayan bir mürşidi bulamayan, bağlanamayan, yaşayan bir mürşide intisap edemeyen bir kimse kendisini mana ehli görmesin, aldatmasın kendi kendini. Aldatmasın. Kendi kendisinde maneviyatının çok olduğundan, kendince maneviyatının bol olduğu edebiyat yapmasın. Sufilik hal işidir, kâl işi değil. Sufilik hal işidir, kâl değil. Öyle atmakla tutmakla olmuyor bu işler. Ne lazım? Mana lazım. Bunun için kimsenin farzlara dikkat etmesi, haramlardan uzak durması, nafilere sınımsız yapışması, nafilere yapışması, kimsenin kalbini kırmaması, güzel ahlaklı olması. Öyle eşine küfret gel, çocuğuna küfret gel, eşine haksızlık yap gel, alışverişte haksızlık yap gel, ona yalan söyle, onu üçkâğıt yap, buna beş kâğıt yap, bu mana ehli değil. Bu mana ehli değil. Dedikodu yap, gıybet yap, iftira et, her şeyi söyle, mana ehli. Değil. Ardından keşf gelecek çünkü. Ardından sır gelecek. Ardından sır gelecek. Sır ne? Allah'a hakke'l yakın noktasında yakın olmak. Sır, Cenab-ı Hakk'ın esma-i sıfatının tecelliyatına aşına olmak. Cenab-ı Hakk'ın sıfatlarının tecelliyatına aşına olmak. Bu, sır. “O hiçbir şeye benzemez.” bunu anlatamazsın bile. O sana ait bir haldir, o sırdır, o her an değişkendir çünkü. O da izafidir, her an tenzih edersin, her an tenzih ettiğin için her daim o da değişkendir. Cenab-ı Hakk'ın efal ve sıfatlarının tecelliyatını seyretmek, hayrete düşmek ve hayretin artması hakke'l yakın noktasıdır. Bu da sırdır. Bu da sırdır. Ama önce mana ehli olmak.

Saf metafiziğin dili zaten semboliktir.

Eyvallah, metafiziğin dili semboliktir. Semboller konuşur metafizikte. Rüyalar baştanbaşa remiz ve sembollerden geçilmez. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri Hendek'te kayaya bir balyoz vurdu bir kıvılcım çıktı dedi ki “Kisra'nın yıkıldığını görüyorum.” Dikkat edin. Remiz ve sembollerle doludur. Bir tane daha balyoz vurdu dedi ki “Yemen'in fetholdüğünü görüyorum.” Bir balyoz daha vurdu “Bizans'ın yıkıldığını görüyorum.” dedi. Bakın hepsi de remizdir, hepsi de sembolüdür. Oysa Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri Hendek'te kocaman çıkan bir kayayı kırıyor ama işaret ettiği şeyler farklı şeyler. O yüzden metafizik komple sembollerin üzerinden gider. Adam Allah'ı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin suretine görür, semboldür. Son noktada Allah'ın görüleceği hal Hazreti Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem hazretleridir. Öleceğim gideceğim bu ilim kalsın diye konuşuyorum. O kimse önce şeyhinin suretinde görür ardından herhangi bir peygamber onu ele aldıysa eğitimini, o

peygamberin suretinde görür, eğer yok bir peygamber almadıysa, eğer ki sahabelerden bir zatı gördüyse sahabelerden bir kimse almıştır onun eğitimini ya da pir efendilerden birisi almıştır. Pir efendilerden birisi onun eğitimini aldıysa pir efendinin suretinde görür ama daha yolu var onun. Son halde o kimse, Cenab-ı Hakk Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin üzerinden ona hitab eder. Bunu söylüyorum ki ölür kalır gidersem bir hal ile hâllenen bir kimseye ilim olarak kalsın. Bunu yalana dolana sürenler, bunu görmediği halde görmüş gibi gösterenler mahşerde perişan olurlar. Semboldür. Orada sembol Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleridir, hakikat, Allah'ın esma-i sıfatının tecelliyatıdır. Bakın sembol konuştu. Metafizik tamamen semboller üzerine kuruludur. Musa'ya Cenab-ı Hakk ağacın arkasından hitab etti. Musa'ya ateşin içinden hitab etti. Musa aleyhisselam Turi Sina'da Allah'la konuşurken, görüşürken Cenab-ı Hakk'ı bulutumsu bir şekilde gördü. Bulutumsu bir şekilde görünce dayanamadı "Ben seni görmek istiyorum" dedi. Aslında aynı zamanda da yanındaki 70 tane sahabeti de, inananı da görmek istiyordu onlarda Turi Sina'ya bu yüzden geldiler, dediler ki: Turi Sina'ya biz de gelmek istiyoruz ve Rabbimizi biz de görmek istiyoruz. Bir kısmı "Senin Rabbini bende görmek istiyorum" dedi. Musa aleyhisselam bunlardan etkilendi. Bunlardan etkilendiği için dedi ki: Seni görmek istiyoruz. O da "Beni göremezsiniz" demedi. Cevaba dikkat edin, "Ben görünmem" demedi, "Sen göremezsin ya Musa" dedi. Bakın, ben görünmem, ayrı, sen göremezsin, ayrı. Anladınız mı inceliği? "Şu dağa" dedi "tecelli edeceğim. Eğer oraya tecelli ettiğimde dayanırsan görebilirsin." Dikkat edin, "Göremezsin" yok, "Dağa tecelli ettiğimde görürsen beni görebilirsin." Musa ve yanındakiler bayıldılar, dayanamadılar o tecelliyata. Evet, saf metafiziğin dili bu noktada her şey sembollerin üzerindedir. Yani, metafizikten kasıt mana. Mananın dili semboller üzerine kuruludur. Semboller konuşur orda, semboller konuşur. Meleği kanatlı görür herkes değil mi? Semboldür. Ama kanatlı tarif eden de hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleridir. Semboller konuşur, semboldür. Melek kanatlıdır. Hatta hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri meleklerden bahsederken der ki, bir kanadı şurdan şuraya kadardı, bir kanadı burdan buraya kadardı. Evet doğru. O halde onu gördü mü? Evet. Meleği o halde gördü mü? Evet. Ama o bir sembol mü? Evet. E şimdi bir adım daha ileri gideyim, Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerini insan olarak, içimizden biri olarak görünmesi de bir sembol olabilir mi?

Bizim kültürümüzde de gerek divan, tekke ve halk edebiyatımızın temelinde, geleneksel sanatlarımızda hep bu mücerret (soyut, yalın) tasavvufi hakikatler sembolizminin yatmakta olduğu görülür.

Bunlar iç/dış sembolizmi, çekirdek/ağaç sembolizmi, semavi/nikâh sembolizmi, semavi Âdem/Havva sembolizmi, kuş sembolizmi, renk sembolizmi, ayna/akis sembolizmi, nokta/daire sembolizmi, harfler sembolizmi (ilm-i Huruf) gibi. Sorumuz birlik/çokluk (vahdet-kesret) sembolizminden.

Yani bunların hepsi de bu sembollerin hepsi de var biliyorsunuz bunları o yüzden bunları açıklamama gerek kalmaz herhalde. Var mı açıklamama gerek duyan? Aşına oldu herkes bu sorularla.

Arabî'ye göre vücudda yalnızca bir hakikat vardır fakat biz bu hakikati iki farklı açıdan gördüğümüz için ya onu bütün zahirde görünen şeylerin zatı (aynı) sayıp buna HAK deriz veya onu zatın tezahür ettirdiği zahirde görünen şeyler sayıp bu sefer HALK deriz.

Bu noktada tecelliyat eğer o kimse bakış açısı açısından, görüş açısı açısından görünen şeyleri ya Zattan yani Hakk'tan görür o kimse ya da halktan görür. Bu noktada hakikatin bir halktan Hakk'a tecelliyatı vardır bir de Hakk'tan halka tecelliyatı vardır. İster Hakk'tan halka olsun ister halktan Hakka olsun her ikisi de bu noktada haktır.

Batında hakiki birlik olan şey zahirde çokluk olarak tezahür eder O'na onun açısından yani zat'a zat açısından bakarsak o zaman o da kendisine kendisi vasıtasıyla bakar ki bu BİRLİK halidir. Fakat ona kendi açımızdan bakarsak o zaman bu birlik ortadan kalkar ikilik olur. Aslında kesret dediğimiz şey esma-i ilahiyeden başka bir şey değildir.

Normalde Arabî'ye göre varlığın üzerinde tecelli eden her şey Ondandır. O her an, ayet-i kerimece, bir şan üzerinedir, bir şen üzerinedir, bir iş üzerinedir. O zaman varlığın üzerinde tecelli eden her şey aslında Ondandır. Ama eğer biz bu varlığa Ondan bakarsak tek görünür, bu varlığa kendimizden bakarsak, bu varlık, var olan bu varlık bir de var edeni görürüz, ama biz bu noktada hem varlığa baksak, hem varlığa bakarak var'ı var edeni görsek, veyahut ta vardan bakıp varlığa baksak da, ben onu ikilik olarak görmüyorum, bunun altını çizeyim. Bunu sufilerin büyük bir çoğunluğu ikilik olarak görmüşler. İkilik ne: hem var'ı hem de var edileni görmek. Aslında bu bir veçheden bakılırsa ikilik değil, ya? Bu bir veçheden bakılırsa hem var'ı hem var edileni birlemek demek, meselenin en çözüm noktası, en zirve noktası demek. Yok, eğer biz varlığa onun gözüyle baktığımızda, onun gözüyle baktığımızda, bu devamlı bir kimsenin durabileceği bir nokta değildir. Duranlar olmuştur, her daim durulabilecek noktada değildir burası. Fakat bir kez bu şaraptan içen bir kimse sarhoş olup, kendinden geçip, kendisini hep orada görebilir. Bu zandan başka bir şey değildir. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin sünnetinde hem varlığı hem var edeni birleyip görmek vardır. Bu peygamberi bir duruştur. Bu peygamberi duruşa sahip olanlar çok enderdir. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin ölçüsünde ve sünnetinde varlığı yok görmek yoktur ama varlığın bütününde esma-i sıfatın tecelliyatını görmek vardır. Varlığın bütününde. Ve varlığın bütününde esma-i sıfatının tecelliyatını gören bir kimse her daim uyanık ve her daim onu gözetlemededir. Asıl durulması gereken yer burasıdır. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri az önce anlattığım sarhoşluk noktasında durmamıştır. Hazreti Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri sarhoşluktan yana değildir. O, hayretten hayrete geçme yanındadır. Bir kez sarhoş olduysan sarhoş kimse varlığın diğer tecelliyatlarından uzak olacaktır ama her daim uyanık olan her daim kulaç atacaktır yakınlığın de yakınlığını isteyecek, yakınlığın de yakınlığını isteyecek, hayretin de hayretini isteyecek, hakikatin de hakikatini isteyecektir. Sarhoş, yakınlığın yakınlığını istemekten uzaktır, sarhoş hakikatin hakikatine koştuktan uzaktır. O çünkü kendisinden geçmiştir, kendisinden geçen bir kimse hakikat deryasında kulaç atamayacak hale gelir. Oysa Hazreti Peygamber

sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri en yakın olduğu anda dahi “Hakkıyla sana kulluk edemedim ya Mabud” deyip, yok mu daha içirilecek şarabın, getir, bütün şişeleri bugün içmek istiyorum, deyip yakınlığın de yakınlığını istiyordu ve sarhoş olup düşmüyordu. Bizler onun ümmetiyiz zayıf kimseleriz. Biz bir kadehle sarhoş olup kendimizce, var mı bize yan bakan deriz ama Muhammedî bir duruş sergileyen kimse yok mu daha demeli, onun için sabahlar olmasın zikrullahına zikrullah katmalı, onun için sabahlar olmasın yakınlığına yakınlık katmalı. Eğer yakınlığına yakınlık katma noktasında değil ise o bizim yolumuzdan da değildir. Evet, bir kısım sufiler o yüzden kendilerine Hakk’ın gözüyle Hakk’tan yana baktıklarını zannetmişlerdir, bu benim kendi iddiam, bu zandan öte değildir. Bir kısmı da yine yayan kalmıştır hâlk edilenden, halktan Hakk’a bakmaya çalışmıştır bunlar da yayan kalanlardandır. Bizcesi, bencesi Hazreti Muhammed-i Mustafa’nın sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin ayak izlerini takip etmek, manada O’nun ayak izlerini takip etmek, halde O’nun ayak izlerini takip etmek, O’nun kokusunu takip etmek. O zaman bu, hakkıyla kulluk edemedim ya Mabud noktasıdır. Bu, yakınlığın de yakınlığını isteme, hakikatin de hakikatini istemedir. Bu, hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin “Bana eşyanın hakikatini göster” demesidir. Burası bence çok önemli bir ayrışma noktası. Burası çok önemli bir ayrışma noktası. Ya Mansur gibi bir kadeh içip “Ene’l hâk” diyenler çoğalacaktır, işin kolay tarafı çünkü. İşin kolay tarafı. Ya da, ya da Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerini önde görüp O’nun ayak izlerini sonuna kadar takip etmektir. İşin zor tarafı da budur. Allah bizi affetsin.

İbn Arabî’ye göre çokluk bir olan zat’taki fiili bir taksimden değil, tamamen görüş farklılıklarından doğar.

Evet, Arabî kesreti yani çokluğu bakışla alakalı olduğunu söyler. İnsanlar baktıklarından dolayı çok görürler der. Bakışta bir, yani baktığını algılayacak olan o kimsenin akli, o zaman baktığında o kimsenin algısında aklının buna hükmettiğini düşünür. Çünkü Arabî’ye göre duyular yanılmaz akıl yanılır. Arabî duyuların yani bakan gözün yanılması değildir der, aklın yanılmasıdır der çünkü gözün gördüğüne hükmedecek olan akıldır. Ben de ona inanırım. Kulağın duyduğuna hükmedecek olan akıldır, akıl hükmeder. Biz duyu organları ile bir şeye dokunuruz: bunun çay olduğunu bize öğretmiştir birileri aklımız bizim bunu çay olarak algılamıştır, anlamıştır, hafızaya almıştır, idrak etmiştir bunu ve önce bakmazdan önce bakar, der ki, o çay olması gerekir. Neden? Bilgisi ile hükmeder. Bunda mutmain olması için bir yudum alır, bir yudum aldı, çayın kokusunu, çayın tadını aldı, hükmetti, tekrar dedi ki “bu çay” neden? Daha önce bunun tecrübesini etmişti. Akıl bu noktada hem tecrübe edilmemiş bilgi ile hem de tecrübe edilmiş bilgi ile hükmeder. Hükmeden akıldır çünkü. Arabî’ye göre hükmeden akılsa hata yapanda akıldır, kusuru işleyen de akıldır. O zaman kesrette vahdeti, birliği göremiyorsa o kimse bu, aklının hatasıdır gören gözünün hatası değildir. Ya? Aklının hatasıdır. Akıl burada neden hata yapar: bilgisizlikten, tecrübesizlikten hata eder. Aklın bilgi aldığı, tecrübe aldığı alan var mıdır? Evet. Zahir manada duyu organlarıdır, batın manada kalbidir, manadır aklın bilgi aldığı yer. O yüzden deriz manası yoksa o kimsenin, tanınması olmaz, bilmesi olmaz diye. Aklın diğer en önemli, en önemli bilgi kaynağı

kalbidir yani manadır. Eğer sufi yolunda gidecek olan bir kimsenin manası yoksa, o kimsenin metafizikten konuşması, manadan konuşması doğru değildir. Ancak o tasavvuf ehli değil, sufi değil, o mutasavvıftır. Mutasavvıf nedir? O kimsenin tasavvufu bilmesidir. Üniversitedeki tasavvuf hocaları gibi diyanetteki imamların müftüleri gibi. Biliyorlar mı? Evet. Yazıyorlar mı? Evet. Mesnevi okumuş mu? Evet. Mesnevi'den bilgisi var mı? Evet. Hal var mı? Hayır. Kalbi ilim var mı? Hayır.

Şeyh Efendi soruyor bir imama “Hoca Efendi kaç yıldır namaz kıldırıyorsun?” işte “20 küsur yıldan beri” şimdi kendimi methediyormuş gibi algılanmasın da - bunlar bir tecrübe çünkü- ben Bayındır'da zakirim, imamlar benim zakirliğimi istemiyorlar. Meyhaneden kalkma adam burada zakir oldu başımıza diye. Haberim var benim bundan ben de Şeyh Efendiye dedim ki “Efendim benim zakirliğimi alın, siz bilirsiniz ama burada imamlardan birisine verin derslere gelen arkadaşla. Ben yine çalışayım, koşturayım ama bu imamlardan birisi zakir olsun beni kabullenmek istemiyorlar. Benim böyle bir derdim de yok, sıkıntı yok ben hizmet ederim, koşarım, imamlardan birisi zakir olsun.” Toplandı imamlar. Beni çok seven olmaz hiç bu yolda. Öyle yani hikmet-i hüda bu işte. Az olur, çok olmaz. İmamlar da toplandılar bir imam arkadaşın evinde ben de bunu Şeyh Efendiye söyledim, Şeyh Efendi hiç yorum yapmadı. Böyle imamlar toplu, en yaşlısı var içlerinde, mevzu mevzuyu açtı işte, onlar biliyorlar tabi her şeyi. Aslında ince ince Şeyh Efendiye de tepeden bakıyorlar. Şeyh Efendi de böyle “Biz ümmiyik” O'nun meşhur şeyleri var böyle. Teneke çalışıyor Şeyh Efendi kargalar uçuşsun, kaçsın gitsin diye. Döndü böyle o tepeden bakana “Hoca efendi kaç yıldır namaz kıldırıyorsun?” dedi, o işte “Yirmi küsur yıldan beri imamım bizatihi efendim” dedi. “Hiç rüyada namaz kıldırдың mı?” dedi, “Hayır efendim” dedi, “Hiç rüyada ezan okudun mu?” dedi, “Hayır efendim” dedi. Bakın Şeyh Efendinin bunu sormasının sebebi şu: Rüyada namaz kıldırдың mı? Yani seni imamlığın manevimi. Rüyasında namaz kıldırıdıysa Cenab-ı Hakk onun üzerinden hidayet edecek. İmam, manevi, yok. Hiç ezan okudun mu? Sen manevi insanları davet ettin mi? Manevi bir davetçiliğin var mı? İnsanları İslam'a çağırdın mı? Yok. “Allah Allah, Hoca Efendi hiç” dedi, böyle baktı “rüyada” dedi “bir şey görmez misin sen?” dedi “Bir şey görmedin mi?”, “Yok işte efendim şöyle böyle şeyler görürüz” falan dedi. “Hocalar” dedi “Aranızda Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri ile görüşen var” dedi “Onunla bizatihi konuşan var” dedi “Biraz içe yönelin, derinlemesine gidin.” İnsanlar vardır tasavvuf ilmini bilir oturur kitap yazar. Evet. Çıkarırsın televizyona şakır şakır konuşur. Doğru. Bir anlatır ki çevir sayfayı yapar. Harika. Ama asıl sufilik, kalpten ilim alması. Bu ne? Onun kalbinde bir çocuk oluşacak, velet, bir nur oluşacak. O nur oluşursa ona ne sorarsan sor. Eğer o Âdem olduysa, Cenab-ı Hakk dedi ya meleklerine “Sorun ne soracaksınız” dedi, sorun ne soracaksınız. Sorun ne soracaksınız dedi. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri ne dedi “Bana ne soracaksınız sorun” dedi. Biraz hiddetlendi, ne soracaksınız sorun dedi. Birisi kendisinin kimin oğlu olduğunu sordu, zürriyetinden şüphe ediyor. Babasını sordu, onun gerçek babasını söyledi. Dikkat edin, o kimse “Ben kimin oğluyum?” dedi onun gerçek babasını söyledi. Yani onun babasını başka bir kimse biliyor ama herkes. Herkes onun babasını işte X kimse olarak biliyor, kendisi de öyle biliyor. Benim babam kim, deyince, sen filancanın

oğlusun dedi. İşte bu kalp ilmi, mana ilmi, bu farklı. Bunu dışarı taşımak yok yalnız. Bunu dışarı taşımak yok. O kimsenin şeceresini görecen, sabredeceksin. Bunu taşımak yok. O kimsenin o gün ne melanet işlediğini bileceksin, bunu taşımak yok. Buna itiraz edecekler şimdi, “Nerden bilirmiş ki?” Çünkü bilmiyorlar. Aldatılacağını bildiğin halde aldanacaksın. Şecereyi okuyacaksın. Bu mana ilmi, onu bildiğin halde zahire göre davranacaksın, bu mana ilmi. Bunu öyle -şimdi kızacaklar gene bana-beş tane kitap okumakla olmuyor bu, bu on tane kitap okumakla, yazmakla olmuyor. Bu böyle olmuyor, yolu o değil bunun. Arabî dahi üçyüz tane şeyh dolaştı. Yolu bu değil onun. Hazreti Mevlâna’nın dört tane şeyhi oldu. Yol o. Hazreti Mevlâna’yı Mevlâna eden son nokta Şemseddin-i Tebrizi. Tebrizi’siz yol gidilmez. Şems’in yoksa yol gidemezsin. Şems’in yoksa kâldesin, halde değilsin. Eğer kâlle olacak olsaydı Hazreti Şems, Hazreti Mevlâna Celaledin-i Rumi hazretleri ile hiç uğraşmazdı.

“Hak hem el-Vahidu’l Kesir’dir hem de el-Kesiru’l Vahid’dir” der Arabî.

Hem vahüd’l kesirdir, birlikte çoktur, birdir, sıfatsal tecelliyatı çoktur ve her sıfatsal tecelliyatta Zat kokusu vardır. Her sıfatsal tecelliyat Zatı mıdır? Değildir. Her sıfatsal tecelliyatta Zat var mıdır? Evet. **Hem de der ki, Kesiru’l Vahid’dir** yani kesret, çokluk demek. Hem çoklukta birdir, ne kadar çokluk tecelli ederse etsin her efal ve sıfatta Zat kokusu vardır. Her efal ve sıfatta. Ama her efal ve sıfatta Zat kokusu olup, “Bu Zat mıdır?” dediğinde “Hayır” deriz. Zattan ayrımı? Yine “Hayır” deriz, Zatin aynısı mı? Yine “Hayır” deriz. Bu müthiş bir tik taktır. İşte geçen haftadan kalan var ya bir Hazreti Mevlâna’dan soru, çakıştı şimdi burada. Hani Hazreti Pir der ya -orayı da okuyayım size değil mi? Birbirini tamamlasın. Buraya ile alakalı sohbet edeceğimi söylemiştim- **O’nun sebep yakıcılığından sevdalara düşmüşüm.** O’nun sebep yakıcılığından sevdalara düşmüşüm. **O’nun hayallerine dalmışım da sofestai kesilmişim.** O’nun sebep yakıcılığından sevdalara düşmüşüm, dalmışım sebep yakıcılığından. Ortadaki bütün sebepleri yakmış, aklımın dayanacağı bütün sebepleri yakıyor, duygularımın dayanacağı bütün sebepleri yakıyor, gördüğüm bütün her şeyi yakıyor, bildiğim her şeyi yakıyor ve bir sofestai haline getiriyor. Sofestai: şüphe. Yunan felsefesinde Sofestai: şüphe. Aslında Yunan felsefesinde bir kısmı, şüphe olarak bakmış, bir kısmı akli reddetme olarak bakmış, bir kısmı ise gördüğü her şeyi bir hayal olarak görmüş. Her şey hayal. Ve her şey hayal ise ve aklımızla bu hayal -aynı sofestai düşüncesinde olanlar- aklımızla biz bunu algılayamayacaksak, anlayamayacaksak ve aklımızca anlamaya ve algılamaya çalıştığımızda aklımızın dayandığı sebepleri yakıyorsa ve aklımızı padişahlaştıracak ilahlaştıracak bütün sebepleri ortaya yerden kaldırıyorsa, işte bu sufilerin tenzihidir. Her şeyi O gibi görürken “O değildir” demektir. Aslında an ve an yaklaştığını hissedersin, an ve an göreceğini düşünürsün, her semada Onunla vuslatın sonuna ereceğini düşünürsün ve her çark edişte “Allah” dersin artık nefes bitecek artık sonsuzluğa doğru yürüyüş olacak artık bir daha geri dönüş olmayacak ve sen son adımı atıyorsundur, senin son Allah deyişindir ve son tecelliyattır, bitmiştir artık oradan geri dönmeden, uçsuz bucaksız Onun sıfatların içerisinde yok olup, hiçliğini görüp, Ona doğru yaklaştıkça yaklaşmak, yaklaştıkça yaklaşmak, yaklaştıkça yaklaşmak, gördüğün bütün sıfat ve efalin tecelliyatından kurtulup zatullahın

ulûhiyetinde yol yürümek var iken, sebepler bir bir yanıp bir bir düşerken, sen “Son merhale, son nefes” derken, dersin ki “Varmış daha zaman”. Çark bitmiştir, her şey toplanmıştır, perdenin arkasındakinler perdeyi dürüp atmıştır kenara, sen yine de yeniden bir perdedesindir, yineden bir hayrettesindir, yineden göğsüne bir el durdurmuştur seni, yine sen bir adım kaldı, bir nefes kaldı, bir yudum kaldı, bir lahza kaldı, bir an kaldı dediğinde bir el seni başka biri perdeye götürmüştür. Bu artık uçsuz bucaksız bir tik taktır. Ve sen her nefeste kavuşmayı arzularken bir nefes daha beklersin, bir nefes daha beklersin, bir nefes daha beklersin, bir nefes daha beklersin, ha bu dalga alacaktır seni, ha öbür dalga alacaktır seni, ha bir daha vuruştur, bu son vuruştur, bu son Allah deyişindir bu âlemde, bu son defa bir bekleyişindir, bu son defa hasretindir, bu son defa duyusundur, “Gel” sözü gelecektir sana, “Dön” sözü gelecektir ama bir bakarsın ki başka bir hayrete geçersin, başka bir perdedesindir, O değildir. Ne güzeldir değil mi Sezen’in söylediği, dün gece hiç tanımadığım bir kimseye sırf sana benziyor diye merhaba demişindir. Ona benzer çünkü her şey, Onun kokusu vardır her şeyde, Onun tecelliyatı vardır, Onun yüzü vardır, Onun cemali vardır. Yaklaştıkça yaklaşırsın, Odur, koştukça koşarsın, Odur ama tam yakın olduğun zamanda, O değildir. Ve dersin ki, ne güzeldir o şarkıyı mırıldanırsın kendi içinden: dün gece hiç tanımadığım bir kimse sırf Ona benzedi diye merhaba demişindir. Ve yine beklersin sen O yeniden gelecektir, bir an yine vuracaktır, yine bir perdede, yine bir perdede, yine bir perdede, yine bir perdede, yine bir dalgada. Bu dünya, bu âlem bir dalga gibidir artık, her şey deniz gibidir senin gözün önünde ve her şey bir dalga vuruşundan başka bir şey değildir. Baktığın her şey bir deryanın içerisinde bir dalga vuruşudur, kâh kendini görürsün o deryanın içerisinde, o zerrenin içerisinde, her şeyde. Vuran senden sanadır. Kâh dersin ki: bu ben değilim, bu Odur, vuran Ondandır Ona olur. İşte ister kesrette vahdet de sen, ister vahdette kesret de. İster Hazreti Pir gibi “Ben onun hayallerinin Sofestaisi gibiyim” de. İstersen Onun hayallerinin içerisinde bir zerre gibi gör kendini. Eğer Onun hayalinde hayal isen sen, Onun hayalinden tat al, lezzet al hayalinin içinde kal, aman hayalinden dışarı çıkma dersin oysa hayalinden dışarı çıksan da Onun hayalidir amma velakin hayalden hayale geçilir. İşte bu tam bir sofestai olmaktır. Bu tam bir akılsızlıktır. Bu tam aklın çürümesidir. Bu tam bir aklın bu noktada çiğnenmesidir çünkü sebepler kalmamıştır senin için. İnanmak için dahi sebebin kalmamıştır senin. Herkes inancına sebep arar, senin için inanmanın bir sebebi yoktur artık, senin için inanmanın, iman etmenin bir sebebi kalmamıştır. İşte bu hal ile hâllenmektir kesrette vahdet, vahdetle kesret. Bir perdesidir, bu noktada bir dalgasıdır. Bunu bir tek perdeden anlatmak, bir tek dalgadan anlatmak, bir tek boyuttan anlatmak da mümkün değildir. Bu boyuttan boyuta geçmek, bu kesretten kesrete, bu vahdetten vahdete, bu perdeden perdeye, bu halden hale, hayretten hayrete geçmektir. Artık senin gözünün önünde Onun tecelliyatından başka bir şey yoktur geri kalan hepsi de rumuzdur, rumuz. Hepsisi de birer nedir, senin arkadaşındır, senin dostundur, adı Ahmet’tir, adı Mehmet’tir, senin eşindir, senin çocuğundur, rumuzdur her şey senin için artık. Sen o âleme yabancısındır artık, oralı değildirsindir sen, sen orada durmak istemezsin dersin ki, her şey rumuz her şey, her şey bir sembol, bu âlem bir sembolden ibaret, bu âlem bir rumuzdan ibaret, adını

ne koyarsan koy adını. İster harflerle, ister sayısal rakamlarla koy. Sayısal rakamlar zor gelmiş insana, hepimize bir sayısal rakam konsaydı? İlk yaratılana “bir” deseydik sayabilir miydik yaratılanları? Sayamazdık. Hepsini bir yaparız; âdem ederiz, hepsini bir yaparız melek ederiz, hepsini bir ederiz şeytan ederiz, hepsini bir ederiz resul ederiz, hepsini bir ederiz veli ederiz, hepsini bir ederiz ağaç ederiz, hepsini bir ederiz meyve ederiz. İsimdir, semboldür, başka bir şey değildir. Bu âlem bir sembolden ibarettir. Gördüğün her şey sembolüdür. Ama gördüğün her şeyde Onun tecelliyatı vardır. O’nun tecelliyatı olan bir şeyi yok görme. Onun tecelliyatı olan bir şeyi de yok görme. İşte bir sofestai yaşamaktır bu, bir sofestai. Dilimi mazur görün, bu Hazreti Pir’in dili, benim çok hoşuma gider bu, bir sofestai gibi yaşamak. Hani Hazreti Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin diline çevirelim, der ya “Dünya hayatı bir yolcunun ağacın altında gölgelenmesi kadardır, gölgelenmesi gibidir.” bir yolcusun, ağacın altında gölgeleniyorsun. Yolcusun, ağacın altında gölge, gölgedesin, gölge. Dünya hayatı ağaç gölgesi. Ağaç ne acaba? Ama dünya hayatı ağaç gölgesi. Gölgeyi düşünebiliyor musunuz? Güneş herhangi bir taraftan vurur, uzar-kısalır, gölgedir hâlbuki. Gölge uzasa ne olacak, gölge kısalırsa ne olacak. Gölgeyi uzat uzatabildiğin kadar, gölgeden ibaret değil mi? Hazreti Allah da gölgeyi uzattı demez mi ayet-i kerimede? Hazreti Pir de o ayeti almaz mı “Allah gölgeyi uzattıkça uzattı” der. Düşünebiliyor musunuz Hazreti Pir’e hayat ne kadar uzun gelmiş ve diyor ki “Allah gölgeyi uzattıkça uzattı” Yani benim bu dünya sürgünümü uzattıkça uzattı. Biz baktığımızda 80 yıllık ömür ne kadar uzun bir ömür gibi geliyor veya kimisine kısa geliyor. Hazreti Pir de diyor ki, uzattıkça uzattı. Usanmış dünyadan, usanmış sembollerin içerisinde durmaktan, usanmış. Diyor ki, uzattıkça uzattı. İşte ister vahdette kesret gör, çokluk gör, birliğin çok görünmesi. Birliğin çok görünmesi. Bunu istediğiniz gibi algılayabilirsiniz, bu baktığınız ışığa kaç kişi baktı, bin kişi baktı. Bin kişide aynı rengi görmedi gerçekte ama bininin de renk anlayışı birdi. Neydi? Hepsi sarı dedi. Herkes baktı, sarı mı? Evet. Birisi hiç hayır dedi mi? Demedi. Ya birisinin gözü farklı görüyorsa? O dedi ki, sarı değil. Herkes ona deli dedi, akılsız dedi ve baktığında herkes sarıyı tarif et desen, hiçbir sarı birbirinin tarifi tutmayacaktır ama hepsi de sarı görecektir. Kesret. Herkes baktı, baktığında kendince gördü. Kesret.

Şeyhi Ekber’in zaman zaman bu tarz eserlere has tezatlı (paradoksal) bir yapıyı yansıtır. O’ndaki bu tür üslubun kaynağı da gerçekte bu vahdet-kesret ikiliğinde yatar.

Evet, bütün sufilerde ne yazık ki bu tezatlar vardır. Bu paradoksal düşümler, bu paradoksal anlamlar, yani bu tezat tecelliyatlar vardır. Hepsinde vardır. Hepsinde. Bir tek Arabî’de değil. Kimisi Arabî’yi böyle çok metodik görür, metodik görünce de Onda bu tip tezatlar, Onda bu tip paradoksallar yaşanmayacağını zanneder ben de yaşanacağını söylerim. Hatta bazen onların akılları ile oynamak için yaparım. Akılla oynarım onun. Onun Arabî akılla oynarım derim ki, Arabî’de de paradoksal düşümler var, O’nda da tezatlıklar var, dediğimde kalır o, kabullenmez. Çünkü o sufiliği bilmiyor. Evet, sufilik paradoksallık yaşamaktır yani sufilik tezatlık yaşamaktır çünkü bugün gördüğün eskimiştir, bugün gördüğünü yarın inkâr etmek zorunda kalacaksın. Yarın çok uzak bir gün, o esnada yaşadığını inkâr edeceksin. Bu

müthiş, dışardan bakıldığında paradoksal bir düşünümdür. Bunu o yüzden anlatamazsın hiç, o yüzden hiç kimseyle paylaşamazsın çünkü yarın anlatacak olduğun şeyi bugünün reddiyesi olacaktır, hiç kimseyle bunu paylaşamazsın. Ertesi gün o meleğin rengi değişecektir, ertesi gün o cinninin rengi değişecektir, o esnada ertesi gün o kimsenin, bugün gördüğün, o sembole ait bir kimsenin rengi değişecektir, hali değişecektir, dün iyi gördüğünü bugün kötü göreceksindir, bugün kötü gördüğünü yarın iyi göreceksindir, dün beşinci esmada gördüğün kimseyi yarın üçüncü esmada göreceksindir. Bu müthiş bir paradoksalıktır. O yüzden kendince kendi kendine baktığında da o paradoksalılığı yaşarsın ve kendini dünden daha fazla yakın hissedersen aldanırsın dersin ki, ben gaybe düştüm, ben kayba düştüm, ben kayıptayım, ben yine senden uzaklarda kaldım, ben yine senden hasrete düştüm, ben yine bir nefes seni unuttum mu acaba, ben yine bir nefes sen benim aklımdan çıktın mı acaba, acaba ben senden bir nefes uzak mı durdum, diye aslında kendinle tenakuza düşersin. Dün oysa o yârin bahçesine gül derlerdin, dün oysa O senin başını okşardı, sen otururdun ağlardın, O'nun göğsüne yaslanırdın ama dün dünde kaldı cancağzım bugün yeni bir şey yaşamak lazım. O dündü, o dündü senin sarığını düzeltirken, o dündü senin gözlerinin yaşını silerken, o dündü senin omuzuna dokunurken, o dündü bir nefes olarak senin yanı başından geçerken. O paradoksalılığı kendin de yaşarsın ve kendi kendine tenakuza düşersin ama tekrar derlenir toparlanırsın dün dünde kalmıştır çünkü. Bugün yeniden bir hayret gerek, bugün yeniden bir koşuşturma gerek, bugün yeniden peşine düşmek gerek, düne bakarsan aldanırsın cancağzım çok uzaklara düşersin. Bir bakarsın ki insanlar sevgilileri ile düğün yaparken sen o şarkıları dışardan dinlersin, bir bakarsın ki birileri mırıldanıyorlar bir perdede sen o mırıldanan cemaatin içinde değilsin, sen o sohbe katılmamışsın, o perdenin dışında kalmışsın, bakarsın ki yanarsın, eyvah dersin ben dünle aldandım. Hep dervişler dünle aldanırlar, hep sufiler dünle aldanırlar, bir zamanlar biz nasıl dervişlik derler, biz şöyle hal görürdük, biz böyle hal görürdük, biz böyle yaşardık biz böyle severdik, derler, hepsi de kırık bir aşk hikâyesi anlatır. Oysa aşk her gün can alır her can verir, oysa aşk her gün diriltir her gün öldürür, oysa aşk her gün Onun eteğine yapışan her gün Onun peşinde koşanların yüzüne bakar. Aşk vefasız değildir ama aşıklar vefasızdır. Görürsün o zaman vefasızlığını. Herkes onun tennuresine dokuduğunda sen dokunamamışsındır. Sensin gaflete düşen. Sizin önünüzde sizin yaptıklarınız vardır, bir başkasının değildir. O zaman oturur tekrar ince eler sık dökersin; ben nerede yanlış yaptım dersin, ben nerede eksik davrandım, muhakkak ki ben bir şeyler yapanlardan oldum. Sübhanallahi ve bihamdihi sübhanallahi'l azim ve bihamdihi estafirullah el azim dersin eğer merhamet coşarsa, eğer "Sen af yolunu seç" dediği Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem senin yüzüne bakarsa, bir çırpıda o tennureye yine yapışanlardan olursun. O hazreti Peygamber'in sallallahu aleyhi ve sellem hadiserini inkâr edenler var ya, Onun manasından haberleri yok çünkü. Onlar yakınlığı isteyenlerden değil çünkü. Orada elinden tutacak olan Allah'ın izniyle Odur. Odur. Ve yine tennurenin ucundan tutarsın. O yüzden sufilerin tenakuzları bitmez, sufilerin paradoksal halleri bitmez o paradoksalılığı hep yaşayacaktır. Arabî'de çok yaşamıştır. Biz ona dışardan baktığımızda, kâl olarak bakarsak bu noktada, zahiri ilim olarak baktığımızda

diyeceğiz ki, tespit doğru: tezat. Biz dışardan baktığımızda diyeceğiz ki: tezat, dün de öyle söylüyordu bugün böyle söylüyor. Aslında kendi iç âleminde bir tezatlığı yok Onun, dün öyle tecelli etti bugün böyle tecelli etti. Dün nehrin kenarında yürüyordu, bugün raftingciler gibi nehrin içinde. Dün ona, onunla konuşan nehrin kenarından “Ne güzel balıklar yüzüyor nehirde” dedi. Baktı “Debisi çok yüksek” dedi. “Ne kadar yüksek debide, ne kadar balıklar var, ne kadar nimetler var, ne kadar yaratmış olduğu varlıklar var” dedi. Neden? Dün nehre kenardan bakıyordu ama o gün birisi bir omuz vurdu ona. Bir omuz vurunca nehrin içerisine düştü. Nehrin içine düşüncene ne balığı görür oldu ne de başka bir şeyi. Belki de kendisini balık gördü. Ne gördüğü belli değil. O esnada da konuştuğu; o hal ile.

Aslında tüm bu açıklama ve sorular Arabî'nin şu beyti yüzünden

“O beni över, ben de O’nu

O bana ibadet eder, ben de O’na

Halde O’nu ispat ederim

O beni bilince ben O’nu inkâr ederim

Ben O’nu bilince O’na şehadet ederim

Ben deni, olduğum halde O’na yardım ederim

İşte O Hak beni var kılıp, bana kendini bildirince

Bende O’nu var kıldım

İste bize böyle hadis geldi ki

O’nun maksadı bizde, gerçekleşmişti.”

Kim Allah'ı zikrederse Allah'ta onu zikreder. Sen Allah'ı zikredince O da seni zikreder. Onun zikretmesinin tecelliyatı, o kimsenin zikretmesindedir. Bu ayet-i kerimeyi nereye koyacağız şimdi? Perşembe sohbetine geçtik: Kim Allah'ı zikrederse Allah'ta onu zikreder. Bunu kelamcılar, tefsirciler için içinden çıkamazlar. Bütün tefsirciler derki, Allah'ın zikretmesinin en aşağı anlamı, müteşabih ya bu, en aşağı anlamı, onu affetmesidir. O, tefsircinin anladığı, onun anlamak istediği, onun duygusu, onun aklı. Neymiş? En aşağısı affetmekmiş. Ben Onu zikrediyorum O da beni zikrediyor, O beni över ben de Onu överim; zikretmek. Ben Onu överim O da beni över; zikretmek. O beni över bende Onu överim; zikretmek. Hani dedi ya ayet-i kerime de: siz azar saparsanız öyle bir kavim getiririm bu kavim, Allah onları sever, dikkat edin, onlarda Allah'ı sever. Sevgi nerden geldi o kavme -özel bir kavim bu- nerden geldi: Allah'tan geldi. Allah onu sevdi önce. Allah onu sevdi önce. Allah onu sevince o da Allah'ı sevdi. O kavim özel, seçilmiş kavim, seçilmiş, özel. Allah kimini kimine üstün yarattı, özel. Onlar, Allah'ın sevdikleri, Allah'ın sevdiği, Allah onu sevmiş. Allah onu sevince o Allah'ı sevmiş. O zaman ondaki sevgi Allah'ın sevgisi. O onu sevdi. O onu sevince onda bir sevgi oluştu. Ondaki sevginin oluşması Ondan. O sevdiği için onda sevgi oluştu. O sevdiği için onda sevgi oluşunca o sevginin gerçek sahibi O. Gerçek sahibi olunca aslında ondaki sevgi de Onun, Ondaki sevgi de Onun. O sevgiyle o sevginin arasında fark kaldı mı? Kalmadı. Siz birisine âşık olsanız birisini sevseniz, gerçekten sevseniz, gerçekten âşık olsanız vallahi de billahi de oda sizi sever. Fıtrattır çünkü bu. Gelir ya birisi der, efendim ben filancaı seviyorum, benimki karşılıksız sevgi, yalan söylüyorsun! Neden? Sen sevmedin onu. Sen ona âşık olsaydın ciğerinden kan damlatsaydın, gözünden yaş yerine kan aksaydı, her

baktığın yerde onu görseydin, her konuştuğunda onunla konuşsaydın, her baktığın yerde onun cemalini seyretseydin, vallahi yemek dahi yiyemezdin, yemek yiyemediğin için aç kalırdın yemekte dahi onu görürdün, yemekte. İçeceğin suda onu görürdün, arabada onu görürdün, bakardın birisine onu görürdün, herkesi o görürdün, herkesi o gördüğün anda mesele bitmiştir. Sen öyle âşık olmadın ki. Sen öyle sevmersin. Neden? Korkarsın öyle sevmekten. Sen aç kalmaktan korkarsın, sen karısız kalmaktan korkarsın, sen adamsız kalmaktan korkarsın, sen parasız kalmaktan korkarsın, sen iflas etmekten korkarsın, sen deli denilmesinden korkarsın, deli. Şeyhimin hanımı dahi deli derdi bana. Deli, bildiğiniz deli. Deli Mustafa geldi, deli Mustafa gitti, deli. Şeyhimin hanımı kıskanırdı, kocasını dervişinden kıskanırdı, erkekten kıskanırdı. İstemezdi beni eve. Oğlanları beni istemezdi, kızları beni istemezdi, damatlar beni istemezdi, Nevşehir dervişleri beni istemezlerdi, dergâhın içerisindeki dervişler beni istemezlerdi, beni sevmeslerdi, yüzüme tebessüm ederlerdi, sevmeslerdi. Neden? Aynaydım. Sonradan aklım geldi. Baktım neden sevmiyorlar bunlar beni diye sonradan, Şeyhim öldükten sonra düşündüm dedim ki, yok sevemezsiniz ki. Öyle sevmediğinizden dolayı korkarsınız, ürkersiniz. O yüzden böyle bir âşıktan herkes korkar zaten. Böyle bir âştan şeyhlerde korkar. Şeyhler de korkar böyle bir âşıktan. Şeyhlerde titrer böyle bir âşıktan. Çünkü o aşığın duası da arş-ı âlâyı titretir. O aşğın tersliği bütün âlemi ayrı bir kargaşaya sürükler. Âşık kargaşadır çünkü. Âşıklık kargaşadır, âşıklık bildiğiniz anarşidir, âşıklık bildiğiniz devrimdir. Öyle fasa fiso devrim değil o. Öyle bir âşıklık tam bir devrimdir. O, dünyayı manivelasız ortalığı kaldırır o. Âşık odur. Âşıktır o. Ama O sevdiyse, ondaki sevgi de O'na aittir. Bunu sevmeyen bilmez.

Arabî'yi burada herkes şimdi diyecek ki "O beni över, ben Onu överim" dediğinde şirk diyecek onu. Bak övmüş, ne diyor "Allah onları sever" övmüş mü? Övmüş. İstemez misiniz Onun sizi sevmesini? İstersiniz. Ama Musa gibi dayanabilir misiniz bilemem. Herkes ister değil mi ama Musa gibi herkes dayanamaz. O sevdi mi Ona ait olursun, hiçbir şeye ait değilsindir. O sevdiyse. Bunun öbür hali ne? Bu Onun tepeden inme sevdikleri, birde ne var: kim Allah'ı zikrederse Allah da onu zikreder. Bu ne: farzları yerine getirip -bakın dikkat edin, Allah'ın sevmesi o kimsenin farzı, vacibi, sünneti yerine getirdiğinden değil. Orası keyfiyetsiz. Orayı bir keyfiyete, bir ağaca bağlama orayı. O'nun sevdikleri. O'nun sevdikleri özel, hususi. Hususi. Âmâdan sevmiş onu. O, ilm-i ilahisinden seçmiş onu. İlm-i ilahisinden ayırmış onu. İlm-i ilahisinden ayırmış. O, ne yapıyorsa yapmış, ne ediyorsa etmiş, onu ilm-i ilahide ayırmış, demiş "Sen geç, bu tarafa" o tarafa almış onu, ona çizgiyi aştırmış, demiş "Sen geç bu tarafa", geçmiş o tarafa o. Sen istediğin kadar de ona, arkasından bütün her şeyi söyle. O seçilmiş, O onu sevmiş. O onu sevmiş, ayırmış onu. Bu sadece peygamberler değil, ayırmamış ayet-i kerime de bunu. Sadece peygamberlere has tutmamış bunu. Bu, Allah'ın âşık olduğu kullar. Allah'ım ne muhteşem bir şey. Allah'ın bizatihi sevdiği kullar. Ne muhteşem bir şey. O sevmiş onu önce, onun sevgisi de Onun sevgisinden. Hani ben bazen anlatırım ya, kendi sevginizi Ondandır görün derim. Ben sufileri bu kategoriye alırım, hakkınızı helal edin. Benim de o kadar bir çizgi dışılığımla olsun. Bence sufiler Allah'ın sevdikleridir. Biz kimiz böyle mücadele ede ede, çırpına çırpına Ona yaklaşalım. Hiç kendimi öyle görmem ve kardeşlerimi

de öyle görmüyorum hepiniz hakkınızı helal edin. Öyle biz kendi gayretimizle bir yerlere gelebilmiş bir kimse değiliz haşa Allah kendi nefsim için söylüyorum. Hani bazen derim ya, şatahat ederim, biz Onu tanımadan sevdik, derim. Biz tanımadık O'nu, biz mektep medrese görmedik, biz tanımadan sevdik, biz bilmeden Onu zikrettik. Bilmiyorduk ne olduğunu ama bizdeki bu tanımadan sevme, bizdeki bilmeden zikretme, Ondan. O sevmiş. Belki de içinizden kimi daha fazla sevdi bilmiyoruz, belki de onun yüzü suyu hürmetine buradayız biz, bilemeyiz ama sufilik hayatım boyunca hiç şöyle göremedim kendimi, yani: ben sevdim de O beni sevdi, diyemedim hiç ben veyahut ta, ben zikrettim O beni zikretti, diyemedim kendi iç âlemimde. Zaman zaman ben de akla düşüp, insanları akla çekeceğim ya, aman gayret edin demek için, Allah'ı çok zikredin, diyeceğim ya aman zikredin, aman şunu şöyle yapın aman bunu böyle yapın, diyeceğim ya. Bu böyle sufilikten uzak olan kimselere anlatılacak şey, onların bize gene akla mantığa bizi vurdurup gene bu sebepleri yaktıracaklar bize. Onlar bir sebep isterler ya, onlar bir sebep istesinler onların akıllarını karıştırmayayım diye onlara bir sebep koyuyorum ben önüne. Aslında vallahi de billahi de kalben öyle değilim. Hiç değilim hem. Hiç değilim. Ama din anlatmak için, şariat anlatmak için söylüyorum, inandığım bir şey değil. Benim yolum değil çünkü. Ben hiç tanıımıyordum, hiç bilmiyordum ben Onu, zahiri olarak. Benim içimden geldi namaz kılmak. Bana hiç kimse namaz kıl demedi, bana hiç kimse içkiyi bırak demedi, bana hiç kimse uyuşturucuyu bırak demedi, bana hiç kimse hapi bırak demedi, bana hiç kimse esrarı bırak demedi, bana hiç kimse bu gittiğin yol kötü demedi. Herkes benim elimdeki paraya baktı, ben ne kadar para getirdim ona baktı herkes, herkes ben ne kadar içirdim, ben hangi meyhanede içirdim, ben hangi pavyona götürdüm ona baktı, ben hangi gazinoya götürdüm ona baktı herkes. O beni çekti kendine. Ben bir öğlen vakti kendiliğinden namaza başladım, bıktım dedim bu dünyadan ben sana gelmek istiyorum dedim, ben seni istiyorum dedim, benim istediğim başka hiçbir şey yok bu âlemde dedim, ne yaşayacaksa yaşadım dedim. O benim sevgim değildi, ben biliyorum bunu. Ben kimim ki. Ben zikrullah'a gittiğimde bütün mana ehlini gördüm orada. Ben kimim ki onu görecek, ben neyim ki. O yüzden tanımadan sevdik, bilmeden zikrettik. Herkeste bir şey söyledi hiç umurumda değil. O yüzden Hazreti Pir'i de anlamadılar, Hazreti Mevlâna'yı da anlamadılar, Arabî'yi de anlamadılar. Zannettiler ki küfre düşüyor bunlar. Oysa o ayetin açılımını söylüyordu. Ne diyor ayet-i kerime "Allah onları sever" neden gücünüze gitsin ey aklını putlaştıranlar, bilgisini putlaştıranlar, Allah'ın sevgisinin önüne mi geçeceksiniz? Allah sevdi mi birini ne yapacaksınız? Allah'a gidip "sevme"mi diyeceksiniz? Hani dedi ya terkisindeydi, kim? Kuzeni. "Ey oğul beni iyi dinle, bütün dünya sana iyilik yapmak için toplansa, O müsaade etmedikçe iyilik yapamazlar, bütün dünya, bütün insanlar sana kötülük yapmak için toplansa, O müsaade etmedikçe kötülük yapamazlar." O sevdi mi, hesap bitmiştir. O sevdi mi kitap bitmiştir. O sevdi mi akıl gitmiştir. Kim aklıyla O'nun önüne çıkabilir? Kardeşler, dostlar, aklınızla O'nun sevgisinin önüne çıkabilir misiniz? Aklınızla O'nun sevgisini anlayabilir misiniz? Aklınızla O'nun sevgisini tarif edebilir misiniz? Aklınızla O'nun sevgisini nasıl yaşarsınız? Aklınızla O'nun sevgisini nasıl tadarsınız? Bana söyler misiniz, O'nun sevgisi bir vursa size bir damlası, kalır mısınız kendinizde? İşte

Hazreti Pir öyle diyor, geçmiş kendinden, **O beni över ben Onu**. “Ben” derken dahi ikilikte hazreti Pir, tenakuz var. O beni över ben de Onu dediğinde iki tane çıktı. Bak gene tenakuz var. Ondan Onu O övüyor, Ondan da Onu O övüyor. Öven de övülen de O. Mademki her şey rumuz, mademki her şey sembol övdüğü kendisi değil mi? Kim kimi övecek? Hazreti Pir, bir damarım dahi ayık değil diyor ya. Bir damarım dahi ayık değil. Damarım dahi ayık değil. Damar, bir tek damar dahi ayık değil der ya Hazreti Mevlâna. O yüzden **O bana ibadet eder ben de Ona** Ayık değil. Kim Allah'ı zikrederse Allah da onu zikreder, çıkın işin içinden. İbadet zikir değil mi? Sen ibadet ettin, senin ibadetine karşılık verdi, o ne? Senin ibadetine karşılık verdi, o ne? Hatta kendisine vacip gördü bazı şeyleri. Neden? Kul mu ki, kendine vacip görüyor? **Halde Onu ispat ederim** demiş, evet. Ah koca Pir, halden anlayan olsa, halde ispat et. Hal ehli mi kaldı ki? Onunda zamanda hal ehli yokmuş, bakın diyor ki “halde ispat ederim O’nu” nerede var dizi dize gelip de o hali yaşayacak olan? Ancak sufilerdir. Zikrullahta -bu şirk derler ya- zikrullahta sufinin uyanığı üstadına rabita eder, der ki: Ben onun kalbine gireyim. Onun kalbine girerse bütün dervişlerin kalbi orada ya, bütün dervişlerin haliyle hâllenir. Üstadının kalbine girince üstadının kalbinde ne hal varsa oda tecelli eder ona. Şöyle düşünün, mana ya, Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin manasına girdiniz, aldı sizi. Ümmeti ya, şefkatli ya, merhametli ya, manen içine aldı. Başka türlü gidemezsin. Girsen Onun gözlerine bir baksan, Onun gözlerinin gördüğünü sen de görsen Onun gözlerinden. Onun içine girsen, Onun kalbinin idrakinden sen de alsan, Onun idrak ettiğini sen de idrak etsen. Dimi, yolculuğa çıkmak istemez miydiniz? Dimi, Refref’e binmiş ya yanında da Cebrail. Sen de içinde olsan Refref’e binsen. Ya da Refref’i mi olsan ki? Refref’de bir rumuz değil mi? Refref’de bir sembol değil mi? Cebrail de bir rumuz değil mi? O’da bir sembol değil mi? Cebrail kim ki?

O beni bilince, ben O’nu inkâr ederim Tenzih. **Ben O’nu bilince O’na şehadet ederim** Teşbih. **Ben deni, muhtaç olduğum halde O’na yardım ederim** Tenzih. **İşte o Hak beni var kılıp bana kendini bildirince ben de O’nu var kıldım** Teşbih. **İşte bize böyle hadis geldi ki onun maksadı biz de gerçekleşmişti** Teşbih.

Sufilerin vücudu ve vahdeti hayr ve nur, âdemi ve kesreti ise şer ve zulmet olarak görmelerini filozofların iyi kötü çatışması diyalektiğinden ziyade Taocuların Yin-Yang ahengine benzetmek daha doğrudur. Yin-Yang= Kişi aydınlık figürler imgeleyerek değil, karanlığın bilincine vararak aydınlanabilir. (C.G. YUNG)

Buna göre bu metafizik zıtlar, âlemdaki biri negatif diğeri pozitif olan fakat neticede her ikisi de tek ve aynı kozmik ilkenin tezahüründen ibaret bulunan güçler demektir. S. Murata (İslam’daki Tao 45)

Bu, sufiler için yolun başında böyledir. “İki deryayı bıraktı birbirine karıştırmadı.” İki deryadan kasıt ehli akıl için, birisi küfürdür birisi imandır ya. Yok öyle algılamam, hiç öyle düşünmem. İki deryadan kasıt, birisi Şeriat-ı Muhammedîye’dir, birisi Hakikat-i Muhammedîye’dir. Bu, yolun başında iki görünür sana, bir taraftan bakarsın Şeriat-ı Muhammedîye’dir, uymak zorunda kaldığın şeydir, bir taraftan -eğer burayı düzgün hale getirir, kendini ötelere doğru götürmek istersen Hakikat-i Muhammedîye’ye doğru yol alırsın. Bunun arasında ince bir perde

vardır. Bu ince perde ikisinin birbirinin ilmini de değiştirir. Bunu tepeden, Hakk'tan bakarsan, bunun hepsi de Hakikat-i Muhammedîye'dir ama sen bunu halktan bakarsan, kimisine bu, kimisine Şeriat-ı Muhammedîye, durumuna göre kimisine Hakikat-i Muhammedîye gelecektir. Bunların içerisinde kendince, kendine ait izafi, geçici zıtlıklar olacak mı? Evet.

Arabî zahiri manadaki bu iki zıddın aslında batınen birbirine yardımcı ve ayrılmaz iki unsur olduklarını gerçeğini ancak kâmil ariflerin bildiğini söyler. Eyvallah.

Zira onun biriyle birliği diğeriyle çokluğu, biriyle hakkın yakınlığını ve teşbihini diğeriyle O'nun uzaklığını ve tenzihini, biriyle aydınlığı (nur) diğeriyle karanlığı (zulmet) gördükleri iki göze sahip olduklarını söyler. (el- Fütuhât)

SORU; iki gözlülük meselesi.

Bazı insanlar iki gözleriyle biri göremeyebilirler. Sufilerin kemale erenleri için iki gözde olsa bir yere bakar. İki gözün gördüğü de birdir aslında. Göz ikidir ama gördüğü birdir. Sen gördüğünü bir görmeye çalış, gözünün iki olduğuna bakma. Kulağın ikidir ama duyduğun birdir. Burnunda iki delik vardır ama koku aldığın birdir. O zaman iki gözlülük yoktur sufilerin kendi lisanında, kendi dillerinde. Avam için, sufiliğe yeni başlayanlar için ikidir. Aslında birdir. Hani hazreti Pir bakkal dudu kuş hikâyesi vardır ya. Hani der “Evladım git oradan şişeyi getir.” Çırak der ya “Hangisini?” “Evladım sen şaşı görmektesin” der “biri, iki görüyorsun.” Der ki “Usta burada iki tane şişe var.”, “İyi oğlum kır da gel o zaman birisini.” der. Çırak gider kırar, der ki “Usta ortada hiç şişe kalmadı.” Aslında birdir, sen iki görürsün. İki gözün var ya, aklın takılır senin orda, iki gözünle iki görürsün sen. Gördüğün birdir. Bak şimdi kendi kendine, gördüğün bir değil mi? gördüğün bir. Karanlık, aldatmaca. Aydınlık, aldatmaca. Gördüğün bir. O yüzen iki gözlü olanlar kemale ermemiş olanlar. Bir: yolun başı, iki: iki gözlü olanlar, arif olanlar. Yolun başında, kemale ermemiş olanlar iki görecekler, yolun sonunda gene iki göreceklerin. İki değil. İki göreceklerin demeyeyim özür dilerim, iki anlatacaksın. Neden? Senin bir gördüğünü kimse bir görmeyecekte o yüzden. Ve Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri dikilecek başına. Diyecek ki “Ümmetimin anlamadığı şeyleri anlatma.” Sen, iki anlatacaksın. Oysa o ikiyi bir yapmak için ne kadar uğraşmıştın değil mi? evet. Ama ikiyi bir yaptığında, insanlara iki anlatacaksın. Diyeceksin ki, Şeriat-ı Muhammedîye bu. Bu size ait bir ölçü. Hani Ebu Hureyre dedi ya radiyallahu anh, “Biz Resulullah'tan sallallahu aleyhi ve sellemden iki heybe ilim aldık. Öndekini herkese dağıtıyorum. Arkadakinden konuşursam “Hureyre kâfir oldu” der, kellemi uçurursunuz.” diyor. Bu, sır. Anlatırken iki anlatacaksın ne kadar büyük tenakuz öyle değil mi? Hani Cüneyd-i Bağdadi tevhidden bahsedeceği zaman kapıyı pencereyi kapattırılmış sağlam, “Bakın” dermiş dervişlere, “sağlam kapattınız mı?” “Evet.” bakarmış orda yani yabancı bir kimse var mı. Yok. O zaman tevhidden bahsedermiş. Bakın bahsettiği tevhid sohbetleri yok elimizde. Cüneyd-i Bağdadi'nin tevhid sohbetleri yok elimizde. Evet. Anlatmamış dervişler hiç dışarda onları. O zaman iki gözlülük var mı? Var. İki gözlüğü kaldıracaksın ama sonra sonunda gene iki gözlen anlatacaksın.

“Allah biriyle kendisini, biriyle de kendi gölgeni göresin diye sende iki göz yaratmıştır.”

Evet. Biriyle neymiş, kendisini, biriyle de kendi gölgeni göresin diye yaratmış. Birisi Şeriat-ı Muhammedîye birisi Hakikat-i Muhammedîye. Lazım mı? İkisi de lazım. Hakikat-i Muhammedîye’yi bulabilmeniz için Şeriat-ı Muhammedîye’den geçmeniz lazım. Bir ayağınız Şeriat-ı Muhammedîye de duracak. Öbür ayağınızla Hakikat-i Muhammediye’ye kulaç atmaya başlayacaksınız inşaallah.

İnsanın âlem temelindeki insaniyeti onun cem etme özelliğine dayanmaktadır. Âlem-i sagir olarak insan, âlemde bulunan bütün sıfatları nefsinde toplar. Bu bakımdan Hakk en mükemmel biçimde insanda tecelli eder.

Hakk Teâlâ âlemi, âlemle ya da onun suretiyle yönetir. Birinci yönetim tarzı çocukla baba, sebep olanla sebep vb. arasında mevcut olduğu gibi zorunlu bağıntılarla ortaya konulmaktadır. Hakk Teâlâ âlemdeki eşyayı bir takım zorunlu bağıntılara raptederek, âlemin kendisini yönetmesine müsaade etmektedir.

İkinci tarz yönetimde ise durum çok farklıdır. Bu, Hakk Teâlâ'nın, âlemin sürekli değişen kevnî suretlerinin Esma-ül-Hüsna ve sıfatları yani ezeli ve ebedi olan suretler aracılığı ile batınen yönetmesi ve tanzim etmesinden ibarettir. (Bu, Hakk'ın âlemdeki her şeyi Ayan-ı Sabite'ler aracılığı ile yönetmekte olduğuna denktir. Prof. İzutsu)

Hakk'ın kendisine layık gördüğü Hayy, Âlim, Mürid, Kadir gibi bütün isimler âlemde bulunmaktadır. Hakk'ın kendisine layık gördüğü Hayat, İlim, İrade, Kudret gibi bütün sıfatlarda âlemde bulunmaktadır. Buna göre Hakk Teâlâ âlemin zahirini batınından yönetmektedir.

İnsan nefsinde âlemde ne varsa cem eder. İnsanı Kâmil ise ancak bu özet anlamda âlemin bir zübdesidir. (Hülasasıdır)

Allah insan-ı Kamil'i âlemin RUHU kıldı. Suretinin kemalinden ötürü de ona ulvî ve süflî âlemleri musahhar kıldı. Nitekim âlemde Hakk Teâlâ'yı hamd ve tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur.

Şu hâlde âlemde ne varsa hepsi de insanın teshiri altındadır. Ama bu gerçeği ancak âlim olan İnsan-ı Kâmil bilir. Ve bunu bilmeyen kimsede cahil olan insan-ı hayvandır. (Füsüs)

Arabî'ye göre inanın kemali ve ona tahsis edilmiş en yüksek mertebe onun cem etme yeteneğindendir.

Sizce?

Cem etme özelliğine sahip olan kimseye insan ve halife adı verilir. Gözbebeği insan için ne ise insan da Allah için o dur. Zira Hakk Teâlâ yarattıklarına onun aracılığı ile bakar ve rahmet eder. (Füsüs 13/49)

Kevnî düzeyde insan, yani insan-ı kâmil en kâmil anlamda "cem etme" yeteneği ile donatılmıştır. Kendi nefsinde âlemde var olan her şeyi ferdiyetleri dolayısı ile değil fakat küllilikleri hasebiyle "cem etmesinden" dolayı insan-ı kâmil iki özellik izhar eder.

Birincisi, kelimenin tam anlamıyla Allah'ın kâmil kulu olan tek varlık olması, ikinci özellik ise bir bakıma Hakk'ın kendisinin olmasıdır. Prof. İzutsu (Füsüs sa. 13-49 şerhi)

"Hakikatte biz kullarız ve Allah'ı Teâlâ bizim efendimizdir. Ama bil ki sen ya da ben insan dediğimiz vakit biz O'nun ayn'ı oluruz." (Füsüs 180-143-243)

Soru:

Âdem hem Hakk'tır ve de Halk'tır. Ve ondaki cem etme vasfından dolayı kendisine layık görülen Allah'ın halifesidir. (Füsüs 25/26-171/172)

Açıklar mısınız?

“Cem etme” vasfını idrak ettikten sonra asıl soruya geçelim, İbn Arabî en somut örnek olarak Hazreti İbrahim’i gösterir. İslam’da Hazreti İbrahim HALİLULLAH yani Allah’ın mahrem dostu olarak bilinir.

Fakat Arabî bunu farklı bir etimoloji ile açıklar ve bunu “bir şeyin içine nüfuz etme” “cüzlerine ayrılarak bir şeyin içine yayılma” anlamındaki TAHALLÜL kelimesinden tüder.

Varlığın sirayet’i zirvesine ancak insanı kâmil de ulaşır ve varlıkta yani Hakk Teâlâ’nın bütün kemâlâtında insana nüfuz edip onun zahirinde ve hem de batınında tecelli eder. İbrahim için şeref payesi olan Halil işte bu olguyu remzetmektedir. (Prof. İzutsu)

“İbrahim’e Halil adının verilmesi O’nun suretinin varlığına Hakk’ın sirayet edip yayılmış olmasındandır. (Füsüs 71/72-80/81)

Arabî burada iki çeşit tahallül bulunduğuna dikkat çeker:

1- (Hz. İbrahim’in remzettığı) insanın aktif bir rol oynadığı İbrahim’in Hakk’ın suretinde görüldüğü tahallül.

2- Hakk’ın aktif rol aldığı Hakk’ın İbrahim suretinde görüldüğü tahallül.

Bu iki hükümden her biri kendi başına doğrudur. Çünkü her hüküm için bir yer ve bir makam vardır ki o hüküm orada zahir olur ve ondan ileri geçmez.

Hakk’ın sıfatları yaratılmış olanların sıfatlarıdır. Benzer şekilde, zamanla mukayyet olan bütün varlıkların sıfatlarının da Hakk’ın sıfatları olduğunu beyan etmek isabetlidir. Keşani (sa. 72)

Sorumuz Tahallül hadisesinden, Füsüs 73-81-83 de geçen Arabî açıklamasından. “Bilsinler ki bir şey bir başka şeye tahallül ederse, birinci şey ikinci şeyin içinde bulunur. Tahallül eden tahallül edilen tarafından perdelenir, örtülür. Böylece tahallül edilen zahir olurken tahallül etmiş olan da batın olur.

Eğer Hakk zahir olacak olursa, halk onda mestür ve batın olur. Bundan dolayı da halk, Hakk’ın bütün ilahi isimleri, O’nun işitme ve görme organları ve bütün ilişkileri ve bütün bilgi kazanma araçları olur. Eğer halk zahir olacaksa Hakk da halkın kulağı, gözü, eli, ayağı ve bütün melekleri olur.

Kaynaklara göre Arabî gördüğü rüyalar doğrultusunda seyahat eden bir mutasavvıftır.

30 yaşında iken “Doğuya git” emriyle (rüyasında) Hac vazifesini ifa etti. (William Chittick/2008)

İbnü’l Arabî bazen Cebrail ile bazen Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile bazen de Allah (c.c) ile vasıtasız görüştüğünü söyler. Bu görüşmeler genellikle O’nun rüyalarında gerçekleşir. Bu görüşmelerden bir tanesinde Arabî’nin İCAZETNAME ismi ile kaleme aldığı risalesinde MİFTAHU İLHAMİ EHLİ’T-TEVHİD isimli eserini tanıttığı kısmında geçen şu hadisedir;

Allah Teâlâ rüyamda, mağripde Sebde kıyısında ilken bu eseri şerh etmemi emretti. Bunun üzerine derhal fecirden önce kalktım, yanımda iki yazıcı vardı. Ben de onlara imla yoluyla yazdırdım. Güneş doğduğunda iki defter olmuştu. (İbnü’l Arabî 2008/538-539)

Buna benzer bir olay da İspanya’da meydana gelmiş Gary Bruno Schmid şöyle ifade eder: Arabî rüyasında tehditkâr ve şeytani şekiller ordusuyla

çevrilirken, muhteşem güzellikte tatlı bir kokusuyla bir varlık ortaya çıkar. Arabî ona “sen kimsin” der varlık da O’na “Ben Yasin Suresiyim.” diye cevap verir.

Soru:

TAHALLÜL hadiseleri ile Allah’ı rüyada görmeyi kıyaslar mısınız?

Soru:

Allah’ın emriyle şerh edilen Miftahü İlhami Ehli’t-tevhid isimli eser kutsallaşmaz mı?

*** Hayal Alemleri “İbn Arabî” (William Chittick)**

*** Anahtar Kavramlar (Prof. İzutsu)**

*** Bir kişi iki şahsiyet Süleyman Demirel ün. (F. Açıkgöz)**

İnsanın âlem temelindeki insaniyeti onun cem etme özelliğine dayanmaktadır.

Cem etmek: bir şeyi kendinde toplamak. Bir şeyi veya çok şeyi kendisinde toplamak, cem etmek. Camii Müslümanların toplandığı yer, cem'den türetilmiş cami. Cem etmek: bir şeyi birleştirmek, bir şeyi toplamak, çok şeyi birleştirmek, çok şeyi toplamak. Allah âlemi insan suretinde yarattı, insanı da kendi suretinde yarattı, bu ne demek: Allah âlemi insanda cem etti, Allah âlemi insanda topladı, âlemde her ne var ise insanda da var, âlemin küçüğü insan. Hani eskiler bunu âlem-i sagir demişler insan için küçük âlem demişler ben bunu kabul etmiyorum. Bu tarifi kabul etmiyorum, eskilerin bu tarifini. Benim için insan, âlem-i kebir büyük âlem. Neden? “Hiçbir yere sığmadım mümin kulumun kalbine sığdım” hadis-i kudsisi mucibince insan âlem-i kebir, büyük âlem.

Âlem-i sagir olarak insan, âlemde bulunan bütün sıfatları nefsinde toplar. Bu bakımdan Hakk en mükemmel biçimde insanda tecelli eder.

Evet, bu kardeşimde o eski anlayışı almış buraya, âlem-i sagir hükmünde görmüş, eskiler böyle görürlerdi. Bu fakir âlem-i kebir olarak görüyor insanı. İnsan âlem-i kebirdir bütün âlem de her ne var ise insanda vardır. Çünkü âlemden murad insandır. Bakın âlemden murad insandır. Âlemin var ediliş sebebi insandır, insanın var ediliş sebebi Allah’ı tanınması bilmesidir, O’nu zikretmesidir var ediliş sebebi.

Hakk Teâlâ âlemi, âlemlerle ya da onun suretiyle yönetir. Birinci yönetim tarzı çocukla baba, sebep olanla sebep vb. arasında mevcut olduğu gibi zorunlu bağıntılarla ortaya konulmaktadır. Hakk Teâlâ âlemdeki eşyayı bir takım zorunlu bağıntılara raptederek, âlemin kendisini yönetmesine müsaade etmektedir.

Burada tartışma götürür burası es geçiyorum buna katılmıyorum. Evet, âlemin kendi içerisindeki matematiksel formatları vardır, âlem kendi içerisindeki matematiksel formatlarla ayakta durur, ama onu ayakta tutan Allah’tır âlem kendi kendini bu noktada yönetme kabiliyetinden uzaktır. Âlemi gerçek manada yöneten Allah’tır. Bunu matematiksel formatlar üzerinde Cenab-ı Hakk bunu yönetir, eyvallah. Âlemdeki her zerre bir hesap üzerinedir bu hesabı var eden bu hesabı koyan bir kader noktasında Allah’tır. Âlem öyle kendi kendine kendi kafasından kendi kendisini yönetebilecek hale sahip değildir ve ondaki tecelli eden akıl Allah’a aittir. Bunu böyle parantez içinde söyledim. Bunu böyle söylemezsem bir kısım

materyalist felsefeciler âlemdeki Cenâb-ı Hakk'ın koymuş olduğu matematiksel kanunları sanki kendi kendisine oluşmuş, kendi kendisini öldürmüş gibi hükmedip bir yaratıcının olduğunu kabul etmiyorlar. Bunu böyle söyleyeceklerine yani: bu matematiksel oluşum Allah'a ait, bu fizik ve kimya oluşumları, bu âlemdeki tecelliyatın bütün matematiksel formatları, fizik kimya formatları, bütün bu formüllerin hepsi de Allah'a ait. Allah yarattı bunları, dese ve Cenab-ı Hakk bu hesabı kitabı koydu, bu hesabı kitabı koyarak bir saatin çalışma sistemi gibi âlem kendi içerisinde o çalışma formatında devam eder ama bu formatı kurgulayan Allah'tır, dese bir problemim olmayacak.

İkinci tarz yönetimde ise durum çok farklıdır. Bu, Hakk Teâlâ'nın, âlemin sürekli değişen kevnî suretlerinin Esmâ-ül-Hüsna ve sıfatları yani ezeli ve ebedi olan suretler aracılığı ile batınen yönetmesi ve tanzim etmesinden ibarettir.

Ki, Mustafa Özbağ buna katılır. Âlemin yönetilmesi ile alakalı direkt birinci derecede hâkim ve hükmeden Allah'tır.

Bu, Hakk'ın âlemdeki her şeyi Ayan-ı Sabite'ler aracılığı ile yönetmekte olduğuna denktir. İzutsu böyle demiş.

Hakk'ın kendisine layık gördüğü Hayy, Âlim, Mürid, Kadir gibi bütün isimler âlemde bulunmaktadır. Hakk'ın kendisine layık gördüğü Hayat, İlim, İrade, Kudret gibi bütün sıfatlarda âlemde bulunmaktadır. Buna göre Hakk Teâlâ âlemin zahirini batınından yönetmektedir. Eyvallah.

İnsan nefsinde âlemde ne varsa cem eder. İnsan-ı Kâmil ise ancak bu özet anlamda âlemin bir zübdesidir (hülasasıdır) sonucudur, özüdür.

Allah İnsan-ı Kâmil'i âlemin RUHU kıldı. Suretinin kemalinden ötürü de ona ulvî ve süflî âlemleri musahhar kıldı. Nitekim âlemde Hakk Teâlâ'yı hamd ve tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur.

Şu hâlde âlemde ne varsa hepsi de insanın teshiri altındadır. Ama bu gerçeği ancak âlim olan İnsan-ı Kâmil bilir. Ve bunu bilmeyen kimsede cahil olan insan-ı hayvandır. (Fusûs)

Evet, bu manada Arabî'ye göre bu âlemin ruhu, varlık âleminin ruhu insan-ı kâmilidir. Eğer varlık âlemindeki bu insan-ı kâmillik son bulduğunda kıyamette kopacaktır Arabî'nin durduğu nokta budur. Çünkü kıyametin kopuş anını hadis-i kutside de hadis-i şerifte de Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri buyurur ki: Kıyamet ne zaman kopar? Allah diyen kalmayınca der. Arabî bunu, gerçekten Allah diyenin zamanın kutbu olduğunu, gerçekten Allah diyen o vefat ettiğinde onun yerine birisi atanmadığında âlemin bozulacağını, kıyametin kopuş sebebinin bu olacağını söyler. O yüzden buradaki pasaj ile Arabî'nin bu yine Fusûsunda ve Fütuhatında bahsettiği bunlar birbirleriyle örtüşürler.

Arabî'ye göre inanın kemalî ve ona tahsis edilmiş en yüksek mertebe onun cem etme yeteneğindendir.

Sizce?

Yani normalde buna katılıyorum ama burada insanın en üstün, en yüksek mertebede olmasının sebebi bu fakirce, Allah'ı gerçek manada Allah'ı bilime, tesbih-zikretme, teşbih-benzetme, tenzih-benzettiğini reddetme noktasında insandan başka hiçbir varlık yoktur. O yüzden insanın kemal noktası bu tesbih, teşbih,

tenzihte zirveye doğru yürümesidir. Bu manada Mustafa Özbağ olarak söylüyorum: Kemaliyetin sonsuz olduğuna, kemaliyetin sonsuzluğuna, bir kimsenin kendisinin kemal noktasında görmesinin mümkün olmadığını, çünkü her an yenileyen bir Allah'ın, her an yenileyen bir Rabbin, her an her şeyi yeniden tanzim eden bir Allah'ın kullarının tam manasıyla kemal noktasını bulmaları, Allah affetsin biraz ütopyadır. Yani benim için ütopyadır. Bunu her ne kadar Arabî, her ne kadar bir kısım veliler insanın kemal noktasından bahsederken herhalde bu sonsuz kemâlât olarak bahsetmediler. Burada Allahu âlem onların söyledikleri şey, bir kimsenin nefs meratipleri olarak emmare, levvame, mülhime, mutmainne, radiye, mardiye, safiye noktasına geldiğinde, nefs meratiplerinin biteceğini ve o kimsenin kemâlâta adım atacağını, kalbi noktada da ilme'l yakın, ayne'l yakın, hakke'l yakın noktasını bulan bir zatın, kalbi kemâlât noktasına adım atacağını atfetmişlerdir, bunu söylemişlerdir. Yoksa biz zayıf kulların peygamberler dâhil, kemâlât noktasını tam anlamıyla bitirebilmiş değillerdir. Eğer Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri bu manada varlığın içerisinde en yücede, peygamberlerin en mükemmeli, insanların en mükemmeli, ona rağmen Hazreti Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri buyurdu ki "Hakkiyla sana kulluk edemedim ya Mabud." O yüzden Hazreti Muhammed-i Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki "Gün de ben en az yüz kez tövbe ederim." bu kemâlâtta, ulvilikte, zirvelerde dolaşan Hazreti Muhammed-i Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin yoludur. Öyle olunca Mustafa Özbağ'ın bu noktadaki duruşu şu: Bir kimse kemâlât dairesine girebilir ama tam anlamıyla kemâlâta ulaştım diyemez. Buradaki cemaat komple şunu diyebilir, biz kemâlât yolunda yürüyoruz, evet. Bütün müminler şunu söyleyebilir, bütün inananlar şunu söyleyebilir, bütün Müslümanlar şunu söyleyebilir, biz kemâlât yolunda gidiyoruz, eyvallah, bu konuda bir gayreti varsa, bu konuda bir çalışması varsa, bu konuda 1-2 adım varsa o kemâlât yolunda gidiyordur. Hususi manada daha da kemâlâta ermek daha da Allah'a yakın olmak noktasında insanlar vesileler arayıp o vesileleri kendisine vesile ederekten yaklaşma çabasıdaysa eyvallah, söyleyecek laf yok buna amma velakin bu fakirce yani bir kimsenin kendi kendisini kemâlâta oturmuş, yerleşmiş artık gideceği yolu yokmuş, çıkacağı bir yer yokmuş gibi görmesi nefsin aldatmacası gibi geliyor.

Cem etme özelliğine sahip olan kimseye insan ve halife adı verilir. Gözbebeği insan için ne ise insan da Allah için o dur. Zira Hakk Teâlâ yarattıklarına onun aracılığı ile bakar ve rahmet eder. (Fusûs 13/49)

Bu noktada evet, bu Arabî'nin kendince tespitidir yine. Buna Melami'ce yaklaşırsak cemin üstünde cem-ül cem vardır. Sohbetlerimizi Melami kardeşlere dinliyor Melami derviş kardeşlerimiz de var. Onların bir şikâyetleri yok, bu güne kadar bir şey söylemediler, hususi sohbetlerde konuşuyoruz bazen. Onlarda şöyle diyorlar, yani sizi dinliyoruz tam bir Melami gibi konuşuyorsunuz diyorlar, ben de diyorum ki sizin bakışınız o, ne görüyorsanız oyuz biz diyorum ben, iyice ipi koparıyorlar. Biz, kim ne görüyorsa oyuz. Kimisi deccal görüyor, birisi öyle dedi "Siz deccalsınız" dedi, "Benim nefsime söylüyorsun değil mi?" dedim, "Evet" dedi, "Teşekkür ederim" dedim, dedi "Ne oldu?" "Deccal olarak gördün ya" dedim. Kimisi mümin görüyor, kimisi deccal görüyor, kimisi şeytan görüyor, herkes bir şey görüyor

şükür hamdolsun. Herkes bir noktada birleşirse tehlikeli. Bütün herkes deccal görüyorsa o zaman tehlikeli Allah muhafaza eylesin. **Cem etme özelliğine sahip olan kimseye insan ve halife adı verilir. Gözbebeği insan için ne ise insan da Allah için o dur. Zira Hakk Teâlâ yarattıklarına onun aracılığı ile bakar ve rahmet eder.** Evet, bu Arabî'nin genel bir kendince öngördüğü bir felsefedir, Allah âleme insanın yani o mürşid-i kâmilin, o pirin gözünden bakar, Arabî öyle söyler.

Soru:

Âdem hem Hakk'tır ve de Halk'tır. Ve ondaki cem etme vasfından dolayı kendisine layık görülen Allah'ın halifesidir. Fusûs

Açıklar mısınız?

Evet, Âdem Hakk'tır. Âdem Hakk'tırdan anladığımız şey, onun varlığı haktır, vardır yani var edilmiştir. Allah da Hakk'tır, Allah'ın varlığı haktır çünkü vardır, O sıfatlarıyla, fiilleriyle, efaliyle tecelli eder. Varlığı şek şüphe getirir mi? Hayır. Hak olan bir şeyin varlığından şek şüphe duyulmaz, haktır çünkü o. Âdem de bu noktada haktır, vardır yani. Biz o var olan bir şeyi yok hükmünde görmemiz mümkün değildir. İnsanın haktır denmesi, var neticesidir, o kimsenin varlığına işaret bir veçhesiyle. Hak demek sizin dairenizde doğru demek aynı zamanda öyle değildi mi? Haktan ne anlıyorsunuz: doğru, haktan ne anlıyorsunuz: bu benim hakkım, diyorsunuz ya öyle değil mi? Bunu anlıyorsunuz. Bu noktada dini terminoloji açısından hak denildiğinde, bu kitap hak mı? Evet, var çünkü. Kur'an hak mı? Evet? Neden? Var çünkü. Bu direk hak mı? Evet. Neden? Var çünkü bu. Bakın, var bu. O zaman burada ister ferdi planda varlıkların, ister külli planda varlığın kendisi hak mı? Evet. Ferdi planda varlıklar dediğim hayvanlar, hayvanların içerisine çeşit çeşit, saymakla bitmez. Bütün hayvanlar âlemi hak mı? Evet. O hayvanlar âleminin içerisindeki bireysel varlıklar hak mı? Evet. Bunları reddetmek mümkün mü? Değil. İlmen, fennen bunları reddedebilir miyiz? Hayır. O zaman bu haktır. İnsan, âdem bir veçhesiyle bu manada haktır. İnkâr edilmesi mümkün mü? Hayır. İnkâr eden bir kimseye ne deriz biz? Bu akli dengesini bozmuş. O yüzden âdem hem haktır yani varlığıyla, hem de halktır. Neden halktır? Çünkü o yaratılmıştır, bir şey onu yaratmıştır. Haktır, varlık açısından, halktır, yaratılma açısından. Cenab-ı Hakk bir şeyi hâlk etmiş. Eğer bir şey hâlk ediyorsa, bakın hâlk ediliyorsa o halktır, hâlk edilmiş. Allah hâlk eder. Allah kendi zatı noktasında hâlk edilmiş değildir. Allah haktır varlığı noktasında ama Allah hâlk edilmiş değildir, halk değildir. Allah hâlk eder yani yaratır, Allah yaratılmış değildir. İnsan bir veçhesi ile haktır, vardır çünkü bir veçhesi de halktır, yaratılmıştır. Bakın, yaratılmıştır. Bunu şimdi hani bir kısım Arabî'ye laf söyleyecek insanlar, söylemek isteyenler, insanı ilahlaştırdı diyor ya, hayır bak kendisi söylüyor, Fusûs'tan almış kardeşimiz. **Ve ondaki cem etme vasfından dolayı kendisine layık görülen Allah'ın halifesidir.** Ve insan bütün sıfatları, tecelli eden bütün sıfatları kendi üzerinde cem etmesinden dolayı Cenab-ı Hakk'ın halifesi hükmündedir. Allah'ın ne kadar sıfatı var ise insanın üzerinde hepsi de tecelli eder. İnsan bütün sıfatları cem etme ve bütün sıfatları cezbetme noktasındadır. Cem edebilmesi için cazibesinin olması gerekir, cezbetmesi gerekir. İnsanın üzerinde cezbetme özelliği vardır. İnsan bu cezbetme özelliğini zikrden alır bizim gibi zayıf kullar. 1- Ya seçilmiştir o kimse, seçilmiş olduğu için cezbedici ve cem

etme özelliği Allah'ın ilm-i ilahisinden gelmiştir. O kimsenin gayreti yoktur peygamberler buna örnektir. Peygamberler seçilmiş insanlardır. Peygamberler seçilmiş insan oldukları için cezbedici ve cemedici özellikleri Cenâb-ı Hakk'ın kendi kudreti ilahisinden ve lütfundan verilmiştir. Tabi Arabî velileri de seçilmiş olarak görür. Arabî'ye göre veliler de seçilmiş insanlardır. Veliler de seçilmiş insan olmalarından dolayı cezbedici ve cem edici özellikleri onların da normalde Cenâb-ı Hakk tarafından hilkaten yaratılıştan verilir. Burası benim katıldığım bir nokta değildir tam anlamıyla. Ben şuna inanırım, bir kimse cezbedici ve cemedici özelliğini Allah'a yakınlık, Allah'a kurbiyet noktasında çalışarak elde eder. Bir kimse yakın olmaya gayret eder, yakın olmaya gayret ettikçe cezbedici ve cemedici özelliği o kimsenin çalışmaya başlar. Cem edici özelliği çalışırsa o kimsenin, etrafında insanlar toplamaya başlar ama bu cezbedici ve cemedici bir özellik örneğin negatif noktada da kullanılır. Bir kimse şeytani olarak da cezbedici ve cemedici noktada toplanabilir. Onlarda şeytanın velileridir. Şeytanın velileri de cezbedici ve cemedici noktadadır ama negatiftir. Allah'ın velileri de cezbedici ve cemedici noktadadır ama pozitiftir. Cenâb-ı Hakk yolu koymuştur, dileyen gider dilemeyen gitmez. Dilerseniz Allah'ın yolunda gider, Allah'ın velisi olursunuz cezbedici ve cem edici noktada, dilerseniz şeytanın yolunda gidersiniz şeytanın cezbedici ve cem edici özelliğini üzerinizde toplarsınız. O zaman burada o kimse ya Allah'ın halifesidir ya da şeytanın halifesidir. Şeytanın halifeleri Allah'ın yolunun davetçileri değildirler, onlar insanları Kur'an ve sünnete davet etmezler. Onlar insanları kendi benliklerine, kendi kimliklerine, kendi kişiliklerine, kendi otoritelerine davet ederler. Onlar, takılın peşime derler kendi yollarına davet ederler. Allah'ın velileri Kur'an ve sünnete davet eder. Allah'ın velilerinin kendi yolları yoktur. Onların yolları Cenâb-ı Hakk'ın koymuş olduğu peygamberi metot ve yoldur. O zaman kim Allah'ı severse Allah'ta onu sever. Allah onu sevince Cebrail'ine nida eder "Ey Cebrail ben filanca kulumu sevdim sen de sev." Cebrail gök halkına nida eder -hadis-i kudsi böyle- Gök halkı. Gök halkı. Hadis-i kudsi bu, gök halkına nida eder der ki "Ey gök halkı, Allah filancayı sevdi. Sizde sevin." Melekler mümin kulların kalbine ilham eder derler ki "Allah filancayı sevdi, sizde sevin." Allah'ın velilerinin sevilmesinin perde arkasında yatan gerçek budur. Allah'ın velilerinin sevilmesinin perde arkasındaki gerçek budur. Bu gerçek: O velinin Allah'ı çok sevmesidir. O, Allah'ı çok sever. Bir kısım veliler vardır onların sevgileri Allah'ın sevgisindendir. Bu nedir? "Eğer siz azar saparsanız Allah yeniden öyle bir kavim yaratır, Allah onları sever onlarda Allah'ı sever." Bu nedir? Bu, bütün kavim azar saparsa Cenâb-ı Hakk öyle bir kavim getirir ki Allah onları sever onlarda Allah'ı sever. Bu bir kısım ulema tarafından Allah'ın bilinmeyen abdal kulları olarak nitelendirilmiş. Çünkü velilikte üç tecelliyattır, bir kısım veliler vardır ne kendileri bilirler veli olduklarını ne de bir başkası bilir. Bu en düşük kategorideki velilerdir. Bir çıt üstüdür: O kimse kendisini veli olduğunu bilir, kimse bilmez başka. Bunun bir çıt üstü vardır: O kendisinin veli olduğunu bilir, insanlarda onun veli olduğunu bilir. Bu en üst derecede ki velilerdir ki Allah dinini bunlarla ayakta tutar. Bunlar "O veliler mahzun olmazlar mahcup olmazlar, onlara bu dünyada da yarin ahirette de korku yoktur." ayet-i kerimesi indikten sonra sahabenin Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerine "Bunları bize tanı" dediğinde Hazreti Peygamber

sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin tanıttığı gibidirler. Nedir? Onlara bakıldığında akla Allah hatıra gelir, onlar rüyalarda görülür, onlarda rüyalarında görürler. Sahabe soruyor “Ya Resulullah, ahirette anladık, öğrendik, tahmin ediyoruz ki hani müjde orada af olmak. Dünyadaki müjde ne?” “Dünyadaki müjde: sizin onları rüyalarınızda görmenez onların da rüyalarında görmeleridir.” der. O zaman bir veliyi bir kimse rüyasında görüyorsa bir müjde kendisine. İkinci müjde veliye, “Ben seni gelip rüyamda gördüm” dediğinde o rüya veliye müjde oldu, aynı zamanda da görene müjde oldu. Bakın hem görene müjde oldu hem de görülene müjde oldu. Gören kimse, o velide rüyasında gördü veli olduğunu, kendisine müjde. Anladınız mı? Ama bakın, o kendisine sadece, bir başkasına değil. Sebep? Onun kendisini bağlıyor. O yüzden bir kısım veliler bu manadaki kendi rüyalarını anlatmamışlar şatahat olmasın, şatafat olmasın, kendine insan çağırıyormuş gibi olmasın diye, bir kısmı bunları anlatmamış. inticab etmişler, kendilerince hayâ etmişler anlatmamışlar. Bir kısmı anlatmış, hak mı? Hak, anlatılabilir mi? Evet. Birisi o yolu tercih edebilir mi? Evet. Birisi o yoldan gitmeyebilir mi? Evet. Kendi gördüğü rüyayı anlatmak mecburiyetinde mi? Değil. Ama o kimse, onu rüyalarında görenler ne yapacaklar? Anlatacaklar. Bunlarında kendisini bağlar. Bir kimse o veliyi rüyasında gördü, kendisini bağlar. Ya bir başkası görmedi? Görmeyebilir, sen gördün mü? Evet. Sana delil. Sen yoluna devam et, kimi gördüysen. Görmedin, gitmeme hakkını var mı? Evet. Rüya görmedin, baktın şeriata osuna busuna, kokladın, yenilir mi, içilir mi, kalbin mutmain oldu yürü, Allah yolunu açık etsin, her kim ise bu. Allah bizi affetsin yol kesici değiliz biz. Şuna gitmeyin buna gidin, şöyle yapın, bizi ilgilendirmez. Bir kimse gitmiş bir üstada bağlanmış Allah mübarek etsin, sakın ha ona üstadını kötüleme, yol kesici olma, yol vurucu edepsizlerden olma. Bütün kardeşlere söylüyorum, sakın ha. Yol kesici, yol vurucu edepsizlerden olmayın. Ölçüyü konuşun, Kur'an ve sünneti konuşun, tasavvufun olmazsa olmazlarını konuşun, tasavvufun, sufiliğin esaslarını konuşun ama kimsenin yoluna, şeyhine, hocasına laf söylemeyin. Bizim işimiz değil. Kur'an ve sünnet noktasına söyle, deki: kardeş böyle böyle, bu haram. Bu haramı helal etme, eyvallah, ona söyleyecek laf yok. Müslümanlar bu noktada dillerine sahip çıkacaklar. Şimdi bu noktada o kimseler, kemâlât noktasına yol yürüyen kimseler Allah'ın bu manada halifeleridir. Cem etme ve cezbetme noktasındadır. Bunu genelde bütün eserlerde cem etmeyi söylerler cemi üzerinde bulunduran cezbe de üzerinde bulundurur. Asıl cezbe odur zaten. Cezbe oturup böyle elektrige bağlanmış gibi titreme değildir. Cezbe oturup kendini bıçaklamak, jiletlemek, öyle kendini duvara vurmak, titremek, değişik acayip, garip sesler çıkarmak cezbe değildir. Bunlar nefsin ve şeytanın oyunlarıdır. Asıl cezbe Allah'ın velisini gördüğünde hayretten hayrete geçip onun peşine takılıp gitmendir. Neden takılıp gittiğini de bilemezsin akıl olarak. Sonrada dersin ben burada ne arıyorum, asıl cezbe budur. Asıl cazibe de budur. Biz cazibeyi bir kadının böyle güzelliğinden, bir kadının işveliğinden konuşuyoruz. Asıl cazibe Allah'a iyi kul olanlardandır. Öbür cazibe nefse hitap eder, bu cazibe kalbe hitap eder. Asıl cezbedici nokta kalbi olacak.

“İbrahim’e Halil adının verilmesi O’nun suretinin varlığına Hakk’ın sirayet edip yayılmış olmasındandır. (Füsus 71/72-80/81)

Şimdi burayı biraz açmakta fayda görüyorum, İslam'da hulûl yoktur. Hulûl: bir şeyin sonradan bir şeye girmesi. Bir şeyin sonradan bir şeye girmesi. Halil, hulûlden tecelli eder. Sıkı durun. Bugün biz bu soru sahibinin dükkânın önünden geçtim “Akşama” dedi “baretini hazırla” dedi bana, kafama baret koyacağım. Buradan fırladığım zaman kafamı nereye vuracaksam kafam donklayacak yani. Şimdi baretini o hazırlasın. Halil, hulûlden gelir ama İslam'da hulûl yoktur. Ama halil bu manada dost olarak nitelendirilir. Şimdi Cenab-ı Hakk bir şeye hulûl etmez ama bir şeyi kendine halil eder. Bir şeye hulûl etmek ayrı bir şeydir bir şeyi kendine halil etmek ayrı bir şeydir. Hulûl etmek: Büyün küçüğe girmesi, mümkün mü? Değil, hulûlde bu yanlışlık vardır, Allah bir kula sonradan dâhil olmaz. Ya? Allah peygamberleri, dedim ya ezelden kendine seçmiştir diye, Allah peygamberi kendine seçmiştir, onu yaratırken kendisine halil olarak yaratır. Onun kendisine halil olarak yaratılması, kendine yakın yaratılmasıdır, yakındır. Yakinin de yakini, yakinin de yakindir o. O zaman Cenab-ı Hakk'ın bir şeye dahli düşünülemez bu manada, ama bir şeye yakınlığı? Evet. Kul bir adım Ona yakışırsa O ona on adım yaklaşır, kul on adım yaklaşırsa, O ona yüz adım yaklaşır, kul O'na yüz adım yaklaşırsa O ona koşar. Burada yakınlık vardır bakın, burada hulûl yoktur. Bakın burada hulûl yoktur. İşte Cenab-ı Hakk İbrahim'e bütün sıfatlarıyla tecelli etmiştir. Bütün sıfatları ile tecelli etmesi ile ona hulûl etmesi aynı şey değildir. Ama bütün sıfatları O'na tecelli edince O, O'nun Halil'i olmuştur. O zaman, zamanın kutbu aynı zamanda da O'nun halilidir. Zamanın kutbu aynı zamanda onun nesidir? “Musa gönüllüdür” der ya, kelimullahıdır. O zaman zamanın kutbunun iki tane kanadı vardır, bir kanadı vardır ki halilullahtan gelir halillikten, bir kanadı vardır ki kelimullahtan gelir Allah dinini onun dilinden yeniden yeniler. Allah dinini onun dilinden yeniden yenilerken, ona çok yakın olması gerekir ki onun dilinden dinini yeniden yenilesin, buda halillığıdır. O zaman “Beni İsrail peygamberlerinden üstündür ümmetimin velileri” hadis-i şerifi bu noktada tecelli eder. Zamanın kutbu, Ademiyetin en üst zirvesindedir. Hangi Ademiyetin? Mevcut Ademiyetin en üst zirvesindedir. Mevcut Ademiyetin en üst zirvesinde olan o zamanın kutbunda hem halil kanadı vardır hem de kelim-konuşma kanadı vardır. Bunun tecelliyatı yakınlıktandır. Yakınlıktan. Şibli şöyle bir ifade de bulunur, Şibli der ki “Demiri koysanız ateşe, ısınır, ısınır, ısınır, rengi değişir, ateş rengini alır. Ondan sonra çıksa dese ki “Ben ateşim, haktır.” der Şibli. Çünkü demir kızdı, kızdı, kızdı, ateş haline geldi. Yakıcı özelliği var mı? Var. Yakar mı ortalığı? Evet. “Ama bir zaman sonra” diyor, “ateşten geri çekilse, o soğuyunca yine demir özelliği tecelli eder ve o 'ateşim' dese yalancı olur.” diyor. İşte Allah'ın velilerinin hali budur; ocağın içinde durdukları müddetçe hem halildirler, hem kelildir, bir tarafı Musa'ya bakar bir tarafı İsa'ya, gönlü Muhammed-i Mustafa'dır, ayağı Davut, bir gözü Süleyman'dır, bir gözü Zekeriya, dili Musa dilidir, ruhu Hazreti Muhammed-i Mustafa'dır mirac eder. O zaman o mürşid-i kâmilin üzerinde Âdem'den Muhammed-i Mustafa'ya kadar gelmiş olan peygamberlerin halleri de vardır. Çünkü ademiyetin zirvesindedir, Âdemiyetin zirvesinde olduğundan dolayı Âdem'den Muhammed-i Mustafa'ya kadar ne kadar peygamber geldiyse hepsinin en önemli özellikleri o kimsenin üzerinde cem etmiştir, toplanmıştır. Hazreti Muhammed-i Mustafa'nın miracı vardır, o zamanın kutbunun da manevi miracı vardır, olması

gerekir. Eğer olmadıysa nakıstır, eksiktir. Musa aleyhisselam kelimullahıdır, o velinin üzerinde de kelimullah tecelli etmesi gerekir. Olmazsa, eksiktir, noksandır. İsa aleyhisselam ruhullahıdır, o mürşid-i kâmilin üzerinde ruhullah noktası tecelli eder. Eyüp aleyhisselam dertliydi, onun üzerine muhakkak devasız bir hastalık olması gerekir. İbrahim, halillik, dostluk onun üzerinde tecelli etmesi gerekir. İsmailik onun üzerinde tecelli eder, o Allah'a kurban olmuştur, nefsinin Allah'a kurban etmiştir. Yusuf'tur, en önemli noktada etrafındaki kardeşleri onu satıvermiştir. Yakup'tur, Yusuf için gözyaşı akıtır. Zekeriya'dır, müşrikler onu öldürmek için onun yolunu kesmek için her türlü iş ve işlevi yaparlar. O zaman bir mürşid-i kâmil, tam anlamıyla, peygamberlerin üzerinde tecelli etmiş olan bütün özelliklerinden birer özellik üzerlerinde pay bulundurur -ki o yüzden Cenâb-ı Hakk'ın sıfatlarının sureten onun üzerinde tecellilerini bulmak mümkündür.

Arabî burada iki çeşit tahallül bulunduğuna dikkat çeker:

1- (Hz. İbrahim'in remzettği) insanın aktif bir rol oynadığı İbrahim'in Hakk'ın suretinde görüldüğü tahallül.

2- Hakk'ın aktif rol aldığı Hakk'ın İbrahim suretinde görüldüğü tahallül.

Tahallül: Bir şeyin öyle olduğunu düşünmek, zannetmek, tahallül etmek, bu öyledir demek. O yüzden burada bir veçhesiyle İbrahim aleyhisselam, Hakk İbrahim'in üzerinde tecelli etti, tahallül bu, sıfatlarıyla, eyvallah. Bir de Hakk, İbrahim suretinde göründü. Eyvallah, sıfatsal olarak. Bu noktada bu tahallüllere karşı çıkmıyorum doğru her ikisi de.

Bu iki hükümden her biri kendi başına doğrudur. Evet. Çünkü her hüküm için bir yer ve bir makam vardır ki o hüküm orada zahir olur ve ondan ileri geçmez. Eyvallah.

Hakk'ın sıfatları yaratılmış olanların sıfatlarıdır. Eyvallah. Benzer şekilde, zamanla mukayyet olan bütün varlıkların sıfatlarının da Hakk'ın sıfatları olduğunu beyan etmek isabetlidir. Eyvallah. Keşani.

Sorumuz Tahallül hadisesinden, Fusûs 73-81-83 de geçen Arabî açıklamasından. "Bilsinler ki bir şey bir başka şeye tahallül ederse, birinci şey ikinci şeyin içinde bulunur. Tahallül eden tahallül edilen tarafından perdelenir, örtülür. Böylece tahallül edilen zahir olurken tahallül etmiş olan da batın olur.

Bu şu: Cenâb-ı Hakk sıfatsal olarak bir şeyin üzerinde tecelli ederse, burada bir veçheden ya görünen Hakk'ın sıfatıdır direk ya da Hakk sıfatını gizler batın noktasında, görünen halkın sıfatıdır. Bunu şöyle algılayın: bir âlim içtihat etti öyle değil mi? Bir âlim içtihat ettiğinde içtihadında isabet ederse on sevap aldı, isabet etmezse bir sevap aldı. İsa etti, Allah'ın ilim sıfatı, Allah'ın ilim sıfatı âlimin üzerinde âliminmiş gibi tecelli etti, Allah ona on sevap verdi bak. İsa etmedi, o kimse isabet ettiremedi, Allah'ın ilim sıfatı batında kaldı bir sevap aldı. Cenâb-ı Hakk sıfatlarıyla birincisi İbrahim'in üzerinde zahir oldu, İbrahim'in üzerinde zahir olursa Hakk sıfatlarıyla kendisi batın, İbrahim'in üzerinde zahir oldu. Bunun ikinci yönü ne? Hakk, İbrahim'in üzerinde sıfatlarıyla tecelli etti kendisini batın, İbrahim'i zahir etti. Örneklıyoruz buna şimdi: Bir velinin üzerinden bir keramet zuhur etti, o kimse ne dedi "Allah tam ben düşünüyorum şeyhim benim elimden tuttu." Şeyhi onun elinden tutmuş. Hakk batın oldu, şeyh zahir oldu. Anladınız mı? O kimse elinden tutanın

şeyh olduğunu gördü. Orada Allah batın oldu. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri, susuzluk var kimse su içemiyor susuzluktan. Cenâb-ı Peygamber elini uzattı on parmağının onundan da su akıyor. Onundan da su akınca sahabe şöyle dedi “Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin mucizesi.” Hakk batın oldu, Hazreti Muhammed-i Mustafa zahir oldu. Cenâb-ı Hakk Hazreti Muhammed-i Mustafa'nın tabiri caizse perdesinin arkasında kaldı, kendini ne yaptı, Onunla perdeledi. Anladınız mı? Evet.

Eğer Hakk zahir olacak olursa, halk onda mestür ve batın olur. Yani Cenâb-ı Hakk eğer zahir olursa yaratılmış olanların hepsi de batın olur. **Bundan dolayı da halk, Hakk'ın bütün ilahi isimleri, O'nun işitme ve görme organları ve bütün ilişkileri ve bütün bilgi kazanma araçları olur. Eğer halk zahir olacaksa Hakk da halkın kulağı, gözü, eli, ayağı ve bütün melekleri olur.**

Kaynaklara göre Arabî gördüğü rüyalar doğrultusunda seyahat eden bir mutasavvıftır.

30 yaşında iken “Doğuya git” emriyle (rüyasında) Hac vazifesini ifa etti İbnü'l Arabî bazen Cebrail ile bazen Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile bazen de Allah (c.c) ile vasıtasız görüştüğünü söyler. Bu görüşmeler genellikle O'nun rüyalarında gerçekleşir. Bu görüşmelerden bir tanesinde Arabî'nin İCAZETNAME ismi ile kaleme aldığı risalesinde MİFTAHU İLHAMİ EHLİ'T-TEVHİD isimli eserini tanıttığı kısmında geçen şu hadisedir;

Allah Teâlâ rüyamda, mağripde Sebde kıyısında ilken bu eseri şerh etmemi emretti. Bunun üzerine derhal fecirden önce kalktım, yanımda iki yazıcı vardı. Ben de onlara imla yoluyla yazdırdım. Güneş doğduğunda iki defter olmuştu. (İbnü'l Arabî 2008/538-539)

Buna benzer bir olay da İspanya'da meydana gelmiş Gary Bruno Schmid şöyle ifade eder: Arabî rüyasında tehditkâr ve şeytani şekiller ordusuyla çevrilirken, muhteşem güzellikte tatlı bir kokusuyla bir varlık ortaya çıkar. Arabî ona “Sen kimsin” der varlık da O'na “Ben Yasin Suresiyim.” diye cevap verir.

Tabi bunları böyle ilk defa okursa böyle bir kimse bir ya hayret eder “Ya böyle mi oluyor?” der, iki: reddeder. Sufiler gerçekten de üstadları mürşid-i kâmil ise bu okuduklarımin hepsini de “eyvallah” der, hayret etmezler. Neden? Onların içlerinde Cebrail aleyhisselamı gören onunla konuşan vardır, onların içerisinde Cenâb-ı Hakk'ın hitap ettiği dervişler vardır, onların içerisinde bu halleri yaşayan dervişler muhakkak vardır. Olması gerekir zaten. Tekrar altını çizeyim, olması gerekir. Yoksa tartışılır, yoksa sıkıntı vardır. Bunları gören, bunları yaşayan yoksa o dergâhtan uzaklaşmak gerekir. Orada sıkıntılı bir hal vardır. Bunları gören bunları yaşayan varsa o dergâhta evet, yol doğrudur. Herkes görecekti diye bir kaide yok.

Soru:

TAHALLÜL hadiseleri ile Allah'ı rüyada görmeyi kıyaslar mısınız?

Tahallül Cenâbı Hakk'ın bir kimsenin üzerinde sıfatlarının tecelli etmesidir. Allah'ı rüyada görmekte bu tahallülün batını noktasıdır, rüyada tecelli etmesidir. Bir kimse bu noktada Allah'ı rüyada görebilir mi? Evet. Hazreti Peygamber sallallahu

aleyhi ve sellem hazretlerinin bu konuda hadis-i şerifleri var mı? Evet. Hadis-i şeriflerde “Cenâb-ı Hakk bana en güzel şekilde göründü. En mükemmel şekilde göründü. Genç delikanlı suretinde göründü.” diye hadislerde var mı? Evet. Bu hadislerdeki tecelliyat sıfatsal tecelliyattır, zatsal tecelliyat değildir. Peki, o zaman o kimse rüyasında bunları gördüğünde gördüğünün hak ama tenzih edilmesi gerektiğini anlayacak. Rüyasında bir kimse Cenâb-ı Hakk'ı görebilir mi? Evet. Ona hitap edebilir mi? Evet, ama o gördüğünü tenzih edecek “Bu değildir. O hiçbir şeye benzemez.” Gördüğü hakkımı? Evet, hitabı hak mı? Evet, ama “O değildir” diyecek. Neden? Hakikatin de hakikati vardır. Bunu bu noktada tahallül: Bir sufinin yol yürürken, Cenâb-ı Hakk'ın sıfatlarının ister onda, kendisinin üzerinde zahir olarak görünmesi, isterse Cenâb-ı Hakk'ın sıfatlarının onda batın olup kendi kimliğinin zahir olarak görünmesi. Burası tehlikelidir biraz yalnız, hani bizim yolumuzda bir kimsenin kerametini saklaması haktır, üzerinden kerametın zuhurunu yapabildiğince gizlemeye çalışır ya bu o insanların bu tahallül noktasında o şeyhi Allah gibi görme tehlikesinden uzaklaştırmak içindir. O kimse o tecelliyatı şeyhinden görür şeyhinden bilirse kendince haktır ama cahil insanlar için tehlikelidir. Nasıl kendince haktır: Sufi kendince şöyle inanır, bu benim şeyhim Allah'ın dostu onun üzerinden böyle bir keramet tecelli eder mi? Eder. Onun üzerinden böyle bir Allah'ın ilmi tecelli eder mi? Eder. Onun üzerinden Allah'ın böyle bir yardımı gelir mi? Gelir. Onun üzerinden Allah'ın böyle bir hak ve hakikati gelir mi? Gelir. Sufi, onun üzerindeki Cenâbı Hakk'ın sıfatsal tecelliyatını gerçek manada Hakk'tan gördüğü için sufi için burada yanılgı yoktur. Dinini yaşamayan bir kimse üzerinde böyle bir şey tecelli ederse onun için hayret makamıdır, o dinini yaşamasına sebep olur, o üstadın peşine düşer, dininin kemal noktasına ulaşmaya çalışır ama bunu dışarıdan gören bir kısım zavallılar sanki şeyh Allah'mış gibi görüp ona tapınmaya kalkarlarsa tehlikelidir. O yüzden gerçekten Kur'an ve sünnet dairesinde olan veliler kerametini kendi üzerinden zuhur etmelerini istemezler Allah böyle bir şey dilerse yapacak bir şey yoktur. Tehlike, çünkü bu yolu bilmeyen insanlar bu halden uzak olan insanlar onu sanki hâşâ Allah'ın yerine koyabilirler, tehlike budur. Ama orada veli batın oldu da Cenâb-ı Hakk zahir olduysa bu muhteşem bir şeydir. Allah'ın bu noktada zahir olup velinin batın olması muhteşem bir şeydir ama Cenâb-ı Hakk velilerini insanların önünde dininin yaşanmasına sebep olsun, vesile olsun diye velilerini sürer ortaya. Velilerini ortaya sürerekten sıfatsal tecelliyatı onların üzerinden tecelli ettirir ve Hakk orada batın olur şeyh orada zahir olur, veli orada zahir olur velilik sıfatının tecelliyatı hükmünde, aslında belki de veli o zahirliği üzerinden zahir olunmaklığı engelleme noktasında da değildir. Öyle olunca veli tabiri caizse piyasaya çıkar, görünen odur arkasından söyleyen Allah'tır, arkasından destekleyen Allah'tır, perdenin gerisinde bütün sıfatlar tezahürüyle tecelli eden Allah'tır ama sen veliyi görürsün. Bu Cenâb-ı Hakk'ın sünnetullahıdır genelde. Nasıl peygamberleri orta yere sürdüyse, nasıl peygamberlerin arkasında durduysa ve peygamberlerin üzerinden dinini tecelli ettirdiyse, nasıl Hazreti Musa'ya, Hazreti İbrahim'e, Hazreti Yakup'a, Hazreti Yusuf'a, Hazreti İsa'ya, Hazreti Muhammed-i Mustafa'ya sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerini orta yere sürüp, gerçek manada kendisi zahir noktasında dururken onları görünen noktasına koyup kendisini batın ettiyse, Allah peygamberlerini

yeryüzüne sürdüğünde kendisini batın eder peygamberini zahir eder çünkü Hazreti Peygamber'in üzerinden kelamını indirir, peygamberlerin üzerinden ilmini indirir. Peygamberlerin üzerinden ilmini indirildiğinden Allah batın, peygamberi zahir olmuştur. Cenâb-ı Hakk Musa'ya konuşurken ağacın arkasından konuştu. Ağaç suret oldu, önünde perde oldu ve Cenâb-ı Hakk konuşurken, vahiy indirirken izlediği yollardır. 1- O peygamberin direk kalbine vahyeder, vahyederken, 1- Cebrail aleyhisselam aracılığıyla vahyeder 2- Allah bir suretin arkasından konuşur. Ateşin içinden konuşması gibi, bulutun içinden konuşması gibi, ağacın arkasından konuşması gibi, sufinin kalbinde şeyhinin sesinden konuşması gibi. Seyr-i süluku olmayanlar bunları bilmezler, Allah yolun başlangıcında üstadının sesiyle o sufinin kalbine ilham eder. Üstadı bu noktada perdedir, üstad bu noktada zahir noktasındadır, Cenâb-ı Hakk'ın sıfatsal tecelliyatı batın noktasındadır. Üstadın üzerinden konuşur, görünen üstad olur, arkasındaki tecelliyat Allah'ın sıfatlarıdır bu böyle yol devam eder. Ondan sonra Hazreti Muhammed-i Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin dilinden konuşur seyr-i süluktaki o dervişe. Ve o dervişin kalbinde konuşan Muhammed-i Mustafa'dır sallallahu aleyhi ve sellem. Rüyasında derviş Hazreti şeyhini görür, Hazreti şeyhini gördüğünde Hazreti şeyhinin ilk etapta söylediklerini şeriata vurmak veyahut ta gidip ona danışmak mecburiyetindedir. Ardından Hazreti Muhammed-i Mustafa olur hazret makamında. Onun kalbindeki Hazret makamı Muhammed-i Mustafa'dır. Bu kalbi yoldur. Birinci hal, ilme'l yakindir, o kimse üstadıdır, sağdır, görünüyordur, her an için ona ulaşması mümkündür. Asıl üstad burada lâzımdır, asıl yol burada lâzımdır. O üstada gidip, o kimsenin danışıp, görüşüp, konuşması gerekir. O yüzden bir kimse ölü olan üstadın, velinin peşinden gitmez. Gittiği gerçek manada nefsidir. Nefsinin peşinden gidiyordur. "Bizim şeyhimizin kerameti devam ediyor" Git! Onu şeyhi yetmez miydi? Onun şeyhi yetmez miydi? Onun şeyhi yetmez miydi? Onun şeyhuna şeyhuna şeyhuna yetmez miydi? Tasavvufu, tarikatı, sufiliği, kalbi yolu bilmeyenler bu tip ahmaklıklar çıkarırlar orta yere. Allah sünnetullahıdır muhakkak önde bir perde koyar, bu perdede birinci derecede figüranlar peygamberlerdir. O yüzden peygamberler takip edilir, o yüzden peygambere itaat etmek farzdır, o yüzden Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin hadislerini kabul etmek farzdır. Çünkü kalbi manada o kimse dini Muhammed-i Mustafa'nın perdesinden alacaksa onun Sünnet-i Resulullah'ına tabi olması gerekir çünkü dini bir üstadın perdesinden almak vardır, orada figüran üstattır. Onun arkasında Cenâb-ı Hakk'ın sıfatsal tecelliyatı vardır. Hakikatin hakikati vardır, ardından Hazreti Muhammed-i Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri perdede görünmeye başlar, O'nun arkasından konuşur Hazreti Allah. O kimse eğer bu seslerin arasında bir fark görürse yanılgıya düşer. Şeyhinin sesiyle Hazreti Muhammed-i Mustafa'nın sesi ile Hazreti Allah'ın sesi aynı paralelliktedir ama önce sufi bunu bilmez. Bunu bilmediğinden dolayı üstadının sesi hak sestir onun için, üstadı söylüyorsa doğru kabul eder ve gider ona müracaat eder, bana böyle dediniz, bana böyle söylediniz, bana böyle yaptınız, bana böyle ettiniz. Sufi için bu böyle muhteşem bir tik taktır. Bir müddet sonra sufi çalışıyorsa rüyasında Hazreti Muhammed-i Mustafa'yı görmeye başlar, halinde Hazreti Muhammed-i Mustafa'yı görmeye başlar sallallahu aleyhi ve sellemi. O güne

kadar üstadı ona, böyle sünnetleri işle, böyle şunu yap, bunu böyle yap dedi, onu Hazreti Muhammed-i Mustafa'ya bağladı. Üstad odur ki sufileri Muhammed-i Mustafa'ya bağlar zahir manada, batın manada sufileri Hakk'a bağlar, Allah'a bağlar. İbadetler ve ilim noktasında o sufinin bağlandığı yer Muhammed-i Mustafa'dır sallallahu aleyhi ve sellem ama hakikat noktasında Allah'ı bilmede ve Allah'ı tanımada zahir boyutunda üstadı ve Hazreti Muhammed-i Mustafa var iken, batın noktasında Allah vardır. O yüzden müminler batın olarak Allah'a bağlıdırlar. Zahirsel ibadetlerinde Muhammed-i Mustafa'ya bağlıdırlar. O yüzden sufinin kalbinde bu üç hal tecelli etmelidir. Üç hal. Bu üç hal ne? O kimse rüyasında veya halinde onun kalbinde üstadının sesiyle, nefesiyle Cenâb-ı Hakk konuşur. İkinci, ayne'l yakin noktasında Hazreti Muhammed-i Mustafa konuşur sallallahu aleyhi ve sellem, üçüncü hakke'l yakin noktasında onun kalbinden konuşan Allah'tır. Bu perdeyi size şöyle anlatayım, bu hitabı alır derviş, bu hitabı alır ama onun için delil üstadı veya Hazreti Muhammed-i Mustafa'dır sallallahu aleyhi ve sellem. Bu hitap hep Muhammed-i Mustafa'nın üzerinden gider. O'nun üzerinden giderse derviş yanılığdan uzak durur. Yanılığdan uzak durur. Onun için hakikatin hakikat penceresi açılmıştır. Onunda hakikati vardır ama bu, artık hakikat perdesi ve penceresidir. Orada şek şüphe yoktur artık. Orada mutmainlik vardır, orada o kimsenin bu manada hiç şekki şüphesi kalmaz. Bu manada sufinin rü'yetullahı da hak olmuş olur. Sufinin ama rüyada Allah'ı görmesi ama halde Allah'ı görmesi. Bu sadece bir rüya ile bağlantılı değildir, rü'yetullah illaki uyuduğunda rüya görmek değildir. Hayır, bu dar bir dairedir. Siz yolda yürürken de Allah'ı görebilirsiniz, sıfatsal açısından, zikrullah esnasında da görebilirsiniz sıfatsal açısından. Bunu darlaştırmak yok. O yüzden tahallül, Allah'ı rüya görmeyi de içinde barındırır.

Soru:

Allah'ın emriyle şerh edilen Miftahü İlhami Ehli't-tevhid isimli eser kutsallaşmaz mı?

Bu noktada sufiler için veya bir kısım sufiler için üstadlarının bu yazmış olduğu eserler kıymetlidir. Bunu böyle kutsaldır dediğimizde bunu Kur'an-ı Kerim'le karıştırıyor cahil insanlar. Bir kısım akılperestler de bunu Kur'an'la karıştırıyorlar o yüzden başlıyorlar böyle don don ötmeye, bilmiyoruz demiyorlar. Hani Hazreti Mevlâna Celaledin-i Rumi hazretleri derler ya Mesnevi'den için "Bu dinin özünün özünün özüdür" der. Vay nasıl dermiş. Ya kardeşim buradan kastı ne? Sizin günlük hayatta Allah'ı anlama, bilme, tanıma noktasında özet, en kolay yolu anlatan bir yol olarak söylüyor bunu. Kur'an'la yarışan yok, Kur'an'ın tefsiridir. O yüzden bu tip eserler mesela Fusûs içinde Arabî bunu söyler. Ama insan bunu böyle şimdi kendisi yaşamayınca farklı bir şey geliyor insana. Mesela bir kimse bir şeyi rüyasında görse ve rüyasında gördüğü şeyi gerçekten Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri ona emretse, onun için güzel, kıymetli bir şey değil midir bu? Bir kimse birisini sevse, sevdiğinin bir yüzüne bakmak onun için tatlı bir şey değil midir? Kim sevdiğinin yüzüne bakmak istemez? Kim sevdiği bir kimse ona bir şey söylese yerine

getirmek istemez? Sevdiğinin dokunduğu bir şey kime güzel ve kıymetli gelmez ki? Sevmeyenler bilmez. Arabeske vurmuşum şimdi sevenler anlar ancak beni.

Zaman zaman bu tip şahsiyetlerin yani Arabî gibi olsun bir kimsenin şeyhi, üstadı gibi olsun, buna hak vermemek elde değil, ifrat ve tefrit noktasında kutsallaştırmak veyahut ta lanetlemek onu böyle aşağı görmek. İkisi de var İslam toplumunda.

“Arabî rüyasında Hazreti Peygamberi ve Allah'ı vasıtasız olarak görüşünü söylüyor” Hak. *“Ama siz sıfatlarıyla görür diyorsunuz”* Vasıtasız görünür zaten onlar. Hazreti Peygamberi de vasıtasız görür, Hazreti Allah'ı da vasıtasız görür o gördüğü şey sıfatlarının tecelliyatıdır derim. Bir kimse şeyhini de vasıtasız görür. Hazreti Muhammed-i Mustafa'yı da vasıtasız görür, Hazreti Allah'ı da celle celalühu vasıtasız görür ama gördüğü bu noktada Cenâb-ı Hakk, Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri de üstadı da olsa sıfatlarının tecelliyatıdır.

Vahdet-i Vücut mu? Panteizm mi? Hiçbiri mi?

İbn Arabî sistemi olan Vahdet-i vücudla Spinoza ise orijinal Panteizmi ile doğu ve batı düşünce dünyasında önemli iki ekolün temsilcileridir.

Spinoza'nın temsilcisi olduğu panteizm ile Arabî'nin savunduğu vahdet-i vücud terminolojik çağrışım bakımından aynı görülse de benzer yerleri çok, bir o kadar da farklı olması da ilgi çekicidir.

Arabî ve Spinoza'nın tanrı anlayışlarının en önemli benzer yönü varlığın birliği öğretisini kurmaktır. İkisi de bire ulaşma gayretiyle çaba göstermişlerdir.

*** İki filozofta temel amaçları tanrıyı bulmak ve birlemektir. İkisi de bu yüzden aşırıya kaçmış, Spinoza ateistlikle, Arabî sapkınlıkla suçlanmıştır.**

*** İkisi de varlığın birliğini oluşturmaya çalışsalar da Arabî'de Hakk (yaratıcı)ve Halk (yaratılan) da Natura naturans (doğallaştıran doğa) ve Natura naturada (doğallaştırılan doğa) kavramıyla yaratan ve yaratılan fikrini kabul ederler.**

*** İki filozofta tanrıyı her şeyin özü ve tek nedeni olarak görürler.**

*** Her ikisi de tanrıyı bilmenin ölçüsü insanın kendisini bilmesidir der.**

*** Arabî sık sık sembolik ifadelerle dolu bir dil kullanmış karmaşık ve çelişkili bir anlatım tarzı seçmiş, Spinoza da böyle bir yol seçmiştir. Arabî'nin Füsûs'u Spinoza'nın Etika'sı en iyi iki örnektir.**

*** Arabî teklik çokluk sorununu izah ederken Spinoza gibi tümüyle matematik ilkelerini kullanmasa da O'da sayısal ifadeler kullanmıştır.**

Gelelim farklara; Vahdet-i vücudda evren, tanrıda olduğu halde panteizm de tanrı ve evren özdeşliği söz konusudur. Arabî tanrıyı evrenle, Spinoza evreni tanrıyla açıklar.

*** Arabî öğretisi dini kaynaklıdır, tanrıya ulaşma yönteminde kalbi keşfi seçer, Spinoza ise tanrı anlayışını tamamen rasyonel ilkelere dayalı olarak matematik yöntemle kurar.**

*** Spinoza evrenin özüne karşı töz kavramını kullanır. Bu töz kendi kendinin nedenidir ve tektir. Var olan her şey bu tözün değişik görünümleridir. Arabî ise bunu Vacibul vücud olarak adlandırır. Zorunlu olan bu varlık Arabî'de ezelidir ve her şeyin kaynağıdır.**

*** Spinoza'ya göre tanrının evrene yansıması onun özünün zorunluluğundan, Arabî'ye göre ise bu, tanrının iradesi ile olmaktadır.**

***Spinoza tanrıya zat bir sıfat yüklemekten yani tek töz olarak kabul etmekte ve bu tözü evrenle eş tutmakta. Spinoza'ya göre tanrının bilinebilir iki sıfatı vardır, bunlar Madde ve zihindir. Arabî ise tanrıya zati sıfatlar yükler.**

*** Vahdet-i Vücudda tanrı, hem tenzih hem de teşbih konumundadır. Spinoza Panteizminde tanrı, her şeyin içkin sebebidir. Tanrı ile evren iç içedir.**

*** Panteizmde ilahi dine, emir ve yasaklara, ibadete, ahirete inanmaz söz konusu değildir. Düşünme bir nevi ibadettir.**

*** Arabî'ye göre tanrı akıl yoluyla bilinemez. Spinoza tanrıyı akıl yoluyla bulunacağını, bunda matematiğin ilkeleri üzerine kurar.**

*** Panteizm “Her şey tanrıdır” savıyla tanrıyı evrende içkin kılarak tanrı ile evreni birleştirip aynılaştırır. Vahdet-i vücudda ise tanrı zatı ile aşkın, sıfat ve isimleri ile içkindir.**

*** Panteistler kâinattaki oluşu zorunlu saymaktadır ve tanrının irade sıfatını yok kabul ederler. Panteistlere göre şahsiyet, bir tehdit olduğundan tanrıda şahsiyet yok olarak düşünülür. Töz ancak insan suretine girdiği zaman nefsinde bilinç meydana gelir. Dolayısıyla panteistler tanrıyı ve evreni insan suretinde tasavvur eder Arabî ekolünde tanrı, yarattıklarına benzemez.**

*** Arabî’ye göre İnsan mutlak varlığı bilebilir. Spinoza için ruh ve bedenden meydana gelen insan, tanrının insan tarafından bilinen sonsuz düşünce ve sonsuz uzam sıfatlarının birer görünümüdür. İnsan ruhu her şeyi tabiatın ortak düzenine göre algılamakta ne beden ne cisimler hakkında bilgi sahibi olmamaktadır. Bu durum insanın iradesini oradan kaldırmakta ve onu evrene köle haline getirmektedir.**

Soru 1:

Spinoza ile Arabî’nin kurmuş olduğu düşünce sistemleri son derece benzerdir. Nasıl olurda bu kadar farklı zamanlarda ve coğrafyalarda yaşamış iki düşünür böyle bir benzerlik gösterir?

Soru 2:

Akıllı mı, sezgi mi hangisi bilgiye ulaşmada daha üstündür?

Soru 3:

Vahdet-i Vücut ile Panteizmi kıyaslar mısınız?

Bu yazı birçok alıntı içerir.

İbn Arabî sistemi olan vahdet-i Vücutla Spinoza ise orijinal Panteizmi ile doğu ve batı düşünce dünyasında önemli iki ekolün temsilcileridir.

Yalnız Arabî’nin ağzından vahdet-i vücut sözü yoktur. Arabî’yi okuyanlar Arabî’nin vahdet-i vücutcu olduğuna inanırlar, kani olurlar ve kendilerince Arabî okuyanlar, Arabî araştıranlar, Arabî ekolünden, Ekberî denir onlara eskide bu ekolde gidenler kendilerince Arabî’nin vahdet-i vücut düşüncesine sahip olduğunu söylemişler, çıkardıkları algı bu. Bir şeyi okuyor okuduğu metinden onu çıkarıyor.

Spinoza’nın temsilcisi olduğu panteizm ile Arabî’nin savunduğu vahdet-i vücut terminolojik çağrışım bakımından aynı görülse de benzer yerleri çok, bir o kadar da farklı olması da ilgi çekicidir. Arabî ve Spinoza’nın tanrı anlayışlarının en önemli benzer yönü varlığın birliği öğretisini kurmaktır. İkisi de bire ulaşma gayretiyle çaba göstermişlerdir.

Arabî’de varlığın birliği söz konusudur, Arabî varlığın birliğini söyler ki bunu İslam reddetmez hiçbir zaman. Hiç kimse varlığın birliğini reddetmez. Burada içerdeki tartışma şudur: Bir kısmı Arabî’yi varlığın birliği düşüncesiyle, bu varlığı tamamiyetle Allah olarak görür. Buradaki yanlış şudur: Panteizm ise varlığı bütüncüllük içerisinde tanrılaştırmaktır ama arabiciyle Arabî’yi ayırıyorum. Arabî kendince mantık diyalektikleri kurar. Kendince mantık diyalektikleri kurarken sorar, kendisi cevap verir. Bir şey var ise var olduğu ile alakalı sorular sorar. Mesela

bununla alakalı cevheri koyar Arabî. Bu bütün varlığın bir cevher olduğunu bu cevherin bölünmez bütün olduğunu, bakın varlığın bir cevher olduğunu bu cevherin bölünmez bütün olduğunu söyler. Bu varlığın, cevherin bölünmez bütün olduğunu savunmak ile bu varlığın içerisinde, bu varlığı Cenâb-ı Allah olarak görmek farklı bir şeydir. Arabî bunu böyle görmez bu Arabî'ye iftira olur o zaman. Arabî varlığın üzerinde Cenâbı Hakk'ın bütün sıfatsal tecelliyatlarının olduğunu söyler ki bu haklıdır. Varlığın üzerinde Allah'ın bütün sıfatları sonsuz, sayısız bir şekilde tecelli eder, eyvallah ama varlık bütünüyle Allah değildir. Bakın, varlık bütünüyle Allah değildir. Panteistler ise varlığı bütünüyle Allah olarak görürler. Tanrı olarak görürler öyle söyleyelim.

İkisi de bire ulaşma gayretiyle çaba göstermişlerdir. İki filozofta temel amaçları tanrıyı bulmak ve birlemektir. İkisi de bu yüzden aşırıya kaçmış, Spinoza ateistlikle, Arabî sapkınlıkla suçlanmıştır.

Arabî'nin Allah'ı bulma gibi bir derdi yoktur çünkü Arabî için Cenâbı Hakk'ın zahir sıfatlarıyla Allah bilinen bir şeydir, zahir sıfatlarıyla Allah görünen bir şeydir. Allah batın sıfatı ile bilinmez bu da Cenâb-ı Hakk'ın zatullahıdır. O yüzden zatullah bilinmeyeceğinden dolayı Arabî varlığın içeresine zatullahı koymaz. Hiçbir İslam mütefekkiri varlığın içeresine Cenâb-ı Hakk'ın zatullahını yerleştirmez. Allah'ın zatını tefekkür etmek, Allah'ın zatının ne olduğunu düşünmek bilmezliktir, burası yasaklanmıştır. Cenâb-ı Hakk zatının bilinmekliğini yasaklamıştır. İnsanları kendisini bilecek olanı yaratan O'dur. Kendisini bilecek olanı yaratırken, yaratmış olduğu insan Allah'ın zatını anlamaktan uzaktır. Böyle yaratılmamıştır. Zaten Allah'ın zatı bilinebilecek bir şey olsaydı Allah olmaktan çıkardı. Arabî'nin bu noktadaki duruşu budur. O yüzden Arabî Allah'ı aramaz, Arabî Allah'ı tanımaya çalışır. Cenâb-ı Hakk bilinmekliği istedim der Arabî, Allah'ı bilmeye çalışır. İnsanlar vardır Allah'ı arar o saftır, cahildir, bilmiyordur, Allah aranmaz. Allah sıfatlarıyla meydandadır çünkü gizli değildir. O yüzden İslam dünyası Allah aramaz Allah'a yakın olacak yollar arayabilir, Allaha yakınlaştıracak vesileler arayabilir ama Allah aramaz.

İkisi de varlığın birliğini oluşturmaya çalışsalar da Arabî'de Hakk (yaratıcı)ve Halk (yaratılan) da Natura naturans (doğalaştıran doğa) ve Natura naturada (doğalaştırılan doğa) kavramıyla yaratan ve yaratılan fikrini kabul ederler.

Bakın şunu unutmayın, bir kimse bir yaratanla yaratılanı kabul ediyorsa yaratan ve yaratılanın birlik, tek olduğu düşünülemez o zaman. Yaratan ve yaratılanı kabul eden bir kimsenin yaratanla yaratılanı bir görmesi mümkün değildir. Oysa vahdet-i vücud düşüncesini oturtmaya çalışan bir kısım vahdet-i vücudcular yaratanla yaratılanı birlemeye çalışıyorlar, yaratıcıyı yaratılanın içeresine koyuyorlar. Her yaratılanın üzerinde, yaratanın yaratıcı sıfatı tecelli etmiştir o kimsenin üzerinde ama bu yaratıcının yaratması gibi değildir. Nasıl yaratılan bir şeyin, insanın görmesi var mı? Var ama Allah'ın görmesi gibi mi? Hayır. İnsanın duyması var mı? Var ama Allah'ın duyması gibi mi? Hayır. İnsanın eli var mı? Var, Allah'ın eli gibi mi? Hayır. İnsanın dili var mı, kelamı? Var ama Allah'ın kelamı gibi mi? Hayır. O yüzden insanın da kendi elinden yarattığı bir şey bu manada var mı? Evet, ama Allah'ın yaratması gibi değil. O yüzden Arabî insanı bir veçhesi ile bunu

böyle şirk gibi görmeyin yalnız, fiiliyatı yaratan Allah'tır, insanın elinden bir şey üretilir mi? Evet. Bu manada yaratılanı kabul ediyorsa bir kimse yaratanı da kabul eder, yaratılanı kabul ediyorsa bir kimse yaratanı da kabul eder. O zaman hem yaratan var hem de yaratılan var. Benim varlıkla ilgili kendi düşüncem var ya "Ben bilmez idim": bilmiyoruz, "Bilinmekliği istedim": Âmâ, "Bir şey yarattım": Varlık, tamamıyla. Ben o varlığı tamamıyla Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin nuraniyeti, ruhaniyeti olarak görüyorum varlığın tamamını. Bu benim kendi algım Arabî değil bu ama aslında bu bütün İslam tasavvufunun elinde sonunda birleşmek zorunda kalacağı yer. Bu kadar iddialı konuşuyorum bunu. Varlığın üzerinde konuşanlar varlığın üzerine genelde konuşanlar ehli tasavvufur ehli tasavvufun dışında varlığın üzerinde çok konuşmazlar çok fikir yürütmezler. Aslında varlığın üzerinde tefekkür etmek, konuşmak sufilerin işi değildir ama sufilerin işi olmuştur. Böylece sufiler metafizik anlamda ve varlığı tanımlama ve tanıma anlamında yeni pencereler açarlar. O güne kadar gelmiş geçmiş olan pencerelerin üzerinde bir pencere açarlar, bugüne kadar herkes bir şeyler söylendi bundan sonrada söyleyecek ama eninde sonunda herkesin gidip dayanacağı bu hadisi kutsi var "Bilinmez idim, bilinmekliği istedim, bir şey yarattım". "Bilinmez idim": bilinmiyor orası, bu Allah'ın zatullahı. Bu yaratılan her şeyden münezze olan bir şey. Bunun üzerinde bir şey konuşmak, bir şey anlatmak yok. Bunun ilimde yok çünkü. Yazılı, görsel ilmi yok bunun. Bunun olsa olsa o kimse kalbi ilimle bir yere kadar gider o da O değildir deriz ona. "Tanınmaklığı, bilinmekliği istedim": "Ya Resulullah, hiçbir şey yok iken Allah neredeydi?", "Âmâ'daydı." Bu hem mekân izafe eder hem de durumu izafe eder burası. Burası farklı bir şeydir "Âmâ'daydı" sözü bütün İslam ve İslam dışı felsefecilerin, bu konuda düşünen, yazan, çizenlerin dikkatle gözünü dikmesi gereken bir yer bütün her şeyiyle. Âmâdaydı bakın soruyor, sahabe'nin sorusu enteresan "Neredeydi?". Biz birisine soracağız şimdi, Yunus cevap ver on dakika önce neredeydin? "*Odadaydım, misafirhane.*" Odadaydın. Oda nerede?" "*Tekkede*" Tekke nerede? "*İlçede, Osmangazi'de*" Osmangazi ilçesinde. Tekkenin Heykel'e olan uzaklığı ne kadar? "*Yaklaşık 600 metre*" Evet bakın, normalde bir şey soruluyor öyle değil mi? Neredeydi? Âmâdaydı. Eğer ben Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin o esnada huzurunda olsaydım derdim ki "Âmâ neredeydi? Şimdi nerde? Mirac Âmâ'ya mı oldu? Yoksa Mirac Âmâ'dan ileri mi oldu?" Gökleri geçti, hadisler var. Birinci kat gök, ikinci kat, 3., 4, 5, 6, 7, ondan sonra cehennem, ondan sonra cennet, ondan sonra arş-ı âlâ, levh-i mahfuz, kürsi, geçti bunların hepsini "Kalemin cızırtısını duydum" diyor, ne yazıyor? "Kalem hala daha yazıp siliyordu" diyor, mürekkebi kurmamış. Kalem yazıp çiziyorsa, levh-i mahfuz kalemden sonra yaratıldı, o zaman, kalemin cızırtısını duydum diyorsa kaleme geldi, levh-i mahfuzun üstü. Komple varlık Âmânın içinde mi yoksa?

Doğalaştırılan doğa kavramıyla yaratan ve yaratılan fikrini kabul ederler.

Zaten şu an bütün dünyanın birleştiği tek bir nokta var yani yaratanla yaratılanı kabul ediyorlar artık. Bakmayın siz Türkiye'deki cahil ateistlere. Onlar hala daha böyle Darwinist-Karl Marx düşüncesiyle hareket edip dinin yok olduğunu, yaratıcının yok olduğunu, doğanın kendi kendine yarattığını falan bu fasa-fisolarla

uğraşılıyor. Artık batı entelektüeli bir yaratıcıyı kabul ediyor, batı entelektüeli bu noktada büyük bir, kendi içinde, bilimsel bir devrim oluşturdu. Bu bilimsel devrim şu: bir yaratıcı var. Bir yaratıcının var olduğunu batının bütün entelektüelleri kabul ediyorlar. Batıda materyalizm bitti. Gerçek manada batıda materyalizm bitti. “Güneş batıdan doğacak” dedikleri şey herhalde bu olsa gerek. Bir gün batının bütün bilim adamları toplanıp “Eve tanrı vardır, bir yaratıcı vardır artık hiç kimse bunu tartışmasın.” diyeceği günü bekliyorum ben. Bunu diyecekler çünkü. Çünkü onları araştırmaları, onların bu noktadaki bilimsel deneyleri, onların bilimsel bakışları, onları bir yaratıcıya götürdü. Yani tanrının olmadığını iddia eden batıda artık tanrının var olduğu söyleniyor. Bizim buralarda okuduğumuz batı kitapları, bizim buralarda okutulan batıdan gelme bize makaleler bundan 50 yıl önce, bundan 60 yıl önceki makaleler. Bize tanrının olmadığını okutuyorlar daha, bunu dayatıyorlar bize, çünkü biz kendi kendimize batıdan tanrının var olduğunu inanırsak diyeceğiz ki biz, biz zaten Allah’a inanıyorduk, bir yaratıcı olduğuna inanıyorduk, neyimiz eksik? Ya şu dini tanıyalım o zaman biz, diyeceğiz. Kapitalizmin işine gelmiyor bu. Şu anda dünyada gerçek İslam, yaşadığımız İslam’ı gerçek İslam olarak görmeyin, gerçek İslam kapitalizmin tek düşmanı. Vahşi kapitalizmin tek düşmanı. Her şeyiyle. Biz dini yaşamadığımız halde din orada duruyor ya, bu bile rahatsız ediyor onları o yüzden hadis-i şeriflerin üzerine saldırıyorlar. Yani biz dini bir bozuk bir şekilde anlayıp yaşamaya devam edelim meseleyi kapattım.

Her ikisi de tanrıyı bilmenin ölçüsü insanın kendisini bilmesidir der.

Evet, hadisi kutsi “Nefsini bilen Rabbini bildi” bir kimse kendisini ne kadar tamamlayabildi Allah’ı o kadar bilebildi.

Arabî sık sık sembolik ifadelerle dolu bir dil kullanmış karmaşık ve çelişkili bir anlatım tarzı seçmiş, Spinoza da böyle bir yol seçmiştir. Arabî’nin Fusûs’u Spinoza’nın Etika’sı en iyi iki örnektir.

Gerçekten Arabî’de sembol kelimeler çok fazla bunu kabul ediyorum. Yani Arabî’deki o sembol kelimeleri çözmek için metni okuyupta metni anlamayı bırakıyorsun, sembol kelimeleri çözmeye çalışıyorsun. Sembol kelimeleri çözdükten sonra onların bir de hepsinin de puzzle gibi resim tamamlar gibi tamamlamaya çalışıyorsun. Gerçekten de okumak ve anlamak güç bunu kabul ediyorum ama bu noktada belli bir ayet hadis bilgisi olan, temeli olan bir kimse birazda tasavvufun ana ilkelerini öğrendiyse, okuduysa, bu biraz mesafe kat edebilir ama öbür türlü dediği gibi çok sembolik ifadeler olan bir dili var. Yeni sembolik ifadeler türetmiş, yeni kelimeler türetmiş, yeni böyle cümleler, yeni algılar türetmiş Arabî. O yüzden Arabî’nin o kendi içerisindeki kendi sistemin içerisindeki o türetmiş olduğu cümleleri, kelimeleri, o sembol ifadeleri iyi tanımlamak gerekir. Eğer bunları tanımlayamayan bir kimseyse Arabî’yi okusa da bir şey anlamaz. Mesela varlıkla alakalı temel düşüncelerini, temel sembol ifadelerini bilmesi lazım. O temel ifadeleri sembol kelimeleri bilmiyorsa işin içinden çıkması mümkün değil.

Arabî teklik çokluk sorununu izah ederken Spinoza gibi tümüyle matematik ilkelerini kullanmasa da O’da sayısal ifadeler kullanmıştır.

Tabi Arabî teklik-çokluğu kullanırken Arabî’nin buradaki hareket ettiği nokta yani cevher der, cevherden hareket ederekten onlara da birer farklı manalar

vererekten yürür ve Arabî bu noktada cevheri bölünmez olarak görür. Cevheri bölünmez olarak gördükten sonra cevherin içerisindeki bir sürü o sembolleri, nitelikleri, nicelikleri, o cevherin içerisindeki sıfatların tecelliyatlarını, eşyaları, onların hepsinin birbirinden farklı ifadelerle, farklı dillerle onu anlatmaya çalışır.

Gelelim farklara; Vahdet-i vücudda evren, tanrıda olduğu halde panteizm de tanrı ve evren özdeşliği söz konusudur.

Vahdet-i vücudcuların büyük bir kısmı varlığın üzerinde Cenâb-ı Hakk'ın sıfatlarının tamamının tecelli ettiğini ve bir bütün olduğunu söylerler. Bir kısmı burada panteizme kayar, bir kısmı da şunu söyler, varlık haşa Allah'tır. Parçalar, parçalar bütünleşti Allah oldu. Öyle söyleyenler de olmuştur çok kabul görmese de ama panteizmde direk varlıkla tanrı özdeşleşmiştir, birbirinden ayrılmaz, birbirinin içine girmiştir asla birbirinin içinden çıkarmak, koparmak, ayırmak mümkün değildir panteizmde. Vahdet-i vücudda bu böyle algılanmaz; varlık tanrı değildir.

“Vahdet-i Mevcuda bir parantez açabilir misiniz?”

Vahdet-i mevcud da: mevcudun bütünlüğü. Bu mevcudu birlemek, bütün varlığı bir görmek. Buradaki Vahdet-i vücudda her mevcudu, her var olan şeyi birlemek, kesreti tek haline getirmek. Aslında Vahdet-i mevcudla Vahdet-i vücud arasında çok anlayış farkı yok, ince bir perde var ama İslam sufilerinin ister vahdet-i vücud olsun ister vahdet-i şuhud olsun isterse ikisinin arasını bulmaya çalışan vahdet-i mevcud olsun, değişen bir şey yok. Hiç birisi de bu varlığı tamamıyla tanrı olarak görmezler. Aralarında anlamsız bir savaş vardır, anlamsız bir mücadele var. Yani buradaki söz konusu olan mücadele, Arabî'nin karışık sembol ifadelerinden mütevellit bir şey. Arabî'nin karışık sembol ifadeleri ve kelimeleri ve cümleleri, Arabî'nin karışık sembolizmini anlayamayanlar farkında olmadan Donkişot gibi yel değirmenleriyle mücadele ediyorlar. Barışsalar, Arabî'nin o sembol deyimlerine varlıkla alakalı, varlığın üzerindeki tecelliyatlarla alakalı ve Arabî'nin kurmuş olduğu mantık diyalektiklerine baksalar, soru cevaplarına baksalar, o sembol ifadeleri bu noktada çözümlemeye çalışsalar, arazdan kasıt ne, cevherden kasıt ne, fiilin tecelliyatından kasıt ne, bunlara baksalar, izafiden kasıt ne, buna baksalar ince ince, barışarak, anlaşarak baksalar aslında söylediklerinin ve anladıklarının çok farklı olmadığını görecektir. Burada kabul ediyorum Arabî'nin dili ve Arabî'nin sembol kelimeleri ve cümleleri kullanması ve Arabî'nin bunları kullanırken gerçekten de biraz böyle Allah affetsin karmaşık ve zikzaklar içerisinde kullanması, girift zikzakların içerisinde kullanması o kimseyi bunu anlamakta güçlük çıkarıyor. Yani o kimse kendisini odaklamalı, o pasaja odaklamalı, o pasaja odaklarken de o kimsenin bir alt yapısı olması gerekiyor. Alt yapısı olmazsa onu çözümlemesi mümkün değil. Arabî'nin diline aşina olması gerekiyor, Arabî'nin tarzına aşina olması gerekiyor. Eğer Arabî'nin diline ve tarzına aşina değilse anlaması mümkün değil, bunu açıkça ifade ediyorum Allah affetsin. Zaten ondan sonrada kıyamet kopuyor. Arabî Arap diline çok hâkim bir kimse. Mesela Fütuhatında Arap dili ile alakalı örneklemeler veriyor, mesela böyle kullanılırsa bu manaya gelir, burada kullanılırsa bu manaya gelir diye gramerlere kadar girmiş. Öyle olunca sizin Onun bir sembol kelimesini nerde ne manada kullandığını çözmemiz lazım. Bulmaca bilmece gibi bir şey.

Gelelim farklara; Vahdet-i vücudda evren, tanrıda olduğu halde panteizm de tanrı ve evren özdeşliği söz konusudur. Arabî tanrıyı evrenle, Spinoza evreni tanrıyla açıklar.

Arabî Allah'ı varlıkla açıklar varoluşla açıklar, varlığın kademeleri ile açıklar. Varlığın üzerinden Allah'ın bilineceğini söyler Allah çünkü bilmez idi, bilinmekliği istedi, bir şey yarattı. Yarattığı şeyin üzerinden Allah bilinecek. Arabî'nin gidiş istikameti hadis-i kudsi çerçevesindedir: Allah bilmez idi, Allah bilmeyi istedi ve bir şey yarattı. Bilinmeyi istediği noktayı Âmâ olarak görür Hazreti Pir. Ben de Âmâ olarak görürüm. Allah bilinmeyi istedi: Âmâ'da, Allah'ın Allah olduğu, Allah'ın Allah'lığının tecelli ettiği yer Âmâ'dır. "Ve bir şey yarattı" ve Allah bilinmekliğini göstermek için, kendisini tanıtmak için bir şey yarattı. Bu yarattığı şeyin içerisinde Allah'ı bilebilecek olan en kıymetli varlık, insan. Biz Allah'ı tanımada, Allah'ı bilmede, Cenâb-ı Hakk'ın tüm sıfatlarının, tüm sıfatlarının diyorum, Allah'ın bilinen bilmeyen, o esnadaki tüm sıfatlarının tecelligâhıdır mürşid-i kâmiller, zamanın kutbu. O yüzden Arabî der ki: Allah'ı varlığın içerisinde en fazla bilen Hazreti Muhammed-i Mustafa'dır, der sallallahu aleyhi ve sellem, sonra başka yerlerde derki: Allah'ı bilen, peygamberlerden sonra zamanın kutuplarıdır. Ondan sonra veliler ondan sonra sufiler olarak nitelendirir. Başka bir yerde de Allah'ı en iyi bilenlerin sufiler olduğunu söyler ama bunların bilmeleri, varlığın üzerinde Cenâb-ı Hakk'ın sıfatlarının tecelliyatı ile alakalıdır. Biz Allah'ı varlığın üzerinde, Cenâb-ı Hakk'ın sıfatlarından tanırız, Spinoza ise tanrıdan varlığı bilmeye çalışıyor, arasındaki fark bu.

Arabî öğretisi dini kaynaklıdır, Allah'a ulaşma yönteminde kalbi keşfi seçer, Spinoza ise tanrı anlayışını tamamen rasyonel ilkelere dayalı olarak matematik yöntemle kurar.

Evet, Arabî'nin öğretisi direk Kur'an ve sünnettir. Arabî tipik eski klasik sufi duruşu vardır. Arabî için birinci derecede bilmekle alakalı, ilimle alakalı, öğretisi ile alakalı direk kendisini bağladığı yer Kur'an ve sünnettir hatta Arabî bu manada mezhepsel bir şekilde radikal bir mezhepçi değildir. Sufilerin hiçbirisi radikal mezhepçi değildirler mezhepsizde değildirler ama radikal mezhepçi değildirler, tutucu mezhepçi değildirler sufilerin hepsi de. O yüzden çok eleştirilirler ama gel gelelim bunu eleştiren ehli fakihte kendi mezheplerinde rahat duramazlar, işin içinden çıkamazlarsa diğer mezheplerin ölçülerini de alırlar ama sufilere taş atmaya gelince de ilk taşı onlar atarlar, enteresan bir yapı. O yüzden Arabî bu noktada Allah'ı bilme, burada tanrıya ulaşma demiş ben ulaşmayı kabul etmiyorum yine, Arabî Allah'ı bilme yolunda Kur'an ve sünnetin zahirine bağlı olduğu kadar kalbi keşfede bağlar. Allah en iyi bilinme noktası keşf ile, keşf. Keşf ise kalbi bir ilimdir. Arabî bilginin geliş noktalarını da söyler, bilgi edinme yollarını da Arabî söyler. Arabî için bilgi edinme yollarıdır: okuyabilir bir kimse, duyu âlemi ile duygularıyla bir şey öğrenebilir, bunların üstünde kalbi keşfe inanır Arabî. O keşfi muhakkak peygamberlerde vahiydir, sufilerde keşftir. Arabî bu keşfi muhakkak ve muhakkak öne çıkarır ama sufilerin kendi dünyasında, kendi iç dünyalarında, kendi öğretilerinde, kendi dairelerinin içerisinde bu çok önemlidir. Sufiler bu keşfe ulaşmayı arzu ederler. Çünkü sufi için keşfe ulaşmak hakikate doğru kanat çırpmaştır. Sufi keşfe ulaşmazsa hakikate doğru kanat çırpamaz. O zahiri olarak

Kur'an ve sünneti öğrenir tek kanatlı olur hatta sufilerde meşhurdur, tek kanatlı kuş uçmaz derler. Tek kanatlı kuş uçmaz dedikleri şey sufinin zahir bilgileri öğrenip keşf ilmi ile ilimlenmemesidir. Zaten günümüz sufilerinin en büyük handikaplarından birisi budur. Sufi dergâhlarda insanlar medrese arıyorlar. Sufi dergâhlarda medrese aranmaz sufi dergâhlarda keşf aranır. Eğer bir sufide keşf ilmi yoksa oturmasını oraya. Ayetleri gider Kur'an-ı Kerim'den okursunuz, tefsirse gider tefsiri de bir yerden okursunuz, hadisleri gider hadis kitaplarından okursunuz fıkıh gider fıkıh kitaplarından okursunuz ama keşf ilmi kitaptan okumakla öğrenilmez. Bunun için bir ehil müşşid gereklidir ve bu iş batınıdır zahiri değildir. Bunun yolu Allah'a yaklaşmak için mücadele etmek, mücadele etmek, güzel ahlak, evet ibadet ama en önemli şey çokça zikir ve Allaha yakın olmayı isteme. Rüya keşf ilminin anahtarı gibidir, o kimse rüya görmeye başlar veya o kimsenin kalbine ilham gelmeye başlar veya o kimse kabir haline vakıf olmaya başlar veya o kimse zikrullah halakasında yakaza hali dediğimiz haller görmeye başlar veya zikrullah halakasında zikrullah yaparken o esnada orada iken gözünün önünde ayrı bir perde açılır, bir bakar ki başka yerde, bir başka yerde zikrullah yapıyor, başka bir halakada, başka kimselerle zikrullah yapıyor. Sufinin yoludur bu. Sufinin yolu zikrden geçer, edepten geçer, terbiyeden geçer, bağlılıktan geçer. Sufinin yolu dedikodudan, gıybetten, ondan bundan geçmez. Sufi kendince kendi kalbini tenvir etmeye uğraşır ki, keşf ancak kalbe gelir. Hitap ancak kalbe gelir. O yüzden bir kimse bir sufi dergâha gider bağlanır. Cigaraya, dedikoduya, gıybet, iftiraya, suizanna, bühtana, içkiye, kumara, fuhuşa, berduşluğa, ayyaşlığa devam edecekse o kimsenin sufi yolda durmasının bir anlamı yok. Kendini terbiye edecek orda, kendini iyileştirecek. Çünkü kalp, onu çalıştırması lazım, kalbin tik takının artması lazım, kalbin tik takının artması o kimsenin zikrullah ile alakalı, bunun oluşması lazım. O yüzden Arabî öğretisini tipik zahirsel olarak Kur'an ve sünnete, içsel olarak keşfe dayandırır bu sufi yoludur. O yüzden Arabî'nin buraya dayandırması kadar da normal bir şey olamaz.

Spinoza ise tanrı anlayışını tamamen rasyonel ilkelere dayalı olarak matematik yöntemle kurar. Spinoza evrenin özüne karşı töz kavramını kullanır. Bu töz kendi kendinin nedenidir ve tektir. Var olan her şey bu tözün değişik görünümleridir. Arabî ise bunu Vacibul vücud olarak adlandırır. Zorunlu olan bu varlık Arabî'de ezeldir ve her şeyin kaynağıdır.

Evet, Arabî bütün varlığı bu vacib-ül vücud olan Allah'a dayandırır ama bu varlığı Arabî anlatırken bir cevher olarak algılar ve buna derki: cevher bölünemez, bir bütündür der. Cevherin içerisindekiler değişik şekil ve şemallere döndürülebilir ama o bir bütündür o bütünün içerisinde oluşur der.

Spinoza'ya göre tanrının evrene yansıması onun özünün zorunluluğundan, Arabî'ye göre ise bu, tanrının iradesi ile olmaktadır.

Bu varlığın içerisindeki her şey Cenâb-ı Hakk'ın sıfatlarının tecelliyatıdır ve her şey Allah'ın yaratmasıyla olur ve her şey Allah'ın kurguladığı matematikte yaratılır. Bu, bir kimsenin kendi kurguladığı bir matematik değildir veya varlığın içerisindeki bu matematik kendi kendine oluşmamıştır ve İslam'a göre varlık, Allah'a muhtaçtır. Varlık bütünüyle Allah'a muhtaçtır. Spinoza'ya göre ise varlık, kendi kendine muhtaçtır, varlığın mekanizması kendi kendine oluşmuştur, kendi kendine

çalıştırır ve kendi kendine mecburdur. Oysa İslam sufilerine ve Arabî'ye göre varlığın çalışması Allah'a muhtaçtır ve varlığın üzerinde tecelli eden her şey Allah'tan gelir ve Allah'tır bu matematiği kurgulayan.

Spinoza tanrıya zat bir sıfat yüklemekten yani tek töz olarak kabul etmekte ve bu tözü evrenle eş tutmakta. Spinoza'ya göre tanrının bilinebilir iki sıfatı vardır, bunlar Madde ve zihindir. Arabî ise tanrıya zati sıfatlar yükler.

Arabî ve bütün İslam Allah'a zati sıfatlar yükler. Allah'a zati sıfatlar yüklerken Cenâb-ı Hakk ilahi kitaplarında bu zati sıfatlarını kendisi zaten beyan etmiştir vahiy yoluyla. O yüzden İslam noktasında Allah'ın iki sıfat yoktur, Allah'ın 99 sıfatı da yoktur. Allah'ın sayısız sonsuz sıfatı vardır hadis-i şerifte Tirmizi'nin topladığı, değişik kaynaklardan aldığı hadis-i şerifte 99 ism-i şerif bilinen ism-i şerifleridir. Cenâb-ı Hakk'ın bilinen bilinmeyen sayısız sonsuz ism-i şerifi vardır bu ism-i şerifin en yücesinde, en yükseğinde Allah ism-i şerifi vardır ondan sonraki ism-i şerifi Rahman ism-i şerifidir. Hatta Arabî Allah ism-i şerifini a'yân-ı sâbiteye yani Âmâ'ya, Rahman ismi şerifini de bütün varlığın içeresine tecelli ettirir, derki: Allah ism-i şerifi Âmâ'nın adıdır ve varlığın içerisindeki sıfatlarının tecelli ettiğinin cemi, yani kubbenin en üst noktasını Allah ism-i şerifinin cemi söyleyelim, onun çevresindekini de Rahman ism-i şerifi olarak görün. Arabî bunu böyle nitelendirirken, bu Arabî'ye ait bir şey değildir ama Arabî bunu kendisine ölçü alır. Çünkü Cenâb-ı Hakk ayeti kerimede "İster Allah de ister Rahman de" der. İster Allah de ister Rahman de. Yani Rahman ism-i şerifini Allah ism-i şerifinin ardına koyar. Bismillahirrahmanirrahim, Rahman ism-i şerifi baştadır yine Allah'tan sonra Rahman ism-i şerifi gelir sonra Rahim ism-i şerifi gelir. Allah'tan sonra gelen bütün ism-i şerifler Rahman'dır. O yüzden varlığın içerisinde tecelli eden esma-i sıfat Rahman ism-i şerifinde toplanır, ulûhiyeti ise Rabb ism-i şerifinde toplanır. Sıfatsal yaratma tecelliyatı sıfatsal olarak Rahman ism-i şerifinde, zatullah noktasında, ulûhiyet noktasında da Rabb ism-i şerifinde toplanır çünkü âlemlerin Rabbidir O. bakın âlemlerin Rahmanı değildir, âlemlerin Rabbidir. Bu ulûhiyettir. O yüzden dua ederken "Yarabbi" diye dua ederiz. Ulûhiyet vardır bunda, bunda muhteşemlik vardır. O yüzden Arabî bu noktada Allah'a zati sıfatlar, kıdem gibi, ezel gibi zati sıfatlar yüklerken bu zati sıfatları yükleme yolu hadis-i şeriflerden ve hadis-i kutsilerdendir. Bu Arabî'nin kendisinden ilkeleştirdiği bir şey değildir yani.

Vahdet-i Vücutta tanrı, hem tenzih hem de teşbih konumundadır. Spinoza Panteizminde tanrı, her şeyin için sebebidir. Tanrı ile evren iç içedir.

Evet, bu tanrıyla evren iç içedir panteizmde ama normalde sufi noktasında tanrı ile evren iç içe değildir, evrenin üzerinde tecelli eden Allah'ın sıfatlarıdır. O yüzden Allah'ın sıfatları olduğundan, biz teşbih ederiz, benzetiriz. Hani az önce benzetme yaptım ya insanın görmesi Allah'ın görmesi gibi değildir, tenzih ettim, insanın duyması Allah'ın duyması gibi değildir, tenzih ettim, insanın elinin emeği bir şey üretmesi Allah'ın yaratması gibi değildir, tenzih ettim veyahut ta bir sıfatsal tecelliyatı görseniz tenzih edersiniz: O bundan yücedir, O bundan yüksektir, O bundan âlâdır, O bundan âlidir, gördüğüm O değildir, tenzih. Ve zaten hadis-i kudside de yaratılış sebebi insanların, Allah'ı zikir. Ne der? "Beni zikretsınler" hadis-i kudsi bu "Beni zikretsınler, beni teşbih etsınler benzetsınler ve beni tenzih etsınler,

benzettiklerini reddetsinler diye yarattım.” Hadis-i kudsî bu. O yüzden sufiler, Arabî ekolü genelde hep teşbih ve tenzihi seçer. Arabî teşbih eder Fusûsunda, Fûtuhatında, eserlerinde, bunu okursunuz. Teşbih ederken girift kelimeler, cümleler kullanır ondan sonra tenzih ettiğini görürsünüz. Anlatır, anlatır, anlatır, anlatır, anlatır, siz dersiniz ki, tam bu, der ki “O hiçbir şeye benzemez” tenzihi patlatır. Ve ondan sonra dersiniz ki, buraya kadar okudum bu pasajı anlamaya çalıştım sonunda buna mı geldim... Madem buna benzemeyecekti neden okudum, der bıkar bırakır okuyanlar hep. Oysa okudukça tanımadıkça Allah'ı tanıma noktasında iyi yol kat eder.

Panteizmde ilahî dine, emir ve yasaklara, ibadete, ahirete inanmaz söz konusu değildir. Düşünme bir nevi ibadettir.

Şimdiki Türkiye'deki, dünya üzerindeki haylazlar gibi işlerine çok iyi geliyor bu: düşündün ya, ibadet ettin bitti. Yani bu nimeti düşündün, bitti onun için, bu nimetin nerden gelip gittiğini gördün düşündün bitti. Güneşin yaratılışını düşündün mü? Düşündün, ibadet ettin, başka bir şeye gerek yok. Zaten ahiret inancı yok, hesap kitap inancı da yok o yüzden ibadet şartı da yok. Ne yapıyorlar bu sefer “Aaaa...” “Ne yaptınız?” diyorum ben, arabada diyor bunu söyleyen. Zikrullahı götürmüşüm adamı dönüyoruz geri zikrullahtan çıktık, arkada, ben de arabayı kullanıyorum “Mustafa'cığım bir şey söyleyeyim mi?” dedi, “Söyle abi dedim” ben, “Ben” dedi “İstanbul'da filanca otele gittim orada meditasyon gibi bunun öğretisi veriliyordu” dedi, “Evet abi” dedim ben, “Ben kendimi orada hissettim” dedi. “Nasıl abi?” dedim ben, oraya gitmişler o bana örnekliyor arabada ama bunu böyle söylemeden örnekledi, hemen başladı arkadan “aaaaa...” böyle daha yüksek bir sesle. Ne oluyor dedim ya koca adam dedim, abiyi böyle bilmiyorduk. Dedi ki “Ben kendimi orada hissettim, dedi, yani böyle bir şey tanımladım dedi.” Öyle deyince ben şimdi direksiyondayım arabada kullanıyorum, ben bir başladım Allah Allah Allah Allah zikrullahı. Bir ara aynadan baktım bunun rengi mengi gitmiş. O benim kafayı kırdığımı düşünmüş sonradan söylüyor bana, bir anda benim gittiğimi düşünmüş. Bir de ne diyor “Sen o esnada müthiş bir trans yaşadın.” Dedim “Abi, Allah demekle aaaa demenin arasında bir fark görmediysen söyleyecek bir laf yok.” Ardından sonra ellerde serce parmaklar kalkacak “ommm...” bunlar böyle söyleyerekten kendilerini sonra boşlukta görüyorlar.

Arabî'ye göre tanrı akıl yoluyla bilinemez.

Aklî yoluyla bilinmesi Arabî'ye göre mümkün olmayacak noktadadır. Sufiler de buna katılırlar komple ve Arabî'nin böyle bir enteresan duruşu vardır: bir kimse Allah'ı akılla bilemez çünkü akıl sınırlıdır neyle sınırlıdır, edinmiş olduğu bilgilerle sınırlıdır. Aklın sınırı vardır, akıl o sınırın içerisinde durur ama keşfin sınırı yoktur.

Panteizm “Her şey tanrıdır” savıyla tanrıyı evrende içkin kılarak tanrı ile evreni birleştirip aynılaştırır. Vahdet-i vücudda ise tanrı zatı ile aşkın, sıfat ve isimleri ile içkindir.

Yani bütün sıfat ve fiilleri zatından taşar gelir, zatıyla taşkın. Bütün sıfatlar zatından ve bütün işlemlerde zatından taşar gelir, zatından taşıyıp gelen her şey O'nun sıfatı olur.

Panteistler kâinattaki oluşu zorunlu saymaktadır ve tanrının irade sıfatını yok kabul ederler. Panteistlere göre şahsiyet, bir tehdit olduğundan tanrıda şahsiyet yok olarak düşünülür. Töz ancak insan suretine girdiği zaman nefsinde bilinç meydana gelir. Dolayısıyla panteistler tanrıyı ve evreni insan suretinde tasavvur eder Arabî ekolünde tanrı, yarattıklarına benzemez.

Evet, Arabî'ye göre normalde varlığın özü cevherdir tanrı değildir. Allah bir şey yaratmıştır İmam-ı Azam yaratılan şeyi "Bir şey" olarak nitelendirir. Bir şey. O bir şey de bütün şeyler mevcuttur yaratılan ama bütün şeyler mevcut olsa da o şey Allah'ın zatı değildir. O şeyde Allah'ın sıfatları tecelli eder zatı değil.

Arabî'ye göre İnsan mutlak varlığı bilebilir. Spinoza için ruh ve bedenden meydana gelen insan, tanrının insan tarafından bilinen sonsuz düşünce ve sonsuz uzam sıfatlarının birer görünümüdür. İnsan ruhu her şeyi tabiatın ortak düzenine göre algılamakta ne beden ne cisimler hakkında bilgi sahibi olmamaktadır. Bu durum insanın iradesini oradan kaldırmakta ve onu evrene köle haline getirmektedir.

Ama Arabî'ye göre bu böyle değildir Arabî'ye göre insan Allah'ı bilme noktasında en üst seviyededir. Hatta Arabî derki: Allah'ı en fazla en iyi bilen Hazreti Muhammed-i Mustafa'dır, der az önce söylediğim gibi ondan sonra sufilerdir der.

Soru 1:

Spinoza ile Arabî'nin kurmuş olduğu düşünce sistemleri son derece benzerdir. Nasıl olurda bu kadar farklı zamanlarda ve coğrafyalarda yaşamış iki düşünür böyle bir benzerlik gösterir?

Ben çok benzer görmedim amma velakin sonuçta varlığın üzerine tefekkür edenler üç aşağı beş yukarı aynı sonuçları bulabileceklerdir. Bunda belki de ilahi bir bağda kurulabilir mi? El-cevap: Kurulabilir.

Soru 2:

Akıl mı, sezgi mi hangisi bilgiye ulaşmada daha üstündür?

Bu noktada ben bir kimsenin bir eline aklını bir eline de keşfini alması gerektiğine inanırım. Akıl mı sezgi mi derken birbirini tercih etmeyi kabul etmem. Bencesi. Çünkü din akıl sahiplerine emrolunmuştur. Bizim temelimizde din bilgimiz ve din algımız önce akla dayanır ama Allah'ı tanımada Allah'ı bilmede biz keşf yoluyla yürürüz. Bu farklı bir şeydir. Eğer bir kimse, ben buradaki akıllı bir manada Kur'an ve sünnetin zahiri olarak görüyorum eğer bir kimse Kur'an ve sünnetin zahirine bir ayağını bağlamazsa Allah'ı bilme noktasında sapkınlıklara uğrayabilir. Hazreti Pir'in Hazreti Mevlâna Celaledin-i Rumi hazretlerinin sözü bu konuda çok manidardır, çok hoşuma gider "Evlat, oğul, biz pergelin iki sivri ucu gibiyiz. Bir sivri ucumuz Şeriat-ı Ahmediye'ye bağlı, öbür ucumuzla âlemleri seyrân ederiz." bu çok önemli bir ölçü. O yüzden benim nazarımda akıl mı, sezgi mi, keşif mi, dediğimizde ben hem akıllı hem keşfi alırım ama şunu unutmayın, bu fakirin düşüncesi, sizin keşf yoluyla kalbinize gelen ilmi analiz edecek olan onu emip, çözüp hayata geçirecek olan yine akıldır. Gördüğünüz rüyayı, keşftir keşf yoludur, aklınız hafızaya alır, gördüğünüz rüyadaki cisimleri, gördüğünüz rüyadaki materyalleri, gördüğünüz rüyadaki ritüelleri, gördüğünüz rüyadaki rumuzları algılayan ama bunları, algıladığı şeyleri yorumlayamayan akıldır. Akıl bunları algılar, akıl bunları görür. Hiç bugüne

kadar görmediniz bir makina gördünüz, akıl onu yorumlamakta güçlük çeker. Ne için? Çünkü daha önce o makinayı hiç görmedi, o cismi hiç görmedi ama o cismi gören, o makineyi icat eden, o makineyi bilen bir kimse, o makineyi o kimseye anlatırsa akıl onu algılar. Algılayacak olan ne yine? Akıl. Bizim sufi duruşumuz iki ayaklıdır: Bir ayağımız bizim Kur'an ve sünnete, bir ayağımız tasavvufun ilkelerine dediğim şey keşif yoludur, oraya bağlıdır. Biz asla ve asla tek kanatlı kuş olmak istemeyiz. "Ya zahir bize lazım değil bize keşf lazım" diyenlerden değiliz. Bize zahirde lazım yani akılda lazım bize keşfte lazım. Bizi biz eden, insanı insan eden hem soyut ve hem somut kavramların bileşkesidir. İnsan sadece ve sadece maddeden ibaret değil, insan sadece görünürlükten ibaret değil, insanı insan eden kalp var, insanı insan eden duyguları var, insanı insan eden düşünceleri var, insanı insan eden unsurlar var, içsel unsurlar. Eğer sadece biz insana zahirselsel olarak bakarsak konuşan hayvandan bir farkımız kalmaz, hayvanlar gibi yer, içer, cinsel ilişkiye girer, ölürüz ama insanı insan eden içselliğidir, duygusudur, manasıdır, düşünceleridir, fikridir, iyilikleridir, kötülükleridir, insanı insan eden şeylerdir. O zaman bize hem zahir tarafımız lazımdır, akıldır, bunu biz Kur'an ve sünnete bağlarız. Bu aklımızı Kur'an ve sünnete bağlarız, ikinci ayağımız keşftir, kalptir. Biz onu da tasavvufun ana ilkelerine bağlarız.

Soru 3:

Vahdet-i Vücut ile Panteizmi kıyaslar mısınız?

Hiç kıyaslamam. Çünkü vahdet-i vücudla panteizm kıyaslanacak bir şey değildir. Bir şeyin kıyaslanması için birbirine benzemesi gerekir. Bir şey birbirine benzerse birbiriyle kıyaslanır. Farzları farzlarla kıyaslırsınız, nafileleri nafilelerle kıyaslırsanız, et yemeklerini et yemekleri ile kıyaslırsınız, et yemeğini sebze ile kıyaslayamazsınız, sebzeleri sebzelerle kıyaslırsanız. Bir şey kendi cinsinden kendi türüyle kıyaslanır. Allah'la kıyaslanacak hiçbir şey yoktur neden? Allah Allah'tır. O'nu kıyaslayabilecek bir şeyimiz yoktur. Panteizm varıldığı Allah olarak gören bir düşüncedir o yüzden kıyaslanacak bir şey değildir. Vahdet-i vücud ise varlığı Allah olarak görmez. Benim bildiklerim. Ama bunların içerisinde Vahdet-i vücudcu olarak görmediğim bu panteizme kayan kimseler var ben onlara zaten katılmıyorum Allah muhafaza eylesin. O yüzden vahdet-i vücud düşüncesi gerçek manada bir yaratıcı ve yaratılanı kabul eder, panteizm yaratıcıyı yaratılanı kabul etmez. Panteizm için her şey, bu görünen her şey tanrıdan bir parçadır.

“Gerçek denen nesne ARABİ için aslında hayalden başka bir şey değildir.”

Alem bir vehimden ibarettir, onun gerçek bir varlığı yoktur bu ise Hâyâl ile kasd edilen şeydir. Yani sen zannettin ki bu alem kendi başına buyruk, kendi kendine oluşmuş bir gerçektir. Mutlak gerçekten hariç bir varlıktır. Halbuki hiç de böyle değildir.

Bil ki sen kendin de bir hâyâlsin. İdrak ettiğin her bir şey ve “bu ben değilim” dediğin bir nesnede bir hâyâldir.

Şu hâlde;

Bütün varlık alemleri de hâyâl içinde hayaldir. FÜSUS 119/104/145

Peki hâyâl ne?

Prof. Henri Corbin 1958 (Arabî tasavvufunda yaratıcı muhayyele) kitabının başından itibaren okuyucuya Hâyâl kelimesinin anlamını herkesin kullandığı anlamda kabul etmeğe karşı uyarır. Muhayyeleyi (hayal etme melekesi) estetik yaratma organı da değildir der. Hâyâli idrak organı olarak görür. Prof. İZUTSU

Hâyâl; kendi iç aleminde bilgince ve duygularınla kurguladıklarındır. Kendi iç aleminde nasıl kurguladıkların varsa Allah'ın kendi zat-ı uluhiyetinde kurguladıkları vardır. Hayal bu manda tüm var oluşu kapsar, hatta varoluş bize gerçekçi görünse de hayalden ibarettir. M.ÖZBAĞ

Soru:

Kişi hayalini kurgular mı?

**Birisi yerde gösterdi bana kendini,
Bir diğeri havada,
Bir başkası nereye gitsem oradaydı,
Bir diğeri semâda,
İlim verdiler bana, ben de onlara,
Eşit değildik ama,
Çünkü ben özümde sabit,
Onlar ise sabit kalamazlardı,
Her surete bürünürler,
Suyun, kabın rengini aldığı gibi
Arabî (Fütuhat-ı Mekkiye).**

Bildiğimiz kadarıyla ruhlar hâyâl yoluyla kendilerini bedenleştirir.

Hayal alemleri ruhların bedenleşmesine, bedenlerin de ruhanileşmesine izin verir. Mikro kozmik düzeyde basit olarak söylersek düşüncelerimiz dış dünyadaki nesneleri algılayarak ruhanileşir. Nesnelerin bu ruhanileşmiş doğası rüyalar aleminde kesin kanıt olur.

Arabi uyanıkken gören cismani göz ile uykuda gören hayal gözünü birbirinden ayırır ki,

Hayal gözü uyanıklıkta bile görür. (I.303)

Açıklar mısınız!

ŞEYH; Keşif sahibi bir kimse, uykusunda rüya gören bir kimsenin gördüklerini uyanıkken görür der (I.305)!

Arabî hem hayal gözünün hem de cismani gözün görme duygusuyla çalıştığını ve bu iki gözün algıladıklarını birbirinden ayırd etme ilminin esrarengiz ve zor bir ilim olduğunu söyler.

Allah bir kimseye ayırd etme kudreti verdiği o kimseye ilişkileri olduğu gibi gösterir.

Cebrail bedevi suretinde geldiğinde Hazreti Ömer dahil tüm sahabeler bu ilme sahip değildiler. Cebrail'i gerçek bir bedevi zannettiler.

Alâmet olmadan insanlar ruhların hayali zuhuru ile Allah'ın tecellisinin zuhuru arasındaki farkı bile ayırd edemezler.

Şeyh, Allah gayretinden (kıskançlık) dolayı aşıklarından birinin sadece kendisini sevmesini isteyebilir.

(*****)!

Allah nefsin her şeyden kurtulup kendine feda edilmesini ister böylece nefis hiçbir şeye âşık olmalıdır. Bu nedenle nefse, doğal bir surette Allah kendini gösterir ve inkâr edilemez bir alâmet verir. Nefs Allah'ın bu olduğunu bilmeye başlar. Nefs Allah'a yöneldikçe, Allah nefse ikinci sebeplerin nefis üzerinde, nefsin doğası gereği tesirlerinin olması gerektiğini öğretir ve nefsin nerede olursa olsun Onu tanıyacağı bir alâmet verir. Bu sayede Allah kendini gösterir. (II 331)

Şeyh'in gördüğü iki rüyadan sorularımız:

1- Bir gece Hakk bana bir vakı'a yoluyla beyaz tenli orta boylu bir adamı gösterdi. Hakk bana "Bu bizim kullarımızdandır Ona faydalı ol" dedi. Hakk'a "O kimdir?" dedim

- İspanya'da Buşarat sakinlerinden İbn Cudi, dedi. O sırada ben Şam'da idim. "Rabbim o benden nasıl yararlanacak?" dedim.

- Onunla konuş sana onu gösterdiğim gibi ona da seni gösteriyorum. Ona seslen seni işitecektir. (III 431)

Soru: Sizin Hâyâl tarifinizdeki Allah'ın kendi zat-ı uluhiyetinde kurguladıkları vardır. Bu rüya onama delalettir?

Aynı alemde 2 kişi aynı rüyayı görür mü?

Devam edelim Şeyh-i Ekberin 2.rüyasına geçelim.

Şeyh anlatır;

Allah bana yüzlerini tanımadığım bir grup insanla birlikte kendimi Kabe'yi tavaf ederken gösterdi. İnsanlardan biri:

-Ben senin soyundan atalarından biriyim, dedi.

- Öleli kaç yıl oldu? Dedim.

- Kırk bin yıldan hayli bir süre, diye cevapladı.

- Ama Âdem bu kadar yıl önce yaşamıyordu ki, dedim.

- Hangi ademden söz ediyorsun? Sana en yakın olandan mı? Yoksa bir başkasından mı?

- O vakit Hz. Peygamberin bir hadisini hatırladım "Allah YÜZ BİN ALEM YARATMIŞTIR" benim atalarımın olan bu kişi de onlardan biri olmalıydı.

Soru:

Hayali zaman Kozmik zamanın yanında yer alır mı? Almaz mı?

Soru:

Başka bir alemde gerçekten atalarımız var mı?

Soru:

Hayalde sınır var mı? Hayalde özgürlüğümüz ne kadar?

Bu yazı birçok alıntı içerir.

“Gerçek denen nesne ARABİ için aslında hayalden başka bir şey değildir.”

Alem bir vehimden ibarettir, onun gerçek bir varlığı yoktur bu ise Hâyâl ile kasd edilen şeydir. Yani sen zannettin ki bu alem kendi başına buyruk, kendi kendine oluşmuş bir gerçektir. Mutlak gerçekten hariç bir varlıktır. Halbuki hiç de böyle değildir.

Bil ki sen kendin de bir hâyâlsin. İdrak ettiğin her bir şey ve “bu ben değilim” dediğin bir nesnede bir hâyâldir.

Şu hâlde;

Bütün varlık alemi de hâyâl içinde hayaldir.

Hazreti Pir, Hazreti Mevlâna’da “Sen bu alemi hayal üzerinde yürür gör” der Mesnevi’nin başında.

Peki hâyâl ne?

Evet hayal ne? İnsanoğlu tarih boyunca hayali inkâr edememiş. İnsanoğlu kendisi de hayal kuruyor. Hayal üzerinde herkes, düşünen bütün herkes bir şeyler söylemişler. Hayal üzerine herkes bir şey söylerken herkes kendi bilgisince hayalin üzerinden bir şey söylüyor. İçinizde şimdi hayali inkâr edecek olan var mı? Yok. Sorsam ki, hayal ne, herkes de kendince üç aşağı beş yukarı diyecek ki: insanın kendi kendine kurguladığı şeyler. Salih kurguluyorsun değil mi bir şeyler **“Evet”** kendi kendine kuruyorsun kurguluyorsun bir şeyler öyle değil mi? Bir senaryo bile yazabilirsin öyle değil mi? **“Film bile çıkar”** film bile çıkar evet. İnsanın duygusallığı fazlaysa hayalperestliği de fazladır. Bakın duygusu yüksekse bir kimsenin hayali de o kimsenin kalabalık olur, yüksek olur, çok hayal kurar. Daha da üstüne çıkarsa o kimse kendi kurmuş olduğu hayallere inanır. Daha da yükseğe çıkarsa o hayalleri gerçekmiş gibi kabul eder. Kendi kafasında o hayali yaşar mı? Evet. Hayalindeki prototipleri konuşturur mu? Evet. Kendi prototipini konuşturur mu? Evet. Hayalindeki prototiplerin üzerine fiiliyatlar kondurur mu? Evet. Onları çalıştırır mı? Evet. Koymuş olduğu, o uygulamış olduğu prototipleri bir hedefe doğru koşturtur mu? Evet. Bunların hepsini de gerçekmiş gibi inanır mı? Evet. Bunun gerçekliliğine kendisini kabul ettirir mi? Evet. Bunu kendi gerçekliliğine kabul ettirip kendince o hayale koşar mı? Evet. O hayali gerçekleşince kendisince de “Benim hayalim gerçek dünyamdır” der mi? Evet. Kendince kurgulamış olduğu hayalin peşine gidip o kurguladığı hayalin bir manada zahir olarak gerçekleştiğini görünce hayalini gerçek görmesi doğru mudur? Evet. Bu da Mustafa Özbâğ’ın hayali. Buna itiraz edecek olan

bir kimse olur mu kendi dairemde? Hayır. Bir başkası buna itiraz edebilir mi? Evet. Bir başkası bunu yok görebilir mi? -Benim hepsi de zihnimde çünkü- Evet. Ben bunu adım adım gerçekleştirdiğimde yok kabul edenler bunun gerçekleştiğini görünce kendilerince, ya biz bunu bir hayalden ibaret zannediyorduk, gerçekleşiyormuş, diyebilir mi? Evet. Peki hayal ne?

Prof. Henri Corbin 1958 (Arabî tasavvufunda yaratıcı muhayyele) kitabının başından itibaren okuyucuya Hâyâl kelimesinin anlamını herkesin kullandığı anlamda kabul etmeğe karşı uyarır. Muhayyeleyi (hayal etme melekesi) estetik yaratma organı da değildir der. Hâyâli idrak organı olarak görür. Prof. İZUTSU

Hâyâl; kendi iç aleminde bilgince ve duygularıyla kurguladıklarıdır. Kendi iç aleminde nasıl kurguladıkların varsa Allah'ın kendi zat-ı uluhiyetinde kurguladıkları vardır. Hayal bu manda tüm var oluşu kapsar, hatta varoluş bize gerçekçi görünse de hayalden ibarettir. Mustafa ÖZBAĞ

Soru:

Kişi hayalini kurgular mı?

O zaman cevap olarak, başlangıç olarak önce kendimden örnek vereyim. Ben hayalperest bir insanımdır. Benim kendimce kendi hayatımda iki hayal vardır bende. Bir hayal vardır: Bir şeyin üzerinde hayal kurarım. Bu iş olabilir, bu arkadaş olabilir, bu eş olabilir, bu yaşadığım hayatın bölümleri kesitleri olabilir, bu benim için hayatımı ilgilendiren benimle alakalı her şey olabilir. Beni ilgilendiren her şeyle alakalı hayalim vardır benim. Beni ilgilendiren her şeyle. Ben kendimi, bildim bileli hayal kurarım. İşte hayal kurarım. Ben bir şeylerden uzak dururum genelde, uzak durmanın sebebi şudur, ben onun üzerinde günlerce hayal kurarım o hayali onun üzerine giydiririm ben, bunu böyle yap, derim beni yorar bu. Ben hayali aynı zamanda da dua olarak bakarım, ben hayale aynı zamanda da Cenâb-ı Hakk'ın yaratmasına sebep olarak bakarım, ben hayali aynı zamanda bir istek olarak görürüm, bir dua olarak görürüm, bir hedef olarak görürüm, Allah'ın yaratmasına bir sebep olarak görürüm. Benim için hayal bütün her şeydir. Ben var gücümle onun üzerinde hayal kurarım tabiri caizse denklemler kurarım, olmayan yeri bir daha değiştirim, düzelmeyen yeri bir daha düzeltirim, yolda düzeltirim onu. Ben onun üzerinde kurguladıkça kurgularım, kurguladıkça kurgularım, kurguladıkça kurgularım. Bu benim üzerimde zaman zaman olumsuz etkilerde yapar. Beni yorar, beni uykusuz bırakır, karşıda o kurguladığım şeyi o kimsede göremezsem üzülrüm, bir daha uğraşırım onun üzerinde, bir daha uğraşırım. Benim oradan sonucu almam lazım. O kimse o hayalime ortak olmazsa ona üzülrüm, canım sıkılır. Gider bir daha konuşurum, gider bir daha konuşurum, gider bir daha konuşurum, gibi. Hayalini kurgular mı? Evet. Buna ben hayır demem ve benim nazarımda bir kimse bir meselede hayali var ise onun üzerinde hayal kurguluyorsa o kimse o meselede başarılı olacağına inanırım. Adam bir iş kuracak işin hayali yok onda, başarılı olamayacağına inanırım. Bir ev kuracak, evin hayali yok onda. Bir kadın alacak kendisine, alacak olduğu kadının hayali yok onda. Bir erkekle evlenecek, evlenecek olduğu erkeğin hayali yok onda. Bir yol yürüyecek, yolun hayali yok onda. Bu benim

tarzım ve hayatım değildir. Bu benim kendi cüz'i irademle. Hayalin ikinci kısmı, meseleyi uzatmayayım o kimsenin kendi kurguladıkları hayaller, bilgisi nispetindedir. Bir kimsenin bilgisi işiyse, tecrübesiyle sabittir. İşse tecrübeyle alakalıdır. Bu dini bir meseleyse dini meselede de hem tecrübe hem bilgisiyle alakalıdır. Bu kimsenin normalde kendisini ilgilendiren her ne var ise bunların hepsi de o kimsenin bilgi ve tecrübesi kadardır. Bilginin geliş noktalarından birisi rüyadır, keşftir. O güne kadar görmüş olduğu rüyalardan, hallerden almış olduğu bilgiler varsa onlar da bilginin içerisinde. Bu o kimsenin kendi cüz'i iradesiyle kurgulamış olduğu hayaldir. Birde ben hayalin ikinci kısmına bakarım. Bu halktan insana ait hayaldi, hayalin ikinci kısmı Hakk'a aittir. Hakk'a ait hayal o kimseye paket program olarak gelir. O kimse rüyasında x kimseyi görür onunla evlenir, çocukları vardır. Bu Hakk'tan gelen paket programdır. O kimse gider onunla evlenir, çocukları olur. Bu, o kimsenin kendi cüz'i iradesiyle kurmuş olduğu bir program değil ama bunun hakikatının ne olduğunu çözemez insanlar. Bu kimse kendince kurguluyorsa bunu yine Hakk'tan değil, halktan Hakk'a, az önce bahsettiğim gibi bir dua bir istek bir niyaz noktasında bu. Yok bu öyle değil, Hakk'tan halka ise bunun tecelli etmeme gibi, olmama gibi bir şeysi yoktur. Bu muhakkak olur. Bu hayal, ben hepimizin anlayacağı dilden söylüyorum, paket programdır. Hani vuruyorlar ya yarışma programlarda dinn yarışma başladı süreniz başladı, diyor ya, onun bir başlangıcı vardır. O başlangıcı dinn o kare önüne geldi mi o hayal paket program olarak sana gelmiş, sen onu rüyada veya halinde görmüşsün, o anında çalışmaya başlar. Paket program belli. Çalışmaya başladığında onun arkasından gelecek olan resmi, onun arkasından gelecek olanı, onun arkasından gelecek olanı sen biliyorsun. O paket program hayale göre davranırsın. Bu, velilere, evliyalara gelen keşftir. Bunun adına keşf derler. Bu, o konuda bir şey bilmediği halde ona hayal yoluyla gelen bir şeydir. Bu o kimsenin uyanırken kalbine gelen ilhamdır, rüyada gelen bir ilhamdır, zikrullah esnasında gelen ilhamdır, yolda yürürken gelen ilhamdır. Sonuçta bu direkt Allah'a alakalı bir şeydir. Kulun bunda kendi cüz'i iradesiyle bir şey yapması yoktur. Kişi hayalini kurgular mı? Bu manada evet. Bu kişi hatta ne kadar hayal kurgular, gerçekçi hayal kurar, oraya doğru koşarsa o kadar da önemlidir.

Birisi yerde gösterdi bana kendini,

Bir diğeri havada,

Bir başkası nereye gitsem oradaydı,

Bir diğeri semâda,

İlim verdiler bana, ben de onlara,

Eşit değildik ama,

Çünkü ben özümde sabit,

Onlar ise sabit kalamazlardı,

Her surete bürünürler,

Suyun, kabın rengini aldığı gibi. Arabî (Fütuhat-ı Mekkiye)

Böyle enteresan şiirleri vardır Arabî'nin ve Fütuhat-ı Mekkiye'de bir hayli şiiri vardır o şiirlerden birisi. Ama enteresan. Şuarası daha çok hoşuma gitti:

Eşit değildik ama,

Çünkü ben özümde sabit,

**Onlar ise sabit kalamazlardı,
Her surete bürünürler,
Suyun, kabın rengini aldığı gibi .**

Bu sufilerin çokça yaşadığı bir haldir. Sufilerin böyle çokça yaşadığı bir şeydir. Sufiler mesela Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin bir siyah sakallı görürler, bir genç halini görürler, bir yaşlı halini görürler, kıyafetlerini değişik görürler, Hazreti Pirleri böyle değişik görürler, şeyhini değişik görür, hep değişik görürler ve onlar böyle renkten renge, şekilden şekle, kalıptan kalıba bürünürler. Hiçbir zaman aynı Hazreti Peygamber prototipi görmezler. Hiçbir zaman. Hiçbir zaman aynı Abdülkadir Geylani hazretleri prototipini görmezler. Dervişler önce ilk gördüklerinde aslında saplantı halinde yine bir hal görürse bir önceki hali tefekkür ederler ve ilk önce hayallerler bunu. Hayal burada da geçer. Hayallemek şudur: Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerini bir prototipte gördü bir dahaki derste tatlı gelir ona. Tatlı gelince zikrullahta başlar, la ilahe illallah derken hemen Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri onun gözünün önüne gelir ama geldiğinde son görmüş olduğu halde, son görmüş olduğu resimde gelir. Bu aslında hal değildir. Bu, bir önceki görmüş olduğu halin hayalidir. Neden? Bir önceki halde Onun zatını suret olarak gördü. Halinde gördü. Bakın bunları bir kitaptan okumanız mümkün değil ha. Rüyasında o sureti gördü ama rüyasında ama halinde herhangi bir sureti gördüyse gören kimse görüleni akli olarak hafızaya aldı. Bakın bu da hal veya rüya, hal veya rüya hayalden ibaret. Aslında bir resim gördü mü? Hayır ama hal olarak bir suret gördü mü? Evet. O suret kendi içerisinde hak mı? Evet. Ama suret hayal mi? Evet. Ve Arabî'nin dediği, varlık hayal içerisinde hayaldir dediği, sende bir hayalin içinde misin? Evet. O hayalin içerisinde bir hayal daha gördün mü? Evet. O hayalin içerisindeki hayalin içinde bir hal daha var mı, hayal var mı? Evet. Geldik şimdi başa, derviş ne yaptı, son görmüş olduğu hayaldeki suretleri hayal etti. Eğer yine Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerini aynı renk cübbede gördü, aynı şekilde sakalı, sureti aynı. Geçen hafta gördüğünü gördü. O, aslında ne yaptı, hafızadan geri çağırdı. O bir hayal, hal değil, yeni bir keşf değil o. Her hal keşiftir, her rüya keşftir. Keşftir. Yeni bir şey değil, ne yaptı? Hafızadan aldı geldi. Ne oldu bu? Hayal oldu. Halkın kendi hayali. Öncedeki hafızadan bilgiden aldı getirdi onu. O öyle olmayacak. Ya? Yeni tecelliyat olması lazım. Şimdi **onlar sabit değildir** evet. Maneviyat dediğimiz surete bürünmüş bu zatlar hiçbir zaman sabit değildirler. Onları bir yere sabiteye bağlamak mümkün değildir. Onlar halden hale, onlar suretten surete geçerler ve hiçbir zaman bir önceki gördüğünüz surette değildir onlar ama bunu görenlerin kalbine ilk önce şeyhlerinin lisanından, ondan sonra onların kendi lisanlarından ilham gelir. Önce şeyhi der: Bu Abdülkadir Geylani hazretleri. Bunun sağlam yolu budur. En sağlam yolu. Şeyhinin sesiyle onun Abdülkadir Geylani hazretlerini bilir, olduğunu duyar, duyduktan sonra o Abdülkadir Geylani hazretleriymiş. Her gördüğünde kalbine onun Abdülkadir Geylani hazretleri olduğuna dair ilham gelir. Rüya görüyor, rüyasında Abdülkadir Geylani hazretlerini görüyor. Rüyasında Onu görürken kalbine de ilham geliyor: Bu Abdülkadir Geylani'dir. Kalbine o sıcaklık gelir, o isim gelir, o hal gelir, kalbine o düşer senin rüyanda ve uyandığında sen bunu hatırlarsın. Bu öyle

olduktan sonra o rüyanda gördüğün rüyayı tekrar ne yapar kimisi? Şeyhine anlatır. Şeyhi de rüyasında o rüyayı tevil eder. Uyanır, yatakta kan ter içinde kalmış. Örneğin. Şimdi bu kendi içerisinde görmüş olduğu o suretler halden hale, suretten surete geçti. Burada **Her surete bürünürler** dediğinde evet, surete bürünürler. Bir bakmışsın bir Pir Efendi çok büyük bir silah olmuş. Dünyada öyle bir silah yok ve büyük bir savaş kurulmuş o savaşta mübarek zatlar değişik o güne kadar icat edilmemiş silah mekanizmaları olmuşlar. Bir bakmışsınız bir zatın birisi gezegen olmuş, bir bakmışsınız bir zatın birisi yıldız olmuş. Bunları böyle konuşuyorum kendime paye çıkartıyor gibi düşünülmesin Allah bizi affetsin. O Allah'ın dostları, velileri ama yaşayan ama vefat eden değişik varlık derecelerinde ve değişik metafizik, mana derecelerinde, hallerinde değişik suretlere bürünürler. Değişik suretlere bürünürler. Hatta bir velinin, bir velinin mürşidi kâmil olup olmadığı bu suretlerden belli olur. Bir suret görür, şeyhidir, anında Hazreti Peygamber Efendimiz olur, anında Cebrail aleyhisselam olur, anında tekrar şeyhi olur, anında Allah olur konuşur onunla, anında Azrail aleyhisselam olur, anında Cebrail aleyhisselam olur, anında Mikail olur, anında İsrail olur ağzında kocaman bir sur, üflüyor, anında bir kıyamet kopar. Kıyamette anında senin defterini getiren şeyhindir. Başlar hatalarını senin silmeye orda gözünün önünde, anında Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri olur, der ki "Senin sildiğini bizde sildik." Anında Hazreti Allah hitap eder "Ben peygamberimi ve dostlarımı geri çevirmem, onların sildiğini ben de sildim" der. Bir olur ki sabah olur sen bakarsın yataktasın. Önemli olan o zatların suretten surete, halden hale geçmeleridir. O zaman siz Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerine bir peygamber olarak bakarsınız haklı olarak ve dersiniz ki, bir insandı. Öyle derler ya herkes. Televizyona çıkıyor, ya abartıyorsunuz diyor, o bir insandı diyor. Şimdi hal gören ve Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin üzerinde değişik hallerin cereyan ettiğini gören bir kimseyi televizyona çıkartsanız bu şizofrenik derler. O Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerini öyle anlatır öyle bir yere getirir ki, derler ki kitapta böyle bir peygamber yok. Hemen ayet-i kerimeyi patlatırız biz de: O alemlere rahmet olarak gönderilmedi mi? Arabî'nin şiiri çok hoşuma gitti. **Ben özümde sabit, Onlar ise sabit kalamazlardı, Her surete bürünürlerdi** bu muhteşem bir şey oluyor. Bu öylesine zevkli, öylesine tatlı, öylesine heyecanlı, öylesine bir hayrette oluyor ki. Hiç birisi de suretten surete geçerken eski suretlerinden de bir eser kalmıyor.

Bildiğimiz kadarıyla ruhlar hâyâl yoluyla kendilerini bedenleştirir

Hayal alemi ruhların bedenleşmesine, bedenlerin de ruhanileşmesine izin verir. Mikro kozmik düzeyde basit olarak söylersek düşüncelerimiz dış dünyadaki nesneleri algılayarak ruhanileşir. Nesnelerin bu ruhanileşmiş doğası rüyalar aleminde kesin kanıt olur.

Arabi uyanıkken gören cismani göz ile uykuda gören hayal gözünü birbirinden ayırır ki

Hayal gözü uyanıklıkta bile görür der (I.303) Açıklar mısınız!

Evet. Hayal gözü aynı zamanda da bir veçhesiyle kalp gözü dediğimiz şeydir. Bu uyanıkken de çalışır mı? Evet. Uyanıkken çalışırken o kimsenin kendince mevcut gözünün görmediği yerlerde görmesi mümkün müdür? Evet. Bunu böyle anlatırken

biraz sufi literatürüne, sufi dairesine girmemiz lazım. Sufiler kendilerince rabita derler ya, rabita kurarlar. Rabitanın yine bir vechesi vardır ki, bildiklerincidir. Siz oturur Heykel'in bulunduğu caddeye rabita edersiniz. Bildiğiniz bu. Heykel'in bulunduğu caddeye rabita ettiğinizde Heykel'den gelen geçen bütün araçları ve kimseleri görürsünüz. Halin, halin sağlamasıdır bu. Bunu Allah rahmet eylesin Şeyh Efendi şöyle yapardı, sağlama yapacak: O derviş gerçekten hal görüyor mu, bu noktada hali hayalden ibaret mi, bu noktada gerçekliğe ulaşmış mı? Bilmiyorum kaç kişiye yapardı yapmazdı. Telefonu kaldırır bulunduğu yerden "Selamun aleyküm" "Aleyküm selam" "Mustafa Efendi ben neredeyim oğlum?" "Sivas'tasınız efendim." "Peki neredeyim ben?" "Bir odanın içindesiniz. Bordoya yakın kanepeler var, orda duran yedi tane bayan var. Yedi tane bayanın başındaki örtülerin üç tanesi beyaz, iki tanesi siyah, bir tanesi yeşil." "Mübarek olsun oğlum. Selamun aleyküm" kapatır telefonu. Bu, o dervişin halinin açık olduğuna işaretler ve halinin kuvvetli olduğuna işaretler. Bu biraz böyle yukarı doğrudur. Arkanızda bizim aşçı İsmail var. Ümreye gittiğimizde Şeyh Efendi aşçı İsmail'e derdi ki "İsmail Efendi git rabita et Hazreti Peygamber Efendimize." Ona bazı şeylerde söylerdi. O gider rabita ederdi orda. Herkes İsmail arıyor, kimseye de söyleme dediğinden İsmail hiç kimseye haber vermeden ashâbı suffanın oraya gidiyor sabahtan akşama kadar rabita ağacı. Orada rabita ediyor boyna, soruyor boyna. Akşam namazının vaktinde buluşuyorlar. O tabi rabitalarında ne gördüğünü Şeyh Efendiye anlatıyor. Anlattıktan sonrada İsmail'e diyor ki "Bunları Mustafa abine sakın söyleme" O da "Emredersiniz efendim" diyor. Ben İsmail'in yüzüne bakıyorum böyle "Söyleme dedi ya sana, söyleme" diyorum ben. Sana söyleme dedi. İsmail kalıyor. Hatta hiç unutmuyorum bir seferinde elimi omuzuna koydum "İsmail sakın ha söyleme kimselere" dedim "Söylemem abi" dedi. İnsanoğlu enteresan. Hem Şeyh Efendi kaldırıyor telefonu "Neredeyim?" diyor hem de bir de "Mustafa abine söyleme" diyor. Hem dervişlere diyor ki "Sizin gördüğünüz halleri de o halinde görür" diyor. Dervişler hal gördüğünde, gördüğünüz halleri de görür o, diyor, hem bir de diyor ki İsmail'e "Mustafa abine sakın söyleme". O da söylemiyor bana. Bende hiç sormadım zaten. Sordum mu İsmail hiç? *"Sormadınız"* Şeyh Efendi "Söyleme" demiş o da söylemedi. Bende hiç bugüne kadar Şeyh Efendinin emrinin dışına çıkmasını sağlamamak için sormadım, ne gördün, diye ama istiyorsa bir gün anlatırım İsmail'e neler sordurduğunu, İsmail'inde ona neler anlattığını. İsmail anlatmaz, söyleme demiş ona çünkü. Hoş, bana mı söyleme dedi kimseye mi dedi? Hiç kimseye diyordu ama Mustafa abine hiç söyleme, diyordu değil mi? Tamam. *"Ondan saklayamazsın ama sen yine de söyleme" diyordu.* Bu hayal gözü yani sufilerin kalp gözü dediği şey uyanıkken de çalışır. Uyanıkken çalışması, özel bir şeye rabita etmesi gerekir. Bu dervişliğin bu hallerin yaşandığı ilk yıllar çok tat verir insana. Öylesine lezzet verir ki. Hatta birazda cingözse o kimse oynar da bununla. Yine hactayız biz bir abimiz geldi hacca. Bir kimse şeyhi bir yerdeyse, bizim öğrendiğimiz adap oydu, adam önce gider şeyhinin elini öper, şeyhiyle istişare eder, şeyhiyle konuşur, şeyhiyle bitirir işini. Bu adaptır. Bir zakir, bir çavuş, bir vazifeli, dervişleri şeyhe bağlar, kendine değil. Bu abimiz dervişleri kendine bağlamış. Gezmişler dolaşmışlar gelmişler. Haçtayız bizde 92'de. O zamanlar bu haller falan eşkâle havada uçuyor. Bizimde gençliğimiz, birazda böyle

heyecanımız yerinde, biz birisi gitsin diyoruz gidiyor, gelsin diyoruz geliyor, öyleyiz o ara. Ben nasıl benim şeyhimi ezer geçer, es geçer, ver yansın çek uzansın ben ona. Bunlar darmantas. Adam kayboldu Beytullah'ta. Harıl harıl arıyorlar. Sivaslılar arıyor, Nevşehirli arıyor. Bende Şeyh Efendinin durduğu altın oluğun karşısında direk var, direğin önünde oturuyorum ben elimde tespih "Bulamasın inşaallah" diye, virdim o benim yani o manada. Bulamıyorlar adamı. Tabi Sivas'tan da Nevşehir'den de hal dervişleri var. Şeyh Efendi onlara diyor "Oğlum bulamadınız abinizi" diyor hani rabita yapın bulun, herkes bir uzun süre gözlerini belertip rabita ediyorlar şimdi. Sufilikte bunlar var. Nasıl bugün frekans bozucular var ya, öyle frekans bozuculukta var. Bunların hepsi de tuz dağılır gibi dağılıyorlar bir saat sonra geliyorlar "Bulamadık" diyorlar. Hatta biriside çok meşhur o zaman, geldi yanıma yanaştı "Sen kıyıldamıyorsun" dedi bana, "Bana emretmedi size emretti. Bulsanıza. hal dervişisiniz hepinizde. Ne bulmuyorsunuz?" dedim ben, "Mustafa Efendi nolursun üç gündür perişan olduk" dedi "Nerde?" dedi. Böyle döndüm, şatahat yapmakta insanın nefesine hoş geliyor ya "Bir direğin dibinde oturuyor perişan bir vaziyette" dedim. "Ya neden gidip almıyorsun?" dedi, "Neden gideyim alayım? Önce gelip benim şeyhimi öpecekti elinden. Benim şeyhimin elinden öpmeden kendi başına iş yapan kim varsa hepsi perişan olur, dağılır" dedim ben, "Sende dağılırsın" dedim. Tık yok bunda yanımdakinde. "Ben bunu babaya söyleyeceğim" dedi "Söyle" dedim "Sanki o benim ne yaptığımı bilmiyor mu? Söyle söyleyeceksen" dedim. Bu söyledi söylemedi bilmiyorum aradan yarım saat kırk beş dakika geçti Şeyh Efendi "Mustafa Efendi" dedi, "Buyrun Efendim" dedim, "Oğlum bitsin artık hadi" dedi "Söyle de gelsin" dedi. Allah rahmet eylesin. Tabi beni de böyle incitmek, kırmak istemezdi pek mübarek, "Esağfurullah" dedim, "Yok Mustafa Efendi, söyle hadi söyle" dedi, "Emredersiniz Efendim" dedim, 10 dakika geçmedi evreka evreka! var ya, buldum buldum diye, kimse bulmadan 15-20 dakika sonra karşıdan geliyor. O da hal derviş. Geldi, geldi, geldi 10-15 dakika geçtikten sonra neyse Şeyh Efendiyle sarmaştı, görüştü, konuştu, direkt benim yanıma geldi "Mustafa Efendi seninle işimiz var" dedi, bende baktım "Ne işin varsa görelim" dedim. O zamanki kalbime gelen şu: Sen yenildin neyine bakacaksın, daha kuvvetli olsaydın bulunur gelirdin. Baktı, dedim "Hacı abi, önce şeyhime bakacaktın, önce şeyhimin elini öpecektin, önce şeyhimle halleşip helallaşacaktın. Şimdi şeyhimle helallaş gene. De ki, Efendim ben sizi ezdim buradan geçtim hakkınızı helal edin." Bu durdu. "Yoksa gene kaybolacaksın hacı abi" dedim. "Tamam helallaşayım", "Şimdi helallaş", "Şimdi helallaşayım" döndü "Efendim hakkınız helal edin" dedi, "Helal olsun hacı efendi bir daha öyle şey olmasın" dedi o da. Bir daha böle bir şey yapma, dervişleri kendi nefesine uydurma. Velhasıl kelim geldi sonra benim yanıma, işte şöyle oldu böyle oldu şunu oldu bunu oldu, bana anlatıyor, "Hacı abi bana anlatma ben fukaranın tekiyim" dedim, "Ben senin ne olduğunu biliyorum Mustafa Efendi" dedi. Şimdi bir kimseye rabita edilir mi? Evet. Bu uyanıkken olur mu? Evet. Bu hayal içinde hayal midir? Evet. O hayal gözü dediğimiz hal gözüyle orayı görür müsünüz? Evet. Onun gördüğünü görür müsünüz? Evet. Onun gördüğünü de görür müsünüz? Evet. Bir kimsenin görmüş olduğu rüyayı normalde uyanıkken görür müsünüz? Evet. Rüyayı rüyayı. O kimsenin gece gördüğü rüyayı görür müsünüz? Evet. O kimsenin

daha önce gördüğü rüyayı da görür müsünüz? Evet. Bunu söyleyebilir misiniz? Hayır. Bu ancak sana verilmiş bir keşiftir. Bunu ancak şeyhin söyletirse söylersin. Bunu ancak şeyhine anlatırsın anlatılacaksa ve bu normalde ancak müridle mürşid arasında olan bir şeydir ama bunlar görünür, hak mıdır? Evet.

ŞEYH; Keşif sahibi bir kimse, uykusunda rüya gören bir kimsenin gördüklerini uyanırken görür der.

Evet anlattığımız şey. Eğer bir şeyh efendinin keşfi açıldıysa, illa keşfi açılacak diye bir kaide yoktur ha, illaki bunlar her şeyhte görülecek diye bir kaide yoktur ama düzgün bir şeyhte olması gerekenlerdir. Çünkü emmare, levvame, mülhime, mutmainne, radiye 5.makama gelen bir kimse de şeyhlik yapabilir mi? Evet. 5.makama gelen bir kimse bir başkasının rüyasında gördüğü şeyi kendisi göremez, bu 5.makamın hali değildir, dikkat edin! Ama şeyhlik yapar mı o? Evet. Bu ancak 6.esmada olmaya başlayan hallerdir. 6.esmayı alan kimsede bu haller zuhur eder. Bunu görebilir mi? Evet. Mübarek nasıl tespit etmiş bunu...

Arabî hem hayal gözünün hem de cismani gözün görme duygusuyla çalıştığını ve bu iki gözün algıladıklarını birbirinden ayırd etme ilminin esrarengiz ve zor bir ilim olduğunu söyler.

Evet bu normalde dervişler böyle hal görürlerken, yavaş yavaş hal görmeye başladıklarında hal miydi hayal miydi, oradan mıydı buradan mıydı karıştırırlar. Bu ne zaman olursa olsun karışabilir bu. Bize anlatılan şuydu, bir müddet sonra karışma kalkar, bir müddet sonra karışma kalkar ama hali kuvvetli olan bir kimse için bu noktada zahir mi batın mı ayırt etmesi zor olur. Zahiri batın-batını zahir olarak gördüğü zamanlar olur. Bu yaşanır mı? Evet. Bu çok yaşanır mı? Bir kısmında çok yaşanır. O kimse eşini başka surette görür, çocuğunu başka surette görür, arabasını başka surette görür, ağacı başka surette görür, şahısları başka surette görür, orda oturanları başka surette görür, dinleyenleri başka surette görür, konuştuğunu başka surette görür, konuşurken sanki başka bir kimseyle konuşuyormuş gibi görür. Bunların hepsi de mümkün mü? Evet. Dışarıdan gören de onu bu halini bilmeyen ona deli der mi? Evet. O konuşur. Yani örneğin, a Cafer geldi Cafer'e söyler, anlatır, şunu şöyle yap, bunu böyle yap, bunu böyle yap. Sonra bir daha Cafer'i gördüğünde "Cafer sana böyle böyle demiştim bunları yaptın mı?" Cafer kalır. O der ki: Cafer ben bunları sana söyledim. O da bakar şimdi, itiraz edemeyecek ya. "Söylemişinizdir ben unutmuşumdur" der. Böyle bir adamla yaşamakta zordur. Böyle bir adamın eşi olmakta zordur. O der ki akşama kuru fasulye yap. Görmüştür onu, söylemiştir. Kendince söylediğini söyler, der ki: Ya ben sana kuru fasulye yap demiştim? Ne zaman yap dedin? Ya dedim ya ben sana. Demiştin dememiştin, demiştin dememiştin, al bakalım muhabbete. Bu yaşanır mı? Evet. Onlar hali gerçek, gerçeği hal gibi görürler mi? Evet. Ordan mı buradan mı karıştırırlar mı? Evet. Bunlar ilk zamanlarda yaşanır mı? Evet. Hatta bu ilk zamanların haricinde sonrada farklı türlü yaşanır mı? Evet. Farklı türlü nasıl yaşanır? Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerini görür "Gel" der, o gider arkasından. Nereye gel dedi, oraya gidecek. Haydi dağ deniz dolaşır mı? Evet. Abdülkadir Geylani hazretleri gelse "Hadi buradan yürü" dese "Yürümeyeceğim" mi diyeceksiniz? Dağ bayır dolaşır mısınız? Evet. Bu gerçek miydi değil miydi, hal miydi hayal miydi, sorma imkânınız olur mu?

Hayır. Tıraş oluyorsunuz oturmuşunuz tam tıraş olurken böyle oh ne güzel gözünüzü yumdunuz aa berber İsa aleyhisselam. Kalkıp şimdi ona “Böyle tıraş et” diyebilir misiniz? Hayır. Kim tıraş eden? İsa aleyhisselam. Utanırsınız, ezilirsiniz, çekinirsiniz, “Otur” der sana, otursun. Bir bakarsın aa berber. Oh rahatladım dersin gözün gevşerken bir bakarsın O. Yaşanır mı? Evet. Bizim berber Şamil, bir ara bırakmış tası tarağı. Sonra sordum “Ben konuştum mu?” dedim ben, böyle dili damağı tutulmuş bunun “Ko ko konuştun” dedi “İyi dedim sen devam et, sen kes bitir.” Yaşanır mı? Evet. Bunların hepsi de var mıdır? Evet. Bunun ilacı nedir? O kimse şeyhine söyler bunları, anlatır. Bu tip kimselerle ticaret yapanlar, yol yürüyenler, bunlarla arkadaşlık edenler dikkat edecekler. Bunların eşleri dikkat edecekler. Aynı şey kadınların içerisinde de olur mu? Evet. Bunların tersine duaları da sıkıntılıdır. O esnada böyle negatif bir şey söylerlerse Cenâb-ı Hakk yerine getirir mi? Evet. Adamın iki yakası bir araya gelmez mi? Evet. O esnada. O esnada o yakaza halinde söylenen şeyi Cenâb-ı Hakk geri çevirmez mi? Evet. O yakaza halinden çekinilir mi? Evet. Hani Mesnevi’de geçer ya bir hikâye, tüccar gidiyormuş ya böyle böbürlene böbürlene, orda da dervişin birisi oturuyormuş. Açmış elini “Sen mi mütekebbir bu mu mütekebbir?” demiş. Bu kadar. Adam gitmiş oradan bir köyden bir mal almış, batmış anında. Her adımda batmış, her adımda batmış. Eşi gitmiş, çocuğu çocuğu gitmiş, malı mülkü gitmiş, her şeyi gitmiş. Ona danışmış, buna danışmış, şuna danışmış en son Hazreti Mevlâna’ya gelmiş. Demiş, efendim böyleyim, perişan oldum. Mübarek demiş ki: Filanca yerde bir sufi oturur gittiğinde yine duvarın dibinde göreceksin onu. Git ondan helallik dile. Önce senin yüzüne bakmayacak ondan sonra deki Mevlâna’nın sana selamı var. Gitmiş bakmış o sufi gene orda oturuyor, rabıta halinde. “Selamun aleyküm” demiş kafasını bile kaldırmamış “Aleyküm selam” demiş. Demiş: Efendim ben çok perişan oldum, şöyle oldum böyle oldum, şunu oldum bunu oldum. Kafasını bile kaldırmamış. Demiş “Efendim, Hazreti Mevlâna’nın selamı var sana” Hemen ayağa kalkmış Konya’ya doğru dönmüş “Huu” demiş bir selam, boyun kesmiş “Söyle şimdi ne söyleyeceksen” demiş. “Efendim böyle böyle böyle perişan oldum bana dua etseniz” demiş. Ona dönmüş demiş “Yüce Pirin selamını getirmeseydin dönüp bakmazdım sana. Buradan yedi yıl önce geçerken sanki küçük dağları ben yarattım diye geçtin bende dedim Ona “Sen mi mütekebbir bu mu mütekebbir? Hadi Allah işini rast getirsin bir daha öyle mütekebbirlik yapma!” demiş. bu kadar. O ilk gittiği köye gitmiş, selamun aleyküm, aleyküm selam “Vay” demişler “Ya sen bizim filanca tüccar değil misin?” “Evet”, “Ya neredesin sen seni bekliyoruz” “Ne oldu?”. Demişler “Buğdayları al”, demiş “Ya param yok”, “Sat getir” demişler, “Al”. Demiş “Devem yok”, demişler “Şuradan getirin gelin develeri”. Develeri alıp gelmişler, “Al develerde senin hepsini sat getir bizim buğdayları.” Ordan buğdayları bu develere sarmış götürmüş, Konya’ya satmış gelmiş, parasını vermiş onların, öbür köye gitmiş bir daha sat getir, öbür köye gitmiş bir daha sat getir, işi düzelmiş adamın anında, hemen birkaç ay içerisinde. Sat getir demiş hepsi de. O yakaza halindeki dervişin, sufinin duası geçer mi? Evet. O esnada o yakaza halindeyken Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleriyle konuşurken Cenâb-ı Hakk’la kelim ederken, niyazlaşırken o esnada ama tersine ama düzene bir şey söylerse dikkat etmekte fayda var.

Allah bir kimseye ayırd etme kudreti verdiğiinde o kimseye ilişkileri olduğu gibi gösterir.

Bu artık böyle mürşid-i kâmil noktasıdır. O mürşid-i kâmil noktasında onda ayırt etme özelliği olur. Mürşid-i kâmil noktasında.

Cebrail bedevi suretinde geldiğinde Hazreti Ömer dahil tüm sahabeler bu ilme sahip değildiler. Cebrail'i gerçek bir bedevi zannettiler.

Alâmet olmadan insanlar ruhların hayali zuhuru ile Allah'ın tecellisinin zuhuru arasındaki farkı bile ayırd edemezler.

Evet. Nasıl Cebrail aleyhisselam geldiğinde Hazreti Peygamber sordu "Bu kimdi?" Herkes dediler ki "Dihye'ydi" Onların Dihye görmeleri hak mıydı? Evet. Onların gördükleri Dihye'miydi? Dihye suretinde gördüler. Onlar kendilerince kendi görüşleri haktı ama hakikat değildi. Hakikat neydi? Cebrail kardeşiydi. Cebrail bu noktada hak mıydı? Haktı. Hakikat neydi? Hadis-i şeriflerde de okuduğunuz bu mu? Evet. Ama Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri dedi ki: Gelen Cebrail kardeşinizdi. Bu söz hak mı? Evet. E Cebrail'in hakikati ne? Dihye gördüler, Dihye görmeleri hak mıydı? Haktı öyle değil mi? Ama onların gördükleri Dihye'ydi Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri onlara ne dedi "Gelen Cebrail kardeşimdi size dininizi öğretmek için geldi" bu söz hak mı? Evet. Hakikatte Cebrail miydi?

Şeyh, Allah gayretinden (kıskançlık) dolayı aşıklarından birinin sadece kendisini sevmesini isteyebilir.

Evet Allah kendi aşıklarının sadece kendisinin sevmesini ister. Bir şeyh de öyle midir? Evet. Bir şeyh de kendi dervişlerinin sadece kendisini sevmesini ister. Dervişin gönlünde çatallık olursa bu şeyhin canını sıkır mı? Evet. Bu noktada şeyh buna müdahale eder mi? Evet. Bir sufiye Cenâb-ı Hakk müdahale eder mi? Evet. Bir peygambere müdahale eder mi? Evet. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerine müdahale etti mi? Evet. Allah bu noktada kıskançtır. Kendi peygamberlerinin ve velilerinin ve aşıklarının gözüne ikinci bir suretin düşmesini istemez. Eğer bir sufi yetişirken şeyhinin haricinde gözüne bir suret düşerse kör olur yani manadan bir şey göremez, kalbine ilham gelmez. Bu büyür büyür yetişir, olgunlaşmış meyve haline gelir. O hale gelince onun gönlünde Allah sevgisi baskın olur. Şeyh bir tek şeyde kendini geri çeker, o sufinin gönlünde Allah sevgisi yerleşti mi şeyh kendini geri çeker. Şeyhin vazifesi orada bitmiştir. Şeyh o dervişi Allah sevgisinde kemale erdirdiğinde kendisini geri çeker ve o derviş o hale gelinceye kadar şeyhinden başka bir şey görmeyecek. Görürse -bu Allah ve Resulü değil yalnız öyle algılamayın- o derviş mesela erkekse diyelim ki eşi diyelim ki çocuğu diyelim ki işi diyelim ki katı, yatı, arabası. Bunlar zor imtihanlar.

Allah nefsin her şeyden kurtulup kendine feda edilmesini ister böylece nefis hiçbir şeye âşık olmalıdır. Yani normalde gördüğü hiçbir şeye âşık olmayacak.

Bu nedenle nefse, doğal bir surette Allah kendini gösterir ve inkâr edilemez bir alâmet verir.

Bu söylediği şey 5.makam nefis meratiplerinde. O derviş öyle bir hale gelir 5.esmada bunları açık açık konuşuyorum böyle kendi kendinizi olmadan oldum derdine düşerseniz vebali size ait. Bunları böyle anlatmazlar kolay kolay böyle açık

açık, ben anlatayım, öleceğim gideceğim hiç olmazsa ilim olarak kalsın arkada. İnşallah hepinizde yetişirsiniz. Allah dervişe bu manada hitap eder. İlk önce Allah'ın kendini göstermesi sufilikte hitap yolu iledir. Derviş rüyasında, onu cennete katarlar, o cennetlik olur rüyasında, cennete girer. Cennete girdiğinde bir makama bir mekâna oturttururlar. Oturtturulunca Cenâb-ı Hakk ona hitap eder, seslenir. Dervişe sesleniş aslında dervişinde aynı zamanda mana olarak nereye kadar gideceğine de işarettir. Bunu derviş o esnada bilemez ama hitap 5.esmadadır Hak esmasında. Dervişe şeyhi Hak esmasını verir derviş o Hak esmasında çalıştıkça, çalıştıkça, çalıştıkça, çalıştıkça, yürüdükçe, koştukça, en sonunda -tabi bu arada, o ölür ,derviş. Bu halleri de yaşar. Öldükten sonra herkesi görür başında. Bu gerçekten öldüğü andır. Öldüğünde onu yaşayacak o kimse. Ölüm enstantanesini başa alırlar. Derviş ölür herkes başında öldükten sonra yıkarlar, kefenlerler, musallaya koyarlar, cenaze namazını kılarlar, götürürlər, o götürülenleri görür, etrafında olanları görür, yaşananları görür hepsini de aynı zamanda öldü ama. Hem öldü hem ortalığı seyrederek. Herkesi görür, her şeyi görür. Her şeyi. Ondan sonra bunun en kemal hali budur. Bu 5.makama gelinceye kadar değişik ölümler yaşar derviş. Bu 5.makamın ölümü onun gerçek ölümüdür. İnşallahurahman. O kimseyi koyarlar kabre işte herkes gider. Gittiğinde gelir sorgu melekleri. Sorgu melekleri, rabbike nebike, sorgusunu sorarlar, hesabını görürler “Gir cennete derler” girer cennete. Bu arada o kıyamet enstantanelerini görür, mahşer enstantanelerini görür, bunları dışarıda dinleyen, bunları da dışarıda söyleyen kimseye derler ki: Bu adam şizofrenik hasta bunlar yaşanır mı, derler. Derviş bunları yaşar. En sonunda cennete girer, cehennemi görür, sıratı görür aşına olur her şeye. Bilir artık o kalbi mutmain olur. Kabir hak, kalbi mutmain olur. Ahiret hayatı hak, kalbi mutmain olur. Cennet hak, cehennem hak, kalbi mutmaindir, görür her şeyi, yaşar. Cehennemin kokusunu alır uzaktan, cehennemin suretini görür, içerdeki azap çekenleri görür, cennetin güzelliğini görür. Bu, 5.esmanın halidir. O, cenneti cehennemi görür. 4.esmada zaten arş-ı âlâya çıkmıştır, arş-ı âlâyı 4.esmada görür. Arş-ı âlâyı 4.esmada görür. Arş-ı âlâda zikrullah yapar, zikrullahı dinler orda, arş-ı âlâdaki zikrullah halakasına katılır. Bu 4.esmanın hali. 5.esmada öldü bitti cennete girdi. Ona der ki, gir cennete, Allah'ın cennetine girer. Bu yolda hep şeyhi yanındadır onun. Zorlandığı anda şeyhi gelir. Eğer zorlanırsa. Zorlanmazsa tıkr tıkr tıkr tıkr gider. Cennette yaşarken Cenâb-ı Hakk ona hitap eder. Bütün vücudu kulak olur, ses bütün vücuduna gelir. Bir yerinden gelirse eksiktir. Sağından geldi, solundan geldi, önünden geldi, arkasından geldi ayrı ayrı zamanlarda, eksik. Hak mı? Evet ama eksik. Ne zaman kemale eriyor bu noktada: bütün her yerden sesi duyar ve kalbine ilham gelir, bu Hakk'ın sesi. Bunu daha önce zikrullahta da duyar. Zikrullahta bunu şeyhi söyler: Bu Onun sesi. Ayırır: Şeyhinin sesi, Peygamber Efendimizin sesi, Hakk'ın sesi. Ayırır onu. Ayırma özelliği hani okuyduk ya, ayırır. Bu Geylani hazretlerinin sesi, bu Ahmed er-Rufai hazretlerinin sesi, bu Hazreti Mevlâna'nın sesi. Nerde olursa olsun o Mevlâna'nın sesini tanır. Bu Geylani hazretlerinin sesi. Nerde ne zaman olursa tanır o sesi. Gördüğünü de tanır, duyduğunda tanır bu akla tecelli eder gördüğü duyduğu manevi haller de. Hepsini ayırt eder mi? Ayırt etmeye başlar. Bu noktada 5.esmanın tam kemal ehli Cenâb-ı Hakk'ın o sufiye cennette hitap etmesidir. O hitabı alınca, o

hitapta da bu noktada değişik makam ve mevkiler var. O da ehline malumdur. O bu hali hemen gider zaten şeyhine anlatmadan duramaz içi içine sığmaz. İçi içine sığmaz bunu gerçek manada yaşarsa ve gider şeyhine bunu anlatır, şeyhi de onun esmasını değiştirir ya da değiştirmez nasılsa işte. Bu o hitabı aldı ya, sesi duydu, o ses Hakk'ın sesi. Artık o sesin sahibi olan Hakk suretten seslenir mi? Evet. Sureten görünür mü? Evet. Sureten görünmesi yanıltmasın sizi örneğin böyle hızla dağa baktığında dağda şeyhinin sureti ve Onun sesi. Bilir ki Hakk onda tecelli etti. Sesi tanıdı çünkü bakın suret değil ses onun için ne oldu? Delil oldu. Sesi ona ne oldu, delil oldu. Artık gördüğü suretin şeytani olup olmadığının delili ses oldu. Hitap olmazsa o zaman delilsiz olur dikkat edin. Hitap olacak yani Cenâb-ı Hakk ona kelimeler edecek. Hitap delil oldu, gördüğüne delil. Eğer hitap olmazsa gördüğü hak mıdır? Evet ama delilli değildir. Olmadan oldum diyenlerin ayağının kaydığı yer burasıdır. Görürler, hitap yoktur ama. Görür, hitap yok. Burası çok önemli. Allah'ı da rüyasında görür mü? Görür. Hitap olacak. Hitap. Allah hepimizi de o hitaba erenlerden eylesin.

Şeyh'in gördüğü iki rüyadan sorularımız:

1- Bir gece Hakk bana bir vakı'a yoluyla beyaz tenli orta boylu bir adamı gösterdi. Hakk bana "Bu bizim kullarımızdandır Ona faydalı ol" dedi. Hakk'a "O kimdir?" dedim.

- İspanya'da Buşarat sakinlerinden İbn Cudi, dedi. O sırada ben Şam'da idim. "Rabbim o benden nasıl yararlanacak?" dedim.

- Onunla konuş sana onu gösterdiğim gibi ona da seni gösteriyorum. Ona seslen seni işitecektir. (III 431)

Soru:

Sizin Hâyâl tarifinizdeki Allah'ın kendi zat-ı uluhiyetinde kurguladıkları vardır. Bu rüya onamı delalettir?

Aynı alemde 2 kişi aynı rüyayı görür mü?

Evet. Benim Allah'ın kurguladıkları, hayal olarak kurguladığı şeyler dediğim şey budur. Bu sizin anlayacağınız manada zahire tecelli etmez ama Cenâb-ı Hakk bunu kurgulamıştır. Bu kurguladığı şeyi 2 kişi, 3 kişi, 5 kişi, 10 kişi 20 kişi görebilir mi? Evet. Bu kurguladığı şeyle bunu rüyada yaşayabilir mi? Evet. Gelin ben sizi bir çit daha yukarı çıkartayım, her veli zatın bir gece virdi vardır. Gece virdi olmayan bir kimse yoktur. Hepsinin de gece virdi vardır. Bir kimse daha 3.makama ayağını attıysa o gece virdi başlar onda hakiki manada. Gece virdleri bu manada keşf kapısının açıldığı zamanlardır. Bunun için burada rüyada anlatmış ya Hazreti Pir bunu, rüyaya gerek yoktur. Bu gece virdlerinde veyahut ta velilerin öyle bir zamanları vardır ki halvet ederler kendi kendilerine, yalnız kalırlar, gündüz gece hiç önemli değildir. O esnada özel bir hal vardır konuşmak istemezler, cevap vermek istemezler, yeme içme istemezler, o esnada kendi hallerince kendilerine aittir. O esnada bir şeyhin yanıdaysa bir kimse ona sormaz, ona bir şey konuşmaz, ona bir şey demez, o laf açmadıkça laf açmaz, o uyanmadıkça onu uyandırmaz, o kalkmadıkça ona kalk demez. Yok namaz vakti gelmişti, yok oruç vakti gelmişti, yok şunun vakti geldiydi, ona bir şey söylenmez. Bir şeyhe o esnada mürid veya etrafındaki eş ve çocukları hiçbir şey demez. Hiç. Laf atarsa konuşulur, laf atmazsa konuşulmaz. Bir şey söylerse söyler, söylemezse söylemez. Yakın dairekinler, özel dairekinler, yok hava nasıldı,

yok oradan mı gidelimdi, yok karnın aç mıydı, yok tok muydu, yok namaz vakti geldi miydi? Konuşulmaz hiç. Hiç. Gündüz gece hiç önemli değil. Beraber yolculuk yapanlar, beraber hayat yaşayanlar buna dikkat ederler. O cehri, böyle zahiriymiş gibi birileriyle konuşur, birileriyle görüşür, birilerine kızar, birileriyle sohbet eder. Sakın. “Bana mı dedin” dahi deme. Bütün dergâh Mustafa Özbağ’a kızardı Şeyh Efendiyi o götürüyor, o getiriyor, o yapıyor diye. Sanki ben kendi kafamdan yapıyorum. Benim yanımda rahat ediyor. Ben hiçbir şey sormam. O konuşur yolda sohbet eder. Benimle değil ha. Oo ne muhabbet. Sen ancak varsa bilgin rabita et kiminle konuştuğuna bak. Hem arabayı kullan hem rabita et yapabiliyorsan. Hem araba kullan hem rabita et. Hele Şeyh Efendinin yanında olursan “Mustafa Efendi kimdi o az önce gelen?” diyebilir sana sen istersen görmedim de. Öyle Şeyh Efendinin yanında öyle yolculuk yapmak her dervişin işi değil. Yapar mı? Yapar. O zaman Şeyh Efendi hiç bırakmaz kendini onun yanında. Öyle yolculuklarımızda oldu mu? Oldu. Arkada birkaç kişi var ya uyutur onları Şeyh Efendi öyle bir şey olacağı zaman. Çok gördüm ben uyuyan. Bir de bana sorar “Uyudular mı?” “Uyudular Efendim” “Tamam” Onlar uyudu arkada. Derviş şeyhinin yanında uyur mu? Uyur. Bir de bana sorardı “Uyudu mu Mustafa Efendi onlar?” “Uyudular Efendim” arabadalar, arkadalar, uyuyor onlar. Ondan sonra tespih başlıyor, meşhur onun tespihi çat, çat, çat, çat, çat, çat, çat, çat, çat, durdu. Durdu mu film başladı, sende hemen filmi seyret. Toparla kendini, o film seyretmeye başlayınca sende ucundan kıyından seyredeceğim diye uğraş. O film orda var mı? Var. Gösterime girdimi? Girdi. İlk gösterim mi? Evet. Taptazemi? Evet. Seyret. Biraz daha gidince ortalık kalabalık tabi “Mustafa Efendi kimdi o başına bembeyaz kocaman sarık saran fark ettin mi?” “Fark ettim Efendim filancaymış Pakistan’dan” “Hmm” çat, çat, çat, çat. Arada bir de böyle var. Bu ne? Bu uyurken değil, bu uyanırken. Uyanırken Cenâb-ı Hakk bir başka mürşidle, bir mürşid-i kamille seni görüştürür mü? Evet. Allah’ın bir dostuyla uyanırken seni görüştürür mü? Evet. Bu sana ait değildir, bu senin kurguladığın bir şeyde değildir. Bu paket program, yukarıdan aşağı. Bu var mıdır? Evet. Bunda senin ihtiyarın var mıdır? Hayır. Bunda senin dahlin var mıdır? Hayır. Hatta mekânsal olarak da görüşür müsün? Evet. Aynı mekânda buluşur musun? Evet. Aynı mekânda onunla konuşur musun? Evet. Bu hal içinde hal midir? Evet. Hal içinde haldir bu. Bu Arabî’nin hayal içinde hayal dediğini biz hal içinde hal, terim olarak bunu biliriz. Bu hal içinde haldir. O hal içerisinde halin içerisinde bir hal daha yaşar mısın? Evet. Bakın onun içerisinde bir hal daha yaşanır mı? Evet. O hal de o halin tefsiri olur. Bunlar yolda var mı? Evet. Bunlar yolda var mı? Evet.

Devam edelim Şeyh-i Ekberin 2.rüyasına geçelim. Şeyh anlatır;

Allah bana yüzlerini tanımadığım bir grup insanla birlikte kendimi Kabe’yi tavaf ederken gösterdi. İnsanlardan biri,

-Ben senin soyundan atalarından biriyim, dedi.

- Öleli kaç yıl oldu? Dedim.

- kırk bin yıldan hayli bir süre, diye cevapladı.

- ama Âdem bu kadar yıl önce yaşamıyordu ki, dedim.

- hangi ademden söz ediyorsun? Sana en yakın olandan mı? Yoksa bir başkasından mı?

- O vakit Hz. Peygamberin bir hadisini hatırladım “Allah YÜZ BİN ALEM YARATMIŞTIR” benim atalarımın olan bu kişi de onlardan biri olmalıydı.

Soru:

Hayali zaman Kozmik zamanın yanında yer alır mı? Almaz mı?

Sufiler için hayal zamanı ve kozmik zaman diye bir zamanlama söz konusu değildir. Sufiler için bu “Zaman Allah’tır” hadis-i kudsisinin içerisine girer. Sufi için bu dünyada yaşarken, bu dünyanın zamanı, insanların arasındaki bu zaman, bunu gözetir mi? Evet. Sufi için bu manada zaman birimi yoktur. Bu hali, şimdi buraya da girelim madem, her şeyin bir de manevi olarak nefis meratiplerinden de karşılığını koyuyoruz, bunu da koyalım. Bu artık bizim kardeşlerde 7.makamın ortasında tecelli eder. O ya Beytullah’tayken ya da onu Beytullah’a götürürler. Beytullah’ta bu genelde ramazanın son 10 günü. Muhakkak ümreye gidenler son 10 günü Beytullah’ta yaşasınlar, Beytullah’ta geçirsinler diye ısrar ederim. Son 10 günün içindedir Kadir Gecesi. Tekrar söylüyorum son 10 günün içindedir Kadir Gecesi. Şimdi bizim dergâhın bu noktadaki kıymeti anlaşılсын diye bunu söylüyorum. İçimizde çünkü buna şahit olanlar da var. 2002’deydi son ümreye gittiğimizde, böyle konuşuyor herkes bugün Kadir Gecesi mi değil mi, diye, bana soruyorlar. O esnada da bizim İsmail geldi. İsmail’e dedim “İsmail bugün Kadir Gecesi mi ya?” dedim, İsmail dedi ki “Valla bugün bana Kadir Gecesi gibi geliyor” kelimelerde hata yanlışlık yapabilirim ama bizim kardeşlerin hepsinin de o gece Kadir Gecesi diye kalplerinde bir şey var yerleşmiş vaziyette yani. Herkes derviş kardeşler. Bende böyle hem İsmail’e bakarak hem arkadaşlara dedim ki, “Kadir gecesiyse” dedim, bakın daha imam belli değil, hiç birisi belli değil, “Sudeysi Kadir suresini okusun bugün o zaman” dedim. Tabi ezan okundu hemen iftar ettik havada hafiften yağışlıydı herkes kaçışıyor ya biz kaçışmıyoruz bizim bu noktada derdimiz yok ıslanıyoruz. Ne olacak ki ıslansak. Tabi namaza kalktık o kalabalıkta zaten imamın kim olduğu da bilinmiyor ya, görünmüyor ya. “Allahu Ekber” dedi Sudeys. Birinci adım. Fatihâ’yı okudu hiç unutmuyorum durdu, arkasından zammı sure okuyacak ya. Durdu, durdu, durdu, içimden dedim ki “Kadir Gecesi ise şuna Kadir suresini okut.” Daha böyle dedim Kadir suresine başladı. Boşaldı benim zaten hiçbir şeyim kalmadı. Sadece ben değil herkes boşalmış zaten, iftardan önce konuşulan şey buydu. Tabi Kadir suresini okudu bizim grup yıkıldı zaten o esnada. Neyse namaz bitti mi bitmedi mi bilmiyoruz zaten biz. Sünnetleri kıldık bütün herkes telefonları eline aldı çuş’u huruş içerisinde her tarafa yayıyorlar bu gece Kadir Gecesi kesin diye. Bir gün sonraydı değil mi Kadir Gecesi? Tabi biz o günü Kadir Gecesi olarak biz yaşadık gerçekten de Kadir Gecesiydi. Kadir Gecesinde Cenâb-ı Hakk o güne kadar yaratılmış ne var ise hepsi de, hepsi de tavafa gelirler. Bu soruya şimdi kozmik zamanla alakalı soruya: Bizim bu noktada teknik bir bilgimiz yok buna ancak biz yine hal üzerinden cevap vereceğiz. Kendimi bir daha bir daha ifade etmeme gerek yok ne olduğum meydana kendimi böyle yüksek bir yerde gösterme babından değil ama bilin: Allah’ın öyle yaratıkları var ki, öylesine yarattığı şeyler var ki, öylesine yaşayan yaşamış kavimler var ki. Buna aklın, buna matematiğin, fiziğin yetmesi mümkün değil. Öylesine enteresan kavimler, yaratılmış insanlar, değişik mahluklar, cinni taifesi, değişik melekler, cinni taifesinin değişik türleri, ayrı ayrı alemlerde yaşayan

varlıklar, başka alemlerde yaşayan insanlar. İnsan çünkü. Topluluk topluluk geliyorlar. Hepsinin başlarında peygamberleri, kimisinin başlarında şeyhleri, kimisinin başlarında kralları, bildiğiniz kralları, kimisinin başlarında padişahları, onun gibi. Krallar farklı, padişahlar farklı, şeyhler farklı, peygamberler farklı. Peygamberler. Cinnilerin başındaki görevliler farklı ama herkes böyle kendi imamının, kendi imamının veya padişahının arkasında tavafa geliyorlar ama nasıl söyleyeyim biliyor musunuz böyle aşağıdan yani Beytullah'ın zahir olarak bulunduğu yerden o arş-ı âlânın uçsuz bucaksız yüksekliğine kadar her makamda tavaf edenler var. Hepsini de lebbeyk okuya okuya Allah'ı zikrede zikrede bildiğimiz hani biz derviş kardeşlerle gittiğimizde zikirle yapıyoruz ya, zikirle, lebbeyklerle tavaf eden edene ve her yedi şaft dönen gidiyor, yedi şaft dönen gidiyor, yedi şaft dönen gidiyor, yedi şaft dönen gidiyor ve yukarı doğru baktığınızda uçsuz bucaksız yani çıplak gözle zaten anlatılacak bir şey değil, gözünüzün alabildiği yere kadar yaratılmış olan insanlar ve varlıkların hepsi de Beytullah'ı tavaf ediyorlar Kadir Gecesi. Bu Kadir Gecesinde oluyor bu ve her Kadir Gecesi bu ritüel devam ediyor. Her Kadir Gecesi. Her Kadir Gecesinde bütün Allah'ın yaratmış olduğu mahlukatın iman edenleri, mümin olanlar Beytullah'ı tavaf ediyorlar. Her Kadir Gecesi. Bakın istisnasız. Ve Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri Medine-i Münevvere'de son on gün hep ne yaptı? İtikafa girdi. İtikafa girdi. Ve Kadir Gecesi istisnasız bütün yaratılmış olan mahlukat. Bakın bunu ilk defa burada okuyorum şimdi hangi Âdem'den bahsediyorsun mevzusunu ama bundan on beş yıl önce sohbetlerde söyledim ya hangi Âdem diye. Hatırlıyor musunuz eski derviş kardeşler? Evet, hangi Âdem derdim. Evet bir Âdem var, doğru. Doğru. Bu alemin, yaşamış olduğumuz alemin bir Âdemi var mı? Evet. Bir Âdem de var mı? Evet. Âdem peygamber hak mı? Evet. Evet. Biz bu alemin içerisinde yaşayan insanlar evet, bu aleme kayıtlıyız evet. Bizim zamanımız, bizim mekânsal olarak şeyimiz bu zamanmış. Şimdilik. Bu alemin dışında alemde görevliler var mı? Evet. Bu alemin dışında da vazife yapanlar var mı? Evet. Allah'ın vazifelendirdiği öyle mübarek kulları var mı? Evet. Evet. İşte o gece bütün geçmiş ne kadar yaratılmış var ise hepsi de Kadir Gecesinde gün ışıyınca kadar tavaf ediyorlar. Bitmiyor. Bitecek diye de kafandan geçirme zaten. Bitmiyor. Kadir Gecesi gün ışıyınca kadar bütün o var edilmiş olan mahlukatın mümin - benim tespitim bu kendimce- hepsi de tavaf ediyorlar mı? Evet. Bu kozmik zamanın yanında yer alır mı almaz mı, bunun üzerinde gereksiz tartışmalar var. Zaman dediğiniz şey andan ibaret bu fakirce. Bir anın içerisinde, zaman içerisinde zaman onun içerisinde zaman yaşamak mümkün mü? Evet. Bir andır bu. Zaman dediğimiz şey noktadan ibarettir, dilediğiniz alemde, farklı bir alemde, farklı bir zaman türevi veya zaman tecelliyatı yaşarmısınız? Evet. Hatta manevi olarak 1.kat gökteki zaman algısıyla arş-ı âlâdaki zaman algısı aynı değildir. Bu alemin içerisinde, var olan alemin içerisindeki zaman algısı da alemin içerisindeki yaşadığınız mekâna ve konuma göre değişir.

Başka bir alemde gerçekten atalarımız var mı?

Evet. Bunun hakkında delilim var mı? Yok. O yüzden konuşulmuyor zaten ama şu "Elhamdülillahi rabbil alemin" bence Kur'an-ı Kerim'in ve varoluşun sırrı, var oluşun sırrı bu ayet-i kerimenin içinde.

Hayalde sınır var mı?

Bu eğer bir kimsenin kendi cüz'i iradesiyle alakalıysa, sınır var. Bilgisi dairesinde, tecrübesi dairesinde ama gerçek manada hayalde sınır var mı? Hayır. O zaman şöyle diyebilir miyiz: Kulun hayali sınırlı mıdır? Evet. Hakk'ın? Hayır. Hakk'tan gelenin sınırı var mıdır? Hayır.

Hayalde özgürlüğümüz ne kadar?

Bu noktada bildiğimiz kadar özgürüz ama o bildiğimizin içerisinde biz kendimizce Cenâb-ı Hakk'ın zatullahını hayal edebiliyor muyuz? Hayır. O bizde bilgi olarak var. Cenâb-ı Hakk'ın zatı var mı? Evet. Zatını tefekkür edebilir miyiz? Hayır. Yasak mı? Evet. Ben bazen diyorum ki: Yasak olmasa ne düşünecektin? Bu yasak kime o zaman? Bu yasak gerçekte mana ehline. Bu yasak gerçekte avama değil. Avam bu manda zaten böyle söylemek istemem ama Allah'ı tanıma noktasında zaten kör ki. Yani Cenâb-ı Hakk'ın zatullahı denilince imtihan etmek istemiyorum şimdi burada insanları, ne düşünecekler? Hep düşündüğü şeyler sıfatları olacak. Her ne düşünüyorlarsa sıfatları olacak. Avam zat kokusunu almadı ki hiç. Bu kime? E mirac yapması lazım o kimsenin. Sufilerce, sufi diliyle uruc etmesi lazım. E urucu yoksa nerden bunu bilecek? Yok. Aha çıkın birbirinize sorun: Allah'ın zatı hakkında ne biliyorsun ne düşünüyorsun, nesini tefekkür edersin diye. Bu yasak, peygamberlere, velilere, büyük sufilere.

Bu yazı birçok alıntı içerir.

İyi ki alıntı içermiş, Allah razı olsun. Hoş bir sohbet oldu.

"Aşkın, bir boyuta getirerek akli korumanın yollarını gösteren İbn Arabî, İslam medeniyeti içinde yüce bir abide olma yanında, modern ve post modern düşüncenin çıkmazlarında yol arayanlar için de yol gösteren bir deniz feneri gibidir." Prof. William Chittick

"Alem, Hakk'ın rüyasıdır." Prof. William Chittick

Hayalin yerini bilmeyenlerin hiçbir şey hakkında bilgileri de yoktur. İbn Arabi-Fütuhât II. 313/2

Sorularımız Şeyh-i Ekber'in hayal alemlerinden ölüm ve sonrasında. BERZAH'la başlayalım.

Ölüm ve ahirete ait öğretiler, ilahi birlik (tevhid) ile peygamberliğe imandan sonra gelen ve İslam'da imanın üçüncü şartı olan Allah'a dönüş ile ilgilidir.

Müslüman alimlerin bu söylemde tartıştığı konular arasında "GÖNÜLLÜ DÖNÜŞ" ihtiyari rücu ile "ZORUNLU DÖNÜŞ" mecburi rücu vardır.

Şeyh; kabirde nefsi sorgulayan iki melek, İsrâfil'in ölülere diriltten surunu üflemesi, mahşer günü insanların yaptıklarını tartan terazi vb. gibi imana ait olan şeyleri reddetmeyi aklına bile getirmez.

Çok öncelerden beri ilahiyatçılar vahyi açıklamaların teşbih ve tenzih yani benzerlik ve karşılaştırmazlık yönünden nasıl anlaşılacağı sorununu tartışmışlardır.

İlahiyatçılar ve felsefecilere göre İslam düşüncesinin genel yönü; Allah ile yaratılmışlar arasında her türlü benzerliği olumsuzlamak ve Allah'ın karşılaştırılmazlığını ispat etmektir.

Arabi'ye göre bu tür hermetik çabalar hakikatin mahiyeti hakkında cehaletten, Kur'an ve hadisin vahyedilmiş niteliğine saygısızlık ve Allah'a karşı edepsizlikten kaynaklanmaktadır.

Arabi Kur'an ayetlerinde söylediği üzere Kitabın bir kısmına inanıp başka bir kısmına inanmayanlarla bu ilahiyatçıları bir tutar.

Şeyh "Allah'a karşı en büyük edepsizlik, Allah'ın kendisi için atfettiği şeye bakarak, kendisine atfettiği bu şeyle onun karşılaştırılmaz olduğunu ilan etmektir" der. Böyle bir kimse, bir kısmına inanır. Yani "Onun benzeri hiçbir şey yoktur." Şura/11. ve bir kısmını da inkâr eder "İşte onlar gerçekten kâfir olanlardır." Nisa/150. Çünkü kul kendini Allah'tan çok daha bilgili, kendi ilmini de Allah'ın ilminden daha çok görmüştür. Bundan daha büyük bir cehalet olamaz. Futuhât-ı Mekkiye III 375/10

Açıklar mısınız?

Hadis külliyyatı, berzahı ölüm sonrası deneyime ait bir alan olarak belirler. Kur'an tefsircilerine göre berzah, tekrar diriltilecekleri güne kadar "Arkalarında onları geriye dönmekten alıkoyan bir berzah vardır." Müminun/100

İnsanlar, mikro kozmos olarak yaratılmış üç alemini içerirler: ruhani, hayali ve cismani alemler.

Ruh, ilahi nefesten gelir, beden ise çamurdan yaratılmıştır, nefis bu ikisi arasındadır ve her iki yönün niteliklerini paylaşır. Bu yüzden nefis zatı itibarıyla ruh gibi tek iken bedeninin çeşitli kuvvetleri itibarıyla çoktur.

Önemli nokta, kötülüğü emretme düzeyini aşarak Allah’la huzura ulaşması gereken şeyin nefis olduğudur. Aksine, Allah’ın nefesi olarak ruh zaten insanın yaratılış fitratının mükemmelliğine sahiptir. MURATA (Tao of İslam 8/10)

Soru:

Allah’la huzura ulaşması gereken nefstir.

Açıklar mısınız?

Beden nefsin gelişmesi için bir araçtır. Beden olmasaydı ilahi ruh, belli bir insan suretinde kendini zahir edemezdi. Şeyh, Allah’ın ruhunu güneşle, her bir insanın ruhunu da bir evin penceresinden içeri giren güneş ışığı ile karşılaştırır.

“Allah bu ışıkların aldıkları farklılığı sürdürmeleri için berzahi bedenleri yaratır ve bu bedenler sayesinde uykudayken veya ölümden sonra bu dünyaya ait bedenlerinden ayrıldıklarında ruhlar farklı kalırlar sonsuza dek de farklı kalırlar. Tek bir öz olan ilk hallerine asla dönemezler. III 188/1

“Uyku ölümün kardeşidir.” Hazreti Muhammed (SAV)

Açıklar mısınız?

ŞEYHİ EKBER; ölüm anında nefsin cismani bedenden ayrılması işleminde hayali suretlerde bedenleşen ve Allah dostları tarafından görülen şeyleri 12 kategoride tarif eder.

Eğer bir kimsenin Allah bilgisi keşfe dayanıyorsa, ölüm anında bu ilminin bedenleşmesi, akli delillerden kaynaklanan bir bilgiden daha tam ve eksiksiz olur “Tecellideki keşfin sureti daha tam ve daha güzeldir çünkü keşf ve bunun marifeti Allah korkusu ve yararlı işlerin sonucudur.” “Allah’tan korkun, Allah size öğretir.” (Bakara 282) Böyle bir kimsenin ilmi ölüm anında güzel bir surette ya da hoşlanarak kuşanacağı bir ışık olarak görünür. (II 296/10)

Açıklar mısınız?

Bazen ölüm anı yaklaşırken, bir kimsenin miras aldığı peygamber o kimseye görünebilir çünkü “Alimler peygamberlerin varisleridir.” Bu nedenle, ölüm yaklaşırken o kimseye Hz. İsa’yı, Hz. Musa’yı, Hz. İbrahim’i, Hz. Muhammed’i veya başka bir peygamber görünür. Bu kimselerden bazıları bu peygamberler görüldüğünde zevk içinde o peygamberin ismini söyler çünkü peygamberlerin hepsi saadet ehli arasındadır. Ölüm anında böyle bir kimse “İsa” diye seslenebilir. Orada hazır bulunanlar Allah dostu olan bu kimsenin böyle seslendiğini duyduklarında ölüm anında İslam’dan çıkıp Hristiyan olduğunu söyleyerek o kimseden şüphelenirler ya da bir kimse İsrail oğullarına gönderilen peygamberlerden birinin ismini zikredebilir ve orada bulunanlar o kimsenin ölürken Yahudi olduğunu söylerler. Ne var ki böyle bir kimse Allah’ın gözünde saadet sahibi büyüklerden biridir. Çünkü avam bu müşahade yerini asla bilemez, sadece Allah ehli olan keşf sahipleri bilir. II 296/27

Açıklar mısınız?

Bahsettiğimiz konular insanın berzahtaki durumunun bu dünyadaki hayatı ile belirleneceği ilkesini gösterir. Kısaca, hayat insanların nefslerine şekil verdikleri bir işlemdir. Beden ölümlerle terk edildiğine, nefis kendi sıfatlarına uygun hayali suretlerde bedenleşir. Nefsin tüm işleri, ahlakı, halleri, makamları, ilm ve

gayretleri uygun suretlerde görünür. “Berzahta tüm insanlar yaptıkları işlerin ve kazandıkları şeylerin suretinde kıyamet gününe kadar rehinedir.” (I 307/22) Açıklar mısınız?

“Doğrulara ulaşabilmenin sırrı doğru soruları sormaktır.”

Bir gün bize bu parka geleceğiz,
Ahbap, arkadaş omuzunda,
Ve dağlara, aşlara benzeyeceğiz,
Öyle sessiz, öyle manidar...
Melih Cevdet Anday

Berzahtan yavaş yavaş ahirete geçelim.

Uyku küçük ölüm demektir, ölümden sonra intikal edilen yerle, uykuda intikal edilen yer aynıdır. M. İbn Arabi

Şeyh ölümden sonraki berzahı her zaman bu dünya ile ahiret arasına koymaz “Ahiretin birinci menzili (IV 282/13) olarak işaret ettiğinde berzahı ahirete dahil eder. Ama başka bir pasajda berzah ile ahiret arasında açık bir ayırım yapar. Örneğin ahiretin hissi ve hayali olmayan olması sebebiyle berzahın ahiretten farklı olduğunu yazar. Bu nedenle kıyamet günü yani berzahı izleyen varoluş düzeyi hakiki var olan ve hissi bir şeydir, bu dünyadaki insanlara benzer. Fütuhât (I 311/21)

Bu pasajlar berzah ile ahiret arasındaki temel farkın hayali varoluş ile hissi varoluş arasındaki farkta yattığını önerir.

Berzah kıyamet gününden daha az aydınlıktır. Kesinlikle gerek berzah gerekse kıyamet günü hayali varoluşun özelliklerini sergiler. Şeyhin dediği gibi “Ahiret hayatı berzaha ve hayale sahip olması yönünden insanın batını boyutuna benzer.” (III 435/16)

Ama ahiret berzahtan daha gerçektir, çünkü şeylerin ruhani yöne daha yakın olup bu yüzden daha latif ve daha aydınlıktır. Prof W. Chittick

İbn ARABİ; yeniden diriltilecek olan “beden” in her yönüyle bu dünyadaki bedene benzemeyeceğini söyler.

Bir parantez açalım, 15 yy. sonlarında Mevlâna Şemseddin’in yazdığı tıpla ilgili yapının sonunda geçen:

“BENDE HALÜMCE BEDREDDİNEM” (Veled Çelebi İzbudak, Atalar sözü 1936)

dediği Niyazi Mısri’nin (1693)

Can kuşunun her zaman ezkârıdır varidat,

Akl-ü hayalin hemân efkârıdır varidat,

İşidecek adını duydu canım tadını,

Bildim ki ariflerin esrarıdır varidat.

Şiirindeki Şeyh Bedreddin varidatında ne demiş! “Bu gövde ile ayrıntıları, dağılıp yok olduktan sonra yeniden eski biçimine dönmez, yeniden birleşip

bütünleşemez, var olamaz. Ölüyü diriltmenin anlamı da bu değildir.” (VARİDAT-2)

Ahret işlerinin bilgisizlerin anladıkları gibi olmadığını bilmek gerek. O işler görünmeyen evrenle ilgilidir sıradan kimselerin anladıkları gibi duyu evreniyle ilgili değil. (VARİDAT- 1)

Biz dönelim Şeyh-i EKBER’e,

Nefs berzaha girdiğinde, kendi durumunu kavrar ve geride bıraktığı bedeninde sadece bir perdeden başka bir şey olmadığını anlamaya başlar. Kur'an da şöyle geçer “İşte senin perdeni kaldırdık, bugün artık senin görüşün keskindir.” (KAF/22) Bu söylemde şeyh, Hazreti Muhammed’in meşhur hadisini aktarır “İnsanlar uykudadır, öldükleri vakit uyanırlar.”

Ancak; ölüm yoluyla uyanma henüz birinci uyanmadır. Kıyamet gününde insanlar bir kez daha uyanırlar. Prof W. Chittick

Senin ölüm yoluyla uyanman, rüyasının ortasında uyandığını gören bir kimseye benzer. O kimse, rüya görürken kendi kendine “şunları şunları gördüm” der ve kendisini uyanık zanneder. Fütuhât (II 313/6)

(Kıyamet gününde) Allah adaletle hüküm vermek için gelir. Allah sadece Nur ismiyle geldiğinden arz Rabbinin nuruyla parıldar. Daha sonra her nefis bu nur sayesinde neyi takdim edip neyi tehir ettiğini bilir. (İNFİTAR; 5) Çünkü bu nurun her şeyi apaçık ve perdesiz, gözler önüne çıkardığını görür. (II 485/33)

Bu sonsuz ışığın altında her şey olduğu gibi bilinir. Niyetler daha fazla gizlenemez. Bu dünyada iken Rabbinin önünde mutlak hiçlik olan kulluk ahirete yükselme, yücelik olarak ortaya çıkar. Bu dünyada kendi nefislerini Allah’ın karşısında yok etmiş olan kullar ahirette Allah’ın sıfatlarından başka hiçbir şey sergilemezler çünkü ilahi ruhu engelleyecek hiçbir beşerî sınırlama kalmamıştır. “O değil” gitmiştir ve geride “O” kalmıştır.

Açıklar mısınız?

“Aşkın, bir boyuta getirerek akli korumanın yollarını gösteren İbn Arabî, İslam medeniyeti içinde yüce bir abide olma yanında, modern ve post modern düşüncenin çıkmazlarında yol arayanlar için de yol gösteren bir deniz feneri gibidir.” Prof. William Chittick

Arabî gerçekten kendince kendisine yol arayanlara, ister entelektüel bazda ister avam bazında, kendisine bir yol arıyorsa bu manada, gerçekten yol olabilecek bir kimsedir ama bunun için o kimsenin bir temeli gerekir. Temelsiz bu yola girerse -zaten sufilerin genel inancıdır bu, sufilik için bir temel gerekir- bu temeli alabilmesi için de bir kimsenin önce, bu benim kendimce doğru olan, o kimsenin bir sufi topluluğuna gidip içinde bulunup intisap etmesi gerekir. Sebep? Eğer bir sufi topluluğu, sufi diyorum tarikat demiyorum, dikkat edin, bir tarikat şeyhi demiyorum, bir tarikata demiyorum, bir sufi topluluğuna gidip oranın üstadına intisap etmesi gerekir. Mesnevi okuyacak, o yolda ilerleyecek olanlar için de bu şarttır. Yoksa bu sadece okumaktan ibaret olur. Onu yaşayarak özümseyecek ise muhakkak bir sufi topluluğunun içerisine gidip o sufi topluluğunun üstadına, ustasına, ne deniliyorsa, intisap edip oraya gönül vermesi gerekir ve o kimse

kendince o zaman fenerini bulur mu? Evet. Yolunu bulur mu? Evet. Kendince kendisine lazım olanı alabilir mi? Evet. Ve öyle zaman içerisinde tabirimi hoşgörünün abide şahsiyetler Cenâb-ı Hakk meydana çıkarmıştır o abide şahsiyetler, abide şahsiyetler, uzun müddet onların nefesleri kendilerinden sonra gelecek olanlara yol göstermiştir, yollarını aydınlatmıştır. Cenâb-ı Hakk bu manada istediği şahsiyeti istediği noktada kullanır. Devam ediyoruz.

“Alem, Hakk’ın rüyasıdır.” Prof. William Chittick

Rüya nasıl peygamberliğin kırk altı cüzünden bir cüz ise rüya aynı zamanda Cenâb-ı Hakk’ın sıfatlarından bir sıfattır. Rüya, Cenâb-ı Hakk’ın sıfatlarından bir sıfattır. Eğer hakke’l yakın noktasında görülen rüyalar direkt Cenâb-ı Hakk’ın ezeli ilminden coşup gelen ilimlerdir. O yüzden alem, varoluş, varlık, Hakk’ın rüyasıdır, dendiğinde hakikat payı var mıdır? Evet.

Hayalin yerini bilmeyenlerin hiçbir şey hakkında bilgileri de yoktur.

Az önce birisi de sormuştu “Biz aklımızla mı hayal ederiz?” diye. Evet. Hayalin avamdaki yeri, yaratılmış halktaki yeri birinci derecede akıldır. Akıl, duyu organlarıyla, öğrendikleriyle hayal eder. Bir erkek düşünün o erkek hiçbir varlık görmedi. Âdem. Âdem’e bütün Cenâb-ı Hakk isimleri öğretti ama Âdem akli olarak bir kadının var olduğunu, bir kadının var olacağını, bir kadın olacağını bu noktada hiç hayal etmedi. O’na vesveseyi veren, aklına koyan kim oldu? Şeytan oldu. Dedi ki Âdem’e “Söyle Rabbine, sana bir eş yaratsın.” Havva, Âdem’in hayali oldu. Havva, Âdem’in hayali oldu. Çünkü şeytan O’nun aklına vesvese tohumunu dikti dedi ki “Rabbine söyle, sana bir eş yaratsın.” Âdem ondan sonra Havva’yı hayal etti. Havva’yı hayal ettikten sonra Havva’yı istedi ama Havva’yı hayal eden Âdem oldu. Âdem’i kim yarattı? Allah ve Âdem’in bu isteği kabul oldu, neden? İlmi ezeli de Havva vardı. İlmi ezelde Havva var olduğu için anında tecelli etti duası. İlmi ezelde vardı çünkü. İlmi ezelde var olanlar anında tecelli eder. İlmi ezelde yok olan bir şeyi zaten isteyemezsin. İlmi ezelde olmayan bir şeyi isteyemezsin. Bir şeyi istiyorsan ilmi ezelde vardır var olanı istersin. Âdem de ilmi ezelde var olanı istedi, alanında Cenâb-ı Hakk O’na verdi. Bu, kulun hayal görmesi aklıyla, hayallemesi ama hayalin ikinci veçhesi neydi; Rabbinden gelen. Bu neydi? Kul ilim olarak, akıl olarak, böyle bir şeyi bilmediği halde ona mana olarak, rüya olarak ona indirilmesiydi. İşte bu noktada hayalin Hakk tarafından kopup gelen, ilmi ezelden kopup gelen bir şey olduğunu bilmeyenler hiçbir şey hakkında da bilgileri yoktur, der Arabi.

Ölüm ve ahirete ait öğretiler, ilahi birlik (tevhid) ile peygamberliğe imandan sonra gelen ve İslam’da imanın üçüncü şartı olan Allah’a dönüş ile ilgilidir.

Müslüman alimlerin bu söylemde tartıştığı konular arasında “GÖNÜLLÜ DÖNÜŞ” ihtiyari rücu ile “ZORUNLU DÖNÜŞ” mecburi rücu vardır.

Tabi ölüm ve ahiret, bilhassa ahiret, inanılması gereken bir şeydir Cenâb-ı Hakk Fatiha-i Şerife’de “O ahiret gününün, o hesap gününün sahibiyim” der. O zaman ahiret kavramına iman ederiz ve ahirete döndürdüğümüzde hesaba, kitaba çekileceğimize de iman ederiz. Cenâb-ı Hakk birçok ayet-i kerimde “Sonunda Ona döndürüleceksiniz” der. Sonuçta Ona döndürüleceğimize de iman ederiz. Dönüşümüz Hakk’adır, iman ederiz. Dönüşümüz Hakk’adır. Döndürülüşümüz

Hakk'adır. Dönüşümüz Hakk'adır. Döneceğiniz Hakk'tır. Ya döndürülürsünüz ya dönersiniz öyle değil mi? İsteseniz de istemeseniz de bazen ayet-i kerimelerde öyle der, kâfirler istemeseler de Hakk'a döndürecekler, der. Bu dönüş âlemdir ahiret. Bu döndürülüş âlemdir ahiret. Bir kimse o zaman eğer dönüşünü gerçekleştirdiyse biz dönüşünü gerçekleştirmiş olan bir kimseye, dönüşün haktır, diyebilir miyiz o kimseye? Biz Cenâb-ı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerine, dönüşün Hakk'adır, diyebilir miyiz? Bazıları bu sırra vakıf olup da dönüşünü gerçekleştirdiyse biz ona, senin dönüşün Hakk'adır, diyebilir miyiz?

Müslüman alimlerin bu söylemde tartıştığı konular arasında "GÖNÜLLÜ DÖNÜŞ"

Bir kimsenin isteyerek Hakk'a yönelmesi, bir kimsenin Hakk'a yönelmesi, Hakk'a dönmesi. Bu dönüşe başka bir manada verebilirim içindekini saklayıp gizlemeyim: Hakk'a dönüş, o kimsenin Hakk esmasının üzerinde tecelli edip hak olmasıdır. Bu o kimsenin kendi gönüllü Hakk'a dönüşmesidir. Hakk'a dönüşmek Allah olmak demek değildir. Hakk'a dönüşmek, o kimsenin her haliyle Hakk'ın tecelliyatına ram olup, her zerresinin hak olmasıdır. Gönüllü dönüşten bunu anlıyorum. O kimse her haliyle Hakk'a yönelmiştir. Her halinde Hakk vardır onun. Her halinde onun Hakk var ise onun Hakk'a yönelme gibi bir şeysi, Hakk'a dönme gibi bir hali kalmamıştır. Zaten o, Ondadır. O'nda ise o, Onunladır. O onunlaysa, ona "Ona dön" demek zuldür. Ona "Ona dön" demek, diyen için körlüktür. O, körün köründür. Ona "Ona dön" demesi. Çünkü Ona yönelik olanlar da bir veçheleriyle hep Ona yönelik olduklarından her şeyin Ona yönelik olduğunu görürler. Ne zaman ki o halden dışarı çıktıklarında, Ona yönelmeyenleri o zaman görürler, fark ederler. O zaman bu gönüllü dönüşü gerçekleştirenler, Hakk'a dönenler, gönüllü dönüşü gerçekleştirenler Hakk'a yönelenler, onlar için yeniden bir dönüş yoktur. Onlar, Onun yolunda, izinde, kokusunda, Onun ama cemalinde ama celalinde ama kahhâriyetinde ama rahmaniyetinde tecelli, tecelli, tecelli, tecelli, yürürler. Biz onların hallerine, hayretten hayrete geçme, halden hale geçme, hakikaten hakikate geçme, tevhidin perdelerinden perdelerine geçme, perdeden perdeye geçme, perdeden perdeye geçme, halden hale, hayretten hayrete, kısacası hakikatin perdelerinden hakikatine, hakikatin perdelerinden hakikatine yürüyüş, uruc, seyir, olarak görürüz. Bu bazen uruc olur, bazen seyir olur, bazen hakikatin tam göbeği olur, bazen hakikatin ta kendisi olur. Bizim onlara bu noktada söyleyecek bir sözümüz olmaz. Onlar, kendi gönülleri ile kendi el ve ayaklarıyla, kendi yürekleriyle farzlara sımsıkı yapışıp nafilelerle yaklaştıkça yaklaşıp ondan sonra Allah'ın sevgi tecelliyatına mazhar olup, Allah'ın sevgi tecelliyatına mazhar olup, Onunla gören, Onunla duyan, Onunla konuşan, Onunla yürüyen, Onunla dinleyen, Onunla her şeyini, her şeyini Onunla yaşayanlardır. Burada o kimsenin artık kendisi yoktur. Onun dönüşü gerçekleşmiştir. Öylesine dönüşü gerçekleşmiştir ki onu gördüğünüzde Allah hatıra gelir. Allah'ın öyle kulları vardır ki yeryüzünde onu görenlerin akıllarına Allah gelir. Çünkü Onunla görür Onunla tutar, Onunla yürür, Onunla konuşur o. Gönüllü dönüşme budur. Biz onları kendimiz gibi insan zannederiz. Hani Hazreti Pir der ya "Sakın ha!" müşriklere dem vurarak der "O da bizim gibi insan, yer, içer, uyur, deme!"

Evet ikincisi neymiş; ihtiyari rücu. İhtiyari. Bu, o kimsenin -az önce söylediğimiz gibi- kendince çabası değildir, gayriihtiyaridir. Kendince bir plan program kurmamıştır. Bunların dönüşleri Cenâb-ı Hakk'ın seçmesidir. İhtiyari, gayriihtiyari. Öbürkü, zorunlu. İhtiyari de olmasa kafiri de mümini de münafığı da hepsi de ne yapacak, zorunlu Ona döndürülecek. Bizim için bunlar değil sufi sohbeti. Bizim için gönüllü Ona dönmek. Sufiler gönüllü bir şekilde Ona dönenlerdir. Çünkü sufi anlayışta zorunluluk yoktur. Bir kimse namazı emrolunduğu için kılar. Şeriaten emrolunmuştur kılar. Kılmak zorunlu mudur? Evet. O da zorunlu olduğu için mi kılar? Evet. Oruç tutmak zorunlu mudur? Evet. O da oruç tutmak zorunlu olduğu için bir tutar? Evet. Zorunlu döndürülüşlerin içerisinde bunlarda vardır. Sufiler öyle değildir. Sufiler gönüllü kendilerini satarlar. Bir kimseyi zorla köle yaparsınız. Zorla köle yaptığınız kimsenin gözü kapıdadır. Gözü, elindeki ayağındaki prangasındadır. Siz zorla bir kadını nikahınıza alırsınız. Zorla evlendirilmiştir ya bir kadın, ömrünce mutsuzdur o. Bir adam zorla evlendirilmiştir ya ömrünce mutsuzdur o. İslam değildir bu. İslam gönüllülük esasına dayalıdır. Hani geldi ya kadının birisi “Bu adamların” dedi “bizlerden hakkı nedir söyle” O da dedi ki “Böyle böyle, hayır demeyeceksin, yat dediğinde yatacaksın, kalk dediğinde kalkacaksın” kısıdan kestim, kadın dedi ki “Vallahi ben hiç evlenmeyi düşünmüyorum bu şartlarda” Hazreti Peygamber Efendimiz dedi ki “O evlenmeyi istemediği müddetçe onu evlendirmeyin”. Anne babalar! Çocuklarınızı zorla evlendirmeyin. İslam gönüllülüktür, sufi yol gönüllülüktür. Bir kimseyi zorla sufi etmeye çalışma. Neden? Zulmediyorsun ona. Zorla “Ders al bak şeyhimizden” “Bizim şeyhimizden muhakkak ders al” “Aman bak gel ders al işin düzelir” “Aman gel bak ders al ha evliliğin düzelir” “Aman gel bak ders al ha çocuğun yoksa çocuğun olur” deme. Burası işçi bulma kurumu mu? Burası evlendirme dairesi mi? Burası şifahanemi, hastane mi burası? Değil. Gönüllülük. Az önce ki söylediğim hadis-i kudsiyi yaşamak: Farzları yerine getirip, kendi isteğiyle kendi gönlüyle seve seve. Seve seve. Namazı kılarken seve seve kılmak. Namazı seve seve kılarken yanında top atılsa olacak? Değil konuşanlar. Sen orucu seve seve tutuyorsan, vay oruç tuttu başı ağrıdı. Baş ağrısı neymiş? Sevgiliye misk-i amber gibi bir ağız kokusuyla gitmek isteyenlerin başımı ağrır? Eriyle yatmak istemeyen bir kadının başının ağrmasını sebep göstermesi gibi. Eri ile yatmak istemeyen kadının yorgunluğu bahane etmesi gibi. Kadın ile yatmak istemeyen adamın, tansiyonum var, başım ağrıdı, yok belim ağrıdı, yok bugün çok yoruldu demesi gibi. Sevgiliye koşuyorsan bahanen yok! Sevgiliye koşuyorsan bahanen yok. Sevgiliye misk-i amber gelecekse senin ağız kokun oruca oruç eklemeye çalış, bir gün gelir beraber iftar ederiz diye, an gelir iftarı Onunla ederim diye, an gelir iftarı sevgiliyle yaparım diye. Sen namazı nasıl zorunluluk görürsün, namazda sevgiliyle buluşmak var iken? Onunla en yakın hali yaşayacakken. Sevene var mı zorunluluk? Seven kendince, ben bunu zorunlu yapıyorum, diyorsa yapmasın. Sevmek o değildir. Sevmek, üveyk kuşu gibi sevdiğine kanat çırpma. Sevmek, sadece sevdiğini görüp, onu konuşmaktır. Sevmek, sadece sevdiğinin dili olmaktır. Sevmek, sadece sevdiğinin olmaktır; elin onundur, ayağın onundur, gözün onundur, kaşın onundur, hayatın onundur, nefesin onundur, her şeyin onundur. Senin hiçbir şeyin yoktur. Hiçsindir. Her neyin var ise atmışsındır arkaya, bir hiç olarak onun önüne gelmişsindir. Neyin var ki? “Şuyum

var” diyorsan sevmemiştir. Sevenin o yüzden hiçbir şeyi yoktur. Yunus namussuz muydu, ar-u namus şişesini vurdum taş’a, dedi? Ahmak akıllılar kendilerince Yunus’a derler ki “ar u namusu yoktu”. Ahmak... O tam haliyle Hakk’a yönelip hak olmuştu. Avam için lazımdır ar u namus. Onun ar u namusunu koruyacak olanda Odur. O, teslim olmuş; benim namusum da sensin, benim utancım da sensin, benim sevincimde sensin, benim üzüntümde sensin, benim hasretim de sensin, benim sancım da sensin, benim derdim de sensin, benim dermanım da sensin. O, o hale gelmiş. Gönüllü dönüştür sufilik. Sufiler dönüşlerini gönüllü olarak yaparlar, zorunlu değil. O yüzden bizi eleştirirler. Biz hiç kimseye namazını kıl, demeyiz, kimseye işte, başını ört, sakal bırak, cübbe giy, demeyiz biz. Eleştirsinler bizi. Biz deriz ki, sevdiğin zaman yap, seviyorsan yap, seviyorsan. Seven koşar çünkü. Sevmeyeni koştutturamazsınız. Sevmeyen kılını kımlıdatmaz. Erkekler şöyle düşünün bir kadın seviyorsa, bardağa baksanız o uçar melaik gibi bardağınızın suyunu doldurur gelir. Sizin bakmanıza bile ihtiyaç yoktur. Bir kadın bir erkeği seviyorsa gönlünden geçeni bilir. Gönlünden geçeni bilir. Erkek gündüz, akşama bir kuru fasulye olsa da yesem, dese evde kadın kuru fasulyeyi başlar karıştırmaya. Aşık kadındır bu. Bir erkek seviyorsa eşini, eşinin aklından geçirmesi erkeğe yeter. Aklından geçirmesi yeter. Dese ki kendi kendine, ya evde piriñç bitti adama da söyleyemedim, adam piriñçle gelir eve. Adam eve piriñçle gelir. Gönüllü dönüştür bu, gönüllü. Sufilik gönüllü dönüştür. Kardeşler, size bir kardeş tavsiyesi: her şeyinizi sevgiyle ve gönülle yapın. Zorlamayın kendinizi karşınızdaki kimseyi de zorlamayın. Asla. Gönülle yürüyün yolunuzu ve karşınızdakinden de bir şey beklemeyin. Siz neyseniz, gönülle akıtın ona. Asla. Bir şey isterseniz velev ki o gönülsüz yaparsa, size, şeriatta değil, hakikatte haram olur o. Şeriatta değil, hakikatle büyük zul olur o. Aman ha! Aman ha! Bu yol incedir. İnceden de incedir. Bu yol incedir, yol inceden de incedir. Sakın ha! İsteme. O, gönlüyle coşsun sana coşacaksa, sen gönlünle coş. Başkasının gönlüyle coşmasını bekleme ak Fırat nehri gibi. Yürü. Yürü. Coş. Merak etme, önünde senin duracak hiçbir şey yok seviyorsan. Gönüllü döndüysen, vallahi de billahi de tillahi de “Ya Rabbi” dediğinde önünde silüet belirecek senin önünde “Söyle” diyecek “Söyle” “İste” “İste” İstemeye utanırsınız. İstemeye utanırsınız. Gönüllü dönüş demek Hakk’ın ayinesi olmak, Hakk’ın aynası olmaktır. Gönüllü dönüş; Hakk’ın tam anlamıyla o kimsenin üzerinde tecelliyatı demektir. Allah bizi onlardan eylesin.

Şeyh; kabirde nefsi sorgulayan iki melek, İsrail’in ölüleri diriltten surunu üflemesi, mahşer günü insanların yaptıklarını tartan terazi vb. gibi imana ait olan şeyleri reddetmeyi aklına bile getirmez.

Konuşmaz bile bunları. Hiç bunları konuşmaz Arabî. Bunlar ehli şeriata lazım mıdır? Evet. Dimi gelecek iki tane melek soracak dimi “Rabbike, Nebike” diyecek dimi doğru mu? Doğru. Sufiler bunları konuşmazlar. Sufi olmayanlar yazarlar bunları: İşte kabre girilecekte, “Rabbike, Nebike” sorulacakta, işte sur üflenecekte, dimi. Doğru mu? Doğru. Size bir küçük bir şey söylüyüm, hani sahabenin içerisinde kalp ehilleri var mıydı? Evet. Hazreti Ömer Efendimizi kabre koydular mı? Evet. O kabir ehli olan sahabeler Onun kabre girdiğini gördüler mi? Evet. Sorgu melaikeleri geldi mi, Ona “Rabbike, Nebike” derlerken daha o kabir ehli onu gördü. Hemen meleklerin yakasından tuttu Hazreti Ömer Efendimiz. Meleğe dedi “Sen kaç bin yıllık

yoldan geldin?” işte “Şu kadar bin yıllık yoldan” Ona dedi ki “Sen o kadar bin yıllık yoldan geldin unutmadın da ben şuradan şuraya geçtim şimdi bunları unuttuğumu mu zannettin?!” Bir hitap “Bırakın onu!” Bir hitap “Bırakın onu!”. Sufi isen tut yakasından ama burada dönersen tutacaksın yakasından. Öyle atma havadan. Ya? Sen burada bir dön. Burada bir dönüşünü gerçekleştir. Burada böyle bir otur. Şöyle bi “Huu...” dediğinde şöyle dilinden bin bir tane Hu çıktığını duyalım, görelim. Muhteşem. E, sırat lazım geçen geçsin. Ya mahşer? Lazım. Üflesin, lazım. Kime lazım? Zorunlu dönenlere. Hadi bakalım üflediler kalkın ayağa. E sen? A kardeş, kimileri var o dönüşü gerçekleştirmişler oturmuşlar Arş-ı âlânın tepesine. Ya? Ya onları bırak sen, onları konuşacağım diye uğraşma. Ya? Sen bak yan derdine. Ya ne mahşer enstantaneleri var, hadisler de var doğru mu? Hepsi doğru. Hak mı? Hepsi de hak ama aynı hadislerde de şu var “Mahşer halkı” diyor “kendi derdine yanarken, perişanken, kafasını kaldırır bakar” diyor “bir de ne görse iyi; bir grup” diyor “bir kavim, Allah'ın gölgesine oturmuşlar hiçbir gölgenin olmadığı yerde. Peygamberler onlara hayretle ve gıptayla bakarlar ve sorarlar ‘bunlar hangi peygamberlerden?’ bir münadi melek cevap verir ‘bunlar peygamber değil’ ‘bunlar hangi şehitlerden?’ münadi melek cevap verir ‘bunlar şehit de değil’ o zaman sorar mahşer halkı ‘bunlar kim?’ herkesin dilleri on sekiz metre, otuz altı metre, kimisi yaya, kimisi piyade, kimisi gömülmüş, hepsi de hak mı? Hepsi de hak. Öyle gidecekler mi? Evet. Öyle mi gidiyorlar? Evet. Yum gözünü bak, uzak değil. Ama yum gözünü gör o kürsüdekilerde uzak değil. “Bunlar kim?” “Bunlar dünyada, yer yüzünde yaşarken birbirleriyle akraba olmadıkları halde birbirlerinden menfaatleri olmadıkları halde Allah için birbirlerini sevenler, toplandıklarında da Allah'ı zikredenler. “İşte” diyor “Onlar nurdan minberlere, nurdan elbiseler, başlarında da nurdan taç ile giydirilerekten getirilirler.” Hani mahşer kardeş, hani sırat? Hani sur mur neredeymiş ya? Ha bi gelsin üflesin ya. Sen gönülle dönmeye bak. Neymiş: menfaat olmayacak. Az önce ne dedim: burası evlendirme müessesesi değil gidin Atv'den evleneceksiniz evlenin. Burası SSK değil, iş kur değil burası. Ya? Burası Allah için sevenlerin toplandığı yer. Soruyor muyuz cinsiniz ne? Irkınız ne? Cibilliyetiniz ne? Paranız ne? Pulunuz ne? Makamınız ne? Bizi ilgilendirmiyor hiç. Nüfus cüzdanınızda ne yazıyor diye soruyor muyuz? Bizi ilgilendirmiyor hiç. Hiç ilgilendirmiyor. Hiç yedi yıldan beri buraya gelip gidenler bir günden bi güne kapıdan sizden para isteyen oldu mu? Yok. Olmadı dimi? Oldu mu Savaş? Kapıdan girerken para isteyen oldu mu? Oldu mu benden habersiz böyle bir şey yaşayan var mı? **“Yok”**. Menfaatsiz. Akraba değiller, birbirlerinden menfaatleri de yok. Ya? Allah için birbirlerini sevenler. Allah için birbirlerini sevenler. O yüzden gönlü koyuyoruz orta yere. Kardeşler, Allah için sevin. Birbirinizi de kardeşlerinizi de arkadaşlarınızı da Allah için. “Aman ya, Savaş mali müşavir, başıma bir şey gelirse halleder. Savaş'la samimi olayım.” Sakın ha. Olamazsın. Ya? Arana muhakkak düşmanlık girer. Burada girer hem. Ondan sonra dersin “Ben bu Savaş'la neden geçinemiyorum bir türlü.” Geçinemezsin. Neden? İçinde menfaat var çünkü. Menfaatsiz gel, nedensiz-niçinsiz gel, kimliksiz gel bize. Senin burada ne iş yaptığını sormuyorlar, paranı da sormuyorlar. Sormayacağız zaten. Aman uzak dursun bizden. Ya? Allah için sev. Allah için. Allah için gel. Sebep bu. Gönüllü dönüş. Ve o gönüllü dönüşün sonrası var çünkü. Ha millet bata çıka

geliyormuş, gelsin. İsterim ki sen o nurdan minbere otur oraya. İsterim. Tüm kardeşler için.

İlahiyatçılar ve felsefecilere göre İslam düşüncesinin genel yönü; Allah ile yaratılmışlar arasında her türlü benzerliği olumsuzlamak ve Allah'ın karşılaştırılmazlığını ispat etmektir.

Sufiler böyle düşünmezler. Biz olumsuzlaştırmayız çünkü. Hatta sufiler şöyle düşünürler: Herkes kendisi gibi olanı sever. Cömert cömerdi sever cimriyi sever mi? Muhabbet ehli muhabbet ehlini sever. Sabahtan akşama kadar oklava yutmuş, dut yemiş bülbül gibi susanı ne yapsın muhabbet ehli? Değil. Herkes kendince olanı sever. Cenâb-ı Hakk'ta diyor mu, Allah cimrileri sever, diye? Demiyor. Allah cömerttir cömert olanları sever. Hiç ayet okudunuz mu cimrileri sever diye? Nerden olumsuzlaştırıyor? Olumsuzlamak yok. Ya? Benzemek var önce. Önce benzemek var ondan sonra hallenmek var ondan sonra Onun sıfatının senin üzerinden tecelli etmesi var.

Arabî'ye göre bu tür hermetik çabalar hakikatin mahiyeti hakkında cehaletten, Kur'an ve hadisin vahyedilmiş niteliğine saygısızlık ve Allah'a karşı edepsizlikten kaynaklanmaktadır.

Yani olumsuzlamaya çalışmak. Müthiş.

Arabî'ye göre bu tür hermetik çabalar;

Yani Allah'ın sıfatsal noktada tecelliyatını olumsuzlaştırmak. Yani Allah cömerttir, insanlarda cömertlik yaparaktan ne yapar, Ona benzemeye çalışır. O, olur mu? Olmaz. Ama Ona benzemeye çalışır. Bunu bir kısım alim ulema takımı kabul etmez. Sufiler bunu kabul ederler. Biz sufiler olarak önce Onun ahlakıyla ahlaklanmayı isteriz. Bir taraftan hadis-i şerif nedir? Der ki: Allah'ın ahlakıyla ahlaklanın. Gelirler Hazreti Aişe annemize "Hazreti Peygamberin ahlakı nasıldı?" "Siz Kur'an okumuyor musunuz?" "Okuyoruz ya Aişe." "İşte" der "O'nun ahlakı Kur'an ahlakıydı." O zaman Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri Cenâb-ı Hakk'ın sıfatsal boyutta en zirvede tecelli ettiği kimsedir. O yüzden Arabî başka bir yerde de der ki: Peygamberler, Allah'a en yakın ve en fazla bilen insanlardır der. Ondandır ki velileri koyar. Bazı yerlerde "Sufiler" der. "Veliler" demez, "Sufiler" der. O zaman burada normalde bu benzemeye çalışanların yolunu hor hakir görmek Kur'an ve sünnete ne yazık ki vakıf olamamak, ona sırt dönmektir.

Arabî Kur'an ayetlerinde söylediği üzere Kitabın bir kısmına inanıp başka bir kısmına inanmayanlarla bu ilahiyatçıları bir tutar.

Evet. Yani bu tarih boyunca Kur'an-ı Kerim'in bazı hükümlerine, bazı kurallarına, bazı ayetlerine karşı çıkanlar olmuştur. Hani bunun zamanı bitmiştir diye düşünmüşlerdir. İsim siyaset değil yanlış anlaşılmasın ama bariz bir örnek hani Süleyman Demirel televizyonda demişti yani "Kur'an'ın bu noktadaki İslam hukuku bitmiştir miadını doldurmuştur, bundan sonra İslam hukukuna dönüş yoktur, olmaması gerekir. Olmaz." diye televizyonda bir açıklamada bulunmuştu. Mesela dünya üzerinde şimdi bir kısım kendisini de İslam alimi olarak bildiren kimseler vardır ki İslam hukukunun yeniden icra edilmesinin mümkün olmadığını, dönülmesinin bu noktada mümkün olmadığını söyler. Mesela bu noktada Kur'an ve sünnetin üzerinde başka şeyler bulurlar. Şimdi az önceki sohbete de atıfta

bulunayım ben; bir kardeş de fetullah gülen için, çok mübarek demişti ya. Mesela fethullah gülen için demokrasiden başka bir şey yoktur. Dönülmez yoldur demokrasi onun için. Açıklaması buydu. Bende dedim ya bir İslam alimi nasıl demokrasiyi dönülmez yol olarak görür? Bir İslam âliminin demokrasiyi yol görmesi mümkün değildir. Neden? Bütün herkes zina helal olsun deyince zinayı helal mı edeceğiz şimdi? Bütün herkes eşcinsel evlilikler yapılması lazım derse, demokratlık da bunu gerektiriyorsa biz de eşcinsel evliliklere caiz mi diyeceğiz şimdi? Bir Müslüman demokrat olabilir mi? Hayır. Hayır. Bir Müslüman demokrat olamaz. Bir mümin demokrat olamaz. Müminin elindeki hayat kitabı nedir? Kur'an ve sünnettir. Kur'an ve sünnetin haram ettiğini hiç kimse helal edemez, helal ettiğini de hiç kimse haram edemez. Din belli. Dini de tamam ettim demiş Cenâb-ı Hakk. Eksik yok. O yüzden bir Müslümanın kendi kendisine, ben demokratım, demokrasiden dönüş yok demesi mümkün değildir. Mümin, mümkün değil diyemez. Bir mümin, ben laikim diyemez. Diyemez. Mümkün değil. O zaman mümin için birinci derecede Kur'an ve sünnettir. Kur'an ve sünnette var olanı kabul eder ve iman eder. İşte bir kısım ilahiyatçılar veyahut ta bir kısım araştırmacılar veya kendisini alim görenler Kur'an ve sünnetin kabul ettiği şeyleri reddediyorlar. Hani geçenlerde bir İzmir toplantısı oldu, İzmir'deki sohbette "Rü'yetullah haktır" deyip de bir mevzu oldu, profesörlerin hepsi de bağırıldılar "Böyle bir şey olamaz, rü'yetullah olamaz" dediler, dedim "Ya olamaz demeyin hadisleri inkâr ediyorsunuz", "Hadisleri inkâr ediyorsunuz" dedim. "Yok öyle hadis" dediler, dedim "Var. İmam-ı Azam Hazretlerinin içtihadı da var." "Hayır İmam-ı Azam da öyle bir şey dememiştir." dediler. Dedim "Bir dahaki aya getirin delillerinizi." Ben bir dahaki aya delillerimi götürdüm. Oturdum orada okudum. Dedim "Bu kürsü bu masa delil getirecek olana açık." dedim. Üstünden dört ay geçti. Geçti mi? Geçti. Hala daha perde arkasından konuşacağız diye uğraşıyorlar. Gelin. Döven söven mi var sizi? İlahiyatçılar ve bir kısım kendisini din araştırmacısı görenler Kur'an'ın bazı ayetlerini inkâr ediyorlar. Gizli gizli. Dünya üzerinde İslam hukukunu gizli gizli reddediyorlar. İnanmıyorlar. Kendilerince İslam hukukunun uygulanabilirliğine inanmıyorlar. İnanmıyorlar. Kur'an ve sünnetin kendi içerisindeki kaidelerine inanmıyorlar. Az önce "Bir kul Allah'ın farzlarını yerine getirmekle Allah'a en sevgili işi yapar. Nafilelerle yaklaştıkça yaklaşır, Allah onu sever. Allah onu sevince, gören gözü, duyan kulağı, tutan eli, yürüyen ayağı olur, Onunla konuşur, Onunla görür, Onunla duyar." hadisini inkâr ediyorlar. Ederler. Neden? İşlerine gelmiyor. "Hocam ihsan hadisini nereye koyuyorsunuz?" diyorum, bakıyor şimdi. "İhsandan anladığına bağlı" diyor. "Hocam ne anladın onu söyle bana? Sen ne anladın? İlahiyat profesörü olarak ihsandan ne anladın?" Bakıyor şimdi. Hocam anlaşılmaz değil ki. Hadis-i şerifi Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri, ilahi bir rumuz Ondan gelmiş, söylemiş, vahiy olarak. Vahiy olarak söylemiş. Söylemiş olduğu vahyi tekrar kendisi ne yapmış? Tefsir etmiş. Demiş "Allah'ı görüyormuşçasına yaşamandır." Allah'ı görüyormuşçasına. Nereye koyacaksın bu hadis-i şerifi? Allah'ı görüyormuşçasına yaşamandır. Ardından bakın ne yapıyor, tefsir ediyor, ardından tefsir ediyor, bizim anlayacağımız seviyeye indiriyor. Avam seviyesine. Yani? Ümmet seviyesine indiriyor. Kendisi o noktada değil. Çünkü kendisi görüyormuşçasına yaşıyor. Ve diyor ki "Sen Onu göremesen

dahi her an Onun seni gördüğünü hissederek yaşamandır.” Mümin için iki hal var; bir hal görüyormuşçasına yaşamak. Aşkın zirvesi, aşıklığın zirvesi, müminliğin zirvesi. Görüyormuşçasına yaşamak. Hani ne güzel ya şarkı, dün gece hiç tanımadığım bir erkeğe sırf sana benziyor diye merhaba dedim. Ölüyorum bu tarafına. Sırf sana benziyor diye merhaba dedim. Sırf Ona benziyor diye, Ona benziyor diye. Sırf Ona benziyor diye. O değil ama Ona benziyor. Gözleri Onun gibi, gülüşü Onun gibi, bir savruluşu var Onun gibi, bir konuşması var Onun gibi. Sabahlara kadar dinle. Bir önünde sekişi var Onun gibi, bir yürüyüşü var Onun gibi, bir tebessüm edişi var vallahi Onun gibi billahi Onun gibi. Bir saçını okşayışı var vallahi de billahi de O okşamış gibi, bir sarığını düzeltmesi var senin hüzünlü anında, vallahi O düzeltmiş gibi. Hani önüne oturup da “Ne oldu?” demesi var ya, Onun gibi. Görüyormuşçasına yaşamak. Görüyormuşçasına yürümek. Görüyormuşçasına dinlemek. Görüyormuşçasına bakmak. Ne tarafa dönersen dön Onu görüyormuş gibi olmak. Ha şimdi, ha şimdi, ha şimdiki çarkta, ha şimdiki Allah deyişte, ha şimdiki secdede, ha şimdiki selam verişte, ha şimdiki tebessümde, ha şimdi buradan dönünce, köşeden, ha şimdiki bu nefeste, bitti bu nefeste... görüyormuşçasına gibi. Görüyormuşçasına. İlahiyatçılar inkâr etse de görüyormuşçasına ya Resulullah. Sen söyledin ya, bizim önümüze bi kapı açtın, bizim önümüze bir yol açtın, bizim önümüze bir nimet koydun, bizim önümüze bir lütuf kapısı açtın. Görüyormuşçasına. Öyle yaşayamasaydık kabız halinden ölürdük, görüyormuşçasına yaşayamasaydık, görüyormuşçasına, kendimizi dalgadan dalgaya, perdeden perdeye, halden hale atamasaydık, görüyormuşçasına, hayretten hayrete atamasaydık, ölürdük, sıkıntıdan patlardık, intihar ederdik, intihar ederdik. Hayatımızı sonlandırırđık. Hep ümidimiz var, görüyormuşçasına. Belki de bu perdede, belki de bu perdede, belki de bu hal de, belki de bu seyirde, görüyormuşçasına. Belki de semanın en olmadık anında Allaah derken, Arş-ı âlânın perdesinin arkasından yüzünü gösteriverecek. Görüyormuşçasına. Öylesine Allaah diyelim, belki de bu Allah deyişte gösteriverecek kendini. Görüyormuşçasına. Ne güzel şarkı değil mi, hiç tanımadığın bir kimseye sırf sana benziyor diye merhaba dedim. Görüyormuşçasına. Boş verelim aldanalım O zannedelim. Ondan aldanalım, O zannedelim de Ondan aldanalım. Ona benzettik, diyelim. Ona benzettik. Aldatsın bizi. Biz aldandığımızı dahi bakmayalım. Aldandık bile demeyelim. Dışardan bakanlar “Amma safsın ha” desinler. Desinler.

İşte ilahiyatçılar ve bir kısım kendisini alim ulema görenler Kur'an ve sünnetle sabit olan, Kur'an ve sünnetin bize anlattığı, Kur'an ve sünnetin bize açıkladığı hakikatleri yokmuş gibi görürler. O yüzden bunları görmeye çalışan, bunları yaşamaya çalışan sufileri hor hakir görüp eleştirirler.

Şeyh “Allah’a karşı en büyük edepsizlik, Allah’ın kendisi için atfettiği şeye bakarak, kendisine atfettiği bu şeyle onun karşılaştırılmaz olduğunu ilan etmektir” der.

Muhteşem... Muhteşem. En büyük edepsizlik Cenâb-ı Hakk'ın kendisine atfettiği şeyleri kullarının inkâr etmesi. Hani var ya “Sen atmadın ben attım” dedi. Ne yaptı Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin attığını kendisine atfetti “Sen atmadın ben attım” dedi. “Sen öldürmedin ben öldürdüm”

dedi. Ne dedi “Onun elini tutanlar gerçekte benim elimi tutmuştur” dedi. Kendisine atfetti. Kendisine atfetti. Ne dedi “Allah onu rızıklandırır” dedi, kendisine atfetti. Ama “Kur'an'ı biliyorum” diyenler bunları reddetti. Bunları kendi kendilerine tevil yoluna gittiler. Tevil edereden reddettiler, tevil edereden kafamızı bulandırmaya çalıştılar, tevil edereden imanımızı bulandırdılar bizim, tevil edereden. Tevil yolunu seçereden bizi yolumuzdan döndürmeye çalıştılar. Kardeş, Allah üzerine aldı dedi ki “O atmadı ben attım” üzerine aldı. Cenâb-ı Hakk'ın üzerine aldığı şeyi sen mi indireceksin aşağıya? Bu en büyük edepsizlikti. Bu en büyük küstahlıktı. Aslında bu -Şeyh burada terbiye sınırında durmuş- küfür! Direkt küfür. Benim karşımda eğilip bükülme, Allah'ın karşısında eğilip bükülme. Allah demiş ki “Sen atmadın ben attım” Nesine eğilip bükülüyorsun? “Allah'ın ayetlerini o eğip bükülenler yok mu” Allah'ın ayetlerini eğip bükme! Allah dedi ki “Onun elinden tutan benim elimden tuttu” “Onun elinin üstünde benim elim var” dedi. Sen ne eğip büküyorsun ayet-i kelimeyi? Ne döndür gel gibi döndürüyorsun boyuna? Ne eğip büküyorsun? Ne yalamalık yapıyorsun? Hani tutmazsa cıvata ne diyorlar? Yalama olmuş. Tutmuyor. Yalama olmuş. Yivi seti kaymış. Yivi seti kaymış insanlardan uzak dur. Ticarete uzak dur, evlilikte uzak dur, dergâhta uzak dur, arkadaşlıkta uzak dur, dervişlikte uzak dur. Yalama. Yivi seti kaybolmuş onun. Girintisi çıkıntısı yok. Biz meslek lisesinde yiv set açardık, haydii uğraş Allah uğraş, ondan sonra bir de onu denk getir, döndür, yivi seti uydumu bak, kumpas elinde ölç biç. Yivi seti kaybolunca tutmaz bir şey. Ne olur? Yalama olur. Allah'ın ayetlerini eğip bükülenler yalama olmuşlardır. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin hadis-i şeriflerini eğip bükülenler yalama olmuştur. Yalama. Onlar dinde yalamadır. Evet. Aman. Sakın. Sen sen ol peşlerine gitme, dinlemede. Peşlerine gitme, dinlemede. Bir ayeti bir hadisi o kimse kendince, kendi dairesinde bir yalamalık yapıyor mu? Yapıyor. Bunu gördün mü? Gördün. Uzak dur. “Sizden ücret istemeyenlerin peşinden gidiniz” ayet-i kerime var mı? Var. Ne ücreti kardeşim bu? Ne ücreti? Ne parası istiyorsun sen? Ne bu aldığın ücret senin? Ne bu aldığın ücret ya? Neyin ücreti bu? Bu ilim senin mi? Mesnevi'yi sen mi yazdın? Hadisleri sen mi yazdın? Ayet-i kelimeyi sen mi yazdın? “Sizden ücret istemeyenlerin peşinden gidiniz.” Yalama olmuşun sen. Yivin setin dağılmış senin. Sen bir lokma yemeye bakıyorsun “Nerede yemek yiyeceğiz?” ha olur. Seni gidi lokma düşkününü seni. Başına bir takke sırtına bir cüppe “Nerede yemek yiyeceğiz?” ha öyle mi? Vay maşallah. Ne güzel alim ya. “E kim beni buradan evden alacak?” olur, Hazretleri evden de alalım biz. “E kim götürecekti beni?” olur, hazreti bize götürelim biz. E yeme-içme, kalma, bir de cebine harçlık, oh âlâ. “Şeyh efendi ne iş yapıyor?” diyorum ben, “Hiçbir işi yok.” ha hiçbir işi yok. Şeyh efendinin hiçbir işi yok. E diyorum “Hani öyle ya, geçim?” Ses yok. Ha maşallah gökten beslenenlerden. Cenâb-ı Hakk ona sofrayı indiriyor, İsa'nın havarisi gibi. “Öyle mi?” dedim ben “Hayır” dedi. “Ha sen görmedin mi” dedim “gökten sofranın indiğini?” “Yok görmedim” dedi “Ne yapıyorsunuz?” dedim ben, “Cuma mübareğinde” dedi “herkes efendiye harçlık veriyor” dedi. “Aa beni bir götür ya” dedim. Gördüğümü anlatıyorum size, duyduğumu değil. Herkes geliyor, efendi duruyor böyle ayakta, herkes geliyor “Cuman mübarek olsun” öperken, cebine de indiriyor. Cep böyle yukarda değil normal pantolon cebi değil, efendi çok takva şalvar giyiyor, cep dizde. Biz son faslına

yetiştik, dolu cebi böyle. Zaten cübbenin de önü açık böyle, cüppede değil böyle paltomsu bir şey. Çok yakışıklı ama, bakamazsın. Ne cesaretli ne secaatli. Öyle dedi bana beni götüren “Bakamadın değil mi?” dedi “Baktım” dedim ben “Nasıl yani?” dedi, “Bas baya. Valla dizine kadar şişti” dedim ben “Dizi mi ağrıyor yoksa efendinin?” dedim. Dizine kadar şiş çünkü. Ölçü tutmadı. Tutmadı. Allah muhafaza eylesin. Eğip büküyorlar ayetleri. İşlerine gelmiyor. Hani bugün bir sohbet vardı, dedim “Çok basit, etrafınızda” dedim “dostunuz arkadaşınız kalmaz. Birinin yanında gittin ‘gıybet etme’ de bitsin muhabbet.” Böyle 15-20 kişilik bir bayan topluluğuydu dedim “Gıybet etmeyin, gıybet etmeyin. Etmeyin gıybet” kadının birisi dayanamadı “Hocam ne konuşacağız?” dedi, kaldım. Demek ki komple gıybet konuştukları. Şimdi o kendi kendisini analiz etti ben “Gıybet etmeyin” dedikçe baktı o, yukardan aşağıya indirdi konuştuklarının hepsi de gıybet. Ben “Etmeyin” dedikçe ikide birde dayanamadı “Ne konuşacağız?” dedi, konuşacak bir şey yok. Sabahtan akşama kadar kaynana, gelin, görümce, arkasından, komşu, şuydu, buydu, onlar buluyorlar zaten. “Düğünde teyzen ne yaptıydı? Evleneli otuz yıl geçmiş. Düğünde teyzenin ne yaptığını nasıl unutmadın? Unutmuyor. Allah muhafaza eylesin.

Böyle bir kimse, bir kısmına inanır. Yani “Onun benzeri hiçbir şey yoktur.” Şura/11. ve bir kısmını da inkâr eder “İşte onlar gerçekten kâfir olanlardır.” Nisa/150. Çünkü kul kendini Allah’tan çok daha bilgili, kendi ilmini de Allah’ın ilminden daha çok görmüştür. Bundan daha büyük bir cehalet olamaz.

Baş kestik boyun büktük bunun önünde. Evet. Bir kimse Allah’ın ayetlerini eğip büküyorsa kendini Allah’tan daha fazla bilgili noktaya koydu. Allah muhafaza eylesin. Bu, çok mu bugün? Evet çok. Bu, çok mu? Evet bugün çok. Bu, çok mu? Bugün çok. Demek ki dün de çokmuş. Hiç değişmeyecek, yarın da çok olacak. Allah muhafaza eylesin.

Hadis külliyatı, berzahı ölüm sonrası deneyime ait bir alan olarak belirler. Kur’an tefsircilerine göre berzah, tekrar diriltilecekleri güne kadar “Arkalarında onları geriye dönmekten alıkoyan bir berzah vardır.” Müminun/100. İnsanlar, mikro kozmos olarak yaratılmış üç alemler içerirler: ruhani, hayali ve cismani alemler. Ruh, ilahi nefesten gelir, beden ise çamurdan yaratılmıştır, nefis bu ikisi arasındadır ve her iki yönün niteliklerini paylaşır. Bu yüzden nefis zatı itibarıyla ruh gibi tek iken bedeninin çeşitli kuvvetleri itibarıyla çoktur.

Evet. Yani insanın gerçekten bu noktada, insan üzerinde hem zat noktasında, zatın batınlılığı noktasında hem de zahiri noktasında hem de zat noktasında üç hal vardır. İnsanlar bu noktada, ruhani noktada Cenâb-ı Hakk’ın batınlılığına benzerler. Varlık olarak Cenâb-ı Hakk’ın zatına benzerler. Görünür olarak Cenâb-ı Hakk’ın zahir noktasındaki görünmesine benzer.

“Önemli nokta, kötülüğü emretme düzeyini aşarak Allah’la huzura ulaşması gereken şeyin nefis olduğudur. Aksine, Allah’ın nefesi olarak ruh zaten insanın yaratılış fıtratının mükemmelliğine sahiptir. Murata Tao of İslam”. Allah’la huzura ulaşması gereken nefistir.

Açıklar mısınız?

Buradaki nefis bir veçhesi ile bize kötülükleri emredendir. Bir veçhesiyle Cenâbı Hakk’ın “Kendimden üflediğim” dediği şeydir. Cenâbı Hakk’ın “Kendimden

üflendiğim” dediği şey ancak Allah’la huzura erer. Onun Allah’la huzura erebilmesi için kötülükleri emreden noktadan kendisini kurtarması gerekir. Eğer kötülükleri emreden tasallutundan kendisini kurtaramazsa hiçbir zaman huzura ulaşmayacaktır. O yüzden sufilere kendi nefislerindeki kötülüklerle mücadele etmeyi birinci sıraya koyarlar. Hadis-i şerifte “Kim nefsiyle mücadele eder ise en büyük cihadı yapmıştır. Nefsle cihad, cihad-ı ekberdir.” Hazreti Allah, nefsleri ile mücadele eden, nefsleri temizleyenlerin ancak huzura ereceğini söyler ayet-i kerimde ve hiç kimsenin nefsini temize çıkarmamasını öğütler bize. O zaman Allah’la huzura ulaşmanın yolu, iman edip, nefsinle mücadele edip, Onu sevmekten geçer. Eğer bir kimse iman eder de nefsiyle mücadele etmezse Allah’la huzura ulaşamaz. O kimse her daim mutsuz her daim kabız halinde her daim kendince, kendi kendisinin dairesini tamamlayamamış noktada duracaktır. O, kendi yolunu tamamlayamamış, eksik olanlardan olacaktır. O zaman burada önemli olan vaka o kimsenin nefsiyle mücadele etmesidir. Bunun birinci adımı haramlardan uzak durmaktır. Bunun en önemli noktası, en önemli dairesi haramlardan uzak durmaktır. Kim farzları yerine getirirse Allah’a en sevimli, sevgili olan ameli işlerdi. Bu ne? Bu, namaz, abdest, oruç kadar haramlardan uzak durmaktır. Size bir müjde vereyim şimdi, içki içmeye müsait mi herkes? Evet. Buna paran var mı? Evet. Yapabilirliğin var mı? Evet. İçmediğiniz müddetçe sevap işliyorsunuz, ibadet ediyorsunuz. Dikkat edin. Cebinde para var mı? Var, içki alacak kadar paran var mı? Var. İçmiyorsun. Allah haram etmiş bunu, diyorsun, ibadet ediyorsun. Zina edebilir misin? Evet. Hani bazı erkekler vardır ya kendilerini çok yakışıklı görürler, benim yanımda görmeyin batırırım hepinizi de hani onların peşinden giden kadınlarda vardır ya, o kimsenin zina etmek için elinde imkânı var mı? Var. Yapmadı mı? Hayır. Vallahi ibadet işledi. Daha fazlası: Hani var ya hadis-i şerifte diyor ki “Gecenin yarısında bir kadın ona ‘gel’ dedi de o da ‘ben Allah’tan korkarım gelemem’ dedi ya, o, arş-ı âlânın gölgesinde gölgelenecek” Ne muhteşem bir müjde öyle değil mi? Herkes namazla, abdeste, zikrle oraya gideceğim diye uğraşırken sana böyle bir kapı açılmış. “Gecenin yarısı” dediği, hiç kimse görmüyor. Hani, insanlar görür diye millet biraz uzak durur ya. Hiç kimse görmeyecek. Hiç kimsenin görmeyeceği, anlamayacağı bir yerde bir kadın sana “Hadî” dedi “Gel” Sende dedin ki “Allah’tan korkarım gelemem” arş-ı âlânın gölgesinde yerin hazır. Arş-ı âlânın gölgesinde yerin hazır. Bunu söyleyen Hazreti Muhammed-i Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem. Ahmet-Mehmet değil. Ben bakıyorum böyle, bu hitapla karşılaşıp gitmeyenlerin gözleri çıkmak çıkmak oldu. Ne muhteşem iş yapmışız, dediler. Evet muhteşem bir iş yaptınız. Muhteşem. Ama bu Allah’ın lütfu size, unutmayın. Bu size Allah’ın lütfu. Cenâb-ı Hakk seni kendi gölgesinde gölgelendirecek. O yüzden sana lütfetti. Bir kadın dedi “Götür beni” Sen de dedin ki “Allah’tan korkarım, nikahsız olmaz” Gölgede yerin hazır. Terside de var bunun. Terside ne? Bir adam kadına dedi. Dedi ki: “Gel götüreyim seni” kadın da dedi ki “Nikahsız olmaz” Gölge hazır. Gölge hazır. Çünkü nefisle mücadele cihad-ı ekber. O kimse nefsiyle mücadele etti. İçmedi. Toto loto oynayacak para var mı? Var. Oynamadı. Hatuna gidecek para var mı? Var. Gitmedi. O kimseyi böyle boğazını sıkacak gücü var mı? Var. Sıkmadı. O kimseye on tane laf söyleyecek gücü var mı? Var. Affetti “Yürü git.” dedi “Affettim seni.” Bakın gücü intikam almaya var iken

affetti. Erdemlilik budur. Gücünün yetmediğini affetmek değildir erdemlilik. Ona zaten gücün yetmiyor senin “Affettim.” deme “Ben pısrıkım.” de. “Benim buna gücüm yetmedi.” de. “Allah’ından bulsun” Ne alakası var? Sen zayıf, pısrık, hakkını alamayacak bir kimsesin. Sen zayıf, pısrık, hakkını alamayacak bir kimse olmamış olsaydın gider hakkını alırdın. Sen gideceksin “Bu benim hakkım.” diyeceksin “Hakkım.” Zalimin zulmüne karşı mücadele etmek farz. Zulmediyor mu sana? Evet. Zulmettirmemek farz. “Sen bu lafı bana söyleyemezsin.” “Nasıl?” “Bas baya. Özür dile.” “Özür dilerim.” “Şimdi git, affettim seni. Cezalandırmıyorum.” “Bırak ya Allah’ından bulsun” Hayır, yok öyle bir şey. Öyle bir şey yok. O, senin hakkını almayışın. Pısrık olman. Mümin hakkını yedirmez. Mümin affeder. Kimi? İntikam almaya gücü yettiği halde ondan intikam almayıp affetmektir. Evet. Öbürkü? Öbürkü zayıftır, güçsüzlüktür. Öbürkü, kimliksizdir, kişiliksizdir. “Allah’ından bulsun.” Sen mücadelecisi bir kimse değilsin. Allah muhafaza eylesin. Allah’la huzura ulaşmak nefis terbiyesinden geçer. Nefsi terbiye edip, haramlardan uzak tutmak, farz olan ibadetleri yerine getirmek, nafile ile yakınlık elde etmek.

Beden nefsin gelişmesi için bir araçtır. Beden olmasaydı ilahi ruh, belli bir insan suretinde kendini zahir edemezdi. Şeyh, Allah’ın ruhunu güneşle, her bir insanın ruhunu da bir evin penceresinden içeri giren güneş ışığı ile karşılaştırır. Buna benzetir.

“Allah bu ışıkların aldıkları farklılığı sürdürmeleri için berzahi bedenleri yaratır ve bu bedenler sayesinde uykudayken veya ölümden sonra bu dünyaya ait bedenlerinden ayrıldıklarında ruhlar farklı kalırlar sonsuza dek de farklı kalırlar. Tek bir öz olan ilk hallerine asla dönemezler.

Evet. Bunu Arabî’nin kendi içerisindeki kendi felsefesinden bakacak olursak, hiçbir ruhun a’yân-ı sabitedeki öz, ilim noktasında dönmesi mümkün değildir, bu bir. İkincisi: a’yân-ı sabiteden tecelli etmiş olan ruhlar alemindeki ruh ile (ruhun tecelliyatı ile. Oradaki tecellisiyle) öldükten sonraki bir kimsenin berzah alemindeki ruhunun tecellisi aynı değildir. Bunu böyle bakanlar, bir: kendi cephelerinden kendi manevi hal olarak farklı görürler, iki: karşıdaki gördükleri kimsenin manevi haline göre görürler. Bunu görenler kâh kendilerince kendi manevi hallerinin yüksekliğine alçaklığına göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerini değişik zuhurda görürler veya şeyhlerini değişik zuhurda görebilirler bir de o berzaha göçmüş olan ruhaniyetleri kendi makamlarında da görebilirler. O yüzden buradaki hal ehlinin görüşü herkese göre değişir. Herkesin bu noktada gördüğü hak mıdır? Evet. Ama alem-i ervahtan kopup gelen ruh, hiçbir zaman alem-i ervahtaki konumuna bürünemez. Bürünemez. Hele o ruh, o şahsın ruhu Allah’ı bilmeklik noktasında seyr-i süluku devam ediyorsa, yolu devam ediyorsa, onun her an hali ve ahvali değişecektir. Her an. Çünkü bazı ruhların Allah’a olan seyirleri veya Allah’la olan seyirleri veya Allah’ta olan seyirleri bitmez. 1- Allah’a olan seyirleri, 2- Allah’la olan seyirleri, 3- Allah’ta olan seyirleri. Bunların altını çizim. Bitmez. Seyri varsa bir kimsenin, seyri devam eder. Seyri devam ediyorsa o kimsenin ruhunun tecelliyatı, kimliği farklı olacaktır ve velilerin çoğuluna Evliya denir. Hepsisi de evliyadır. Şeyhimin tabiriyle “Erinden generaline kadar evliya denir.” derdi. Allah rahmet eylesin. Bunu şimdi eski derviş kardeşler hatırlayacaklar, Şeyh Efendi’nin tabiridir bu. Allah rahmet

eylesin. Öyle derdi “Erinden generaline kadar Evliya denir evladım.” derdi. Demek ki veliler, er iken de veli oluyor generali de veli oluyor. Erinden generaline kadar evliya deniyor bunlara, çoğul. Erinden generaline kadar. Hepsine ne deniliyor? Evliya deniliyor. Bunun tekili ne? Veli. Tekili. İşte bu erinden generaline kadar olan bu evliyaların içerisinde, 1- Allah'a seyr edenler, 2- Allah'la seyr edenler, 3- Allah'ta seyr edenler var, seyr noktasında. O zaman bunların bu seyrleri yarım kalır mı? Kalmaz inşallah. Devam ederler mi? Evet. Devam edince de öldükten sonra, bunların ruhaniyetinin tecelliyatları da devam eder mi? Evet. Eski-yeni önemli değil, Allah rahmet eylesin Abdullah Efendi'yi rüyasında görenler ellerini kaldırsın. Öldükten sonra da görüyorsunuz değil mi? Evet. Şeyh Efendinin zamanında olmayıp ta sonradan derviş olan kardeşler, görenler ellerini kaldırsın. Bak, görüyorlar demek ki. Allah razı olsun. Görüyor musunuz, seyr devam ediyor. Eğer Şeyh Efendinin seyri devam etmemiş olsaydı bu kardeşler rüyalarında göremezlerdi. Anladınız mı şimdi? Demek ki bitmemiş. Yolun sonu yok. O, türküde o “Yolun sonu görünüyor.” Bu yolun sonu görünmüyor. İsterseniz dönün. Bu yolun sonu yok. Biz de kandırmaca, hoplatmaca, zıplatmaca yok, ben en baştan söylediğimi söylüyorum: Ben Bursa'ya geldim ilk sohbetlerimde de diyordum “Arkadaşlar bu yolun sonu yok. Bu yol kolay değil. Bu yol meşakkatli. Bu yol çileli. Bu yol sıkıntılı.” Öyle. Hala da aynı diyor muyum? Evet. Ders alacak olanlara da diyorum “Bak zor bir iş bizimki aklın yerinde iken, vaktin varken, nefes alıp veriyorken git buradan.” Açıkça söylüyor muyum? Evet. Öyle “Evvel aldandım pek kolay sandım” öyle değil ilahideki gibi. Aldatmıyorum kimseyi. “Evvel aldandım.” Yok. Aldanma kardeş, bu yol zor, sıkıntılı. Öyle “Geldiğim zaman benim işte ev halim düzelir” düzelmez. Karının seni terk ettiğini görürsün, adamın seni terk ettiğini görürsün, işinin bozulduğunu da görürsün. Burası işkur değil. Sıkıntı yaşar, yaşanır. Hacı Ahmet'i görüyorum şimdi saç, sakal beyazlamış iyice komple gitmiş adamcağızda. Sorumlusu benim. Adam benle tanıştığında kömür gibiydi saç sakal, gençti, civan delikanlıydı oo üveyik kuşu gibi, hopluyordu, zıplıyordu, uçuyordu. Çöktü adam. Ben çökerttim, suçlusu benim. Yol bu. Allah muhafaza eylesin. Durmuyor. Şeyh Efendi bile durmuyor daha, işi gücü, taşı tarağı bırakıyor benle uğraşiyor daha. Neden? Bitmiyor. Gözünüz aydın Bursa'daydı dün gece. Allah razı olsun.

“Uyku ölümün kardeşidir.” Hazreti Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri. Açıklar mısınız?

Evet “Uyku yarı ölüm” der Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri. Ama hangi uyku? Başka bir hadis-i şerifte de der ki “Ölmeden önce ölünüz.” Ölmeden önce ölünüz diyor, sizi ne yapıyor? Uykuya mı davet ediyor?

Normalde uykuyu İslam uleması “Küçük ölüm” olarak nitelendirmiş. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri de uykuyu bu noktada, yarı ölüm, küçük ölüm diye nitelendirmiş. Ölümün kardeşi olarak nitelendirmiş ama İslam uleması uykuyu bu noktada önemsemiş, uyku esnasını. Çünkü uyku esnasında ruh, bedeni terk eder gider. Bedeni terk edilince, bu yarı ölümdür, bedeni terk edince bu, ölümün kardeşi olmuş olur. Eğer ruh geri dönmezse o zaman bedenden can da alınır. Can nedir? Can da ruhun tecelli ettiği manevi bir alandır, öyle söyleyelim. Bedende can olması gerekir ki o beden kendince işlevini devam ettirsin yani kanın

vücutta deveran etmesi canla alakalıdır. Kanın vücutta deveran etmesi canla alakalıdır. Can vücutta tecelliyat olarak ne olur dersiniz, örneğin, kanın deveran etmesi, midenin çalışması, bağırsakların çalışması, vücut mekanizmasının uykuda da çalışır halde olması can tecelliyatıdır. Bir kimse daha uyanırken ruh kendisine tekrar gelir. O yüzden uyku esnasında ruh o kimseden çekildiğinden dolayı ölümün yarısıdır denmiş, ölümün kardeşidir denmiş, küçük ölüm olarak nitelendirilmiş.

Şeyhi Ekber ölüm anında nefsin cismani bedenden ayrılması işleminde hayali suretlerde bedenleşen ve Allah dostları tarafından görülen şeyleri 12 kategoride tarif eder dediği, o kimsenin ruhaniyetinin değişik tecelliyatları. Gördüğü rüyalar, haller, yaşadıkları gibi.

Eğer bir kimsenin Allah bilgisi keşfe dayanıyorsa, ölüm anında bu ilminin bedenleşmesi, akli delillerden kaynaklanan bir bilgiden daha tam ve eksiksiz olur.

Allah bilgisi ikiye ayrılıyordu öyle değil mi? 1- Keşf olarak bilinmesi, 2- Akıl olarak, Kur'an ve sünnetten bilinmesi. Kur'an ve sünnetten bilinen Allah bilgisi zahiri bir bilgi, keşf ile bilinmesi manevi bir bilgi. Keşf bilgisi o kimsenin kalbine gelen ilhamla alakalı. Gördüğü rüyalarla, gördüğü hallerle ve kalbine gelen ilhamla alakalı ve keşfle bilme, akli ile bilmenin üzerindedir. Keşf ile bilme.

"Tecellideki keşfin sureti daha tam ve daha güzeldir çünkü keşf ve bunun marifeti Allah korkusu ve yararlı işlerin sonucudur.

Keşf bilgisi bir kimsenin çok namaz kılması ile değil, Allah'a yakınlık istemesi, Allah'a yaklaşma çabası. Bunun için Allah'ı sevmek, Ona muhabbet besleme, Onunla bir ve beraber olma düşüncesi, fikri o kimsede keşf bilgisine yakınlık açar. Bu, o kimsenin iyilikleri düşünmesi, iyi olması ile alakalıdır. Bir kimse farz ibadetlerini yerine getirip ne kadar haramlardan uzak durup ne kadar iyi düşünüp iyilik yaparsa Allah'a o kadar yakınlık peyda eder. Bizim sufilik yolumuzda çok ibadet değildir, çok iyiliktir. Tekrar söylüyorum; bizde çok ibadet değil, çok iyiliktir, çok iyi değildir, çok güzel ahlaklı değildir. Çok namaz kılma değildir, çok güzel ahlaklı olmaktır. Çok oruç tutmak değildir, çok insan doyurmaktır. Bakın çok oruç tutmak değil, çok insan doyurmaktır, çok namaz kılmak değil, çok güzel ahlaklı olmaktır. Çok yardımsever olmaktır, çok iyilik düşündürmektir, hep iyi düşündürmektir, gönlünü herkese açabilmektedir, gönlünü bu noktada insanlarla barışık tutmaktır, ağzından kötü söz çıkmamaktır, yanlış söz çıkmamaktır, ağzından öteleyici sözler çıkmamaktır. Kucaklamak, kavramak, insan olmanın yolunda yürümektir. İnsan olmanın yolunda yürüyen kimselerin keşfi açılır. Eşine, çok özür dilerim, hart hurt eden, çocuğuna çocuğuna hart hurt eden, etrafına hart hurt eden, geçimsiz, böyle kendince tripli, mutsuz, etrafına acı veren, etrafına laf söyleyen, kıran döken, sert davranan kimselere keşf ilmi gelmez. Güzel ahlaka gelir, iyilik yapanlara gelir, cömert insanlara gelir, tebessümlü insanlara gelir. Eşiyse ikide birde kavga edene gelmez. Çocuklarıyla kavgalı. Eşiyse kavgalı. Onunla kavgalı, bununla kavgalı, yanında çalışanla kavgalı, anne babasıyla kavgalı, etrafı kavgalı, herkesi uzak duruyor. Neden? Aman, diyorlar bunun lanetinden uzak dur, bunun kötü ahlakından uzak dur aman. Adam eve giriyor kadın kaçacak yer arıyor, çocuklar kaçacak yer arıyor. Kadın eve giriyor herkes kaçacak bir yer arıyor. Aman onun böyle kötü ahlakından dolayı kimse nasılsın bile demiyor ona. Allah muhafaza eylesin. Ona

keşif gelmez. O rüya görmez. Onun manevi hali açılmaz. Ona küfr isnadı, buna küfr isnadı, ona yanlışlık isnadı. En doğru o. Ona manevi kapı açılmaz. Yok. O yüzden sufi yolu iyilikten geçer, iyi olmaktan geçer. Öyle kafaya bir tane sikke geçir üzerine bir cübbe giy, sufi ol. Yoktur öyle. İyi insan olacak. İyi insan olacak. Herkes diyecek ki ona, ne kadar iyi bir insan. Bakın: Ne kadar iyi bir insan. Ölçü bu. “Bırak ya ağzının tavanı belli değil.” Değil. “Bırak ya nerede ne zaman laf söyleyeceği belli değil, nerede ne zaman insanı kırıp atacağı belli değil.” Olmadı. “Bırak ya olur olmaz laf konuşuyor sertlik yapıyor” Olmadı. “Sen onun dervişliğini evde gör. Yemeği bir tuzsuz yap da gör.” Olmadı. “Sen onun dervişliğini işte gör. Bir şey yanlış olsun da gör sen.” Olmadı... Olmadı... O yüzden sufiler için iyi amel işlemek, salih amel işlemek, iyilikler yapmak, iyi insan olmak önemlidir. Hani çok zikrederim ya ben bu hadis-i kudsiyi: Kul farzları yerine getirmekle Allah'a en sevgili işi yapar, nafilelerle yaklaştıkça yaklaşır. Bu sadece namaz, oruç değil. Bu, iyi bir insan olma. Ne dedi Cüneyd-i Bağdâdî “Tasavvuf güzel ahlaktır.” dedi. Ne dedi büyükler “Tasavvuf edeptir.” dedi. Edep. Bizle beraber Allah'a koşacak olan kardeşler iyi insanlar olacaklar. Ne dedi Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem “Müslüman odur ki, elinden ve dilinden diğer Müslümanlar emindirler. Mümin odur ki, diğer insanlar canlarından emindirler.” öyle “Bu adamlar kâfir, bir bomba patlatalım.” O mümin değil. Değil. “Bizim davamız haklı” bir canlı bomba patlat... O mümin değil. Yok... O mümin değil. Allah muhafaza eylesin.

“Allah'tan korkun, Allah size öğretir.” Bakara/282

Evet Allah'tan kim hakkıyla korkarsa Allah ona bilmediklerini öğretir. Siz Allah'tan korkar, haram işlemekten uzak durursanız Allah sizin bilmediklerinizi öğretir. Başka bir ayet-i kerimde “Siz bildiklerinizle amel ederseniz Allah sizin bilmediklerinizi öğretir.” Bildiklerinizle amel ederseniz, Allah sizin bilmediklerinizi öğretir. İşte bu keşif ilmidir. Allah'tan korkmak demek çekinmek, sakınmak, haramlardan uzak durmak, farzları yerine getirmeye gayret etmek. Sen eğer bu sakınmayı üzerine bulundurursan -buradaki korkmak: saklanmak. Sinmek, kaçmak bir şeyden korkmak değil. Çevirenler bunu “korkmak” olarak çeviriyorlar. Allah'tan sakınılır. Sakınmak, Onun çizdiği çizgide durmaya çalışmaktır. Sakınmak, haram bölgeye geçmemektir. Yoksa korkup, sinip bir örtünün altına geçmek değildir. Korkup, çekinip, bir şeyden kaçmak değildir. Böyle değildir bu. Bu sakınmadır. Haramdan uzak durmaya gayret et, sakın. Şüphelilerden uzak durmaya gayret et, sakın. Allah'ın istemediği şeylerden uzak durmaya gayret et, sakın. Bu sakınma duygusu sende olunca Cenâb-ı Hakk senin kalbine müftüyü indirir merak etme. Hani dedi ya Hazreti Muhammed-i Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem “Sana dışarıdan fetva verseler de sen kalbindeki müftüye danış.” dedi. Sakınmak bu. Sen sakınırsan senin kalbine bir müftü indirir. Bu müftü, senin kalbine indirdiği, özel hususi nurudur. Bu özel hususi nur sana seslenir, hitap eder sana. Hitap eder. Bu ancak sakınmakla peyda olur kalbinde senin. Sen önüne geleni yer içersen, haram mı helal mi diye bakmazsan, önüne geleni cebine katarsan, diline geleni, istediğini söylersen, senin kalbin bu noktada mutmaine noktasına gelmez. Senin kalbin çalışmaz, senin kalbine ilham gelmez, senin kalbine doğrular akmaz, senin kalbinde hikmet olmaz. Sufi, kalbinde hikmet taşıyandır. O, satırdan değil sadırdan konuşur. O, kitaptan

fetva vermez, o gönülden fetva verir. Bütün fetvacılar toplanır fetva verir, o bütün fetvacıların üzerinden fetva verir. O çünkü vakaya, meseleye, coğrafi bölgeye, kişiye göre fetva verir. Neden? Bu ancak kalp ilmiyle mümkündür. Bu ancak keşf ilmiyle mümkündür. Sen bir şeye “caiz değildir” diye yazarsın oraya. Doğrudur ama şahısların üzerinde öyle şeyler olur, onun “caiz değildir” diye yazdığı şey caiz olur. O “caiz olur” dediği şey, caiz olmaz ona. Bu kalp ilmidir, bu keşf ilmidir. Bu kitaplarda yazılan fıkıhın üzerindedir. Bu kitaplarda yazılan tefsirin üzerindedir. Ama bu hangi yolla açılır? Allah'tan sakınmakla açılır. Hangi yolla açılır? Ayet-i kerime “Bildiklerinizi işlerseniz bilmediklerinizi size öğretir.” Hangi yolla açılır? Zikrullahla yol açılır “Kim Allah'ı zikrederse Allah da onu zikreder. Kim Allah'ı unutursa Allah da onu unuttur. Kim Allah'a kavuşmayı dilerse Allah da ona kavuşmayı diler. Kim Allah'a kavuşmayı dilemezse Allah da ona kavuşmayı dilemez. Kim Allah'a bir adım gelirse Allah ona on adım gelir. Kim on adım gelirse Allah ona yüz adım gelir. Kim yüz adım gelirse Allah ona koşarak gelir.” Bu deminden beri söylediklerimiz ayet ve hadis-i kudsi. O zaman Allah'a yaklaşmanın yolu, farzları yerine getirecek, nafilelerle Allah'a yaklaştıkça yaklaşacak. Bu da iyi insan olacak. İyi insan. Cömert insan. Tatlı dilli, güler yüzlü, yumuşak huylu. Yumuşak huylu. Dilinden emin, gözünden emin olacak herkes. Herkes diyecek ki “O asla şehvetle bakmaz. Gözünden eminiz. Asla yanlış kelimeler kullanmaz. Dilinden eminiz. Asla o bizim malımıza, mülkümüze, paramıza, pulumuza göz koymaz. Elinden eminiz.” Evet, emin insan olma. İslam emin insanlar üretir. Sufilik emin insanlar üretir. Emin insan. Emin. “Ahir zamanda öyle bir zaman gelecek ki, şu belde de filanca emin kimsedir denecek. O zaman kıyameti bekleyin.” diyor. Neden? Çünkü Müslümanlar emin insan üretmiyorlar. Müminler emin insan üretmiyorlar. Sufiler emin insan üretmiyorlar. Aileler emin insan yetiştirmiyorlar. Emin insan yetişmiyor. Emin insan. Götürüp parayı koyacaksın yüz milyar, yüz milyar olarak geri aldın mı öp de başına koy. Emin insan. Adama yüz milyar vermişsin adam diyor ki “Ben onu harcadım.” Örneğin. Adam gitmiş şeyhine “Üç yüz bin dolarım var efendim” demiş “ne yapayım?” demiş “Getir bana.” Demiş. O da almış götürmüş ona. Götürürsen bi dert götürmesen bi dert. Adam sonra İstanbul'dan gelmiş benden dua istiyor, esma istiyor. “Özel görüşmem lazım” “Buyur kardeşim” “Ben çok özel görüşeceğim.” “İyi buyur kardeşim, söyle” “Kapıyı kapatalım” “İyi kapatalım. Söyle” “Ben bir şeyhe bağlıydım” “Evet.” “Benim üç yüz bin dolarım vardı” “Eee? Götürdün şeyhine verdin öyle mi?” dedim ben, “Evet.” dedi “Şeyhinde sana vermiyor mu şimdi?” dedim ben, “Evet” dedi “Ya bir şey değil, orta yerde olanları söylüyorum. Sen de onlardan birisisin.” “Ben bir şey de diyemiyorum” dedi “Bir esma verseniz bana da” dedi “Ben ondan alsam...” “Böyle esmayla alınsa benim 7-8 yıl oldu havluyu bırakalı, ikiyüz milyarın üzerinde havludan, elden, ayakta alacağım var, belki de daha fazla, esmayla ben alırdım.” dedim. Böyle baktı. Dedim “Yok böyle bir şey.” Bak şeyh. Adı şeyh bunun. Dedim “Senin gibi kim bilir kaç kişiden aldı.” “Herhalde.” dedi. “Ne yapıyorsun şimdi?” dedim ben, “Onun fabrikasında muhasebeye bakıyorum.” dedi. “Senin gibi birkaç kişiden üçer dörder yüz bin dolar topladı, bir tanede fabrika kuruldu, sende orda şimdi muhasebede. Kendi paranın muhasebesini tutuyorsun öylemi?” dedim ben, “Öyle.” dedi. “Aman sağlam tut muhasebeyi.” dedim. Emin insan yetiştiremiyoruz sıkıntı bu. Ümmet emin insan

yetiştiremiyor. “Getir kurbanlarını keseriz biz.” diyor. Götürüyor ümmet kurban parası veriyor, bir taraftan başka bir iş patlıyor. Ne olmuş? Etleri satmışlar. Topladıkları etler satılmış. Topladıkları kurban satılmış başka yere. Kardeşim kurban eti satılmaz. Haram. Kurban etinin ticareti yapılmaz. Kurban eti ya tasadduk edersin ya yersin ya da yedirirsin. Kurban eti satılır mı Allah'tan korkmazlar. Ama satıyorlar. Kurban, fukaranın yiyeceği et ya da al götür evine koy. Bir yıl boyunca ye. Ye kardeşim, sıkıntı yok. Satılmaz. Nasıl sattınız be vicdansızlar...? Allah muhafaza eylesin. Emin insan, iyi ameller işleyen, salih ameller işleyen, iyilikler, güzelliğler işleyen kimseler üretmek. Müminlik.

Böyle bir kimsenin ilmi ölüm anında güzel bir surette ya da hoşlanarak kuşanacağı bir ışık olarak görünür.

Böyle bir kimsenin bütün amelleri surete bürünür. Ölüm anı uzak. Ölüm anına gelmez. Ben biraz daha ileri gideyim; böyle bir kimsenin namazı surete bürünür, namazı kılarken namazın başında durur. Böyle bir kimsenin zikri surete bürünür, daha zikrullah yaparken onun suretini görür. Böyle bir kimsenin orucu surete bürünür, başlar oruç kendisini tutana dua etmeye “Ya Rabbi onu affet.” demeye. Böyle bir kimsenin namazı surete döner. Daha namazın başındayken, o namazdayken namaz onun başına dua etmeye başlar “Ya Rabbi beni kılını affet.” diye. Bunu görmeyen sufi daha sufi değil. Bunu yaşamayan henüz daha o hale gelmemiş. Ölüm anı bizim için uzak bir andır. İş bitmiş o zaman zaten. Sen o zamana kaldıysan yandın ha yandın. O zamana kaldıysan yandın ha yandın. Vasat sufiler ancak bunu ölüm anlarında görürler. Vasat sufiler. Bizim dergahımızdaki sufiler, bu ibadetleri işlerlerken görecekler. İşlerlerken. Zikrullah esnasında “Allah” dediğinde o yapmış olduğu zikrullahın nereye gittiğini kendisi görecek. Evet “Allah” dediğinde, Allah lafzının surete bürünüp nereye gittiğini görecek. Ölüm anı uzak. Uzak uzak. O, vasat sufilerin, vasat müminlerin anıdır. Hani var ya ayet-i kerimede, ölüm anında gözlerinden perdelerinin kaldırılacağı hem kâfir hem mümin her ikisinin de ve gözünden perde kaldırıldığında o gidecek olduğu yeri göreceği. Ayetle sabit. Hazreti Pir bu ayet-i kerimeyi söylüyor. Uzak. Onu daha yakından görecek inşallah.

Bazen ölüm anı yaklaşırken, bir kimsenin miras aldığı peygamber o kimseye görünebilir çünkü “Alimler peygamberlerin varisleridir.” Bu nedenle, ölüm yaklaşırken o kimseye Hz. İsa’yı, Hz. Musa’yı, Hz. İbrahim’i, Hz. Muhammed’i veya başka bir peygamber görünür. Bu kimselerden bazıları bu peygamberler görüldüğünde zevk içinde o peygamberin ismini söyler çünkü peygamberlerin hepsi saadet ehli arasındadır.

Tekrar söyleyeceğim haddimi aşıyorsam Allah beni affetsin, bunlar sufilerin seyr-i sülukunde yaşanan şeylerdir. Sufi seyr-i sülukte “Ölmeden önce ölüünüz” sırrına vakıf olur. Ölmeden önce ölüünüz sırrına vakıf olmak demek, o kimsenin üzerinde birinci derecede günah-ı kebaîrlerin uzaklaştırılıp o kimsenin nafilelerle Allah’a yaklaştıkça yaklaşma noktasıdır. Öyle bir şey olunca o kimse bu hale geldiğinde -zaten o Hazreti Pir’in dediği şey insan-ı kâmillerin üzerinde tecelli eden şeyler- o hale gelmezden önce o kimseye peygamberlerden bir peygamber mürebbsi olur onun. Bir sufi beşinci makama geldiğinde pirlere birisi onun mürebbsi olur. Bir tane pir efendi onun mürebbsi olur yani öğretmeni olur. Bir

kimse mürebbisi olur onun. O pir onun mürebbisi olur. O pir efendi ile hemhal olmaya başlar. Ardından o kimse beşinci esmadan altıncı esmaya geçince ona peygamberlerden bir mürebbi verilir. Eğer o sufinin yolu açıksa, açıkça söylüyorum bunu o sufinin yolu açıksa peygamberlerden bir peygamber ona verilir. Bu peygamberler kitap indirilmiş 4 büyük peygamberden midir değil midir oda onun aynı bir derecesidir. Mesela İbrahim aleyhisselam farklı derecedir, Musa aleyhisselam farklı derecedir, İsa aleyhisselam farklı derecedir. Başlangıç olarak da Âdem aleyhisselam farklı derecedir. Bir kimseye Âdem aleyhisselam mürebbi ise derecesi farklıdır. İbrahim aleyhisselam mürebbisi ise derecesi farklıdır, Musa aleyhisselam mürebbisi ise derecesi farklıdır, İsa aleyhisselam mürebbisi ise onun derecesi farklıdır. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerini bunların hepsi de görürler mi? Görürler. Amma velakin bunların içerisinde İsa aleyhisselamın mürebbisi olduğu sufi en yüksek derecededir. O kimse Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerini de sıkça görür mü? Evet. Bu kimseye altıncı makamda peygamberlerden bir mürebbi verilir. Yedinci makama geçtiğinde o kimse, onun mürebbisi Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem olur. O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri ne diyorsa öyle tecelli eder, öyle yapar. O bir şey söylediğinde onu yerine getirir. Cenâb-ı Hakk zaman zaman, zaman zaman, ya direk onun kalbine ilham eder kalbindeki nurun üzerinden ya da direk Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri konuşur onunla. Bu her iki taraftan hangisinden gelirse gelsin o kimsenin bütün vücuduna ilham olarak gelir ve haktır. İster Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri konuşsun isterse Allah direk ona hitap etsin her ikisinin arasında bir fark yoktur. Bu ölüm anına gelmez. Eğer bir kimse bu noktada belli bir makama, dereceye geldiyse sufilik yolunda bu onun üzerinde tecelli eder ama buraya doğru gelirken o kimse kimden alır bunları yine, yine üstadından aldır. Üstadından alarak devam eder. Zaman içerisinde bazı sufilerin manevi olarak -bunları da söyleyeyim de aklınızın bir köşesine kalsın- bazı sufilerin mana olarak şeyhi varken dahi eğer onun maneviyatı açıksa, o yol yürüyecekse, ona bir şey olacaksa başka pir efendilerde ne yapar, onunla gelir ona mürebbilik yapar. Bunlar hak mıdır? Evet. Ve o kimseler o peygamberleri gördüğünde muhakkak zevk alırlar mı? Evet.

Ölüm anında böyle bir kimse “İsa” diye seslenebilir. Evet.

Orada hazır bulunanlar Allah dostu olan bu kimsenin böyle seslendiğini duyduklarında ölüm anında İslam’dan çıkıp Hristiyan olduğunu söyleyerek o kimseden şüphelenirler.

Bunlar avamın işidir. Onlar kendilerince burada laf üretirler hep. Hep sorarlar ya işte birisi vefat ediyor işte görüyorum ben onu, bir kaç tane böyle gördüm, bana soruyorlar: hocam gülüyor muydu? Allah Allah. Gülüyor olsa ne olacak? Gülmüyor olsa ne olacak? Yok, o kendince bir şey söyleyecek. Veyahut ölüm anında o kimsenin söylediği sözler, yaptığı şeyler. Gördüklerini söylüyor ya o, herkes oralardan bir şey çıkarır. Allah muhafaza eylesin.

Ya da bir kimse İsrail oğullarına gönderilen peygamberlerden birinin ismini zikredebilir ve orada bulunanlar o kimsenin ölürken Yahudi olduğunu söylerler. Doğru.

Ne var ki böyle bir kimse Allah'ın gözünde saadet sahibi büyüklerden biridir. Çünkü avam bu müşahede yerini asla bilemez, sadece Allah ehli olan keşf sahipleri bilir.

Bunun karşılığı hadis-i şerif var ya “Ölüm esnasında o kimse gidecek olduğu makamı görür” diye. Gidecek olduğu makamı gördüğünden, o makamın ehli olan peygamberleri ve salih kimseleri görebilirler. Ve hatta eğer ölecek olan kimse gerçekten salihlerden iyi bir salihse, o peygamberler onu daha o esnada karşılamak için yanlarına gelirler. O mümin bu noktada neyi sevdiyse ölüm anında o sevdiği şey onu karşılar. Enteresan bir not düşeyim size: Güzide Hanım vardı ya hafız, yukarda kursu olan, onun ben cenazesine gitmiştim vefat ettiğinde. Emir Sultan hazretlerinin hemen altına defnedildi. Ben onun özellikle hususi cenazesine gittim. Yani duymuştum Bursa'daydım o zamanda, cenazesine gittim. Herkes tabi işte gömme işlemleri ile meşgul olurken öyle bir an Allah affetsin bu tip şeyleri gördüğümde değil, kendimce, neyi gömüyorlar ki dedim içimden. Hani ne gömüyorlar ki. Millet telaş tabi baktım etrafında hani var ya çok severler ya böyle. Geriye çekildim, ne gömmesi? Allah affetsin melekler, kurra hafızlar, salihler hepsi de Kur'an-ı Kerim okuya okuya gelip aldılar götürdüler. Bir an. Hem böyle Kur'an-ı Kerim tilavet ede ede, sesli. Nasıl Kur'an-ı Kerim okunuyor, nasıl tilavet getiriliyor. Nasıl ama. Aldılar götürdüler Güzide hafız hanımefendi. Dedim ki, ya neyi gömüyor ki bu insanlar, dedim, ne gömüyorlar ki? Neyi gömüyorlar? Cesedini gömüyorlar. Aldılar götürdüler göğe. Bunun gibi bir anekdot daha düşeyim: Tire'de Semerci Hafız Efendi vardı kendisi Nazillili Ali Efendi'nin halifesiydi, bu fakiri de çok severdi. Ben o zaman Bursa'dayım tabi aramızda bir hukuk vardı onunla, bir muhabbet vardı. Allah affetsin onun öldüğü bir anda gözümün önüne geldi böyle yine melekler Kur'an okuya okuya götürüyorlar bunu. Allah'ım, dedim ya, bu herhalde vefat etti galiba, dedim. İçime geldi. Telefon açtım hemen bizim Ali İhsan var. Ali İhsan'a telefon açtım “Ali İhsan” dedim ben “Buyur” dedi “Semerci Hafız Efendi vefat etti mi?” dedim ben “Cenazesinden geliyoruz şimdi.” dedi “İnna lillah inne ileyhi raciun.” dedim. Bir kimse bir salih amel işliyorsa ve o kimse salihse vefat ettiğinde, o salih ameli ile salih ameli ile hemhal olan diğer salihler, diğer salihler onu karşılarlar. Bir kimse ömrünce Allah'ı zikretmiş, boşa zikretmiyor. Vefat ederken zikredenler seni karşılar. Karşılar seni. Eğer bunun kalbi açıksa, hani önceden buna vakıf olur mu? Evet. Bazen hani arkadaşlar anlatırlar ya, Geylani hazretleri geldi de beraber zikir ettik de. Elhamdülillah. Yol budur. Allah bizi onlardan eylesin.

Bahsettiğimiz konular insanın berzahtaki durumunun bu dünyadaki hayatı ile belirleneceği ilkesini gösterir.

Evet. Ne yaşarsanız onu görürsünüz ne yaşıyorsanız onu bulacaksınız ne ektiyseniz onu biçeceksiniz. Ekmediğini biçmek yok. Ekmediğini biçmek yok. Ateş eken kor toplayacak. Ateş ekmişsin sen, kor toplayacaksın. Kin ekmişsin, kin toplayacaksın. Sevgisizlik ekmişsin, sevgisizlik toplayacaksın. Nefret ekmişsin, nefret toplayacaksın. Nefret toplayacaksın. Sevgi ekmişsin, nefret toplamazsın. Sevgi eken sevgi biçer.

Kısaca, hayat insanların nefslerine şekil verdikleri bir işlemdir. Eyvallah. **Beden ölümle terk edildiğine, nefs kendi sıfatlarına uygun hayali suretlerde bedenleşir.**

Eyvallah. Nefs ne amel işledi ise onunla bedenleşir.

Nefsin tüm işleri, ahlaki, halleri, makamları, ilm ve gayretleri uygun suretlerde görünür. Eyvallah. **“Berzahta tüm insanlar yaptıkları işlerin ve kazandıkları şeylerin suretinde kıyamet gününe kadar rehinedir.”**

Aynen öyle. Ne yaptıysan, kıyamet gününe kadar onunla kalırsın. Onunla. Ne yaptıysan. Hani ateş ektiysen kıyamete kadar sen ateşte beklersin. Sevgi ektiysen kıyamete kadar sen sevgide beklersin. Sevgide. Başka bir yerde değil. Hadis-i şerif var ya ne diyor, kabir hayatı ile alakalı, bir kimse diyor, iyiye mahşeri iyi, cenneti görerekten bekler. Kötüye cehennemi görerekten bekler. Kabir azabı da budur zaten. O zaman o azabı biz yanımızda kendimiz götürüyoruz. Tövbe etmeden, kötülüklerle öldüysek o azabı ne yaptık, biz yanımızda taşıdık. Allah'ım iyi etsin inşallah.

Doğrulara ulaşabilmenin sırrı doğru soruları sormaktır.

Gerçekten doğru soru kadar sohbeti açan, sohbeti yönlendiren, sohbeti sevk eden bir şey yoktur. Doğru soru o cemaatin kalitesini gösterir. O cemaatin, o soruyu soran topluluğun ne kadar meseleye vakıf olup olmadığını, bu meselede neyi ne kadar düşündüğünü, düşünmediğini gösterir. Genel olarak bizim insanımız bu konuda böyle eleştirmek için söylemiyorum, zayıf. Bu zayıflığı ne yazık ki bu noktada okumada, araştırmada, incelemedeki olan zayıflığından kaynaklanıyor. Çünkü doğru soru sormak bir meselede mantığı doğru kullanmaktan geçer. Eğer konuyla alakalı bir kimsenin mantık kurgulaması, mantık önermesi yok ise o kimsenin doğru soru sorarak doğruyu bulması mümkün değildir. Soru doğru olması gerekir ki ona doğru cevap verilsin. Eğer soru sorarken sorunun kendisi doğru değilse o zaten bir kimseyi bir yere götürmez. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri dini noktada hadis-i şerifte buyurmuş ki: Soru üç şey için sorulur. Bir, öğrenmek için. Öğrenmek için soran öğrenir, diye buyurmuş. İkincisi, öğretmek için. Yani o kimse kendisi cevabını bildiği halde etrafındaki insanların o doğruyu öğrenmesi için o soruyu tekrar sorması. İrşad sorusu denir buna. Hazreti Cebrail aleyhisselam geldi “İslam nedir? İman nedir? İhsan nedir?” diye soru sordu. Bu irşad sorusuydu bildiklerini sordu. Bunun gibi. Bir kimse bir şey bildiği halde onu tekrar sorar etrafındaki kimseler aydınlansın diye. Buna irşad sorusu denir. Üçüncü soru utandırmak için soran. Bir kimse de utandırmak için soru sorarsa Allah onu utandırır der. O zaman doğru sorular bizi doğruya yöneltir. Doğru sorular, bunun mantığının doğru kurgulandığı, mantık önermelerinin doğru yola, o kimseye doğru soruya sevk ediyorsa o insanda doğruya ulaşır. Kim doğruya ulaşmak isterse Cenâb-ı Hakk onu doğruya ulaştırır. Hakikate ulaşmak isteyenler, bir şeyin doğrusuna ulaşmak isteyenler, bu konuda gayret sarf ederlerse, çaba sarf ederlerse Allah onları doğruya ve hakikate ulaştırır. Yolumuzda mücadele edenlere yollarımızı açarız. Allah bizi o mücadele edenlerden eylesin.

Bir gün bize bu parka geleceğiz,

Ahbap, arkadaş omuzunda,

Ve dağlara, aşlara benzeyeceğiz,

Öyle sessiz, öyle manidar...

Melih Cevdet Anday

Güzeldi. Bir gün hepimiz o kabir aleminde doğru yolculuk yapacağız. Ahbap, arkadaşlar omuzunda gidiyorsak ne âlâ. Bu güzel bir mutluluk ama ya ahbap, arkadaş olmazsa? O hale geliriz de bütün ahbaplarımızı, arkadaşlarımızı yitirsek? Onların önüne yüz kızartıcı bir hal ile çıkar isek kim ahbap kim dostumuz olur ki? Allah muhafaza eylesin.

İmanımızı muhafaza edemez de onu koruyamaz da imanımızı yitirmiş bir şekilde gidersek ahbap, arkadaş kalır mı? Kalmaz.

Ve dağlara, aşlara benzeyeceğiz

Öyle sessiz, öyle manidar

Evet bu vücut sonuçta bu toprağın içerisine karışıp toprak olacak, dağlara taşlara karışacağız, sessiz sakın kalacak. E herkesinki sessiz sakın kalmayabilir belki de ama çoğunluk olarak sessiz sakın kalacak. Kimisinin vücutları toprağa karışsa da sessiz sakın değildir. “Siz onlara ölü demeyiniz onlar diridirler. Sizler göremezsiniz.” sırrına vakıf olanlar öyle sessiz sakın duranlardan değildir.

Berzahtan yavaş yavaş ahirete geçelim. İnşallah. ***Uyku küçük ölüm demektir, ölümden sonra intikal edilen yerle, uykuda intikal edilen yer aynıdır.***

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri de “Uyku ölümün yarısıdır.” demiş. Bir hadis-i şerifte de “Uyku küçük ölümdür.” demiş. Başka bir hadis-i şerifte de uyku ölüm öncesi gibi böyle bir mana vermiş, geri dönüş olmazsa orda kalıcıdır, ölü kimse demiş. O yüzden Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri ve arkasından gelenler, Onun yolunu izleyenler uykuyu küçük ölüm gibi görmüşler. Uyku küçük ölümdür. Bu yüzden bir kimse uyuduğu anda ruh ondan çekilir. Tabi ruhun insan vücudundan çekildiği zamanlar, anlar vardır. Bunun hadis-i şerifte açıkça beyan edilen hali o kimsenin uyumasıdır. Bu neyle mümkündür? Bu, vücudun kendi dairesinde, kendi çalışma sisteminde uykuya dalmasıdır, uyumasıdır. Vücut uyur ise ruh vücuttan çıkar. Ruhun bedenden çıkma anlarından birisi şok anlarıdır. Bir kimse çok ağır bir şok geçirirse, ağır bir travma da geçirirse o ruh vücuttan bir an önce çıkar böyle bir hal olur. Travma geçiren bir kimsenin mesela ruh vücutta yoktur, uyku hali de yoktur onda. Çok affedersiniz debelenir durur ya, o esnada ruh ondan ayrılmıştır. Ben sufileri ilgilendiren alana kaymak istiyorum biraz. Örneğin bir ağır hasta, fiziki olarak ağır hasta komada dediğimiz kimsenin de ruh bedenden çıkar ama o koma hastasında hayat devam eder yine ama bu manada ruhu bedenden ayrılır onun. Bir kısım koma hastalarında enteresan bir şey, ruh birinci kat gökte, semavatta sanki hazır duruyormuş gibi olur. Yani onun için bu noktada hemen gözünü açar açmaz ruh ona tekrar yeniden tecelli edecekmiş gibi hal alır ama asıl sufileri ilgilendiren alana kaymak istiyorum dediğim alana gelmek istiyorum: Ruh bedenden sufilerde bilinçli değil ama gayri bilinç noktasında da ayrılır. Bu sufilerin zikrinde olan, zikir halinde iken olan ayrılıktır. Sufiler Allah'ı zikrederlerken yakaza hali dediğimiz, normalde zikrullahı devam eder, aklı yerindedir, zikrullah da devam eder ama o esnada kendisinden bir bedenin çıktığını görür. İki beden olur. İki beden olurken aslında kendisinden çıkan kendisinin

ruhudur. Enteresan bir şey, ruh hem bedende hem karşıdadır. Her ikisi de sensindir, her ikisi birbirine sorabilir “Sen nesen?” “Ben senin ruhunum.” “Peki bu ne?” “Buda senin vücudun.” Bunu sufi kendisi izleyebilir. Bunu görebilir. Bu ruh bundan ayrılır. Ruh bundan ayrılınca örneğin, yukardan bakarak Bursa’yı görebilir, izleyebilir. Ruh bundan ayrıldıktan sonra ruhun hoşnut olacağı, hoşnut olduğu, o kimsenin daha önce sevdiği, muhabbet beslediği alanlara gidebilir. Sufiler bu konuda biraz böyle dini noktada durduklarından Beytullah’ı görebilir, Beytullah’ta tavaf edenleri görebilir, tavaf edebilir orda, tavaf edenlerle konuşabilir, tavaf edenler onu görebilir. Ruhun bedenden ayrılması bu esnada o kimsenin ihtiyarının dışındadır. Bir ölüm vardır, bunda o kimsenin kendince ihtiyarı yoktur, uyku vardır yarı ihtiyar sahibidir o kimse. Uykuda o kimsenin ruhunun ayrılması bu noktada uyumasına bağlıdır. Uyumazsa ruh ayrılır mı? Ayrılmaz. Burada normalde o kimse uyuduğunda ruh ondan ayrıdır ama burada sufilerin yaşadığı şey biraz böyle ihtiyari olmanın dışındadır. Yani belki de sufi ilk etapta bunu istemez, bunu böyle isteyemez de bunu bilemezde ilk etapta. Bunu ancak sohbetlerde dinlemiştir, ancak o kendisinden zuhur edince bunu anlayacaktır. Buna sufiler kendi dillerinde yakaza hali derler, uyurla ve uyanıklık arası. Bu uyurla uyanıklık arasının en aşağı kategorisi o kimsenin rüya görür gibi hal görmesidir. Böyle sanki rüya görür o esnada, böyle bir hal görür yakaza hali bu o kimsenin mesela zikrullah’a oturdu virdini çekiyor, gecelik 5000 virdi var la ilahe illallah, la ilahe illallah devam ediyor. Ama o virde her gün devam edecek ya. O virde her gün devam eden kimselerde böyle bir uyku hali de olur. Günün yorgunluğu var, stresi var, günün sıkıntıları var. Böyle derviş az da bunun da altını çizeyim. Öyle her gün virdine bi tamam devam edecek olan derviş çok az. Evet. O kimse böyle bir ders çekerken uyku hali olur onda. La ilahe illallah, la ilahe illallah , la ilahe illallah..., zahir olarak kaldı. La ilahe illallah, tık, bitti ama tespih gidiyor ama gitmiyor. Aslında o kendi iç aleminde zikrullah kalbi olarak devam etmeye başlar. Dilden kalbe düştü kalbe girdi, kalp la ilahe illallah, la ilahe illallah, la ilahe illallah... gidiyor ama o kimsenin eli de durdu hafiften uyur gibi bir hal oldu. Uyku değil, uyur gibi. Kapı gıcırdaşa duyar, evde birisi dolaşsa anlar. Bakın bu, uyur gibi. O esnada ruh ondan ayrıldı. Ruh ondan ayrıldığı anda ilk etapta sufi şaşırır iki beden görür der ki, iki miyim ben? Sonra “Sen kimsin?” der ki o “Ben senin ruhunum.” Hatta “Sen kimsin?” diye sorsa “Ben benim.” der. “Ben benim.” deyince tırlatır insan. Ona sorar “Sen kimsin?”. Buradan o anlar kendi ruhu veyahut ta kalbine gelir, bu benim ruhum. Çıkar ondan. Çıkarken o çıkan ruh oturan (misal) Ahmet’i zikrullah yaparken görür. Ahmet zikrullahta la ilahe illallah, la ilahe illallah. Dışarda bir Ahmet daha oldu. Bu Beytullah’a gider, tavaf eder, ağlar, dua eder orada, muhteşem. Sefa ile Merve, say yapar, bitirir işini ama Ahmet orada lâ ilahe illallah’a devam ediyor orada. Buda sufilerin yaşadığı ölmeden önce ölünüzün hal noktasıdır. Sufiler bir şeyin kelamına bakmazlar. Birisi ne diyorsa desin onun kelamına bakmaz sufiler. Birisi şeyh olmuş, o istediği kadar sabahtan akşama kadar, ben şeyhim, desin gerçek sufiler onun kelamına bakmaz. Onu Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri birisine rüyasında söylemiş mi sufiler buna bakar. O kimseyi millet rüyasında görür. Sahih rüyasında görüp onun şeyh olduğunu o kimseler rüyalarında görmüşler mi? Sufiler, gerçek sufiler buna bakarlar. Bu nedir? Bu işin en doğru

noktasıdır. İşte filanca şeyhmiş, mübarek olsun. Onun etrafındaki kimseler rüyalarında görüyorlar mı? Dışarda hiç tanımadık kimseler onu rüyasında görüp geliyorlar mı? Hiç alakası olmayan bir kimse sevk-i ilahi rüyasında görüp geliyor mu, ona bakar sufiler. Sufinin ölçüsü budur. O kimse sabahtan akşama kadar 101 tane icazet sıralasın oraya, muhakkak icazetlerin önemi vardır ama önemli olan sufilerin yaşadıkları rüyalar, hallerdir. Sufiler onlarla giderler çünkü o keşfe aittir o mesele. O yüzden bir kimsede, ölmeden önce biz ölüm şerbetini içtik der. Oh ne kadar güzel. Her şerbeti içtik diyene bakacak olursan yanılırsın. Eyvallah, bize bir anlat ya nasılmış bu hal. Bu önemlidir. Aa tamam böyle yaşıyormuş demek. Yaşayan birisi de varsa üç aşağı beş yukarı bunlar birbirlerine benzer şeyler yaşarlar. Aynısı değildir ama benzer şeyler yaşarlar. Böylece ne olur, o kimse ölmeden önce ölmenin değişik merhalelerini yaşamaya başlar. Bu bir tek merhale değil ha bu. Öyle, bir şeye bağlı kalmayın bu noktada bir tek merhalede değil. Bunun değişik menfezleri, değişik merhaleleri var, o merhalelerden geçiş var, her nefis meratibinin kendi içerisinde ölmeden önce ölünüz hali var. Mutmainne de ölmeden önce ölme hali ayrı, radiyede, mardiyede, safiyyede ölmeden önce ölme halleri hepsi de ayrı ayrı. Hepsinin derecesi, hepsinin esması ayrı. Bakın hepsinin derecesi ve hepsinin esması ayrı. Bunu o hale gelen derviş ama kendi rüyasında görür açık ayan beyan ya da bir rüya görür o rüyasını üstadına anlatır üstadı onun o halinden anlar veyahut ta bunu halde görür, halde görünce üstadı onun bu noktadaki durumuna nazar eder.

Şeyh ölümden sonraki berzahı her zaman bu dünya ile ahiret arasına koymaz “Ahiretin birinci menzili olarak işaret ettiğinde berzahı ahirete dahil eder ama başka bir pasajda berzah ile ahiret arasında açık bir ayırım yapar. Örneğin ahiretin hissi ve hayali olmayan olması sebebiyle berzahın ahiretten farklı olduğunu yazar. Bu nedenle kıyamet günü yani berzahı izleyen varoluş düzeyi” hakiki var olan ve hissi bir şeydir, bu dünyadaki insanlara benzer.

Tabi Arabî’de bu tip enteresan yaklaşımları görmek mümkün. Mesela bir pasajda bir şeyi kendince başka türlü mana verirken başka bir pasajda bir mesele ile alakalı başka bir mana verir. Arabî o yüzden bu noktada kendince, ben derim ki, bir halin terennüm etmesi yani halin kelimelere dökülmesi. Hal kelimelere dökülürken bir kimse bir hali aynısıyla aynı şekilde yaşamaz. Halin halleri o kimsenin Allah’a yakınlığı ile değişir. Bir kimse bir saat önce Allah’a yakınlık derecesi ile beş saat sonra yakınlık derecesi aynı olmayabilir. Bu çünkü duyguyla alakalı. Aynı namaz kılıyordur ama aynı duygu yoktur, aynı zikrullahı yapıyordur ama aynı duygu yoktur. Öyle olunca senin bir kıldığın namazın sendeki fazileti, senin üzerindeki manevi etkisi ile bir saat sonra kıldığın namazın sendeki hali ve manevi etkisi aynı değildir. Öyle olmayınca bir önceki namazda manevi hali daha kuvvetli geçtiyse, duygu yoğunluğun daha fazlaysa, o namazın seni ilmi olarak Allah’a yaklaştırma noktası daha fazla olacaktır. Eğer bir vakit sonra namazı o duygu yoğunluğunda kılamadıysan onun senin üzerindeki etkisi daha az olacaktır. Hatta namazı duygu noktasında daha da aşağılara doğru çektiğinde o namazın seni kötülüklerden alıkoymamasının sebebi bundan kaynaklanır. Sen namazı kılarırsın ama sende namaz alışkanlık haline gelmiştir. Böyle bir alışılmış bir ritüel haline gelmiştir. Alışılmış bir ritüel haline gelince namazın senin üzerinde bir etkisi kalmaz veya zikrullah sende

ritüel haline gelmiştir, sen zikrullahı yaparken o duygu yoğunluğunda yapmazsan zikrullahın senin üzerinde fazla manevi bir etkisi ve tecellisi olmaz. Sema ederken sen semada kendini duygu noktasında Allah’a yakın olarak, yakınlaşma noktasına görmüyorsan sema bir ritüelden ileri geçmez, senin üzerinde bir derece vermez. O yüzden sohbetler, zikrullahlar, iyi ameller, iyilikler, hepsi de bu noktadır. Hani ihlası yakalamak vardır ya bir kimsenin bir açın karnını doyururken, aman ya bak açı görüp gözetiyor, desinler diye açı doyurursan bunun sana manevi bir fazileti, bir derecesi, seni Allah’a yaklaştıracak bir hali olmaz. İkisi de birer tane aç doyurdu, birisi gitti en nadide yemekleri yedirdi ama yedirdi desinler diye yedirdi. Birisi gitti bir yarım hurma verdi ona. Bir yarım hurma verdi. Ama o yarım hurmayı öyle bir duygu yoğunluğunda verdi ki -yarım hurması vardı zaten- yarım hurmayı da ona verdi. Aslında o bütün yiyeceğini ona ne yaptı? İnfak etti ve gösteriş için de değil, yedirdi desinler diye değil. O yarım hurmayla kendi cehenneminden kurtuldu cennetlik oldu öbürkü yedirmekle cehenneme doğru koşturdu. Neden? Gösteriş için yaptığından. Riya girdi işin içerisine. O yüzden bu meselede Arabî’nin de üzerinde değişik haller zuhur eder. Allahu alem bu benim kendimce tespitim. O yüzden bir pasajda daha yüksek perdeden konuşurken bir pasajda da o yüksek perdenin altından konuşması veyahut ta herkesin anlayabileceği şekile getirmesi, herkesin onu kavrayabileceği sanki aşağı olunca böyle anlam itibari ile biz anlıyoruz manası çıkıyor zaten biz anlayınca da demek ki bizim seviyemiz bu. Bizim seviyemize göre konuştu da denilebilir. O yüzden ahiretin birinci menzili bu manada ölümden sonraki berzah ya, biz berzahtan ervah âlemine gidiyoruz. Berzah, varoluştan bu dünyaya geldik biz ahirete doğru gidiyoruz. Ahiret alemi berzah âleminin içerisinde. Arabî ahiret alemini berzahın içerisine aldı. Bundan sonra berzahtan biz ervaha gidiyoruz. Normalde berzah aleminden biz ebedi aleme doğru yürürken, ahireti berzah âleminin içerisinde gördü.

... ama başka bir pasajda berzah ile ahiret arasında açık bir ayırım yapar.

Örneğin ahiretin hissi ve hayali olmayan olması sebebiyle berzahın ahiretten farklı olduğunu yazar. Bu nedenle kıyamet günü yani berzahı izleyen varoluş düzeyi “hakiki var olan ve hissi bir şeydir, bu dünyadaki insanlara benzer.

Yani Arabî ahireti berzahın içerisine koydu, kıyameti de berzahın içerisine koydu. Allah “Kün” dedi ruhlarımızı yaratı, ruhlar aleminden biz aşağıya doğru en son dünyaya geldik. Alemi berzah diyoruz ya biz buna. Ehli fıkıh dünyaya gelip, dünyada vefat edinceye kadar olan kısmı berzah âlemi olarak nitelendiriyor. Arabî’de varlığın dereceleri, hatırlayın şimdi: bilinmeyen – bilinen – bir şey – akıl devam ediyor ya: akıldan sonra kalem ondan sonra levh-i mahfuz ondan sonra ruhlar âlemi, ruhlar aleminden aşağıya doğru geliyoruz ya âlem-i emir deniliyor her şey deniliyor ya, biz dünya dedik. Bir ruhun geliş noktası: akıl, kalem, ruhlar âlemi, dünya. Dünyadan sonra insan nereye geçti? Ahirete. Burada ara bir bölüm var (dünya ile ahiret arasında) bu ne? Kabir. Fıkıhçılar, bunu Hanefi fıkhından örnekleyerek verebilirim: Fıkıhçılar bir kısmı dünyada son nefesi verinceye kadar, ruhlar aleminden itibaren geldi ya, dünyaya kadar dediğimizde, berzah âlemi dedi. Âlem-i berzah dedi. Anladınız mı? Peki. Kabir âleminden sonra bireyi ilgilendireni anlatıyorum: Biz kıyametin kopmasına inanıyor muyuz? Evet. Kıyamette kopacak

mı? Evet. Kabir aleminden sonra ahiretin bölümleri bunlar: Kıyamet. Bu kıyameti Arabî berzahın içine aldı. Berzah alemi dediğimizde ruhların yaratılması, dünyaya gönderilmesi, kabir alemi ve kıyametin kopması. Berzah alemi dediğimizde bu dört ana adım, dört ana değişkenlik olmuş oldu. Kabirle kıyamet ahireti ilgilendiren mesele Arabî bunu berzahın içerisine alıyor. Ruhlarımız yaratıldı: Ruhlar alemi. Ve dünyaya geldik: Dünya. Ve dünyadan sonra vefat ettik: Kabir alemi. Kabir aleminden sonra kıyamet koptu: Kıyamet. Bunu Muhyiddin İbn Arabî hazretleri hepsini de berzah aleminin içerisine aldı. Bunların hepsi de alem-i berzahın kademeleri oldu, dereceleri oldu veyahut ta değişik noktalarda tecelliyatları oldu. **Hakiki var olan ve hissi bir şeydir, bu dünyadaki insanlara benzer**, der. Bunların hepsini de hissi dünyaya ait olarak gördü. Çünkü Arabî başka pasajlarda berzah alemini hissi alem olarak nitelendirir. Duyularla anlaşılan hissi alem. Ve bu duyularla anlaşılan hissi alem olduğu için Arabî bunu gerçek var olarak görmez. Bunu varlığın tecelliyatı, yansıması olarak görür ve bunların hepsini de rüya olarak nitelendirir. Bunu Hazreti Mevlâna Celaleddin-i Rumi hazretleri de hayal olarak nitelendirir.

Bu pasajlar berzah ile ahiret arasındaki temel farkın hayali varoluş ile hissi varoluş arasındaki farkta yattığını önerir.

Berzah kıyamet gününden daha az aydınlıktır. Kesinlikle gerek berzah gerekse kıyamet günü hayali varoluşun özelliklerini sergiler. Şeyhin dediği gibi “Ahiret hayatı berzaha ve hayale sahip olması yönünden insanın batını boyutuna benzer.”

Bu noktada Hazreti Pir, bütün bu az önce anlattığımız dereceleri bir üstteki pasajda hepsi de hissi var oluşlardı ama bir alttaki pasajda da hissi ve hayali olarak tekrar değiştirdi. Hazreti Mevlâna Celaleddin-i Rumi hazretleri bunun tamamını “Hayal üzerinde yürür gör” demiş. O yüzden Arabî ile Hazreti Mevlâna Celaleddin-i Rumi hazretleri arasındaki farklardan en önemli unsurlardan birisi de bu, benim o yüzden fazla ilgimi çeker Hazreti Pir Mevlâna Celaleddin-i Rumi. Arabî’yi anlamak için çok uğraşmak gerekir, çok temel olması gerekir.

Ama ahiret berzahtan daha gerçektir, çünkü şeylerin ruhani yöne daha yakın olup bu yüzden daha latif ve daha aydınlıktır.

Ben buraya kendi anladığım ile anlatayım: Bize dünya hayatı daha aydınlık daha parlak gelir. Bize dünya hayatının daha aydınlık daha parlak gelmesi bizim kendi hissi olarak duruşumuzdandır, gerçeğinden değildir. Şimdi rüya görenler beni daha iyi anlarlar mesela bir rüya gördüklerinde rüyaları capcanlı daha parlaktır dünyadan daha canlı daha parlak bir alemin içerisine geçerler. Bir kimsenin rüyası salih rüyalaransa rüyasındaki gördüğü objeler, rüyasında gördüğü prototipler, rüyasında gördüğü kimlik ve kişilikler, dünya hayatındaki gördüklerinden daha parlak daha cafcaflıdır, daha gösterişlidir. O kimseyi dünya hayatında o kadar gösterişli göremezsiniz ama o kimse salihlerden bir kimse ise iyilerden bir kimse ise rüyanızda floresan gibi yandığını görürsünüz. O çok cafcaflıdır çok albenilidir. O kimsenin dünyada görüntüsüne baktığınızda, hatta kendinizce ikileme düşersiniz, ya ben bunu rüyamda böyle görmemiştim daha cafcaflıydı daha güzeldi. Erkekse, daha yakışıklıydı, albeniliydi, kadınsa, daha çekiciydi, daha mükemmeldi, ya baktıkça bakasım gelmişti. Ama dünya gözüyle -biz onu gerçek olarak

nitelendiriyoruz ya- baktığında sönük, pörsümüş. Bunu ancak böyle anlatabilirim. Bunun gibi bir şey. O yüzden bu manada mana alemin diyebileceğimiz bu alem dünya aleminden daha parlaktır, daha canlıdır, daha heyecanlıdır. Bir kimse hatta bunu biraz daha arttırsa gözünü yumduğunda görmüş olduğu hal dünya hayatından daha şatafatlı daha parlaktır. Dervişlerin ilk zamanlarında ilk hal görmelerinde gözlerini fazlaca yummaları hatta gözü yumuk dolaşmaları hatta gözlerini hiç açmak istememeleri, dünyaya meyletmek istememeleri, işe gitmek istememesi, yemek yemek istememesi onun manevi halinin onda baskın olduğundandır. O manevi hali onda baskın olduğundan o dünya ona sönük gelir. Eğer başındaki üstadı mürşid-i kâmil değilse o kimse dünya ile irtibatını kesebilir. Hani ortalıkta böyle meczup olmuş deriz ya, meczupluk halleri vardır. Böyle o kimse bir iş yapmak istemez, yemek yemek istemez, su içmek istemez, eşi var mı yok mu, çocuğu çocuğu var mı yok mu, meczup hali. O kimse böyle bir yerde dikiş tutturmak istemez. O kimsede, 1- Ya o mana alemine doğru kürek çekmeye başlamıştır artık bu dünyadaki hiçbir şey ona tat vermez, 2- O kimse de kabız hali vardır. Bakın ikincisi ne? Kabız hali vardır. Kabız hali de bir mürşide tam olarak bağlanmayan kimselerin üzerlerinde tecelli eder. Adam bir dergaha bağlamıştır, bir şeyhe bağlamıştır o şeyhte mürşid-i kamildir ama derviş ona tam bir mürşid-i kamil diye bağlanmazsa onda da kabız hali olur. Ama öbür türlü şeyhi kendi mürşid-i kamil değilse onda da kabız hali olur veyahut ta son zamanlarda son dönemlerde çıktı ya kendi kendisine yol gitmek isteyen, kitaplardan okuyarakten sufilik yapmak isteyen, yok sabahleyin kalktığında güneşe karşı 786 tane besmele-i şerife, bilmem kaç bin tane şunu çekecekte yüzü nurlanacak, aydınlanacak, bilmem kaç bin tane bilmem ne çekecek şu saatte. Böyle kendi kendisine bir şeyler yapmaya çalışan çok özür dilerim ama kendi akıllarını kendilerine şeyh edenler var ya, onlarda da bu kabız hali olur. Onlar mesela bir rüya görseler rüyanın debdebmesine kendini kapatıp dünya ile irtibatı keserler. O yüzden alem-i manaya açılan gözler noktasında o göz oraya açıldıysa, ona daha cafcıflı, daha heyecanlı, daha hareketli, daha sanki diri, daha sanki yaşanır, daha sanki gerçekçi gelir. Ve o kimse için dünya hayatı gerçek hayat olmaktan çıkar. O kimse bu dünya hayatını gerçek dünya olarak görülmez. Yaşayan bir ölü gibi olur. Onun üzerine fazla hırsı kalmaz, onun üzerinde fazla bir şeysi kalmaz, kalmaz, kalmaz. Bu onun mana aleminde bir kapısının, bir penceresinin açılmasıdır. O yüzden burada Chittick demiş ya “Ahiret berzahtan daha gerçekdir” diye, evet bu manada o kimse manaya yönelik, mananın birinci adımı olan ahirete yönelik dönüşü başladığında onun için bu mana âlemi bu ahiret âlemi daha parlak daha canlı gelir. Bu yaşamış olduğu alem-i berzaha göre. Siz mesela en renkli en cafcıflı şehri çok renkli çok cafcıflı olarak görürsünüz ama alem-i berzaha örneğin, özür dilerim hepinizden de cennetten kendi hayatına dair küçücük bir anlık, bir anlık bir periyot izlemiş olsa o kimse yemin ediyorum dünya ile alakalı hiçbir şey ona tat vermeyecektir. Hatta bu periyot biraz daha yükselse, cennette kimlerle beraber olacağını görse, cennette kimlerle sohbet edeceğini görse, komşularını görse, bu dünya ona dar olur. Bakın bu dünya ona dar olur. O bir an önce ölüp bir an önce oraya gitmek ister.

İbn Arabî, yeniden diriltilecek olan “beden” in her yönüyle bu dünyadaki bedene benzemeyeceğini söyler.

Buna ehli fıkıh, bir kimsenin bu bedenle bir daha dirilmeyeceğini, ahirette olan yeniden dirilişin bu bedene benzer bir bedenle dirileceğini söyler. Aynı şekilde de Arabî de, her yönüyle benzemeyecek diyor, doğru söylüyor. Buna bir parantez açayım şimdi, mesela ahirette yeniden diriliş kıyametten sonradır. Kıyametten sonra, kıyamet koştuktan sonra olan diriliş. Yeniden diriliş deyince, bunu kıyametten sonraya bırakmamız lazım. Mesela bir kimsenin kabir âlemindeki tecelliyatı ile alem-i mahşerdeki tecelliyatı ve dünyadaki tecelliyatı aynı değildir. Dünyada x kimse tanıyorsanız, tanıdığınız kimsenin ölmeden önce kabir haline vakıf olduğunuzda, o kimsenin suretinin aynı olmadığını görürsünüz. Bu sizde daha da merak uyandırır. Eğer sizin bu noktada manevi yolunuz ve kapınız açık ise o kimsenin mahşerdeki tecelliyatına bakarsınız. Mahşerdeki tecelliyatını gördüğünüzde dünya hayatındaki tecelliyatı ile kabir âlemindeki tecelliyatı ile mahşerdeki tecelliyatı fiziki olarak ve suret olarak birbirine benzese dahi aynı olmadığını görürsünüz. Bu bir. İkincisi, mahşer günü cennetlik vücutlar ile cehennemlik vücutların tecelliyatı aynı değildir. Sakın buradan reenkarnasyona girmeyin, bu doğu mistisizmindeki reenkarnasyon değildir. O kimsenin kendi ruhudur, vücut tecelliyatı olarak aynı değildir. Mahşer gonk vuruldu herkes dirildi, herkes dirildiğinde, aslında herkes dirildiğinde kendince kendisinin ne olduğunu görür. Daha hesaba çıkarılmazdan önce kendisinin ne olduğunu görür. Ama hesap mutlaktır hesaba çıkacaktır. Herkesin, her yaradılanın hesap meydanına toplanma sebebi şefaate ulaşmak içindir. Yoksa herkes gonk vuruldu dirildi, dirildiği anda kendine baktığında kendisinin cehennemlik veya cennetlik olduğunu görür. Allahu alem. Bunlar böyle kitabi şeyler değil ama Allahu alem diyelim sonunda. Görür, görür ama o bu dünyada iken duymuş idi bir şefaati vardı. Bu şefaati inkâr edenler var ya şimdi, en önde onlar koşacaklar mahşerde. Bu şefaati inkâr edenler en önde koşacaklar şefaate nail olmak için. Herkesin hesap meydanına toplanmasının, kendisini süründürme süründürme oraya götürmesinin sebebi bir ümittir. Peki, bunu destekleyen hadis-i şerif “İnsanlar peygamberlerinin etrafında, liderlerinin etrafında, sevdiklerinin etrafında toplanırlar, derler ki: Hadi, bizi kurtuluşa götürün. Bütün kavimler peygamberine gider onlar da hepsi derler ki “Atamız olan Âdem’e gidelim.” Hepsi de Âdem’in etrafında toplanır. En sonda O der ki “İlk peygamber olan Muhammed-i Mustafa’ya gidelim.” sallallahu aleyhi ve sellem. Tabi hadisleri sahih değil deyip inkâr edenler bunu da inkâr edecekler. Bakın bütün hadis-i şerifleri inkâr eden hokkabazlar da var ya bu memlekette. Bütün hadisleri reddeden akılsız akıllılar var ya, bunu da reddedecekler ama bütün insanlar kendi peygamberlerinin peşine düşerler. Kimler? Gerçekten İsa’nın peygamberliğine inanmış olan İseviler, gerçekten Musa aleyhisselamın peygamberliğine inanmış olan Musa’nın zamanda yaşamış olan Museviler. Bunlar peygamberlerin peşlerinde giderler. Var ya şimdi “Sensiz cennet bile haramdır bana.” Öylesine âşık olmuş ki cenneti istemiyorum diyen var ya. Ah yavrum gel bakim sen mahşer günü. Sensiz neymiş haram neymiş helal görür. Hani böyle putlaştıracasına, ilahlaştıracasına bir parti liderini, bir devlet başkanını, bir abisini, babasını, kocasını, karısını, çocuğunu putlaştıranlar var ya. Böyle ilahlaştırmış. İlahlaştırmış. Neyi ilahlaştırdıysa, neyi ilah gördüyse onların peşine takılır herkes. Kişi sevdiğiyle beraber. Mahşerde de o sevdiğini bulacak. Neyi

sevdiyse. Diyecek ki: Tarkan ben seni çok sevdim, yırttım kendimi senin için. Pantolonum senin gibi oldu, ayakkabım senin gibi oldu, ben erkek gibi gömlek giyecekken bluz giymeye başladım, ben erkek gibi dolaşıp vücudumda kılı olan yer olacaktı ama ben yoldum tavuklar gibi kendimi. Neden? Sana benzemek için. Hadi sen Tarkan'la beraber haşrolacaksın. Herkes sevdiğiyle haşroluyor dikkat edin. Mahşerde herkes sevdiğiyle haşroluyor. İşte mahşerde haşrolunduğunuz vücutta bu dünya vücuduna benziyor suret olarak ama aynısı değil. Aynısı değil. Daha ilerisini söyleyeyim mi, aynı o vücutlar, cehenneme girerken cehenneme giriş vücudu aynı değil. Cehennemdeki vücudu aynı değil. Allah bizi affetsin. Aynı değil. O insanlar cennetin derece derece, makam makam girerlerken de cennete giriş vücutları aynı değil. Cehennemi görüp de cennete gidecek olanların da vücutları aynı vücut değil. Aynı değil. Ruh bu manada bir tane ama gidecek olduğu derecelere göre o ruha giydirilen fiziki elbisesi farklı. Allahu alem. Bunun gene sonuna Allahu alem diyelim, herkesin kendi bilgisi kendisine.

15 yy. sonlarında Mevlâna Şemseddin'in yazdığı tıpla ilgili yapıtın sonunda geçen "Bende halümce Bedreddinem" dediği Niyazi Mısri'nin

**Can kuşunun her zaman ezkârıdır varidat,
Akl-ü hayalin hemân efkarıdır varidat,
İşidecek adını duydu canım tadını,
Bildim ki ariflerin esrarıdır varidat.**

Evet "Bende halümce Bedreddinem" dediği şey hal noktasında, Bedir, ayın en parlak olduğu andır. Bedreddin, o kimsenin dinde en parlak bir şekilde yaşandığı haldir. Burada Mevlâna Şemseddin'in sonunda geçen "Bende halümce Bedreddinem" dediği, Şeyh Bedreddin'e de atıfta bulundurur ki bu soruyu yazanın görüş ve düşüncesi Şeyh Bedreddin'edir, o bu manada buraya yazmıştır çünkü. O, "Bende halümce Bedreddinem" deyince yani Şeyh Bedreddin'in haliyle hallendim. Onun bu noktada haliyle hallendim, deyince o kimsenin "Bende Bedreddinem" demeye hakkı olur. Bir kimse Hazreti Mevlâna'nın hali ile hallendiğinde kendinden geçip "Ben de Pir-i Mevlana'yım." demesi onun hakkıdır. Hakkıdır. O hal ile hallendiyse.

Niyazi Mısri'nin

**Can kuşunun her zaman ezkârıdır varidat,
Akl-ü hayalin hemân efkarıdır varidat,
İşidecek adını duydu canım tadını,
Bildim ki ariflerin esrarıdır varidat.**

Varidat ne demek? Halden hale geçmek. Halden hale geçmek. Hayretten hayrete geçmek. **Can kuşunun her zaman ezkârıdır** yani ruhun zikridir. Ruhun zikridir halden hale geçmek. Ruhun yoludur, ruhun sülukudur halden hale geçmek. **Akl-ü hayalin hemân efkarıdır varidat** bu noktada aklınla, hayalinle, kendince, efkarda vurur ya, dertlenirsin, heyecanlanırsın bu da aklın, hayalin yoludur. **İşidecek adını duydu canım tadını, Bildim ki ariflerin esrarıdır varidat** yani o yüce sevgili senin ismini söyleyecek. Can onu bildiği ya o yüzden ne yaptı, ona doğru koştu. Buda ariflerin esrarıdır diyor. Allah bizi onlardan eylesin.

Şeyh Bedreddin varidatında ne demiş “Bu gövde ile ayrıntıları, dağılıp yok olduktan sonra yeniden eski biçimine dönmez, yeniden birleşip bütünleşemez, var olamaz. Ölüyü diriltmenin anlamı da bu değildir.

Eyvallah. Buna katılıyorum. Bu gövdenin işi biter bu dünyada kalır. Bu görevde kabir âlemine yürümez, bu gövde mahşere yürümez, bu gövde cennete yürümez, bu gövde cehenneme yürümez, bu gövde cennetten yukarı yürümez. Cennete girip cennetten yukarı yürüme de var.

Ahiret işlerinin bilgisizlerin anladıkları gibi olmadığını bilmek gerek. O işler görünmeyen evrenle ilgilidir sıradan kimselerin anladıkları gibi duyu evreniyle ilgili değil.

Evet yani bu manada ahiretle alakalı bilgiler bizim normalde bu dünya aklıyla algılayacağımız şeyler değildir bunlar ancak duyu değil, ancak hal ile ancak keşf ile bilinir. Bu keşfe ulaşmanın yoludur hal. Hal olmayan bir kimsenin keşfe ulaşması o noktada biraz zor. O keşf olmazsa o insanın duyular aleminden sıyrılıp alem-i manayla alakalı tecelliyatları görmesi ve bilmesi biraz zordur.

Biz dönelim Şeyh-i Ekber’e, nefis berzaha girdiğinde, kendi durumunu kavrar ve geride bıraktığı bedenin sadece bir perdeden başka bir şey olmadığını anlamaya başlar. Kur'an da şöyle geçer “İşte senin perdeni kaldırdık, bugün artık senin görüşün keskindir.” (Kaf/22)

Bir kimse bunu öldüğünde anlar ya. O kimse tam ölüm anında gözünden perde kalkar. Bu Kaf/22 o kimsenin gözünden kaldırılan perdeyi söylüyor. Bu perdeyi bir kimse ölmeden önce de kaldırabilir mi? Evet. Bu Kaf/22 de anlatılan ilme’l yakın olarak herkesin mecburi istikamette gideceği perde kaldırmıdır. Bunu mürşiddi, müriddi, iman ehliydi, değildi, kafirdi, mürteddi, ne kimseyse ölüm esnasında tam ölüme yakın, bi çıt varken gözünden perde kaldırılıp bu dünya ile alakası kesilip ahiret dediğimiz âleme gözlerini açar. Bu ilme’l yakın noktasında herkesin mecburi istikametidir. Senin dininin, inancının, peygamberinin, hiçbir şeyin bu noktada manası ve anlamı yoktur. O perde herkesten kaldırılır. İman edip, salih ameller işlediysen sen, kabirle alakalı, cennetten bir pencere açılır onu seyrederek onu görürsün veyahut ta sen kendi gideceğin iyiliklerin güzelliklerin ülkesini görür mutlu bir şekilde canını teslim edersin. Yok, iman edip salih ameller işlemediysen sen ıstırap içinde canını verirsin. Ama bütün herkesin o esnada perdesi kalkar. Bu zorunlu istikamettir, bu mecburi istikamettir, bu dünyaya gelip akıl baliğ olanların hepsinin de göreceği şeydir bu. Bu dünyaya gelip akıl baliğ olanların hepsinin de göreceği şeydir. Bu ilme’l yakındır. Ayne’l yakın nedir: O kimse ölmeden önce bunu görür. Hani vardır ya ölmeden önce bunu görür, gideceği yeri görür, herkesi toplar, helalleşir herkesle artık ona haber verilmiştir, perde önünden kalkmıştır, o hiç dünyevi bir şeyle ilgilenmez, hastadır ya. Veyahut ta ölmezden önce birkaç gün önce onu gördü kendisi. Bir bakmışsınız adam elini ayağını çekmiş her şeyden, her şeyini tamam eder. Bir günde iki günde her şeyini tamam eder, herkesle helalleşir bekler. Gördü çünkü onu o. Bu ne? Bu ayne’l yakın noktası. Sufiler bunu hakke’l yakın yaşamalı. Hakke’l yakın. Sufi için hakke’l yakın ne? Seyr-i sülûğun belli bir derecesine gelen sufi normalde herkes gibi nasıl öleceğini görür. Ölür. Öldüğünde kendisini kimlerin yıkadığını görür, kabre kimlerin koyduğunu görür, kabrinin başına cenazeye

kimlerin geldiğini görür, cenazesini görür, hepsini görür. Kabri görür, kabri gördükten sonra mahşeri görür, kıyameti görür, mahşeri görür, mahşere çıkar hesabını kitabını verir, mahşeri yaşar o. Mahşeri yaşadıkten sonra cennetlikse cennete, cennetin kaçınıcı katına gidecekse o kata kadar çıkarılır. Tam içeri girecek yerleşecek, sufi bu esnada bunu gerçek zanneder, oldu zanneder. Bu seyr-i sülukta bunu yaşadığı anda, tamam ben öldüm, der kendince, cennete giriyor artık tam cennete girecek o esnada en çok onu seven, onun da en çok sevdiği kim varsa, ama derecesine göre pir efendilerden ama sahabe efendilerden ama önemlisi peygamberlerden birisi onun göğsüne tatlı bir şekilde elini koyar der ki: Daha henüz vaktin var. İşin bitince sen buraya geleceksin. Bu dünyada vazifen bitince senin oturacağın yer burası, senin dostların, gerçek arkadaşların, seninle beraber olacak olanda burası, der ve o kimse oradan tekrar geri döndürür. Bu, hakke'l yakın noktasıdır. O kimse bunu görür, yaşar, yaşamıştır bunu, biliyordur. Yaşamıştır, biliyordur. Buda seyr-i sülukun derecesi ve neticesidir Allah hepinize nasip etsin. İşte buda perdenin bu dünyada tamamıyetle kaldırılmasıdır sufi yolu da budur. Sufi yolu da budur. Böyle sufi yolu, siyaset yapayım, sufi yolu, katakulle yapayım, sufi yolu, alavere dalavere yapayım, değildir. Sufi yolunun özü budur. Kısacası seyr-i süluku budur. Böyle olması gerekir. O yüzden oradan geri dönen için dünyada yaşamak zordur. O, bu hali yaşadıkten sonra dünyaya adaptasyon problemi yaşar. Adaptasyonu bir türlü gerçekleştiremez hatta zaman zaman adapte olmuş gibi görünse de bir türlü dünyaya adaptasyonu gerçekleştiremez. Yapamazlar isteseler dahi. İsteseler dahi yapamaz. Sıkıntı gelir, problem çıkar.

Bu söylemde şeyh, Hazreti Muhammed'in sallallahu aleyhi ve sellem'in meşhur hadisini aktarır "İnsanlar uykudadır, öldükleri vakit uyanırlar."

İnsanlar bu manada uykudadır evet. Çünkü gözlerinde perde vardır bütün insanlar gözlerindeki bu perdeyi kaldıramadıklarından dolayı bütün herkes uykudadır. Kim uyanıktır o zaman? İlme'l yakın noktasında uyanık olanlar, bu meseleyi fikren bilenler. Sizler şimdi fikren bildiniz. İlme'l yakın noktasında birinci derecede uyanıksınız, biliyorsunuz. Biz uykudayız ama öte aleme doğru penceremiz açılmadı. Ayne'l yakın noktasında olanlar ne? Zikrullahta orada burada rüya görenler, hal görenler. Bunlar ayne'l yakın noktasında. Ayne'l yakın noktasındaki kimse yarı uyanık. Kâh uyuyor kâh uyanıyor, kâh uyuyor kâh uyanıyor. Ayne'l yakın noktası. Zikrullahta uyanıyor. Ben o yüzden bütün kardeşleri derim ki ne yaparsanız yapın zikrullahta gelin. Ne yaparsanız yapın viridinizi çekin zikrinizi çekin, ne yaparsanız yapın namazınızı kılın. Namazınızı kılın. Sen hakke'l yakın uyanıklığını yaşamaya çalış ama onun yolu, ilme'l yakın noktasında uyanık olmak ardından ayne'l yakın noktasında uyanık olmak. Mübarek insan otur ya. Abdülkadir Geylani hazretlerinden tutun, sahabelere, peygamberlere kadar hepsi de zikir harikasında erişmişler bu hale. Siz zikir halkasında erişmeyi gördünüz mü insanlık tarihi boyunca? Bunu zaten yarı uyanıklık dediğim ayne'l yakın noktasına gelip de hal görmeye başlayan kimseler, kendilerinden önce vefat etmiş olan, kendilerinden önce derken sadece Muhammedî tarihi söylemiyorum size ha, bu yakın tarih. Bu, yakın tarih. O yüzden sufiler için geriye yönelik tarih sanki yokmuş gibi başlangıcı. Nice kavimler, nice zikir ehilleri. Allah ayne'l yakın noktasına gelen dervişlere ibretlik

gösteriyor bunları. Üç bin yıllık, beş bin yıllık dervişler. Cenâb-ı Hakk onları enteresan bir hayat standardında yaşıyor. Allah'ı zikretmek, Allah'ı övmek, Allah'ı methetmek o yüzden Kur'an-ı Kerim'de "En büyük iş" dendi. Cenâb-ı Hakk onları öyle bir alemde, öyle bir ibretlik alemde yaşıyor ki, onların rızıkları zikir. Oturmuşlar, her biri cam fanus içinde yaşıyorlar sanki. Allah'ı zikrediyorlar. Kimisi ne zaman yaratıldığını bilmiyor. Yaratıldığı günden beri Allah'ı zikreden ama hayatta olan, yaşayan ehli zikir var. Kardeşler, arkadaşlar, dostlar, Allah'ı çokça zikredin. Valla da billa da tilla da hepimizde az zikrediyoruz. Yaşını bilmeyen zatlar var. Yaşını bilmiyor. Yaşını bilmiyor. Allah'ı zikrediyor. Sorduğunuzda, ne zamandan beri burada zikir ettiğini, bilmiyor zamanı. Melek mi diye sorduğunda, melek olmadığını da beyan ediyor. Melek değil, insan. İnsan. Allah'ı zikrediyor. Bunlar ayne'l yakın derecesinde bir sufünün bir dervişin yaşadığı hallerdir. Cenâb-ı Hakk o zikir ehlinde semayı süslemiş, varlığı süslenmiş. Birinci kat gökte zikredenler var, ikinci kat gökte zikredenler var, üçüncü kat gökte zikredenler var, dört, beş, altı, yedi, zikredenler var. Arş-ı âlâda zikredenler var, kürsünün etrafında zikredenler var, levh-i mahfuzun etrafında zikredip de dönenler var, levh-i mahfuzun içerisinde dahi zikredenler var. Eğer bir veli bir mürşid-i kâmil levh-i mahfuzdan haber alıyorsa vallahi de billahi de tilla de orada zikrullah halakasından gelip oturmuş olan kendisinden önceki velilerin, velilerin, velilerin, velilerden alır. Zikredenler var. Ama gel gör bu ümmet zikrden uzaklaşıyor. Baktığınız zaman böyle zikrden uzaklaştırmak isteyen âlimler var. Zikrullahtan uzaklaştırmak isteyen âlimler var, zikrullahtan uzaklaştırmak isteyen profesörler var, zikrullahtan uzaklaştırmak isteyen her şey var. Bunu böyle gördüğümde şunu düşünüyorum kendi kendime, o kadar kıymetli o kadar kıymetli, o kadar kıymetli ki Cenâb-ı Hakk bir tek kendi mahremi olanlara açıyor. Geri kalan da örtmek için çaba harcıyorlar. Örtmek için. Böyle çekiliyorum kenara diyorum ki örtmek için çaba harcıyorlar, saklamak için çaba harcıyorlar. Saklıyorlar. Koca koca hocalar, koca koca âlimler, profesörler. Diyorum ki bunlar kıymetini bilmiş olsa bunlar zikrullahın kıymetini bilse, görseler zaten valla da billa da Mustafa Özbağ'ın kulağından tuttukları gibi atarlar dışarı. Derler ki: Çekil şuradan cahil cühela adam biz oturacağız burada zikrullahı yaptıracağız, biz zikrullah yapacağız derler. Valla derler billa derler tilla derler oradan bir şey görseler. Derler. Zikrullah o kimsenin bu noktada şahadetini ileri doğru götürür. O ayne'l yakın derecesinde ölümle karşılaşır ve keşfi açılır ama rüyasında ama halinde ne yapar, bu halleri görür ve o kimsenin de ne yapar, görüşü keskinleşir artık. Onu kimse zikrullah yolundan döndüremez. Ona dışardan bakarlar: Bu meczup olmuş ya deli olmuş ya bu zikirde başka bir şey düşünmüyor. Var ya hadis-i şerif "Allah'ı zikreden öyle kulları vardır ki dışardan onlar görüldüğünde 'bunlar deri olmuş' denir." dışardan bakan ne yapar: bunlar deli ya, bunların işi gücü yok habire zikrullah yapıyorlar, siz hu hu hu mu diyenlerdensiniz? Ha evet onlardanız, diyorum ben. Ama kardeşim uzak duralım sizden, diyor, e uzak dur. "Hocam seni çok iyi dinliyorum, çok iyisin, harikasın, sohbetlerin harika" şimdi böyle diyenin hemen arkasından bekliyorum ben "Şu zikrullah olmasa." Geliyor diyor ki "Hani siz toplanıyorsunuz videolarınız var ya, hani siz ona zikir diyorsunuz ya" diyor "Evet" diyorum ben, "Bunu kafam almıyor." diyor, "Evet" diyorum "Bazen benim de kafam almıyor." diyorum ona. Geçen gün birisi

diyor ki “Bak bu yolunuzu sizin herkese sevdirmeniz lazım.” diyor, “Nerden çıktı bu?” dedim telefonda, dedi “Sevdirmen lazım bütün herkese.” Ben şimdi arkasından zikrullahın geleceğini biliyorum. “Sevdirmemiz için zikrullah halakasını dağıtmamız lazım değil mi?” dedim ben, “Vallahi zikir bana çok tuhaf geliyor.” dedi, “Yok yok açık konuş rahat konuş gece saat 02:30 nasıl olsa kimse de duymayacak sen dök içini” “Vallahi ben zikrullahı görünce uzak durmam gerektiğine inandım.” dedi, “Gerçekten uzak dur” dedim “Uzak dur. Orada herkes duramaz. Orası gerçekten de özel bir yer”, “Nasıl?” dedi, “İlme bakmıyor, alimliğe bakmıyor, zenginliğe bakmıyor, fakirliğe bakmıyor, şekline şemaline bakmıyor, cinsiyetine bakmıyor, rengine bakmıyor, ırkına bakmıyor. Ya? Allah demene bakıyor. Allah demene bakıyor. Tabi daha bizde artısı var zikir meclislerinin: bizde rutubet var, ter var, bir de insan korkuyor bizde.” Biriside öyle dedi “Geldik zikrullahı ama hocam yanlış anlama, insan kokuyor orası.” dedi. “Haklısın” dedim “Bir sürü eşeğin etrafında durunca insan, insan kokusuna alışamıyor.” Kolay bir şey değil. Adam ahırda yaşaya yaşaya koyun kokusuna alışmış, inek kokusuna alışmış, insan kokusuna alışamıyor. Allah bizi affetsin.

Ancak; ölüm yoluyla uyanma henüz birinci uyanmadır. Kıyamet gününde insanlar bir kez daha uyanırlar.

Yok, bize uyanış bir tane değil. Biz onu açıklamışız Chittick’ten önce. Chittick iki uyanışı söylemiş. Yok. Bizde iki değil.

Senin ölüm yoluyla uyanman, rüyasının ortasında uyandığını gören bir kimseye benzer.

Yani ölmezden önce bu Kaf suresi ayet 22 tecelli ettiğinde ölüm yolunda uyandı. Ne diyor: rüyasının yarısında, ortasında uyanmaya benzer.

O kimse, rüya görürken kendi kendine “şunları şunları gördüm” der ve kendisini uyanık zanneder.

Öyle olmaz mı? Yani o kimse rüyasında ne diyor gerçekte, şunları şunları şunları gördüm diyor. İşte bu dünyada böyle. Dünya bir uyku, o zaman arada bir rüya görünce sen uyanıyorsun. Arabî bunu dünyada yaşayan bir kimsenin salih bir rüya görmesini, bu rüyadan uyanmak olarak görür. O kimse rüya gördü uykudan uyandı, salih rüya görünce uykudan uyandı ve dedi ki, şunları şunları şunları gördüm.

(Kıyamet gününde) Allah adaletle hüküm vermek için gelir. Allah sadece Nur ismiyle geldiğinden arz Rabbinin nuruyla parıldar. Daha sonra her nefis bu nur sayesinde neyi takdim edip neyi tehir ettiğini bilir. (İnfitar ayet 5) çünkü bu nurun her şeyi apaçık ve perdesiz, gözler önüne çıkardığını görür.

Evet. Bu normalde o esnada tecelli edendir ama bunu sufi seyr-i süluk noktasında Allah’ın nurunun aydınlattığını görür. Cenâb-ı Hakk kendi nurundan o sufinin kalbine bir nur verir. O sufinin kalbine bir nur vererekten, sufi bu ayné’ı yakın noktasını ve hakke’l yakın noktasını Cenâb-ı Hakk’ın kendi içine lütfettiği o Allah’ın nuruyla görür. Sufi kendince kendisinin gördüğünü zanneder.

Bu sonsuz ışığın altında her şey olduğu gibi bilinir. Niyetler daha fazla gizlenemez.

Evet o mahşer yerinde hiçbir şeyin gizlenmesi mümkün değil. Her şey apaçık meydana çıkar. Her şey apaçık tecelli eder.

Bu dünyada iken Rabbinin önünde mutlak hiçlik olan kulluk ahirete yükselme, yücelik olarak ortaya çıkar.

Bu dünyada salih ameller işleyenler, bu dünyada hakkı hakikati gözetenler için ahiret aleminde bir yükseliş, bir uruc olarak tecelli eder.

Bu dünyada kendi neflerini Allah'ın karşısında yok etmiş olan kullar ahirette Allah'ın sıfatlarından başka hiçbir şey sergilemezler

O insanlar bu dünyada Kur'an ve sünnete uyduklarından dolayı, kendi heva ve heveslerine uymadıklarından dolayı, kendi üzerlerinde Kur'an ve sünnete uyduğu için tecelli eden Cenâb-ı Hakk'ın sıfatlarıdır. Kur'an ve sünnete uyan bir kimsenin üzerinde, tamamıyla -bu mümkün olmasa dahi bunun ütopyası o dur- o kimse Kur'an ve sünnete uyaraktan tecelliyatı o kimsenin bütün Cenâbı Hakk'ın esma-i sıfatı olur ve mahşerde onun üzerinde görülen her şey Allah'ın sıfatlarının tecelliyatı olur. O kimsenin kendi heva ve hevesinden bir şey üzerinde görünmez.

Çünkü ilahi ruhu engelleyecek hiçbir beşerî sınırlama kalmamıştır

Onun üzerinde, Cenâbı Hakk'ın kalbine yerleştirilmiş olduğu nurun ona yol göstermesi ile onun üzerinde tecelli etmesiyle o kimsenin üzerinde Allah'ın sıfatlarının haricinde bir şey görünmez.

"O değil" gitmiştir ve geride "O" kalmıştır.

Artık o kimsenin kendisi ile alakalı, kendi heva ve hevesi, kendi nefsinden, kendisinden bir şey kalmamıştır. Kendisinden bir şey kalmadığından dolayı onun üzerinde tecelli eden her şey onun sıfatları haline gelir. Onun sıfatları haline gelince artık o kimsenin üzerinde tecelli eden, görünen, o kimsenin üzerinde görünen her şey Cenâbı Hakk'ın sıfatları haline gelir. Allah bizi o hal ile hallenenlerden eylesin inşallah.

Laiklik (Fransızca)

Devlet yönetiminde herhangi bir dinin referans alınmamasını ve devletin dinler karşısında tarafsız olmasını savunan prensiptir. (Türk Dil Kurumu)

Laiklik yalnız din ve devlet işlerinin ayrılması demek değildir. Bütün yurttaşların vicdan, ibadet ve din hürriyetlerini tekeffül (sorumluluk alma) etmek demektir. Mustafa Kemal Atatürk

Geçen haftaki konuşmanız: Mümin laik olamaz. Açar mısınız?

“Ramazan ve Kurban bayramları, Nevruz bayramı ve Hamursuz bayramı anayasa ve yasalar önünde eşit haklara sahiptir. Laik devlet bu bayramların hepsine eşit mesafede durması gereken devlettir. (Alıntı)

Fikriniz nedir?

Devlet isimlerinin İslam cumhuriyeti olması hakkındaki görüşünüz?

Kimlik kartlarındaki ‘Dini’ ibaresi hakkındaki görüşünüz?

Konu Nevruza gelmişken, herkesin nevruzu kutlu olsun...!

Nevruz:

Azerice NOVRUZ, farsça NORUZ, kazakça NAWRIZ, Kırgızca NOORUZ, Kırım Tatarca’sı NAVREZ, Kürtçe NEWROZ, Türkmence NOWRUZ

Peki, nedir Nevruz,

Türk kültüründe nevrüz, doğuş, diriliş anlamına gelir. Aynı zamanda baharın başlangıcı sayılır. Türk kültüründe Nevruzun bir adı da ERGENEKON’dur. Ergene’nin manası “Bir dağın kemeri”, Kon’un manası “Dik”tir.

Biraz Ergenekon’dan söz etmek isterim. Gerçi şimdiki nesil Ergenekon’u yalanlarla, kumpaslarla dolu bir dava adı olarak biliyor ama aslı şöyle:

İlhanogulları savaşta yenilince geride sağ kalan en küçük olan Kıyan ve eşi Nüküz ile yeğeni kaçıp dağların arasında bir yere göçtüler. Buraya da Ergenekon adını verdiler. Çoğaldıkça çoğaldılar. Kabileler meydana geldi. Dört yüz sen sonra buraya sığmaz oldular. Çıkış yolunu bir demirci bulur.

“Tanrının kudretiyle demir eriyip yükle bir deve geçecek kadar bir yol açıldı. O ayı, o günü, o saati bekleyip dışarı çıktılar. O vakitten beri bugün bayram yaptılar. Bu güne çok itibar ettiler. Ebulgazi Bahadır Han

Burada dikkati çeken husus “baharın başladığı zamandı” Nevruz, Yenisey-Orhun çevresinden Altaylara, oradan da Hun Türklerinin Avrupa’ya yürümesiyle Macaristan’a ve balkanlara ulaşmış 800’lü yıllardan itibaren hazarın güneyinden Anadolu’ya ve Mezopotamya denilen bölgeye taşınarak gelişti.

Nevruz ile ilgili tarihi bilgiler Kutadgu Bilig Divan-ü Lügat-it Türk gibi Türk kültürünün ilk yazılı kaynaklarından başlayarak Nizamü’l Mülk’te, Melik Şah’ta hatta Çin kaynaklarında mevcuttur.

Kurumuş ağaçlar yeşiller giyindi,
Tabiat mor, al, yeşil ve kırmızı renklerle süslendi,
Kara yeryüzüne yeşil ipek bağladı,
Binlerce çiçekler gülerken açıldılar,
Dünyanın her tarafı misk ve amber kokusu ile doldu.
Yusuf has hacib (Kutadgu Bilig)

Nevruzu Selçuklular ve Osmanlılarda kutlardı. Hatta bu konu ile ilgili şeyhülislam Ebu suud efendinin fetvası şöyledir:

“Mesele nevrüz gününde zeyd müselleme eyü libaslarını giyüp yiyüp içse yaranlarıyla sahraya gitse, ism lazım gelürmü?”

Cevap: Nesne lazım gelmez, nevrüz Mecusi (İslamiyet’e aykırı) değüldür, nevrüz sultanidir (örfe var olan bir adettir)

Soru:

Milli geleneklere bağlı biri olduğunuzu biliyoruz. Dergâhta neden Nevruz kutlaması yapılmıyor?

Soru:

Kocayayla şenliklerinin geçerli sebeplerden iptal edildiğini biliyoruz. Üç beş tane vatan haininin eylemlerine teslim olmayalım.

*Hey Rab! Çıkmam gerekti arşındaki kürsüye,
Mademki ilk demiri koymuştu Türk örsüne,
Mademki ilk kıvılcım sıçramıştı toprağa,
Hacer yoktu bir yeni büyüklük yaratmaya,
Doldurunca bir demir sapı Türkün elini,
Yere diktin demekti etten bir heykelini,*

...

*Ne çok gecikecekti insan olmakta insan,
Olmasa Türk ilk seven, ilk inanan, ilk yazan...
A.Şengül (sa. 60-61) Anadolu Ozanından*

*O saat,
Başka bir şey gelmez insanın aklına,
Boyuna sürtünür bana şehitler,
Doğrusu ben onlara dokunurum,
Kimisi sırt üstü yatar,
Açık ağzı kan içinde,
Kimi yüzükoyun,
Kimi diz çökmüş, mavzer elinde,
Öylece donup kalmış,
“Hey Allah’ım” derim kendi kendime,
Öldüreceksen beni böyle öldüreydin,
Elimde silah,
Diz çökmüş,
Yüzüm gâvura karşı.*

Nazım Hikmet

*18 Mart Çanakkale zaferi
Millet olduğumuz gün Kutlu olsun...!*

Laiklik (Fransızca) Devlet yönetiminde herhangi bir dinin referans alınmamasını ve devletin dinler karşısında tarafsız olmasını savunan prensiptir. (Türk Dil Kurumu)

Türk dil kurumunun bu prensibine göre yani açıkladığı bu laiklik prensibine göre dünya üzerinde laik bir devlet yok demek ki. Laiklik bize Fransızcadan geçme. ***Devlet yönetiminde herhangi bir dinin referans alınmamasını:*** O zaman bütün Avrupa devletleri kendilerince Hristiyanlığı referans almışlardır. Adamlar ezanları susturuyorlar, camilerin önüne engel olmaya çalışıyorlar, Avrupa'da laiklik yok. Amerika'da da laiklik yok. Amerika'nın devlet başkanları da hepsi de İncil'e yemin ederekten göreve başlıyorlar. Hani ölçü alacağız ya, biz de batıyı ölçü almak çok moda ya. Laikliği biz normalde Avrupa'dan almışız, Avrupa'dan aldığımız ülkelerin devletleri laik değil, hiç biriside. Hiç birisi de. Gelelim en katı savunucularından birisi Türkiye, Diyanet İşleri Başkanlığı'nı nereye koyacaksınız? Rusya Katolik, o da kitaba yemin ederekten başlıyor. İsrail, zaten o bir din devleti. İsrail din devletidir, irticacıdır bir de hem. Dünya üzerinde laik bir devlet sistemi yok o zaman. Teori mi bu? Evet. Bu teorimi, laiklik? Evet. Peki, bunun en katı, en katı uygulama örnekleri kimde var? Türkiye'de var. Bu en katı örnekleri dünya üzerinde hangi ülkeye dayattılar? Türkiye'ye dayattılar. Laiklik adına insanların camilerini kapattılar inananların, medreselerini kapattılar, her şeyi kapattılar, laiklik adına yaptılar bunu. Türkiye zaten hiçbir zaman laik olmadı. Anayasada var mı? Evet. Laik mi? Değil. Değil. Yani Diyanet İşleri Başkanlığının maaşını devlet veriyor peki Ortodoksların patriğinin maaşını kim veriyor? Katolik papazların maaşını kim veriyor? Onlar kendi cemaat olarak nitelendiriliyor, kendileri veriyorlar. Neden Türkiye'de de herkes kendi camisinin imamının maaşını verse ne olur? Olmaz. Neden Avrupa'daki gibi serbest bırakmamışlar cumhuriyet kurulurken? Bırakmazlar. Neden? Çünkü burada dindarlar fazlalaşır fazlalaşınca da hâkim olurlar diye düşünümüşler.

Laiklik yalnız din ve devlet işlerinin ayrılması demek değildir. Bütün yurttaşların vicdan, ibadet ve din hürriyetlerini tekeffül (sorumluluk alma) etmek demektir. Mustafa Kemal Atatürk

Hiç öyle olmamış. Vatandaşların din ve vicdan hürriyetlerini tekâmül etmemiş hiç. Atatürk'ün de tanımladığı bir laiklik anlayışı Türkiye'de uygulanmadı hiç. Hiç uygulanmadı. Hiç uygulanmadı.

Geçen haftaki konuşmanız: Mümin laik olamaz. Açar mısınız?

Evet, mümin laik olamaz, neden? Bir kimse bir inanca sahipse, bir inanca sahipse o inancını yaşamak ister yaşamak ister. Yani bir kimse bütün inançları kendisinde toplayamaz ki. Bütün inançlara eşit mesafede de duramaz. Ben bugün Hristiyanların kilisesine gideyim yarın Yahudilerin havrasına gideyim ertesi gün Hinduların tapınağına gideyim ertesi gün de camiye gideyim, böyle bir inanç sergileyemez ki o kimse. Laiklik sekülerliktir, dinle alakalı herhangi bir şeyi devletin kabul etmemesidir. Devlet dinle alakalı hiçbir şeyi kabul etmez. Bu ütopyası bunun, felsefesi. Yaşanan var mı? Hayır. E bir mümin dini kabul etmezse nasıl dindar olacak? Mümkün değil. O yüzden mümin laik olamaz bir Müslüman ama devlet, devlette layık olamaz gerçek manada. Ama İslam, devlete bir yükümlülük koyar. Bir mümin için bir Müslüman için devlette aranılacak beş özellik lazımdır: Bir devlet kendi

tebaasının can emniyetini sağlamak zorundadır, kendi tebaasının namus emniyetini sağlamak zorundadır, kendi tebaasının din emniyetini sağlamak zorundadır, din emniyetini, kendi tebaasının akıl emniyetini sağlamak zorundadır, kendi tebaasının mal emniyetini sağlamak zorundadır. İslam bu beş emniyeti önemli kılar. O zaman ben Hristiyan'ım örneğin, Hristiyan bir kimsenin din emniyeti, akıl emniyeti, can emniyeti, mal emniyeti, ırz emniyetini devletin sağlaması gerekir. Devlet, çıkaracağı kanunlarla bir Hristiyan tebaanın bu beş emniyetini sağlamak zorundadır. Devlet çıkaracağı kanunlarla bir Yahudi veya bir Musevi-Yahudiler ayırır Musevilik ayırır. Şimdi birleştirdiler onu. Yahudi bir ırktır, Musevilik bir inançtır. Biz Hazreti Musa'nın peygamberliğine iman ederiz, Hazreti Musa'ya indirilen Tevrat'a da iman ederiz. Bu Museviliktir ama Yahudi ırkıyla alakalı, ben Yahudi değilim ırk olarak ben Türk'üm, adıma Türk konmuş benim. Hoş, Yahudiler araştırıyorlar, inceleme yapıyorlar şimdi Türklerin de Yahudi olduğunu yakında patlatacaklar bombayı. İçimizden birileri çıkıp, aslında bizlerde Yahudi'yiz, diyebilirler yakında. Neden? Sevimli göstermek için. Arz-ı mev'ud olacak ya. Ne yaptılar, Kürtlerin ağa babalarını, paşa babalarını çağırdılar götürdüler Tel Aviv'e, dediler ki, hepiniz de siz aslında Yahudi'siniz, Barzani oradan açıklama yaptı, biz Yahudi'yiz dedi, Kürt Yahudi'yiz dedi, Talabani açıklama yaptı, biz Kürt Yahudi'yiz dedi, pyd'nin başındaki adam salim müslim açıklama yaptı, biz Kürt Yahudi'yiz dedi. Ne açıkladılar? Dediler ki apodan için, o da bir Kürt Yahudi'dir dediler. Onun kendi ağzından açıklama yapmadılar. Buradaki Kürtler ellerini kaldırırsınlar, siz şimdi kendi kendinizi Yahudi görüyor musunuz? **"Hayır"**. Bu ayrı bir şey. Yahudilik bir ırk, Musevilik bir inanç ama normalde şimdi bu noktada bakılırsa bir kimse kendince yani, bir devlet bu beş ana, beş ana emniyeti sağlamakla mükellef. Şimdi en laik Avrupa'daki ülke ne? Fransa, öyle değil mi? Müslümanların can emniyeti yok, Müslümanların mal emniyeti yok orda, Müslümanların din emniyeti de yok. En laik neresiydi? Avrupa'ydı. Avrupa'daki Müslümanların can, mal, ırz ve akıl emniyetleri yok. Laik olarak gördüğümüz Amerika? Yok. Seyahat özgürlükleri dahi yok. Türkiye'de bir Hristiyan'ın burnu kanıyor mu? Hayır. Bir Yahudi'nin burnu kanıyor mu? Hayır. Herhangi bir inanış sahibinin Türkiye'de burnu kanıyor mu? Hayır. Dikkat edin, bu ülkenin insanları Avrupa insanından bu konuda daha medeni. Daha medeni. Bursa'da bir sürü Yahudi var rahatsız olan var mı? Yok. Kuyumcusu var, iplikçisi var, tekstilcisi var, otomotivcisi var. Sen Yusuf olarak biliyorsun onu, Yasef adı. Var mı rahatsız olan? Yok. O zaman şimdi bir kimse laik olabilir mi? Hayır. Bir inanışa sahipse laik olamaz ama devlet, bütün inanış sahiplerini bu beş ana maddede toplaması lazım. Bu benim kendime ait fikir. Ben diyanetin devlete bağlı olmasını dahi istemiyorum, evet. Ben camilerdeki imamların maaşlarının devletten ödenmesini istemiyorum. İstemiyorum. Herkes kendi ibadethanesini, kendi mahallesindeki ibadethanesini korusun, kollasın, tamir ettirsin, oradaki imamın maaşını versin, toplasın veyahut ta mahalleli sıraya girsin her gün birisi namazı kıldırırsın. Kıldıran yoksa kapansın, kililensin ya. Herkes camisine sahip çıksın, herkes tekkesine sahip çıksın örneğin. Zaten Hanefilerde tartışma konusudur bir kimsenin imamlık yaparaktan maaş alıp almaması. İmam-ı Azam hazretleri kabul etmedi müftülüğü. Kabul etmediği için atıldı zindana, kabul etmediği için işkence altında şehit oldu zindanda. Aynı şeyi

İmam-ı Yusuf kabul etti ama İmam-ı Muhammed'de kabul etmedi aynı şekilde İmam-ı Serahsi'de kabul etmedi örneğin, aynı şekilde İmam-ı Hanbeli'de kabul etmedi. Gidip de onlar Emevi kralların veyahut ta Emevi padişahlarının diyanet işleri başkanlığını yapmadılar. Yapmadılar. O yüzden Müslümanların bu noktada, nerede olursa olsun böyle bir teşkilat altında kendileri sivil bir şekilde yapıyorlarsa yapsınlar, bir teşkilat kursunlar Müslümanlar, kendilerince birilerini seçsinler oraya, birilerini koysunlar oraya, bu mümkün. E Devlet laik ise Diyanet İşleri Başkanlığı ne arıyor orada? Demek ki Türkiye laik değil. Laikliği getiren Atatürk dahi Diyanet İşleri Teşkilatı'nı lav etmemiş. Neden lav etmiyor? Laikliğin en katı savunucusu İsmet İnönü 'dür neden Diyanet İşleri Teşkilatı'nı lav etmemiş? Her yer de din ve dindarlar serbest olabilir Türkiye'de olmaz, her yerde din ve dindarlar serbesttir Türkiye'de değildir, hala daha değil. Cuma hutbesi diyanetten geliyor mu? Evet. Vaiz tek merkezden vaaz ediyor mu? Evet. Camii imamı ne? Caminin memuru. Açıyor, namazı kıldırıyor, kapatıyor. Ben imamlık yapamam mesela. Neden? Ben orda oturacağım, vaiz orada konuşacak. Ben orda neyim? İmamım. Ben yapmam. Ben birisinin hazırladığı hutbeyi okumam, aykırıyım ben. Ben kendi hazırladığımı okumuyorum bazen. Neden? Ya benim cemaatin, benim bulunduğum yerdeki cemaatin ihtiyacını ben biliyorum. Çarşının göbeğinde Yeşilay haftası okunuyor. Çarşının göbeği. Çarşının göbeğinde ticaretle, insana hukukuyla, alışveriş hukukuyla ne okuyacaksın okuyacaksın. Yok, ticaret hukuku var. Gittiğimizde neydi, diyanetteki fetva enteresan, organ nakli ile. Okuyor imam işte, hukuken ölü olduğuna hükmedilen dedim, kim hükmedecek? Camide sessizlik. Bir kimsenin öldüğüne hukuken kim hükmedecek? Nefes alıp veren bir kimsenin öldüğüne hükmedecek olan kim? Kalbi çalışıyor mu? Çalışıyor makinada. Makinada. Kalbi çalışıyor mu kardeş? Çalışıyor. Kim öldüğüne hükmedecek bunun?

"Ramazan ve Kurban bayramları, Nevruz bayramı ve Hamursuz bayramı anayasa ve yasalar önünde eşit haklara sahiptir. Laik devlet bu bayramların hepsine eşit mesafede durması gereken devlettir. (Alıntı) Fikriniz nedir?"

Mümkün değil. Dünya üzerinde hiçbir devlet laik değil bir noktada. O zaman şimdi burada bir şey söyleyeceğim şimdi hoplayacak ortalık, demek ki Osmanlı en laik devletmiş bu manada. Daha ileri söyleyeyim, Osmanlı'nın devlet düzenini yakalayamamış hiç kimse. Çok hukuklu Osmanlı. Siz Kırım'da Osmanlı'nın hukukunun mu geçerli olduğunu zannediyorsunuz? Yerel hukuk sistemleri var. Yerel hukuk sistemleri. Yerel bayramlar var. Osmanlı bunlarda açık, hiç karışmıyor. Hiç karışmıyor. Hiç karışmıyor. Bir tane ibare yok mesela işte filanca yerde dini inanışlarından dolayı böyle davranacaklardı da Osmanlı yasakladı. Bir tane ibare yok. Ne acı ya. Allah bizi muhafaza eylesin. Evet, bu noktada gerçekten İslam hukukuna göre bir devlet kendi tebaasının kendi dini inanışlarında veya inançlarındaki bayramları, seyranlı, özel günleri göz önünde bulundurup onlara müsaade etmesi gerekir. Yok.

Devlet isimlerinin İslam cumhuriyeti olması hakkındaki görüşünüz?

Asla katılmıyorum. Yani bir devletin adına İslam Cumhuriyeti koyduğunuzda o devletteki eksiklikler, noksanlıklar İslam'a mal edilecek çünkü. Bir İslam inanış düşüncesi ve yaşantısı zirve bir şeydir, insanların ulaşmak istedikleri zirve bir şeydir

ve ulaşmaya çalışan her kimse de bunun eksikliği vardır, her sistemde de bunun eksikliği vardır. O yüzden onun İslam cumhuriyeti olarak anılmasını asla uygun görmüyorum. Bir cemaatin, bir partinin, bir tekkenin, bir dini topluluğun kendisini İslam'ın en güzel şekilde yaşandığı bir topluluk olarak anılmasını lanse edilmesini kabul etmiyorum. Bunlar, Allah muhafaza eylesin tehlikeli noktalar.

Kimlik kartlarındaki 'Dini' ibaresi hakkındaki görüşünüz?

Bu konuda serbest olması lazım herkes. Bir kimse kendince kendi dinini oraya yazdırmak istiyorsa yazdıracak yazmak istemiyorsa yazdırmayacak. Bir kimse kan grubunu yazdırmak istiyorsa yazdıracak yazdırmak istemiyorsa yazdırmayacak. Bundan doğacak olan sonuçlara da imza atacak, bundan doğacak olan sonuçlara razıyım. Bu ne? İşte trafik kazası, hemen kan lazım onun kan grubu bilinemedi o yüzden yarım saat gecikti öldü. Öldü. Arkadaş sen kendin imza atmışsın buna. Belki de devlet bunun için diyebilir, ben tebaamın böyle ölmesine göz yumamam kan gurubunu yazacaksın diyebilir, ayrı mesele, ama dini inanişını oraya yazmak zorunda olmaması lazım.

Konu Nevruza gelmişken, herkesin nevruzu kutlu olsun...!

Eyvallah. Gerçekten herkesin Nevruz'un kutlu olsun. Bu Orta Asya'dan itibaren oradaki bütün kavimlerin kendilerince bir bahar bayramı. Keşke bu bahar bayramı olarak kutlanabilse. Bizim çocukluğumuzdaki Nevruz gibi kutlansa keşke. Enteresan inanışlar vardı çocukluğumuzda, evlenmek isteyen genç kızlar evlerinin bahçelerinin bir köşesine bir maketten ev yaparlar. Batıl inanç bu ama marketten böyle bir ev yaparlar, içine bir tane gelinliklik bebek, bir tane damatlık bebek koyarlar, kendilerince dilek tutarlar, ateşler yakılır, ateşlerin üzerinden hoplanır, gençler, sevgililer birbirleriyle buluşurlar, yok işte birbirleriyle bakışlar mahallelerde, kimisi yağ tanklarını açarlar. Bunlar bizim mahallede vardı. Hızır aleyhisselam gelecek yağ tankına elini bandıracak yağ akacak gidecek. Böyle bir efsaneler var, dolaşır. Yok, Hızır o gece bütün her yeri dolaşır, kimisinin buğday ambarına elini sokar, kiminin yağ tanklarına elini sokar, kimin evlenmesine müdahil olur, kendince Türklerin bu ta Orta Asya'dan beri gelen bir inanışı. Yani Türk'tür Kürt'tür hiç önemli değil, bu Orta Asya'dan gelen bir inanış. Baharla beraber işte bir efsaneye göre Hızır ile İlyas peygamberin buluştukları gün efsaneye göre. Bu öyleydi. Şimdi Güneydoğu'da pkknın kalkışması oldu Nevruz. Bu ülkede Nevruz denilince herkesin aklına bomba geliyor. 10 yıldan beri Nevruz denilince herkesin tüyleri diken diken oluyor. Bugün yine İstanbul'da Taksim'de bomba patladı. Yarın Pazar, bütün herkes tedirgin. Sebep? Nevruz. Nesi bayram şimdi bunun? Siz Bursa sokaklarında ateş yakıp kadın çoluk çocuk o ateşin üzerinden atlamayı mı hayal ediyorsunuz şimdi? Ne acı bir şey öyle değil mi? Ülkemiz için acı bir şey değil mi? Nevruzdan dolayı Alman konsolosluğu kapattı gitti. Nevruzdan dolayı. Yani siz Tacikistan'daki, Kırgızistan'daki Türkmenistan'daki Nevruz kutlamalarını televizyonlardan seyrediyorsunuz öyle değil mi? Bunun esamesi bu ülkede var mı? Yok. Aç pkk bayraklarını, yık, yak ortalığı. Nevruz denilince ülkede bu akla geliyor şimdi başka bir şey gelmiyor. Bu acı bir şey değil mi? Bütün devletin güvenlik birimleri ayakta şu anda. Günlerden beri. Her yere de bir ne yaptılar, algı operasyonu yaptılar işte bu pazar günü bütün dhkp-c si, pkksı, kcksi, bilmem nesi,

alfabede zaten harf kalmadı, olanca terör örgütleri hepsi de ne yapacaklar? Nevruz günü eylemi yapacaklar. Ne Nevruz'u? Nevruz terör örgütlerinin cirit attığı bir şey oldu. Bayram olarak kurtlanacağına, bayram olarak herkesin pür neşe, bahar gelmiş. Benim çocukluğumda, bizim Bayındır'da evde bir kimse kalmazdı. Nevruz olan pazar günü evde bir kimse kalmaz, millet ne elinden geliyorsa, poğçasını yapar, böreğini yapar, ne elinden geliyorsa, bizim orda normalde mangalını alır, yumurta kaynatır, bilmem ne yapar, herkes pikniklik bir şeyler hazırlar çıkar bağa, bahçeye, kıra. Bir kişi kalmaz evde, mahalleler, sokaklar bomboştur, herkes bildiğiniz bahar bayramı, takar takıştırır, süslenir, ip oynar, top oynar, bir sürü oyunlar oynar, genç kızlar genç erkekler bakışır, sevgilisin görür, bulur, millet içer, davullar zurnalar, darbukalar, eğlentiler gırla giderdi. Yapılıyor mu? Şimdi yapılmıyor değil mi? Ben gittikten sonra hiçbir şey olmadı desene. Yok, şimdi, kalmadı. Neden? Nevruz nevruluktan çıktı terör örgütlerinin cirit attığı bir şey oldu Allah muhafaza eylesin.

Nevruz: Azerice NOVRUZ, Farsça NORUZ, kazakça NAWRIZ, Kırgızca NOORUZ, Kırım Tatarca'sı NAVREZ, Kürtçe v, w olmuş NEWROZ

Vallahi Kürtçe w'yi nerden buldu onu da bilmiyorum. Savaş, Kürtçe w var mı? Kürtçe harflerin içinde? *"Var efendim"*. Eski eserlerde w var mı? *"Eski eserlerde yok"*. Ben eski eserleri soruyorum. Kürtçe bir risale okudun diyelim, orada w var mı? Yok. **Türkmence** gene **NOWRUZ**. Burdaki w'yi nerden buldun gene Türkmencede? Türkmencede w yok ki. Türklerin hiçbir dilinde w yok, Kürtlerin dilinde w yok, Farisi'ce de w yok, yok, Arapçada da w yok, Ortadoğu ve Orta Asya dillerinin hiç birisinde w yok. Bir yerde w varsa çok af edersiniz orada İngiliz hainliği vardır. İngiliz hainliği var orada. Kürtler de w'yi kullanacağız diye uğraşıyorlar, ben de gülüyorum kendi kendime, nerden buldun w'yi? Yok. Farisice de yok, Arapçada yok, Türkçede yok, Kürtçede yok, Zazacada yok. Tabii Kürtçede kendi içerisinde lehçeleri var. Yok, hiçbirinde. Kırmançecesi var, Zazacası var.

**Kurumuş ağaçlar yeşiller giyindi,
Tabiat mor, al, yeşil ve kızıl renklerle süslendi,
Kara yeryüzüne yeşil ipek bağladı,
Binlerce çiçekler gülerek açıldılar,
Dünyanın her tarafı misk ve amber kokusu ile doldu.
Yusuf Has Hacib (Kutadgu Bilig)**

Yusuf Has Hacib'i aslında bir devlet başkanlarının ve siyasetçilerinin muhakkak okuması gereken bir eserdir. Yusuf Has Hacib'i okumamış bir siyasetçi, siyasetçi değildir, Yusuf Has Hacib'i okumamış bir Türk devlet adamı, devlet adamı değildir. Gerçekten. Yusuf Has Hacib'in okunması gerekir. Bilhassa siyasetçiler ve devleti idare edenlerin okuması lazım.

Nevruzu Selçuklular ve Osmanlılarda kutlardı. Hatta bu konu ile ilgili şeyhülislam Ebu Suud efendinin fetvası şöyledir: "Mesele nevrul gününde zeyd müselleme eyü libaslarını giyüp yiyüp içse yaranlarıyla sahraya gitse, ism lazım gelirmü?"

Cevap: Nesne lazım gelmez, nevrul Mecusi (İslamiyet'e aykırı) değildir, nevrul sultanidir. (örfe var olan bir adettir)

Nevruzla alakalı Osmanlıda her ne kadar bazı karşı fetvalar olmuş olsa dahi asla, mesela böyle çok büyük Osmanlı'da zatlardan, büyük ulema asla Nevruz'a karşı bir fetva verme ihtiyacı duymamıştır. Sonradan bu Osmanlı'nın ilk zamanlarında, bunlar halkın kendi içerisindeki adet gelenek görenek olduğundan bunlara fetvaya bile gerek yoktu. Sonradan bunlara fetvaya sormaya başladılar. Bu da neden oldu biliyor musunuz? Hani kraldan fazla kralcılar vardır ya ota, böceğe, börtüye, uçan kuşa fetva isterler ya, bu onlardan kaynaklandı. Adam suya da fetva isteyecek neredeyse. Bunlar onlardan kaynaklandı. Allah bizi affetsin.

Soru:

Milli geleneklere bağlı biri olduğunuzu biliyoruz. Dergâhta neden Nevruz kutlaması yapılmıyor?

Normalde dergâhta Nevruz kutlamasının yapılmayışının sebebi aslında biz farkındaysanız bilmiyorum, nevrüzla Çanakkale şehitlerinin bizim Cepheye Sema yürüyüşü aynı zamana denk geliyordu. Bununla alakalı benim içimde hala daha şey var yani biz bu sene mesela biraz bu Çanakkale şehitleri zamanı yağmur çamur oluyor diye biz kara savaşlarının bittiği zamana aldık Cepheye Sema'yı. Ama biz biliyorsunuz, her sene mart ayında Çanakkale Savaşlarının olduğu zamanda Cepheye Sema'ya götürüyoruz. Hem Cepheye Sema'ya giderken aslında burada da Nevruzu kutlayabilecek haftamız kalmıyor. Bunu birazda Kocayayla şenliklerine doğru atıyorduk kendimizce. Hani böyle bir Kocayayla'da bir şenlik yapalım. Çünkü şenlik yapma, bu Türklerin kendi adet ve geleneklerinde vardır. Düğünlerini şenlik gibi yaparlar, belli bir gün yaparlar o günlerde şenlik yaparlar, böyle toplulukların kendince, aşiretlerin, öyle söyleyeyim, bir boyun kendi şenlik günleri vardır öyle yaparlardı. Ama bizim bu ara nedense bu tip şeyler işin doğrusu öteleniyor, biraz böyle sohbetler, dersler böyle ağır basmaya başladı ama vakti gelince söyleyeyim. Artık 2017 ile alakalı sohbet tarihleri ve sohbet düzenini tekrar gözden geçireceğim. Hatta bugün aklıma geldi geldi gitti söylemedim erken diye, 2017'nin programını kendimce yapayım bu tip sosyal faaliyetlere, sosyal günlere zamanımız kalsın diye düşünüyorum biraz. E bir tarafımda da böyle işte hadi şuraya da yetişelim, hadi buraya da gidelim, hadi burada da bir ders olsun, zikir olsun, bir tarafımda oradan ağır basıyor ama gerçekten bu bir yorgunluk değil ama biraz kendimize zaman ayırma gibi, bu tip hani sosyal ve milli kültürel hareketlere de zaman ayırmaya ihtiyacımız var gibi geliyor bana. Bu da bir iç, öz eleştiri olsun.

Nevruz kutlaması yapılmıyor.

Yani önümüzdeki seneye ben tekrar Çanakkale Cepheye Sema'yı gene Çanakkale gününe almaya karar verdim bu sene. Yani normalde kendi kendime dedim yağmursa yağmur, karsa kar, soğuksa soğuk, biz yine dedim Çanakkale Cepheye Sema'yı dedim yine aynı tarihlere alacağız dedim. Önümüzdeki sene Çanakkale şehirleri zamanı Cepheye Sema'yı gene aynı, yani artık 18 Marttan sonrası nesine geliyorsa inşaallah o zamana alacağız. Yine bizim nevroz kaldı. Bizim, soru sahibi, eğlenmeye zamanımız yok.

Soru:

Kocayayla şenliklerinin geçerli sebeplerden iptal edildiğini biliyoruz. Üç beş tane vatan haininin eylemlerine teslim olmayalım.

İnşaallah bu sene Kocayayla'yla alakalı teslim olmayalım, inşaallah yapalım. Yani böyle insanın içi de burkuluyor hani bir tarafta şehitler var, bir tarafta bombalar patlıyor ama gerçekten acılı bir durum. Bir taraftan diyoruz ki, bombalar patlarken, şehitler varken işte biz orda hani, bizimki eğlenti de değil aslında, bizimki bir milli kültürün uyanışı gibi bir şey. Eğlenti olup da vur patlasın çal oynasın yaptığımız yok. Zeybekler oynuyor, herkes milli, kendince yöresel kıyafetlerini giyip geliyor, böyle aslında bütün ülkenin renkleri bir yerde toplanıyor güzel oluyor. Bu sene bir Kocayayla yapalım inşaallah.

**Hey Rab! Çıkmam gerekti arşındaki kürsüye,
Mademki ilk demiri koymuştu Türk örsüne,
Mademki ilk kıvılcım sıçramıştı toprağa,
Hacer yoktu bir yeni büyüklük yaratmaya,
Doldurunca bir demir sapı Türkün elin,
Yere diktin demekti etten bir heykelini,**

...

**Ne çok gecikecekti insan olmakta insan,
Olmasa Türk ilk seven, ilk inanan, ilk yazan...**

A.Şengül Anadolu Ozanından

Çok güzelmiş ya...

**O saat,
Başka bir şey gelmez insanın aklına,
Boyuna sürtünür bana şehitler,
Doğrusu ben onlara dokunurum,
Kimisi sırt üstü yatar,
Açık ağzı kan içinde,
Kimi yüzükoyun,
Kimi diz çökmüş, mavzer elinde,
Öylece donup kalmış,
"Hey Allah'ım" derim kendi kendime,
Öldüreceksen beni böyle öldüreydin,
Elimde silah,
Diz çökmüş,
Yüzüm gâvura karşı.**

Nazım HİKMET

18 Mart Çanakkale zaferi, Millet olduğumuz gün Kutlu olsun...!

Âmin. Nazım Hikmet'in bir Mevlevi dervişi olduğunu unutmayın... Siyasi sebeplerden dolayı Nazım Hikmet'e öyle karşı cephede durmayın. Mevleviler aykırı insanlardır.

Bu araştırmadaki her şey alıntıdır.

Benim burada bir katkı ya da fikrimin olması benim haddime de değildir.

Sadece karşıt görüşlerinde olduğunu bunlarında delilleri ya da dayanakları olduğunu bilmemizi istedim. Belki kızacaksınız, bu böyle değil diye düşüneceksiniz amacım kafamızdaki acabaları silmek ve bu akşamki sohbette doğruyu bulabilmek. Hakkınızı helal ediniz.

Sen yanmazsan,

Ben yanmazsam,

Biz yanmazsak,

Nasıl çıkar karanlıklar aydınlığa.

N. Hikmet

“Hüküm yalnız Allah’ındır” (Yusuf/40)

“O, hükmüne kimseyi ortak etmez” (Kehf/26)

İslami ilimlerde görüşlerin, Kur'an ya da hadislere dayandırılması toplum açısından kabullenme şansını oldukça yükseltmektedir. Müslüman toplumlarda fikirler söylendikten sonra Hz. peygamber ya da Kur'an'a dayandırıldığı zaman tereddütsüz kabul görmekte ve ona muhalif fikir ileri sürmeye cesaret edilmemektedir. Bunu bilen bir kısım insanlar ondan faydalanmak isteyerek yapmak istediklerini Hz. peygamberin otoritesine dayandırmış ve bu amaçla rivayetler uydurmuşlardır.

Bunlardan bir tanesi:

“Benden hakka uygun bir hadis rivayet ederseniz söyleyeyim ya da söylemeyeyim onu alınız.” İBNÜL-CEVZİ (Mevdûât 1/157) İBN HACER (Lisanül-Mizan 1/454)

Ancak İbn Hacer, Ebu Hureyre'den merfu alarak bu rivayetin münker olduğunu belirtmiştir. İbn Hacer I/454

Ayrıca Hz. peygamberin mütevatir kabul edilen “Kim benim hakkımda kasten yalan söylerse cehennemdeki yerini hazırlasın.” El Buhari- Müslim- Ebu Davud. Hadisine ters düşer.

Hadis, lügatte söz, haber, sonradan vücuda gelen şey anlamındadır.

Bu çalışmanın amacı Kur'an ile ilgili yanlış anlaşılımları açıklamak ve Kur'an'dan delillerle düzeltmektir.

Çoğunluk tarafından benimsenen ve belli çıkarlar gereği korunan bu yanlışlar Kur'an öğretileri ile gelen bu zindeliği pasifliğe çevirmekle kalmamış Müslüman hayat tarzını tamamen değiştirmiştir. Şu an Müslüman dünyaya egemen olan “PASİF İSLAM” Kur'an tarafından sunulan “DİNAMİK İSLAM” ile taban tabana zıttır.

İslam'ın düşmanı olanların İslam adına dine soktukları yanlışların bir sonucu olarak günümüzde Müslümanlar; peygamberin yok etmek istediği ağırlıkların baskısı altındalar.

FİRAVUNLAR yani politik istismarcılar,

HAMANLAR yani din ve bilgi sömürücüleri,

KARUNLAR yani ekonomik sömürücüler Müslüman dünyada kontrolü ele geçirmiş durumdalar.

Bundan kurtulmanın ve İslam rönesansını başlatmanın tek yolu, Kur'an'ın İslam ile ilgili konularda kesin otorite olduğunu ve onun Allah'ın yeryüzündeki eksiksiz ve değişmez TEK MESAJI olduğuna inanmak gerekmektedir. KASHİF AHMED SHEHZADE (1998)

Kur'an peygamberin gün içindeki olağan konuşmaları ile vahiy olarak ona gönderilenler arasında net bir ayırım yapmıştır.

"Onlara bir ayet getirmediginde 'onu da şuradan buradan derleseydin ya' diye konuşurlar." (7;203)

Maide suresinin 48.ayetinde görüldüğü gibi peygamberin din alanında verdiği tüm hükümler Kur'an'a dayanmak zorundadır. Peygamber bu ayetlerden anlaşılacağı üzere dini anlatırken kendine ait hukukunu ya da öğretilerini değil Kur'an'ı anlatmak zorundadır. İnsanlar peygamberin kişisel fikirlerine ya da hukukuna değil Allah'ın yasasına boyun eğmelidir. Zaten elçinin anlamı da kendisine ait olmayan bir şeyi başkasına iletendir.

"Allah size kitabı ayrıntılı kılmış bir halde indirmişken Allah'ın dışında bir hüküm koyucu mu arayalım?" (EN-AM 114)

Bakara suresi 129.ayette geçen "Kendilerine kitabı ve bilgeliği öğretecek, onları temizleyip arındıracak bir Resul" ifadesinde de anlaşılacağı gibi elçinin tek görevi insanlara Kur'an'ı okumak değildir. Ancak bilgeliği öğrenmek için birçok farklı mezhep tarafından oluşturulmuş ve peygambere atfedilen geleneksel kitaplardan faydalanma fikri temelsizdir.

Peki bu durumda elçi kitabın bilgisini nasıl öğretti? Biz bu açıklamaları nerden bulabiliriz?

Kur'an şöyle diyor;

Allah Kur'an'ın kendi kendisini açıklayan bir kaynak olduğunu söyleyerek Kur'an'ı anlamak için başka hiçbir geleneksel kaynağa ihtiyacımız olmadığını belirtiyor.

"Bak, iyice kavrayıp anlamaları için ayetleri nasıl çeşitli biçimlerde açıklıyoruz." (6;45)

"BİZ KİTAPTA HİÇBİR ŞEYİ NOKSAN BIRAKMADIK." (6;38)

"BİZ ÖĞÜT ALACAK BİR KAVİM İÇİN AYETLERİ AYRINTILI OLARAK AÇIKLADIK." (6;126)

Devam edelim;

Hz. Ebu Bekir hadisleri toplamaya kalkanları şirkle suçlayıp cezalandırdı ve kitaplaşan hadisleri yaktırdı ve peygamberin ölümünden sonra şöyle dedi "Sizler Allah'ın elçisinden farklı hadisler naklediyorsunuz bu durumda sizden sonrakiler daha büyük anlaşmazlıklara düşecek. Allah'ın elçisinden hiçbir hadis nakletmeyin. Sizden hadis nakletmenizi isteyenlere deyin ki işte Allah'ın kitabı aranızda onun helalini helal kılın haramını haram görün." Zehebi; Tarikatül huffaz 1-3 Buhari cild 1

Hz. Ali de şöyle der;

"Yanında hadis sayfaları bulunan gidip onları yok etsin zira halkı helak eden olay, alimlerin naklettikleri hadislerle uyarak Kur'an'ı terk etmeleridir." İbn Abdülberr; camiül beyanil ilm sa. 234

Şu anki Sünni mezheplerin dayanağı hadis kitapları peygamberin ölümünden 2 asır sonra toplatılmıştır.

"Allahtan ve ayetlerinden sonra başka hadislerle mi inanacaksınız?" 46/6

Son söz ALİ ŞERİATİDEN:

"Dininizi iyi öğrenin yoksa yaşadığınızı din zannedersiniz."

Biz gene gelelim ŞEYHİ EKBER'E;

Arabî, fıkha karşı hadisi savunur fıkhnın özellikle kıyas yoluyla dini hayatı daralttığını düşünür.

Şeyh-i Ekber hadis için şöyle der

Hz. Muhammed en azim meclâ-yı ilahidir ve onunla, evvelkileri ve sonrakilerin ilimleri bilinir. Fütuhât II/171

Allah Resulü; Ben kıyamet gününde insanların seyyidi olacağım, dedi. Bunun sebebi Onun kemal derecesidir ve devam etti:

Eğer Musa hayatta olsaydı bütün risaleti ve şeriatıyla beni takip etmekten başka çıkar yol bulamazdı. Çünkü bana verilen hassalar daha önce hiçbir peygambere verilmiş değildir. Her peygamber sadece kendi risaletleri döneminde peygamber olmuşken ben Âdem DAHA ÇAMUR İKEN PEYGAMBERDİM" buyurdu. Fütuhât III/141

İbn Arabî'ye göre sünnet Hakk'a götüren bir tariktir. Allah Resulü "hevedan konuşmayacağına" (Necm 53/3) göre Onun hükmü de HÜKMULLAHTIR. O, Allahtan nakleden ve Allah'ta gördüğünün tebliğcisidir. Allah sırat-ı müstakimdedir. (Hûd 11/56) sünnet tarikattır, yoldur. Yoldan murad ise kendisi değil götürmek istediği gayesidir. İşte böylece sünnet semavatta ve arzda ne varsa kendisine ait olan Allah'ın sıratı olmuş olur. "Şüphesiz bütün işler Allah'a döner." (Hûd 11/23) demek ki sünnet sıratıdır ve o sıratın gayesi de Allah'tır. O halde Allah'a vasıl olmak isteyen salikin bu sırat üzere olması lazımdır. Lakin sırat bir vasıtaadır. Mazharın kendi nefsinde olan istidadı vasıtasıyla o mazharın zahirdeki ismine hükmedilir. (El-Fütuhât II/472)

Nitekim İbn Arabî hadis ilmine çok önem verir. Hadis ehlinin faziletlerini bildiren rivayetleri kabul eder, rey ehline ve şahsi içtihatlarına karşı hadisi ve muhaddisleri üstün tutar.

*Yalnız!!******

Onun bu ilimle ilgili kriterleri zahir ulemasıyla bazı farklılıklar da taşır. Fütuhât'ta bu şöyle ifade eder. "Bu ümmetin başlıca evliyası, Hakk'ın onda tecelliyatını ve de Mazhar-ı Muhammed ile Mazhar-ı Cibrail-i ikame ettiği kişilerdir. İşte bu mazhardan onlar Hazreti. Muhammed'in ahkamı meşruasını dinlerler ve o dinleme sonra velinin kalbine iner. Sonra akl-ı veli bunu akleder. İşte bu veli bunu mazhar-ı Muhammed'den tıpkı ümmete yapılan tebliğde hazır bulunur gibi alır. Ve kendine intikal ettirir. Bu ilmin sıhhati ilme'l yakin değil ayne'l yakindir.

Burası çok daha önemli şeyhi dinlemeye devam

Ravileri arasında uydurmacı var diye amelden men edilen bir zayıf hadis belki de aynı zamanda sahih bir hadistir. Belki o uydurmacı bu hadiste uydurmacılık fiilini gerçekleştirmemiştir. Bu muhaddisin kullandığı bu gibi ölçütleri de kabul etmekle beraber bir veli Hakikat-i Muhammediye'den onun ruhuna ilka edilenden bunu dinler.

İşte bir veli ilka edici ruhtan bir hadisi dinlediği zaman tıpkı Hazreti. Peygamberin fem-i saadetlerinden bizzat kendi kulaklarıyla bunu dinleyen ve tabiatıyla ilmen ondan hiçbir şüphe duymayan sahabe gibidir. Ama tabînin durumu böyle değildir. Çünkü o bu haberi zann-ı galib yoluyla almaktadır.

Ya da ravileri açısından bir hadis sahih sayılabilir ama aynı hadisi mükâşefe sahibi bir veli Mazhar-ı Muhammed'den gördüğü Hazreti. Muhammed'e (SAV) sorar o da bunu inkâr eder "bunu ne ben söyledim nede böyle bir hüküm verdim" derse o mükâşefe sahibi bu hadisin zayıflığına hükmeder ve her ne kadar ehl-i nakil rivayeti sahih olmasından dolayı bununla amel ederse o amel etmez. Bunun bir benzerini Müslim, Sahih'in başında zikretmiştir. Ayrıca bu mükâşefe sahibi kişi herkesin sahih zannettiği o hadisin senedinde uydurmacının da kim olduğunu suretiyle beraber görür ve bilir. El-Fütuhât II/356-362

Bu araştırmadaki her şey alıntıdır.

Benim burada bir katkı ya da fikrimin olması benim haddime de değildir.

Sadece karşıt görüşlerinde olduğunu bunlarında delilleri ya da dayanakları olduğunu bilmemizi istedim. Belki kızacaksınız, bu böyle değil diye düşüneceksiniz amacım kafamızdaki acabaları silmek ve bu akşamki sohbette doğruyu bulabilmek. Hakkınızı helal ediniz.

Baştan helal olsun.

Sen yanmazsan,

Ben yanmazsam,

Biz yanmazsak,

Nasıl çıkar karanlıklar aydınlığa.

N. Hikmet

Bu biraz Hazreti Mevlâna'nın değil miydi ya? Hoş, Nazım Hikmet'te kendisi bir Mevlevi'dir, dedesi bir Mevlevi şeyhidir. Selanik Mevlevihane'sinin şeyhidir Nazım Hikmet'in dedesi. Sonradan şiirleri değişmiştir. Nazım Hikmet'in öyle güzel şiirleri vardır. Geçenlerde bir tane şiiri paylaşmıştım.

"Hüküm yalnız Allah'ındır" (Yusuf, ayet 40)

"O, hükmüne kimseyi ortak etmez" (Kehf/26)

İslami ilimlerde görüşlerin, Kur'an ya da hadislerle dayandırılması toplum açısından kabullenme şansını oldukça yükseltmektedir. Müslüman toplumlarda fikirler söylendikten sonra Hz. Peygamber ya da Kur'an'a dayandırıldığı zaman tereddütsüz kabul görmekte ve ona muhalif fikir ileri sürmeye cesaret edilmemektedir. Bunu bilen bir kısım insanlar ondan faydalanmak isteyerek yapmak istediklerini Hz. Peygamberin otoritesine dayandırmış ve bu amaçla rivayetler uydurmuşlardır.

Bunlardan bir tanesi

“Benden hakka uygun bir hadis rivayet ederseniz söyleyeyim ya da söylemeyeyim onu alınız.” İBNÜL-CEVZİ (Mevdûât 1/157) İBN HACER (Lisanül-Mizan 1/454)

Ancak İbn Hacer, Ebu Hureyre’den merfu alarak bu rivayetin münker olduğunu belirtmiştir. İbn Hacer I/454

Ayrıca Hz. Peygamberin mütevatir kabul edilen “Kim benim hakkımda kasten yalan söylerse cehennemdeki yerini hazırlasın.” Buhari- Müslim- Ebu Davud. Hadisine ters düşer.

Hadis, lügatte söz, haber, sonradan vücuda gelen şey anlamındadır.

Bu çalışmanın amacı Kur'an ile ilgili yanlış anlaşılımları açıklamak ve Kur'an'dan delillerle düzeltmektir.

Çoğunluk tarafından benimsenen ve belli çıkarlar gereği korunan bu yanlışlar Kur'an öğretileri ile gelen bu zindeliği pasifliğe çevirmekle kalmamış Müslüman hayat tarzını tamamen değiştirmiştir. Şu an Müslüman dünyaya egemen olan “PASİF İSLAM” Kur'an tarafından sunulan “DİNAMİK İSLAM” ile taban tabana zıttır.

Evet buna katılıyorum. Daha öncekilere katıldığım gibi benim can damarıma vurduğu için burası buraya daha fazla katılıyorum. Son iki yüz yıldır, yüzelli-ikiyüz yıldır, bazen derslerde üçyüz yıla çıkarırım ya ben bunu, üç yüz yıldan beri İslam dünyası pasiftir. Her alanda pasiftir. Bakın, her alanda pasiftir. Her alanda pasifize edilmiş ve her alanda o pasifize edilmişliği kabul etmiş İslam dünyası ve bu pasifize edilmişlikten bir türlü silkelenip kurtulamıyor ve silkelenip kurtulmayı ümid ederken, silkelenmeyi düşünürken, hem batı emperyalistleri hem de onların içlerindeki uzantılarıyla tekrar değişik dertlerle, sıkıntılarla, oyunlarla, galelerle uğraşıyor ve bu o kadar çok ince işleniyor, o kadar güzel işleniyor, o kadar biz fark etmeyecek şekilde işleniyor ki, bunu biz uyuşturulduğumuzdan dolayı anlayamıyoruz ve saf Kur'an sünnet ve imamların içtihadının dışına çıkarıyoruz biz. Bu özellikle yapılıyor. Bakın bu özellikle yapılıyor. Mesela İslam dünyasında cihad kavramı diye bir şey kaldı mı? İslam dünyasında İslam hukuku diye bir kavram kaldı mı? İslam dünyasında İslami ölçütlere uygun ekonomi, siyaset, kültür, İslami ölçütlere uygun hukuk, İslam ölçütlerine uygun aile yaşantısı, sülale yaşantısı, devlet, din, toplum yaşantısı kaldı mı? Hayır. Evet, direkt pasifize bir Müslüman tipi var. Burada hani dinamik İslam-pasif İslam demiş ya ben onu İslam'la bağdaştırmıyorum, direkt pasifize olmuş Müslüman topluluğu var. Direkt pasifize olmuşuz, uyuşturulmuşuz, uyuşturulmaya devam ediyoruz. Uyuşturulmuşuz, uyuşturulmaya devam ediyoruz ve bizim başımızı kaldırmamızı istemiyorlar. Buna müsaade etmiyorlar içerden ve dışardan. İçerden dışardan derken ülke bazında söylemiyorum bunu, İslam dünyası bazında söylüyorum. Bütün La ilahe illallah Muhammeden Resulullah diyen toplulukların kendi başlarında duran devlet ve hükümetleriyle bağlantılı bu.

İslam'ın düşmanı olanların İslam adına dine soktukları yanlışların bir sonucu olarak günümüzde Müslümanlar; peygamberin yok etmek istediği ağırlıkların baskısı altındalar.

FİRAVUNLAR yani politik istismarcılar,

HAMANLAR yani din ve bilgi sömürücüleri,**KARUNLAR yani ekonomik sömürücüler Müslüman dünyada kontrolü ele geçirmiş durumdadır.**

Altına imzamı, mührümü değil, içimi dışımı basıyorum bunun. Bakın içimi dışımı basıyorum. Çok put vardır, Kur'an üç tane bize putu dillendirir: lat, menat, uzza. Çok put vardır, çok put ismi vardır müşrik Mekke'de ama Kur'an bize üç tane put ismi koyar: lat, menat, uzza. Menat: paradır. Ne diyor, karunlar yani yeni ekonomik sömürücüler. Bunların putu nedir? Menattır. Menata bakın, menat: Money, para. üç tane put, birisi firavunlar yani politik istismarcılardır, bu da nedir: lattir. Öbürkü ne? Hamanlar. Uzza. üç tane put ve üç tane şeytani güç. üç tane şeytani güç. Üçüyle alakalı lat menat uzzayla alakalı ayet-i kerime var ve üçüyle de alakalı hadis-i şerifler var. Ve ne yazık ki sadece Müslümanların problemi de değildir bu lat menat uzza, sadece firavunlar, hamanlar ve karunlar Müslüman dünyanın problemi değildir. Bu dünya insanlığının problemidir. Bu problem sadece Müslümanlara ait bir problem değildir. Siz Meksika'ya da gitseniz, Amerika'ya da gitseniz, Rusya'ya da gitseniz, Çin'e de gitseniz, Japonya'ya da gitseniz, dünyanın en ücra köşesindeki bir yere gitseniz sizin karşınıza üç tane güç çıkacaktır. Üç tane güç. Birisi siyasi güçtür. Siyasi güç. Hak ve hakikate dayanmayan, gücünü hak ve hakikatten almayan bir siyasi güçtür, zalimdir, firavundur. Bir siyasi gücün öyle ayakta durabilmesi için iki tane ayağa ihtiyacı vardır. İki tane ayağa. Bunun birisi paradır, birisi dindir. İnancıdır yani. Bu iki inancın üzerine oturur siyasi güç. Bu iki ayağın üzerinde yükselir. Hangi siyasi zalim güce giderseniz gidin bir ayağı dindir. Amerikan devlet başkanı devlet başkanlığına yemin ederken İncil'e yemin eder ama İncil'in bir tane hükmünü uygulayamaz. Avrupa devlet başkanları devlet başkanlıklarının hepsinde de İncil'e yemin ederler ama bir tanesi İncil'in hükmünü yerine getiremez ama İncil'e yemin etmesi lazım ki Hristiyan dünya aldansın. İkinci, ekonomidir. Avrupa, batının ve doğunun liderleri iki ayağın üzerine çıkar, öbürküsü de ekonomidir. Para. Dünyayı elinde tutan paratörler ancak birisini başkan seçerler ve seçtikleri adamın neyle iktidara geldiği önemli değildir o paratörlerin dediği istikamette hükümet ederler veya devletlerini yönetirler. Bakın Obama sekiz yıl boyunca Amerika'da sosyal politikalarını yerine getirebildi mi? Hayır. Herhangi birini senatodan geçirebildi mi? Hayır. Amerika'da açlara yemek, evsizlere ev söz vererek seçildi öyle değil mi? Evet. Yapabildi mi? Hayır. Yapamaz. Dediler ki, sen parayı dağıtamazsın. Evet. Bütün dünyaya bakın, bir analiz edin. İslam dünyasında örneğin Türkiye'de Kur'an'a el basarak devlet başkanı seçilen var mı? Hayır. İyi ki öyle seçilmiyorlar. Evet. İslam ülkelerinde Kur'an'a el basarak devlet başkanı seçilen var mı? Bütün Hristiyan dünya üç aşağı beş yukarı İncil'e el basarak seçiliyor öyle değil mi? Evet ama İslam dünyasında inandıkları dine el basarak göreve başlama yok bakın. Dimi? Amma çifte standart değil mi? Kendileri İncil'e el basarak göreve başlıyor. İslam dünyasına giydirilen elbisede çünkü İslam dünyasının hiçbir devleti İslam dünyasındaki kimselerin kendi elleriyle kurmuş devlet değildir. Hepsi de kurdurulmuş devlettir. Kurdurulurken de onlardan taahhüt alırlar, böyle yapacaksınız böyle yapacaksınız diye.

Bundan kurtulmanın ve İslam rönesansını başlatmanın tek yolu, Kur'an'ın İslam ile ilgili konularda kesin otorite olduğunu ve onun Allah'ın yeryüzündeki eksiksiz ve değişmez TEK MESAJI olduğuna inanmak gerekmektedir. KASHİF AHMED SHEHZADE (1998)

Bir tek Rönesans denen şeyin altını çiziyorum. İslam Rönesans'ı denilen şeyin altını çiziyorum. Sebebi şu, eğer bu gayet makul malum gerçekten dini algıyı yenilemek ise buna katılıyorum. Ama rönesans malum Fransa'dan gelme bize, Avrupa'dan gelme. Rönesansta İslam'ın herhangi bir hukukunu değiştirmeye gücünüz yetmez ki. Onlar İncil'in belirli hükümlerini değiştirdiler, İncil'in hukukunu kaldırdılar örneğin. Sizin İslam'ın hukukunu kaldırma, sizin ayetleri ortadan kaldırma, ayetleri hukuksal açıdan başka bir yere çekme nokتانız yok ki. Burada din tamamlanmış. Bugünkü Hristiyan aleminde papanın İncil'den herhangi bir hüküm kaldırmaya, herhangi bir hükmü değiştirmeye, İncil'in herhangi bir hükmünü geçersiz kılmaya hakkı var. İslam dünyasında bu hak hiç kimsede yok. O yüzden rönesans yapmanız mümkün değil. Kur'an'ı yeniden anlaşılır hale getirmek, yeniden içtihatlar çıkarmak müteşabihler üzerinde, mümkün ama hukukunu değiştirmeniz, hukukunu bu noktada ortadan kaldırmanız mümkün değil. Kaldı ki İslam hem akleder hem hükmeder hem de cezalandırır. Bunun üçünü de Kur'an kendi üzerinde toplar. Kur'an akletmeyi başkasına, hükmetmeyi başkasına, akledip hükmettikten sonra cezayı bir başkasına yönlendirmez. "Bugün dininizi tamam ettim" demiş, bugün dininizi tamam ettiyse siz, örnekliyorum bunu, evlenirken bir hükmü kaldırmanız mümkün değil, boşanırken bir hükmü kaldırmanız mümkün değil, mesela miras hukukunda bir değişiklik yapmanız mümkün değil, sizin İslam'ın içerisindeki genel hukuklarda bir değişiklik yapma imkânınız yok. Birisi Allah adına, Allah adına bir hükmü kaldırmaya, bir hükmü bu noktada yok etmeye hakkı yok. Bu yazının başındaki hüküm yalnız Allah'ındır sözü bütün her yerde önümüze gelir bizim. Birisinin kendi kafasından hükmedecek noktası yoktur çünkü, birisi "Bence böyle olmalı" diyemez, şöyle diyebilir kendince "Ben bu ayeti böyle anlıyorum" ama bu müteşabihler üzerinde olur. Sizin ibadetler üzerinde hükmetmeye hakkınız olmaz, namaz namazdır nesini değiştireceksiniz rönesans olarak? Secdeyi mi değiştireceksiniz, kıyamımı değiştireceksiniz, rükûumu değiştireceksiniz? Hayır. Çünkü İslam dünyasında rönesans hareketleri bunları getirdi bizim önümüze. O yüzden rönesansın altını çiziyorum. Eğer yok gerçekten Kur'an ve sünneti analiz etmek, bu noktada müteşabihlerle alakalı ve toplumla alakalı meselelere yeniden içtihat etmekse buradaki bu sözden ama rönesans kelimesi olmadı. Bir de işin en ilginç tarafı şu, şunun da altını çizmek istiyorum; İslami meseleleri İslami hadiselerle çözüm getirirken İslam mütefekkirleri batıdan gelme, batıdan gelme, batı standlı termolojiyi kullanmaktan uzak durmaları gerekir. Sebebi şu: hastalığımız bize aittir, tedavisini de bizim oluşturmamız gerekir. Zaman üçyüz yıldan beri görüldü ki İslam dünyasındaki hastalıkların tedavisi ne yazık ki batından olmadı. Batı ve batıcı düşünce bizi tedavi etme yoluna gitmedi. Batı ve batıcı düşünce bizi daha da batırmaya, bizi daha fazla bu noktada emperyalist düşüncelerini bizim üzerimizde daha fazla etkili oldurmaya, daha fazla soymaya, daha fazla ütmeye daha fazla sömürmeye dayalı oldu. Mesela İslam dünyasında bütünüyle Kur'an ve sünnet

anlaşılmaz hale geldi. Anlaşılmaz hale gelmesinin sebebi İslam dünyasına dayatılan eğitim sistemidir. İslam dünyasına dayatılan eğitim sistemidir. Bunda İslam dünyasının kendi kabahati yok mudur? Birinci kabahati, en fazlası ona aittir. Siz üretemezseniz birilerinin ürettiği mala, birilerinin ürettiğine muhtaç olursunuz. Bu fikirde de aynıdır, bu teknolojiye de aynıdır, bu tarımda da aynıdır, bu insanda da aynıdır. Hepsinde aynıdır. Siz uçak üretemezseniz birisinin uçağını alırsınız. Birisinin uçağıyla da kendinizi koruyamazsanız. Siz üretemezseniz birisinin tankını alırsınız. Birisinin tankını aldığınızda da o tanka bir tane çip koyarlar, istediği kimseyi vurursunuz, istemediği kimseyi vuramazsınız. Bir çiple sizin tankınızı bağlar. Adam Avrupa'dan nakış makinası getiriyor, çipi Almanya'da. Nakış makinası çipi Almanya'da. Arıza yaptığında Almanya'ya sinyal veriyor. Almanya'da bilgisayarın başındaki kimse arızayı gideriyor, senden arızayı giderince de parayı alıyor. Siz arızayı o fabrikadan olup olmadığını tespit edemiyorsunuz. Adam otursa kendince program yazmış olsa her makine belirli bir zamanda altı ay sonra, sekiz ay sonra, on ay sonra şu arızayı verecek diye o programı yüklese her makine o arızayı verecek. Siz üretmediniz ki. Sizde o makine arıza yaptığında firmaya sinyal gidecek firma sizi arayacak, mail atacak diyecek ki makinanızda arıza var ücreti bu kadar, siz o ücreti yatırıyorsunuz onların hesabına, adam oradan oturduğu yerden sizin makinanızı düzeltiyor. O para gitti. Siz Mercedes'in fişini takıyorsunuz, fiş Almanya'ya gösteriyor. Almanya'ya gidiyor bilgiler, online haberleşiliyor. Fikir de aynı. Siz üretmiyorsanız adam size paketlenmiş fikir üretmiş gönderiyor size. Siz diyorsunuz ki, ben bununla kurtulurum. Adamın işi yok sizi kurtarmak için size enteresan fikirler getirecek. Evet İslam rönesansının altını çizdik, geri kalanının evet, tek mesaj olduğuna inanıyoruz.

Kur'an peygamberin gün içindeki olağan konuşmaları ile vahiy olarak ona gönderilenler arasında net bir ayırım yapmıştır. Eyvallah.

"Onlara bir ayet getirmediginde 'onu da şuradan buradan derleseydin ya' diye konuşurlar" 7.sure, ayet 203

Maide suresinin 48.ayetinde görüldüğü gibi peygamberin din alanında verdiği tüm hükümler Kur'an'a dayanmak zorundadır. Peygamber bu ayetlerden anlaşılacağı üzere dini anlatırken kendine ait hukukunu ya da öğretilerini değil Kur'an'ı anlatmak zorundadır.

"O ne konuştuysa hevai hevesinden konuşmadı" ayet-i kerime. "O ne dediyse Allah'ın emrini dedi" ayet-i kerime. Burada Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin din adına konuştuğu her şey vahiy noktası.

İnsanlar peygamberin kişisel fikirlerine ya da hukukuna değil Allah'ın yasasına boyun eğmelidir.

İnsanlar peygamberlerin kişisel hukukuna boyun eğmiyorlar. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin bu noktada kişisel hukuku yok. Allah peygamberi kendine seçmiş, dinin, İslam dinin üç tane merhalesi var diyelim: iman, ibadet, ahlak. Bunun üçüyle alakalı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin sözlerini baz almış İslam dünyası. Uygulanış sözlerini baz almış. Mesela biz Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin günlük yaşantısında örneğin, filancaya giderdi, bizde öyle filancaya gitmiyoruz ki. Gitmemiz mümkün değil.

Hadisleri böyle algılamamızda mümkün değil. İslam dünyasında hadisleri zaman zaman böyle algılayanlar olmuş ama genel yapı böyle algılamamış hiç. Mesela mezhepler incelendiğinde, ayakta duran mezhepler olarak söylüyorum, İmam-ı Azam'ı inceleysek, İmam-ı Azam'ın bu noktada içtihatlarını incelemiş olsak, İmam-ı Şâfiî, İmam-ı Maliki'nin, İmam-ı Hambeli'nin içtihatlarını inceleysek, iman-ibadet-ahlak noktasında, hepsi de bu hadisede kendilerine örnek aldıkları hadisleri Müsnedlerinde toplamışlar. Abdestle alakalı, namazla alakalı Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin davranış biçimlerini bu Müsnedlerinde bulmanız mümkün ama bütün hadisleri göz önünde bulunduracak olursanız Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri elini yıkamış yemekten önce. Yemekten önce elini yıkamak sünnet olmuş. Yemekten sonrada elini yıkamış, görmüşler elini yıkadığını, o da sünnet olmuş ama bu dinin farzı olmamış. Buradan bir hüküm çıkmamış. Bakın buradan bir hüküm çıkmamış ama "Namazı kılacak olanlar yüzlerini yıkasınlar, kollarını yıkasınlar, başlarını mesh etsinler, ayaklarını da." Ayet-i kerime bu ya "Ayaklarını da". Burada "Başlarını mesh etsinler, ayaklarını da" kısmından mesh etmemiş Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ayağını mesh etmemiş. Ya? Yıkamış. Şimdi bir kısım kendince hadisleri böyle karşı gelerekten, ben Kur'an'ı yaşarım sadece, diyenler ayağını mesh edecek hani çorabın üstüne de mesh ediyorlar ya veyahut ta adam işte ayakkabısının üstüne mesh ediyor veyahut ta ayağının üstüne mesh ediyor. Bir de bunu yaparken, ben Kur'an'a uyuyorum diyor. İyi, Kur'an'a uyduğunu söyleyen kimse, başında şapka varken mesh ediyor musun? Başında takke varken mesh ediyor musun? Başını çıplak mesh ediyorsun ayağını neden çıplak mesh etmiyorsun? Madem Kur'an'a uyacaksın, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin ayağını yıkadığına uymayacaksın. Mütevatir, bütün ashop ayağını yıkamış. Peki sen Kur'an'a uyacağım derken başını mesh ettin, ayağını mesh ederken çorabını neden çıkartmadın? Kur'an da çorabın üstüne mesh edilir yok, Kur'an da ayakkabının üstüne mesh edilir yok, Kur'an da mestin üstüne mesh edilir de yok. Kur'an'daki tabir şu "Ellerini dirseklerine kadar yıkasınlar, yüzlerini yıkasınlar. Başını mesh edip ayaklarını da" diyor, orada kesiyor. İyi, ayağını mesh ediyorsun sivri zekâlı, çıkar çorabını da ayakkabını da mesh et. Yoksa Kur'an başınızı mesh edin dedi, başınızı. Takkenizi değil, sarığınızı değil, kafanızdaki örneğin poşunuzu değil. Başınız mesh ettin mi? Mesh ettin. Başını mesh ettin. Ayağını neden çorabın üstüne mesh ettin? Derdin Kur'an'a uymak değil, derdin senin nefsine uymak. Bakın burada özellikle var bu. Birileri çıkıyor Kur'an mesh edin dedi diyor, aslında "Başını mesh et ayaklarını da" diyor. Eyvallah. Burada Hazreti Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin uygulaması: ayağını yıkamış. İyi, Kur'an bana yeter diyenler, ayağınızı çorabınızda çıkarın mesh edin. O zaman diyeceğim ki ben aaa tamam ya. Yok, onun derdi şu, çorabın üzerine mesh edecek, ayakkabının üzerine mesh edecek. Onun derdi bu. Hadi, Kur'an böyle diyor, çıkar çorabını da mesh et. Peki, mesh etmeyi nasıl mesh edeceksin? Ayağının altını mesh edeceksin? ayağının üstünümü mesh edeceksin? ayağından kasıt ne? Nereye kadar mesh edeceksin? Neresini mesh edeceksin? Birisi baş parmağına üzerine mesh ederse? Birisi altına mesh etti, birisi üstüne mesh etti. Biri dedi ki benim aklıma göre altına mesh etmemiz lazım, birisi dedi ki, yok üstüne

mesh etmemiz lazım, öbürkü dedi ki yok yanına mesh etmemiz lazım, öbürkü dedi ki yok içine mesh etmemiz lazım. Hangisi doğru? Başı mesh edecek, biri dedi ki başıma ben parmağımla bir tane ip çizdim mesh ettim, birisi dedi ki iki parmakla mesh ettim, birisi dedi ki üç parmakla mesh ettim, birisi dedi ki yok sizinkilerin hepsi de olmadı, ne oldu? Baş parmağınızla mesh edeceksiniz, öbürkü dedi ki, olmaz kardeşim ne alakası var, iki elin var iki elinle birden mesh edeceksin, altı parmakla mesh edeceksin, öbürkü de dedi ki -9 un katı ya adam, vardı ya 19 un katları- öbürkü de dedi ki: 19 sefer mesh edeceksin. Çıkın hadi işin içinden. Çıkamıyorsunuz değil mi? Evet bunu kimse çıkamıyor. Adam gelmiş bana taslayacak ya “Ben mesh ediyorum” diyor, “Nereyi mesh ediyorsun?” dedim, “Nasıl yani?” dedi, “Basbaya” dedim “Nereyi ve nasıl ve nereni mesh ediyorsun?” Bu durdu. Ona birisi demiş ya, kulağına üflemiş: Sana Kur'an yeter hadislere gerek yok, zaten hadislerde sahih değil. Öyle diyenlerle hemen kafirlerle alakalı ayetleri indiriyorum ben onlara. Hadi savaşın, diyorum. Ayetler var savaşmakla alakalı. Kalıyor bu. Kardeş ayet bu, ne duruyorsun? Sana Kur'an yetmiyor mu? Evet. Hadi savaş. Çık yola. İman ettin mi bu kitaba? Ettin, bana Kur'an yeter deyip duruyor musun? Evet. Hadi kardeşim. Yok. Ne derdin? Ses yok. “Ben senin küfrüne fetva verir de seni öldürürsem beni durduracak olan kim şimdi?” “Nasıl?” dedi, “Basbaya” dedim, “Senin küfrüne fetva verip senin malına el koyarsam?” Çünkü ayette var. Ses yok. Neden? Peygamber'siz Kur'an'ı, Peygamber'siz Kur'an'ı anlamamız ve yaşamanız mümkün değil. “Bana göre böyle” Ya sana göre öyle olduktan sonra ben Peygambere göre yaşarım daha iyi. Neden sana göre yaşayayım? Bana göre de böyle. Senin aklın benden fazlamı o zaman?

İnsanlar peygamberin kişisel fikirlerine ya da hukukuna değil Allah'ın yasasına boyun eğmelidir.

Eyvallah ama tekrar söylüyorum burada, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin lokmayı ağzında kaç sefer çiğnediğinden biz hüküm çıkartmıyoruz. Biz ne yemeği yerdı ondan hüküm çıkartmıyoruz. Hazreti Mevlâna'nın güzel bir sözü var ya, geliyor bir kimse diyor ki bir tek kuşağını öğreneceğim diyor, kuşağını nasıl sarardı? Diyor: Bütün her şeyimi Peygamber'e benzettim sallallahu aleyhi ve selleme, kuşağını nasıl sarardı? O da diyor ki: Sen onun sardığı gibi kuşağı da sararsan aynen ebu cehile benzersin diyor. Evet, önemli olan Peygamber'in hukukuna ve ahlakına bakmak.

“Allah size kitabı ayrıntılı kılmış bir halde indirmişken Allah'ın dışında bir hüküm koyucu mu arayalım?” (EN-AM 114)

Evet. Allah size bir kitap göndermiş. Kitapla beraber bir peygamber, Bakara ayet 151. Peygamberle beraber bir hikmet göndermiş, Bakara ayet 151 ***“Nitekim içinizden size bir peygamber gönderdik”*** İçinizden bir peygamber gönderdik, ***“O size ayetlerimizi okuyor”*** O size ayetlerimizi okuyor yani Kur'an'ı okuyor, ***“Sizi temizliyor”*** Sizi temizliyor, ***“Size kitabı ve hikmeti öğretiyor”*** Size kitabı ve hikmeti öğretiyor ***“Size bilmediğiniz şeyleri öğretiyor”*** Üçüncüsü ne? Size bilmediğiniz şeyleri öğretiyor. Bakın dikkat edin: 1- Size kitabı öğretiyor 2- Size hikmeti öğretiyor 3- Size bilmediklerinizi öğretiyor. Dikkat edin. Kur'an'a uyuyoruz diyenler duyun. Peygamber'e tabi olmayacağız, hadislerini reddediyoruz diyenler duyun.

Peygamber'in sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin dört tane vazifesi çıktı. 1- Size kitabı anlatıyor 2- Size hikmeti anlatıyor 3- Size bilmediklerinizi öğretiyor 4- Sizin arınmanızı ve temizlenmenizi sağlıyor. Peygamber bakın size sadece kitabı anlatmıyor. Peygamber sadece postacı değil, kitabı getirdi gidiyor. Öyle değil. Kur'an'a mı uyuyorsun? Evet kardeşim, gel bakayım buraya otur karşıma. Peygamberin üzerinde 4 tane vazife var: Sana Kur'an'ı öğretiyor 2- Ayetle sabit, sana hikmeti öğretiyor. Hikmeti. 3.sü: Sana bilmediklerini öğretiyor. Bugün konu çakıştı bugünkü sohbet konusu buydu, sana bilmediklerini öğretiyor. Kardeşim Kur'an meselenin anayasası. Senin bilmediklerin var? Senin bilmediklerin var. Ya bu Kur'an'ın dışında mı? Ya kardeşim bilmediklerin var. Bu Kur'an'la beraber, Peygamberle beraber gelmiş sana. Sana Peygamber bilmediklerini öğretiyor. Sen yemek yemezden önce ellerini yıkamayı bilmiyordun, bedeviydin, çöldeydin. Sen çok afedersin, devenin bokunu karıştırdıktan sonrada gidip yemek yiyordun, bilmiyordun ellerinin yıkanacağını. Sen bilmiyordun mescitte ibadetin nasıl yapılacağını. Sen çünkü bilmediğinden dolayı mescide geldin işedin. Bedevinin birisi geldi mescide işedi. Evet iman etmiş adam, Müslüman. Mescide işenmeyeceğini bilmiyordu. Geldi işedi adam. Ne yaptı? Ona gitti tebliğ etti hadisle sabit. Sen şimdi bu hadisi attın kenara mescitlere işenmeyeceğini bilmiyorsun gittin bir Hristiyan'ın kilisesine işedin. Bize Kur'an yeter kardeşim biz kiliseye işeriz. A yok ya bütün Müslümanların hepsi de entelektüel. Ne alakası var kardeşim cahil Müslüman yok mu? Var. Adam çok af edersiniz denize işiyor. Denize işenmeyeceğini kim söyleyecek bize? Bir göle işenmeyeceğini kim söyleyecek? Biz şöyle diyeceğiz şimdi, ya ne alaka bu insanlık değil mi? Kardeşim, insanlık değil mi deme. Millet havuza işiyor. Onu durduracak olan bir şey lazım. Polis mi koyacaksın? Bilmediklerini öğretiyor. Size basit gelebilir bunlar ama bilmediklerini öğretiyor. Bir kimse gitti, sahabe, adamın koyunlarına el koydu "Kafirsın sen" dedi. Adam "Ben Müslümanım" dedi onlar ısrar etti "Hayır siz kafirsınız". Koyunlarına el koyup geldiler. Adam koşa koşa geldi. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri dedi ki "Siz ticaretin dışında bir kimsenin malını yiyemezsiniz. Ya kendiliğinden verecek ya da ticaret edecek." Gitti bir kimse, kafirin malı, dedi gitti el koydu. Kim durduracak bunu? Ayet yok bunu durduracak. Gayri Müslimlerin mal emniyetini sağlayacak ayet yok. Gayri Müslimlerin can emniyetini sağlayacak ayet yok. Hadislerle sağlanıyor bu.

Bakara suresi 129.ayette geçen "Kendilerine kitabı ve bilgeliği öğretecek, onları temizleyip arındıracak bir Resul" ifadesinde de anlaşılabileceği gibi elçinin tek görevi insanlara Kur'an'ı okumak değildir. Evet. Ancak bilgeliği öğrenmek için birçok farklı mezhep tarafından oluşturulmuş ve peygambere atfedilen geleneksel kitaplardan faydalanma fikri temelsizdir.

İyi, ne yapacağız şimdi? Otursun bütün İslam dünyası -gerçekten de buna ihtiyacı var- yeniden içtihat etsin, kabul ediyorum. İyi ama geleneksel kitaplardan faydalanmak derken hangi kitaplardan bahsetti? Geleneksel kitapların içerisine hadisleri de koyduysa ne yapacağız şimdi? Eğer geleneksel kitaplar dediği İmam-ı Azam'ın El-İhtiyar'ıysa, İmam-ı Şâfiî'nin mezhebiyse, İmam-ı Malik'in İmam-ı Hambel'in mezhebi öğretileriye kabul ediyorum. İchtihat noktasından hepsinin de elden geçmesi lazım. Gerçekten geçmesi lazım. Bakın gerçekten geçmesi lazım ama

bu elden geçirilirken mezheplerin batılılaşma korkusu var bende. Yani bu elden geçirilirken yeniden içtihat edilirken emperyalist batının güdümünde bir içtihat olursa o zaman ne yapacağız? Onlar nasıl Tevrat'ı, nasıl İncil'i tahrif ettilerse İslam'ı da tahrif etme noktasında böyle davranırlarsa ne yapacağız? Önlem olarak ne alabiliriz? Bakın İslam dünyasında en büyük problemlerden birisi bu meseleleri konuşan insanların batı standında, batı standardında, batı medyasında, batı tarafında konuşmaları. Bizim yanımızda konuşmuyorlar bunları, bizle beraber konuşmuyorlar. Bunu örneğin fazlul rahmandan konuşuyorlar, örnekliyorum. Bu konuşanların hepsi de gidip batıya yerleşmişler. Hepsisi de gitmiş kimisi Amerika'ya yerleşmiş, kimisi İngiltere'ye gitmiş yerleşmiş oradan gönderiyorlar bize. Yani, birebir bizim içimizde yaşayarak bizim içimizdeki çarpıklıkları, sıkıntıları bizim içimizdeki yaşanmayanları, yaşananları bilmiyorlar ki. Bu insanlar ne yaşıyorlar, hangi baskı altındalar, hangi problemlerin içerisinde yaşıyorlar bilmiyorlar ki. Yani sırça köşkte oturup Amerika'da oturup Amerika'dan ilim tahsil edipte Amerika'dan ahkam kesmek kolay. Gel kardeş. Şuradaki ilahiyat fakültesindeki profesörler dahi bir geceden bir geceye gelip de ya burada bu millet toplanıyor burada bir şey yapıyorlar, ya bi gelelim inceleyelim araştıralım bir ne yapıyorlar ne ediyorlar bir araştırma konusu yapın. Verin talebelere bir araştırma verin. Böyle bir dertleri yok ki bunların. Bunlar oturdukları yerde sufilere laf söyle, cemaatlara laf söyle, tarikatlara laf söyle, şeyhlere laf söyle, oraya gidenlere laf söyle, herkese laf söyle. Bir tek kendileri doğru. Kendilerinden başka doğru yok. Diyanetçilerde üç aşağı beş yukarı öyle. Onlarında kendilerinden başka doğruları yok. Hiç bakmıyorlar ki biz çok doğruyuz da bizi neden dinleyen yok? Ona da bakmıyorlar. Bir hocanın birisine öyle dedim "Hocam her cumartesi gel sohbet ver bir yarım saat sen", "Her cumartesimi?" "Her cumartesi", "Her cumartesi gelemem" "Ya Allah rızası için gel" dedim "Ne var bunda?" Öyle bir şey yok ki. Bakıyor, para var mı? Gidiyor bir yerde konuşuyor yarım saat ne kadar para alacağını düşünüyor. Parasız konuşmuyorlar zaten. Hem para vereceksin hem gelecek seni dövecek. Durumları bu.

Peki bu durumda elçi kitabın bilgisini nasıl öğretti? Biz bu açıklamaları nereden bulabiliriz?

Kur'an şöyle diyor;

Allah Kur'an'ın kendi kendisini açıklayan bir kaynak olduğunu söyleyerek Kur'an'ı anlamak için başka hiçbir geleneksel kaynağa ihtiyacımız olmadığını belirtiyor.

"Bak, iyice kavrayıp anlamaları için ayetleri nasıl çeşitli biçimlerde açıklıyoruz." (6;45)

"BİZ KİTAPTA HİÇBİR ŞEYİ NOKSAN BIRAKMADIK." (6;38)

Elhamdülillah hiç eksiklik noksanlık yok uymak isteyene. Hiç yok hem. Cenâb-ı Hakk ayetlerini o kadar açmış ki ancak kör olan göremez. Ancak körler göremezler. Ayetler çok açık. Cenâb-ı Hakk demiş "Allah'a itaat edin, resulüne itaat edin, sizden olan emir sahiplerine itaat edin" Haydi. Ayet çok açık "Allah'a itaat edin" Ne anladınız? Kur'an. "Resulüne itaat edin." Ne anladınız? Yok yanlış anladınız, eksik anladınız. Bu anlayışınız doğru değil. Ya? Ya Resulüne itaat edin dediği şey yani O size Kur'an getirdi ya, Resulüne itaat etmek demek Kur'an'ını getirmek demek. E

Allah'a itaat edin ne demek? Allah boş iş mi, boş kelam mı konuştu? Madem Allah'a itaat etmek Resulünün getirdiği kitaba itaat etmekse Allah'a itaat edine gerek yoktu o zaman Resulüne itaat edin. Ne getirdi Resul? Bir kitap getirdi. E anladık, sizden olan emir sahiplerine itaat edin. Bu ne? Haydi bir şey daha çıktı, Allah'a itaat yetmedi, Resulüne itaat yetmedi, bir de sizden olan emir sahiplerine itaat edin. Kim bu? Kitap apaçık, ayet apaçık. “Kim Allah'ın hükmüyle hükmetmezse kafirlerin ta kendileridir.” Kim bunlar acaba ya? Allah'ın hükmüyle hükmetmezse. Başka bir ayet-i kerimede “Zalimlerin ta kendileridir.” “Allah'ın hükmüyle hükmetmeyenler zalimlerin ta kendileridir.” E “Allah'a itaat edin, resulüne itaat edin, sizden olan emir sahiplerine itaat edin” Bu Allah'ın hükmü mü? Hükmü. Bu hükmü kabul etmeyen kafirin ta kendisi oldu mu? Oldu. Hadi “Resulüne itaat edin” bütün profesörler, bütün fazlul rahmancılar, 19 cular, 18 ciler, uçanlar kaçanlar, yan yatanlar çamura batanlar, gelin kardeş ya Allah'a itaat edin, Resulüne itaat edin, sizden olan emir sahiplerine itaat edin. 3 tane itaat noktası çıktı. 3 tane itaat noktası. Allah'ın hükmüyle hükmetmeyenler de kafirlerin ta kendileridir. Allah'ın ayet-i kerimesi. Hükmedin. “Resulüne itaat edin” den ne anlayacağız? Eğer derse ki bir kimse, öyle diyorlar ya, ya Resul işte kitabı getirdi, e Allah'a itaat edin ne oldu? Ben kendi kafamdan Allah'ı konuşturur da Allah'a itaat ediyorum deyip de senin boğazını sıkarsam ne olacak? Bakın ayet-i kerimeyi söyledik ne dedik: Allah'ın hükmüyle hükmetmeyenler kafirlerin ta kendileridir, zalimlerin ta kendileridir. İyi kardeş kabul ettik ayet-i kerimeyi ne kadar güzel en baştaki söz “Hüküm yalnız Allah'ındır. O, hükmüne hiç kimseyi ortak etmez.” O hükmüne kimseyi ortak etmez. Allah'a itaat emri verdi, resulüne itaat emri verdi, sizden olan emir sahiplerine itaat emri verdi. Emri O verdi, kimseyi kendine ortak etmedi: Onun hükmüyle hükmetmeyene de kafirin ta kendisi. Ayet bu. Bana “Resulüne itaat edin”i açıklasın bir kimse. Bana “Sizden olan emir sahiplerine itaat edin” i de açıklasın. Bir de oraya nokta koymuş “Sizden olan” Sizden olan. Sizden olan yani Allah'a itaat eden, Resulüne itaat eden. Bu ikisine itaat etmiş olacak sizden olması için. Eğer Allah'a itaat etmiyorsa Resulüne de itaat etmiyorsa bizden değil. Yürü git yavrum, çayda mı oynarsın, çıra mı oynarsın, kumda mı oynarsın bizi ilgilendirmiyor. Neden? Sen Allah'a ve Resulüne itaat edeceksin. Sen Allah'a ve Resulüne itaat edersen ben sana itaat edeceğim. Başka ayet-i kerimede de ne diyordu “O size Kur'an'ı anlatıyor, hikmeti getirdi, birde bilmedikleriniz öğretti” Sen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin hadislerini nereye koyacaksın şimdi? Nereye koyacaksın? Batılların işine gelmiyor bu, emperyalistlerin işine gelmiyor bu. Bu, dini yaşamak istemeyenlerin işine gelmiyor. Bu, sömürgeci firavunların, karunların işine gelmiyor. Bu işlerine gelmiyor çünkü. Resulüne itaat edin orda durduğu müddetçe dini eğip bükemeyecek çünkü. Resulüne itaat duruyor orda, sizden olan emir sahipleri duruyor orda. Neden rönesans diyor? Rönesans dediği ne biliyor musunuz, asıl bu ayeti değiştirecek. Asıl değiştireceği bu. Rönesans dediği, İslam'ın hukukunu değiştirecek. Çünkü zina haram orda duruyor, içki haram orda duruyor, uyuşturucu haram orda duruyor, eşcinsellik haram orda duruyor, hukuku da duruyor. Eşcinseller katledilir hukuku orda. Nasıl? Basbaya. Hazreti Ali Efendimiz katl fetvasını vermiş. Yok, geleneksel kitapları attık, ne yapacağız? Eşcinseli katletmeyeceğiz. Ne yapacağız?

Evlendireceğiz onları. İleri demokrasi bu çünkü. Bunun için ne yapmak lazım? Geleneksel kitapları atmamız lazım. Yani bütün kurul toplanmış sahabelerin hepsi de. Demişler ki kim içtihat edecek buna? Ne yapmamız lazım? Ayet-i kerimeye Hazreti Ali radiyallahu anh hazretleri mana veriyor. Diyor ki “Lut aleyhisselamın kavmini Cenâb-ı Hakk böyle cezalandırdı, eşcinsellerin de böyle cezalandırılması lazımdır” deyip hükmü veriyor. Bütün aleviler ayağa kalkıyorlar, Hazreti Ali böyle diyemez. Açın geleneksel kitapları okuyun. “Ben ilmin şehriysem Ali de kapısıdır.” O vermiş fetvayı. Ne yapacağız şimdi? İleri demokrasi lazım, ne yapmak lazım, Kur'an'da rönesans yapmamız lazım, İslam'da rönesans yapmamız lazım. Ne lazım? Ya bu hukuk olmuyor. Sen zinaya diyorsun ki, haram, eğer evli olursa recmedilir, bekar olursa seksen-yüz değnek vurulur, bunun Kur'an'da hükmü yok, biz zinayı kaldıralım. Ne yapalım? Yüz değnek vuralım. Hadi vurun. Sen dedin ki Kur'an'la hükmedeceğim, iyi hükmet kardeş, yüz değnek vur. Vur değnek yüz tane. Allah'ın hükmüyle hükmetmeyenler kafirlerin ta kendisidir. Bu memlekette genelevleri neden duruyor o zaman? Kim bunları ayakta tutuyor? Kim bunları çalıştırıyor? İçki içmek haram, sarhoş bir kimse dolaşırsa bilmem kaç değnek cezası var. Bu içkiyi kim üretiyor, kim tüketiyor, kim satıyor, kim bunlara cevaz veriyor, kim bunları açıyor? Kur'an'la hükmedin! Hadi. Bırakın milletin namazıyla uğraşmayın siz, abdestte altınımı mesh etmiş üstünümü mesh etmiş. Memleket uyuşturucu bataklığında. Hadi. Bununla uğraşan var mı? Yok. Memleket lutilik batağında, eşcinsel batağında, fuhuş batağında. Lüks otellerde, bir arkadaş söyledi, bir otelde bin beş yüz-iki bine yakın Rus kadın var dedi fuhuş için. Beş yıldızlı Antalya'daki otellerde. Kur'an'la hükmedin kardeşim fuhuş haram. Zina haram. “Ya katletmedi” iyi katletme ya, sen katletme, tamam ben katledilmesini savunayım, sende de ki biz Kur'an'la hükmediyoruz. Zina yapanı böyle cezalandır. Nereye cezalandıracaksın, devlet çalıştırıyor. Evet şu tespit çok güzeldi üç tane put vardı ya, firavunlar yani politik istismarcılar, siyaset istismarcıları, dini basamak olarak kullanan istismarcılar. Bu memlekette namaz kılana seslenen mi var, diyen istismarcılar, dini sadece namaza bağlayan, dini sadece camiye bağlayan istismarcılar. Dini sadece ve sadece vicdana bağlayan istismarcılar. Hadi gelin. Ey İslam alimiyim diyenler, profesörler, din adamları, diyanetçiler çıkın sokaklara, zina almış götürmüş kendini, sokaklara çıkın, uyuşturucu almış götürmüş çocukları, sokaklara çıkın, insanlar zekatlarını ödemiyorlar, sokaklara çıkın. Kapitalist sistem her tarafımızı sarmış, deccaliyet her tarafımızı sarmış, emperyalistler her tarafımızı sarmış. Haram oluk oluk akıyor. Sizin derdiniz Kur'an değil ki. Sizin derdiniz İslam değil, sizin derdiniz İslam'ın pak olarak anlaşılması değil. Ramazan'da ne sohbeti yapıyorlar? Oruç o zaman mı başlayacakmış bu zaman mı başlayacakmış, yok yarım saat öncemiymiş yok yarım saat sonra sonramıymiş, yok o kadar mı yenecekmiş yok bu kadar mı yenecekmiş. Be kardeşim benim orucumla uğraşma sen. Ben onu ilmi halden okuyorum. Sen bağırsana zalim firavunların üzerine yürüsene sen. Desene kardeşim bu memleketin kadınlarını ne satıyorsunuz siz parayla, diye? Diyemezsin. Neden? O paradan maaş alıyorsun sen çünkü. O paradan maaş aldığın için dilin güdük çıkar senin, söyleyemezsin. Desene sen, siz neden içki üreten fabrikalara müsaade ediyorsunuz, neden içki satan yerlere müsaade ediyorsunuz, bu memleketin gençlerini

zehirliyorsunuz, kadınlarını zehirliyorsunuz, kızlarınızı zehirliyorsunuz. On üç yaşında, on iki yaşında, on yaşında kızlar uyuşturucuya düşürülüyor. Sizin derdiniz Kur'an sünnet bu memleket değil. Siz firavunların, karunların, hamanların adamısınız başka bir şey değilsiniz. Konuşamazsınız da. Yollara düşemezsiniz. Siz yataklarınızı terk edemezsiniz, eşlerinizi terk edemezsiniz, cennet kokusu çocuklarınızı terk edemezsiniz siz. Terk edemezsiniz. Size dünya tatlı çünkü. Allah'ın hükmü, ne diyor "Onlar eşlerine ve çocuklarına ve mallarına aldanırlar." Siz o kokuyu terk edip Allah yoluna düşemezsiniz. Derdiniz o değil sizin. Derdiniz deccal emperyalistin emrini uygulamak. Deccal emperyalistlerin. Evet. Bak Müslüman topraklar kan ağlıyor. Dertleri Kur'an sünnet değil. Değil.

"BİZ ÖĞÜT ALACAK BİR KAVİM İÇİN AYETLERİ AYRINTILI OLARAK AÇIKLADIK."

Evet, öğüt alacak olanlara açıkladı. Kulağı perdesiz olanlara. Öğüt al kardeş. Öğüt almak istiyorsan öğüt al. Sözlerimde Kur'an'a ve sünnete aykırı bir söz bulursan gel de ki ya burada Kur'an'a ve sünnete aykırı konuştun sen. Kur'an'ın helal ettiğini haram ettin haram ettiğini helal ettin, de. De ki: sen Kur'an ayetini çarpıttın. Öğüt al. Kur'an öğüt almak için. Ne güzel söylüyor bize bak "Size içinizden bir peygamber gönderdim." Yani bu peygamber insan. Bu, gökten indirilmiş melek değil. Bu Cebrail değil, Mikail değil, İsrail değil, Azrail değil, herhangi bir melek değil. Ya? İçinizden bir insan. 1- Bizim kitabımızı, ayetlerimiz anlatır. 2- Size hikmeti öğretir. 3- Sizin bilmediklerinizi öğretir. 4- Sizin temizlenip arınmanızı ister. Öğüt al. Öğüt al. Sen dinlemezsin, öğüt almazsın diye başka bir ayette diyor ki "Allah'a itaat et, resulüne itaat et, sizden olan emir sahiplerine itaat et." Dinle. "Kim Allah ve resulüne itaat ederse kurtuluşa ermiştir." Hiç resulünü ayırmıyor. "O Allah ve resulüne iman edenler var ya, kurtuluşa erenlerdir." Neden Peygamberini kattı araya? Neden Peygamberini kattı araya? Madem ki Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin hadisleri hiçbir işe yaramayacaktı neden Peygambere bize itaati koydu ki? Allah muhafaza eylesin. Öğüt alın. Bu, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin hadislerini reddeden, reddeden, gözü kör, kulağı tıkalı, kalbi mühürlülerin peşine düşmeyin. "Ya siz milletin peşinden gidiyorsunuz" Kimsenin peşinden gitmiyoruz. Biz Allah ve Resulüne itaat ediyoruz, Ona itaat eden bizden olan emir sahibi varsa ona da itaat ediyoruz. Sen etme kardeş, ayet-i kerimeye uyma sen. Sen uyma ama uymazsan Allah'ın hükmüyle hükmetmediğinden dolayı kafirin ta kendisisin. Bu emri yerine getirecek her Müslüman. Her Müslümanın üzerine farz. Ne bu? Sizden olan emir sahiplerine itaat edin. Bana söyle kardeş emir sahibin kim? Bana söyle. Ayet-i kerimenin hükmü var. Allah'ı itaati anladık, ne? Kitabını, resulüne itaati anladık, ne? Hikmet, sünneti. İyi, sizden olan emir sahipleri? Ayet-i kerime boşuna mı indi ya? O hiçbir şeyi boşuna indirmez. Onun hükmü tamdır ve kitapta hiçbir şeyi de noksan bırakmamış. Evet, noksan bırakmamış. Sizden olan emir sahibi. Göster bana. Ya yok. Ne demek ya, Allah olmayanı mı indirdi sana? Allah olmayanı mı indirdi ya sana? Apaçık dedi, meydanda dedi. "Biz ayetlerimizi hem afakta hem enfüste açıklarız" dedi. Daha ne istiyorsun? Yok sizden olan emir sahibi. Ya sen Allah'la arana aracımı koydun? Ben koymadım kardeş, Kur'an diyor bunu. Ben arama aracı koymuyorum. Ben "Yarabbi beni affet" diyorum, ben aracı

koymuyorum ki ben Allah'ın emrini yerine getiriyorum. Ben Kur'an'ın emrini yerine getireceğim. Yok, işine gelmedi burası. Allah'a itaat et, resulüne itaat et, sizden olan emir sahibine itaat et. Hadis-i şerif "İtaat maruftadır" yani iyiliktir. Hadis-i şerif "Elinizin altındakilerden sorumlusunuz" e hadis-i şerifleri kabul etmiyor. O zaman bana söyle kardeş, resulüne itaatten ne anlayacağım, sizden olan emir sahibine itaatten ne anlayacağım. Yoksa taslamana mı itaat edeceğiz biz? Bizden olan emir o mu? Örneğin.

Hazret Ebu Bekir hadisleri toplamaya kalkanları şirkle suçlayıp cezalandırdı ve kitaplaşan hadisleri yaktırdı ve peygamberin ölümünden sonra şöyle dedi "Sizler Allah'ın elçisinden farklı hadisler naklediyorsunuz bu durumda sizden sonrakiler daha büyük anlaşmazlıklara düşecek. Allah'ın elçisinden hiçbir hadis nakletmeyin. Sizden hadis nakletmenizi isteyenlere deyin ki işte Allah'ın kitabı aranızda onun helalini helal kılın haramını haram görün." Zehebi; Tarikatül huffaz 1-3 Buhari cild 1

E atın bunları. Neden? Geleneksel kitaplardı, geleneksel kitapları atacak olan insanlar neden Hazreti Ebu Bekir Efendimizin sözüne yapıyorlar ki? Madem geleneksel kitapların hepsi de atılacak Onun hükmünü neden aldın ki sen? Madem atılacakların içinde, Onun hükmünü neden aldın? İşte bu kafa böyle bir kafa. İşine gelen yeri cimbızla söküyor koyuyor oraya. Evet Hazreti Ebu Bekir radiyallahu anh hazretleri fazla hadis nakletmemiştir, doğru. Çünkü Hazreti Ebu Bekir radiyallahu anh hazretleri Peygamber'in dizinin dibinde durdu. Bütün her şeye vakıftı birisine bir şey sormaya ihtiyaç duymuyordu. Birisine bir şey sormaya ihtiyaç duymuyordu. Bu sözü kabul ediyorsanız benim söylediğimde kabul edeceksiniz şimdi, bu da o eski geleneksel kitaplarda yazıyor: Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri yanında değilken bile Peygamber'i görüyordu ve konuşuyordu Onunla. Bunu kabul ettin mi? Geleneksel kitaplardan söylüyorum, benim bu dediğimi de kabul edeceksin. O çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerine kendisini o kadar raptetmişti ki Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri bu konuda ne dedi diye birisine sorma ihtiyacı duymuyordu. Sebep? Çünkü O fenafillah, beka billah noktasına gelmişti. O yüzden "Kim Resulullah öldü derse bu kılıcım onun hakkını verir" diyen Ömer'i durduran O'ydu. Dedi ki "Dur ya Ömer biz hiç ölmeyen diri olan Allah'a iman ettik. Her nefis ölümü tadıcıdır. Peygamber öldükten sonra siz topuklarınızın üstünden geri mi döneceksiniz?" Ne dedi Hazreti Ömer? Yine o geleneksel kitapta yazıyor, dedi ki "Hazreti Ebu Bekir Efendimiz konuşunca kalbimin içerisine bir sekine indi. İpılık kalbime bir şey aktığını hissettim" İşte sizden olan emir sahiplerine itaat bu. "Kalbime ipılık bir şey aktı ve kalbimin genişlediğini anladım." Ne yaptı? Kendisinden olan emir sahibine itaat etti. İtaat etti bakın. İkincisi Hazreti Ebu Bekir radiyallahu anh hazretlerinin bu sözü bütün imamlarca kabul edilmiş. Sebebi şu: Kur'an ayetleriyle hadislerin karışma korkusu var. Ne zamanki ayetler toplandı mushaf haline getirilmeye başlandı ardından Hazreti Ömer radiyallahu anh hazretleri zamanında musaflaştı Hazreti Osman zamanında da yazılıp dağıtılmaya başlandı. Ondan sonra Müslümanlar hicaz bölgesinin dışındaki yerlere yürümeye başladılar. Öyle olunca Kuran-ı Kerim'i ilk

ağızdan dinleyen sahabeler de günden güne azaldılar. Nasıl hükmedeceklerdi? Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin hadisleriyle.

Hiz. Ali de şöyle der;

“Yanında hadis sayfaları bulunan gidip onları yok etsin zira halkı helak eden olay, alimlerin naklettikleri hadislerle uyarak Kur'an'ı terk etmeleridir.”

Evet hadislerle uyaraktan bir kimse Kur'an'ı terk ederse sıkıntıya düşer. Hadisler, Kur'an'ın tefsiridir. Hadisler, Kur'an'ın tefsiridir. Şimdi bunları kabul edince, tekrar söylüyorum, diğer sözlerini de kabul edeceksiniz. Hazreti Ali radiyallahu anı hazretleri de bu sözü söyleyebilir. Sebep ne? Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin Onun üzerindeki duası. “Yarabbi Ali'nin döndüğü yere hakkı döndür” O öyle bir Ali. E öyle olunca, Onun kalbinde ilim pınarı var, Onun kalbinde hakikat pınarı var. Onun ihtiyacı yok, e senin benim gibi körlerin ihtiyacı var. Var.

Şu anki Sünni mezheplerin dayanağı hadis kitapları peygamberin ölümünden 2 asır sonra toplatılmıştır.

Eyvallah. Başlamış 80'lerde yani hicri 60'larda 70'lerde. Önceden herkesin hıfzında. Herkesin hıfzında. Yazılı sayfalarda var ama hıfzında genelde. O yüzden herkesin hıfzından nakledilmeye başlanmış.

Son söz ALİ ŞERİATİDEN:

“Dininizi iyi öğrenin yoksa yaşadığınızı din zannedersiniz”

Alkışlıyorum sözü, dininizi gerçekten iyi öğrenin. Din: Kur'an, sünnet, imamların içtihadıdır. Din. Kendi kafanızdan bir din oluşturmayın. Birilerinin kendi kafasından oluşturduğu dinin de peşinden gitmeyin. Ya? Allah'a itaat edin, resulüne itaat edin, sizden olan emir sahiplerine itaat edin. İkincisi Cenâb-ı Hakk size bir Peygamber gönderdi. O Peygamberden size hikmet geldi ve o Peygamber size bilmediklerinizi öğretti. Dini böyle öğrenin. Yoksa kendi kendinize bakarsınız ayeti yüzünden okursunuz bir de meal okuyorlar ya bütün herkes, okusunlar ben sıkıntılı görmüyorum, bir de herkesin mealı farklı ya, bir sürü de meal var yaklaşık 50'ye yakın 60'a yakın meal var. Herkes bir meal yazıyor yayınlıyor. Herkeste satın alıyor onu. Herkeste satın alıyor. Tabi bir de işin bu tarafı var 50-60 tane meal var. Ve bütün mealler üç aşağı beş yukarı birbirine yakın değil. Birbirine yakın değil. Bir de kimin mealini okuyor adam? Bir de bu çıkıyor şimdi işin içerisinden. Diyanetin dahi 3-4 tane mealı var. Bir en son 4-5 tane profesöre yaptırdığı bir meal çalışması var, bi ondan önce yaptırılan meal var. Bir sürü meal var. Bir de mealler savaşı çıkacak yakında. Birinin mealinde kelime farklı, birinin mealinde kelime farklı. Birinde diyor ki Allah'ı çokça zikredin, öbüründe diyor ki Allah'ı çokça anın. Birinde diyor ki faiz yiyenler şeytan çaptırılmış gibi kaldırılacak, öbüründe diyor ki kat kat faiz yiyenler. Kat kat olmazsa şeytana çaptırılmayacak yani. Bakın ikisi de meal. Birinde diyor ki mealin birinde, kendim bakıyorum, ben bir mealin sağlamlığını, çürüklüğünü, çorbacı olduğunu oradan bakıyorum. Bakıyorum faizle alakalı ayet-i kerimeye. Birisi diyorsa kat kat faiz yemek. Yani kat kat dediği ne biliyor musun? Yani %7 alırsa o kat kat değil ama banka hesabı gibi atlamalı gidiyorsa bu haram. Ee? Katlamasız olursa, değil. Ayet belli. Ayet belli, faiz size haram kılındı. Bana söyleyin, bakın faiz size haram kılındı, bana söyleyin bankların bir tanesinin faizsiz işlem yaptığını. Allah'ın

hükmüyle hükmetmeyenler zalimlerin, kafirlerin ta kendileridir. Faiz haram. Ne işi var bu faizci bankaların Türkiye’de? Kim getirdi bunu? Bu faizci bankaları Türkiye’ye getiren kim? Firavun. Kimdi bu firavunlar? Dini siyasete alet eden firavunlar. Haydi, bu firavunu bulalım boğazını sıkalım. Bu firavunu bulalım denizde boğalım biz bunu. Kim bu? Allah’ın hükmüyle hükmetmeyenler zalimlerin ta kendileridir. Birisi şimdi bu ayet-i kerimeden ayağa kalksa, dese ki faiz haram mı? Haram, bu haram bankalar burada var mı? Var. Haydi biz bunlarla savaşıyoruz bunları bir gecede talan edeceğimiz, dese, kim durduracak bunu? Vay emperyalistler vay. İşte buradaki bu haramı kaldıracak. Kur’an’da reform dedikleri şey bu. Yani diyecekler ki faiz bugünkü dünya düzeninin değişmez bir parçası. Kardeşim bizim inancımız bu diyorsunuz faiz haram diyorsunuz ama dünya deccal sistemi faizin üzerinde dönüyor. Dünya deccal sistemi. Dünya emperyalist sistemi faizin üzerinde kurulu. Dünya bankası faizle devletlere para veriyor mu? Evet. İmf dünya devletlerine faizle para veriyor mu? Evet. Büyük şirketler, faktöringler, bankalar alıp dünya üzerinde bunlarla dünyayı sömürüyorlar mı? Evet. Bakın bu dünya sömürüsünün karşısında duran bir tek Kur’an var Kur’an. Bir tek Kur’an var. İlahi kitapların içerisinde bir tek Kur’an var. Faiz haram, yiyen şeytan çarpmış gibi kabirlerinden kaldırılacak. Kur’an var bir tek. İncil’de yok, Tevrat’ta yok, Zebur zaten ortada yok. Ne kaldı? Kur’an kaldı. Başka bir ayet-i kerimde “Allah’ın ayetlerini eğip bükenler, onlarda zalimdir.” Ayet-i kerimeyi eğip bükme, faiz haram mı? Haram. Yok, kat kat faiz yiyenlermiş. Otur oturduğun yere! Ayet-i kerimenin içerisine ne kat katı katıyorsun? Var mı televizyonlarda bunu konuşan? Yok. Ne konuşuyor? Dini reforme edelim. Nesini reforme edeceksin? Yok işte deve eti yemişte ellerini yıkamışta abdest almışta. Bırak oynama onlarla. Sen bizi gerizekâlı bir şey mi zannettin? Anlat kardeşim bize, Türkiye’deki bankacılık sistemini faizin ortasına gömen kim? Bu bankacılık sistemini ayakta tutan kim dünya üzerinde? Onu anlat bana. Bu bankaların faizleri, bizden aldıkları faizler hangi havuzda toplanıp nereye bomba olarak düşüyor onu anlat bana. Sana ne benim elimi kulağıma mı kaldırmışım başıma mı kaldırmışım sana ne? Sana ne kardeşim. Ayağımın altını da mesh ederim üstünü de meshe ederim, derdim bu değil benim. Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin milleti bankalara borçlu. Faizle. Hadi kanun hükmünde kararname çıkartıp şu faizleri bir sıfıra indirin. Hadi kanun hükmünde bir kararname çıkarın şu bankacıların hepsini defedin şu memleketten. Amerikan merkez bankasında neden bizim 35-40 milyar dolarımız duruyor? Çok mu zenginiz? Bu sistem nerden çıktı ya? Orda duruyor, faizde de değil. Biz Amerikan merkez bankasına neden bu kadar biz dolar veriyoruz? Avrupa merkez bankasında neden bu kadar paramız duruyor? Memleketimi seven insanım ben.

Biz gene gelelim ŞEYHİ EKBER’E;

Arabî, fıkha karşı hadisi savunur fıkhnın özellikle kıyas yoluyla dini hayatı daralttığını düşünür.

Sufiler böyle düşünürler. Sufiler o yüzden fazla böyle mezhepsel takıntıları yoktur ve Osmanlı Türklerde de böyle fazla mezhepsel takıntıları yoktu Türklerin. Türkler İslam’ı kabul ettiklerinde mezhepsel takıntıları yoktu. Osmanlının son ikiyüz yılına kadar mezhepsel takıntısı yoktu. Osmanlı kendi içtihadını kendisi verirdi Hanefi’den, Şâfiî’den, Maliki’den Hambeli’den duruma göre konuma göre kendi

içtihadını kendisi verirdi. Verirken hadis yelpazesini geniş tutardı ve bunu da aldığı ilham İmam-ı Azam'dı. İmam-ı Azam ne derdi "Biz bir meselede Kur'an'a bakarız, orda bulamazsak sünnete bakarız, orda da bulamazsak kendimiz fikhederiz" derdi. Bakın bunun altına bütün varlığımla altına imzamı koyarım evet ama bu benden olan bir kimse içtihat edecek bunu. Benden olan. Ben onun samimiyetine inanacağım. Ben onun dini yaşama ve yaşatma azminde çalışmasında olduğuna inanacağım. O bir yerlerden işte bilmem ne demokrasi vakfından, Avrupa bilmene vakfından aylık yirmi bin dolar, otuz bin dolar maaşlı ilahiyat fakültesi profesörü, bilmem ne demokrasi vakfından her sene bilmen ne kadar para alan diyanette bilmem hangi vazifeliden istemiyorum bunu. Bunu ondan istemiyorum. İlahiyat fakültesinde ders notlarını parayla satan profesörün ilmine güvenmiyorum. İlahiyat fakültesinde kendi bastırdığı kitaptan bütün öğrencilerin almasını zorunlu kılan profesörün ilmine güvenmiyorum. Filanca kitabımdan soru soracağım, diyen ilahiyat fakültesinin profesörüne inanmıyorum. İnanmıyorum. Bunu o yapmayacak. Ona diyeceğiz ki, kardeş sen bir amelesin. Nasıl? Çalıştığının karşılığını alıyorsun. Amelesin sen. Sen Allah için ilim yapmıyorsun. Allah için ilim yapanın karşılığı Allah'tır. Para değildir. Ne vardı bir tanesi, karundu değimi? Dini ne yapıyordu, para için basamak yapıyordu. Birisi neydi, din adamı. Kimdi? Hamandı. Gerçek din için değil, Allah için değil, ya? Firavunun nesiydi? Yalakasıydı. O zaman dünya üzerinde siyasi bir firavun var. Onun yanında yalakaları da var. Ne oldu? Diyelim ki Mısır'da darbe oldu sisi indirdi oradaki cumhurbaşkanını, ezherin şeyhi de darbeye fetva verdi mi? Verdi. İlim ehli o değil demek. Ne yaptı dünya firavunu? Darbeye darbe diyebildi mi Mısır'da? Diyemedi. Ne yapıyor dünya firavunu bak, Türkiye'de de darbe yapmaya kalktılar birileri, onlara da darbe diyebildiler mi? Diyemediler. Neden? Demek ki dünya üzerinde siyasi bir firavunluk var. Bu siyasi firavunun nesi var: Bir ayağı din ayağı, hamanları var, bir ayağı ne? Ekonomi, karunları var, kocaman petrol şirketleri, enerji şirketleri, kocaman bankaları var. Karun. İşte sen inandım dediğinde hem firavuna hem hamana hem de karuna karşı çıkıyorsun. Bakın üçüne birden karşı çıkıyorsun. Gerçek iman sahibi bu. İşte o zamanda sıkıntı doğuyor zaten. O yüzden ben diyorum ki, bu üçünü dinlemeyen kimse lazım bana. Benim için ilim ehli o yani siyasi firavunları dinlemeyecek, hamanları dinlemeyecek, karunları dinlemeyecek. Üçünün emrinde olmayacak. Lat menat uzzaya tapanları ben ilim ehli olarak görmüyorum. Sırf Allah için dinin yaşaması ve yaşatılması için mücadele eden bir kimse olacak ve onlar bu noktada ayet ve hadisten içtihat ederlerse hiç sıkıntı yok.

Şeyh-i Ekber hadis için şöyle der

Hız. Muhammed en azim meclâ-yı ilahidir ve onunla, evvelkileri ve sonrakilerin ilimleri bilinir. Fütuhât II/171

Evet. Neydi, Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri? Bilmediklerimizi öğretilirdi. Biz geçmiş peygamberlerin hikayelerini bilmiyoruz, Ondan öğrendik. Geçmiş ümmetlerin hikayelerini bilmiyoruz Ondan öğrendik. Bilmediklerimizi Ondan öğrendik.

Allah Resulü; Ben kıyamet gününde insanların seyyidi olacağım, dedi. Bunun sebebi Onun kemal derecesidir

Evet. O bütün insanların seyyidiydi. Hem kendisinden evvel insanların hem de kendisinden sonra gelecek olan insanların seyyidiydi o yüzden Allah ayette dedi ki “Resulüme itaat edin” Evvelkilerin ve sonrakilerin en eşref-i mahlukat olan, en yüksek kemal derecesinde olan ve hiçbir insanın o kemal derecesine ulaşamayacak olan bir peygamber olduğu için O, hikmetiyle beraber geldi. Onun bir elinde Kur'an bir elinde hikmetle geldi. Bir elinde Kur'an bir elinde hikmetle geldi. Hikmeti ne? Sünnet-i Resulullah. Bilmediklerimizi öğretti. Bu insanlık Onun nefesini kendisine nefes etse, Onun iziyle, Onun izinden Kur'an'ı anlasa, vallahi de billahi de hiçbir sıkıntı kalmayacak. Ne mezhep taassubu kalacak, buna katılıyorum bakın. İslam dünyasında aşırı derecede bir mezhep taassubu var. İslam dünyasında aşırı derecede, fanatikçesine, fanatikçesine şeyh taassubu, tarikat taassubu, cemaat taassubu, fanatikçesine mezhep taassubu var. Buna katılıyorum. Bu tehlikeli bir boyutta. Şu anda İslam dünyasında bu tehlikeli boyutta. Bunu kaşıyorlar, bunun üzerinde oyunlar oynuyorlar, Müslümanları Müslümanlara kırdırıyorlar ve ne yazık ki İslam dünyasının önce cahil bıraktılar, dinden uzaklaştırdılar şimdi yeni kendi çarpık dinlerini oluşturuyorlar. Çarpık dinlerini oluşturuyorlar ve çarpık dinleriyle insanları savaştırıyorlar ve insanların dinlerini gerçek dinlerini öğrenmelerine müsaade etmiyorlar. Ederlerse dünya sistemi değişecek. Gerçek dinini öğrenir ve yaşarsa insanlık dünya deccal sistemi çatırdayacak, gerçek dinine iman eder ve yaşarsa dünya ne yazık ki zalimlerin ve kafirlerin sonu gelecek. Bunu istemiyorlar. Bunu yaptırmıyorlar da.

Eğer Musa hayatta olsaydı bütün risaleti ve şeriatıyla beni takip etmekten başka çıkar yol bulamazdı.

Hadis-i şerif. Eğer Musa sağ olsaydı bana tabi olmaktan başka bir şey yapamazdı. Hadis-i şerif.

Çünkü bana verilen hassalar daha önce hiçbir peygambere verilmiş değildir.

Hadis-i şerif. Hatta “Beş hassa vardır” der bu hadis-i şerifin sonunda burada bir parçasını almış Arabî. “Bana bütün arz mescit ilan edildi. Ganimet bize helal kındı” diye beş tane özellik vardır. Bir tanesi de “Bana şefaath hakkı verildi” 3. Bir tanesi “benim peygamberliğim kavime değil, bütün insanlığadır” 4.sü de bu. Aklıma gelen.

Her peygamber sadece kendi risaletleri döneminde peygamber olmuşken ben Âdem DAHA ÇAMUR İKEN PEYGAMBERDİM” buyurdu. Fütuhât III/141

Evet henüz daha Âdem çamur iken ben peygamber idim.

İbn Arabî'ye göre sünnet Hakk'a götüren bir tarikittir.

Muhteşem. Sünnet, insanı Hakk'a götürür. Buradaki haktan kasıt sadece Allah manası değildir, seni doğruya, seni hakikate götürür. Sünnet seni doğruya ve hakikate götürür.

Allah Resulü “hevedan konuşmayacağına” (Necm 53/3) göre Onun hükmü de HÜKMULLAHTIR.

Eyvallah, derdimiz bu, savaşımız bu. Onun hükmü hükmullahtır. O bir şeye hükmetti mi Allah hükmetmiştir. Çünkü O heva ve hevesinden konuşmaz. O “ayaklarınızı da” dediği ayet-i kerimede ayaklarını yıkadı ise sende yıkayacaksın

kardeşim. Kendi kafandan çorabın üzerine, ayakkabının üzerine mesh etmeyeceksin, kendi heva hevesine uymayacaksın. Ya? Resulullah sallallahu aleyhi ve selleme uyacaksın. O hükmetti çünkü.

O, Allahtan nakleden ve Allah'ta gördüğünün tebliğcisidir.

Eyvallah. O, Allahtan nakleden ve Allah'ta gördüğünün tebliğcisidir. Demek ki 1- Allahtan naklettiği var 2- Allah'ta gördüğü var. Dikkat edin. Onun ahlakı Allah'ın ahlakıydı çünkü. "Beni Rabbim terbiye etti ne güzel terbiye etti" Onu terbiye eden kim? O. O, Onun terbiyesindeydi.

Allah sırat-ı müstakimdedir. (Hûd 11/56)

Cenâb-ı Hakk sırat-ı müstakimdedir ve insanların da sırat-ı müstakimde olmasını ister. Kim Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerine uyarırsa o da sırat-ı müstakimdedir. Özür dileyerekten bir şey söyleyeceğim şimdi, hani derim ya, bir meselede bir hadisenin temelinde Kur'an'dan ayet var ise veyahut ta temelinde Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin hadislerinden, sünnetinden bir şey var ise o seni hakikate götürür. Mezhep imamları farklı bir şekilde almış olabilirler. Din yaşanmak için. Örneklendiririm ya, değişik mezheplerden değişik hadiseler alırım söylerim. Hadise uygun mu? Uygun. Hani, ayakkabıyla namaz kılmak gibi. Ayakkabıyla namaz kılmış mı? Evet. Sahabe ne diyor "Vallahi ben Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerini gördüm, ayakkabıyla namaz kılıyordu" İtiraz etme. Ayakkabının altı temiz ise namazını kılabilirsin. Hopluyor zıplıyor. Hoplayıp zıplama kardeşim hadis var. Mukim iken namazı cem etti. Mukim iken. Hadis var, öğle ile ikindiye cem etti, akşamla yatsıyı cem etti mukimdi. Hadis var. Hoplayıp zıplama. Hanefiler kabul etmemiş, kabul etmemiş, Şâfiî kabul etmemiş, etmemiş, Maliki-Hambeli kabul etmemiş, etmemiş onu da biliyorum. Hakkında hadis var mı? Var. İmamların içtihadı kabul etmemişler, etmemişler, kabul ama öyle bir zamanda yaşıyor ki insanlar şimdi. Yaşıyorlar bunu. Namaz kılmaması daha mı iyi? Bırak kardeşim cem etsin adam yoksa hiç namazını kılmayacak. Elleme cem etsin. Ya sıkıştırmış bir zaman orda namazını kılacak, elleme kılsın. Neden? Temelinde hadis var. Bakın şu anda benim söylediklerim sizin geleneksel din algınıza ve yaşantınıza ters bir şey ama ben kendimce hadis var mı hakkında? Var. Bütün İmam-ı Azam, İmam-ı Şâfiî, İmam-ı Malik, İmam-ı Hambeli, hiç biriside bu hadis-i şerifi kendisine ölçü olarak almamış. Almamış. Hadis var kardeşim eğer ki namaz kılamayacak noktadaysan, korumasın, valisin, polissin, emniyet müdürsün, osun-busun, trafik sıkıştı, oraya gideceksin, buraya gideceksin, cem et kardeşim, namazı kılamamaktansa. Bakın ben Hanefi'yim kendimce, yapabildiğim kadar Hanefi içtihatlarını önemserim, İmam-ı Azam'ı önemserim. Burada derdim şu: Fanatikçesine bir mezhebi taklit etmeye kalkıp yaşanmaz hale getirmeyelim. Diş dolgusu var ya. İşte şüphe var İmam-ı Azam diş dolgusuna cevaz verdi vermedi, hiç önemli değil abicim sıkıntı yapma kendine. Neden? Bakın Hadis var: sahabeden bir kimse geldi savaşta burnu kesildi. Geldi dedi ki "Ya Resulullah benim hanımım genç ve güzel ben onu kaybetmek istemiyorum ama burnum kesildi görüntüm normal değil, ben bakırdan bir takma burun yaptırsam uygun mudur?" "Uygundur" dedi. Yaptırdı, geldi dedi ki "Ya Resulullah koku yapıyor, pas yapıyor, gümüşten yaptırsam olur mu?", "Uygundur" dedi. Gümüşten yaptırdı geldi dedi ki "Ya Resulullah bu da

kokuyu yaptı altından yaptırsam olur mu?" "Olur" dedi "Uygundur." Altından bir takma burun yaptırdı dedi ki "Şimdi güzel oldu ya Resulullah problem bitti." Bakın hadis. Hadis. İmam-ı Azam hazretleri dış dolgusuna cevaz vermemiş, öyle diyorlar. Kardeş, bak ben sana bir hadis söyledim sen bu dış dolgunu yaptır, kapama yaptırabilirsin, dış dolgusu yaptırabilirsin, bakırdan yaptırabilirsin, gümüşten yaptırabilirsin, altından da yaptırabilirsin. Böyle arada sırtacaksın ya buradan altın dış görünecek ya seviyorsan yap ya. "Hanefi'ye göre..." Kardeş, hadis var. Hadis var. İmam-ı Azam hadisin önüne geçemez. Onu kendine ölçü almamıştır, eyvallah ama onun önüne geçemez. Bir şeyde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin sözü var ise ve o söz de hadis kriterleri tarafından sahih olarak kabul edildiyse, bakın hadis kriterleri tarafından. Şimdikiyi kabul etmiyorum. Hem diyecekler hadisler ikiyüz yıl sonra toplanmış, iyi, 1400 yıl sonra hükmedecek adam ona. İkiyüz yıl sonra toplanmış diyorsun, ikiyüz yıl sonra toplanana laf söylüyorsun, 1400 yıl sonra nasıl hükmedeceksin sen ona? Seksen senesinden, daha öncesinden itibaren hiç olmazsa Tâbiîn var orda, sahabeden ilmi öğrenenler var, sahabeden ilmi öğrenenler daha yakın daha, daha kokusu buram buram tütüyor. Sen 1400 yıl sonra çıktın. Sen dur kardeşim seni dinlemiyorum. Hadis-i şerifte yine diyor: Siz bir yol gidecekse öncükilerin yolunu takip edin. Öncükilerin yolunu. Evet o yüzden bir konuda hadis var ise ben o yüzden diyorum toplanın kardeşim, içtihat edin. Bizde o hadislerin içtihat ettiğiniz meselelerin üstüne, altına, yanına, neresine koyuyorsanız hangi ayet ve hadisi baz aldığınızı bize de oraya not düşün. Biz cahil adamlarız, biz bunun ilmini yapmış bir kimse değiliz. İnanalım. Deyin ki: Bu hadise göre Buhari'de, Müslim'de, Tirmizi'de şurada bu hadis var, açalım bakalım, bakın bir ayet var, açtık baktık. Bunun gibi açalım bakalım. Bu ayıp değil günah değil, ilmi öğrenelim ama altında ayet ve hadis olsun.

Sünnet tarikattır, yoldur.

Evet, İbn Arabî'nin çok hoşuma giden sözlerinden birisidir: sünnet tarikattır, yoldur evet. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin sünneti tarikatların en üstüne, yolların en faziletlisidir. Yolların faziletlisi. Gelin kardeşler, gerçekten, bakın bunun yıllardır bu fakir kendince mücadelesini veriyor. Bizim bağlı bulunduğumuz içinde bulunduğumuz bu yolda Sünnet-i Resulullah'ın dışında bir şey olmasın. Bunun mücadelesini verelim hep beraber. Bunda çok samimiyim. Bunda çok samimiyim. Mustafa Özbağ'ın ağzından, dilinden sohbet olarak Sünnet-i Resulullah'a aykırı bir şey çıkıyorsa bana tebliğ edin Allah için sizden istiyorum bunu. Deyin ki bu konuda sünnete uymadın sen, bunun hakkında bir hadis var anlatırken sen bu hadisi es geçtin. Ha, başka bir hadis söylediysem buna hakkınız yok ama bu konuda kendi hevam ve hevesimden bir şey dediysem, Allah için bunu söylüyorum size, bütün kardeşlere bütün herkese açık bu, ben bu yolda yürümek istiyorum, ben Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin ayak izine basmak istiyorum. Benim derdim bu. Benim derdim hadisleri inkâr edenlerle. O yüzden bu kadar şedit konuşuyorum. Benim derdim Kur'an'ı, İslam'ı Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin nefesinden tanımak. Benim derdim dini Hazreti Muhammed-i Mustafa'nın nefesinden öğrenmek. Benim derdim bu. Benim başka yol olarak kendime bir yol görmüşlüğüm yok. Geri kalan usul, kaide. Bakın

geri kalan usul, kaide. Benim yolum Sünnet-i Resulullah. Geri kalan usul, kaide. Bir usul var o usul ayrı mesele. Temelinde ya ayet olacak ya hadis olacak ve bütün insanlar, bunu az öncede söylemiştim, Sünnet-i Resulullah'a uysa vallahi de billahi de hiçbir sıkıntı kalmayacak. Neden? Peygambere itaat ediyor ya bu kadar basit. Sen Peygambere itaat eden bir kimseye laf söyleyebilir misin? Peygambere her itaat ettiğinde aslında o, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinde fena oluyor. Asıl fena budur. "Ey habibim de ki, eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun." Fena, Hazreti Muhammed-i Mustafa'ya uymaktır sallallahu aleyhi ve sellem. E kardeş yüzüğünün altına su değsin diye parmağını çıkarırcasına yıkaman güzel, Onun ahlakına neden uymuyorsun? Yüzüğünün altına su değmesine titizlendiğin kadar diline de titizlensen? Tavaf yedi şaft yapacağım diye sünnete uyacağın kadar birinin ayağına basmamaya da uysan? Birine böyle dirsek vurmamaya da uysan. Orda birisinin kalbini kırmamaya da uysan. Sakalını ne güzel hilalledin, harika, sakalını bu kadar hilalledin ya özen gösterdin ya eşinin yüzüne vurmamaya da özen göstersen. Eşine küfretmemeye de özen göstersen. Ağzını ne güzel abdestte çalkaladın, bir de gargara yaptın. Ne yaptı? Gargara yaptı, hadis-i şerife, sünnete uydu. O ağızla gıybet, dedikodu, iftira, yalan, milletin namusuna dil uzatma, eşine küfretmeme, çocuklarına küfretmemeye de uysan. Yol, Hazreti Muhammed-i Mustafa'nın yolu olsun. Çünkü O ne yaptıysa hevai hevesinden yapmadı. Bakın bize bilmediğimiz güzel ahlakı öğretti, bize hikmeti öğretti yani erdemli insan olmak, insan-ı kâmil olmayı öğretti. Allah bizi o yolda eylesin inşaallah.

Yoldan murad ise kendisi değil götürmek istediği gayesidir.

Evet, yoldan murad nedir? Allah'a vuslat olmak, Allah'ın ahlakıyla ahlaklanmak, Onun huyuyla huylanmak.

İşte böylece sünnet semavatta ve arzda ne varsa kendisine ait olan Allah'ın sıratı olmuş olur. Eyvallah. "Şüphesiz bütün işler Allah'a döner" Hûd ayet 23, demek ki sünnet sıratdır ve o sıratın gayesi de Allah'tır. O halde Allah'a vasil olmak isteyen salikin bu sırat üzere olması lazımdır.

Harika. Eğer bir yol gittiğiniz yol Kur'an ve sünnete uymuyorsa sapıklıktır. Eğer yaptığınız bir fiiliyat, yaptığınız bir iş Sünnet-i Resulullah'ın ölçüsünde değil ise sizi o Allah'a götürmez o ancak şeytanın yolu olur.

Lakin sırat bir vasıttır. Mazharın kendi nefsinde olan istidadı vasıtasıyla o mazharın zahirdeki ismine hükmedilir. (El-Fütuhât II/472)

Evet. Yani o bir sıratdır, o bir yoldur ama o Allah'a götüren bir yoldur. Onun bir de gayesine, maksadına uyacaksın. Maksadına uyacaksın.

Nitekim İbn Arabî hadis ilmine çok önem verir.

Bütün sufiler hadis ilmine ve hadislere çok önem verirler, Sünnet-i Resulullah'a çok önem verirler. Onlar için imamların içtihadı çok af edersiniz ama yeni giren bir ehli tasavvuf, yeni giren bir kimsenin günlük ibadetlerini yapacak kadar öğrenmesidir. O yüzden mezhep lazımdır. Bir müddet sonra -mezhepsizlik değildir- o kimse her şeyde Sünnet-i Resulullah'ı aramaya başlar.

Hadis ehlinin faziletlerini bildiren rivayetleri kabul eder, rey ehline ve şahsi içtihatlarına karşı hadisi ve muhaddisleri üstün tutar.

Evet, Arabî bu noktada hadisçidir, hadis ehlini çok ilerde görür, rey ehlini yani kendince içtihat edenleri çok uygun görmez, kendine yakın görmez.

Yalnız! Onun bu ilimle ilgili kriterleri zahir ulemasıyla bazı farklılıklar da taşır. Fütuhat'ta bu şöyle ifade eder.

Evet, ehli tasavvuf genel olarak zahir ilim ehliyle veyahut ta zahir hadis alimleriyle atıştıkları, tartıştıkları zaman olmuştur. Bilmiyorum belki de bunu almıştır şimdi aşağıda ben bir açış yapayım: Mesela zahir hadisçilerin zayıf hadis olarak nitelendiği bir hadisi sufiler sahih hadis olarak alırlar kendilerine. “Ölmeden önce ölünüz.” Hadisçiler bunu zayıf hadis olarak nitelendirir, sufiler bunu sahih olarak görürler. Sufilerin sahih olarak görmelerinin sebebi şudur: sözü manada Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinden dinlerler. Dinledilerse onun için o söz sahihtir. Bütün hadisçiler deseler ki zahir hadisçiler “Bu sahih değil” onlar için bu sahihtir. “Ölmeden önce ölünüz” gibi “Allah’la oturmak isteyen sufilerle otursun” sözü gibi.

“Bu ümmetin başlıca evliyası, Hakk’ın onda tecelliyatını ve de Mazhar-ı Muhammed ile Mazhar-ı Cebrail-i ikame ettiği kişilerdir.

Bunlar zamanın kutuplarıdır. Bunlar hem Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin sünnetinden ve aynı zamanda Onun nurundan hem de Cebrail aleyhisselamın vahyinden, Onun nurundan alırlar ilmi. Bunlar iki merkezi birleştiren iki kutbu birleştiren kimselerdir.

İşte bu mazhardan onlar Hazreti Muhammed’in ahkamı meşruasını dinlerler ve o dinleme sonra velinin kalbine iner.

Az önce dedim. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinden dinleme ya da Hazreti Cebrail aleyhisselamın veya herhangi bir meleği azam tarafından onun kalbine gelen ilham. Şimdi millet fırlayacak gene. Hoplayacak şimdi gene millet.

Sonra akl-ı veli bunu akleder. İşte bu veli bunu mazhar-ı Muhammed’den tıpkı ümmete yapılan tebliğde hazır bulunur gibi alır. Ve kendine intikal ettirir. Bu ilmin sıhhati ilme’l yakın değil ayne’l yakindir.

Bu ilmin sıhhati bir adım ileri hakke’l yakindir. Ayne’l yakın, başlangıcıdır. O kimse Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerini görür ama önceden şeyhini görür. Halde görür, rüyada görür, bu ayne’l yakınlığa doğru giden yoldur. Ondan sonra çevredeki pir efendilerden görmeye başlar onlardan ilim almaya başlar, kabri şerifin başına gider ondan ilim alır. Bu işin öğretme tarafıdır daha. Ardından büyük pirlere, ardından sahabeyi görmeye başlar. O hala daha ayne’l yakın noktasındadır. Ardından eğer yolu devam ediyorsa ona geçmiş kitap ehli peygamberlerden bir peygamber vazifelenir. Burada kısa bir tüyo vereyim: İsa aleyhisselamdan öğrenenlerin yolu açıktır. Biraz o üst seviyeye gidecektir. Bu ayne’l yakindir daha. Ardından Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerini görmeye başlar. O halle, daha İsa aleyhisselamla veyahut ta başka peygamberle görüşmezden önce onu manen cennete katarlar. Bunlar size yol olarak kalsın. Bunlarla birilerini aldatırsanız size hakkım helal değil. Bu benim manevi olarak, manevi olarak anlattığım ölçülerle, manevi olarak koyduğum şerhlerle bunları dinleyenler başka yerlerde bu hal ile hallenmiş gibi insanları aldatmaya kalkarlarsa

tekrar söylüyorum bunu hakkım helal değil. Herkese hakkım helal, bu dünyada taş atana da hakkım helal, toprak atana da hakkım helal, namusuma, çoluğuma çocuğuma laf söyleyenlere de herkese hakkım helal. Herkese hakkımı helal ettim. İçimi kan ağlatsa da dışımı kan ağlatsa da ciğerimi yaksa da yarsa da bakın tekrar söylüyorum herkese hakkımı helal ettim. Bu dünyada kalıcı değil hiç kimse bende değilim. Bir tek hakkımı helal etmediklerim var. Bu da şunlar: Burada benim yol düsturu olarak, ölüm herkes için var, yetişeni olur yetiştirmeyeni olur, yolun sonunu bulan olur bulamayan olur, ben bu dünyaya bir dava için geldiysem benim davam Kur'an ve sünnet. Ben şeyhlik yapmak için uğraşmıyorum böyle bir derdim yok. Bir tek kimselere hakkım helal değil, burada manevi olarak anlattığım şerh düştüğüm şeyleri bir başkasını aldatmak için anlatana hakkım helal değil. Bunu ehli zahir reddeder, ehli zahir benim şirkime de fetva verir, küfrüme de fetva verir umurumda değil. Bir derviş şeyhiyle manen konuşur, şeyhini resmen görüyormuşçasına görür. Bu hal onda daha da ilerler. Benim kendimce, ben kendimden bahsetmek istemiyorum ama Sünnet-i Resulullah'a uymak kadar faziletli başka bir şey yoktur. Hayatınızı Sünnet-i Resulullah'a adayın, ahlakınızı Sünnet-i Resulullah'ın ahlakına bezeyin. Geçiyor hepsi de hayatta geçiyor ömür de geçiyor, yaptıklarınız da geçiyor, yapmadıklarınız da geçiyor. O kimse bir müddet sonra herhangi bir kabri şerifin başına gittiğinde ondan cevabını alır. Bana şeyhimin söylediğini söyleyeyim size "Mustafa Efendi oğlum seni Bursa'ya getiren Emir Sultan hazretleridir. Ne zaman başın daralır ne zaman başın sıkışırsa git Ona söyle" dedi "Ne zaman bir soru soracaksan ne zaman bir cevap almak istiyorsan git oğlum sor Ona" dedi. Şeyhimin bana söylediğini söylüyorum. Bana dedi ki "Oğlum ben öldükten onlara ilan et kim rüyasında görürse ona intisap etsin" "Efendim beni mazur görün ben bunu yapamam" dedim "Sen yapmana gerek yok Mustafa Efendi. Sen oğlum benim kabrime geldiğinde istediğini sor istediğinin cevabını alırsın" dedi. Bunu zaten daha önce Emir Sultan içinde söylemişti. "Senin ihtiyacın yok Mustafa Efendi" dedi daha ilerisini söyledi "Oğlum senin bir şeyhe ihtiyacın yok" dedi. Daha öncesinde "Beytullah sana ne diyor?" diye soran bir kimseydi çünkü. Bunların hepsi de ölçüdür. Beytullah dahi konuşur bir kimseyle. Buna doktor şizofrenik vaka der. Doğru, aldıkları eğitim bu ama bu, haldir. Bu bakın Beytullah'ın şekline şemaline şeytan giremez, hadis var. Beytullah'ın konuşması haktandır. O kendisine tavaf edenlerin dua ettiğini duyarsın orda. İler. İler. İnsan gibi inler. Kendisine tavaf edenlerin günahları için. İnsan gibi inler. Sızlanır. Onu duyarsın. Bakın onu duyarsın. Artık sende ayrı bir perde açılır. Sen artık hakikati anlarsın. Seni cennete katarlar. Cennet olduğunu görürsün, cennet olduğunu bilirsin, bütün vücudun, bütün aklın, kalbin, ruhun, sırrın cennete girdiğini görürsün. Cennete girmekle kalmaz, Cenâb-ı Hakk orda sana hitap eder. Hitap aldıysan, bunun da altını çizsin, size ölçü kalsın, hitap aldıysan bil ki onun ilerisi gelecek. Bir ölçü. Nefsine uyma, sıkıntılara yenilme, dedikoduya yenilme. Cennete girer hitap alırsan ilk sana gelecek olan laf namusunadır. Buna sabırlı ol. Buna sabırlı ol. İlk önce seni hançerleyecek olan yakınındaymış gibi görünen arkadaşlarındır. Buna sabırlı ol. Sabırlı ol. Ve seni anlamayacak olan etrafında insanlar olacaktır. Bu eşin olabilir, bu çocukların olabilir, bu arkadaşların olabilir, bu etrafın olabilir. Sen yavaş yavaş yalnızlığa doğru yol

alırsın ama artık bundan sonra sen, sen değildir. Artık sen diye bir şey kalmaz. Sen Sünnet-i Resulullah'a uydukça her yerden mantar patlar gibi etrafın patlar. Patlar. Aman sabrını bozma, kendini bozma, kendini bozma. Ardından eğer İsa aleyhisselamı görürsen ve başlarsa sana mihmandarlık etmeye aman çok dikkatli ol. Bu arada da sakın ha Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerini görmediğini zannetme. Görürsün hep. Edebinden bir şey diyemezsin. Edebinden bir şey diyemezsin. Dilin lal olur, gözün lal olur, diyemezsin bir şey. Bir bakarsın ki arş-ı âlâ-ı alayı kaplamış, bir bakarsın ki gördüğün yeri kaplamış, bir bakarsın ki arzda arşta Ondan başka bir şey yok, bir bakarsın ki gördüğün her şeyde Onun nuru var. Konuşamazsın bile. Konuşamazsın bile. Ağzını açamazsın, aklından bir şey bile geçiremezsin. Artık öyle bir hal gelir ki öyle yediğin, içtiğin, gezdiğin, tozduğun her şeyde Onu görmeye başlarsın. Bu daha ayne'l yakın noktası işte. Bu 5.esmadan sonra cennete girdikten sonra da Cebrail aleyhisselamı da görürsün. Bakın bizim içimizde bu konuda bir tarafım çok mutlu. Kardeşlerimiz var Beytullah'la konuşan. Çok mutlu içim bir taraftan. Hem erkeklerden hem bayanlardan. Hem erkeklerden hem bayanlardan Cebrail aleyhisselamı gören, konuşan kardeşlerimiz var. Çok mutluyum. O kadar mutluyum ki kendimce diyorum ki Mustafa Özbâğ ölür gidersen gözün arkada kalmasın. Hamdolsun. Hazreti Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerini görenler var, Onunla konuşanlar var. Bakmayın siz bize öyle çok dışardan laf söyleyenlere. Bundan laf söylerler bize. Bunlara erişiyorsa, ulaşıyorsa cemaat, ona taş atan çok olacaktır. İşte o kimse bir müddet sonra Cenâb-ı Hakk onun kalbine ilham etmeye başlar. Bu artık ayne'l yakınlıktan çıkmıştır, hakke'l yakın noktasıdır burası. Fakat burada sufi, bununda altını çizim, edep edip sadece dinler. Edep edip sadece dinler. Sakın ha, bir laf söyleyip de edebi bozmayın.

Burası çok daha önemli şeyhi dinlemeye devam:

Ravileri arasında uydurmacı var diye amelden men edilen bir zayıf hadis belki de aynı zamanda sahih bir hadistir. Belki o uydurmacı bu hadiste uydurmacılık fiilini gerçekleştirmemiştir. Bu muhaddisin kullandığı bu gibi ölçütleri de kabul etmekle beraber bir veli Hakikat-i Muhammediye'den onun ruhuna ilka edilenden bunu dinler.

Dinler. Eğer Sünnet-i Resulullah'a tabi olup Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin hem zahiren hem batinen emrinden dışarı çıkmazsa dinler. Dinler. Onu dinliyorsa zaten çok şeyler de dinler. Taşı dinler, toprağı dinler, dinler. Kabirdekileri dinler, rüzgârı dinler, dinler. Duvarları dinler. Dinler. Bulutların arkasındakileri dinler. Dinler de dinler. Bir de öyle dineme haline gelince ona laf söyleyecek olan çok olur. Severler ya onu. Her gelen bir şey söyler ona. Hem yetiştirmek isterler. Evet dinler.

İşte bir veli ilka edici ruhtan bir hadisi dinlediği zaman tıpkı Hazreti. Peygamberin fem-i saadetlerinden bizzat kendi kulaklarıyla bunu dinleyen ve tabiatıyla ilmen ondan hiçbir şüphe duymayan sahabe gibidir. Aynen öyledir. Ama tabiînin durumu böyle değildir. Çünkü o bu haberi zann-ı galib yoluyla almaktadır.

Evet o yüzden İmam-ı Azam hazretlerini çok severim. Hani alır Mabsud'unu eline, Mabsud'u eline alır tarihi bir şeydir bu. Yani içtihat ettiği bütün meseleleri neye dayandığına dair hadis metinlerini alır. Etrafında talebeleri vardır,

Medineliler toplanır koca imam gelmiş diye. Tarihi vakadır bu. Geçer kabri şerifin başına -bakın tarihi vakadır bu- başlar okumaya. Bütün hadisler de hıfzındadır. Bütün bakın içtihadına sebep olduğu, içtihadına ölçü aldığı hadisleri başlar kabri şerifin başında okumaya “Esselatu vesselamu aleyke ya Resulullah” hadisin metnini okur “Bu senin sözün mü ya Resulullah?” Bakın İmam-ı Azam’a dil uzatanların dili kurur bu yüzden. Tarihi vakadır. Bu böyle evliya menkıbesi değildir. Bir sürü de o esnada tarihçi kimseler vardır isimleri de bellidir bunların. Sorar hadisin Arapçasını metnini okuyarak “Bu hadis senin mi?” Kabirden ses gelir ve herkes duyar oradakiler “Neam, evet” işaret koyar talebeleri. Teker, teker, teker Mebsud’unu komple okur orda. Hepsinden neam, neam, neam, evet, evet, evet. Herkes duyar. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri vefat edeli ne zaman olmuş. Duyar. Siz onlara ölü demeyiniz. Onlar Hayy’dır. Siz onlara ölü demeyiniz. Siz onları ölü zannedersiniz. Siz onları, ölü olduğunuzdan ölü görürsünüz. Onlar Hayy’dır diridir. Başlar hepsini de tek tek tek elden geçirir. Tarihi vaka. Tarihi vaka. Geçenlerde bir sohbetimde İmam-ı Azam’ın içtihatlarında sünnete uymayan bir mesele getirin bana dememin sebebi buydu. Ya o İmam-ı Azam’ın içtihadı değildir sonradan gelenilerin içtihadıdır ama İmam-ı Azam’ın içtihadıysa o Sünnet-i Resulullah’ta vardır. Bakın o Sünnet-i Resulullah’ta vardır. Bu kadar kesin ve kati konuşurum. İmam-ı Azam hakkında konuşurum. Şâfiî, Maliki Hambeli hakkında değil, İmam-ı Azam hakkında söylüyorum. Bakın Maliki mezhebi de sırf Kur’an’a bakmadan hemen hemen sünnete dayalı bir şeydir onun için söylemiyorum bakın, İmam-ı Azam için söylüyorum bunu. Şimdi ne yazık ki İmam-ı Azam’a laf söyleyeceğim diye uğraşıyor insanlar. Buna üzülüyorum ve zalim bir sultanın emrine karşı gelerekten şehid olmuş bir kimse. Şehid olmuş. Şehid. Evet.

Ya da ravileri açısından bir hadis sahih sayılabilir ama aynı hadisi mükâşefe sahibi bir veli Mazhar-ı Muhammed’den gördüğü Hazreti Muhammed’e (SAV) sorar o da bunu inkâr eder “bunu ne ben söyledim nede böyle bir hüküm verdim” derse o mükâşefe sahibi bu hadisin zayıflığına hükmeder ve her ne kadar ehl-i nakil rivayeti sahih olmasından dolayı bununla amel ederse o amel etmez.

Evet. Sufilerin böyle bir özelliği vardır, herkesin zayıf dediği hadisi Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin ağzından kendisi duyarsa onun için sahihtir. “Peygamber size bir haber getirdiğinde onu kabul edin.” Ayet-i kerime. “Peygamber size neyi emrettiyse alın, neyi nehyettiye bırakın.” Bakın ayet. “Peygamber size neyi verirse alın.” Şimdi Peygamber hadislerini inkâr ediyorlar ya, bu ayeti ne yapacağız şimdi? “Peygamber size neyi verirse alın. Peygamber sizi neden nehyederse onu bırakın” Sufiler Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerini bu manada öldü demezler hiç. Asla. Derler ki bu dünyadan bu perdeden geçti. Ölmedi. Ben bu manada öldü diyemem. O ümmetin başındadır. Ümmet gözünü gönlünü açsın Onun yoluna düşsün. Kendi heva hevesine, başkalarının heva hevesine -bu Mustafa Özbağ olsa dahi- başkalarının hevesine yani bu Mustafa Özbağ olsa dahi uymasın, Sünnet-i Resulullah’a uysun. İbadetiyle, ahlakıyla, İslam’ı anlama ve yaşamayla Ona uysun.

Bunun bir benzerini Müslim, Sahih'in başında zikretmiştir. Ayrıca bu mükâşefe sahibi kişi herkesin sahih zannettiği o hadisin senedinde uydurmacının da kim olduğunu suretiyle beraber görür ve bilir. El-Fütuhât II/356-362

Evet bir kimse bu noktaya geldiyse bunu görür ve bilir.

*Ey gönül bir derde düş kim onda derman gizlidir,
Gel karış bir katreye kim onda umman gizlidir ,
Değme bir derviş hakire hor görüp hor bakma,
Kim gönlünün her köşesinde arş-ı Rahman gizlidir.*

İbni Arabî'ye göre varlıkların vücuda getirilişi mutlak yokluktan. Hâlk edilmeye değil izafi yokluktan izafi varlığa geçişlerdir.

İcad ve hâlk gibi kelimeler tasavvuf ehlinde feylesoflar ve kelamcılardan farklı olarak zuhura getirme manasını taşımaktadır. Zira tasavvuf ehline göre o zuhur edenin batınına bakıldığında zahir olanın hak olduğu görünür.

Mahlukatı yaratmazdan evvel Hakk kendi vücuduyla mevcuttu ve Onun vücudunu tehdit edecek bir yokluk Onun vücuduyla birlikte mevcut olmazdı.

Mahlukatın şehadet mertebesinde önceki yoklukları mutlak olmayıp ancak izafi bir yokluktur.

Yoktan yaratma kavramı sufilerde mutlak yoktan yaratma değil de izafi yoktan yaratma manasında anlaşılmaktadır. Onlara göre hâlk etmek demek varlıkların mahiyetini vücuda mukarrin yakın olan bitişen ulaşan kılmak ve vücuda mevcut libasını giydirmek demektir.

Şeyhe göre vücutta mümkün diye bir şey yoktur. İnşaud devair. İzafi vücut müstakil vücudu olmayan ve mutlak vücut ile Âdem arasında bir mertebedir. Bir yüzü ademe yani yokluğa bir yüzü de vücuda yani varlığa yöneliktir. Mutlak vücut bir iken izafi vücut çok çeşitlidir. Diğer bir tabirle izafi vücut mutlak vücudun zuhur mahalidir.

İnsanın kendisini Hakk'tan ayrı görmesi kendisi için müstakil, bağımsız bir varlık telakki etmesi demek olur. Hakikatinde insan bizzat madum olduğundan böyle düşünmesi bir vehimdir.

Alem mevhumdur onun gerçek bir varlığı yoktur bu da hayalin manasıdır. Yani sen hayalinde zannettin ki alem kendi başına buyruk ve kendi kendine oluşmuş bir gerçektir.

Hakk'tan başka bir varlıktır, hâlbuki hiçte öyle değildir.

Şunu bil ki senin kendinde bir hayalsin. Bütün idrak ettiğin ve o Hakk'tan gayrıdır yahut ta o ben değilim dediğin her şey de bir hayaldir. Şu hâlde bütün varlık alemi de hayal içinde hayaldir. Fusûs 45

İşte vücudun muhtelif mertebelerde görünüşünden yola çıkarak onu muhtelif taksimata tabi tutan Arabî bunu üçe ayırır "Bil ki eşya şu üç mertebe üzerindedir, bir dördüncüsü yoktur."

1- Bizatihi ayınında mevcut olan vücut li-zatihi. Bu ancak Vücut-u Mutlaktır. Bu vücut ademden olmaz. O hiçbir şeyden hasıl olmamıştır ki Ona tekaddüm eden bir şey bulunsun. Bu mutlak vücut bütün eşyanın mucidi, hâlıkı, mukaddiri, mufassılı ve müdebbiridir. Bu Vücut-u Mutlak hiçbir kayd ile mukayyed değildir. O el-Hayy, el-Kayyüm, el-Alim, el-Mürid ve el-Kâdim olan Allah'tır.

2- Allah ile mevcut olan Mevcud billah bu da alem, arş-ı, kürsü, semavat-ı ulâ ve içindekiler, gökyüzü gibi, arz ve onda bulunanlar, hayvanat, haşerat, nebat ve buna mümâsil şeyler gibi. Çünkü bu anlattığımız alem ayınında mevcut değildi.

O vücud dünün bugüne tekaddümü gibi vücud ile mütekaddim ve zamandan mücerredir. Zira o zaten zamanın kendisidir. Alemin Âdem oluşu bir vakitte değildir. Fakat vehim, Hakk'ın vücuduyla halkın vücudu arasında bir süre olduğunu tahayyül eder.

3- Üçüncü şey ne vücud ile ve ne de Âdem ile ve vudüs ve nede kıdem ile mefsuf olmayan eşyadır. O hakkın ezeliyle ezelden beraberdir. Alem vücud değildir. Alem işte bu üçüncü şeyden zahir olmuştur. Şeyhe göre bu üçüncü şey alemin hakikatlerinin hakikatidir.

Gazalinin "İmkân aleminde şu alemde daha mükemmel bir şey yoktur" sözünü ettiği mana budur. Arabî vücudun vücud (mevcud) olması veya vücudun batından zahire çıkma sürecini dörde ayırarak anlatır.

Arabî vücudun vücud mevcud olması veya vücudun batından zahire çıkması sürecini dörde ayırarak anlatır.

1- Vücudu mutlak. Mahiyeti bilinemez ona mahiyet demek bile caiz olmaz ki o da Allah'tır.

2- Maddeden soyutlanmış mevcud şekillenmeyi ve suretlenmeyi kabul eden ruhani mufarrık, ayrılmış, ayrışan akıllardır.

3- Mekân ve hayyız yön kabul eden mevcud. Bunlar cirimler ve cisimlerdir.

4- Bizatihi değil bi't-tabiâ hayyız kabul edilen mevcud ki onlarda a'râzlardır.

Aristo'da benzer şekilde dörtlü tasnif yapmıştır, İbni Sina da neced kitabında yazar.

Bütün bu vücudların aslı Hak Teâlâ'dır. Çünkü bu mertebeler Onunla zahir olmuş ve bu hakikatler Onunla taayyün etmiştir. Fütuhât II/344

Hasılı vücud mertebeleri dört tanedir aynı, ilmi, lafzi ve rakkami. Fütuhât IV/348

Prof. İzutsu: İbnu'l-Arabî bir diğer açıdan başka isimler kullanarak bu defa da vücudu şu şekilde dörde ayırır, der: 1. Zâtu'l-vücûd. Safî, mahzâ, bi'z-zat vücud. 2. Ahadiyye. Sırf ahaddiyet, daha bir taayyün göstermemiş vücud. 3. Vâhidiyye. Bu mertebede vücud yavaş yavaş bâtını taayyünler göstermeye başlar (a'yân-ı sabite mertebesi). 4. Vücudun zahire çıkması

Prof. İzutsu vücudun bu dört tarzının ehli tahkik tarafından bir de mantık diliyle şöyle ifadelendirildiğini söyler:

1- Hiçbir şarta şartlanmamış mutlak vücud.

2- Selbi olarak olumsuzlukla ilgili şartlı vücud.

3- Bir şey olmakla şartlanan vücud.

4- Mutlak değil de izaî olarak şartsız vücud.

Bu sıraları bazı değişikliklerle Afîfî'de kullanmıştır.

İbni Arabî'nin vücudun mertebelerini anlatırken düz yazıda birtakım semboller ve mecazlar kullandığı gibi bazen şekillerin yardımına da başvurduğunu ve çoğu zaman da nokta, merkez ve daire şeklinde bu gerçeği resmettiğini biliyoruz. İşte soru bu, defalarca okumama rağmen anlayamadığım konu bu,

***Ey gönül bir derde düş kim onda derman gizlidir,
Gel karış bir katreye kim onda umman gizlidir ,
Değme bir derviş hakire hor görüp hor bakma,
Kim gönlünün her köşesinde arş-ı Rahman gizlidir.***

Bir gönle dert düşünce derman o derdin içindedir. Allah bir dert yaratmazdan binlerce yıl önce onun dermanını yaratmıştır. Dertsiz dermansız hiçbir dert yoktur. Onun dermanını bulamamıştır o kimse, tembellik etmiştir. Çalışırsa her derdin bir dermanı vardır. Allah her zorluğun yanında kolaylığı da hâlk eder. Her zorluğun yanında muhakkak kolaylığı da hâlk eder. Tabi Eşrefoğlu Rumi'nin buradaki dertten kastı Allah derdiyle dertlenmek. ***Gel karış bir katreye kim onda umman gizlidir*** küçücük katre dediği su damlası. Su damlasından daha küçük. O katreye bir karış, o katreye küçücük bir atoma bir nazar et, ona bir bak. Onda umman gizlidir. Katre dediği küçük su damlası, onda büyük denizler, okyanuslar gizlidir. ***Değme bir derviş hakire hor görüp hor bakma*** en çokta burası hoşuma gitti. Bir dervişi hor hakir görme. Bir dervişe tepeden bakma. Bir hak dostuna tepeden bakma ama ne yazık ki bu işin kaderi, cilvesi odur. Sufiler bulundukları toplulukların hep 2. 3.sınıf vatandaşları gibi görülürler. Herkes onları hor hakir görür. Hatta aynı sufi gönüllü olsa dahi eşler, aileler, farkına varmazlar, aynı dergâhta, aynı cemaatte olsalar bile birbirlerini hor hakir görürler. Dışarıdaki kimsenin hor hakir görmesi ağır gelmez de içerdeki bir kimsenin hor hakir görmesi dervişlere ağır gelir ama tarih boyunca Allah yolunda koşuşanlar, Allah'a âşık olanlar, gerçek manada iman ehli olanlar hep kınanmışlardır. O yüzden de ayet-i kerimde de o Allah'ın dostlarıyla, müminlerden bahsederken, onlar kınanmaktan korkmazlar, diye bahseder. Neden? Çünkü iman ettiğiniz dini yaşarsanız, iman ettiğiniz Allah'a âşık olursanız, sizi kınarlar, hor hakir görürler. Eşrefoğlu diyor ki: Bir dervişe değme, ona zulmetme, ona tepeden bakma, ona yanlış davranma, ona eksik davranma. Ona tepeden bakar, yanlış davranır, eksik davranırsan, onun, diyor, gönlünün her köşesinde, bakın gönlünün köşesinde değil, gönlünün her köşesinde Arş-ı Rahman gizlidir. Yani, hani Rahman arşı istiva etti. Rahman arşı istiva etti hadis-i kudsîsinin tecelliyatı o dervişin, o sufinin gönlündedir. O sufinin gönlünde her köşesinde Cenâb-ı Hakk arşını kurmuştur ve orayı istiva etmiştir. Senin hor gördüğün, hakir gördüğün, beğenmediğin, itelediğin, tepeden baktığın, kimliksiz gördüğün, kişiliksiz gördüğün, fukara gördüğün, zavallı gördüğün o kimsenin gönlünde Arş-ı Rahman gizlidir. Senin tepeden baktığın Arş-ı Rahman olur. Tepeden baktığın, ötelediğin aslında Arş-ı Rahman olur. Onlar öyle kimselerdir ki, bakıldıklarında Allah hatıra gelir. Onlar öyle kimselerdir ki zikrin anahtarı gibidir. Sen kör gözünle, kör kalbinle, onu öteler, iteler, tepeden bakarsan gerçekte Allah'ın dostlarını ötelemiş, itelemiş, tepeden bakmış olursun. Hani namaz kılanlarla alay ederler ya, millet camiden çıkar alay ederler namaz kılanlarla, hani zikredenlerle alay ederler ya, işte hacca giderler alay ederler ya: Siz Araplara para yedirmeye gidiyorsunuz, ümreye giderler onlarla alay ederler ya, onlar canhıraş oysa Allah'ın rızasını ararlar veyahut ta gidersiniz birisine Allah'ı tebliğ etmeye çalışırsınız, Kur'an sünnet tebliğ etmeye çalışırsınız alay ederler ya sizinle, işte bunlarla alakalı bu. Allah muhafaza eylesin. O yüzden ibadet eden, Allah'ı zikreden, Allah yolunda koşturan, asla bunlarla alay etmeyin. İnsanlara asla tepeden

bakmayın, insanları hor hakir görmeyin. Bilemezsiniz görüntüsüne aldanırsınız. Görüntüsüne bakarsın hiç derviş görüntüsü yoktur, hiç sufi görüntüsü yoktur ama kalbi gümbür gümbür Allah'ı zikrediyordur. Tepeden bakar kaybedersin. Kıyafetine bakarsın, saçına sakalına bakarsın ne bileyim kıyafet tarzına bakarsın böylece onu hor hakir görürsün Allah muhafaza eylesin, senin kalbin kararır, senin kalbin mühürlenir. Rabbim muhafaza eylesin inşaallah.

İbni Arabî'ye göre varlıkların vücuda getirilişi mutlak yokluktan. Hâlk edilmeye değil izafi yokluktan izafi varlığa geçişlerdir.

Arabî bu noktada kendince zaten böyle “var olma” kelimesini kullanmaz. Arabî'nin bu noktadaki kendince terimi “sudûr etmek”tir. Çünkü sudûr etmek, var etmekten farklıdır. Arabî'ye göre varlık alemine sudûr eder her şey, var edilmez. Çünkü varmış gibi görünen bütün prototipler, varmış görünen varlık aleminin sudûr etmiştir yani yokluktan tekrar yokluğa dönmüştür. Biz onu varmış gibi görürüz Arabî'ye göre söylüyorum ama bu Kindî'de de aynıdır, bu Gazalî'de de aynıdır, bu Hazreti Mevlâna'da da aynıdır. Hazreti Mevlâna varlığı da, hayal üzerine yürür gör, der. Varlığı hayal üzerine yürür gör, der ve bu varlığı tamamiyetle, tamamiyetle elbise giydirilmiştir. Elbisenin içi boştur biz onu dolu görürüz. Şöyle düşünün, bütün vücutlarımız bir katre damladan yaratıldı. Bir katre damladan yaratılan vücudumuz bu dünyada işini bitirdikten sonra yine yok oluyor, bizce düşünüyoruz onu, yani toprak oluyor. Normalde bir şeyin başlangıcı yokluksa sonu nasıl varlık olur ki? Ayet-i kerimde Cenâb-ı Hakk diyor ki: Düşündünüz mü? Daha önce yoktunuz. Düşündünüz mü? Daha önce yoktunuz. Şimdi nasıl var olduğunuzu kabul ediyorsunuz? O algıya, o aldatmacaya kanıyoruz ve Arabî bu noktada sudûr kelimesini kullanır. Sudûr etmek yani bir şeye doğru bir şeyin akıp gitmesi gibi.

İcad ve hâlk gibi kelimeler tasavvuf ehlinde feylesoflar ve kelamcılardan farklı olarak zuhura getirme manasını taşımaktadır. Zira tasavvuf ehline göre o zuhur edenin batınına bakıldığında zahir olanın hak olduğu görünür.

Ehli tasavvuf bu noktada evet, icad ve hâlk kelimelerini kullanmaz, zuhur etti derler. Bir şey sudûr etti, zuhur etti. Bu noktada icad etme, hâlk etme, tasavvuf ehli bunu kullanmaz çok, doğru ve ***zuhur edenin batınına bakıldığında zahir olanın hak olduğu görünür***, bir şeyin görüntüsüne bakıldığında görüntü haktır. Buradaki hak olması, dikkat edin, doğruluk manasında, onun Rabb manasında değil. Sudûr eden, zuhur eden, görünen haktır. Bu görünen haktır. Bu görünen haktır demek, bu Allah'tır demek manasında değil. bu kelimelerden bunu anlıyorlar bilmeyenler. Bir şeyin hak olması, bu ne? Su. Suyun hak olması kendi nefsinde, varlık noktasında haktır. Mustafa Özbağ haktır, Abdülhalim haktır, sudûr etmiştir. Onun sudûru haktır. Sudûru haktır onun yani sudûru doğrudur, gerçektir. Bu manada.

Mahlukatı yaratmazdan evvel Hakk kendi vücuduyla mevcuttu ve Onun vücudunu tehdit edecek bir yokluk Onun vücuduyla birlikte mevcud olmazdı.

Hiçbir şey yok idi Allah var idi ve bir yokluk dünyası, yokluk deryası, yokluk algısı Allah için söz konusu değildir. Yokluk Allah'ı tehdit edemez. Allah yokluğunda sahibidir çünkü. Aslında gerçek manada, bu benim kendi düşüncem zaman zaman söylüyorum ya, ben Hakk katında yokluğun olmadığına inanıyorum, yokluk halk katındadır, Hakk noktasında değildir. Hakk'ta yokluk yoktur. Allah noktasında,

Allah'ta yokluk yoktur. Yokluk halka göre vardır. Hakk'a göre yoktur. Cenâb-ı Hakk'ın sıfatlarının bir kısmı halktan tecelli eder. Halktan tecelli eden sıfatlar ile Hakk'tan tecelli eden sıfatların tecelliyatları farklıdır o yüzden yokluk Allah katında yoktur. Allah bir şeyi kendi zatı uluhiyetindeki ilmiyle yaratır. Hani meşhurdur ya, Allah yokluktan yarattı. Buradaki Allah yokluktan yarattı dediği şey, bir madde kullanmadı. Bizim algımızla bir madde kullanmaksızın yarattı onu ve aleme sudûr eden her şey, aleme sudûr eden her şey, bu benim kendi anladığım yine altını çizeyim, aleme sudûr eden her şey Cenâb-ı Hakk'ın ilm-i ilahiyesinde mevcuttu. İlmi ilahisinde vardı. İlmi ilahisinde var olan şey sudûr etti, meydana çıktı. İlmi ilahiyesinde var olan şey meydana çıktı, o sudûr etti. Bir şey yoktu, bir şey yoktu, yok olan şey nasıl var olacak? Sizi var eden var. İlmi ilahiyesinde vardınız. İlmi ilahide vardık. İlmi ilahide var olduğumuzu biliyorum. İlmi ilahide ebedi olarak her ne varlık sahasına sudûr edecekse hepsi de var. Varlık sahasına ne sudûr edecekse ne çıkacaksa hepsi de var. Biz ama ilm-i ilahiye anlayabilecek kalbe ve akla malik değiliz. Bizim anlayacağımız, algılayacağımız şeyler varlık dairesine, varlık meydanına sudûr eden şeylerdir. Biz varlık dairesine sudûr eden şeyleri algılama ve anlama kapasitemiz var. Varlık dairesine sudûr eden şeyleri, "şey" olarak özellikle söylüyorum "şey" çünkü, şeyleri algılar ve anlarız ve o algılama ve anlama derecemizde Allah'ı bilme noktamızdır Allah'ı tanıma noktamızdır ama bu bizim varlık sahasına sudûr eden objelerle alakalı, şeylerle alakalıdır. Eğer varlık sahasına sudûr etmediyse bir şey, biz onu bilemeyiz, onu bilmemiz mümkün değil, onu anlamamız mümkün değil, onu kavramamız mümkün değil. Zaten Cenâb-ı Hakk kendi zatıyla alakalı tefekkür yasağı, kendi zatıyla alakalı düşünemeyeceksiniz, dediği noktada burasıdır. Biz sadece sudûr edenleri tefekkür ederiz.

Mahlukatın şehadet mertebesinden önceki yoklukları mutlak olmayıp ancak izafi bir yokluktur.

Evet bu yaşadığımız alem Arabî düşüncesine göre şehadet alemidir. Ondan önce ruhlar alemi vardır, ondan önce geriye doğru gider ya, son şehadet alemidir, şehadet aleminden insan-ı kâmile geçer. Varlığa sudûr etmezden önce dört alem vardır onun dördü de metafiziktir, dördü de batınıdır ama sudûr edip şehadet alemine dökülmeyen bir şey yok manası değildir. Henüz daha sudûr etmedi, henüz daha varlık sahasına inmedi, henüz daha varlık sahasında görülmedi. Görülmedi. Hani bunu zaman zaman şöyle düşünebilirsiniz: kafanızda bir şeyi resmedersiniz, resmettiğiniz şeyin renginden varıp göz renginden tutun rengine, tenine, şekline, şemaline kadar kafanızda hayalinizde vardır o ama henüz daha meydana çıkmamıştır. Bunu siz kendi kafanızdan, kendi beyninizde tanzim edersiniz. Ortada bir şey var mı? Yok. Ortada görünen bir şey var mı? Yok. Ama sizin kafanızda, sizin gönlünüzde, sizin beyninizde o var ama ortaya çıkmadı henüz daha. Ortaya çıkmadığı için siz ona yok diyebilir misiniz kendiniz? Diyemezsiniz. Sebep? O sizin için var çünkü. Bakın o sizin için var. Hatta prototipler hayal etseniz ve her prototipe elbise giydirderseniz her prototiple diyalektik kursanız ve her prototiple konuşsanız ve her prototipin konuştuklarını siz kendi aklınıza yazsanız. Sizden başka bilen yok. Sizin için o prototipler var mı? Evet. Sizin için o prototipler konuştu mu? Evet. Siz o prototipleri kendi iç aleminizde konuşturdunuz mu? Evet. Bunu anlayabilecek olan,

hayal dünyası geniş olanlardır. O yüzden sufiliği ancak hayal dünyası geniş olanlar anlayıp algılayabilir. Hayal edebilenler anlayıp algılar. Allah'ı tanıma ve bilme noktasında hayal edenler bir adım öndedir. Allah'ı tanıma ve bilme noktasında. Çünkü hayal insanı aynı zamanda hale taşır. Hal aynı zamanda insanı makama taşır. Makam aynı zamanda insanı hakikate taşır. Bir kimsenin hayali yoksa kendisi de yok hükmünde gibidir. Neden? Hayal kurabilen ancak iyi insandır, hayal kurabilen ancak o hayalinin peşine giden insan insan-ı kâmil olur. Şöyle tefekkür edin: hayalinizde hiçbir kadın oluşturup ona âşık oldunuz mu? Bunun bir tarafı insanı melankolik eder. Nasıl? O hayalindeki prototipe âşık olup onun peşine düşer. Mecnunlaşır. Mecnunlaşır. Bir iş hayal eder insan. Bir işi hayal etmeyen insan o işte başarılı olamaz. Bir evi hayal etmeyen insan evinde mutluluğu yakalayamaz. Bir kadın hayal etmeyen, bir erkek hayal etmeyen, evliliğini hayal etmeyen, işini, aşını, eşini hayal etmeyen, onun üzerinde hayal mekanizmasını çalıştırmayan, neresine dokunursam daha güzel olur, neresine dokunursam daha tatlı olur, neresini değiştirirsem daha mükemmel olur diye kendince hayal kurup o hayalinin peşine düşmeyen kimse asla ne ev hayatında, ne iş hayatında, ne arkadaş hayatında başarılı olamaz, tatlı olamaz ama bir hayal kurgulayan bir kimse, ben eşime böyle böyle davranırsam daha mutlu olur, ben eşime böyle davranırsam daha güzel olur, ben eşime şöyle davranırsam ayaklarını yerden keserim, ben eşime şöyle davranırsam böyle olur diye hayal kuran bir kimsenin evinin tadından doyum olmaz. Hayal gerçeğin aynasıdır. Ama bu hayallerin hiç biriside meydana değildi henüz. Bir insan düşünün, insan hayal ediyor boyna ama hayali meydana değil. Biz ona yok diyebilir miyiz? Evet baktığımızda onun hayaline eğer biz göremediysek deriz ki ya, yok ama o kimse kurmuş olduğu hayali kendisi biliyor o hayali sudûr ettirmeye başladığında deriz ki, aaa bunu düşünmüş, aaa bu hesaplanmışta yapılmış, bu kurgulanmışta yapılmış, bunun arkasında bir hesap var bir kurgu var, deriz. O yüzden mahlukatın yani varlığa sudûr eden, şehadet alemine düşen bir şey görünmezden evvel yok diyemeyiz. Biz görmemiştik, sudûr etmemişti. Gerçeğinde var mıydı? Evet. Yani ruhlar alemine sudûr eden ruhlar gerçekte yok muydu? Vardı ama o ana kadar görünmüyorlardı, ilm-i ilahideydiler. Görünmemişti. Hava nemli değil mi bugün? Nemli öyle değil mi? Bakın bakalım akıllı telefonlarınıza burada nem oranı kaçmış. %52 mi nem oranı? Bakın nem oranı %52'ymiş. Biz şimdi bunu görüyor muyuz? Görmüyoruz bakın. Bir görmediğimiz için bu nem oranına yok diyebilir miyiz? Hayır. Var. Ama zuhuratta, tecelliyatta görüyor muyuz? Hayır ama var. İşte şehadet aleminden önce ruhların hali de bu. E ondan öncede var. A'yân-ı sabitede var. Arabî dilinle konuşuyoruz.

Yoktan yaratma kavramı sufilerde mutlak yoktan yaratma değil de izafi yoktan yaratma manasında anlaşılmaktadır.

Evet, biz yoktan yaratma olarak kabul etmeyiz. Buradaki yokluk izafidir, o da geçicidir. İzafi dediği, geçici. Yani varlık alemine aittir yokluk kelimesi. Halka aittir Hakk'a ait değildir. Cenâb-ı Hakk'ta her şey mevcuttur. La mevcude illallah. Ne bu? Allah'tan başka mevcut yok. La mevcude illallah. La maksude illallah. La mahlube illallah. La mevcude illallah: ilme'l yakın. La maksude illallah: ayne'l yakın. Maksudumuz hedefimiz. La mahbube, sevgili, illallah: hakke'l yakın. Allah'tan başka mahbub olan yani sevgili olan yoktur.

Onlara göre hâlk etmek demek varlıkların mahiyetini vücuda mukarrin yakın olan bitişen ulaşan kılmak ve vücuda mevcut libasını giydirmek demektir.

Evet. Bizim için hâlk etmek demek, mevcutta var olana elbise giydirmek demektir. Sizin ruhlarınız var idi ona elbise giydirildi. Ruhlarınızdan öncesi de vardı. Onlara önce ruh elbisesi giydirildi ondan sonra varlık elbisesi giydirildi.

Şeyhe göre vücutta mümkün diye bir şey yoktur. İnşaud devair. İzafi vücut müstakil vücudu olmayan ve mutlak vücut ile Âdem arasında bir mertebedir.

Bu bütün varlığa sudûr eden bütün her şeyin müstakil birer vücudu yoktur aslında ama mutlak vücut dediği Zat-ı İlahî'yle Âdem arasındaki geçiş perdeleridir. Zat-ı İlahî ile Âdem arasındaki geçiş perdeleridir. Perde.

Bir yüzü ademe yani yokluğa bir yüzü de vücuda yani varlığa yöneliktir. Mutlak vücut bir iken izafi vücut çok çeşitlidir.

Bu varlığın tamamı bir tarafı yokluğa bakar, gerçekte yoktur çünkü. Bir tarafı da Hakk'a bakar, mutlak varlığa bakar. Çünkü bu izafi vücut mutlak varlığa muhtaçtır. İzafi vücut mutlak varlığa muhtaç olduğundan hiçbir zaman bir yüzünü ondan çeviremez. Ona mecburi istikamet muhtaçtır. Çünkü kendisinin var görünmesi, kendisinin bu noktada, bu manada, sudûr etme noktasında var oluşunun hakikati mutlak vücuda, Allah'a muhtaçtır. Çünkü eğer Allah'la irtibatı kesildiği anda tamamiyetle yok olur. O yüzden tabiri caizse mutlak vücut, anne gibidir. Nasıl anne karnında rahmin içerisinde cenin annenin rahminin duvarına tutunarak içerde hayatını devam ettiriyorsa ve anne rahminin duvarına tutunamazsa bir boruyla oraya bağlanamazsa, nasıl kendisinin varoluşu devam etmeyecekse ve sonra erecekse ve bu noktada âdem elbisesi giymeden yokluğa gidecekse yeniden, işte bu var gördüğümüz bu alem de anne karnındaki cenin gibidir. Anne rahminde gibiyiz biz. Bütün varlık anne rahminde gibi ve bütün bu varlık, görünen, sudûr eden bu varlık bu manada manevi olarak bir hortumla ilahi varlığa, ilahi vücuda bağlı ve o vücuttan alıyor her şeyi. Bütün her şeyi de ona bağlı. Şimdi anne karnındaki çocuk sebepler dairesinde kime bağlı? Anneye bağlı. Anne bir şey yiyip içmemesi önemli değil bütün her şeyini anneden aldı mı? Evet. Çocuk bir şey yedimi içerde? Hayır. Bir lokma aldı mı? Hayır. Bir nefes aldı mı? Hayır. Herhangi bir vitamin aldı mı dışarıdan? Hayır. Nerde? Anne karnında yaşadı. Yaşıyor mu? Evet. Kalbi de atıyor mu içerde? Evet. E nefes almıyor, nefessiz onun kalbi atıyor mu? Evet. Dikkat edin. Nefesi olmadığı halde kalbi atıyor mu içerde? Evet. Nefesi olmadığı halde kalp atışlarıyla damlarda kan dolaşıyor mu? Evet. Damarları bir tamam oluyor mu? Evet. Tamam olur olmaz kan dolaşmaya başlıyor mu? Evet. Daha başlangıçta anne rahminde, anne rahminde erkeğin spermi kadının yumurtasını çatlatıp içine girer girmez, içine girer girmez anında tık tık tık kalp gibi atmaya başladı mı? Evet. Ana rahminde ilk oluşan ne? Kalbi. Kalbi. İşte ilk sudûr eden varlık Cenâb-ı Hakk'ın kendi ruhundan ve nurundan sudûr ettirdiği Muhammed-i Mustafa'nın ruhaniyeti. O yüzden diyor ki "Ben peygamberliğin ve varlığın evveliyim". O, varlığın evveli. Aynı şey, bu bildiğiniz varlık alemine sudûr etmiş olan bütün varlık Ona muhtaç.

Mutlak vücut bir iken izafi vücut çok çeşitlidir.

Evet mutlak vücut bir iken izafi vücut dediğimiz geçici vücut ve vücutlar çok çeşitlidir. Nevilerine göre, kişiliklerine göre, kimliklerine göre, tarzlarına göre, tavırlarına göre, çok çeşitlidir. Biz hepsini bir toplarız insan deriz ama çok çeşitli insan vardır, hepsini toplarız hayvan deriz ama çok çeşitli hayvan var. Bunları nevilerine göre ayırmaya kalksak işin içinden çıkamayız ama ilahi vücut bu manada tektir. Onda bütün izafi vücutlar var mıdır? Evet. Ve O her an o izafi vücutlara can verir mi? Evet ve her an o izafi vücutlar değişim halinde midir? Evet. Değişim halinde midir? Evet. O izafi vücutlar her an halden hale geçer mi? Evet. Ve her halden hale geçerken ayrı bir elbiseyle geçerler mi? Evet. O yüzden izafi vücutların sınırı, saymaya kalksak sınırı sonsuzdur. Cenâb-ı Hakk âyet-i kerimede de der ki “Allah’ı hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?” Sonsuzdur çünkü.

Diğer bir tabirle izafi vücut mutlak vücutun zuhur mahalidir.

Bu izafi geçici olan bu vücutlar alemleri mutlak vücutun zuhur ettiği, tecelli ettiği ayna mesabesindedir. Bütün ilahi vücutun içerisinde var olan ilm-i ilahi o geçici vücutların üzerine tecelli eder.

İnsanın kendisini Hakk’tan ayrı görmesi kendisi için müstakil, bağımsız bir varlık telakki etmesi demek olur. Hakikatinde insan bizzat madum olduğundan böyle düşünmesi bir vehimdir

İnsan kendi kendisine Hakk’tan ayrı görür kendisini. Varlıkta böyle bir algı vardır: Biz sanki Hakk’tan ayırmışız gibi bize gelir. Yani Hakk ayrı biz ayırırız. Bu bir algıdır. Bakın bu bir algıdır ama kendimizi bu manda Hakk’tan bağımsız görmek, Hakk’tan müstakil görmek -sufiler böyle görmezler siz buna yabancıyız şimdi- Hakk’tan müstakil, Hakk’tan ayrı görmek, o kimsenin kibridir zaten ama sufiler kendilerini Hakk’tan ayrı ve müstakil görmezler hiç. Görmediklerinden dolayı kibirlilikleri yoktur. Hakk’tan ayrı, müstakil görenlerde o yüzden kibirlilik vardır ama biz Hakk’a bağımlıyızdır, sufiler öyle düşünürler. Her an ilme’l yakın noktasında biz Hakk’a bağımlıyız. İlme’l yakın noktasında. Cenâb-ı Hakk çünkü ilm-i ilahisiyle bütün varlık alemini kuşatmıştır. O yüzden bütün varlık alemini kuşattığından dolayı varlık kendi kendisine, ben müstakim benim Hakk’a ihtiyacım yok, deme lüksüne sahip değildir. Hani bazen ateistler derer ya bizim Allah’a ihtiyacımız yok biz kendi kendimize var olduk. Hatta bir kısmı varoluşunu maymuna bağlar ya, biz maymundan geldik, der. Maymun nereden geldi dediğinde ona durur bir kısmı, bir kısmı derki işte maymununda geriye doğru atasının su olduğunu, sudan bir balçıktan bakteri olduğunu işte bilmem ne. Suyun atası kim? Birine öyle dedim de, kendince maymundan geldiğine inanıyor. İyi inandım maymun. O okumuş, iyi okumuş. Ben şimdi suya geleceğini biliyorum. Dedi ki “Sudan”, “Suyun atası ne yavrum?” dedim. Suyun atası ne? Böyle baktı. “Sudan insan oldu dimi?” dedim ben, “Kur’an böyle demiyor mu?” dedi, “Böyle diyor. E maymunu nereden karıştırdın sen şimdi araya girdin?” dedim. Hatta arada timsah var maymundan önce. Yani maymunlaşmadan önce timsah var, timsahtan önce balık var, balıktan önce böcek var bilmem ne var, böyle bir bakteriden. Suyun kenarında bir bakteri attı bacak bacak üstüne, ben sonunda insan olayım dedi başladı yürümeye. “Böyle olsa dahi o bakterinin bir aklı yok mu?” dedim. “Bir bakteri, aklı yok mu onun?” dedim. “Vele vki öyle oldu, kabul ettim, bu bakterinin aklı nereden geliyor? Yani bakteri kendi kendine bacak bacak

üstüne attı okyanusun kenarında nargile höpürdetirken: İnsan olayım ya beş bin yıl sonra, dedi öylemi?” dedim ben, “Ya bu nargile nerden çıktı?” dedi, “Ya sen buradan bu kadar araya koydun, bende bakteriye nargile içirmişim çok mu fazla?” dedim. Yani Bahama Adalarında bir bakteri attı kendini şezlongun üzerine düşündü öyle kendi kendine böyle bir hesap etti, ulan anasını satayım ne olacak bakteri kadar kim bilir kaç bin yıl yaşadım ben bir insan olayım dedi ya. Nargileyi bıraktı masanın üzerine, höpürdetmeyi, destur bismillah ben insan olmaya karar verdim bunun için ne olmak lazım? Haydi denizde yosun olmam lazım, ondan sonra ne olmam lazım ne bakteriymiş ha, yosunluktan böceğe böceklikten balığa balıklıktan timsahlığa. Ya timsah kendi kendine düşündü, kıtlık zamanı oldu benim yaprak yemem lazım dedi ayağa kalkmaya başladı. Bakteride böyle bir özellik var. Özel bir bakteri bu. Sizin bildiğiniz bakterilerden değil. Siz böyle kanser, verem onunla bununla uğraşıyorsunuz. O bakteri özel, o insan-ı kâmil olmayı düşünüyor. Evet. Bana dedi ki “O zaman sen bu arayı hiç reddetmiyorsun?” “Yavrum, ben o bakterinin aklına kurban olayım, o bakterinin aklına aşığım ben. O bakterideki akıl nerden, kaldık orda.” Düşündü, düşündü, düşündü, “Ya dayı ya” dedi, ben sakallıyım ya böyle, “Ya dayı ya herhalde Allah var” dedi. Size tuhaf gelmiyor mu? Yani timsahın üç bin yıl ayağa kalkmak için uğraşması ondan sonra maymunlaşması, maymunlaşınca bir üç beş bin yıl geçecek ondan sonra insanlaşmaya başlayacak bir üç beş bin yıl daha geçecek. Ne kadar sabırlı Cenâb-ı Hakk. Tabi. O kuluna da sabrediyor Allah. O yüzden böyle kibirli olanlar kendilerini Hakk’tan ayrı görürler Allah muhafaza eylesin.

Hakikatinde insan bizzat madum olduğundan böyle düşünmesi bir vehimdir.

Madum, yaratılmış yani. Yani yaratılmış olan, sudûr etmiş olan bir kimsenin böyle düşünmesi vehimden ibaret yani anne karnında çocuk diyor ki, ben anneye bağlı değilim, tespih sallıyor içeride. Yavrum otur oturduğun yere, hortumla bağlısın işte hadi kes hortumu içeride. Yok ama ucuz efelik yapıyor elinde tespih anne karnında. O bakteri geldi anne karnına girdi, kendini Bahama Adalarında zannediyor bacak bacak üstüne attı nargilede yaktı dedi ki ben anneye muhtaç değilim. Bunun gibi bir şey bu.

Alem mevhumdur onun gerçek bir varlığı yoktur bu da hayalin manasıdır.

Mevhum dediği, geçici. Alem geçicidir. Onun gerçek bir varlığı yoktur. ***Bu da hayalin manasıdır.*** Hayal ne kadar güzel bir şey insanı mutlu eder. Düşünüyor musunuz Hazreti Pir diyor ki “Bu alemin hayal üzerine yürür gör”. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri “Bu dünya hayatı çölde yolculuğu çıkmış bir kimsenin bir ağacın gölgesinde gölgelenmesi kadardır”. Ağacın gölgesinde gölgelenmesi. Dünya hayatı gölge. Biz yolcuyuz, biz yolcuyuz, dünya hayatı çölün ortasında bir ağacın dibinin gölgesi. Yolculuğa çıkmışsın çöl, girmişsin çölde devam ediyorsun yolculuğuna ama a bir bakıyorsun ağaç var orda. Bu bakteri muhabbeti iyi tuttu, bakteri kendi kendine dedi ki, bu ağacın altında bir gölgeleneyim ben. Ağacın altına geldi gölgelendi. E yolcu ne kadar gölgelenebilir? Yolculuk uzun. İşte dünya hayatı bir ağacın dibinde gölgelenme kadar kısa ve gölge. Kısa ve gölge. Gölge, buna dikkat edin. Kısa ve gölge. Giden ne götürüyor? Tapusuyla gömülen var

mı? Dolarıyla gömülen var mı? Euorosuyla gömülen var mı? Evleriyle, hanlarıyla, hamamlarıyla, dükkânlarıyla gömülen var mı? Sabancı'nın mezarında ne var? Hatta malı mülkü olunca sıkıntı bile görüyor insan öldükten sonra da. Vehbi Koç'un mezarını, kabrini, na'sını kaçırmadılar mı? Dimi hiç Türkiye'de tartışılmıyor böyle şeyler değil mi? Neden kaçırdılar? Neden göturdüler? Neden bir daha aynı yere getirdiler? Kim kaçırdı? Ne yaptı ne etti de tekrar yerine gömdü koydu? Bu nasıl bir ülke ya? Daldan dala atlamış gibi oldum ama dikkat edin, Vehbi Koç öldü, öldükten sonra mezarını açtılar mı? Evet. Na'sını göturdüler mi? Evet. Na'sını götürdükten sonra tekrar yerine koydular mı? Evet. O na'sına otopsi edildi mi tekrar? Edilmedi. Otopsi edildiyse açıklandı mı? Açıklanmadı. Ne yaptı acaba birisi dna'larına mı baktırdı acaba? Ondan bir parça alıp sakın dna'larına bakmış olmasınlar? Vehbi Koç'un farklı çocukları mı vardı acaba? Nüfus kaydına işlenmemiş bir çocuğu vardı da o çocuk kendince kendisini böyle bir şey yapmak için mi yaptı? Ama sonuçta gömülünce yok oldu mu? Yok oldu. Sonuçta gerçek bir varlığı yok.

Bu da hayalin manasıdır. Yani sen hayalinde zannettin ki alem kendi başına buyruk ve kendi kendine oluşmuş bir gerçektir.

Bu da ateistlere cevap oldu. Bu da hani doğa kendi kendine yaptı diyenlere cevap oldu. Bu kendi günündeki felsefecilere ve kendisinden sonraki felsefecilere cevap oldu. Diyor: sen kendi hayalinle zannettin ki -zandan ibaret- ***alem kendi başına buyruk ve kendi kendine oluşmuş bir gerçektir.*** Kendi kendine oluştu, bir akla tabi değil, bir ona sudûr ettiren bir yaratıcı yok, sen bu vehme düştün, bunu zannettin.

Hakk'tan başka bir varlıktır, hâlbuki hiçte öyle değildir.

Hem Hakk'tan başka bir varlıktır dedi hemde hiç öyle değildir dedi. Hakk'tan başka bir varlıktır dedi teşbih etti, hiçte öyle değildir dedi tenzih etti. Bir taraftan teşbihi kullandı bir taraftan tenzihi kullandı. ***Hakk'tan başka bir varlıktır*** yani aslında gerçekte Hakk değildir ama hemen tenzihi çalıştırdı dedi ki ***hâlbuki hiçte öyle değildir.*** Bu sufilerin teşbih ve tenzih meselesidir. Teşbih: Benzetme, tenzih: Benzettiğin şeyi reddetme. O her an sudûr halindedir sen bir şeye benzetirsin yani Ona benzetirsin benzettiğin şeyi direkt ikinci bir ses senden onu tenzih eder. Hayır O değil der. Çünkü O hiçbir şeye benzemez. "Hiçbir şeye benzemez" ayet-i kerimesi hep tenzihtir. O Rahman'dır, bu teşbihtir, O Semi'dir, O Basir'dir, bunların hepsi de teşbihtir. O kudreti elinde tutandır, bu teşbihtir ve bu teşbihlerin hepsini de Cenâb-ı Hakk halkın ağzından söyletir. Halkın ağzından. Hâlk edilenler Onu bir şeye benzetir. O yüzden sıfatları hadis-i şeriflerce söylenmiştir Tirmizi'de toplamıştır ama sıfatlarına sayısalılık koymak mümkün değildir. Neden? O her an fiiliyat üzerinedir, sudûr üzerinedir.

Şunu bil ki senin kendinde bir hayalsin. Bütün idrak ettiğin ve o Hakk'tan gayrıdır yahut ta o ben değilim dediğin her şey de bir hayaldir. Şu hâlde bütün varlık alemi de hayal içinde hayaldir. Fusûs 45

Her şey, her şey, hayaldir. Varlık alemi de komple hayal içinde bir hayaldir. Hazreti Pir'de der ki "Sen bu varlığı hayal üzerinde yürü gör."

İşte vücudun muhtelif mertebelerde görünüşünden yola çıkarak onu muhtelif taksimata tabi tutan Arabî bunu üçe ayırır “Bil ki eşya şu üç mertebe üzerindedir, bir dördüncüsü yoktur.”

1- Bizatihi ayınında mevcud olan vücut li-zatihi. Bu ancak Vücut-u Mutlaktır. Bu vücut ademden olmaz. O hiçbir şeyden hasıl olmamıştır ki Ona tekaddüm eden bir şey bulunsun. Bu mutlak vücut bütün eşyanın mucidi, hâlıkı, mukaddiri, mufasssılı ve müdebbiridir. Bu Vücut-u Mutlak hiçbir kayd ile mukayyed değildir. O el-Hayy, el-Kayyüm, el-Alim, el-Mürîd ve el-Kâdim olan Allah’tır.

2- Allah ile mevcud olan Mevcud billah bu da alem, arş-ı, kürsü, semavat-ı ulâ ve içindekiler, gökyüzü gibi, arz ve onda bulunanlar, hayvanat, haşerat, nebat ve buna mümâsıl şeyler gibi. Çünkü bu anlattığımız alem ayınında mevcud değildir. O vücut dünün bugüne tekaddümü gibi vücut ile müteakaddim ve zamandan mücerreddir. Zira o zaten zamanın kendisidir. Alemin Âdem oluşu bir vakitte değildir. Fakat vehim, Hakk’ın vücuduyla halkın vücudu arasında bir süre olduğunu tahayyül eder.

3- Üçüncü şey ne vücut ile ve ne de Âdem ile ve vudüs ve nede kıdem ile mefsuf olmayan eşyadır. O hakkın ezeliyle ezelden beraberdir. Alem vücut değildir. Alem işte bu üçüncü şeyden zahir olmuştur. Şeyhe göre bu üçüncü şey alemin hakikatlerinin hakikatidir.

Gazalinin “İmkân aleminde şu alemde daha mükemmel bir şey yoktur” sözünü ettiği mana budur. Arabî vücudun vücut (mevcud) olması veya vücudun batından zahire çıkma sürecini dörde ayırarak anlatır.

Eşya şu üç mertebe üzerindedir.

Eşya, biz birinci derecede duyu organlarımızın algıladığı şeyler olarak algılıyoruz. Bu, dokunma, koku alma, duyma, tatma gibi aklımızın mevcut olan duyu organlarından almış olduğu bilgiler neticesinde anladığımız eşya. Bunu yine Arabî eşya hükmünde görür: arş-ı âlâ, kürsi, levh-i mahfuz, kalem. Bunlarda eşya hükmündedir ama bunlar metafizik olup duyu organlarıyla algılamadığımız eşyadır. Bunun bir de yine Arabî’ye göre eşya noktasında hiçbir şey yok iken Allah var idi ve Allah bir şey yarattı. O bir şey de Arabî noktasında eşya hükmündedir. O yüzden eşya denildiğinde bu üç merhale, üç mertebe, bunu böyle çok tabiri caizse basite indirgeyerekten anladım. Bu eşya üç merhale, üç mertebe dediği şey budur. Bunu biz kendimizce ilk sudûr eden varoluşu Hazreti Muhammed-i Mustafa’nın ruhaniyeti ve nuraniyeti, onun ikinci tecelliyatı bütün metafizik olguların yaratılması, onun üçüncü sudûr eden tecelliyatı da zahir aleme sudûr eden bütün mükevvenattaki mevcud olan şeyler olarak algılayabiliriz. Tabi normalde bunlara bu gözle bu mantıkla bakılmadığından bu eşyayı, gördüğümüz bu alemi, bu dünyayı kendimizce biz sadece yaratılmışlığı bu alemde sayıyoruz ama Hazreti Pir enteresan, bu alemin de “o, vücut hükmünde değildir” der. Yani bu alemin gerçek manada bir vücudu yoktur. Bu alem izafi, geçicidir. Geçici olunca buradaki şeylerin hepsi de geçicidir ve buradaki şeylerin hepsi de izafi, geçici olduğundan vücutları kalıcı değildir, mukim değildir ve bu vücutlar bu aleme aittir, değişkendir, geçmeye mahkumdur. Değişkendir, geçmeye mahkumdur. Değişkendir, değişmeye

mahkumdur. Sizin doğduğunuz zamanki vücudunuzla bugünkü vücudunuz aynı noktada değildir. Yirmi yıl sonrada aynı noktada olmayacak, vücut hep değişime tabi olacak, değişecek ve en sonunda bu vücut geçici olduğundan son bulacak. Son bulunca vücut denilen bir şey kalmayacak. Bir şey sonunda kalmayacaksa Arabî felsefesine göre, onun başında da yok hükmünü koyar Arabî.

Gazalinin “İmkân aleminde şu alemde daha mükemmel bir şey yoktur” sözünü ettiği mana budur.

Ama bu alem, yaşamış olduğumuz bu alem yani şehadet alemi bütün sıfatların tecelli ettiği bir alemdir. Bütün sıfatların tecelli ettiği bu alem o yüzden çok güzeldir. Çünkü bu alemde bir şeyi güzel görmemek, bu alemde bir şeyi noksan görmek, eksik görmek, bu alemde herhangi bir şeyde çirkinlik görmek Cenâb-ı Hakk'ın sıfatsal tecelliyatını öyle görmektir. Çünkü bu alemdeki bütün her şey Onun sıfatsal tecelliyatıdır. Sıfatlarıyla tecelli eden Cenâb-ı Hakk bu alemde, çirkin bir şey yaratmaz. O, her şeyi en güzel bir şekilde yaratır. O yüzden bu alem yaratmada kemale ermiş bir alemdir. Bu alemde eksiklik görenler Cenâb-ı Hakk'ın sıfatsal olarak yaratmasında eksiklik görürler ki bunun hakikati küfürdür. Çünkü küfürün bir manası da örtmektir. Bir güzelliği görmeyen kimse Cenâb-ı Hakk'ın yaratmış olduğu bir şeyi örtmüştür, küfre düşmüştür yani. Küfür bu manada küfürdür. O kimse Allah'ın varlığına, birliğine iman eder, Allah'a iman eder, dinine imanına, kitabına, peygamberine iman eder ama o kimse yaratmada, Cenâb-ı Hakk'ın yaratmada sıfatlarının herhangi bir tecelliyatını hor hakir görmesi, eksik noksan görmesi hakikatte küfürdür ve ehli tasavvufun şirki de buradadır zaten. Bakın ehli tasavvufun şirki de buradadır, bir şeyi yaradılıştan eksik görmek, bir şeyi yaradılıştan noksan görmek, bir şeyi yaradılıştan çirkin görmek, bir şeyi yaradılıştan kötü görmek bu manada Allah muhafaza eylesin o kimseyi küfre götürür. O yüzden sufiler her gördüklerine bir güzellik görürler. Her gördüğünde bir güzellik görmezsen bu gözün kusuru değil senin kusurundur. Göz her yeri bakmak için, her şeyi görmek için yaratılmıştır ama o baktığına gördüğüne mana veren sensin. O zaman baktığında çirkinlik görüyorsan çirkinlik sahibi sensin, baktığında eksiklik görüyorsan o zaman eksikliğin asıl sahibi sensin. Baktığında herhangi bir kusur görüyorsan gerçek kusur senin kendindedir. Tevhide ulaşmak, birlemek, kemale ermenin yolu budur. Her gördüğünü güzel görmek, her gördüğünde güzellikleri seyretmek, her baktığında Onun sıfatsal tecelliyatlarının tezahürünü görmek ve her gördüğün şeyde onun sıfatlarının sudûr ettiğini görmek ki, bu devamlı zikrin ayrı bir tecelliyatıdır. O yüzden oturup la ilahe illallah, la ilahe illallah, la ilahe illallah, la ilahe illallah, Allah, Allah, Allah, Allah, Hu, Hu, Hu, Hu, Hu, Hay, Hay, Hay, Hak, Hak, Hak, Hak, Kayyum, Kayyum, Kayyum, Kayyum, Kahhar, Kahhar demek her ne kadar dil ile zikir ise Cenâb-ı Hakk'ın sıfatlarının tecelliyatlarını seyretmek, seyrillah yapmak ve sıfatlarının tecelliyatında eksiklik ve noksanlık görmemek ve her an ayrı bir hayrette durup ayrı bir perdede Onun cemal sıfatlarını, ayrı bir perde celal sıfatlarının sudûrunu izlemekte devamlı zikrin tecelliyatıdır. O yüzden ehli tarikatın kendi içerisinde vartalarından birisi dervişlerini oturtturup sadece dil dile zikrullahı talim ettirip onları orda bırakıp kabız haliyle hallendirmeleridir. Bugün ehli tarikatın düştüğü vartalardan birisi budur, kendi tabilerine dil ile zikrullahı çok öne çıkartıp

onları sadece dil ile zikrullah'a yönlendirip onları manada kalbi zikrullah'ın tecelliyatlarına, kalbi zikrullah ile ve alemdeki sıfatların tezahürü ile meşgul etmemeleri ve böyle olunca da onların kabız halinde tıkanıp kalmalarına seyirci kalmalarıdır. Çünkü ne yazık ki bir kısım ehli tarikatın başındaki şeyhler bu manada ilgisiz, yetersiz, ehliyetsiz kalmaktalar ve ehliyetsizliklerini, yetersizliklerini dil ile zikirleri çoğaltarak örtmeye çalışmaktalar. O kimselere otuz bin, otuz beş bin, kırk bin, elli bin günlük vird vererekten o kimseleri iyice kabız deryasına atıp o insanları kabız noktasında tutturuyorlar ve ne yazık ki onlar kabız halinde hayatı devam ettiriyorlar. Oysa onları aynı zamanda bu görünen şahadet alemindeki sıfatsal tezahürleri seyrillah yaptırırsalar ve aynı zamanda onları dışarıdaki yani kendi enfüslerinin dışında afakta da Allah'ın sıfatlarının tecelliyatını, afakta da Allah'ın ayetlerinin sudûr etmesini tavsiye etseler bu noktada onları o tarafa doğru yönlendirse asla onların üzerinde böyle bir kabız hali olmayacaktır ve etrafıyla ilgi ve alakayı kesen Cenâb-ı Hakk'ın ayet-i kerimede "Biz bütün insanlara bütün varlığa, bütün meleklerle enfüste, içte, ve afakta ve dışta ayetlerimizi gösteririz" ayet-i kerimesine ne yazık ki bigane kalmaktalar. O yüzden bu alemin şahadet aleminde her ne kadar geçici de olsa her ne kadar -eski dilde izafi olarak nitelendirir- izafi olsa ve her ne kadar gerçek bir vücudu olmasa, gerçek bir vücudu olmasa da bu alem mükemmel yaratılmış bir alemdir ve üzerinde Cenâb-ı Hakk'ın sıfatlarının tecelliyatı vardır. O yüzden bu alemden seyrillah yapmak yolun gereklerinden birisidir. Eşyanın hakikatine varmak bu seyrillahtan geçer. Eşyanın hakikatine varmak bu şahadet aleminin hakikatine varmaktan geçer. Şahadet aleminin hakikatine varmayan bir kimsenin ruhani alem olarak nitelendirilen metafizik alem olarak nitelendirilen arş-ı âlâ, levh-i mahfuz, kürsü, kalem, melekler, cinni taifesi, cennet, cehennem gibi metafizik alemin anlamaları mümkün değildir ve metafizik alemden eşyanın, varlığın hakikatine varması mümkün değildir. Mümkün değildir. Bunu değişik eserlerde, değişik kitaplarda iki alem olarak, bir zahir şahadet aleminde, bir batın görünmeyen alem olarak nitelendirirler, bu kısmen doğrudur ama Arabî'nin eşyanın üzerinde üç tane ayrı makam belirtmesi de bu noktada eksik ve noksan değildir.

Arabî vücudun vücud mevcud olması veya vücudun batından zahire çıkması sürecini dörde ayırarak anlatır.

Yani batından zahire çıkmayı dörde ayırdı.

1- Vücudu mutlak. Mahiyeti bilinemez ona mahiyet demek bile caiz olmaz ki o da Allah'tır.

Buradaki bahsettiği şey "Ben bilinmez idim bilinmekliği istedim" Arabî'nin bu noktada vücudu anlatma açısından önce taayyünsüzlük olarak belirtmiştik ya bir derste. Taayyünsüzlük. Arabî'ce söylüyorum bunu: Allah'ın Allah olarak dahi bilinmediği bilinmezliği. Alıntıyı nereden yapmış bu soruyu soran kardeş bilmiyorum ama Arabî ilk önce vücudun batından zahire çıkışını ilk önce orayı söyler: taayyünsüzlük der isim olarak. Taayyünsüzlük, henüz daha zuhura çıkmamış, bilmezlik. Hadis-i kudside diyor ya "Ben bilinmez idim" bilinmez idim "Bilinmekliği istedim, bir şey yarattım". Üç adım. Hadis-i kudsi. Ben bilinmez idim. Arabî'nin dili ile taayyünsüzlük, bilinmezlik. Ne olduğu bilinmiyor. Allah'ın Allah olarak dahi bilinmediği an. Bilinmezlik. Bilinmezlik denilince onun üzerinde tefekkür etmek,

neydi demek, onun üzerinde nasıldı demek, onun üzerinde bir tanım getirmeye çalışmak kara cahillik. Hadis-i kudside “bilinmezdim, bilinmekliği istedim” birinci taayyün. Bilinmekliği istedim, birinci taayyün. **Vücudu mutlak. Mahiyeti bilinemez ona mahiyet demek bile caiz olmaz ki o da Allah’tır.** Evet, birinci taayyün, Allah'ın Allah olarak sudûr etmesi, anlaşılması. Allah'ı bu noktada zat noktasında bilmiyoruz yine. Bakın zat olarak bilmiyoruz. Tefekkür etmemiz, Allah neydi, dememiz, Allah nasıl bir şeydi, dememiz zat noktasında yasak. Zat noktasında. Allah'ın tanınmaklığı sıfatlarıyla. Zattan sıfatlarıyla sudûr etmesi. Zattan sıfatlarıyla sudûr etmesi. Sıfatlarıyla sudûr etmesi: Bir şey yaratması. Bir şey yaratmasaydı sıfatlarıyla sudûr etmeyecekti. Allah Allahlığına devam edecekti. Bilinmezlikten, Allah, bilinirliğe geçiş süreci ama Allah bir şey yaratmasaydı biz Allah'ı Allah olarak bilemeyecektik. Bir şey yaratmasıyla bütün sıfatları sudûr etti, meydana çıktı. Yoksa meydana çıkmayacaktı. Bir şey yaratınca meydana çıktı sıfatlar. Bir şey yaratmasaydı sıfatlar meydana çıkmayacaktı. Çocuk yeni doğdu. Yeni doğduğunda çocuk görme duygusunu kendince bilmiyor ama onda görme duygusu var mı? Evet. Anne karnında kulak, duyma duygusu var mı? Evet ama henüz daha meydana çıkmadı. Aklınızda bir şey var, aklınızda duruyor meydana çıkmayınca biz sizin aklınızdaki var olan yazılıma ulaşırsak onu yazılım şeklinde görürüz. Eğer o yazılımı hayallersek onun fiiliyata tezahürünü görebiliriz. Eğer fiiliyatta tezahürünü biz o yazılımı devreye katarsak nerde ne zaman ne şekilde, nerde olacağını görebiliriz ama henüz daha o kimsenin aklında. Velilerin kerameti budur. Sudûr edeni görüntüye döneni görmek veliliğin aşağı tabakasındakilerin işidir. Veliliğin yukarı tabakasındaki olan veli zatlar henüz daha yazılım esnasında onu görürler. Bunun geride dönük farklı boyutları da vardır: O kimsenin hayaline düştüğünde, aklına, beynine düştüğünde görürsünüz. Bir çıt daha yukarı çıkın, levhalara düştüğünde görürsünüz, bir çıt daha yukarı çıkın levh-i mahfuza yazıldığını görürsünüz, yazılanı görürsünüz. Bir çıt daha yukarı çıkın, kalemin aklına girin, kalemdekini görürsünüz, bir çıt daha yukarı çıkın, a'yân-ı sabitedekini görürsünüz. Görürseniz. Bu, olacak olan bir şeyin zuhur etmesi, sudûr etmesidir. İşte Cenâb-ı Hakk Allah olarak bilinmez iken bir şey yarattı ve yarattığı şey, yarattığı şey, bütün sıfatlarının tezahürü oldu. Bütün sıfatları onun üzerinde tecelli etti ve o bir şey, bir şey, henüz daha maddeye dönüşmedi, henüz daha bu anda madde değil. Kendi ruhundan ve kendi nurundan yarattı. Âdem'i yaratırken Celal ve Cemal sıfatlarıyla yarattı ama Âdem'den önce bir şey yaratırken kendi ruhundan ve nurundan yarattı. Kendi ruhundan ve nurundan yarattığı bir şeyin mahiyetini biz tam olarak bilmiyoruz yine. Bilinmez idi: Taayyünsüzlük, Allah olarak bilinirliğe geçti: Birinci taayyün ve ruhundan ve nurundan bir şey yarattı: ikinci taayyün yani a'yân-ı sabite, Arabî diliyle. Bu fakirin diliyle Nur-u Muhammedî. Bu beni rahatlatan nokta. Kendimce anlamam kolay, anlatmam kolay, alanım geniş. Bu noktada ama dersimiz Arabî, Arabî’ce konuşuyoruz şimdi. Taayyünsüzlük dörde ayırmış ya. Birinci taayyün, ikinci taayyün, ben bunu Arabî’ce söylüyorum buraya dört tane almış ama doğru bunlar, vücud olarak anlattığından taayyünsüzlüğü koymamış çünkü taayyünsüzlükte adını bir şey koymamız mümkün değil, vücud olarak ele aldığından dördünü almış bende varlığın mertebelerinden aldım onu ki baştan anlayasınız veyahut ta biz tekrar edelim diye ama burada vücudu mutlak

birinci taayyünden itibaren almış bu soruyu alan kimse, ben temelinden alayım hem hadis-i kudside temeline koyalım. Bölüm bölüm dinleniyor ya, bölüm bölüm dinlendiği için doğru anlaşılсын diye söylüyorum. Bu, Allah'tır dediğinde birinci taayyün. Ardından devam ediyor:

2- Maddeden soyutlanmış mevcut şekillenmeyi ve suretlenmeyi kabul eden ruhani mufarrık, ayrılmış, ayrışan akıllardır.

Bu da ne? İkinci taayyün.

3- Mekân ve hayyız yön kabul eden mevcut. Bunlar cirimler ve cisimlerdir.

Bu da ne? Her şeyin şekle büründüğü, varlığın elbise giydiği yer.

4- Bizatihi değil bi't-tabiâ hayyız kabul edilen mevcut ki onlarda a'râzlarıdır.

İşte bu gördüğümüz alemdir.

Aristo'da benzer şekilde dörtlü tasnif yapmıştır, İbni Sina da neced kitabında yazar.

Evet bunlar değişik kimseler birbirlerinden kültürler, ilim, bilgi, birbirlerinden etkilenmiştir. Aristo da öyle yazmıştır. Yazmıştır. Yani sonuçta Aristo'nun var olan mutlak gerçekliliği görmesi bir başkası tarafından da bu mutlak gerçekliliği tanımlaması bilmesi abest bir şey değil. Buda İslam dünyasında bir kısım sufilere saldırmak için, sufilere laf söylemek için "Ya siz yeni Aristocusunuz" Ya bırak kardeşim, doğru bir tane. Bunu Tao'da söylese doğru, bunu Aristo da söylese doğru, İbni Haldun'da söylese doğru, İbni Sina'da söylese doğru, Kindi'de söylese doğru, Gazali'de söylese doğru bunu Helenistik çağa gitsen herhangi bir kimse de söylese doğru, bunu geriye doğru istediğin kadar git bunu herhangi bir kimse tespit edebilir. Aristo bu doğruyu tespit etti diye Aristo'yu mu inkâr edeceğiz? Aristo'yla örneğin Arabî aynı doğruyu tespit etmişler diye Arabî'yi mi inkâr edeceğiz? Aynı doğruyu Kur'an tespit ettiyse, Kur'an Aristo'dan sonra geldi deyip de Kur'an'ı mı reddedeceğiz? Aynı doğruyu Konfüçyüs'ün koymuş olduğu doğruyu veya Buda'nın kendi zamanında koymuş olan doğruyu Kur'an bize doğru olarak beyan ettiyse, ya Buda'da bunu böyle söyledi, deyip Kur'an'ı inkâr mı edeceğiz ayet-i kerimeyi? Hangi alemde olursan ol, hangi doğruyu tespit edersen et o doğru Allah'ın doğrusudur, hakikatidir. İster itten gelsin ister cinniden gelsin ister o doğruyu mele-i azam söylesin, ister o doğruyu şeytan söylesin, doğru doğrudur. Diyor ya: Şeytan Allah birdir dese inanmam. Ya Allah bir. Şeytan dedi diye inanmayacak mısın? Şeytan Allah'ı inkâr etmiyor zaten. Şeytanın Allah'ı inkârı yok. Sen şeytandan daha büyük şeytansın Allah'ı inkâr ediyorsun. Şeytan Allah'ı inkâr etmiyor, şeytan saptırıyor seni, sen inkâr ediyorsun. O, Allah'ın varlığını, birliğini biliyor Allah'a iman etmemelik yapmıyor. O, Allah'ın emrine isyan etti. Allah'a "Sen yoksun" demedi ki, Allah'ın emrine isyan etti. Şimdiki iki ayaklı şeytanlar Allah'ın varlığına iman etmiyor. Arasındaki fark bu, o yüzden Aristo da x kimse de y kimse de o da bu da aynı doğrudu birleşebilir.

Bütün bu vücudların aslı Hak Teâlâ'dır. Çünkü bu mertebeler Onunla zahir olmuştur ve bu hakikatler Onunla taayyün etmiştir. Fütuhât II/344

Evet varlığın veya vücudun bütün tezahürleri bütün hepsinde aslı Allah'a aittir. Müsebbibi Allah'tır. Yaratanı Allah'tır. Onlara kudret veren, kuvvet veren,

nefes veren, ruh veren Allah'tır ve bütün yaratılan her şey Ona muhtaçtır. O, yarattıklarına muhtaç değildir. Yaratılanların her şeyi Ona muhtaçtır. Onun ilmine, Onun kudretine, Onun kuvvetine, Onun hayat vermesine, Onun ruh üflemesine muhtaçtır. Onun rızıklandırmasına muhtaçtır. Çünkü bizim cansız olarak gördüğümüz bütün mahlukatın ve eşyanın rızıkını tayin eden ve rızıkını veren Odur. Yıldızların, ayın, güneşin, metafizik alemin veya şehadet alemine zuhur eden bütün her şeyin varlığı Ona muhtaçtır. Onsuz bir şeyin var olması, Onsuz bir şeyin yok olması, Onsuz bir şeyin değişmesi, Onsuz bir şeyin herhangi bir şekle bürünmesi mümkün değildir. Her şeyin kaderini tayin eden, her şeyin hesabını kitabını tayin eden, her şeyi bir hesap kitap matematik üzerine yaratan ve hesap kitap matematik üzerine değişime uğratan Odur. Her şeyi. Ve hiçbir şey Onsuz varlığını sürdürmesi mümkün değildir. Hiçbir şey. Hiçbir şey. Bakın hiçbir şey. O öylesine muhteşem bir var edicidir, her şeyin hesabını, kitabını, matematiğini hesaplayarak var etmiştir. Sizin beş yıl sonra yüz hatlarınızın ne olacağı hesaplanmış bitmiştir. Yirmi yıl sonra sizin vücut hatlarınız hesaplanmış bitmiştir. Dağın ne hale geleceği hesaplanıp bitmiştir. Dağların yerinden oynayacağına inanın, fitratların değişeceğine inanmayın. Neden? Fitratı hesaplanıp kitaplanmıştır ve her şeyi bir kader üzerine yaratmıştır. Buradaki kader sizin anladığınız, benim anlıma şunu yazmış noktası değildir. Gözünüz bir kader üzerine yaratılmıştır hesabı kitabı bellidir. Kulağınız bir kader üzerine yaratılmıştır hesabı kitabı bellidir. Burnunuz bir kader üzerine yaratılmıştır hesabı kitabı bellidir. Allah'ın yaratmasında şaşma olmaz. Allah'ın yaratmasında hesap hatası olmaz. Onun yaratmasında unutmaz olmaz.

Hasılı vücut mertebeleri dört tanedir aynı, ilmi, lafzi ve rakkami. Fütuhât IV/348

Ayni: Aynaya tezahür etmesi. **İlmi:** Yazılması. İlmen o şeyin ilim olarak harflere bürünmesi gibi. **Lafzi:** O harflere bürünen şeylerin toplanıp kelimeler haline gelmesi. **Rakkami:** Ve onların rakama dönüşmesi

Prof. İzutsu: İbnu'l-Arabî bir diğer açıdan başka isimler kullanarak bu defa da vücudu şu şekilde dörde ayırır, der: 1. Zâtu'l-vücûd. Safî, mahzâ, bi'z-zat vücud. 2. Ahadiyye. Sırf ahaddiyet, daha bir taayyün göstermemiş vücud. 3. Vâhidiyye. Bu mertebede vücud yavaş yavaş bâtını taayyünler göstermeye başlar (a'yân-ı sabite mertebesi). 4. Vücudun zahire çıkması.

Az önce anlattığımız şeyler. Ben bu a'yân-ı sabite mevzusunu daha fazla tutuyorum anlaşılması kolay oluyor. Yani ben a'yân-ı sabiteyi ben biraz Nur-u Muhammedî olarak tarif ediyorum.

Prof. İzutsu vücudun bu dört tarzının ehli tahkik tarafından bir de mantık diliyle şöyle ifadelendirildiğini söyler:

- 1- Hiçbir şarta şartlanmamış mutlak vücud.
- 2- Selbi olarak olumsuzlukla ilgili şartlı vücud.
- 3- Bir şey olmakla şartlanan vücud.
- 4- Mutlak değil de izaî olarak şartsız vücud.

Bu dört dediği **mutlak değil de izaî olarak şartsız vücud:** Şehadet alemi. Gördüğümüz alem. Aşağıdan yukarı doğru gidiyorum: **Bir şey olmakla şartlanan**

vücut: Bir şeyin batını olarak zuhur etmesi, tecelli etmesi. **Selbi olarak olumsuzlukla ilgili şartlı vücut:** A'yân-ı sabite. **Şartlanmamış mutlak vücut:** O

Bu sıraları bazı değişikliklerle Afifi'de kullanmıştır. Kullanır. Kindî'de kullanır. O bir yoldur, Muhasibî'den gelir. Muhasibi, Kindi, Gazali, Arabî, Afifi, öyle devam eder. O bir yol. Hazreti Mevlâna. Devam eder o yol. Bir damar gibi bu, öyle bilin.

İbni Arabî'nin vücudun mertebelerini anlatırken düz yazıda birtakım semboller ve mecazlar kullandığı gibi bazen şekillerin yardımına da başvurduğunu ve çoğu zaman da nokta, merkez ve daire şeklinde bu gerçeği resmettiğini biliyoruz. İşte soru bu, defalarca okumama rağmen anlayamadığım konu bu, demiş.

WEB adreslerimiz

www.mustafaozbag.com

www.tasavvufvakfi.org.tr

www.mevlana.org.tr

Sosyal Medya adreslerimiz

<https://twitter.com/mozbag>

<https://www.instagram.com/mozbag>

<https://www.facebook.com/ozbagmustafa>

<https://www.youtube.com/mustafaözbağ>

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إجازة

الحمد لله الذي من علينا في طريق السلوك الاتصال وجعله حقاً وديناً لمعرفة الرجال ، ومنحه سند الاتصال بقرينه وأنسه، وصلى الله على سيدنا محمد خير من عرف ربه وأحق صلته فقال: (أنا أعرّفكم بالله وأخوفكم منه)، فكان هو مصدر الاستمداد للعباد من ربه فصار قدورة المسترشدين الطالبين الله به: (الرَّحْمَنُ قَائِمًا بِوَعْدِهِ).

أما بعد لما كان الاسناد من الدين في معرفة الرجال تسمو الاتصال فقد منحنا الحق هبة الاتصال به وتحقيق خلافة نبيه صلى الله عليه وسلم، وقد أذنت لالأخ المبارك المستمد من رسول الله صلى الله عليه وسلم الشيخ / مصطفى فوزي ياق في خلافة الطريقة الطريقة القادرية الكباشية لتسليك المريدين (لا إله إلا

الله) وتربيتهم وإرشادهم على منهج رسول الله صلى الله عليه وسلم بسندي المتصل عن سيدي الشيخ / محمد عن أبيه سيدي الشيخ / إبراهيم عن أبيه الشيخ / مصطفى عن أبيه الشيخ / إبراهيم الكباشي عن سيدي الشيخ / طه الأبيض البطحاني عن سيدي الشيخ / أحمد المكاشفي عن سيدي الشيخ / عبد الباقي النزيل عن سيدي الشيخ / عبد الله والعجوز عن سيدي الشيخ / محمد المسلمي عن سيدي الشيخ / دفع الله أبوادريس عن سيدي الشيخ / عبد الله العركي عن سيدي الشيخ / حبيب الله العجمي عن سيدي الشيخ / تاج الدين البهاري عن سلطان الأولياء سيدي الشيخ / عبد القادر الجيلاني فقد ليس خرقه الطريق الصوفي من يد شيخه القاضي أبي سعيد المبارك المخزومي وهو عن الشيخ / علي الهكاري وهو عن الشيخ / أبي فرج الطرسوسي وهو عن الشيخ / عبد الواحد التميمي وهو عن الشيخ / أبي بكر الشبلي وهو عن سيد الطائفتين الشيخ / الجنيد البغدادي وهو عن خاله الشيخ / السري السقطي وهو عن الشيخ / معروف الكرخي وهو عن السيد الإمام / علي الرضا عليه السلام عن أبيه السيد الإمام / موسى الكاظم عليه السلام عن أبيه السيد الإمام / جعفر الصادق عليه السلام عن أبيه السيد الإمام / محمد الباقر عليه السلام عن أبيه السيد الإمام / السجاد علي زين العابدين عليه السلام عن أبيه سيد شباب الجنة سبط الرسول صلى الله عليه وسلم السيد / الإمام أبو عبد الله الحسين عليه السلام عن أمير المؤمنين سيدنا مولى الثقلين / علي بن أبي طالب كرم الله وجهه ورضي الله عنه وأرضاه عن فخر الكائنات ونور الموجودات سيدنا ومولانا وقرّة أعيننا الرسول الكريم سيدنا / محمد صلى الله عليه وعلى آله وأصحابه أجمعين.

هذا وقد أذنت للمجاز كل الأحزاب والأوراد على نهج طريقتنا ونسأل الله سبحانه وتعالى ان يوفقه لما يحبه ويرضاه وأوصيه بتقوى الله في السر والعلن وان يجعله الله تعالى من أهل أنسه ووداده.

وكتبه / حسن الخليفة محمد الشيخ إبراهيم

بتاريخ: ١١ / ١١ / ٢٠١٩ م الموافق ١٤ / ١٠ / ١٤٤١ هـ

SAYIN MUSTAFA ÖZBAĞ EFENDİYE SUDAN KABBAŞI DERGAHI
ÜSTADI HASAN EL - KABBAŞI TARAFINDAN VERİLEN İCAZETTİR.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَهْلُكَلَاءَ

من الخليفة / حسن الكباشي

الشيخ / مصطفى اوزباغ

شيخ الطريقة القادرية الكباشية - تركيا

بمناسبة المولد النبوي الشريف في السودان

شرف الزمان والمكان بحلول مولد النور

وازدان بكم المكان حضوراً واستعداداً

١٤٤١ هـ
٢٠١٩ م

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَبِإِذْنِ اللَّهِ تَعَالَى
مُصْطَفَى أَوْزْبَاغ

SAYIN MUSTAFA ÖZBAĞ EFENDİYE SUDAN KABBAŞI DERGAHI
ÜSTADI HASAN EL - KABBAŞI TARAFINDAN VERİLEN İCAZETTİR.

Soru insanın varlığının temelini oluşturan ve eylem gerektiren bir sonuçtur. Sorularımız, hayatlarımız her yönüyle ilerlerken bizlere kılavuzluk ederler. Eğitimimiz, yetiştiğimiz toplum, soru sorma yeteneğimizi ve arzumuzu da arttırmıştır. Bundan dolayı elimizdeki kaynakları "Hikmet" penceresinden yorumlamanın yolunu öğretebilecek yöntem ve öğreticilere olan ihtiyacımız, her dönemde olandan daha fazladır. Bu kitapta sufi bakış açısıyla birçok güncel konuya ve varoluşa dair cevapları bulabilirsiniz.

